Juhász Erika – Kattein-Pornói Rita (szerk.):
Az oktatás határdimenziói

ABSZTRAKTKÖTET

Hungarian Conference
on Educational Research
HuCER 2023

ELTE Savaria Egyetemi Központ, Szombathely
2023. május 26-27.

A rendezvény szervezője:

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete

A rendezvény társszervezői:

ELTE Savaria Egyetemi Központ, Szombathely

KultúrÁsz Közhasznú Egyesület, Debrecen

Nemzeti Művelődési Intézet

Kiadó:
Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete

Kiadás helye, ideje:
Szombathely, 2023.

ISBN 978-615-5657-13-9

Tördelőszerkesztő:
Juhászné Kőműves Anikó

Az absztraktokat lektorálta:

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete
Elnöke: Kozma Tamás DSc habil

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete szakosztályvezetői:

Állampolgári nevelés és oktatási jogok szakosztály
Vezetője: Jancsák Csaba PhD habil

Családi életre nevelés szakosztály
Vezetője: Engler Ágnes PhD habil

Felnőttkori és közösségi tanulás szakosztály
Vezetője: Juhász Erika PhD

Felsőoktatás-kutató szakosztály
Vezetői: Kováts Gergely PhD, Rónay Zoltán PhD habil

Gyermekvédelmi és szociálpedagógiai kutatások szakosztály
Vezetője: Homoki Andrea PhD habil, További bíráló: V. Gönczi Ibolya PhD habil

IKT szakosztály
Vezetői: Buda András PhD habil., Molnár György PhD habil.

Rendészeti és katonapedagógiai szakosztály
Vezetője: Hegedűs Judit PhD habil

Koragyermekkori nevelés szakosztály
Vezetője: Józsa Krisztián DSc habil

Környezetpedagógiai szakosztály
Vezetője: Mónus Ferenc PhD, További bírálók: Mika János DSc, Varga Attila PhD habil, Kollarics Tímea PhD

Közoktatási szakosztály
Vezetője: Langerné Buchwald Judit PhD

Neveléstörténeti és összehasonlító neveléstudományi szakosztály
Vezetője: Rébay Magdolna PhD habil

Oktatásszociológiai szakosztály
Vezetője: Pusztai Gabriella DSc habil

Romológia szakosztály
Vezetője: Boros Julianna PhD

Sportpedagógiai szakosztály
Vezetője: Nagy Ágoston PhD habil

Szakképzés-pedagógiai és szakmai tanárképzési szakosztály
Vezetője: Tóth Péter PhD habil

Zenepedagógiai kutatások szakosztály
Vezetője: Váradi Judit PhD

ABSZTRAKTOK

Miklósi Márta (Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet) és Tihanyi Miklós (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Közbiztonsági Tanszék). *A börtönökben folyó vallási nevelés lehetséges hatásai.*

Abstract/Absztrakt. Cél: A szerzők célja, hogy széles körben bemutatásra kerüljön a börtönökben folyó vallási nevelés, azaz a börtönmisszió fogvatartottakra gyakorolt hatása. A kutatások egyfelől a börtönélettel való megküzdési stratégiákra, a fogvatartottak attitűdjének, valamint értékeinek, azaz az egyén belső változására irányulnak, másfelől a börtönélet utáni kilátások közül a visszaesés valószínűségére gyakorolt hatását veszik górcső alá. (Clear et al. 2000; Lehoczki 2020)

Módszertan: A szerzők szekunder források feldolgozásával, a hazai és a nemzetközi szakirodalom adatait dolgozzák fel, azokat értékelve vonnak le következtetéseket.

Megállapítások: Azok a fogvatartottak, akik rendszeres résztvevői a vallási alkalmaknak sokkal inkább előnybe részesítik a kooperatív megküzdési stratégiákat, mint azok a társaik, akik ilyen alkalmakon nem, vagy csak alig vesznek részt. (Clear et al. 2000). Az egyének attitűdjeiben és értékrendjében ugyancsak eltérés figyelhető meg, több elem közelít a pozitív társadalmi gyakorlat irányába. ugyanakkor a vallási nevelés visszaesésre gyakorolt hatása korántsem egyértelmű, a kutatási eredmények megoszlanak abban, hogy van-e szignifikáns hatása. (Johnson 2004; Thomas and Zaitzow 2006). A büntetés-végrehajtás egyik célkitűzése az elítélt visszavezetése a társadalomba úgy, hogy annak hasznos tagja legyen. Ennek egyik nélkülözhetetlen előfeltétele, hogy a börtönártalmak a lehető legkevésbé hassanak az egyénre. A vallási nevelés alkalmas eszköz a negatív hatások csökkentésére. Ugyanakkor a visszaesővé válást számtalan olyan külső tényező befolyásolja, amely képes rontani a kedvező eredményeken. (Yukhnenko et al 2020). Ezért e tanulmány arra is rámutat, hogy az börtönmisszió és ezzel együtt az egyházak szerepe nem érhet véget a szabadulással.

- Clear, T. R., Hardyman, P. L., Stout, B., Lucken, K., & Dammer, H. R. (2000). The value of religion in prison: An inmate perspective. Journal of Contemporary Criminal Justice, 16, 53-74.
- Johnson, B. R. (2004). Religious programs and recidivism among former inmates in prison fellowship programs: A long-term follow-up study. Justice Quarterly, 21, 329-354.
- Lehoczki Ágnes (2020): A reintegrációs tisztviselők munkavégzésének alanyai: a speciális fogvatartotti csoportok jellemzői és egyedi szükségletei, valamint zárt intézeti kezelésük lehetőségei. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet. Elérhető: https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15863/A%20reintegracios%20tisztviselok%20munkavegzesenek%20alanyai.pdf?sequence=1
- Thomas, J., & Zaitzow, B. H. (2006). Conning or conversion? The role of religion in prison coping. The Prison Journal, 86, 242-259.
- Yukhnenko D, Blackwood N, Fazel S. (2020): Risk factors for recidivism in individuals receiving community sentences: a systematic review and meta-analysis. CNS Spectr. 2020 Apr;25(2):252-263. doi: 10.1017/S1092852919001056. Epub 2019 Jun 20. PMID: 31218975; PMCID: PMC7183820.

Keywords/Kulcsszavak: vallási nevelés, börtönmisszió, börtönártalmak, visszaesővé válás

Sounantha Phavadee (ELTE, PPK). *Validity and reliability of the MSLQ in Hungarian version in the measuring the level of motivation and self-regulated learning at J. Selye University.*

Abstract/Absztrakt. In contrast to the conventional method in the past, where students had to spend time at school or in the classroom, learning now gives students a variety of freedoms, including simple access to the content or learning materials and the ability to plan their own time. Self-regulated learning is essential for learners' cognitive, metacognitive, and motivational abilities that can help them overcome obstacles and organize their learning. The Motivation Strategies for Learning Questionnaire (MSLQ), created by Paul Pintrich in 1989, is the instrument to be used to measure self-regulated learning. And Metacognition Awareness Inventory (MAI) developed by Schraw and Dennison. The conceptual article's goal is to evaluate and explore the associated literature on self-regulated learning and metacognition of students. The main topics of this article are the history of self-regulated learning theories and concepts, as well as the application and goal of MSLQ and MAI. The study's objectives include investigating SRL theories and ideas, examining the effects of the MSLQ and MAI and determining the validity of these two in the Hungarian version with the pedagogue students at J. Selye University. Participants in the study included 120 pedagogue students, 102 female. The Cronbach's Alpha of MSLQ in part A – the motivation with six sub-scales: 1) IGO, $\alpha = 0.69$; 2) EGO, $\alpha = 0.84$; 3) TV, $\alpha = 0.86$; 4) CLB, $\alpha = 0.52$; 5) SE, $\alpha = 0.86$; and 6) TA, $\alpha = 0.74$. And part B –learning strategies with nine sub-scales: 1) R, $\alpha = 0.69$; 2) E, $\alpha = 0.75$; 3) O, $\alpha = 0.85$; 4) CT, $\alpha = 0.60$; 5) MSR, $\alpha = 0.80$; 6) TSE, $\alpha = 0.66$; 7) ER, $\alpha = 0.80$; 8) PL, $\alpha = 0.87$; 9) HS, $\alpha = 0.57$. For MAI, Cronbach's Alpha with two main parts, Knowledge of Cognition (KC) and Regulation of Cognition (RC), are investigated. The KC has three sub-scales: 1) PK, $\alpha = 0.82$; 2) DK, $\alpha = 0.86$; 3) CK, $\alpha = 0.71$. The RC has five sub-scales: 1) P, $\alpha = 0.83$; 2) IMS, $\alpha = 0.83$; 3) CM, $\alpha = 0.77$; 4) DS, $\alpha = 0.74$; and 5) E, $\alpha = 0.70$.

Keywords/Kulcsszavak: Self-regulated learning, metacognition, cognition, motivation, learning strategy, self-efficacy

Csákiné Dobos Laura (Soproni Egyetem Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola) és Kollarics Tímea (Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar). *A Pásztói Múzeum szerepe a természettudományos ismeretek bővítésében és a környezettudatosságra nevelésben – egy longitudinális felmérés eredményei.*

Abstract/Absztrakt. A múzeumok kiváltságos szereplői lehetnek a környezeti nevelésnek (Fodor 2015; Halászné Szakács 2017), hiszen az egyik alapvető küldetésük a tudomány, az örökség és a társadalom közötti kapcsolat megteremtése. A fenntarthatóságra nevelést célzó projektekben a múzeumpedagógia és a környezeti nevelés egyaránt jelen van, az erdőpedagógiai módszerek pedig kiválóan bevihetők a múzeumokba. Az ismeretszerzés során a tanulók tapasztalatszerzésén, önálló vagy csoportos tevékenységén van a hangsúly. A környezeti nevelésben a különböző korosztályok határdimenziói elmosódnak. A generációknak megfelelő szóhasználatot alkalmazva átívelhetővé válik a foglalkozások kimenetele. Tudatos nevelés mellett kialakítható a gyerekekben a környezeti problémák kezeléséhez szükséges gondolati struktúra (Elekes 2012).

Doktori kutatás keretében vizsgáljuk a múzeumok szerepét a környezettudatos magatartás alakulásában. A felmérések egyik helyszíne a Pásztói Múzeum volt a szlovák-magyar államhatár mentén, Nógrád vármegyében. A múzeum gyűjteményét, tudását és felkészültségét felhasználva kiállítások, közönségprogramok és publikációk formájában komplex múzeumi élményt nyújt a társadalom valamennyi korosztályának. A benne folyó kutatómunka és közművelődési tevékenység révén hozzájárul a Kárpát-medence geodiverzitásának megismeréséhez és megismertetéséhez határon innen és túl (Hír 2017).

A kutatás részeként az állatok világnapja alkalmából múzeumpedagógiai foglalkozáson vettek részt általános iskolás diákok a Pásztói Múzeumban. Élő állatokon keresztül mutatta be egy szakember a minket körülvevő élőlények sokszínűségét. A Pásztói Múzeumban végzett felmérések során célunk az volt, hogy a múzeumi foglalkozásokon részt vevő harmadik-hatodik osztályos tanulók természettudományos készségeit a lehető legszélesebb tudományos alapokkal fejlesszük és ismereteiket bővítsük az élettelen és élő természeti értékeinkkel és a velük kapcsolatos teendőkkel kapcsolatban. A múzeumi foglalkozásokhoz kapcsolódóan megfigyeltük a környezeti nevelés hatásait, dokumentáltuk a diákok ismereteinek változását és mértük a rövid, illetve a hosszú távú emlékezést. Az első kettő mintavételre 2021 szeptemberében került sor papíralapú adatfelvétellel. Az írásbeli kikérdezés módszerével a véleménykérő kérdőívek mellett az önkontrollos pedagógiai kísérletek során tudásszintmérés és a diákok ismeret-szint változásainak nyomon követése történt (longitudinális vizsgálat) összesen 298 fő bevonásával.

A Pásztói Múzeumban tartott bemutatóhoz kapcsolódó felmérések előtt azt feltételeztük, hogy az ismeretszerző foglalkozások utáni tesztek nagymértékben jobb eredményt fognak mutatni, mint a foglalkozás előtt megírtak. A hipotézisünk teljes mértékben nem igazolódott be. A második írásbeli kikérdezés válaszai több helytelen választ tartalmaztak, mint a foglalkozás előtt kitöltött tesztek. A hatékonyságvizsgálatok utolsó részére 2022 szeptemberében került sor, a múzeumpedagógiai foglalkozást követően egy évvel, ugyanabban a populációban. Vizsgálatunk célja az volt, hogy feltérképezzük, milyen nyomai maradtak a foglalkozásnak, milyen hosszú távú hatásokat mérhetünk a diákoknál. Azt feltételeztük, hogy romlani fog az emlékezés hatékonysága. Örömünkre azonban nem romlott, hanem jobb eredményeket mutatott a longitudinális vizsgálat, mint közvetlenül a foglalkozás után elvégzett második felmérés.

"AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTÉRIUM KOOPERATÍV DOKTORI PROGRAM DOKTORI HALLGATÓI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT."

Hivatkozott irodalom:

Elekes É. (2012): A természettudatos magatartás kialakításának lehetőségei a Magyar Természettudományi Múzeum Kézbe vehető múzeumának gyermekfoglalkozásain [Doktori disszertáció]. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

Fodor R. (2015): A környezeti nevelés lehetőségei a múzeumban. In: Mika J. & Pajtókné Tari I. (eds) Környezeti nevelés és tudatformálás. Eger, Eszterházy Károly Főiskola Líceum Kiadó. pp. 249-255.

Halászné Szakács É. (2017): Az iskolán kívüli oktatás és nevelés színterei és módszerei Múzeum-, zoo-, botanikus kerti és erdőpedagógia. In: Lett, B. et al. (eds.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére. Sopron, Soproni Egyetem Kiadó. pp. 95-119.

Hír J. (2017): Küldetésnyilatkozat, Pásztói Múzeum. [online]

https://www.pasztoimuzeum.hu/latogatoknak/a-muzeum/bemutatkozas-2/ [2023. január 22.]

Keywords/Kulcsszavak: múzeum, környezettudatosság, hatékonyságmérés

Nóbik Attila (Szegedi Tudományegyetem). *A Pauer-Felméri vita. Egy elfelejtett fejezet a magyar neveléstudomány korai történetéből.*

Abstract/Absztrakt. A neveléstudomány a nyugati országokhoz hasonlóan Magyarországon is a 19. században vált egyetemi katedrákon művelt tudománnyá. A neveléstudománynak a 20. század folyamán is folyatódó professzionalizációja során nem csupán a sajátos, a tudományterületre jellemző paradigmák, kutatási módszerek jöttek létre, hanem a tudományos közlés és a nyilvánosság színterei és szokásai is. A folyamatot több tudományos konfliktus is övezte, amelyek közül a legismertebbek a Lubrich-Kármán (Mészáros, 1980) és a Prohászka-Tettamanti vita (Pukánszky, 1986).

A magyar neveléstörténet-írás a hazai neveléstudomány intézményesülési folyamatainak és történetének számos aspektusát alaposan feltárta (pl. Németh és Pukánszky, 1997; Németh, 2002). Felméri Lajosról, a kolozsvári egyetem első pedagógiaprofesszoráról is több tanulmány jelent meg (Ágoston, 1993; Pukánszky, 1999, 2002).

Jelen kutatásban egy olyan sajtóvitát vizsgálok és mutatok be, amelyet eddig a magyar neveléstörténet-írás még nem elemzett. Felméri Lajos fő műve, az 1890-ben megjelent A neveléstudomány kézikönyve nagy népszerűségre tett szert. Ennek részeként számos pozitív hírlapi kritika és méltatás jelent meg a műről. A szakma azonban nem fogadta egyöntetű lelkesedéssel a művet, többen éles kritikát fogalmaztak meg annak tartalmával és stílusával kapcsolatban is.

Az egyik kritikus Pauer Imre, pesti egyetem professzora volt, aki 1891-ben a Budapesti Szemlében jelentetett meg hosszú és lesújtó kritikát a könyvről. Cikke elején Pauer gúnyos hangnemben reflektált a korabeli sajtóvisszhangra, ugyanakkor írása további részében a gunyoros hangnem ellenére is találó kritikákat fogalmazott meg a könyvről. Kárhoztatta Felmérit, amiért túl sok külföldi szerzőt használt fel és alig fogalmazott meg önálló gondolatot, illetve elítélte a természettudományos ismeretekkel kapcsolatos álláspontja miatt is. Pauer felvetette, hogy a nemzeti neveléssel kapcsolatos részekben is csak külföldi szerzőktől vett idézetek találhatók. Végül pedig számos példával illusztrálta a könyv stílusának, nyelvezetének hibáit, amit arra vezetett vissza, hogy a szerző az eredeti gondolatok hiányát akarta pótolni a zavaros és sokszor hibás szóvirágokkal, hasonlatokkal. A bírálatra Felméri személyeskedéstől sem mentes választ adott, ami Pauler újabb cikk írására késztette.

A kutatás forrásai a két szerző által a Budapesti Szemlében megjelentetett cikkek voltak. Kérdései pedig annak feltárására irányultak, hogy milyen módon árnyalhatják a Felmériről kialakult képet a cikkek, illetve milyen egymással ütköző tudományfelfogások állhatnak a két professzor vitája mögött.

Az előadás kontextusként röviden bemutatja a Felméri könyvét övező sajtóvisszhangot, majd ismerteti a vita tartalmát. Illetve kísérletet tesz a vita hátterében meghúzódó néhány törésvonal (Kolozsvár-Budapest ellentét, katolikus-protestáns feszültségek, a különböző akadémiai hátterek, eltérő tudományfelfogások) feltárására is.

A vita kutatásának segítségével mélyebb betekintést nyerhetünk a magyar neveléstudomány kialakulásának korai, még nem feltárt időszakába.

Ágoston György (1993): Felméri Lajos. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest.

Mészáros István (1980): Az ELTE Bölcsészkar Neveléstudományi Tanszékének története 1814-1900 között. Magyar Pedagógia, 80. 1. sz. 38–57.

Németh András (2002): A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete. Osiris Kiadó,

Németh András és Pukánszky Béla (1997): Paradigmatikus irányzatok a magyar neveléstudomány fejlődéstörténetében. Magyar Pedagógia, 97. 3–4. sz. 303–317.

Pukánszky Béla (1986): A Prohászka-Tettamanti vita. Magyar Pedagógia, 86. 3–4. sz. 394–410.

Pukánszky Béla (1999): „Utazás a szobában” Gyermeküket tanító apák a XIX. században. Magyar Pedagógia, 99. 1. sz. 97–106.

Pukánszky Béla (2002): Gyermeküket tanító apák. Az apaszerep a 19. század pedagógiai irodalmában. Iskolakultúra, 12. 3. sz. 5–15.

Keywords/Kulcsszavak: neveléstudomány, tudománytörténet, Pauer Imre, Felméri Lajos

Csák Zsolt (Debreceni Egyetem). *Az apák otthoni és iskolai bevonódásának típusai gyermekük nagyobb eredményessége érdekében.*

Abstract/Absztrakt. Tanulmányunkban az apák otthoni és iskolai bevonódását vizsgáljuk gyermekük fejlődése és eredményessége érdekében. A nemzetközi szakirodalom szerint az apák kevésbé vonódnak be mint az anyák, illetve a bevonódásuk formája is eltér. Azonban az is kimutatható, hogy otthoni és iskolai részvételük hasonlóan pozitív hatással van a gyermekük iskolai eredményességére (Downey, 1994; Kim & Hill, 2015; Nord és mtsai., 1998). A szülői bevonódás formáit Epstein és Sanders (2002) által alkotott tipológia mentén vizsgáljuk. Ennek alapján szülők iskolai bevonódásának két formáját tudjuk megkülönböztetni: (1) Iskolai alapú bevonódást: azon tevékenységek, amelyeknek az iskola szolgál színteréül (ilyenek például az iskolai napok és rendezvények, de a szülői értekezletek és fogadóórák is ide sorolandóak), valamint (2) az Otthoni bevonódást: ami minden olyan a szülőtől a gyermek felé érkező hatás, amely hozzájárul a gyermek iskolai eredményességéhez, azonban nem az iskola intézményén belül történik (például a tananyag otthoni átbeszélése, múzeumba való látogatás vagy a tanulás értékességének hangoztatása a gyermek felé).

Empirikus munkánkban nem valószínűségi mintavételezés útján 14 félig strukturált interjút készítettünk kisgyermekes apákkal, és célunk az volt, hogy az interjúk típusanalízisével a bevonódási formák mentén apa-típusokat határoljunk körül. Mintánkba kerülésünknek egyetlen kritériuma - miszerint iskolás korú gyermekkel kell rendelkezni az apának - nyitva hagyta a lehetőséget a különböző családszerkezetek előtt. Vizsgálatunkban ezért elvált apák is részt vettek, akik külön csoportot alkottak.

Eredményeink szerint az apák első csoportja a csak otthon bevonódók, akik nem vesznek részt a gyermekükkel kapcsolatos iskolai eseményeken, de otthon saját elmondásuk szerint aktívan részt vállalnak gyermekük nevelésében és az otthoni iskolával kapcsolatos tevékenységekben. Az apák második csoportja viszont nemcsak otthon, de az iskolai életbe is bevonódik. A formális iskolai rendezvényeken (pl: szülői értekezlet) jellemzően feleségeikkel együtt jelentek meg. A harmadik csoportot az elvált apák alkotják, akik egy kivétellel az iskolában és otthon is bevonódnak, mely összhangban van az egyedülálló gyerekes apákra vonatkozó szakirodalmi megállapításokkal (Nord és mtsai., 1998).

Dolgozatunkban arra is megpróbáltunk választ adni, miként lehetne növelni az apák iskolai részvételét. Az alanyok válaszai szerint a feleség támogatása, a nagyobb önbizalom és az iskolák által szervezett apákhoz jobban illő programok (sportrendezvények, közös főzés) segíthetik elsősorban elő a nagyobb aktivitást. Továbbá a szülők nagyobb bevonása a döntéshozatalba és az iskolai ügyekbe szintén hozzájárulhatna az apák fokozottabb iskolai részvételéhez.

Felhasznált Irodalom:

Downey, D. B. (1994). The School Performance of Children From Single-Mother and Single-Father Families: Economic or Interpersonal Deprivation? Journal of Family Issues, 15(1), 129–147. https://doi.org/10.1177/019251394015001006

Epstein, J., & Sanders, M. G. (2002). School, family, and community partnerships. In D. Levison, P. Cookson, & A. Sadovnik (Szerk.), Education and Sociology (o. 32–525). Routledge Falme.

Kim, S. won, & Hill, N. E. (2015). Including fathers in the picture: A meta-analysis of parental involvement and students' academic achievement. Journal of Educational Psychology, 107(4), 919–934. https://doi.org/10.1037/edu0000023

Nord, C. W., Brimhall, D., & West, J. (1998). Dads' involvement in their kids' schools. The Education Digest, 63(7), 29–35.

Keywords/Kulcsszavak: Apaszerepek, Szülői bevonódás, Kvalitatív vizsgálat

Baráth Noémi (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar), Hlavacska Gergely (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar) és Hegedűs Judit (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar). *A rendészeti kutatás sajátosságai, avagy dilemmák a rendészeti beválás-vizsgálatról.*

Abstract/Absztrakt. Előadásunk célja egy rendészeti területen lezajló beválás-vizsgálattal kapcsolatos kihívások bemutatása. 2022-ben kértek fel minket, hogy vegyünk részt a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen végzett nappali tagozatos hallgatók rendészeti életpályájának elemzésében, egy ún. beválás-kutatásban.

A kutatás egyik fő kérdése az volt, hogy milyen tényezők határozhatják meg az egyetemen (vagy jogelődjén) végzett tisztek karrierjét, a rendvédelmi szervnél való megmaradásukat vagy kilépésüket. Kerestük arra is a választ, hogy az egyetemen folyó képzés mennyiben tudja felkészíteni a hallgatókat későbbi rendészeti munkájukra, mennyire illeszkedik a képzés a munka világához és mennyiben felel meg a későbbi munkaadók elvárásainak. Egy beválás-vizsgálat - főleg, ha egy viszonylag zárt és hierarchikus szervezetről van szó - számos dilemmát, szakmai és etikai kérdést vet fel, melyekkel mi is szembesültünk a kutatás koncipiálása során. Csak néhány ezekből a dilemmákból: egy olyan zárt szervezet, mint a rendészet, mennyire képes nyitottá válni a beválás-vizsgálatra? Hogyan lehet úgy kutatni, hogy bár a szervezet tagjai közül kerülnek ki a kutatók, akik gyakran függelmi viszonyban vannak a szervezettől, ennek ellenére érvényesüljenek az objektivitás szempontjai? Ugyanakkor amennyiben a szervezettől független a kutatóként végezzük kutatásunkat, mennyire szükséges az adatok értelmezéséhez a rendszer sajátosságainak ismerete? A rendszerben megélt személyes életutak miként befolyásolják akár a koncipiálás folyamatát? E kérdések megválaszolására, a rendészet világában történő kutatás kihívásaira is kitérünk előadásunkban, hiszen egyetértve Finszter Gézával ebben a világban kutatni különösen nehéz, mert a szervezet alapvető sajátossága a diszkréció, a civil szem elől való rejtőzködés.

A vizsgált minta közel 800 fő, akik 1995-től kezdődően az ötévente egyetemen végzett hallgatók közül lettek kiválasztva. A vizsgálatnak 3 nagy pillére van: a rendelkezésre álló személyügyi adatok a végzett hallgatók rendészeti életpályájára vonatkozóan, 40 jelenleg és korábban rendészeti pályán dolgozó tiszti beosztást betöltő fővel készült félig strukturált interjú, és 150 fővel szeretnénk elvégezni egy kérdőíves online adatfelvételt.

Az előadásunk során arra keressük a választ, hogy a szervezeti kultúra és a karrierút milyen viszonyban van egymással és a tanulmányi előzmények mennyire hatnak a későbbi szakmai életpálya során? A tanulmányi eredményeken túl a karrier alakításában az oktatásnak is szerepe van, éppen ezért mind a kérdőívben, mind az interjúkban rákérdeztünk az oktatással kapcsolatos elégedettségre, melyen belül tartalmi, oktatás-módszertani, oktatóval kapcsolatos elemeket érintettünk. Elsődleges eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy bár a kutatás újfajta kihívások elé állított minket a beválás-vizsgálat módszertanával kapcsolatban, mégis kiemelkedően fontosnak tartjuk annak elvégzését, hiszen eredményei segíthetnek bennünket a további képzésfejlesztési munkálatokban.

Felhasznált irodalom:

Finszter Géza: Rendészettan. Dialóg Kiadó, Budapest, 2019.

Fekete, Márta: Módszertani dilemmák a rendészeti képzést támogató kutatásokban. In: Hegedűs, Judit (szerk.) Magatartástudományi kutatások a rendészeti képzés megújítása érdekében. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet (2020) 104 p. pp. 7-17.

Keywords/Kulcsszavak: beválás-vizsgálat, rendészettudomány, kutatás-módszertan

Trembulyák Márta (Széchenyi István Egyetem), Szabóné Dr. Pongrácz Petra (Széchenyi István Egyetem), Dr.Vida Gergő (HERA tagszervezete) és Balogh Regina (Széchenyi István Egyetem).
Jogok, kötelességek, anomáliák az együttnevelésben és a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában.

Abstract/Absztrakt. Az együttnevelés megvalósításában a sok tényező jelenlétét és működését számtalan szabályozó határozza meg. Az Alaptörvény már deklarálja a jogegyenlőség alapjait, ennek megvalósítását erősíti a Köznevelési törvény és a sajátos nevelési igény főbb irányvonalait tartalmazó EMMI rendelet. A törvények, jogszabályok, rendeletek egyes meghatározásaik nincsenek összhangban a megvalósítással illetve a gyakorlati végrehajtás nem képes mindig a szabályozások által működni. Az együttnevelés folyamatában megjelenő anomáliakat tapasztalhatjuk a mindennapi gyakorlatban, ami rendkívül sok dilemmát okoz. A tipikus és atipikus fejlődés ellentéteiből fakadó ambivalens nézőpontok meghatározzák a tanítási-tanulási folyamatokat a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében. A tanulmány a törvényi szabályozások vizsgálatával és a témában végzett kutatási eredmények felhasználásával próbálja bemutatni az integráció folyamtának konfrontációs komponenseit.

Csatlakozó kutatások utalnak rá, hogy a törvényi kategóriarendszer hazai bizonytalanságai és azok átültetése a hétköznapi pedagógia gyakorlatába nehézkes és még mindig várat magára. A BNO11 és DSM-5-TR változásai pedig tovább távolították a hazai gyógypedagógiai ellátórendszert az inklúziótól. Az inklúzió fogalmi lehatárolása alapján is elmondható, hogy a kategorizálás diagnosztikai eredményekre alapozva ellentétes irányú folyamat és nem támogatja a különleges bánásmódot igénylők beillesztését.

Másodlagos dokumentumelemzés során a sajátos nevelési igényű gyermekek számának statisztikai adatokban is nyomon követhető elemzése, illetve a tanárképzések hazai programjaiból a gyógypedagógiai tartalmak fokozatos eltünése rámutathat arra, hogy az eddig is problémákkal küzdő integrációt teljes mértékben a hiedelmek és naiv nézetek vezethetik a továbbiakban. Más, hazai kutatások igazolták, hogy az SNI eloszlás szabályszerűségei magukban kódolják a túldiagnosztizálás lehetőségét. Tekintve, hogy sajátos nevelési igény diagnosztikájára a pedagógus delegálja a gyermekeket, érvelhető lenne, hogy az alapvető gyógypedagógiai fogalmakkal tisztában legyen a delegáló pedagógus. Így hatékonyabbá válhat a diagnosztika is.

Az integrációról alkotott tanári nézetek, a tanárképzésben megjelenő gyógypedagógiai tartalmak és az SNI számok növekedése tehát bizonyos pontokon összekapcsolható, melyre az inkonzekvens jogszabályi környezet további kedvezőtlen hatást gyakorol.

Keywords/Kulcsszavak: együttnevelés, diagnosztika, jövőkép

Molnár György (Óbudai Egyetem, Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar), Balázs Brigitta (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola PhD hallgató) és Nádas Regina (BME-ELTE). *IKT alapú technológiai és módszertani törekvések a felsőoktatás (Óbuda Egyetem) különböző szintjein.*

Abstract/Absztrakt. A felsőoktatási intézmények bázisán egyre több e-learning kurzusokat fejleszthetnek ki, amelyek az IKT-k tanításban és tanulásban való alkalmazására összpontosítanak. Ezek a kurzusok segíthetnek az oktatóknak, a személyzetnek és a hallgatóknak megérteni az IKT-k fontosságát és alkalmazását a tanításban és a tanulásban. Ennek egyre markánsabb megjelenési formája a MOOC orientált fejlesztések terepe (Benedek, 2015).

A felsőoktatási intézmények támogatást nyújthatnak az oktatóknak az online tananyagfejlesztéshez. Ez magában foglalhatja a képzés és az erőforrások biztosítását a magas színvonalú digitális tananyagok létrehozását (Buda, 2019). Az Óbudai Egyetem élen jár a MOOC orientált platform működtetésében, valamint az ehhez kapcsolódó tananyagfejlesztésben. E kurzusok már a legmodernebb H5P technológiát alkalmazza az e-tananyagok fejlesztése során. Egyetemünkön egy projekt keretében összesen 300 ilyen tananyag kifejlesztése indult el. A megfelelő minőségi tananyagfejlesztéseket módszertani képzésekkel támogatja intézményünk vezetése. Az előadás célja a legkorszerűbb IKT-alapú technológiák beépítési lehetőségeinek bemutatása, a fejlesztendő MOOC kurzusok példáin keresztül. Emellett az első körös tananyagfejlesztést támogató képzések empirikus visszajelzéseinek elemzése kerül bemutatásra a munkában.

Keywords/Kulcsszavak: IKT, LMS, interaktív, élménypedagógia, gamifikáció, H5P

Czeglédi Sándor. *A szeretet a magyarországi protestáns pedagógiai hagyományban.*

Abstract/Absztrakt. A témaválasztás indoklása: Mai református és evangélikus iskolákban gyakran idézik János első leveléből az „Isten szeretet" (1Ján 4,8) gondolatot. Az említett protestáns egyházakban hagyományosan minden téren Luther és/vagy Kálvin pozitív szerepét és a tőlük származó inspiráció máig élő hatását emelik ki. A kutatás célja annak kiderítése, hogy a szeretet nevelési szerepe elsősorban a 16. századi reformátorokhoz köthető vagy inkább későbbi szerzőkhöz. A kutatás újszerűsége a kvantitatív módszerben rejlik: Luther és Kálvin összes műveinek az említett módszerrel történt vizsgálata alapján megállapítom, hogy a két reformátorra János első levele s benne az említett hely alig volt hatással. A nevelésről gondolkodva más bibliai igék alapján a leggyakrabban a szülő vagy a nevelő kontrolláló, fenyítő-büntető szerepét említették. Ezt követi Schleiermacher szövegeinek áttekintése, aki a büntetést csak szükséges rossznak tekintette és korlátozni akarta. A hazai evangélikus pedagógiában őt követve alakított ki Szelényi Ödön és Schneller István szeretet-központú nevelési koncepciót. A református szerzők közül Imre Sándor és Karácsony Sándor a gyermeket megértő és támogató környezet megteremtését hangsúlyozta; konkrétan a szeretet ritkán jelent meg írásaikban. Konklúzió: az említett 20. századi nagy egyéniségeknek köszönhetően vált egyértelművé a hazai protestáns nevelésben a fekete pedagógiához hasonló eljárások elutasítása és a pozitív megerősítéssel járó szeretet szerepének erősítése.

Legfontosabb irodalom:

Kodácsy-Simon Eszter: A szabadság és felelősség néhány vonása az oktatásban Luther Márton írásain keresztül, in: Bacskai Katinka (szerk.) A felekezeti oktatás új negyedszázada Tanulmányok Pusztai Gabriella tiszteletére, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2017, 17-27

Mallet, Carl-Heinz: Untertan Kind. Nachforschungen über Erziehung. Frankfurt am Main, Berlin, Ullstein Sachbuch, 1990

Mokrosch, Reinhold, 2006. Erziehung und Bildung aus lutherischer Perspektive. In: Schmidt-Rost, Reinhard, Norbert Dennerlein und Udo Hahn, Hrsg. Profilierte Bildung – Der Beitrag der christlichen Kirchen zu den Bildungsaufgaben der Gegenwart. Hannover, 9-28.

Pukánszky Béla: A gyermek a 19. századi magyar neveléstani kézikönyvekben. Pécs, Iskolakultúra, 2005

Pukánszky Béla: Gyermekkép és nevelés. Felfogások a gyermekről és a nevelésről a pedagógia történetében. Komárom, Selye János Egyetem Tanárképző Kar, 2018

Rutschky, Katharina: Schwarze Pädagogik. Quellen zur Naturgeschichte der bürgerlichen Erziehung. Frankfurt (Main), Ullstein Sachbuch,1988

Weiß, Karl-Heinz: Das Strafproblem in der Erziehung. https://www.fachportal-paedagogik.de/literatur/vollanzeige.html?FId=1096910

Keywords/Kulcsszavak: kvantitatív módszer, Luther, Kálvin, szeretet

Bodnár Barbara Anita (Pécsi Tudományegyetem Wlislocki Henrik Szakkollégium), Keresztesy Veronika (Pécsi Tudományegyetem Wlislocki Henrik Szakkollégium) és Deres Boglárka (Pécsi Tudományegyetem Wlislocki Henrik Szakkollégium). *A család szerepe a cigány/roma fiatalok sikeres életútjának és társadalmi mobilitásának támogatásában.*

Abstract/Absztrakt. Előadásunk célja bemutatni, hogy a rezilienssé vált fiatalok (Rayman & Varga, 2015) családja mely tőketípusokkal (Bourdieu, 1978; Coleman, 1997; Pusztai, 2015; Varga et al., 2021) vértezte fel gyermekeit életútjuk korai szakaszában. A család, mint elsődleges szocializációs színtér különböző módokon határozhatja meg az egyén rezilienssé válását (Ceglédi, 2012). Mindennek megértéséhez több olyan fogalom és jelenség ismertetésére vállalkozunk, mint a reziliencia (Masten, 2001; Rayman & Varga, 2015), a különböző tőketípusok (Bourdieu, 1978; Coleman, 1997; Pusztai, 2015; Varga et al., 2021), a hátrányos helyzetből fakadó hátrányok (Varga, 2017; Fehérvári et al., 2018), az iskola és a család szocializációs terének eltéréséből fakadó bikulturális szocializáció (Varga, 2015), a mobilitás és annak következményei (Bereményi & Durst, 2021), valamint típusai (Varga, 2015). Kutatási eredményeinket a teljes mintából (N=50) kiválasztva öt olyan fiatal életútinterjújának elemzésére alapoztuk, akik hátrányos helyzetű, alacsonyan iskolázott szülői háttérrel indulva a felsőoktatásban sikereket értek el. Az 50 fős minta (22 férfi, 28 nő) alanyait a PTE Wlislocki Henrik Szakkollégium alumni hallgatói alkotják. Az adatfelvétel 2022 novembere és 2023 februárja között zajlott, melynek során személyes, illetve online életútinterjúk készültek. Ily módon lehetőségünk nyílt megvizsgálni, hogy a különböző támogató attitűdökkel rendelkező szülők mely tőketípusokkal tudták felvértezni gyermekeiket. Kutatói kérdéseink arra irányultak, hogy egyes családok különböző tőkeátörökítési folyamatai hogyan befolyásolják a rezilienssé váló fiatalok társadalmi mobilitását és az esetlegesen fennálló bikulturális szocializációval szembeni megküzdési stratégiáit. Eredményeinkből megállapítható, hogy a mintában rendelkezésre álló családok kisebb része a gazdasági tőkével, nagyobb része kulturális tőkével, valamint a Bourdieu-féle habitus fogalomnak megfelelően támogatta a később felnőttként felfelé mobilizálást elért gyermekeit. Korábbi vizsgálatok (Forray, 2004; Varga, 2017; Jimenez et al., 2021) eredményéhez hasonlóan bizonyosságot nyert továbbá, hogy a családi támogatás mindegyik vizsgált személy esetében megjelent valamilyen formában.

Bereményi, B. Á. & Durst, J. (2021). Meaning making and resilience among academically high-achieving Roma women. Szociológiai Szemle 3(13), 103-131.

Bourdieu, P. (1978). A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Budapest, Magyarország: Gondolat Kiadó.

Ceglédi, T. (2012). Reziliens életutak, avagy A hátrányok ellenére sikeresen kibontakozó iskolai karrier. Szociológiai Szemle, 22(2), 85-110.

Coleman, J. S. (1997). Család, iskola, szociális tőke. In Kozma, T. (Ed.). (2004). Oktatás és társadalom, (pp. 152-156). Debrecen, Magyarország: Kossuth Egyetemi Kiadó.

Fehérvári, A., Varga, A. & Ceglédi, T. (2018). Hátrányos helyzetű diákok iskolai útja. Reziliencia és inklúzió. In Fehérvári, A. & Varga, A. (Eds.), Reziliencia és inklúzió az Arany János Programban (pp. 17-38). Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlislocki Henrik Szakkollégium.

Forray R., K. (2004). Életutak – iskolai pályák. Interjúk cigány, roma fiatalokkal. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék.

Jimenez, A., Piña-Watson, B. & Manzo, G. (2021). Resilience Through Family: Family Support as an Academic and Psychological Protective Resource for Mexican Descent First-Generation College Students. Joural of Hispanic Higher Education, 21(3), 352–363.

Masten, A. S. (2001). Ordinary Magic. Resilience Processes in Development. American Psychologyst, 56(3), 227-238.

Rayman, J. & Varga, A. (2015). Reziliencia és inklúzió. Romológia, 2015(1), 10-27.

Varga, A. (2015). Az inklúzió szemlélete és gyakorlata. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlislocki Henrik Szakkollégium.

Varga, A. (2017). Inklúzió – Esélyegyenlőségi dimenziók egy roma szakkollégiumban. Autonómia és Felelősség Neveléstudományi Folyóirat, 3(1-4), 31-54.

Varga, A., Vitéz, K. & Trendl, F. (2021). Development of positive psychological capital at a Roma Student College. HUNGARIAN EDUCATIONAL RESEARCH JOUR-NAL (HERJ), 2020. 10(3), 263–279. DOI: 10.1556/063.2020.00024

Pusztai, G. (2015). Tőkeelméletek az oktatáskutatásban. In Varga, A. (Ed.), A nevelésszociológia alapjai (pp. 137-160). Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlislocki Henrik Szakkollégium.

Keywords/Kulcsszavak: reziliencia, bikulturális szocializáció, család

Nádas Regina (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem). *A művészet- és állatasszisztált terápiának a tanulásban betöltött segítő, támogató szerepe.*

Abstract/Absztrakt. Napjainkban egyre hangsúlyosabban jelenik meg az oktatás területén az a kérdés, hogyan, mi módon lehetne még jobban, még hatékonyabban segíteni a különböző korosztályú, eltérő képességekkel, készségekkel rendelkező diákok számára a tanulást és annak hatékonyságát. Minden tanuló más, egyszeri és megismételhetetlen, ezáltal eltérő szükségleteik, igényeik vannak az egészséges testi-lelki fejlődésükhöz.

Hazánkban évről évre növekszik a sajátos nevelési igényű (SNI) diákok száma, a 2022/23-as tanévben elérte az 59 ezer főt, a KSH legfrissebb, előzetes adatai szerint (KSH, 2023).

Esettanulmányom is egy olyan inkluzív, alapítványi, közoktatási intézményben készült, ahol különleges bánásmódot igénylő tanulókat BTM, SNI, HHH fogadnak.

Egy-egy segítőterápia, mint a művészet- állatasszisztált terápia előnye, hogy mind a sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő, halmozottan hátrányos helyzetű, mind az ép tanulók számára segítséget tud nyújtani egyrészt az énidentitásuk megtalálásában, önismeretük, önbizalmuk megerősödésében, az érzelmeik feldolgozásában, képességeik, készségeik és általuk tanulásuk eredményességének fejlődésében. Épp ezért a szegregált, integrált továbbá inkluzív nevelési-oktatási intézményben egyaránt jól alkalmazhatók.

Az önkifejezés egyik legősibb eszköze a rajz, zene, tánc, mozgás. Mindezek a kommunikáció azon formái, melyeket az ősember már a barlangrajzok idején is használt, hogy félelmeit, vágyait, emlékeit, érzéseit szavak nélkül kifejezze. Ennek ellenére, igen hosszú út vezetett odáig, míg 1940-től tudatosan kezdték alkalmazni a különböző művészeti ágakat segítő céllal. A Köznevelési törvényben, valamint a Nemzeti alaptantervben is érintőlegesen szerepelnek az ezzel kapcsolatos célok, fejlesztési tartalmak. Hétköznapi használatban, a művészetterápia sok esetben összemosódik a művészetpedagógiával, mely gyakran használt, jól ismert terület s mely magába fogalja a közoktatásban megjelenő művészeti tárgyakat, foglalkozásokat (rajz, képzőművészeti, ének, dráma, tánc, fotó, mozgókép kultúra). Másrészt lehet gazdasági oka, hiszen egy újabb szakember alkalmazása mindig plusz terhet ró az adott intézmény fenntartójára az alapvetően is szűkös költségvetésre. Mindazonáltal úgy gondolom, van létjogosultsága az oktatás folyamatában mind a művészet, mind az állatasszisztált terápiáknak, a személyes attitűdök, társas-szociális kompetenciák, kognitív képességek erősítésében, fejlesztésében és általuk a tanulás támogatásában.

Tanulmányom célja a művészetterápiának, mint segítő terápiának, azon belül képzőművészeti, valamint az állatasszisztált terápiának a tanulásban betöltött segítő szerepét térképezzem fel esettanulmányon keresztül, egy konkrét közoktatási környezetben. Célom volt továbbá, hogy széleskörű, átfogó képet kapjak a foglalkozások menetéről, működéséről, milyen változást érnek el a tanulók személyiség fejlődésében, és mindezek hogyan támogatják, mi módon járulnak hozzá a tanulás hatékonyságához.

Ezért a kutatási módszertanok közül az esettanulmányt választottam, melynek kontextusa maga az intézmény gazdag belső, külső értékei, attribútumai, melyhez kvalitatív módszereket használtam. Yin (2003) tanulmánya szerint többféle eljárás, igénybevétele jellemzi az esettanulmányt, melyben a többféle módszereknek összetartó, konvergens módon kell, a kutatási témát megközelíteniük. A kvalitatív kutatások részletesen elemzik a valóságot, miközben megtartják a tartalmi bőséget, sokszínűséget (gazdagságot). (Szokolszky, 2004). Az adatokat különböző helyről, időpontban és különböző személyektől gyűjtöttem, melyhez több módszert, stratégiát alkalmaztam. (Sántha, 2010).

A releváns szakirodalmi háttér tanulmányozása, feltérképezése, valamint a problémakörök identifikálása után, négy nagy témakör mentén fogalmazódott meg bennem kutatási kérdéseim;

Melyek a legfontosabb szakmai kulcskompetenciák a terapeuták számára?

Milyen tanulást támogató szerepe van a segítő terápiás foglalkozásoknak?

A pedagógusok és a terapeuták hogyan gondolják, mi a véleményük a segítő terápiák NAT-beli szerepéről, helyéről?

Mit gondolnak a pedagógusok, terapeuták a segítő terápiák gyakorlati bevezetéséről, lehetőségeiről, tanulást támogató szerepéről?

Esettanulmányom vizsgálata által kapott eredmények megegyeznek a szakirodalomban feltártakkal, miszerint az állatasszisztált, valamint a képzőművészeti segítő terápiák jelentős támogató szerepük van a személyiség fejlődésben, valamint a tanulás folyamatában.

Keywords/Kulcsszavak: művészetterápia, állatasszisztált terápia, tanulás

Rónay Zoltán (Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar) és Kováts Gergely (Budapesti Corvinus Egyetem). *Az akadémiai szabadság válsága? Negatív trendek globális kontextusban.*

Abstract/Absztrakt. Az akadémiai szabadság az elmúlt másfél-két évtizedben került a tudományos érdeklődés középpontjába, az utóbbi években azonban egyre erősödnek azok a trendek, amelyek ráirányítják a figyelmet a fogalommal kapcsolatos elméleti dilemmákra és a gyakorlati kihívásokra. Előadásunkban egyaránt számba vesszük a nyugati demokráciákban újonnan megjelent trendeket és a diktatúrákban, illiberális avagy újtípusú autokráciákban fennálló mintázatokat. Aggasztó tendenciakánt értékelhetjük, hogy a tekintélyelvű, diktatórikus államokban régóta alkalmazott módszerek köszönnek vissza az illiberális államokban is, bár e módszerek ott – egyelőre – kifinomultabb formát öltenek. Sőt, azok újabban már a hagyományosan erős demokráciákban is megjelennek (Ryder 2022). Nyugaton, elsősorban az Egyesült Királyságban és különösen az Egyesült Államokban ez a trend egy korábbi, de eltérő irányból érkező hatás mellett jelenik meg – egyfajta válaszul arra. Ugyanis egyfelől az újabb polgárjogi mozgalmak – elsősorban a polgári jogegyenlőség, diverzitás, egyenlőség, inklúzió (magyar és angol rövidítéssel egyaránt DEI), valamint a „woke" – megkérdőjelezik az akadémiai szabadságot, másfelől viszont az erőteljesen (egyes nézetek szerint szélsőségesen) konzervatív republikánus tagállamok (kiemelten Florida) ezekre válaszul olyan intézkedéseket vezetnek be az állami egyetemeken, amelyek következtében maga az akadémiai szabadság sérül (Diep & Pettit 2023). Azaz bár nevében az akadémiai szabadságot védi az említett polgárjogi mozgalmakkal szemben, eredményét tekintve előír és tilt, azaz megszabja az akadémiai közösségnek, hogy mit és hogyan tanítson, így az indoktrináció-mentesség jegyében indoktrinál (Whittington 2023).

Előadásunkban körüljárjuk ennek lehetséges okait. Ezek egyikeként az akadémiai szabadság fogalmának tisztázatlanságát azonosítottuk, így bemutatjuk ennek két szintjét, a jogi szabályozásban és a szakirodalomban, valamint a fogalom modellezésére irányuló megoldásunkat (Kováts & Rónay 2023). Ez segítséget adhat az akadémiai szabadság és az intézményi autonómia viszonyának tisztázásához is, amellyel kapcsolatos eltérő álláspontokat ugyancsak okozhatják az akadémiai szabadság sérülékenységét (Karran 2009, Karran et al. 2017, Esterman et al. 2011). Ebben az intézményi autonómiát szükséges támogató feltételként határozzuk meg, amelynek hiánya az akadémiai szabadság kitettségét növeli. Harmadik elemként a más alapjogokkal, elsősorban a szólás- és véleményszabadsággal való ellentmondásos viszonyát vizsgáltuk rámutatva arra, hogy miközben utóbbit hagyományosan az akadémiai szabadság eredőjének tartják, a polgárjogi mozgalmak épp ennek nevében támadják azt. Végül feltárjuk, hogy az akadémiai szabadságra vonatkozó tág és absztrakt szabályozási garancia, lehetőséget ad arra, hogy az állam és az állampolgárok szabadon értelmezzék annak tartalmát és terjedelmét egyaránt.

Következtetésünk szerint az akadémia szabadság pontosabb és részletesebb jogi definíciójára lenne szükség – elsősorban a nemzetközi jogi szabályozásban, mert ezáltal legalább az állami döntéshozói és végrehajtói szinten csökkenne a szabad interpretáció lehetősége. Másrészt indokolt az akadémiai szabadság alapjogokkal összefüggő értelmezése és az azokkal való viszony pontosítása, elkerülendő azt, ami a polgárjogi mozgalmak egyik hatásaként tetten érhető, hogy az alapvető jogokat és az akadémiai szabadságot egymással szemben eszközként használják, amely végső soron mindkettő gyengítéséhez vezet.

Diep, F & Pettit, E (2023) What Is Happening in Florida? The Chronicle of Higher Education, 30.01.2023. https://www.chronicle.com/article/what-is-happening-in-florida (letöltve: 18.03.2023)

Estermann, T, Nokkala, T & Steinel, M (2011) University Autonomy in Europe II. The Scorecard. Bruxelles: European University Association.

Hawkins, S (2023) Sometimes Diversity Trumps Academic Freedom. Tensions between core values must be tested case by case. The Chronicle of Higher Education, 28.02.2023. https://www.chronicle.com/article/sometimes-diversity-trumps-academic-freedom (letöltve: 18.03.2023)

Karran T, Beiter K & Appiagyei-Atua K (2017) Measuring academic freedom in Europe: a criterion referenced approach. Policy Reviews in Higher Education. 1(2), 209-239, DOI:10.1080/23322969.2017.1307093

Karran, T (2009) Academic Freedom in Europe: Time for a Magna Charta? Higher Education Policy. 22, 163–189.

Kováts, G & Rónay, Z (2023) How is academic freedom monitored? Overview of methods and procedures assessing academic freedom. Brussels: EPRS, European Parliament (https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2023)740228)

Ryder, A (2022) The Challenge to Academic Freedom in Hungary: A Case Study in Authoritarianism, Culture War and Resistance, Berlin, Germany: De Gruyter

Whittington, K (2023) DeSantis's Terrifying Plot Against Higher Ed, The Chronicle of Higher Education, 27.02.2023. https://www.chronicle.com/article/desantiss-terrifying-plot-against-higher-ed (letöltve: 18.03.2023)

Keywords/Kulcsszavak: akadémiai szabadság, egyetemi autonómia, illiberalizmus, polgárjogi mozgalmak

Horváth László (Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet). *A technológia elfogadás és használat sajátosságai magyar pedagógusok körében – a digitális oktatás tapasztalatainak feldolgozása.*

Abstract/Absztrakt. Az oktatás digitális átalakulása szempontjából kiemelt jelentőségű kérdés a pedagógusok pedagógiailag tudatos digitális eszközhasználata. Korábbi kutatások utaltak rá, hogy a digitális megoldásokat a pedagógusok kevésbé a tanulás támogatására, mint inkább a tanítás színesebbé tételéhez használják (Nagy és mtsai., 2019). Ahhoz, hogy a digitális technológiák hozzáférhető módon az osztálytermi működés szerves részévé válljanak (ISTE, 2002) nem csak a pedagógusok digitális kompetenciáját, hanem a technológia elfogadás és alkalmazás egyéb tényezőit is érdemes vizsgálni.

A technológiaelfogadás egyik legelterjedtebb modellje a Venkatesh és munkatársai (2003) által fejlesztett technológia elfogadás és használat egységesített elmélete (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology – UTAUT), amelyet több kutatásban is használtak már az oktatás területén is (pl. Almaiah, Alamri & Al-Rahmi, 2019; Chao, 2019). A modell elemei a gyakorlati felhasználást magyarázzák a használati szándékon keresztül, olyan tényezők keretében mint a várható teljesítmény, várható erőfeszítés, a társas hatások és segítő feltételek.

Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy milyen tényezők, milyen mértékben befolyásolják a magyar pedagógusok technológia használati szándékát. Továbbá vizsgáljuk, hogy a technológiahasználati szándékot befolyásoló tényezők milyen különbségeket mutatnak a különböző digitális megoldások esetén (a szöveges válaszokat, a konkrét eszközöket nagyobb kategóriákba soroltuk), illetve, hogy a különböző iskolatípusokban és műveltségterületeken tanító pedagógusok milyen jellegű eszközöket használtak elsősorban.

A kutatásunk során az UTAUT mérőeszközt használtuk fel egy online kérdőíves vizsgálat keretében, ahol a résztvevők demográfiai adatok mellett (nem, kor, pedagógiai tapasztalat, iskolatípus, műveltségterület) egy konkrét digitális megoldást is megjelölhettek, majd erre vonatkozóan töltötték ki az UTAUT skála tételeit. Mintánk régió-iskolatípus, illetve nem és kor szerinti megoszlásban jól reprezentálja a magyar pedagógusok populációját. Az adattisztítás után az adatbázisban 1741 pedagógus válasza maradt bent. Az adatgyűjtés 2022 júniusában zajlott.

Az eredményeink alapján strukturális egyenlet modellezés segítségével megerősítettük a technológiahasználati szándék bejósló tényezőit (CFI=0.999; TLI=0.999; RMSEA=0.042; 95% CI [0.036; 0.048]; SRMR=0.028), amelyek 76.3%-ban magyarázzák a független változó varianciáját. A legerősebb prediktornak a várható teljesítmény (ß=0.569; p<.001) bizonyult, míg a társas befolyás útja nem volt szignifikáns (p=0.589). A modell további elemzése alapján megállapíthatjuk, hogy a különböző célú eszközöket használó pedagógusok máshogy ítélik meg az azokhoz szükséges erőfeszítést és használati szándékot, míg nem mutatkozott különbség a társas befolyás, a segítő feltételek és a várható teljesítmény tekintetében. A legerősebb használati szándék a meglévő interaktív tananyagok és feladatok felhasználása (pl. NKP) esetén tapasztalható, míg a legkisebb szándék a források és tananyagok használata (pl. Youtube) esetén mutatkozott. Az előadás során továbbá bemutatjuk, hogy az egyes iskolatípusokban, illetve műveltségterületeken oktató pedagógusok milyen jellegű eszközöket részesítettek előnyben.

A kutatás során megerősítettük az UTAUT modell felhasználási lehetőségét az oktatás területén, amely így, további kutatásokban is felhasználható. A kutatás gyakorlati jelentősége a különböző digitális megoldások pedagógiailag tudatos használatának megalapozásához, digitális megoldások iskolai szintű bevezetésének támogatásához adhatnak támpontokat a döntéshozók és gyakorlati szakemberek számára.

Felhasznált irodalom:

Almaiah, M. A., Alamri, M. M., & Al-Rahmi, W. (2019). Applying the UTAUT Model to Explain the Students' Acceptance of Mobile Learning System in Higher Education. IEEE Access, 7, 174673–174686. https://doi.org/10.1109/access.2019.2957206

Chao, C. M. (2019). Factors Determining the Behavioral Intention to Use Mobile Learning: An Application and Extension of the UTAUT Model. Frontiers in Psychology, 10. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01652

ISTE (2002). National educational technology standards for students. http://cnets.iste.org/students/index.shtml

Nagy Zoltán, Misley Helga, Pesti Csilla, Salát Magdolna (2019). A digitális tananyag és tananyagfejlesztés hazai gyakorlatának elemzése 1. Kézirat.

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. MIS Quarterly, 27(3), 425–478. https://doi.org/10.2307/30036540

A kutatás az NKFIH által támogatott OTKA-PD pályázat keretében valósult meg (PD 134206).

Keywords/Kulcsszavak: technológia elfogadás, digitális oktatás, UTAUT

Mónus Ferenc (Debreceni Egyetem, BTK, Pszichológiai Intézet), Jan Cincera (Masaryk University), Hengerics-Szabó Alexandra (Selye János Egyetem), Rosta Gergely (Pázmány Péter Katolikus Egyetem), Sziva Dániel (Alapértékek Nonprofit Kft.) és Varga Attila (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Ember–Környezet Tranzakció Intézet). *A tanítási szemlélet, a környezeti attitűdök és a cselekvési kompetencia középiskolások körében nemzetközi kontextusban.*

Abstract/Absztrakt. A fenntarthatóságra nevelés (FN) jelentős lendületet kapott az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok 2015-ös deklarációjával, előmozdítva a FN oktatási prioritásként való széles körben való elterjedését, világszerte fellendítve így a kapcsolódó programokat és nemzetközi együttműködéseket. A Magyarországon 2016 óta minden évben megrendezésre kerülő Fenntarthatósági Témahét (FTH) programhoz az ország közoktatási intézményeinek egyre nagyobb része csatlakozik, sőt a programhoz 2020 óta egy komplex kutatási program is kapcsolódik, mely az általános és középiskolások környezettudatosságát és ennek fejlesztési lehetőségeit vizsgálja. E kutatási program koordinátora, a Alapértékek Nonprofit Kft. 2022-ben nemzetközi együttműködésre és reprezentatív mintákra épülő kutatást kezdeményezett három közép-európai országban (Magyarország, Csehország, Szlovákia).

Napjainkban egyre nagyobb érdeklődés övezi, hogy a FN pedagógiai megközelítései hogyan alakítják a környezeti attitűdöket, környezetbarát viselkedést és a cselekvési kompetenciát (Sass et al. 2020). A cselekvés-orientált és transzformatív pedagógia elősegíti, hogy a diákok az okok és okozatok megértésével és mérlegelésével a környezeti problémák leküzdésével kapcsolatban aktív résztvevőkké váljanak, továbbá saját víziókat alakítsanak ki. A FN fejlesztésének előre mutató területe annak vizsgálata, hogy e folyamatokat mely pedagógiai módszerek vagy pedagógiai megközelítések (Boeve-de Pauw és mtsai, 2015) segítik leginkább.

Kutatásunkban vizsgáljuk, hogy a tanítás holisztikus szemlélete, ill. pluralisztikus megközelítése összefügg-e a diákok környezeti attitűdjével, környezetbarát viselkedésével és cselekvési kompetenciájával, ill. e mintázatok eltérőek-e a vizsgált országokban.

Három közép-európai országban végeztünk reprezentatív felmérést a középiskolák 11. évfolyamán (összesen 6477 válaszadó: N=1656 Csehország, N=1387 Szlovákia, N=3434 Magyarország). A kérdőívet a magyarországi FTH kutatásokban (ld. Berze et al. 2022; Mónus et al. 2022), ill. több cseh környezeti neveléssel kapcsolatos kutatásban (Cincera et al. 2022) alkalmazott korábbi kérdőív alapján adaptáltuk. Az anonim kérdőív 124 kérdést tartalmazott a diákok környezeti attitűdjére (pl. a természet megőrzése, használata és megbecsülése), környezetbarát viselkedésére, cselekvési kompetenciájára, tanítási óráik során észlelt tanítási szemléletre, valamint demográfiai és társadalmi-gazdasági hátterükre vonatkozóan.

A kutatás az Alapértékek Nonprofit Kft. és a PontVelem Nonprofit Kft. szervezésében, ill. a magyar Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal, a Kék Bolygó Alapítvány és az Összefogás az Alapjogokért Alapítvány támogatásával zajlott. A terepmunkát a Forsense Kft. közvélemény-kutató cég végezte.

Eredmények és konklúziók

A kutatásban használt skálák Cronbach-alfa megbízhatósága 0,59 és 0,86 között volt a különböző nemzeti mintákban. Az előzetes elemzések alapján a tanítási szemlélettel kismértékben korrelált mind a környezeti attitűd, mind a cselekvési kompetencia (rSp=0,08 – 0,15), ez utóbbi pedig közepes mértékben korrelált a természet megőrzésével és megbecsülésével (rSp=0,31 – 0,39). A holisztikus és pluralisztikus tanítási megközelítésmódok nagyobb mértékben korreláltak egymással (rSp=0,51). További részletesebb elemzések folyamatban vannak annak feltárására, hogy a demográfiai változók, az iskolatípus és az ország milyen hatással van ezekre az összefüggésekre. A nemzeti különbségek megismerése a tanítási megközelítésmódokban, ill. ezeknek a környezeti attitűdökkel és az akció kompetenciával való összefüggéseiben hatékonyan segítheti a FN fejlesztését a közoktatásban.

Hivatkozások

Berze, I. Z., Varga, A., Mónus, F., Néder, K., & Dúll, A. (2022). Measuring Environmental Worldviews: Investigating the Dimensionality of the New Environmental Paradigm Scale for Children in a Large Central European Sample. Sustainability, 14(8), 4595.

Boeve-de Pauw, J., Gericke, N., Olsson, D., & Berglund, T. (2015). The effectiveness of education for sustainable development. Sustainability, 7(11), 15693-15717.

Cincera, J., Kroufek, R., & Bogner, F. X. (2022). The perceived effect of environmental and sustainability education on environmental literacy of Czech teenagers. Environ. Educ. Res., 1-18.

Mónus, F., Bacskai, K., Varga, A., Berze, I. Z., Néder, K., & Dúll, A. (2022). Általános-és középiskolás diákok környezettudatosságát meghatározó tényezők a Fenntarthatósági Témahét 2021-es nagymintás vizsgálata alapján. Iskolakultúra, 32(7), 47-68.

Sass, W., Boeve-de Pauw, J., Olsson, D., Gericke, N., De Maeyer, S., & Van Petegem, P. (2020). Redefining action competence: The case of sustainable development. J. Env. Educ., 51(4), 292-305.

Keywords/Kulcsszavak: környezeti attitűd, akció kompetencia, tanítási szemlélet

Erdei Gábor (Debreceni Egyetem). *Munkahely és tanulás találkozása – innováció?.*

Abstract/Absztrakt. Az elméleti előadás a felnőttkori tanulás egyik legfontosabb területével a munkahelyi tanulás témakörével foglalkozik. Napjaink számos, a társadalomtudományok világában gyakran használt fogalmai közül az egyik, az innováció. Az előadás első része áttekintést nyújt a felnőtt tanulásról, mint innovációs tevékenységről. Az oktatás világában a felnőtt tanulást az általános vélekedés sokadlagosnak gondolja, miközben nemzetközi dimenzióban, mint innovációs indikátor jelentkezik.

Bár az innováció korunkban meglehetősen széleskörű és általánossá elterjedt használata miatt talán erodálódott, megkopott, s valóban számos olyan tevékenységre is értjük ezt, ami valójában nem az, azonban - például az Európai Unió – két évtizeddel ezelőtt meghatározta azokat a fejlesztendő területeket, amelyek a kontinens versenyképességét biztosíthatják. A megnevezett humán erőforrások között szerepel a felnőttkori tanulás. Így jó okunk van arra, hogy ezt a tevékenységet innovációs aspektusból körbejárjuk.

A prezentáció másrészt a munkahelyeket veszi górcső alá. Ezek a szervezek az felnőttség legfontosabb szín- és életerei közzé tartoznak, amelyek azonban jelentős átalakulásuknak köszönhetően, ismeretszerzési és személyiségfejlesztési közegek is egyben. A tudásgazdaság a tudás-intenzív ágazatok erősödésével, ezek előretörésével formálódik. Ezekben a gazdasági ágazatokban (alágazatokban) működő munkaszervezetekben megvalósuló tanulások nemcsak lehetőségek, de versenyhelyzeti kötelezettségek is.

A két vizsgált terület találkozása a munkahelyi tanulási tevékenységek, amelyek a gazdaságtudományi területek mellett a neveléstudományok számára is erőteljesebb vizsgálódási lehetőségeket ajánl fel. Az előadás konklúziója ezt a lehetőséget villantja fel.

Keywords/Kulcsszavak: felnőtt tanulás, munkahelyi tanulás, innováció

Kasza Georgina (Tempus Közalapítvány). *A külföldi diplomások pályakövetése: képzési szintek szerinti különbségek.*

Abstract/Absztrakt. A felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolata az elmúlt évtizedekben fontos kutatási témává vált. A Bologna-folyamat, valamint az Európai Unió kapcsolódó szakpolitikáinak hatására a felsőoktatási intézmények egyre erősebben igyekeznek reagálni a munkaerőpiac elvárásaira (Hrubos, 2010). Főként a nemzetközi folyamatok hatására, a kétezres évek elejétől Magyarországon a felsőoktatási intézmények értékelésének fontos mutatójává váltak a pályakövetési adatok. A hazai diplomás pályakövetési rendszer alapján a hazai diplomások nyomon követése folyamatosan, megbízható módon történik (Oktatási Hivatal, 2021). A külföldi végzettek pályakövetése azonban csak korlátozottan lehetséges. Az elmúlt években a külföldi hallgatók számának emelkedése, valamint e hallgatói csoport növekvő heterogenitása egyre nagyobb elvárásokat támaszt az iránt, hogy a Magyarországon végzett külföldi diplomások munkaerőpiaci helyzetéről, a végzettség megszerzését követő életpályájukról, valamint Magyarországhoz való viszonyukról mélyebb képet kaphassunk. A nemzetközi szakirodalomban a külföldi diplomások különböző szempontú vizsgálata évek óta jelen van. Az egyik leggyakrabban vizsgált kérdés, hogy a külföldi diplomások milyen arányban maradnak a fogadó országban, és ezt a maradási arányt milyen társadalmi és képzési tényezők határozzák meg (Scomburg&Teichler, 2011; Wiers-Jenssen&Stolen, 2020; Mathias&Karhunen, 2021). Emellett fontos kérdésként jelenik meg a nemzetközi elemzésekben, hogy a mobilitási tevékenység hozzájárul-e az egyén munkaerőpiaci sikerességéhez; ha pedig igen, hogyan, milyen mechanizmusokon keresztül (Netz, 2021).

A hiányzó hazai empirikus vizsgálatok miatt kevés ismeretünk van a külföldi diplomások életpályájáról. Ezt a hiányt igyekszik pótolni az az empirikus kutatás, amely a hazai Stipendium Hungaricum Ösztöndíjprogram (SH) keretében nappali tagozatos tanulmányaikat végzett külföldi diplomások körében valósult meg. A kutatás koncepcionális keretét a foglalkoztathatóság kerete adja. A szélesebb foglalkoztathatóságot tárgyaló szakirodalmakra támaszkodva a kutatás a munkavállalás, az elégedettség, a személyes és a foglalkoztathatósághoz kapcsolódó készségek kérdéseire összpontosít (Cai, 2013; Pham és Jackson, 2020).

Az empirikus kutatás kvantitatív módszertanon alapul. 2021 I. negyedévében online kérdőív kitöltésére kértünk fel valamennyi, az adott időpontig végzett SH diplomást. Az online kérdőív kitöltése a tudományetikai szabályoknak megfelelően önkéntes és anonim volt. A válaszadási arány 28% volt, összesen 1902 fő válaszolt a kérdőívre. A kérdőív alapvetően három fő témára fókuszált: a képzési és a munkaerőpiaci életpálya, a jelenlegi munkaerőpiaci pozíciójukkal való elégedettség, valamint a COVID-19 világjárvány hatása. A kérdőív kialakítása során a hazai pályakövetési felmérések (Oktatási Hivatal, 2021) és a Futuretrack felmérés (Elias et al., 2021) néhány kérdésének adaptálására is sor került. A mélyebb folyamatok megértéséhez a leíró elemzések mellett feltáró elemzés (pl. ANOVA, logisztikus regresszió) alkalmazására is sor került.

Az előadás a külföldi diplomások életpályájára fókuszál, kiemelve a képzési szintek közötti különbségeket. A képzési szintenkénti különbségekre számos nemzetközi tanulmány is rámutatott, például a felsőoktatási végzettség és a munkaerőpiaci elhelyezkedés közötti összhang kérdésében, valamint a munkaerőpiaci helyzet, valamint elégedettség kérdéskörében. Fontos rámutatni, hogy a külföldi diplomások életpályáját, a felsőfokú képzésbe történő visszatérését, valamint a munkaerőpiaci helyzetét szintén meghatározza, hogy milyen képzési szinten szezte diplomáját. Az előadás emellett arra fókuszál, hogy a végzettek milyen arányban maradnak Magyarországon, és a hazánkban történő maradást milyen főbb tényezők befolyásolják. Az előadás betekintést ad abba, hogy milyen következtetések azonosíthatók a szakpolitikára és a gyakorlatra nézve, illetve hogyan illeszthetők be a kutatási eredmények egy ösztöndíjprogram megvalósításába.

Keywords/Kulcsszavak: külföldi diplomások, mobilitás, foglalkoztathatóság

Kapusi János (Debreceni Egyetem). *Földrajztanítás idegen nyelven magyarországi középiskolákban – egy kérdőíves tanári felmérés tanulságai.*

Abstract/Absztrakt. Az előadásban egy olyan, földrajzot idegen nyelven tanító szaktanárok részvételével megvalósított vizsgálat első eredményeit kívánom bemutatni, amelyre korábban még nem volt példa a közoktatást érintő kutatásokban. A két tanítási nyelvű oktatást érintő tanulmányokat (Bognár, A. 2005, Vámos Á. 1994, 2007, Vámos Á. – Kovács J. 2008), valamint a földrajztanítás szakmódszertani hátteréhez kapcsolódó anyagokat (Teperics, K. 2015) leszámítva a téma szakirodalmi feldolgozottsága meglehetősen hiányos, az utóbbi évtizedekben alig született publikáció ebben a témakörben (Katona, Á. – Farsang A. 2012, Kapusi, J. 2021). Jelen vizsgálat egy készülőben lévő, korábban publikált részkutatásokkal rendelkező doktori dolgozat része, melynek kérdéseit, célkitűzéseit az idegen nyelvű földrajzoktatásban gyakorló tanárként szerzett tapasztalataimra és a témában végzett vizsgálataimra alapozom. A kutatás elsődleges célja az idegen nyelvű középiskolai földrajzoktatás gyakorlatának megismerése és a szaktanári munka eredményességét meghatározó tényezők feltárása.

Az előadásban bemutatásra kerülő felmérésre 2022. augusztus 15. és 2023. január 31. között került sor kérdőíves adatfelvétel formájában, melyet néhány esetben egyéb informális adatgyűjtéssel, interjúkkal egészítettem ki. A vizsgálatban 72, a földrajzot két tanítási nyelvű, nemzetiségi vagy nemzetközi tanrendű képzésben idegen nyelven (angol, német, francia, olasz, spanyol, szerb és horvát) tanító középiskolai tanár vett részt. A minta nagysága a potenciálisan elérhető tanárok számához viszonyítva számottevő, területiség, település- és iskolatípus, tannyelv és életkor vonatkozásában pedig egyenletes eloszlású. A felmérés az iskolai és iskolán kívüli pedagógiai tevékenységek széles spektrumára kiterjedt: a tanárok szakmai hátterén túl a szakmódszertan, a taneszköz- és a nyelvhasználat kérdései, valamint az érettségi, a tanárképzés és a tehetséggondozás témái is megjelentek a kérdőívekben.

A válaszadók döntő többsége szerint a földrajz idegen nyelven tanítása rendkívül motiváló, tanár és tanuló számára egyaránt kihívást jelentő feladat, amely során a szaktárgyi tudás megszerzésén túl széleskörű nyelvi fejlesztésre is lehetőség nyílik. Ugyanakkor az idegen nyelvű tantárgyoktatás köznevelésben elfoglalt helyével, a taneszköz-ellátottsággal, a tanárképzés „felkészítő” szerepével kapcsolatban jóval szélsőségesebb a válaszadók véleménye. Sőt, a földrajzoktatás gyakorlatát érintő szaktanári tapasztalatok képzési formától és tannyelvtől függően jelentős különbségeket mutatnak.

A vizsgálat tanulságai szerint a tanári munka eredményességét elősegítené a szakmai eredmények, jó gyakorlatok bemutatási lehetőségeinek bővítése, a tematikus képzések elérhetővé tétele, a szaktanárok tanárképzésbe történő bevonása, valamint a jellemzően szigetszerű tanári közösségek közötti hálózatosodás. A kutatás oktatásföldrajzi jelentőségén túlmenően célom, hogy a fenti eredmények publikálásával, az idegen nyelvű földrajztanítás – és általában a tantárgyoktatás – „láthatóvá” tételével egy széleskörű diskurzus induljon el az érintett intézmények, tanárok, valamint az egyetemi képzőhelyek és egyéb szakmai közösségek részvételével.

Bognár, A. (2005). „A tartalom fontossága az idegen nyelvek oktatásában – is.” Új Pedagógiai Szemle, 2005/9., pp- 37-45.

Kapusi, J. (2021a). „A kétszintű földrajz érettségi vizsgálata a célnyelvűség szemszögéből – eredmények, kihívások, tapasztalatok” Modern Geográfia, 16(4), pp. 25–47.

Kapusi, J. (2021b). „A földrajzoktatás egyedi vonásai és a hazánkkal kapcsolatos földrajzi ismeretek megjelenítési lehetőségei a Nemzetközi Érettségi (IB) Diploma Programjában. Geometodika, 2021/2, pp. 37-51.

Katona, Á. – Farsang, A. (2012). „Bilingvális földrajzoktatás – a földrajzi ismeretátadás hatékonysága idegen nyelven.” A Földrajz Tanítása, 2012/1, pp. 20–27.

Teperics, K. (2015). A közép- és emelt szintű földrajz érettségi. In: Teperics, K. – Sáriné Gál, E.– Németh, G.– Sütő, L. – Homoki, E., Földrajztanítás – válogatott módszertani fejezetek (pp. 209-220). Debreceni Egyetemi Kiadó

Vámos, Á. (1994). Magyarország tannyelvi atlasza. Keraban Kiadó, p.584.

Vámos, Á. (2007). „Kétszintű érettségi vizsga a két tanítási nyelvű középiskolákban." Új Pedagógiai Szemle, 2007/3-4., pp. 104-113.

Vámos, Á. – Kovács, J. (2008). A két tanítási nyelvű oktatás elmélete és gyakorlata 2008-ban. Eötvös József Könyvkiadó, p. 264.

Keywords/Kulcsszavak: földrajzoktatás, idegen nyelvű tantárgyoktatás, kérdőíves felmérés, két tanítási nyelvű oktatás, nemzetiségi oktatás

Benedek Petra (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar) és Surman Vivien (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar). *Megfelelési QFD – Hogyan járul hozzá a megfelelés a felsőoktatás minőségéhez?*

Abstract/Absztrakt. Magyarországon a felsőoktatási intézmények modellváltása tovább erősíti a minőségmenedzsment iránti igényt, amely a teljesítményértékelésre és az érintettek elvárásainak való megfelelésre helyezi a hangsúlyt. A megfelelés a felsőoktatásban elsősorban szabálykövető és megbízható működést jelent, és a különböző piacokon értelmezhető hírnevet is befolyásolja. A hallgatók által tapasztalt és felismert szabálykövető, kiszámítható működés hozzátartozik az intézmény hírnevéhez. A tanulmány célja a megfelelési Quality Function Deployment (QFD) ház elnevezésű keretrendszer bemutatása, amely intézményi megfelelési (compliance) kérdéseken és folyamatokon keresztül támogatja a felsőoktatási intézmények szolgáltatásminőségének javítását. A megfelelési QFD kialakítása érdekében kérdőívek és fókuszcsoportos interjúk készültek a szolgáltatásminőség jellemzők meghatározására, míg a megfelelési funkciók egy átfogó szakirodalmi áttekintésből származnak. A kutatás tíz intézményi szintű szolgáltatásminőségi attribútumot ír le, és ezek kapcsolatát vizsgálja a kilenc megfelelésmenedzsment funkcióval, mint például az incidenskezelés vagy a belső szabályzatok összhangja. A QFD eredménye a vizsgált megfelelési funkciók prioritási rangsorát mutatja be, így fejlesztési szempontokat javaslunk a felsőoktatási intézmények általános megfelelési és szolgáltatásminőség irányítási területei alapján. A tanulmány újdonsága, hogy bemutatja a megfelelésre érzékeny kultúra és a megfelelés iránt elkötelezett vezetés kialakításának és fejlesztésének fontosságát. Ezek az elemek alapvetően befolyásolják a megfelelési menedzsment folyamatokat és a hallgatók által tapasztalt és észlelt szolgáltatásminőséget. A következtetések hasznosak lehetnek az oktatási vezetők számára a hallgatók által észlelt minőséggel kapcsolatos megfelelési tevékenységek koordinálásában, valamint a vezetők és döntéshozók számára a stratégiai tervek kidolgozásában, hogy javítsák az érintettek, elsősorban a hallgatók számára kínált szolgáltatások minőségét. A kutatás egyik limitációja, hogy a szolgáltatásminőség intézményi szintjére összpontosít, így a képzés- vagy kurzusszintű minőség nem képezi a tanulmány részét. Továbbá, a kutatás elsősorban a magyar felsőoktatási intézményekkel szembeni hallgatói elvárásokon alapul. A szerzők azt tervezik, hogy a kidolgozott compliance QFD módszer hatékonyságát a közeljövőben egy esettanulmányban tesztelik, további elemeket integrálva a megfelelési QFD-be.

Keywords/Kulcsszavak: megfelelésmenedzsment, felsőoktatási intézmény, szolgáltatásminőség

Sebestyén Krisztina (Nyíregyházi Egyetem). *Diákok idegennyelv-tanulási céljainak elemzése a saját és nyelvtanáraik válaszai alapján.*

Abstract/Absztrakt. Az iskolai idegennyelv-tanulás kötelező, de ennek eredményességét számos tényező befolyásolja, például, hogy milyen a nyelvtanuló családi háttere, a nyelvtanuló választotta-e az általa tanult idegen nyelvet, vagy csak ezt lehetett tanulni az adott intézményben, milyen személyes és szakmai jellemzői vannak a nyelvtanárának (Csapó 2001; Csizér et al. 2004; Klein 2011; Nikolov és Csapó 2018). Mindezek mellett fontos a nyelvtanulás célja, mert jelentősen meghatározza a nyelvtanuló motivációját, valamint a nyelvtanár által alkalmazott módszereket, eszközöket (Klein 2011). Ahhoz, hogy a nyelvtanulás sikeres legyen, fontos, hogy a tanulók céljai ismertek legyenek a nyelvtanár előtt, és a nyelvtanulás során elérhetők legyenek.

Az előadásban két kutatási kérdésre keressük a választ. Egyrészt a tanult idegen nyelv, valamint az intézmény fenntartója szerint milyen motivációik, céljaik vannak a tanulóknak az idegennyelv-tudásukkal a jövőben? Az adataikat összehasonlítjuk a nyelvtanáraik válaszaival, amelyből adódik a második kutatási kérdés: mit gondolnak a diákjaik nyelvtanulási céljairól, motivációiról a nyelvtanárok?

Az előadásban bemutatott adatok a „Némettanulás, illetve -tanítás Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében" című tanulói és tanári adatbázisból származnak, amit a 2018/2019-es tanévben készítettünk 11. évfolyamos, érettségit adó képzésben tanulók (890 fő), valamint az ő nyelvtanáraik (43 némettanár, 57 angoltanár) papír alapú kérdőívek segítségével gyűjtött adataiból. Az adatokat SPSS programmal elemeztük, amelyben két- és háromdimenziós variancia-analíziseket készítettünk a tanított/tanult idegen nyelv, valamint az intézmény fenntartója mentén ötfokú Likert-skálán értékelt idegennyelv-tanulási motivációkra, célokra vonatkozó állításokból.

Eredményeink szerint az angolt tanulóknak több motivációja, jövőbeli célja van az angollal, mint a németet tanulóknak a némettel, és ez a tanárok válaszaiban is megjelenik. A német nyelvvel kapcsolatban a tanulók és a tanárok válaszaiban is megjelenik a „kényszer", miszerint csak ezt lehetett választani az iskolában, vagy akár más idegen nyelvet is tanulnának helyette, ha lehetne. Alacsonyabb értékekkel ugyan, de az angol nyelvvel összefüggésben látható, hogy a tanulókat a mindennapi hasznosíthatóság, a barátaik idegennyelv-választása is befolyásolta. A német- és az angoltanárok szerint is a tanulókat leginkább a középfokú nyelvvizsga, illetve a középszintű érettségi motiválja, és ezeket a tankerületi intézményekben dolgozók értékelték a legmagasabbakra. A motivációk, célok tekintetében a németet tanulók válaszai megegyeznek a nyelvtanárokéval, de fenntartónként a szakképzési centrumok diákjai értékelték a legmagasabbra a német nyelvvel kapcsolatos állításokat. Az angolosok inkább a mindennapi életben való hasznosíthatóságot, a filmek, zenék, jobb megértését tartják nyelvtanulási motivációnak, célnak, fenntartónkénti bontásban pedig a legmagasabb értékeket a tankerületi, illetve az egyházi intézményekben tanulóknál láthatunk.

A kutatás eredményei rávilágítanak arra, hogy érdemes lenne a tanárok, diákok közötti párbeszédet erősíteni az idegennyelv-órákon a jövőbeli terveket illetően annak érdekében, hogy célzottabb lehessen a tananyagátadás (természetesen a vonatkozó jogszabályok és kimeneti követelmények figyelembevételével). Például a tanulók motivációjának, céljainak megfelelő példák, szitutációk segíthetnének érdekesebbé, motiválóbbá tenni az intézményes nyelvórákat, amelyek hosszútávon a hatékonyabb és eredményesebb nyelvtanuláshoz járulhatnak hozzá.

Hivatkozott irodalom:

1. Csapó Benő (2001): A nyelvtanulást és a nyelvtudást befolyásoló tényezők. In: Iskolakultúra, 11(8): 25-35.

2. Csizér Kata – Dörnyei Zoltán – Németh Nóra (2004): A nyelvi attitűdök és az idegen nyelvi motiváció változásai 1993 és 2004 között Magyarországon. In: Magyar Pedagógia, 104(4): 393-408.

3. Klein Ágnes (2011): A nyelvelsajátítástól a nyelvtanulásig. Anyanyelvelsajátítás – kétnyelvűség – idegennyelv-tanulás. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/nyelv_elsajatitas/index.html [2023. 03. 26.]

4. Nikolov Marianne – Csapó Benő (2018): The relationships between 8th graders' L1 and L2 reading skills, inductive reasoning and socio-economic status in early English and German as a foreign language programs. In: System, 73(01): 48-57.

Keywords/Kulcsszavak: idegennyelv-tanulási motiváció, középiskolások, nyelvtanárok

Szabó Dóra (Debreceni Egyetem) és Énekes András Előd (Debreceni Egyetem). *Alulról szerveződés és állami függés a kárpát-medencei amatőr néptáncegyüttesek viszonyában.*

Abstract/Absztrakt. A magyar népi kultúrát világszinten egyedülálló módon tudta újradefiniálni az 1970-es évek elején, alulról szerveződő módon indult táncházmozgalom, mely a Kárpát-Medence archív néptánc gyűjtéseit nyitott eseményeken bárki által elsajátítható tudásként, közösségi élményként kínálta föl. A mozgalom kontinenseken átívelő sikere évtizedek alatt Magyarországon és a határon túli magyarlakta régiókban stabil bázist tudott kiépíteni, ami spontán szerveződő népzenei és néptánc egyesületek formájában egyre láthatóbbá vált. Az egyesületek mellett már a kezdeti időkben elkezdődött az állami intézményekbe való betagozódása is a népi kultúra ezen formájának, azonban a 2010-es választások után még egyértelműbbé vált a táncházmozgalom és az amatőr néptánc kiemelt státusza. Magyarország Kormánya hozta létre a Csoóri Sándor Alapot a 2010-es évek közepén, melynek évente kiírásra kerülő pályázatainak célja a hazai magyar és nemzetiségi, valamint a határon túli magyar néptánc-, népzenei együttesek és népdalkörök, tárgyalkotó népművészeti alkotóközösségek tudásátadásának elősegítése, szakmai munkájának fejlesztése, a közösségek megerősítése. Évente közel 2 milliárd forintot oszt szét az alap különböző táncegyesületek számára, melyek működésében meghatározóvá, sőt nélkülözhetetlenné vált az állami pályázat. Esettanulmányunk másik szereplője a Debreceni Egyetem Hortobágy Néptáncegyüttese, mely civil egyesületként szintén ki van szolgáltatva az állami támogatásoknak és névadó intézményének, a Debreceni Egyetemnek is. A források előbbi, az infrastruktúra utóbbi szereplő döntésein múlik, az együttest vezető egyesület azonban épp ennek a kiszolgáltatott helyzetnek köszönhetően kénytelen innovatív megoldásokat keresni egyéb aktorokkal karöltve, hogy egy hirtelen jött problémát (az addig ingyen biztosított próbaterem elvesztését) orvosolni tudjon. A tét a közel hetven éves együttes negyven aktív és több tucat visszajáró tagot számláló közösségének egyben tartása, valamint az egyesület pénzügyi stabilitásának megtartása.

A kutatás a LearnInnov kutatócsoport keretein belül történik.

Keywords/Kulcsszavak: néptánc, amatőr néptánc, táncházmozgalom, civil együttműködés, Hortobágy Táncegyüttes, társadalmi innováció

Kerekes Rita. *Egymás szemében: Azonosságok és különbségek az ének-zene tanítás iskolai gyakorlatában.*

Abstract/Absztrakt. A pedagóguspálya humánerőforrásának pótlása az oktatáspolitika aktuális kérdései közé tartozik. A tanárképzés megreformálásának időszerű kérdései között olyan felvetések is helyet kaptak, amelyek a szakmódszertan és a tantárgypedagógia növekvő produktivitását hangsúlyozzák (Szivák, 2003; Falus, 2004; Dudley, 2013). Ennek érdekében az oktatáskutatás szereplői a hallgatói prekoncepciók megismerésére és azok formálhatóságának mikéntjére is fókuszálnak (Varga és Ludányi, 1994; Nahalka, 2003; Szivák, 2003). A hallgatói előképek, nézetek feltárásán túl a tanárképzés megújulásának másik garanciáját a képzés elméleti és gyakorlati ismereteinek szinkronizálásában, egyidejűségében látják a kutatók (Rientisa, Brouwerb és Lygo-Bakera, 2013; Henning, 2013).

Tanulmányunkban félig strukturált interjúk alapján a szakmódszertan oktatók, a mentortanárok és az ének-zene tanárszakos hallgatók gyakorlati tanítással kapcsolatos tapasztalatait vettük górcső alá. Kutatásunk célja az volt, hogy a tanítási gyakorlaton megélt élmények informálisan beépülhessenek a képzés szakmódszertant érintő tárgyaiba. Eredményeink azt mutatják, hogy a szakmódszertani ismereteket dúsítani szükséges a pedagógiai rátermettséget fejlesztő, kézzel foghatóbb segítséget nyújtó szituációorientált feladatokkal. A mentortanárokkal kapcsolatos elvárások domináns eleme a tanórák előkészítésével és lebonyolításával összefüggésben lévő reflexiókat érinti leginkább. A mindhárom oldalon megjelenő problémák a tanárjelöltek alacsonyabb kommunikációs készségében, az éneklésben és hangszerjátékban megmutatkozó bizonytalanságokban nyilvánult meg az interjúk alapján.

Dudley, Peter (2013). Teacher Learning in Lesson Study: What interaction level discourse analysis revealed about how teachers utilised imagination, tacit knowledge of teaching and fresh evidance of pupils learning, to developed practice knowledge and so enhance their pupils' learning. Teaching and Teacher Education, (34) (2013) 107-121.

Falus Iván (2004). A pedagógussá válás folyamata. Educatio. 3.sz. (ősz), 359-374.

Henning, Nicholas (2013). We make the road by walking together: New teacher and the collaborative and context-specific appropriation of shared social justice-oriented practice and concepts. Teaching and Teacher Education, (36) November 2013, 121-131.

Nahalka István (2003). A nevelési nézetek kutatása. Iskolakultúra. 2003. 5.sz. 69-75.

Pajares, M. Frank (1992). Teachers' Beliefs an Educational Research: Cleaning Up a Messy Construct. Review of Educational Research, 3. 307-332.

Rientiesa, Bart., Brouwerb, Natasa és Lygo-Bakera, Simon. (2013). The effects of online professional development on higher education teachers' beliefs and intentions towards learning facilitation and technology. Teaching and Teacher Education, (29) 122-131.

Szivák Judit (2003). Hallgatók neveléssel kapcsolatos nézetei. Iskolakultúra 2003. 5sz. 88-95.

Varga Judit és Ludányi Ágnes (1994). Pályalélektan. Budapest

Keywords/Kulcsszavak: ének-zene tanárképzés, tanítási gyakorlat, önreflexió

Rita Szaszko (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus). *University students' beliefs about online intercultural encounters in educational contexts.*

Abstract/Absztrakt. University students can experience a wide range of intercultural encounters by exploiting various online opportunities. In higher education, different educational contexts also lend themselves for virtual intercultural contacts, which can have favourable effects on teachers and students alike. There is research evidence that intercultural competence development can be a motivating impact on the participants of educational processes if done with appropriate methodological tools in an adequate framework (Pegrum, 2008). Furthermore, the rapid advance of info-communication technologies (ICT) and the abrupt emergence of digital remote education in 2020-2021 resulted in further stimulating alternatives and challenges for both teachers and students (Anthonysamy, 2022; Chiu, Lin & Lonka, 2021; N. Kollár, 2021). Consequently, it is considered relevant to gain insights into the potential of online intercultural encounters on various online platforms in university contexts. The aim of the present small-scale qualitative interview study was to explore students' beliefs about various manifestations of virtual intercultural encounters within the framework of their higher education studies. Qualitative data was elicited through a semi-structured interview schedule and the investigation was conducted with five university students specializing in teacher training. The content analysis showed that based on the interviewees' beliefs, a positive inner drive and favourable attitude could be detected towards various forms on online intercultural encounters involving both inter-personal and non-inter-personal ones.

References

Anthonysamy, L. (2022). Motivational beliefs, an important contrivance in elevating digital literacy among university students. Helyion, 8/12, pp. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844022032017

Chiu, T.K.F., Lin, T.J., & Lonka, K. (2021). Motivating Online Learning: The Challenges of COVID-19 and Beyond. Asia-Pacific Edu Res, 30, 187–190.

N. Kollár, K. (2021). Az online oktatás tapasztalatai és gyakorlata a pedagógusok nézőpontjából. Iskolakultúra, 31(2), 23–53.

Pegrum, M. (2008): Film, Culture and Identity: Critical Intercultural Literacies for the Language Classroom, Language and Intercultural Communication, 8(2), 136-154.

Keywords/Kulcsszavak: university students, intercultural encounters, beliefs

Dancs Katinka (Szegedi Tudományegyetem). *A történelemre vonatkozó episztemológiai nézetek árnyalása – egy kurzus elméleti keretei.*

Abstract/Absztrakt. A történelemtanárokra vonatkozó nemzetközi kutatások visszatérő témája, hogy a (leendő) tanárok episztemológiai nézetei, azaz a történelmi tudás természetéről alkotott elképzeléseik miként hatnak tanítási gyakorlatukra. Emellett a történelmi gondolkodás egyes modelljeiben (pl. van Drie & van Boxtel, 2008) a történelemre vonatkozó episztemológiai nézetek fontos szerepet töltenek be, mint a történelmi gondolkodás műveleteit befolyásoló tényezők. Mindezek alapján megalapozottnak tűnik a feltételezés, hogy a történelmi gondolkodás fejlesztése nem mellőzheti az episztemológiai nézetek feltérképezésére, megváltoztatására vagy árnyalására irányuló törekvéseket. Ezek akkor lehetnek eredményesek, ha törekszenek a nézetek direkt mozgósítására, az azokra való reflektálásra (Fives & Buehl, 2017, Stoel et. al., 2022), a gondolkodási stratégiák fejlesztésére és a társas tanulási helyzetekre (Parkinson & Maggioni, 2017). Ezek mellett a változatos történeti források használata (Stoel et. al, 2022) és a forrásokban található információk vizualizálása (Barzilai et al., 2020) is eredményesnek tűnik a tanulók történelmi gondolkodásának és episztemológiai nézeteinek fejlesztésében.

Kutatásunkban egy olyan szabadon választható egyetemi kurzus tervét mutatjuk be, amelynek célja a résztvevő hallgatók történelemmel kapcsolatos episztemológiai nézeteinek árnyalása. A kurzus első egysége a nézetek mozgósítását, megvitatását, az arra való reflektálást célozza, ezzel összhangban a résztvevők a témához a tanári előadás mellett szakirodalmat dolgoznak fel csoportosan és önállóan, közös órai megbeszélésben vesznek részt, valamint írásban reflektálnak a történelem természetével kapcsolatos nézeteikre. A kurzus második egysége a történeti kutatások menetébe vezeti be a résztvevőket. Ennek részeként nemcsak megismerik a kutatási folyamat részeit, hanem részletesen foglalkoznak a forráselemzés módszertanával, valamint párokban önállóan is elemeznek előre összeállított forráscsomagokat a 20. századi magyar neveléstörténethez kapcsolódóan. A kutatási folyamat során a résztvevők értékelik a források forrásértékét és gondolattérkép segítségével gyűjtik össze az előre megadott kutatási kérdésekhez kapcsolódó releváns információkat. Végül írásbeli beszámolót készítenek, amelyben megválaszolják a kutatási kérdéseket. A kutatási folyamat utolsó lépéseként megadott szempontok alapján értékelik egymás munkáját, valamint reflexiót készítenek a kutatási folyamat során szerzett tapasztalataikról.

A résztvevők episztemológiai nézeteit a Stoel és munkatársai által kidolgozott kérdőív (Stoel et. al, 2017) magyar nyelvű változatával (Majkić, 2022) vizsgáljuk a tanulási folyamat elején és végén. Emellett a hallgatók által készített reflexiók további kvalitatív adatokkal járulnak hozzá, hogy megismerjük a résztvevők nézeteit, azok esetleges változásait.

A tervezett fejlesztőprogram eredményei értékes információkkal szolgálhatnak a történelemdidaktika számára. Egyrészt a kvalitatív adatok tovább bővítik az episztemológiai nézetekkel kapcsolatos ismereteinket, másrészt a fejlesztőprogram eredményessége további információkkal járulhat hozzá a nézetek hatékony fejlesztéséhez, árnyalásához.

Hivatkozások

Barzilai, S., Mor-Hagani, S., Zohar, A. R., Shlomi-Elooz, T., & Ben-Yishai, R. (2020). Making sources visible: Promoting multiple document literacy with digital epistemic scaffolds. Computers & Education, 157, 103980

Fives. H. & Buehl, M. M. (2017). The Functions of Beliefs. Teachers' Personal Epistemology on the Pinning Block. In G. Shaw, J. Lunn, L. Olafson & VandervVeldt (eds), Teachers' Personal Epistemologies: Evolving Models for Transforming Practice (pp. 25-54). Information Age Publishing.

Majkić, M. (2022). Történelemre vonatkozó episztemológiai nézetek kontextussal összefüggő jellemzőinek vizsgálata 11. és 12. évfolyamon. Doktori értekezés. SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola.

Parkinson, M. & Maggioni, L. (2017). The potential of course interventions to change preservice teachers' epistemological beleifs. In G. Shaw, J. Lunn, L. Olafson & VandervVeldt (eds), Teachers' Personal Epistemologies: Evolving Models for Transforming Practice (pp. 215-237). Information Age Publishing.

Stoel, G., Logtenberg, A., & Nitsche, M. (2022). Researching epistemic beliefs in history education: A review. Historical Encounters, 9(1), 11-34.

Stoel, G., Logtenberg, A., Wanksink, B, Huijgen, T., van Boxtel, C., & van Drie, J. (2017). Measuring epistemological beliefs in history education: An exploration of naïve and nuanced beliefs. International Journal of Educational Research, 83, 120-134.

van Drie, J., & van Boxtel, C (2008). Historical Reasoning: Towards a Framework for Analyzing Students' Reasoning about the Past. Educ Psychol Rev 20, 87-110.

Keywords/Kulcsszavak: történelemdidaktika, episztemológiai nézetek, fejlesztőprogram

Drabancz Mihály Róbert (Nyíregyházi Egyetem). *Tanárok és népművelők a rendszerváltásban.*

Abstract/Absztrakt. A rendszerváltás folyamatát katalizáló demokratikus ellenzék vezetői személyiségeinek, elsősorban a fővárosi akadémiai értelmiségi körből rekrutálódó elitnek a közéleti szerepvállalását, a többpárti demokrácia megteremtésében betöltött szerepét számos tudományos kutatás vizsgálta, azonban a vidéki Magyarországon létrejött alternatív politikai mozgalmak, önszerveződések kulcsszereplőinek életútjáról, motivációiról, erőfeszítéseiről méltatlanul kevés tudományos és ismeretterjesztő munka látott napvilágot. Kis- és középvárosokban, megyeszékhelyen a művelődési házak rendezvényei, könyvtárak író-olvasó találkozói, ismeretterjesztő foglalkozások biztosították a helyi diskurzust a pártállam lebontásával kapcsolatos igények megfogalmazásának, a demokratikus átalakulás módjára vonatkozó elképzelések, nézetek ütköztetésének. Ezek a kulturális terek biztosították a későbbiekben, a nyolcvanas évek végén létrejött ellenzéki pártok működésének alapvető infrastrukturális feltételeit, a szabad választásokra való felkészülést. A rendszerváltás folyamatában kiemelkedő szerepe volt a közoktatásban dolgozóknak és a népművelőknek, akik már a hetvenes évek második felétől egyre eredményesebb módon tágították a szocialista kultúrpolitika határait, segítették a hivatalos ideológiai doktrínával, ízléskultúrával dacoló öntevékeny körök működését. Feltételezésünk szerint a 1980-as évek értelmiségének mentalitását már a nyugat-európai ideológia minták határozták meg, ezért nem okozott problémát a korrodáló kádári hatalom elleni aktív politikai cselekvés felvállalása. Kutatásom a narratív interjú módszertanával tárja fel a rendszerváltásban aktív szerepet vállaló népművelők involváltságának okait, politikai szervező tevékenységét, továbbá a tanárképzések, valamint népművelő képzések, tanszékek hatását a kultúrmunkások közéleti szerepvállalására a nyolcvanas évek időmetszetében. Az előadás, az interjúk mellett, széles forrásanyagra épült, melyek közül ki kell emelnünk a korszak sajtótermékeit (Magyar Nemzet, Kelet-Magyarország), valamint a kulturális és politikai elit visszaemlékezéseit (Hitel, Beszélő). A prezentáció tudományos kereteit adják a rendszerváltást kutató politikatörténeti, illetve társadalomtörténeti munkák (Ripp Zoltán, Bozóki András, Csanády Márton), valamint a korszakkal foglalkozó monográfiák (Joseph Stiglitz, Bayer József, Csizmadia Ervin). Fontos egysége az előadásnak az interjúk narratív elemzése, melyben részletesen kifejtem a politikai rekrutáció jellemzőit (családi indíttatás, rendszerellenesség, passzív ellenállás), a közéleti aktivitás késő kádári formáit (kulturális, politikai, mozgalmi ellenállás), valamint az egyéni karrier célokat (szakmai vs. politikai, egzisztenciális megfontolások).

Keywords/Kulcsszavak: vidéki értelmiség, közoktatás, kultúraközvetítés

Gál Enikő (Debreceni Egyetem). *A családi nemi szerepminta és a pedagógusok hatása a gyermekek nemi szerep attitűdjére a reálszakos tanárok aspektusából.*

Abstract/Absztrakt. A család és a pedagógusok tanulókra gyakorolt hatása nemzetközileg kutatott terület, mivel kulcsfontosságú szerepet játszanak a tanulók személyiségének kialakulásában és tanulmányi előmenetelében. A családból hozott nemi szerepminták hosszú távú befolyásoló erővel hatnak a gyerekekre, emellett a társadalmi-gazdasági státusz összefüggésben áll a szülők oktatáshoz való hozzáállásával. A pedagógusok is hozzájárulnak a nemi szerepek és identitás kialakításához, azonban feltételezésünk szerint a nemektől függő eltérő viselkedésük következményeként olyan felfogást és attitűdöt képviselnek diákjaik nemi szerepeivel kapcsolatban, amely tükrözi a társadalmi sztereotípiákat. A tanulmány empirikus részében nem valószínűségi szakértői mintavétel által, 10, általános iskolában tanító fizikaszakos pedagógussal készítettünk félig strukturált interjút, amelyek elemzése kategorizáció és interpretáció által történt. Eredményeink azt mutatják, hogy a családban több nemi szerepminta érvényesül (tradicionális, modern, átmenet), illetve mivel a diák, szülő, tanár kapcsolatában negatív irányba történő változások sora lelhető fel, a nemiszerep attitűdök formálásában sok esetben nem valósul meg az együttműködés a szülők és tanárok között. Alanyaink többsége szerint a szülők mellett a pedagógusok is befolyásoló erővel bírnak a tanulók nemi szerep attitűdjét illetően, de interjúink szerint a tanárok elsősorban a hagyományos nemi szerepeket közvetítik, illetve kiemelten fontosnak tartják a férfiak tanári pályára való bevonzását.

Keywords/Kulcsszavak: nemiszerep attitűdök, szülők és pedagógusok hatása, tanári perspektíva, félig strukturált interjúk, fizikatanárok

Dancsa Daniel (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem), Nagy Melinda (Selye János Egyetem) és Takáč Ondrej (Selye János Egyetem). *A 3D modellek felhasználásának lehetőségei a biológia oktatásban.*

Abstract/Absztrakt. A technika átszövi a mindennapi életet, beleértve az oktatás folyamatát is. A technológia fejlődésének köszönhetően olyan eszközök és ezzel együtt technikák állnak a rendelkezésünkre, amelyekkel az oktatás folyamatát innovatívvá, a tanítást és tanulást pedig érdekesebbé tehetjük. Ennek megvalósítására ma már rendelkezésünkre áll a 3D technika, aminek köszönhetően új dimenziókat tudunk megnyitni a biológia oktatás számára.

A modellek a szakirodalmi meghatározás szerint a valóság kisebb-nagyobb részletének idealizált képe. Ugyanakkor egy törvény vagy egy koncepció is megfelelhet ennek a meghatározásnak. Ennek függvényében a modelleket leghatékonyabban a rendszer működésének a leírására, elemzésére és megmagyarázására használjuk. A modellezés ennélfogva a megértést (a rendszer megértését) segíti elő. (Makádi és mts. 2013, Nagy és mts. 2021)

Az online térben megvalósuló oktatásnál korlátozva vannak a tansegédeszközök használatának lehetőségei. Ennek megváltoztatása céljából kezdtük el alkalmazni a 3D technikát nagyobb és kisebb objektumok modellezésével, hogy azoknak pontos élethű 3D mását hozzuk létre, amelyek könnyen hozzáférhetőek lesznek, a tanárok és diákok számra egyaránt. A létrehozott modelleket – mivel azok a valóság minden elemét magukon hordozzák – az általános iskolában, a középiskolákban és a pedagógusképzésben egyaránt szeretnénk felhasználni a tananyag szemléltetésére.

Az utóbbi időben a mobiltelefonok kamerái intenzív technológiai fejlődésen mentek keresztül, aminek köszönhetően nagy felbontású képeket készíthetünk. A már nem élő állatot 360 fokban forgatható asztalra vagy pálcára helyeztük, majd számos felvételt készítettünk átfedésekkel róla különböző szögekből. A szoftverek fejlesztése is megtörtént, így ezeket a relatíve olcsó és mindenki számára hozzáférhető eszközöket ki tudjuk használni a fotogrammetriai munkánk során. Munkánkhoz 3 kamerát használtunk. Az elkészült nagy felbontású képeket a pix4D szoftverben dolgoztuk fel, aminek köszönhetően élethű modelleket tudtunk létrehozni. (Nguyen és mts. 2013, Nguyen és mts. 2014, Ströbel és mts. 2018) Munkánk során a modellek megalkotása az, ami a legtöbb időt és ráfordítást igényli.

Az ilyen 3D modellek létrehozását nem csupán az online oktatás igénye teszi indokolttá, mivel az általunk megalkotott 3D modellek nem grafikus szerkesztőben létrehozott idealizált képek, hanem valóságos és részletgazdag modellek. Egy ízeltlábú modell használata során az adott faj tulajdonságai az élő állat fizikai jelenléte nélkül is megfigyelhetőek. A modellek előnyei abban rejlenek, hogy éveken át korlátlanul felhasználhatóak újabb példányok elpusztítása nélkül. További előny lehet, hogy használatukkal az esetleges fóbiák is enyhülhetnek az ízeltlábúakkal szemben, hiszen amit a diákok közelebbről megismernek, azt már kisebb valószínűséggel fogják elutasítani. Segítségükkel a szezonalitás is kizárhatóvá válik.

Makádi M., Horváth G., Farkas B. P. (2013) Vizsgálati és bemutatási gyakorlatok a földrajztanításban. Eötvös Loránd Tudományegyetem https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2011-0073_vizsgalati_bemutatasi_gyakorlatok_foldrajztanitasban/index.html - 351 p

Nagy, M., Dancsa, D., Poráčová, J., Bernátová, R. (2021) Real and Virtual Interactive Models in Biology Education. DOI 10.36007/eruedu.2021.4.5-17 Eruditio - Educatio : vedecký časopis Pedagogickej fakulty Univerzity J. Selyeho v Komárne : A Selye János Egyetem Tanárképző Kara tudományos folyóirata : Research Journal of the Faculty of education of J. Selye university. Évf. 16, sz. 4 (2021), p. 5-17. ISSN 1336-8893.

Nguyen. Ch., Lovell. D., Oberprieler. R., Jennings. D., Adcock. M., Gates-Stuart. E., La Salle. J. (2013) Virtual 3D Models of Insects for Accelerated Quarantine Control, ICCV2013 WORKSHOP PAPER, DOI:10.1109/ICCVW.2013.27 - 161 – 167 p.

Nguyen. Ch., Lovell. D., Adcock. M., La Salle. J. (2014) Capturing Natural-Colour 3D Models of Insects for Species Discovery and Diagnostics, Diagnostics. PLoS ONE 9(4):e94346. DOI: 10.1371/journal.pone.0094346 – 11 p.

Ströbel. B., Schmelzle. S., Blüthgen. N., Heethoff. M., (2018) An automated device for the digitization and 3D modelling of insects, combining extended depth of field and all side multi view imaging, ZooKeys 759: 1–27 (2018) DOI:10.3897/zookeys.759.24584- 28 p.

Keywords/Kulcsszavak: 3D modellek, oktatás, segédeszköz, fotogrammetria

Major Enikő (Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program) és Hegedűs Gabriella (Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program). *Megvalósuló jó gyakorlatok a szülők-pedagógusok-tanulók kapcsolattartásában.*

Abstract/Absztrakt. A pedagógusok és szülők együttműködése, a szülők iskolai életben való részvétele, a két fél közötti partneri kapcsolat elengedhetetlen a gyermek fejlődése érdekében. Az erre irányuló vizsgálatok igazolják, hogy mindez hatással van a tanuló tanulmányi eredményességére (Textor, 2000; Epstein, 2001, 2011). Korte (2001) és Textor (2013) kutatásai alátámasztják, hogy akkor eredményes a szülők iskolai életbe történő bevonódása, ha a szülők iskolával való kapcsolatára a partnerség, az együttműködés, a közös felelősségvállalás jellemző. Ennek ismeretében az iskolák nemzetközi szinten (is) arra törekednek, hogy növeljék a parental involvement, a szülői bevonódás megvalósulását, és a családok támogatásával iskolán belüli és kívüli programok szervezésével elősegítsék a közös munkát. A szülői bevonódás egyrészt otthon, mely a tanulmányi munka elősegítését jelenti, másrészt az iskolában valósulhat meg, mely a tanuló érdeke mellett az iskola szélesebb közösségének fejlődését is szolgálja (Hill és Taylor, 2004; Park, 2017). Kvalitatív vizsgálatunk célja az volt, hogy rávilágítsunk arra, hogy a hazai oktatási intézményekben, – fenntartótól és a tanulók életkorától függetlenül –, hogyan valósul meg a szülők iskolai életbe való bevonódása, milyen jó gyakorlatot alkalmaznak az iskolák, a pedagógusok és a szülők a kapcsolatuk erősítésére.

Az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja kutatócsoport által 2021 őszén felvett, 45 félig strukturált, 31 általános iskolai és 14 középiskolai pedagógus körében felvett interjú elemzése során arra az eredményre jutottunk, hogy az iskolán belüli és kívüli változatos és innovatív programok hozzájárulnak ahhoz, hogy a szülők a közös tevékenységekben részt vegyenek és erősödjön a tanuláshoz, iskolához fűződő habitusuk (Borgonovi é Montt, 2012). Ezek a jó gyakorlatok három területen valósulnak meg. Egyrészt a pedagógusokat, másrészt a szülőket, nem utolsó sorban a tanulókat célozzák meg és segítik az egymással való kapcsolatuk fejlődését.

Felhasznált irodalom:

Borgonovi, F., & Montt, G. (2012): Parental Involvement in Selected PISA Countries and

Economies. OECD Education Working Papers, No. 73, Paris: Organization for Economic

Co-Operation and Development

Epstein, J. L. (2001, 2011). School, Family, and Community Partnerships. Preparing Educators and Improving Schools. Westview Press. Boulder, CO.

Hill, N. E., & Taylor, L. C. (2004). Parental School Involvement and Children's Academic Achievement: Pragmatics and Issues. Current Directions in Psychological Science, 13(4), 161–164. https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00298.x

Korte, J. (2001). Aktivierende Elternarbeit in der Schule. Notwendigkeiten, Ziele und

Möglichkeiten. Göttingen: Institut für berufliche Bildung und Weiterbildung e.V.

Park S., Stone S.I., Holloway S.D. (2017): School-based parental involvement as a predictor of achievement and school learning environment: An elementary school-level analysis. https://www.researchgate.net/publication/319595722_Schoolbased_parental_involvement_as_a_predictor_of_achievement_and_school_learning_environment_An_elementary_schoollevel_analysis

Textor, M. R. (2000). Kooperation mit den Eltern. Erziehungspartnerschaft von Familie und

Kindertagesstätte. Don Bosco, München.

Textor, M. R. (2013). Elternarbeit in der Schule. Norderstedt: Books on Demand.

Keywords/Kulcsszavak: szülői bevonódás jó gyakorlatai, tanulmányi eredményesség, pedagógus-szülő kapcsolattartás, pedagógus-szülő együttműködés

Rácz Edit (Károli Gáspár Református Egyetem). *Angol tanár szakos hallgatók tankönyvhasználati szokásai.*

Abstract/Absztrakt. „Ma Magyarországon a pedagógus számára a tanítás kottája az a tankönyv" (Pála, 2008). Nem kivétel ez alól a nyelvoktatás sem. Ugyanakkor a COVID-19 tagadhatatlanul felgyorsította a digitális tantermi alkalmazások széles körű elterjedését, ami az idegen nyelvek tanítására is hatással volt. Számos új applikáció és weboldal áll a nyelvet tanítók rendelkezésére ahhoz, hogy az úgy nevezett Z generáció, vagy globális nemzedék (Strenger 2010) számára is vonzóvá tegyék az óráikat.

Előadásomban azt vizsgálom, hogy változott-e az angol tanár szakos hallgatók digitális alkalmazásokkal kapcsolatos attitűdje a pandémia óta. Ehhez végzős angol tanár szakos hallgatók két csoportját vizsgálom. Az egyik csoport a világjárvány kitörése előtt, a másik a világjárvány után három évvel végzett. A hallgatók portfólióiban lévő óraterveiket veszem górcső alá abból a szempontból, hogy a tervezett óráik mennyire épülnek a csoport kurzuskönyvére, illetve milyen digitális alkalmazásokat használatát tervezik az órán.

A tantermi tankönyvhasználatnak ez az aspektusa jól vizsgálható az óratervek elemzésével, hiszen ezek a dokumentumok lépésekre lebontva tartalmazzák a tervezett órák menetét, külön megjelölve az egyes lépések megvalósításához szükséges eszközöket.

Kutatásom összehasonlító kutatás, módszere dokumentumelemzés. Az előadásban először áttekintem, hogy milyen taneszközhasználatot várnak el a (nyelv)tanároktól a közoktatás tartalmi szabályozására vonatkozó hatályos dokumentumok (Nat 2020). Ezután bemutatom a dokumentumelemzés eredményeit; rávilágítok a két csoport digitális alkalmazásokkal kapcsolatos attitűdje közötti különbségekre. Előadásomat a kutatási eredmények értelmezésével zárom.

Pála, K. (2008): A kompetencia alapú oktatás és a taneszközök. In: Tankönyvdialógusok. Szerk. Simon Mária. Budapest: OFI 44.

Strenger, C. (2010). The fear of insignificance: Searching for meaning in the twenty-first century. New York: Palgrave-Macmillan.

5/2020. (I. 31.) Korm.rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról (NAT 2020). In Magyar Közlöny 2020. évi 17. szám, 290–446.

Keywords/Kulcsszavak: tankönyvhasználat, nyelvóra, digitális alkalmazások

Mikelayi Wumaier (Mihray Ömer, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem), Mika János (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem) és Pajtókné Tari Ilona (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *A klímaváltozással kapcsolatos ismeretek és viszonyulás felmérése különböző képzési területeken tanuló fiatal egyetemisták körében.*

Abstract/Absztrakt. A Világról alkotott képünknek és a jövőnket meghatározó tényezőknek egyaránt növekvő fontosságú összetevője a klímaváltozás. Ezzel kapcsolatos tudásunk és viszonyulásunk (attitűdünk) egyre fontosabb szerepet játszik abban, hogy a ma még talán túlzó „klíma-katasztrófa", vagyis a földi éghajlat visszafordíthatatlan megváltozása végül elkerülhető legyen. Az ezzel kapcsolatos kutatásaink célcsoportja a fiatal felnőttek, azaz első éves, nappali tagozatos egyetemi hallgatók. A most bemutatandó vizsgálataink arra a kérdésre keresik a választ, hogy milyen ismeretekkel, és milyen attitűddel rendelkeznek az első éves hallgatók a klímaváltozás témakörében, és mindez hogyan függ a képzési területtől. Ilyen vizsgálatok természetesen folytak már hazánkban, sőt Egyetemünkön is, amint ezt a megírni szándékozott teljes tanulmányban kifejteni tervezzük, ugyanakkor a célcsoport jobbára inkább a közoktatás szereplői. Emellett, a társadalom és a média érdeklődése is erősödik a téma iránt, ezért néhány évente érdemes akár ugyanazzal a célcsoporttal újra elvégezni a felmérést. A kérdőíves felmérésben részt vevő hallgatókat három időpontban teszteljük: Az előmérést, amely a tudás- és attitűdfelmérés alapja, közvetlenül a 60 percesre tervezett célzott képzése előtt végezzük el. A fő mérést egy héttel a képzés után valósítjuk meg, a két mérés eredményében megmutatkozó különbséget a képzés eredményének fogjuk tulajdonítani. Végül, az után-mérést, amely a képzés hatásának tartósságát hivatott számszerűsíteni, egy évvel később valósítjuk meg. A fő mérés és az után-mérés eredményei közötti különbségben szerepet játszhatnak egyéb hatások, elsősorban a média részéről, amit a kutatás későbbi folyamán a média vizsgálatával tervezünk megismerni és behatárolni. A képzést és az ehhez kapcsolódó fő- és után-mérést csak az EKKE hallgatói körében látjuk elvégezhetőnek. Ugyanakkor az előméréseket igyekszünk más egyetemek hallgatóira is kiterjeszteni. A kérdőívekben 25-25 feleletválasztós kérdést helyeztünk el úgy, hogy az előmérés és a főmérés tartama és nehézsége egymáshoz nagyon hasonló, a főmérés és az egy évvel későbbi utómérés pedig teljesen azonos legyen. E kérdések átfogják a klímaváltozás problémakörének egészét, és vezérlik a kidolgozandó képzési anyagokat is. Az egyenként 5-5kérdést tartalmazó kérdéskörök a következők: „Okok és folyamatok", „Megfigyelt és előrejelzett változások", „Hatások, alkalmazkodás" „Kibocsátás-mérséklés" „Életmód, attitűd". Minden kérdéshez 3-3 lehetséges válasz tartozik, melyek közül – az attitűdre irányuló kérdéseknél is pontosan egyet kérünk kiválasztani. A kérdőív belső koherenciáját, egyszersmind a kitöltés komolyságát Cronbach-alfa teszttel ellenőrizzük. A végrehajtás során meghatároztuk azt a 12 I. éves nappali szakot, amelyekre a 2022 nyarán felvett hallgatók száma meghaladta a 20-at. Az e szakokra felvett hallgatók száma 431 fő, a 12 szak együttesen hét képzési területet fog át (zárójelben az oda tartozó, viszonylag népes szakok számával): pedagógusképzés illetve sporttudomány (3-3 szak), informatika (2 szak), bölcsészettudomány, gazdaságtudományok, művészet, művészet-közvetítés (1-1 szak). A kérdőívezésre és a képzésre április-május folyamán kerül majd sor. Így az eredmények zömét már az előadáson ismertetni tudjuk, teljes egészében pedig a tanulmánykötetbe szánt írásban foglaljuk össze.

Keywords/Kulcsszavak: A klímaváltozással kapcsolatos ismeretek, Viszonyulás felmérése, Egyetemisták

Lakatos Szilvia (Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológia és Nevelészociológia Tanszék).
A lovári nyelvtanulás és érettségi választásának motivációi.

Abstract/Absztrakt. Az előadásomban szeretném röviden bemutatni a 2004/2005. tanévben bevezetésre került kétszintű érettségi vizsgarendszer felépítését és követelményeit. A lovári nyelv, mint érettségi vizsgatárgy az élő idegen nyelvek csoportján belül a ritkán tanított nyelvek között foglal helyet. A csoportba 18 nyelv tartozik: arab, beás, bolgár, eszperantó, finn, héber, holland, horvát, japán, kínai, lengyel, lovári, portugál, román, szerb, szlovák, újgörög és ukrán. A 100/1997. (IV. 3.) kormányrendelet szabályozza az érettségi vizsgakövetelményeket, míg a 40/2002-es OM rendelet a részletes követelményeket és a vizsgaleírást, mely azóta módosítva lett. Ezt követően szeretnék betekintést nyújtani a magyarországi cigány nyelvek közül a lovári nyelv érettségi vizsgarendszerébe, és kitérni a diákok nyelvtanulási motivációra. A kétszintű érettségi vizsgarendszer egyik előnye - amely a vizsgálat szempontjából kiemelten fontos -, hogy a rendszer nyitott, így újra érettségizhet az is, aki már rendelkezik érettségivel. (Lakatos, 2012) Az Oktatási Hivatal elérhető hivatalos statisztikáiban megfigyelhető, hogy évről évre egyre többen választják a lovári érettségi vizsgatárgyat közép - és emelt szinten egyaránt.

A vizsgálat célja, hogy rávilágítsak arra, hogy a kisnyelvek között a lovári kimagasló népszerűségnek örvend, és megkeressem a lovári nyelvtanulás választásának motivációit.

Hipotézisem, hogy a nyelvválasztás esetében többnyire az instrumentális motiváció a meghatározó a vizsgázók számára. (Csizér, 2007)

A vizsgálat módszere a kvantitatív kutatási módszerek közé tartozó kérdőíves adatfelvétel, félig strukturált, on-line kérdőív formában. Hólabda módszerrel keresem meg azokat az érettségizőket, akik az elmúlt időszakban lovári nyelvből érettségiztek közép - és emelt szinten. A vizsgálat elsődleges forrása a kérdőívek feldolgozása, a másodlagos forrása a témában megjelent publikációk feldolgozása.

A részeredmények ismeretében megfigyelhető, hogy a válaszadók közül mennyien vannak, akik rendes vagy kiegészítő érettségi vizsgát tettek, és ennek tudatában rámutatok arra, hogy a belső motiváció hogyan oszlik meg köztük az integratív és az instrumentális motiváció szintjén. (Csizér, 2007)

Reményeim szerint a kutatás rámutat arra, hogy a vizsgázók valószínűleg nagyobb létszámban oktatják a romani nyelvet a köznevelési intézményekben, illetve a munkahelyi előmenetelüket a lovári nyelvvizsga által biztosítják.

Heltai János Imre 2015. A romani és a beás nyelvi tervezés lehetőségei és kihívásai Magyarországon, Regio: Kisebbség Kultúra Politika Társadalom 25-57.

Csizér Kata: A nyelvtanulási motiváció vizsgálata Angolul és németül tanuló diákok motivációs beállítódása a nyelvválasztás tükrében https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-nyelvtanulasi-motivacio-vizsgalata (letöltés ideje: 2023. 02. 10.)

Lakatos Szilvia 2010. A romani (lovári) nyelv oktatásának helyzete. Kozma Tamás–Perjés István szerk., Új kutatások a neveléstudományokban. Többnyelvűség és multikulturalitás. Budapest: Aula Kiadó, 104-109.

Lakatos Szilvia 2012. A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon Doktori (Ph.D) értekezés

Keywords/Kulcsszavak: lovári nyelv, érettségi, nyelvtanulási motiváció

H. Hidegh Anikó (HERA). *Kutatómunka, mint innováció az alapfokú oktatásban: Szövegértés fejlesztésének lehetőségei a felső tagozaton.*

Abstract/Absztrakt. A ma iskolájának figyelembe kell venni és reflektálni kell a partneri, társadalmi igényekre, így foglalkozni kell egy fontos kompetencia kialakításával, fejlesztésével, ez pedig a szövegértés. A szövegértés képessége minden további tantárgy tanulási eredményét befolyásolja a közoktatás tanulói, az egyetemeken tanuló diákok és a felnőttek esetében is (Antalné, 2016). Olyan alapkompetencia, mely fejlesztése nélkül nem lehet érvényesülni a hétköznapokban, a tanulmányaik során, a munka terén (Antalné, 2003, Steklácsné 2013). Erre a gondolatra épült a kutatás: 2021-től zajlik egy kisvárosi általános iskolában a szövegértés fejlesztése érdekében bevezetett új módszertani alkalmazás (Hidegh, 2021). Az intézmény pedagógusainak együttműködése révén valósul meg a felső tagozatos diákok körében (kb.200 tanuló) ez a módszertani gyakorlat azzal a végső céllal, hogy az OKM eredmények javuljanak. A kutatás fő kérdésének lényege is ez: lehetséges-e ennek a módszertani gyakorlatnak az alkalmazásával jobb eredmény elérése az OKM mérésekben. A fő kérdés részkérdéseinek egyike a tanulási motivációval is foglalkozik. Több kutató is bizonyította, hogy a motiváció hatással van a tanulási teljesítményre (Deci-Ryan,2000, Benke, 2018).

A kutatás módszertana magában foglalja az alábbiakat: tanulási motiváció vizsgálata, a pályaorientációs foglalkozások és a nevelőtestületi módszertani képzések megerősítése. Fő gyakorlatként a szövegértés gyakorlatának bevezetése kilenc féle szakórán: heti egy-egy alkalommal 5-10 perces szövegértési feladat megoldása. A pedagógusok által feladatbank létrehozása a fenti tantárgyak esetében. Fejlesztő tanulószoba rendszerének kialakítása, tanulópárok kijelölése az osztályokban és a szülők bevonása e témában. A bevezetett gyakorlat hatását szövegértés területén bemeneti és kimeneti mérésekkel ellenőrzi a kutatás.

Az első mérési eredmények nem mutattak jó képet. A több hullámos pandémia rendkívüli erősséggel nyomot hagyott az oktatás színvonalán. A későbbi mérések esetében jól látható a fejlődés: a kimeneti méréseknél jobbak az eredmények. A felmenő rendszerű, longitudinális vizsgálatoknál az évfolyamok tanulóinak fejlődése rajzolódik ki. Az OKM eredményeink (2021.) iskolai szinten az országos eredmények fölé emelkedtek. A motivációs háttérvizsgálatok eredményei rávilágítottak a folytatandó jó gyakorlatokra, valamint fejlesztendő területekre. Ez utóbbiak azonosak a kutató program által kitűzött célokból adódó feladatok és gyakorlat megerősítésével. A kutatás legvégső célja a felső tagozatos diákok körében a szövegértési képesség javítása, hiszen több kutatás által is kimondott tény (Grabe–Stoller 2011; Schnotz–Molnár 2012): ez a további tanulás alapja és a felnőtt infokommunikációs társadalomban a boldogulás fő tényezője.

Irodalomjegyzék

• Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven– adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: A szövegértés, mint a tanulási képesség fejlesztése, 2016. Mindenki Iskolája

http://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf

utolsó megtekintés: 2023.03.03.

• Antalné Szabó, Á. (2003). Az anyanyelvi nevelés új stratégiái. Magyar Nyelvőr, 127(4), 407–427.

• Benke Mariann: A motiváció és tanulás kapcsolatának vizsgálata: fókuszban az önmeghatározás elmélet. Doktori értekezés tézisei

https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/23465/benke-mariann-tezis-hun.pdf?sequence=2&isAllowed=y

utolsó megtekintés: 2023.03.03.

• Deci, L. E.-Ryan M. R. (2000): Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being, American Psychologist 2000/1. szám. o. 68-78.

• Grabe,P.- Stoller, Fredricka L.(2011): Teaching and Researching: Reading, London. Routledge

• Hidegh Anikó (2021): Egy jó gyakorlat bemutatása: a szövegértés fejlesztésének lehetőségei a felső tagozaton, avagy megértetni, tehát érteni. Anyanyelv-pedagógia 2021. évi 4. szám

• Huszár Samu Nóra-Steklács János(2022): A reciprok tanítási módszer elemeinek jelentősége az olvasás–szövegértés tanítás eredményességének fejlesztésében. Anyanyelvi Kultúraközvetítés, 5(1), 21–30. (2022)

• OKM eredmények 2021, Százhalombattai Arany János Ált. Iskola és Gimnázium: https://aranybatta.hu/wpcontent/uploads/2022/09/intezmenyieredmenyek_2021.pdf

utolsó megtekintés: 2023.03.03.

• Schnotz, Wolfgang – Molnár Edit Katalin (2012): Az olvasás-szövegértés mérésének társadalmi és kulturális aspektusai. In: Csapó Benő – Csépe Valéria (szerk.): Tartalmi keretek az olvasás diagnosztikus értékeléséhez. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 87–136.

• Steklács, J. (2013). Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés. Budapest: Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó.

Keywords/Kulcsszavak: szövegértés fejlesztése, intézményi gyakorlat, tanulási motiváció háttérvizsgálata, eredmények

Máté-Szabó Barbara Éva (Debreceni Egyetem). *Hogyan tanulnak a hallgatók? A tanulás sajátosságainak vizsgálata a felsőoktatási szakképzés hallgatói körében.*

Abstract/Absztrakt. A felsőoktatás világában nagy szerep hárul az önálló, hatékony tanulásra. Érdemes megfigyelni, hogy melyek azok a módszerek, eszközök, amelyek a hatékonyságot növelik. Első lépésben magának a tanulási stílusnak a meghatározása fontos, hogy az adott tanuló tudja, hogy milyen módszerekkel könnyebb számára a tanulás folyamata, milyen technikákra van szüksége a tanuláshoz. A tanulási technikák (Balogh 2000: 5-7) segítségével alakítható maga a tanulás és a tanulási stratégiák felépülése. A tanulási tevékenység intenzitására, a tanuló kitartására és a tanulás minőségére a motiváció jelentős hatással van (Ambrose és mtsai, 2010). A motiváció és azon belül a tanulási motiváció kérdésköre egy komplex jelenség.

Kutatásunkban megvizsgáltuk a felsőoktatási szakképzésben tanulók (n=1628 fő) tanulási sajátosságait. A kérdőíves vizsgálatot Magyarország 23 felsőoktatási intézményében folytattuk a felsőoktatási szakképzésben nappali és levelező tagozaton tanuló hallgatók körében valamennyi képzési területen. Megnéztük, hogy mely módszerek, eszközök használata a legjellemzőbb a tanulókra, amelyek a tanulás hatékonyságát növelik. A kérdőíves vizsgálat eredményeit a képzési területek függvényében elemeztük és vetettük össze. Hipotéziseink vizsgálatához többféle statisztikai eljárást alkalmaztunk.

Eredményeink rámutattak arra, hogy a hallgatók értékelik az önállóságot és támogató tényezőként jelenik meg számukra. Az érdeklődés, kíváncsiság, tudásvágy és a karriermotiváció faktorok emelkedtek ki, a motivációs és külső tényezők pedig nehezítik összességében a tanulás folyamatát. A hallgatók tanulási stílusait vizsgálva Kozéki – Entwistle (1986) tanulási stratégiákra alkotott csoportosítása jól alkalmazható volt a vizsgált csoport esetében is. Kutatásunk segítségével egy olyan hallgatói csoport tanulási sajátosságaiba kaphatunk betekintés, mely témával eddig a hazai kutatók kevésbé foglalkoztak. Itt kiderülhet számunkra, hogy mely eszközök használatát részesítik előnyben és milyen akadályokkal is találkoznak a FOSZ hallgatók a tanulási folyamatuk során.

Keywords/Kulcsszavak: tanulási stílus, tanulási stratégiák, felsőoktatási szakképzés

Drubina Zoltán Gábor (Pécsi Tudományegyetem). *A kortárs szereplők jelentősége a WHSZ hallgatóinak életútjában.*

Abstract/Absztrakt. Előadásunkban a Wlislocki Henrik Szakkollégium (WHSZ) alumni hallgatóival készült kutatás eredményeit mutatjuk be, fókuszálva a kortárs közösségek szerepére. A WHSZ a zömében hátrányos helyzetű és/vagy roma egyetemisták számára kíván méltányos szolgáltatásokat (Schaffer & Szemenyei szerk., 2018), egyéni odafigyelést biztosítani (Dunajeva, 2023). A WHSZ mindenkori hallgatói között magas számban találhatóak meg első-generációs értelmiségi útra lépő fiatalok, akik a mobilitásért magas árat fizethetnek (Boros, Bogdán & Durst, 2021). Életútjukban számos együttélési/kirekesztési stratégiát (Varga szerk., 2015) fedezhetünk fel, amelyek befolyásolták a válaszadókat. A bikulturális szocializáció jelensége miatt (lásd. Safa & Umana-Taylor, 2021), az elemzés során figyelembe vettük a Kulturális eltérések jelentőségét. Prezentációnk a 20 éves WHSZ-ről készült kutatáson alapul, amelyben életútinterjúk készültek. Az adatfelvétel 2022.11.12. és 2023.02.28. között zajlott, vizsgálati mintánkba 50 fő került be (22 férfi, 28 nő), akikkel személyes vagy online életútinterjúk készültek. A prezentációban bemutatott eredmények 6 alumni hallgató életútját összegzik, kiválasztásuknál a kortárs szereplők domináns megjelenését vettük figyelembe. Jelen elemzésünk során arra keressük a választ, hogy a kiválasztott életút-interjúkban milyen a mobilitást segítő, illetve gátló kortárscsoportokat, szereplőket fedezhetünk fel. Arra vállalkozunk, hogy szemléltessük a példákon keresztül a kortárscsoportok jelentőségét az életutak alakulásában. A kiválasztott interjúkat témájuk, tartalmuk szerint mutatjuk be. Vizsgálatunk rávilágít arra, hogy a kortársakkal való kapcsolat hozzájárul az életút alakulásához. Az életutak összefoglalása mellett, vizsgáltuk a társadalmi együttélési stratégiákat (pl. szegregáció, exklúzió és inklúzió), a kortársak ezzel összefüggésben álló nehézséget okozó vagy éppen ellenkezőleg megtartó erejét a mobilitásban. Emellett a szakkollégium szerepét is fókuszba emeltük, áttekintettük a szakkollégium kortárs közösségének szerepét (self-help mechanizmus). Eredményeink megerősítik azt is, hogy egy inkluzív környezet megjelenése segíti a mobilitást, csökkenti annak árát, hiszen a hasonló hátterű fiatalok megoszthatják egymással élményeiket, nehézségeiket – egymást segítve, saját magukat is támogatják.

Keywords/Kulcsszavak: szakkollégium, reziliencia, kortárs csoportok, self-help mechanizmus

Fehér Péter (ICT MasterMinds Research Group). *Hogyan változtak a Netgeneráció olvasási szokásai?*

Abstract/Absztrakt. Az internet és a számítástechnikai eszközök elterjedése nemcsak az információs társadalom alapjait vetette meg, de a már létező ún. generációs elméletek kiegészítését is maga után vonta. Az új generációk jellemzésére Tapscott (1998), Prensky (2001a; 2001b) és mások által megalkotott fogalmak kezdetektől fogva számos vitát váltottak ki a témakörrel foglalkozó empirikus kutatók körében (Koltay, 2016).

Hazánkban elsők között a Netgeneráció 2010 kutatás (Fehér-Hornyák, 2010; 2011) szolgált empirikus adatokkal az érintett fiatalok számítógépes és internethasználati szokásai témakörében. A kutatás számos megállapítása is kétségbe vonta az említett kutatók által felvázolt generációs elméletek megalapozottságát. Az eltelt években hazánkban is több kutatás vizsgálta a digitális generáció középiskolába járó tanulóinak jellemzőit (Tóth-Mózer, 2017; Oláh, 2019), illetve a fiatalok olvasási szokásait (Tóth M. 2018, 2019).

A jelen kutatás célja a 12 évvel ezelőtti kutatás folytatása egy longitudinális kutatás keretében, a változások felmérése. Az előadásban a Netgeneráció 2022 kutatás olvasási szokásokkal kapcsolatos eredményeit mutatjuk be.

A kutatásban 13-17 év közötti, 7-10. osztályokba járó diákok felmérése történt meg, 1200 fős reprezentatív mintán. A résztvevők 54% volt fiú, az iskola típusok szerinti megoszlás pedig a következő volt: 42% általános iskolai, 33% gimnáziumi, 24% szakképésben résztvevő tanuló (1% egyéb). Okostelefonnal a résztvevők 96,1%-a, táblagéppel 36,6%-a, elektronikus könyvolvasóval csupán 7,2%-a rendelkezik.

A kérdőíves felmérés részeként 7 kérdés vizsgálta a tanulók olvasási szokásait. Ezek a következők voltak: Szeretsz-e olvasni? Mennyi időt töltesz olvasással? Papíron vagy elektronikus formában szeretsz olvasni? Miért szeretsz (vagy nem szeretsz) olvasni? Milyen könyveket olvastál az elmúlt egy évben? Ha nem olvasol, honnan szerzed a tudásodat?

A kutatás legfontosabb eredményei az alábbiak voltak:

NEM VÁLTOZOTT:

- a diákok valamivel több, mint fele válaszolta azt, hogy szeret olvasni/olvas. (56,5% – 43,5 %) (Ez teljesen megegyezik a Netgeneráció 2010-ben kapott eredménnyel: akkor az arány 56,7% - 43,2% volt.)

- a lányok szignifikánsan jobban szeretnek olvasni, mint a fiúk* ($p>0,01$). (A lányok 73%-a válaszolta azt, hogy szeret olvasni, szemben a fiúk 42%-ával.) (A korábbi kutatásban ez az arány ugyanekkora volt.)

- akik szeretnek olvasni, azok továbbra is inkább hagyományos formában, papír alapon teszik ezt.

VÁLTOZOTT:

- a tanulók által igénybe vett írásbeli források száma további csökkenő tendenciát mutat (digitális források is!).

- a tanulók internet-használatának 3 fő tevékenysége: Youtube, Tiktok, Snapchat.

- a tanulók leginkább okostelefonon interneteznek, szemben a korábbi számítógép-alapú eléréssel.

A kutatás elméleti és gyakorlati jelentőségét az adja, hogy az eredmények lehetővé teszik egyrészt a nemzetközi eredményekkel történő összevetést, illetve felvetik a közelmúltban megjelent elméleti fejtegetések (Herédi, 2023; Néma, 2023) megalapozottságának kérdését.

Irodalom:

Fehér, P. & Hornyák, J. (2010). Mítosz vagy valóság? A netgeneráció jellemzői Magyarországon. In: Molnár, É. & Kasik, L. (szerk., 2010). PÉK 2010. VIII. Pedagógiai Értékelési Konferencia, Program, Tartalmi összefoglalók. Szeged. 90. https://www.edu.u-szeged.hu/pek2010/downloads/PEK_konferenciakotet_2010.pdf

Fehér P. & Hornyák, J. (2011): 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás, avagy a Netgeneráció 2010 kutatás tapasztalatai, In: Ollé János (szerk.): III. Oktatás-informatikai Konferencia. Tanulmánykötet. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest. 101–109.

Herédi, R. (2023). Az olvasás (újra)pozicionálása? Az olvasás jellemzői régen és ma: információ- és élményszerzés, elmélyülés, internet. Új Pedagógiai Szemle, (73) 1-2, 109-117.

Koltay, T. (2016): Médiaműveltség, digitális bennszülöttek: a mítoszok vége? Iskolakultúra, 26(1), 102–109.

Néma, J.E. (2023). Szempontok a megváltozott olvasási szokások oktatási integrációjához a generációkutatás tükrében. Új Pedagógiai Szemle, (73) 1-2, 100-107.

Oláh, T. (2019). Az általános iskolás diákok internethasználata. Egy korosztályos felmérés tapasztalatai. Új Köznevelés, (75) 9-10, 24-29.

Prensky, M. (2001a). Digital natives, digital immigrants, part 1. On the Horizon, 9(5), 1-6.

Prensky, M. (2001b). Digital natives, digital immigrants, part 2: Do they really think differently? On the Horizon, 9(6), 1-6.

Tapscott, D. (1998): Growing Up Digital. The Rise of the Net Generation. McGraw Hill.Tóth, M. (2018): Olvasás és médiahasználat. Könyvtári Figyelő. (64) 2, 188–200.

Tóth, M. (2019.) A 3-17 éves korosztály olvasási szokásai – egy országos reprezentatív felmérés eredményei. In: Béres, J. (szerk.) A könyvtárhasználat és az információkeresés fejlesztése – Budapest : FSZEK, 2019., 261-316.

Keywords/Kulcsszavak: netgeneráció, IKT, olvasási szokások

Boros Julianna (Pécsi Tudományegyetem BTK TKI Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék). *Romák és az oktatás.*

Abstract/Absztrakt. A család szerepe meghatározó a társadalmi mobilitási esélyek tekintetében, a szülők iskolázottsága, foglalkozása nagymértékben befolyásolja gyermekük jövőképét és lehetőségeit. (Gazsó, 1971, Andorka & Simkus, 1983, Andor & Liskó 2000, Kertesi & Kézdi 2005, Havas & Liskó 2006, Messing & Molnár 2008) Márpedig a cigány szülők társadalmi státuszát általában az alacsony iskolai végzettség, a szakképzetlenség jellemzi, melynek következtében munkaerő-piaci esélyeik rosszabbak, mint a társadalom többségének. A rendszerváltozás után bekövetkező foglalkoztatáspolitikai válság a cigány családokat sújtotta leginkább, hiszen elsőként az alacsony iskolai végzettségű, szakképzetlen, betanított és segédmunkások vesztették el a munkahelyüket, s kerültek a tartós munkanélküliség állapotába. (Kemény & Havas 1996, Forray & Hegedűs 1998, Kertesi & Kézdi 1998) Gyermekeik számára a kitörés egyetlen lehetséges útja az iskola volt. (Boros 2019)

Napjainkban kevés információval rendelkezünk a cigány, roma családok és az iskola közötti viszonyrendszerről, a különböző szocializációs színterek együttműködéséről. A nevelésszociológiai kutatások elsősorban az iskolában zajló mechanizmusok megismerésére, a különböző intézményen belül zajló folyamatok vizsgálatára törekednek. A szülők és a társadalmi környezetben élő felnőttek viszonya a tanuláshoz, tudáshoz, az iskola intézményes világához kapcsolódó társadalmi értékei nagymértékben befolyással vannak a gyermek iskolai sikerességére. A szülők tanulással kapcsolatos tapasztalataikat – melyet gyerekként, később felnőttként szereztek – adják át gyermekeiknek. A hátrányos helyzetű, főként alacsony iskolai végzettséggel rendelkező szülők kevés vagy többnyire negatív élményekkel és tapasztalatokkal rendelkeznek az iskola világáról, így a szocializáción keresztül történő ismeret, tudás átadása generációkon átívelő problémakört mutat. A társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű, főként cigány népesség tagjainak alacsony iskolai végzettsége mutatja, hogy egykor tanulóként a lemorzsolódottak között voltak az oktatási rendszerben, s napjainkban a lemaradó társadalmi csoport tagjai.(Boros, 2020)

Az elmúlt évtizedben a sellyei járásban végeztem kutatásokat, melynek keretében a települések társadalmával, a szegénység dimenzióival foglalkoztam. Öt évvel ezelőtt kezdtem el foglalkozni az tanulással, tudással kapcsolatos érték vizsgálattal, mely kiemelten hátrányos helyzetű térségben élő cigány, roma családokban zajló kutatást jelentette három településen. A kutatási eredményeim során megerősítést kaptam arra vonatkozóan, hogy az iskolai lemorzsolódás, a korai iskolaelhagyás kérdésköre sokkal bonyolultabb, mely kizárólag az oktatási intézményekben történő rendszerszintű változtatásokkal nem megoldható, szükség van az elsődleges szocializációs színtér működéséről, mechanizmusairól, értékeiről ismerettel rendelkeznünk. Előadásom keretében a 2017-2022 között végzett kutatási eredményeim összegzésére törekszem.

Keywords/Kulcsszavak: romák, oktatás, család

Velics Gabriella (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet - Szombathely). *A közösség fogalom konceptualizálása a közösségi rádió 21. századi megjelenési formáiban.*

Abstract/Absztrakt. A közösségi rádiózással foglalkozó írások jelentős része a gyakorlati oldalt emeli ki, az alapítás gazdasági és jogi keretrendszerét, a célokat és a működés mindennapi struktúráját tárja fel (Doliwa, 2016; Hargitai, 2011; Velics, 2021). A konferencia előadás a közösségi rádiózás szakirodalmi elméleti alapjait tekinti át, majd kísérletet tesz arra vonatkozóan, hogy meghatározza, mely attribútumok mentén nevezheti magát közösségnek egy rádió a 21. században.

A közösségi rádiózás úttörői az 1950-es évektől a gyakorlatból táplálkoztak, a működés jó gyakorlatai elvekké és mintákká váltak. A tudományos igényű megközelítés más úton haladt. A közösségi rádiózás társadalomformáló eszközként való azonosítása a német média- és társadalomelméleti szerzők munkáiban érhető nyomon. Egyik kiindulópontként Hans Magnus Enzensberger 1970-ben megjelent esszéje számít (Constituents of a Theory of the Media), melynek alaptéziseit Péterfi Ferenc jeleníti meg Pierre Delaspre "Kommunikáció – fogyasztás vagy emancipáció?" című írása nyomán a Parola 1998/4. számában, majd később a Szabad Rádiók Magyarországi Szervezete képzésein és kiadványaiban (Péterfi, 1999). Kijelenthetjük, hogy ez az alapja a hazai közösségi rádiós nemzedékek közösségi rádiókra vonatkozó tudásának. Enzensberger írása később teljes terjedelemben Szekfű András "A cápa utolsó tangója" című kötetében magyar nyelven is elérhetővé válik (Szekfű, 2008).

A hazai közösségi rádiózás a korai '90-es években született és több olyan átalakuláson, megtorpanáson és fellendülésen ment keresztül, mely kihat a jelenleg működő közösségi rádiókra. A közösségi rádió a mai napig fontos szerepet játszik a plurális magyar médiarendszer elemeként: informál, nevel, szórakoztat. Fontos attribútuma, hogy olyan témákat és személyeket emel be a nyilvános diskurzusba, melyek nem tartoznak a média fősodorba, ilyen módon a periféria-centrum átmenet elősegítője (Doliwa, Purkarthofer, 2021). Ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a közösség definíciója az elmúlt 25 évben milyen tartalmi változásokon ment keresztül. A közösség és lokalitás egykor oly stabilan összetartozónak látszó kapcsolatát az új média eszközök helyezik más megközelítésbe. A lokális közösség mellett a virtuális közösség is aktív részese lesz a rádióadásoknak, esetükben a hibrid közösség megnevezés a célravezető (Doliwa, Velics 2023). A közösség mint ernyőfogalom tágabb megközelítése és a hazai közösségi rádiós tapasztalatok összevetése révén az érdekközösség, az érdeklődés vezette közösség, a státusz közösség, az innovatív közösségek és az akció közösségek szintén olyan fogalmi konstrukciók melyek megtalálhatók a hazai közösségi rádiós színtéren.

Felhasznált irodalom:

Delaspre P., Kommunikáció – fogyasztás vagy emancipáció? In: Péterfi F. (ed.) (1999) Szabadon. Budapest, Szabad Rádiók Magyarországi Szervezete.

Doliwa, U. (2016). Radio społeczne w Polsce. Trzeci obok publicznego i komercyjnego sektor radiowy [Community radio. The third sector of media]. Wydawnictwo UWM.

Doliwa, U.; Purkarthofer, J. (2021). Community media's role in changing centre-periphery relations through participatory, not-for-profit journalism. International Journal of Media and Cultural Politics 17(2), 161-182.

Doliwa, U. – Velics, G. (2023) Community radio in Hungary and its place in the society, politics, and education. Polish Political Science Yearbook. Torun: Wydawnictwo Adam Marszałek. Accepted manuscript.

Enzensberger, H.M. (1970) Constituents of a Theory of the Media. New Left Review (64) Nov/Dec 1970. p. 13-36. Reprinted in Enzensberger, H. M., The Consciousness Industry, (trans. Stuart Hood.) Seabury Press, New York 1974. Reprinted in The New Media Reader, (eds.) Wardrip-Fruin N.- Montfort N. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts 2003.

Hargitai, H. (2011). Közös hullámhossz hírszolgálat – az első veszélyhelyzeti ideiglenes közösségi rádió Magyarországon. Civil Szemle, 1-2, 21-41.

Péterfi F. (1998) A közösségi rádiók legfontosabb jellemzői. Parola, 1998/4.

Péterfi, F. (1999) (ed.). Szabadon. Budapest, Szabad Rádiók Magyarországi Szervezete.

Szekfű, A. (2008) A cápa utolsó tangója. Budapest, Gondolat Kiadó

Velics, G. (2021). A közösségi rádiózásról (1993-2008) - A közösségi rádiózás szerepe és funkciói a helyi kommunikációs rendszerben. Budapest, Fakultás Kiadó.

Keywords/Kulcsszavak: közösség, közösségi rádió, hibrid közösség

Varga Aranka (Pécsi Tudományegyetem), Orsós István (Pécsi Tudományegyetem) és Trendl Fanni (Pécsi Tudományegyetem). *Tőkefelhalmozási lehetőségek egy roma szakkollégiumban.*

Abstract/Absztrakt. A bemutatni kívánt kutatásban olyan fogalmakra és jelenségekre támaszkodunk, melyek a mobilitással, tőkefelhalmozással, rezilienciával és inklúzióval kapcsolatosak és a cigány/roma csoportra vonatkoznak. A tőkék értelmezése során a Bourdieu-i (1986) megközelítés mellett a Yosso (2005) féle, kisebbségekre vonatkozó modellt is használtuk, továbbá a pszichológiai tőke (Luthans et al. 2004) szempontjából is figyelembe vettük. Előadásunkban roma fiatalok mobilitási jellemzőit leíró hazai és nemzetközi vizsgálatokhoz kapcsolódva (Óhidy 2013, Forray 2015, Bereményi-Carrasco 2017, Varga 2017, Durst-Bereményi 2021, Boros et al. 2021, Plainer 2022, Dunajeva 2023) a pécsi Wlislocki Henrik Szakkollégium (WHSZ) alumni hallgatóival készült kutatás eredményeit mutatjuk be. A roma szakkollégium kiemelt célja, hogy közösségi keretben támogassa a roma egyetemisták tehetségének kibontakoztatását, segítse tanulmányaikat, valamint biztosítsa a roma értelmiségi utánpótlást. Kutatásunkban a szakkollégium keretein belül elérhető erőforrások feltárását céloztuk azzal összefüggésben, hogy milyen élethelyzetekre, igényekre adtak megoldásokat, válaszokat. Arra vállalkozunk, hogy feltárjuk a szakkollégium azon aspektusait, amelyek a legfontosabbak voltak a társadalmi mobilitás támogatásában - a volt hallgatók megélése alapján. Kutatói kérdéseink kiterjedtek az egyén teljes életútjára, fókuszálva a reziliencia kialakulásának összetevőire. Vizsgáltuk, hogy milyen tőkefajták voltak elérhetők a családban, milyen módon járultak az életúthoz a társadalmi tőkében elérhető szereplők (kortársak, pedagógusok) és az intézményes támogatások? Kíváncsiak voltunk a belső, személyes erőkre és szakkollégiumi közösség szerepére is? Ezutóbbiakat kiemelten és kölcsönhatásában igyekeztünk feltárni. A kutatás adatgyűjtési szakasza 2022-2023-ban zajlott és a valaha szakkollégiumi tagsággal rendelkezők adatbázisának összeállításával kezdődött. 134 főt találtunk, aki legalább fél évig tagja volt a szakkollégiumnak. Valamennyiüket felkértük, hogy vegyenek részt az interjús adatfelvételben. A felkérést vállalók jelentik a mintánkat (50 fő - 22 férfi, 28 nő), akikkel személyes vagy online módon készítettek életútinterjút a jelenlegi szakkollégisták. Az interjúkat tartalomelemeztük két független személy kódolóval, előre kialakított kódrendszer alapján. E mellett jellemző idézeteket is emeltünk ki a narratívákból. Eredmények megjelenítésére az SPSS program táblázatkezelőit és diagram készítőit használtuk fel. Legfontosabb eredményeink egybecsengenek a nemzetközi szakirodalom roma személyek mobilitásra vonatkozó vizsgálataival. Reziliens szakkollégistáink nagyobb része mögött támogató család állt, akik nem csak érzelmi támogatást nyújtottak, hanem olyan stratégiákat is (pl. ellenálló tőke), melyek segítettek a diszkriminatív életesemények ellenére sikeresnek lenni. Társadalmi mobilitásukat a különböző iskolatípusokban pedagógusok sokféle módon segítették, a konkrét támogatásoktól az érdekérvényesítésen át a mintaadásig. Jellemző volt az is, hogy szinte kivétel nélkül említettek hátráltató, megkülönböztető életeseményeket. Életútjuk során különböző társadalmi hálózatokba tagozódtak, melyek közül a felsőoktatásban kiugróan jelent meg a roma szakkollégium kortárs (self-help) közössége. Emellett a rezilienciájukkal összefüggésben erős pozitív pszichológiai tőkét azonosítottunk, melynek fejlődésében szintén szerepet játszott a roma szakkollégium. Arra a következtetésre jutottunk, hogy az inkluzivitás szemlélete mentén kialakított szakkollégiumi közösség kulcsszerepet tölt be az egyetemen a roma fiatalok mobilitásában. Ezen a helyen a családból hozott tőkéknek fontos helye van, összefonódva megerősítve a mobilitással együttjáró tőkefelhalmozás személyes megélését. Kutatásunk a roma fiatalok méltányos támogatását célzó programok fejlesztéséhez kíván hozzájárulni.

Keywords/Kulcsszavak: reziliencia, roma szakkollégium, társadalmi mobilitás, tőkefajták

Homoki Andrea. *A gyermeki reziliencia fejlesztési lehetőségei.*

Abstract/Absztrakt. A gyermek, akárhol él, ahárhonnan érkezik az iskolába, akárhogyan viselkedik – elsősorban GYERMEK. Az életében jelen lévő felnőttek közös feladata és felelőssége, hogy a gyermeki jogainak tiszteletben tartásával, alázattal kell őt vezetniük a felnőtté válás útján. Ellen Key svéd pedagógus a XIX. század végén, a XX. századot a „Gyermek Évszázadának" (Key 1900) hirdette. Hangsúlyozta, hogy a gyermek egyéniségének elnyomása helyett hagyni kell, hogy a képességei kibontakozhassanak. Szabolcs Éva (2003) új, normatív gyermekkor paradigmája értelmében a nevelés központi kérdése a szocializáció családi és intézményes keretei között is a társadalmi életképesség. Milyen is legyen a nevelés az intenzív változások korában? A rugalmas, innovatív, állandó megújulásra és alkalmazkodásra képes gyermek neveléséhez minden szereplő esetében fontossá válik a reziliens attitűd. A kor pedagógiai kihívásainak megfelelően az egyénre szabott nevelés is megkívánja ezt. A rezilienciára nevelés speciális pedagógiai eszközeinek fejlesztése során a nehéz élethelyzetekkel jellemezhető, hátrányos helyzetű gyermekek atipikus boldogulási, megküzdési mintázatainak feltárásához és az egyéni és közösségi rezilienciát elősegítő program fejlesztésekhez az előadás során az elmúlt öt év öt év kutatási és fejlesztési eredményeit mutatjuk be. A 2015-2021. években validált nemzetközi skála (CYRM 28) magyar adaptációjával (Homoki et al.2016) új hazai skálák validálására és gyakorlati alkalmazására (Homoki 2022a), bevezetésére került sor a gyermekvédelmi ellátások különböző területein. Az előadás során a fejlesztett méreszközök gyakorlati alkalmazásának pszichoedukációs módszertani sajátosságairól is szólunk, majd bemutatjuk az alkalmazásban rejlő lehetőségeket és feltárható rezilienciamintázatokat, a 2014-ben strukturált magyar gyermeki reziliencia-modell (Homoki 2014) alapján. A lélektani rugalmasság iskolai eredményességgel összefüggő jellegéből adódóan az objektív tanulmányi mutatókon túl, az inklúzióra és a kortársközösségekbe való sikeres beilleszkedésre hatást gyakorló, a szociális érzékenyítés tárgykörébe tartozó erőforrásokról, az alkalmazható speciális pedagógiai eszközökről is (Nagyné Hegedüs 2022, Homoki 2022b) mintát mutatunk.

Hivatkozott irodalom:

Ellen Key (1900): Barnets århundrade. Bonnier, Stockholm.

Szabolcs Éva (2003): A gyermek a történeti és szociológiai kutatásokban. In: Kiss Endre (szerk.): Interdiszciplináris pedagógia és a tudás társadalma. Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék, Debrecen. 468–472.

Homoki Andrea, Czinderi Kristóf, Fodoné Vidó Renáta, Sándor Zita, Segal Hajnalka (2016): A CYRM 28 gyermek és ifjúsági reziliencia skála magyar adaptált változatának jellemzői és a GYIRM 25-20 magyar gyermek és ifjúsági reziliencia skálák validálása családjaikban élő és családjaikból kiemelt serdülők körében. https://docplayer.hu/40180187-Szerzok-homoki-andrea-czinderi-kristof-segal-hajnalka-sandor-zita-fodorne-vido-renata.html

Homoki Andrea (2022a): Reziliens segítők által megvalósított innovatív gyermekvédelmi modellprogramok gyermeki rezilienciafejlesztő és szülői attitűdformáló hatásai. In: Rácz, Andrea (szerk.) Innovációk támogatása a gyermekvédelemben. Budapest, Magyarország : Rubeus Egyesület (2022) 238 p. pp. 160-189. , 30 p.

Nagyné Hegedüs Anita (2022): A karantén körülmények speciális pedagógiai eszközei. Deliberationes.

https://doi.org/10.54230/Delib.2022.1.109

Homoki Andrea (2022b): A rezilienciára való nevelés speciális pedagógiai eszközei. Deliberationes. 15 : 1 pp. 51-61. , 11 p.

Keywords/Kulcsszavak: validált reziliencia skálák, gyermeki reziliencia fejlesztése, eszköztár

Tomory Ibolya (PhD.). *Projekt alapú fejlesztés határokon át: Tanulóközpontú módszerek és eszközök, mint módszertani és soft skill fejlesztési keret a műszaki tanárképzésben.*

Abstract/Absztrakt. A tanárjelöltek módszertani ismereteinek szélesítése és személyes készségeik fejlesztése elengedhetetlen, ha a digitális nemzedék igényeit figyelembe vesszük. Ma az iskolai oktatás sikerének kulcsa a sokféle módszer és támogató eszköz használata, amely a tanulói aktivitást és önálló tanulást szolgálja. Az együttműködő tanulási környezetet olyan tanárok tudják megteremteni, akik maguk is együttműködésre képesek. A munkaerőpiac elvárásait nézve, a hangsúly egyre inkább a soft skillekre kerül, és ezek közül a szociális elemek, mint az együttműködés, különösen fontosak a jövő munkavállalói számára. A tanárképzés újabb kihívása ennek tükérben a soft skillek fejlesztéséhez szükséges tanári készségek kialakítása.

A tanulmány a műszaki tanárképzésben, egy nemzetközi együttműködéshez kapcsolódó gyakorlatot mutat be, amelynek elvárásaival összhangba hozva a szerző egy korábbi oktatási gyakorlatát integrálta új keretbe. Mérnöktanár és műszaki szakoktató hallgatók módszertani ismereteinek- és ezzel együtt a hallgatói soft skillek fejlesztése valósult meg.

A hallgatók tanulóközpontú módszerekkel dolgozták fel a Didaktika tantárgy témáit. Projekt kooperatív és kollaboratív tanulás, fordított osztályterem, gondolattérkép, filmelemzés stb. biztosította, hogy az elmélet élménnyé, és gyakorlatias tanulássá váljon.

A projekt keretében három félévet vizsgáltunk, valamint az előzetes gyakorlatból négy félév csoportjairól voltak már adatok, összesen 157 hallgatótól.

Az eredményességet vegyes módszerrel követtük, megnézve a kipróbálás előtti és utáni módszertani szemléletet és ismereteket, valamint a soft skillek fejlődésének megnyilvánulásait a szemeszterek végén.

A tanulmányi eredmények alapján a tartalmak elsajátítása sikeres. A soft skillek összetevőinek fejlődése a kvalitatív adatgyűjtés tükrében szintén hatásos. Kiemelkedik az együttműködési készség erősödése, a társak elfogadása, a szerep és feladat, valamint a felelősség megosztása.

A tanult módszerek kipróbálása pozitív hatással van a hallgatók tudatos innovációs készségeire. Kérdőív segítségével megvizsgáltuk a hallgatók elégedettségét és az eredmények alátámasztották a megfigyelés, interjúk és feladatteljesítés eredményeit.

Következésképpen a munkaerőpiacon elvárt soft skillek fejlesztéséhez és a hatékony, modern tanítási módok megvalósításához javasolható a tanulóközpontú módszerek alkalmazása didaktikai és egyéb tárgyak keretében

Keywords/Kulcsszavak: tanulóközpontú módszerek, soft skills, kooperatív, projekt

Miklósi Márta (Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet) és Joseph Giordmaina (University of Malta, Department of Education Studies). *A fogvatartottak társadalmi befogadásának elősegítése Máltán: a börtönoktatási rendszer működése és egyéb, nonformális kezdeményezések a reintegráció elősegítésére.*

Abstract/Absztrakt. Előadásunkban a fogvatartottak társadalmi befogadásának elősegítésének témakörét vizsgáljuk meg Máltán. Feltárjuk, hogy a börtönoktatási rendszer hogyan működik és milyen egyéb, nonformális kezdeményezések valósulnak meg a reintegráció támogatására.

Előadásunk első részében részletesen bemutatjuk, hogyan működik a börtönoktatási rendszer Máltán. Kutatási kérdéseink a következők:

1. Melyek a jogi, statisztikai háttérinformációk a máltai börtönoktatásra vonatkozóan? (The Prison Regulations of 1995)

2. Mi jellemzi Málta börtönpopulációját?

3. Hogyan működik a börtönoktatás Máltán? Mi a szerepe a CREU-nak, a börtöntanároknak és a reintegrációs tisztnek? (Giordmaina 2016)

4. Milyen jógyakorlatok, pozitív kezdeményezések jelennek meg a reintegráció, társadalmi befogadás elősegítésére?

5. Milyen problémák merülnek fel a börtönoktatással kapcsolatosan, milyen tényezők nehezítik a börtöntanárok munkáját? (Bartolo 2015; Giordmaina, 2013; Giordmaina 2016; Giordmaina, J., & Schembri, A. 2018)

Előadásunkban második részében megvizsgáljuk, milyen pozitív kezdeményezésekkel igyekeznek Máltán elősegíteni azt, hogy a fogvtartottak megítélése kedvezőbb legyen, ezzel is elősegítve társadalomba történő reintegrációjukat. Bemutatjuk, milyen projekt alapú oktatás érhető el a máltai büntetés-végrehajtás rendszerében, ez hogyan segíti elő a fogvatartottak készségeinek és ismereteinek gyarapítását, milyen előnyökel jár ezen rendszer működtetése. (Giordmaina 2016)

Bibliográfia:

• The Prison Regulations of 1995 (Legal Notice 118 of 1995).

• Bartolo, Sheryl (2015): The Maltese prison system and the educational opportunities for women in CCF : What must be done to have a prison system that facilitates the needs for women by promoting educational development?

• Giordmaina, J. (2016). An exploration into the use of dialogue within a prison setting. Theoretical and Applied in Psychology SICAP23, 81.

• Giordmaina, J. (2013). The European Agenda for Education in Prison. In Learning with Adults (pp. 251-264). Brill Sense.

• Giordmaina, J., & Schembri, A. (2018). Physical and Emotional Considerations in Conducting Research in Prisons.

Keywords/Kulcsszavak: börtönoktatás Máltán, nonformális kezdeményezések, reintegráció

Sallai Aranka (Cifra Palota Közhasznú Egyesület). *Úton a blended rendszerű oktatás felé, online-offline jó gyakorlatok "Megélés és megértés" poszterbemutató.*

Abstract/Absztrakt. A Cifra Palota Egyesület projektje az ERASMUS+ keretében az "Úton a blended rendszerű oktatás felé, online-offline jó gyakorlatok" címmel valósult meg az elmúlt egy évben.

A projekt során a határok csak látszólag vonódtak meg, miközben a pedagógusok egy tartalomfejlesztő applikáció használatát sajátították el, és párhuzamosan élménypedagógiai tréningeken a tanulási folyamtokra tekintettek új nézőpontokból.

Valójában a két tréning párhuzamos megélése a két terület határainak elmosódását és ezáltal egy nagyon szerencsés együtt hatást eredményezett.

Az élethosszig tartó tanulás a poroszos neveltetés generációtól olyan új attitűdöket igényelt, amely rengeteg határátlépést feltételez.

Ebben a projektben az élménypedagógia révén nyitottá váltak a pedagógusok a gyermekre történő újfajta rátekintésre: ítélkezés nélküli, pozitív pedagógiai szempontokkal, a tanulás folyamatának KOLB szerinti újragondolásával, a tanulni tanulás, pozitív hibakultúra jelentőségének megélésével.

Az eltérő digitális kompetenciájuk révén a pedagógusok eltérő ritmusban, eltérő motivációval és eltérő hatékonysággal ismerkedtek meg a tartalomfejlesztéssel, amiely több alkalommal is párhuzamba került az osztáytermi tanítási folyamatokkal.

Poszterbemutatónk ezt a különös, egymást erősítő hatást szándékozik kiemelten bemutatni.

A Cifra Palota Egyesület a 2022-es HERA konferencia Poszterbemutató keretében mutatta be induló ERASMUS+ projektjét az "Úton a blended rendszerű oktatás felé, online-offline jó gyakorlatok" címmel.

Az elmúlt egy év folyamatos határ keresésről és határátlépésről szólt mind fizikai mind pedagógiai mind átvitt értelemben. A brassói Áprily Lajos Főgimnázium 12 pedagógusa az Interrégió Fórum Egyesület trénereitől megismerte a TANLET tartalomfejlesztő applikációt majd online konzultációk során elsajátította annak használatát.

Az Áprily Lajos Főgimnázium tanárai a Cifra Palota Egyesület képviselőivel 4 személyes találkozó során olyan élménypedagógiai tréningen vettek részt, melyek során fókuszba kerültek egyéni határaik. Több esetben azok meghaladására is volt példa. Saját megéléseik révén megalapozták azt az új szempontú gyermekre tekintést, ahol kiemelt a jelentősége az ítélkezés nélküli megfigyelésnek, a tanulási stílusoknak, a pozitív pedagógiának és pozitív hiba kultúrának. Ezekkel párhuzamosan a sok helyzetgyakorlat révén a tantárgyközi kapcsolatok egyre mélyebb rétegei tárultak fel a pedagógusok előtt. A projektben résztvevők közötti szakmai kapcsolatok is mélyültek.

A pedagógusok a napi gyakorlatba időszakosan beépítették a blended oktatást. Az iskola ZÖLD HETE kapcsán az élménypedagógiai tréningek mozzanatait is megélhették a gyerekek.

A pedagógusok rendszeres reflektív kérdőíves önreflexiója mellett a projekt 3 fázisában készült kérdőív a pedagógusok és diákok rezilienciáját, szociális kapcsolatait, digitális kompetenciáját, és mindezek változásait vizsgálta.

Ez a határon átívelő projekt a romániai magyar közösség és a magyarországi trénerek közös tapasztalatszerzése volt.

SZAKIRODALOM:

Robyn M. Brown: A gyógyító nevelés gyakorlata a hét életfolyamaton keresztül (2018) Farm-alapú Nevelésért Egyesület

Gulya Nikoletta – Szivák Judit – Fehérvári Anikó: A reflektív naplók alkalmazásának lehetőségei a tanárképzésben (Iskolakultúra, 30. évfolyam, 2020/9. szám)

Hunya Márta: Reflektív pedagógus - reflektív gyakorlat - tanulmány (2014) <https://ofi.oh.gov.hu/publikacio/reflektiv-pedagogus-reflektiv-gyakorlat>(Utolsólátogatás: 2023.04.10.)

Szabóné Mojzes Angelika: A pozitív hibakultúra modelljének adaptálása a magyar közoktatási rendszerhez (Tudásmenedzsment 22. évf. 2. szám 70-80 (2021)

David Kolb: A tapasztalati tanulás <http://tapasztalati-tanulas-kepzes.hu/tapasztalati-tanulas/>(Utolsólátogatás: 2023.04.10.)

Kóródi Kitti - Szabó Éva: A tanulmányi reziliencia értelmetése: kutatási, prevenciós és intervenciós lehetőségek (Magyar Pszichológiai Szemle, 2019, 74.4/6. 527–545)

Homoki Andrea, Czinderi Kristóf, Segal Hajnalka, Sándor Zita, Fodorné Vidó Renáta: A CYRM 28 gyermek és ifjúsági reziliencia skála magyar adaptált változatának jellemzői és a GYIRM 25-20 magyar gyermek és ifjúsági reziliencia skálák validálása családjaikban élő és családjaikból kiemelt serdülők körében

<http://mindenholotthon.hu/cyrm-28-gyermek-ifjusagi-reziliencia-kutatas/>(Utolsólátogatás: 2023.04.10.)

Keywords/Kulcsszavak: pedagógus önreflexió, nyitottság és alázat a tanításban, pedagógus saját határainak megélése és átlépése

Pusztai Gabriella (MTA-DE-CSATOKK Kutatócsoport, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar), Csók Cintia (MTA-DE-CSATOKK Kutatócsoport, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) és Pallay Katalin (MTA-DE-CSATOKK Kutatócsoport; II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola). *A spontán családi életre nevelés létező kontextusai.*

Abstract/Absztrakt. A családi élet erősítésére vonatkozó elméleti koncepciók az elmúlt évtizedekben jelentős átalakuláson mentek át. Több nemzetközi kutatás foglalkozik a családi és felnőtt életre nevelés rendkívüli kontextusérzékenységével (Myers-Walls 2000, Ballard & Taylor 2011, Darling et al. 2020), amely a jelentős területi és társadalmi egyenlőtlenségeket mutató magyar társadalomban is a családokban folyó családi és felnőtt életre nevelés alapjául szolgáló problématérkép összeállítását sürgeti (Pusztai & Csók 2022). Kutatásunk célja annak feltérképezése, hogy az iskolai szakemberek (pedagógusok, óvodai és iskolai szociális segítők, iskolapszichológusok) a családokban folyó spontán családi életre nevelés mintázatait ismerve milyen problémákat látnak. A kvalitatív paradigmán alapuló kutatás során olyan települési és iskolai környezetekben dolgozók tapasztalatait és nézeteit tártuk fel az ország három leghátrányosabb helyzetű megyéjében, ahol a legmagasabb az alacsony státusú tanulók aránya (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Hajdú-Bihar megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye). Az interjús kutatás célcsoportja az 5-13. évfolyamokkal foglalkozó pedagógusok és az iskolai segítő munkatársak (N=53). A válaszadók kiválasztására megye, iskolatípus, iskolafenntartó és pályaszakasz szerint kvótákat határoztunk meg, majd a kvótákat figyelembe véve hólabda mintavétel segítségével kértük fel őket. A családok társadalmi státusának a meghatározásához egy korábbi, országos, reprezentatív kutatás eredményeire támaszkodtunk (Pusztai & Engler 2020), s családmodellek szerint négy csoport körvonalai bontakoztak ki a kvalitatív elemzés során (falusi alacsony státusú; falusi, kisvárosi megkapaszkodó; nagyvárosi középréteg; nagyvárosi jobbmódú diplomás). Az interjús kutatás egyik fontos megállapítása, hogy a családokban megvalósuló spontán családi életre nevelésre társadalmi-területi szempontból nagy eltérések jellemzők, ezért a felnőtt élet több területére való felkészítés kihívást jelentő iskolai feladat, mely a pedagógusok és az iskolai segítő szakemberek speciális felkészülését és többletmunkáját igényli. Kutatásunk gyakorlati haszna abban rejlik, hogy a családi életre nevelés iskolai implementációját megelőzően szükséges alapos képet alkotni a családi életre nevelés spontán megvalósuló mintázatairól. „A kutatás a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) megbízásából és támogatásával valósult meg. Az elemzést végző kutatók munkáját a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport támogatta a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja keretében.”

Felhasznált irodalom:

Ballard, S. M., & Taylor, A. C. (Eds.). (2011). Family life education with diverse populations. Sage Publications.

Darling, C. A., Cassidy, D., & Rehm, M. (2020). The foundations of family life education model: Understanding the field. Family Relations, 69(3), 427–441.

Myers-Walls, J. A. (2000). An odd couple with promise: Researchers and practitioners in evaluation settings. Family Relations, 49(3), 341-347.

Pusztai, G., & Csók, C. (2022). Pedagógusok és iskolai segítő szakemberek nézetei a családi életre nevelés implementációjával és fejlesztésével kapcsolatban. Kapocs, 5(3–4), 108–116.

Pusztai, G., & Engler, Á. (2020). Értékteremtő gyermeknevelés a családban és az oktatásban. Kapocs, 3(2), 5–12.

Keywords/Kulcsszavak: köznevelés, családi életre nevelés, családi miliőtípusok

Balázs Czékmán (Károli Gáspár Református Egyetem IKT Kutatóközpont). *Educational Robotics in Primary Schools: Institutional Conditions and Students' Attitude.*

Abstract/Absztrakt. Technology is an unquestionable part of children's everyday lives, and so programming and robotics are a regular part of both their home and school environments (Santos et al., 2023). In Hungarian educational institutions, the National Curriculum 2020 (NAT 2020) introduced the subject „Digital Culture", which fundamentally changed attitudes towards programming by introducing educational robotics (ER). The introduction of the use of robots in schools has well-defined objectives worldwide (Fehér, 2020); these objectives include, in particular, algorithmic thinking and problem-solving, which can also contribute to the development of technological thinking (Kiss, 2015). As well as our previous work (Czékmán & Kiss, 2018), the research of Sapounidis, Tselegkaridis and Stamovlasis 2023 also confirmed that the use of ER (and STEM) has a positive impact on the knowledge, skills and attitudes of students, which has been proven to be a result of the use of these technologies. However, the implementation of ER is hampered by several factors (infrastructure - lack of robots, lack of teacher training), so their educational integration in Hungary - as internationally - varies significantly (Aknai and Fehér, 2022).

The aim of our empirical research is to investigate the conditions of the use of robotics in education and the attitudes of students towards robotics. Our research questions were (1) what are the typical conditions (infrastructure, institutional) for teaching programming, including robotics, and (2) what students' attitudes towards robotics-related activities are like. In relation to the first question, we assumed that the infrastructure related to robotics differs from institution to institution. For the latter question, we hypothesized (H1) that students have positive attitudes towards robotics regardless of age (personal technology identity, curiosity), and (H2) that positive attitudes towards its use for learning purposes decrease with age. We conducted our research using an online questionnaire; we measured the context of robotics education using a self-developed questionnaire and students' attitudes using the RAAS 2015 (Robotics Activity Attitudes Scale) developed by Cross et al (2016). The survey was conducted in five primary schools in a Budapest school district, involving only students studying Digital Culture (grades 3, 5, 6 and 7; N=162). The preliminary results of our ongoing research seem to confirm our assumptions; in the institutions studied, the infrastructure related to robotics education (e.g. number and type of robots available), the conditions of teaching the subject (number of hours, grouping), the possibilities of extracurricular robotics education were different. Despite the fact that robotics is taught in all grades of the Digital Culture subject, nearly 10% of the students reported not having used any block-based programming platform. Students' attitudes towards robotics were positive, which did not differ across the grades studied.

References

Aknai, D. O., & Fehér, P. (2022). Robotok alkalmazásának legújabb eredményei az általános iskolában—Nemzetközi kitekintés. In G. Molnár & E. Tóth (Szerk.), Új kutatások a neveléstudományokban 2021: A neveléstudomány válaszai a jövő kihívásaira (o. 149–163). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság; MTMT. https://m2.mtmt.hu/api/publication/33253395

Cross, J., Hamner, E., Zito, L., Nourbakhshh, I., & Bernstein, D. (2016). Development of an assessment for measuring middle school student attitudes towards robotics activities. 2016 IEEE Frontiers in Education Conference (FIE), 1–8.

Czékmán, B., & Kiss, J. (2018). Coding without (Age)Limits? Experiences with BBC Micro: Bit in Primary School. HERJ Hungarian Educational Research Journal, 8(4), 112–115.

Fehér P. (2020). „Húsz év múlva" – A digitális oktatás helyzete, eszközei, trendjei világszerte. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 8(2), Art. 2. https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.2.350.372

Kiss R. (2015). Robotika a közoktatásban = Robotics in Public Education. GRADUS, 2(2), Art. 2.

University of the Azores, Faculty of Social Sciences and Humanities, Interdisciplinary Centre for Childhood and Adolescence – NICA-UAc, Portugal, Santos, A. I., Pereira, D., Botelho, N., Medeiros, P., & Cascalho, J. M. (2023). Robotics for Young People in AZORESminiBOT. International Journal of Information and Education Technology, 13(1), 33–41. https://doi.org/10.18178/ijiet.2023.13.1.1777

Keywords/Kulcsszavak: ict, education, computer programming, educational robotics, primary school

D. Tarai Éva Ph.D (Berzsenyi Dániel Gimnázium, Budapest). *A hideggel reakcióba lépő szén-dioxidtól a palack nyakánál megakadó vízig. Kémiai tévképzetek nyomában.*

Abstract/Absztrakt. A konstruktivista tanulásfelfogás Ausubel (1963) által megfogalmazott alaptétele, hogy a pontos fogalmi megértés feltétele az „értelmes tanulás" (meaningful learning). Egy új fogalom megértéséhez és sikeres elsajátításához az szükséges, hogy a tanuló birtokában legyen egy olyan tudásszerkezet, amelybe az új ismeret asszimilálódni tud, megfelelő módon tud kapcsolódni az előzetes ismeretekhez (Nahalka, 1997a, b, c). Amennyiben hiányoznak ezek az alapok és a kapcsolódási pontok, a tanulási folyamat sérül, és az új fogalom pontatlanul rögzül. Számos esetben tanulói naiv elméletek, úgy nevezett tévképzetek alakulhatnak ki, amelyek a további tanulás gátjaivá válnak (sokak mellett pl. Nakleh, Samarapungavan 1999).

Napjainkban, amikor a természettudományos tantárgyak –különösen a kémia és a fizika – oktatása válságos állapotban van, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a gyerekek tanulási nehézségeinek okait megértsük és orvosolni tudjuk. Gyakorló kémiatanárként naponta szembesülök az elvont kémiai fogalmak megértési nehézségeivel és természettudományos tévképzetek megjelenésével. Ezért is választottam ezt a témát a doktori kutatásaim témájául, és mindkét eddigi kutatótanári ciklusomban is ezzel foglalkozom.

Kutatási kérdések, hipotézisek, célkitűzések:

- A NAT Ember- és természet tudományterület kémia tantárgyban szereplő kulcsfogalmai közül, a szakirodalom és a személyes tapasztalatok által legnehezebbnek ítélt fogalmak vizsgálata, keletkezésük okainak feltárása, javaslatok a diagnózisra.

- Eddigi vizsgálati eredményeim tapasztalatai alapján bizonyos tévképzetek nem véletlenül fordulnak elő, hanem léteznek „kapcsolt tévképzetek". Adott témakörben megjelenő hibás válasz, valószínűsítheti-e, egy másik témakörben is bekövetkező tévesztést?

- Ha igen, mi az a háttérben meghúzódó gondolkodási séma, vagy a fogalmi hálózat, ami rendszerszintű hibákat eredményez a diák válaszaiban?

- Találhatók-e olyan háttérváltozók, attitüd elemek, amelyek összefüggésbe hozhatók a tévképzetek vagy azok bizonyos típusainak megjelenésével?

- Milyen tanórai lehetőségek kínálkoznak a feltárt tévképzetek kezelésére?

Eszközök, módszerek:

A 2018-19-es tanév első heteiben egy nagymintás, 500 fő bevonásával készült felmérést végeztem. A feladatlap „A" és „B" változatban készült és egyenként tíz természettudományos fogalommal vagy jelenséggel kapcsolatban kért válaszokat és magyarázatokat nyíltvégű kérdésekkel. Technikai okok miatt a mérésben csak budapesti diákok vettek részt, ők azonban különböző iskolatípusok tanulói voltak az általános iskola hetedikesitől a különböző gimnáziumi évfolyamokon és tagozatokon tanulókon keresztül a szakgimnazistákig.

Az eredményeket kvalitatív és kvantitaív elemzésnek vetettem alá, statisztikai változókká alakítottam az adatokat és összefüggés- és hipotézis vizsgálatokat végeztem statisztikai programok felhasználásával.

Eredmények:

Jelen összefoglalóban a hatalmas adatbázisból csak részterületeket érintek: a hideg levegőben lecsapódó pára és az olaj és a víz sűrűsége és viszkozitása közötti különbség megértésének nehézségeit. Megállapítottam, hogy, a megkérdezetteknek csak körülbelül ¼-e volt képes helyesen értelmezni a hideg levegőben bekövetkező páralecsapódást. Közel 40%-uk részben megértette a jelenséget, azonban a tanulók ¼-e jól azonosítható tévképzetekkel rendelkezik. Az olaj és a víz sűrűségének és viszkozitásának értelmezésében látszólag sikeresebbek voltak a diákok: majdnem ¾ -ük helyesen válaszolt a feltett kérdésre, 10%-uk nem válaszolt, a többiek hibás választ adtak. Mindkét kérdés esetében tapasztaltam, hogy még a jól válaszolók magyarázataiban is előfordulhatnak tévképzetek. Az eredmények alapján feltételezhető, hogy a kialakulatlan részecskeseszemlélet és a mennyiségi fogalmak tisztázatlansága állhat a háttérben. Érdekes tapasztalatok születtek fogalmi megértés és az életkor és egyéb háttérváltozók összefüggésében. Mindezek pedig a napi tanítási gyakorlatban kezelendő feladatként jelentkeznek.

Irodalom:

Ausubel, D.P. (1968): Educational psychology: a cognitive view. Holt, Rinehart and Winston, New York.

Dobóné Tarai Éva (2009). Általános iskolai tanulók anyagszerkezettel és anyagi változásokkal kapcsolatos fogalmainak fejlődése (PhD értekezés). Debreceni Egyetem Kémia Doktori Iskola

Nahalka István (1997a): Konstruktív pedagógia — egy új paradigma a láthatáron (I.). Iskolakultúra, 7. 2.sz. 21-33.

Nahalka István (1997b): Konstruktív pedagógia — egy új paradigma a láthatáron (II.). Iskolakultúra, 7. 3.sz. 22-40.

Nahalka István (1997c): Konstruktív pedagógia — egy új paradigma a láthatáron (III.). Iskolakultúra, 7. 4.sz. 3-18.

Nakleh, M. B. és Samarapungavan, A. (1999): Elementary school children's beliefs about matter. Journal of Researc in Science Teaching. 36. 7. 777-805.

Keywords/Kulcsszavak: fogalmi megértés, tévképzet, természettudomány

Váradi Judit (Debreceni Egyetem), Radócz J. Miklós (Debreceni Egyetem), Kerekes Rita (Debreceni Egyetem) és Pótfi Melinda (Debreceni Egyetem). *A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztásának motivációi.*

Abstract/Absztrakt. Hazánkban a zeneművészeti oktatás középfokára kevés figyelem irányult, annak ellenére, hogy az alap- és felsőfok között nem csak átmenetet képez, hanem prediktív erővel bír a zeneoktatás jövőjének alakulása szempontjából. Kutatásunk során egy zeneművészeti szakgimnázium végzős évfolyamában (n=22) vizsgáltuk a pályaválasztást befolyásoló tényezőket, a jövőképüket, valamint a szakmai külső és belső motivációs tényezőket. A nyitott kérdések a zenei pályaválasztás mellett a gyakorlásra irányultak, valamint a kutatói kíváncsiság annak felmérésére irányult, hogy mi vonzza őket a zenei pályában, mi motiválja őket arra, hogy ne adják fel, mi és ki ad önbizalmat számukra. Véleményük szerint az egészséges önbizalom és a megfelelő motiváltság a szakmai sikeresség megkerülhetetlen alapja és forrása. A legjobb motiváló erő a környezet pozitív visszajelzései és a sikerélmény. A zeneoktatásban az oktatás egyéni jellege miatt kiemelt szerepe van a főtárgy tanárnak, aki sokszor a szakmai út mellett a személyes életútra is hatással van. Kutatásunk során kerestük arra a jelenségre a választ, hogy a tanulók milyennek látják az ideális főtárgy tanárt. A személyre szabott odafigyelés igénye, a diákkal szemben reálisan elvárt szint teljesítésének kitűzése mellett a példaértékű szakmai tudás és az emberi kvalitások is meghatározó tényezők a főtárgy tanár elismertségében. Eddigi szakmai tapasztalataik és elképzelésük alapján arról is nyilatkoztak, hogy szerintük milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy zenésznek és mit is jelent számukra maga a zene. A szakgimnáziumi tanulók véleménye szerint a zenészt a kitartás, alázat és szorgalom jellemzi a legjobban, a zene számukra az önkifejezés eszköze, amely kikapcsolódást, nyugalmat és egyfajta menedéket jelent.

Keywords/Kulcsszavak: szakgimnázium, zeneoktatás, főtárgytanár, pályaválasztás

Laura Alzmeter (PhD Student at ELTE-PPK) and Zoltán Rónay (Associate Professor at ELTE-PPK).
International and Hungarian education reforms affecting the decision-making process in the higher education system – from the perspective of students.

Abstract/Absztrakt. Laws and regulations are created to provide legal information to individuals and declare their rights and obligations (Hage, 2014). Nevertheless, higher education institutions carry out internal regulations to maintain their authority and keep an eye on the legal procedures to be followed on an institutional level.

The educational reforms affected the state and the higher education system in the last five decades, thus the participation of students in the life of the higher education (Halász, 2010). Several researchers drew attention to the new focus on the students and their engagement in the university (Vukasović et al., 2012; Elias et al., 2012).

Therefore, students got the chance to start participating in the decision-making process and governance of higher education institutions. This participation of students is illustrated by the student government organizations, where these students could cooperate with the academic and managerial personnel, in order to shape their learning or influence the development of programs (Carey, 2013).

The reforms touched the education system and its laws and regulations too, especially in Hungary, where its history is rich with educational reforms affecting the higher education systems and the participation of students in the decision-making process. In fact, in 30 years, at least six modifications were made, starting from the regime change in 1989, the act LXXX of 1993 on Higher Education, the act CXXXIX of 2005 on National Higher Education and the Bologna Model, the fundamental law with the act CCIV of 2011 on National Higher Education and its amendment, reaching the model change in 2019 (Rónay & Kováts, 2021).

Therefore, under the scope of our research, our presentation gives a closer look to the reforms in education that affected higher education and modified it into a socialized and experiential culture aiming to create a better student life at the institutions and a greater participation in the governance of the higher education institutions. Additionally, this presentation gives a glimpse on the Hungarian educational reforms that redefined the role of students in decision-making throughout the years.

Keywords/Kulcsszavak: Higher Education Institutions, Education reforms, International education reforms, Hungary, Decision-making

Eigner Eszter (Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola) és Prisztóka Gyöngyvér (Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet). *Az óvodai testmozgásra vonatkozó előírások a Kárpát-medence országaiban.*

Abstract/Absztrakt. Bevezetés

A rendszeres testmozgásra való nevelés kiemelt szerepet kap Magyarországon közoktatás és a köznevelés kereteiben, így az érvényben lévő Óvodai Nevelési Alapprogramban is (ONAP). Ezen curriculumnak azonban nem feladata a pontos időkeretek és az alkalmak számának meghatározása vagy a konkrét mozgásanyag előírása. Kutatómunkánk során arra vállalkozunk, hogy megismerjük hazánk és a vele szomszédos országok óvodai működésének törvényi háttérét, aktuális előírásait. Vizsgálatunkban hangsúlyt fektetünk a mozgásfejlesztés és testnevelés területére, hasonlóságainak/különbségeinek feltárására.

Anyag és módszerek

Kutatásunkban azt vizsgáltunk, hogy a környező országokban milyen céljai és feladatai vannak az óvodai nevelésnek-oktatásnak, ezen belül hova sorolják a mozgás témakörét, szerepét, fontosságát. További kérdésünk, hogy minden országban megjelenik-e a mozgás-testnevelés, mint kiemelt témakör és ezt milyen részletességgel irányozza elő az óvodák számára. Módszerünk alapját a dokumentumelemzés adja, amelybe beletartozik a magyar ONAP-on túl, a szlovák, román, szerb és az ukrán óvodai szabályozások áttekintése. A gyakorlati megvalósulás vizsgálatára és a mindennapok megismeréséhez strukturált interjú módszert alkalmaztunk több magyar, egy szlovák és egy román óvodavezetővel.

Eredmények

Vizsgálatunkból kiderült, hogy a magyar óvodai program a nevelésre épül, így egy sokkal nagyobb szabadságot adó és kompetenciaelvű programot irányoz elő az óvodák és az óvodapedagógusok számára. A közvetlen szomszédos országok óvodai rendszere azonban az oktatási irányvonalat képviseli, vagyis sokkal hangsúlyosabbak az iskolai életre való felkészítés elemei (írás-olvasás-számolás alapjainak oktatása). A mozgás oktatás tekintetében Ukrajna a tornatermi- és úszásoktatási foglalkozásokat részesíti előnyben. Szlovákiai Állami Programban az „Egészség és mozgás” egységen belül határoz meg feladatokat, kiemelt terület az úszás- a sí- és a korcsolyaoktatás. Erdélyben/ Romániában a mindennapos „reggeli torna” jelenik meg, mint mozgásos tevékenység.

Következtetések

A magyar Óvodai Nevelési Alapprogramban, nem találunk olyan részletes és sportági alapokhoz kötött iránymutatást, mint a szomszédos országok curriculumaiban. Igaz, az ott megjelenő oktatási feladatrendszer miatt pontosabb leírásokat kell, hogy tartalmazzon, mint a magyar nevelési attitűd. A megkérdezett magyar óvodavezetők azonban egyetértenek abban, hogy szükség lenne, egy átfogóbb és strukturáltabb módszertani anyagra, amely segít az óvodapedagógusoknak az éves foglalkozástervezésben.

Keywords/Kulcsszavak: testnevelés, mozgás, óvodaiprogram

Nyilas Orsolya (HERA). *A kulcskompetenciák jelentősége a visszatérő tanulásban.*

Abstract/Absztrakt. Az élethosszig tartó tanulás paradigmája azon a feltevésen alapul, hogy a versenyképes tudásalapú társadalomban és gazdaságban egyre nagyobb az igény arra, hogy a felnőttkori tanulást segítő intézmények igazodjanak az egyéni és közösségi elvárásokhoz. De továbbra is kívánalom az is, hogy az egyének életük bármely szakaszában tudjanak tanulást kezdeményezni és állandó motivációjuk legyen a tanulásra egy tudásalapú társadalomban. Olyan fejlesztési tartalmakat tart kívánatosnak, amelyek az emberek (a személyiség) minél teljesebb személyes és társadalmi kibontakozását szolgálják. De mindezek a tudások (kompetenciákként is) az emberi tudás humántőke mivoltát, a gazdaság számára akkumulálódó emberi erőforrás-minőségét fejezik ki. (Kaposi, 2014) Az egyre inkább globalizált világban az egyéneknek a készségek széles skálájára van szükségük a gyorsan változó környezethez történő alkalmazkodás és a boldogulás érdekében. Ezek a kompetenciák mind a társadalmi mind a munkaerőpiaci szempontból sikeres élet összetevőiként elengedhetetlenek. 1. a kulturális tőke: azaz a személyiség kiteljesítése az egész életen át tartó tanulás által, hiszen a fejlett kulcskompetenciák képessé teszik az embereket arra, hogy életük során olyan személyes célok elérésére törekedjenek, amelyek kijelölését személyes érdeklődésük, törekvéseik és a folyamatos tanulás iránti vágy határozza meg. 2. társadalmi tőke: aktív állampolgári szerepvállalás és beilleszkedés a társadalomba. A kulcskompetenciák által mindenki számára lehetővé válik a társadalom életében való aktív részvétel. 3. az emberi tőke, azaz a foglalkoztathatósággá tétel. A kulcskompetenciák által minden egyes embernek képesnek kell lennie arra, hogy tisztességes munkához jusson a munkaerőpiacon (Falus-Vajnai, 2012). De miután továbbra is fő szempont a versenyképesség, így érthető, hogy a felnőttkori tanulást jelentősen meghatározták azok az elméleti koncepciók, modellek melyek a rekurrens/visszatérő oktatással (recurrent education) kapcsolatban jelentek meg és nyertek alkalmazást a lifelong learning fogalmán belül, mint a rekurrens oktatás koncepciójának részeként (Németh, 2003, Stenberg, 2007, 2009)

Kutatásunkban az egyén szemszögéből vizsgáltuk a TÁMOP-1.1.2-11/1-2012-0001 "Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért" illetve a „GINOP -5.1.1-15 Út a munkaerőpiacra" program „Gyógyszertári asszisztens" támogatott munkaerő-piaci képzésének eredményességét. A képzés résztvevőivel (200 fő) Nyíregyházán, kérdőíves adatfelvétel és fókuszcsoportos interjú készült 2015-18-ban majd utánkövetés 2021-ig. A kutatás eredményei közül a „visszatérő oktatást" alakító főbb jelenségek, változók hatását mutatjuk be. Kutatásunkat sok szempontból feltáró, problémamegfogalmazó kutatásként értelmezzük, vannak „tapasztalati" elvárásaink a képzést illetően. Emiatt vártuk azt, hogy a munkanélküliség, a tájékozottság, a célok, az elvárások és az elégedettség hat a vizsgált problémára, a „visszatérő oktatásban" való részvételre és annak motivációira.

A visszatérő tanulás egyik mutatója, hogy a képzésekben résztvevők vettek-e már részt korábban támogatott felnőttképzésben. A vizsgált mintában azoknak az aránya, akik részt vettek, 61,8 százalék, ami igen magas. Miközben a képzésről kritikus véleményt fogalmaztak meg, a válaszolók háromnegyede mégis „jól érezte magát" a tanfolyamon, amit elsősorban a csoportnak tulajdonítottak. Viszonylag magas azoknak is az aránya, akik a képzés során elsajátított szakmában helyezkednének el (41,8%), és a megfogalmazott negatív kritikai észrevételek ellenére a válaszolók több, mint a fele újra tanulna valamilyen tanfolyamon, ha arra szükség volna. Mindez megerősíti a „visszatérő oktatással" kapcsolatos véleményünket, mely szerint a munkaerő-piaci képzések jelentős mértékben kényszerként jelennek meg a résztvevők értékelésében, ugyanakkor a befektetett munka miatt jelentős mértékben azonosulnak is azzal. A nehézségek ellenére kétségtelen haszonként értékelték a képzési idő alatt végbement kompetencia fejlődésüket, amely mentális biztonságérzetükre, jóllétükre, a társas kapcsolataikra pozitív hatást fejtett ki.

Keywords/Kulcsszavak: felnőttkori tanulás, „visszatérő tanulás", motívumok, kulcskompetenciák

Rébay Magdolna (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet). *A Dunántúli Református Egyházkerület közoktatás-politikája az 1940-es évek első felében.*

Abstract/Absztrakt. Átfogó kutatásunkban a Horthy-korszak református közoktatás-politikáját elemezzük egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvek alapján. A jegyzőkönyvek szisztematikus feltárására eddig még nem vállalkoztak, bár alapvető – ezekre is épülő – írások születtek a témában (pl. Hörcsik, 1983; Pornói, 1995). S többen vizsgálták az egyház és az állam kapcsolatát az oktatáspolitikai arénában, megállapítva az állam fokozatos térnyerését (vö. Nagy, 2011; Szabó, 2010). Születtek továbbá iskolatörténeti feldolgozások (Bódi, 1943; Ruzsás et al., 1981; Nádasdy, 1988).

A református egyház önkormányzati rendszerének köszönhetően az egyházkerületek fontos ágensei maradtak a központi szervek mellett a református oktatáspolitikának, az országos szintű döntések is bevonásukkal születtek. Érdemes tehát a regionális sajátosságokra rámutatni. A folyamatok megértéséhez ezért szükségesnek láttunk egy mind a négy egyházkerületre kiterjedő kutatás lebonyolítását. A dunántúli egyházkerület esetén az 1930-as évek már elemzésre került (vö. Rébay, 2012), a jelen vizsgálat ennek folytatása. Kérdéseink: 1. Hogyan reagált az egyházkerület az állami oktatáspolitika törekvéseire, intézkedéseire; 2. Milyen oktatáspolitikai irányelveket fogalmazott meg ő maga; 3. Milyen lépéseket tett az iskolái megerősítése, az oktatás színvonala javításának érdekében; 4. Az iskolai vallásoktatás terén milyen változások születtek.

Forrásaink az egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvek voltak. Kvalitatív dokumentumelemzés módszerével a vizsgált időszak valamennyi közgyűlési jegyzőkönyve (1940-1943, 1945) minden releváns pontját feldolgoztuk: a püspöki beszámolóktól kezdve a népiskolai és középiskolai előadók jelentéséig, továbbá valamennyi oktatásügyet érintő egyházmegyei felterjesztést. A szövegkorpuszban próbáltuk a hangsúlyokat megtalálni, a kerületi regionális sajátosságokat fellelni.

A népoktatás területén két fő kérdés foglalkoztatta a Dunántúli Református Egyházkerületet a vizsgált időszakban: az ún. törpeiskolák megtartása, valamint a nyolcosztályos rendszerre történő áttérés megvalósítása (kötelező/választható jelleg, tanév hossza stb.). Utóbbi esetében eltérő nézetek is megjelentek: hiszen a visszacsatolt egyházmegyék már kialakították a nyolcéves formát, ezért ezek inkább tartalmi kérdéseket vetettek fel. Előbbiek esetén az átadás elkerülése (30 fő alatti létszám az államsegély elvesztésével járt) különféle megoldási javaslatokat szült: családok betelepítése, lelkésztanító alkalmazása, az iskola előkészítővé tétele a lelkész oktatása mellett.

A fejlesztések ebben az egyházkerületben is leginkább a középfokot, a középiskolákat érintették. A felekezeti fenntartók az állam – olykor mellette a városi vezetés – jelentős anyagi támogatásával új iskolatípusokat indított. Ezek a szakképzés irányába történő bővítés célját tükrözik. Pápán kereskedelmi középiskola nyílt, Csurgón pedig mezőgazdasági. A komáromi koedukált népiskolai pedagógusképző intézmény helyett pedig tanítóképző indult. Jelentősebb építkezésekre is sor került a két nagyobb iskolavárosban. A református intézményrendszer vertikális két végpontján az óvodák és a népfőiskolák voltak találhatók, ahol szintén intézménygyarapodás történt.

Az állami oktatási törvények esetén tehát az egyházkerület a végrehajtás mikéntjével foglalkozott. Igyekezett alkalmazkodni, valamint élni a jogszabályok adta lehetőségekkel. Az állam és az egyház (a kerület és az alsóbb szintek) közt konfliktus nem ezekkel kapcsolatban alakult ki, hanem elsődlegesen anyagi természetű volt (pontosabban maradt), az intézmények működésének és a pedagógusok munkájának a finanszírozására vonatkozott. A helyzet pedig ezen a téren valamelyest javult (vö. kántortanítók javadalmazásának újabb szabályozása 1943-ban). Az iskolai vallásoktatás kérdése, megújítása ebben az egyházkerületben kevésbé került elő – például a tiszáninnenihez viszonyítva.

Bódi Ferenc (1943): A Csurgói Református Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium másfél-évszázados története. Csurgó, Kaposvár.

Hörcsik Richárd (1983): Református iskola és nevelés. In Bartha Tibor – Makkai László (főszerk.): Tanulmányok a Magyarországi Református Egyház történetéből 1867–1978. Budapest, 299–311.

Nádasdy Lajos (1988): Fejezetek a Pápai Református Nőnevelő Intézet történetéből. Pápa.

Nagy Péter Tibor (2011): A növekvő állam árnyékában. Budapest.

Pornói Imre (1995): A nyolcosztályos népiskola és a református egyház. Protestáns Szemle, LVII. évf. 2. sz., 91–107.

Rébay Magdolna (2012): „[N]agy mult, becsületes jelen és sokat váró jövő.” A Dunántúli Református Egyházkerület közoktatási politikája Hóman Bálint és gróf Teleki Pál minisztersége alatt (1932–1939). In Pusztai Gabriella, Fenyő Imre, Engler Ágnes (szerk.): A tanárok tanárának lenni… Debrecen, 355–375.

Ruzsás Lajos et. al. (1981): A pápai Kollégium története. Budapest, Kecskemét.

Szabó Ildikó (2010): Az egyházak közreműködése a nemzeti identitás formálásában a Horthy-korszakban. Iskolakultúra, 20. évf. 2. szám, 33-52.

Keywords/Kulcsszavak: református, oktatáspolitika, 1940-es évek, Dunántúl

Mándoki Réka (Debreceni Egyetem BTK Humán Tudományok Doktori Iskola) és Hegedűs Roland (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, PK, Debreceni Egyetem BTK, Humán Tudományok Doktori Iskola). *Magyarországi óvodák a számok tükrében.*

Abstract/Absztrakt. Heckman (2011) szerint a koragyermekkori nevelésbe történő befektetésekkel meg lehet és meg is kell előzni a később megjelenő társadalmi egyenlőtlenségeket. Magyarországon a 2011. évi köznevelési törvényben kerül meghatározásra többek között a 3 éves kortól kötelező óvodáztatás, melynek a célja az esélyegyenlőségek növelése, hátrányok kompenzálása (2011. évi CXC. törvény, Molnár et al. 2015, Kotán 2005). A 2021-es KSH adatok szerint az óvodás gyermekek közel 10%-a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű, akiknek aránya az ország északkeleti, illetve a Dél-Dunántúl déli részén a legmagasabb (Tar&Hajnal 2014, Pénzes 2016).

Magyarországon törvények határozzák meg, ki számít hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek. 2013 előtt elegendő volt a hátrányos helyzet odaítéléséhez az, hogy ha a szülőknek alacsony volt a jövedelme, és halmozottan hátrányos az a gyermek, akinek az alacsony jövedelem mellé kapcsolódott a szülők alacsony iskolázottsága (Varga 2015, Hegedűs 2020) Viszont 2013 után a törvények gyökeresen megváltoztak, így akkor mondható valaki hátrányos helyzetűnek, ha a szülőknek alacsony a jövedelme, valamint ehhez még kapcsolódik egy hátránynövelő tényező, ami lehet a szülők alacsony iskolázottsága, a szülők munkanélkülisége, vagy elégtelen lakhatási körülmények. Halmozottan hátrányos helyzetűnek mondható az a gyermek, akinek a szüleinek alacsony az iskolázottsága, valamint hozzátartozik még két hátránynövelő tényező (fentebb felsorolva) (Hegedűs 2020, 1997. évi XXXI. törvény).

A kutatás során vizsgáltuk, hogy a vármegyéken belüli járásokban, mennyi az óvodák száma, óvodapedagógusok száma, óvodás hátrányos helyzetű gyermekek aránya, illetve az egy óvodapedagógusra jutó gyermekek számát. A vizsgálathoz az adatok a KSH-tól és az OH-tól kerültek lekérésre. A lekért adatokban külön szerepel a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, de a kutatásunkban a két csoportot összevontuk és azt a számot viszonyítottuk a járás összgyermekszámához. A lekért és elemzett területi adatokat MapInfo program segítségével térképen ábrázoltuk a könnyebb áttekinthetőség érdekében és kiemelt figyelmet szenteltünk arra, hogy a kategóriákba közel hasonló számú járás kerüljön. A vizsgálat során elemeztük a vármegyéket is, hogy hol a legmagasabb, illetve a legalacsonyabb az óvodák száma.

Az eredményeink szerint azon járásokban, ahol a vármegyeszékhely található, ott a legmagasabb az intézmények száma, ami természetesen a magasabb népességszámmal összefügg. Fontos kiemelni, hogy azon intézményeket, amelyeket nemzetiségi önkormányzat tart fenn, a későbbi kutatás témája miatt emeljük ki külön az előadásunkban. Magyarországon a 2021-es adatok szerint összesen 30750 óvodapedagógus dolgozik teljes állásban. Az óvodák számaival összefüggésbe hozható az óvodapedagógus szám is csak úgy, mint az óvodák esetében, itt is megfigyelhető a legtöbb vármegye esetében, hogy a székhelyvárosok köré koncentrálódnak az óvodapedagógusok. A perifériás területeken az óvodapedagógusok száma is alacsony.

Egyértelműen megállapítható, hogy Magyarország északkeleti része az, ahol magas a gyermekek száma, az óvodapedagógusoké pedig a legalacsonyabb, így ott az egy pedagógusra jutó gyermek száma igen magas. Az ország keleti részén fekvő területeken kevésbé jó társadalmi háttérrel rendelkeznek az ott élők, így ezen a területen magasabb a hátrányos helyzetűek aránya. Egyértelműen kirajzolódik azon két területe az országnak, ahol koncentrálódnak a legmagasabb HH gyermekszámmal rendelkező térségek, területek.

Felhasznált irodalom

1997. évi XXXI. törvény

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

Heckman, J. J. (2011). The economics of inequality: The value of early childhood education. American Educator, 35(1), 31.

Hegedűs, R. (2020). Kompetenciák–Hátrányok–Térségek. Avagy honnan s hogyan jutnak el a hátrányos helyzetűek a felsőoktatásba. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

Kotán, A. (2005). Az óvodai nevelés intézményrendszere és finanszírozása. The Institutional System and Financing of Kindergarten Education. – Educatio, 4.

Molnár, B. et al. (2015): Kisgyermekkori nevelés Magyarországon. In.: Educatio 24.3 pp. 121-128.

Pénzes, J. (2016). A cigányság területi-települési viszonyai Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben.

https://ptki.partium.ro/129806/penzes-j-atdolgozott.pdf (Utolsó megtekintés: 2023.03.14.)

Tar, B. & Hajnal F. (2014). Nemzetiségek Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, különös tekintettel a romákra. Területi Statisztika, 54(5), 491-505.

Varga, A. (2015): Hátrányos helyzet és az iskolarendszer. Kozma T.-Kiss V.Á.-Jancsák Cs. - Kéri K. (Szerk.2015): Tanárképzés És Oktatáskutatás. HERA, Debrecen, 621-633.p. Elérés 2023. január 27., forrás
https://www.academia.edu/9455387/H%C3%A1tr%C3%A1nyos_helyzet_%C3%A9s_az_iskolarendszer

Keywords/Kulcsszavak: óvoda, óvodapedagógus, koragyermekkori nevelés, területi egyenlőtlenség, hátrányos helyzet

Pótfi Melinda. *Pilot kutatás az alapfokú művészetoktatási intézményekben zenét tanuló felnőttek motivációinak és kultúrafogyasztási szokásainak hátteréről.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásunk az egész életen át tartó tanulás, a felnőttkori tanulás, a felnőttek szabadidős tevékenységeinek vizsgálatával, annak hasznos eltöltésével, ezen belül a zenetanulással és a motiváció kutatás témaköreivel foglalkozik.

A 2009-ben Antalóczy, Füstös és Hankiss gondozásában megjelent [Vész]jelzések a kultúráról című tanulmánykötet utolsó fejezetében szereplő műhelybeszélgetésben Vitányi arról számol be, hogy korábban olyan vizsgálatokat is végeztek, ami nem csak arról szólt, hogy az emberek mit tudnak befogadni, hanem olyat is melyben felmérték, hogy mit tudnak előállítani, mit tudnak ők maguk megalkotni. Az volt Vitányi elmélete, hogy az emberek csak azt tudják igazán megérteni, aminek ők maguk is részesei, aminek legalább egy kis részét, vagy valamennyi részletét ők maguk tudják előállítani (Antalóczy-Füstös-Hankiss 2009). E gondolat mentén fogalmazódott meg bennünk az a vágy, hogy kutatásunk során igyekezzünk megtalálni azt a vezér – vagy útmutató motívumot, amivel az embereket hosszútávon abba az irányba tudnánk mozdítani, hogy a kultúra aktív művelői és ne csak passzív fogyasztói legyenek.

Kutatásunk hosszútávú célja azon felnőttek motivációinak vizsgálata, akik felnőttkorban kezdtek el zenét tanulni, vagy felnőttként még mindig folytatják ezt a tevékenységet. Célcsoportunkként nem a professzionális vagy hivatásos zenészeket, hanem az amatőr vagy hobbi zenészek rétegét határoztuk meg, akiknek életében extrakurrikuláris tevékenységként jelent meg a zenetanulás, mint sem kötelező elfoglaltságként.

Eddigi kutatásunk során azt tapasztaltuk, hogy témánk újszerűségét annak mintája, illetve a felmérésben résztvevők egy speciális, viszonylag kevésbé vizsgált érdeklődési körének kiemelt vizsgálata adja, továbbá az, hogy a különböző, külön-külön már jól vizsgált területeket (felnőttkori tanulás, zenetanulás, motiváció kutatás) összekapcsoljuk.

Előadásunk során jelenlegi pilot kutatásunk eredményeit mutatjuk be, melyet online kérdőíves technikával készítettünk alapfokú művészetoktatási intézményekben zenei képzésben résztvevő felnőtt tanulókkal (N=22). A felmérés egyik célja volt megvizsgálni a kutatásban résztvevők szocio-ökonómiai hátterét, továbbá kutatói kíváncsiságunk arra is irányult, hogy a vizsgálatban résztvevők családi előzményeiben vannak-e olyanok, akik tanultak már zenét eddigi életükben, illetve befolyásolták-e egyáltalán bármilyen mértékben a kutatásban résztvevők motivációit. Ehhez kapcsolódóan igyekeztünk felmérni még a zenetanulás hatásait és élményeit is vizsgálatunk során.

Emellett a résztvevők kultúrafogyasztási szokásainak, továbbá a résztvevők motivációinak vizsgálatára is kitértünk. Véleményünk szerint inkább az intrinzik, azaz belső motiváló erők dominálnak mintsem az extrinzik, azaz külső motívumok a felnőttkorú zenei képzésben résztvevők motivációinak hátterében.

Keywords/Kulcsszavak: felnőttek zeneoktatásban, zenei nevelés, motiváció

Katalin Oláh (Pécsi Tudományegyetem BTK Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola). *Az „Egyébként…" kutatás, (Bay the way research BTWR) és a metodológiailag implicit adatok (MI adataink) („Out of research"-datas OUR-datas).*

Abstract/Absztrakt. A neveléstudományi kutatások jelentős része alkalmazott kutatás. Célja a gyakorlat megértése és fejlesztése, így a folyamat érvényessége, a tudományos megfelelésen túl, társadalmi szempontból is nagy jelentőséggel bír.

A tudomány világának arisztotelészi értelmezése alapján egy állítás vagy igaz, vagy hamis. A társadalomtudományi jelenségek, így a mindennapi pedagógia világának vizsgálatai, ebben az értelmezésben olyannyira leegyszerűsödnének, hogy az jelentős adatvesztéshez vezetne. (Sántha,2015, p.7) Egységes nézet, hogy az adatgyűjtés alkalmával törekedni kell a fókusz tartására, az elméleti és módszertani keretek betartására, mindemellett az adatvesztés minimalizálására. A kvalitatív kutatási folyamatban – a folyamatjelleget hangsúlyozva – több kutatási részegységet, metodikai mozzanatot (eszközök kiválasztása, módszerek használata, alkalmazása) vagy fázist (adatgyűjtés, adatelemzés) különíthetünk el. Az innen származó adatok, bizonyítékok, szisztematizált módon, de különböző értelmezési keretekbe illeszkedően, egymást kiegészítve jelenhetnek meg egy kutatás más-más szintjein és funkcióiban (Coubert&Talbert,2006,p.491). Az adatok – (és mérőeszközök) érvényességi szempontján túlmutató – vizsgálata és feltárása folyamán az episztemológiai validitás nyújthat a kutató számára megfelelő diszciplináris keretet, a különböző szinteken megjelenő eltérő fogalmak kongruenciájának megkonstruálásában (Truijens et al.,2019), megragadva az előforduló elméleti változókat, de megőrizve a kutatás megbízhatóságát (Messick,1989; Moss,1992). Prioritás a kutatási eredmény hasznosíthatósága. Fontos, hogy az eredmény ne pusztán önmagában értelmezhető kutatási termék legyen, hanem az ökológiai érvényességnek – mint externális validitási tényezőnek – is eleget tegyen. Ez azt jelenti, hogy a mindennapi élethelyzetekre mindinkább hasonlító kutatási felépítmény eredményei hatékonyan és produktívan alkalmazhatóak a szakmai gyakorlatban (vö.:Brewer& Crano,2000, hivatkozza: Truijens et al,2019.p.9).

A releváns adatok sokféleségének megőrzése, és az inadekvát, vagy elméleti kereten kívüli adatok kiszűrése, a megfelelő struktúra kialakításával, rendszerezéssel és rögzítéssel érhető el (Coombes&Coombes,2001).

Az adatok megőrzése, a vizsgálati kontextus alakulásának szemléltetése céljából, továbbá problémafelvetésként, illetve kutatói dilemma megjelenítéseként született ez az írás. Felvillantjuk azokat az adatokat és tényezőket, melyek a kutatási aktusokon-, a metodológiai kereteken kívül esnek, értelmezhetőségük – validitási szempontból – megkérdőjelezhető. Ugyanakkor nem elhanyagolható tényezők, mivel ezek a metodológiailag implicit adatok (MI adat), erőteljes hatást gyakorolnak a kutatás tervezési folyamatára, így a kutatás metodológiájára és eredményeire.

A vizsgálat hivatalos időintervallumhoz köthető szakaszai között többször tapasztalt jelenség volt a kutatási mérőeszközhöz, vagy a vizsgálati szituációhoz (fókuszcsoport, megfigyelés) kapcsolódó, a kutatás témájához releváns, de a folyamaton kívül eső, résztvevői reflexiók megfogalmazása, vagy kiegészítése. Néhány példát kiragadva:

A fogalmi keretek kialakításához, és a kategóriaalkotáshoz szükséges mérőeszközként, a „motivációs tényezők" fogalmi rendszerének, – mint tanári vélekedés – befolyástól mentes feltárását célzó strukturálatlan fogalomi térkép – rendezett fa alkotása volt a feladat, ahol hierarchikus rendszerben kellett ábrázolni a vélekedést tükröző aspektusokat. A fogalmi térkép készítésének feladata, a részvételi hajlandóságot közel nullára redukálta (~n 20), mely más mérőeszköz alkalmazását, később a kérdésfeltevés módosítását indukálta. Két olyan tényező (részvételtől való elállás, és mérőeszköz precizionálása), amely explicit és implicit tényezői erőteljes hatást gyakoroltak a kutatás folyamatára, azonban elméleti – és kutatásetikai – kereteken kívül jeleníthetők meg az erre vonatkozó narratív adatok.

A tanulói pilotokat követően, a tanulók lelkesedése a kutatási folyamaton kívül is tetten érhető volt. A „Hogyan motiválnak titeket a tanárok?” téma-, és kérdéskörhöz kapcsolódóan gyakran a dokumentált folyamatokon kívül, spontán módon tettek olyan kiegészítéseket amelyek feltárták a kutatási szituációk korlátait, és a mérőeszközök, vagy módszerek hiányosságait. „Amúgy…, szerintem….” kezdetű folyosói beszélgetések tartalmaztak olyan információkat (potenciális adatokat), amelyeket „…hát ezt soha nem írnám le!”, „egyébként a többiek előtt nem mondanám el”, ugyanakkor befolyással lehetnének a kutatási eredményekre.

Tudományos és módszertani szempontból ezek a példázott esetek csupán érintőlegesen, mégis jelentőségteljesen artikulálják a kutatási folyamatot. A módszertani kereten kívül eső, de az episztemológiai validitáson belül maradó adatokat, a kutatás reliabilitás, validitás és ökológiai érvényesség fejlesztése érdekében használtuk fel, maradéktalanul törekedve az etikus kutatói magatartásra és a fegyelmezett szubjektivitásra (Erikson,1958,p.65; Sántha,2009,pp.108-110).

Keywords/Kulcsszavak: Egyébként kutatás - Bay the way research (BTWR), Metodológiailag implicit adat - (MI adat) Out of research data - (OUR data), episztemológiai validitás, ökológiai érvényesség, kvalitatív kutatási folyamat

Kovács Klára (Debreceni Egyetem, MTA-DE-CSATOKK) és Pusztai Gabriella (Debreceni Egyetem, MTA-DE-CSATOKK). *A szülői bevonódás összefüggései a tanulmányi és sportolói eredményességgel (poszter).*

Abstract/Absztrakt. Poszterbemutatónk célja feltárni a szülői bevonódás formáinak szociokulturális hátterét, valamint összefüggéseit általános iskolások tanulmányi és sportolói eredményességére. Kutatásunk relevanciáját támasztja alá, hogy számos kutatás foglalkozott a szülői bevonódással, annak formájának, mértékének, a szülők társadalmi hátterének hatásával a gyerek eredményességére (Armor et al.,1976; Baker et al., 1986; Bogenschneider, 1997, Åse Strandbua, 2017; Barnard, 2004) vagy éppen célzott programok hatásával a tanulók fizikai aktivitására, táplálkozására, testtömegindexére, amibe a szülőket is bevonták (Dudley et al., 2010, Gortmaker et al., 1999; Harrell t al. 1996). Ugyanakkor korábbi szisztematikus szakirodalom-feldolgozásunk során nem találtunk egy olyan kutatást sem, ami az iskolai sportba történő szülői bevonódás hatását vizsgálta a tanulók tanulmányi eredményességére (Kovács et al. 2022). Kutatásunk során azt vizsgáljuk, hogy milyen különbségeket találunk a tanulmányokba, sportba bevonódó és nem bevonódó szülők gyerekei között társadalmi és sportolói hátterüket, tanulmányi és sportolói eredményességüket, illetve sport iránti szenvedélyüket és jövőképüket tekintve. Kutatásunk mintája két debreceni általános iskola és egy debreceni hatosztályos gimnázium sportkörébe járó 7. és 8. évfolyamos diákjai (N=118). Az adatgyűjtés 2022 őszén valósult meg. A kérdőívünkben négy fő dimenzióban vizsgálódtunk. Az első dimenzióban a szülői bevonódást mértük Xia et al. (2020) kérdéseit felhasználva és kiegészítve ezeket a sportba történő bevonódás itemeivel. Ezeket felhasználva klaszterelemzéssel tanulói csoportokat alakítottunk: nem bevonódó szülők (N=33), tanulmányokba bevonódó szülők (N=38), tanulmányokba és sportba bevonódó szülők gyermekei (N=47). Eredményeink szerint a tanulmányokba és sportba bevonódó szülők gyerekei bizonyultak a legeredményesebbnek a sport területén, a legelkötelezettebbek a sport iránt, míg a tanulmányokba bevonódó szülők gyerekei az iskolai eredményességben. Mindkét szülői bevonódás védőfaktorként funkcionál a sport iránti megszállottsággal szemben.

Keywords/Kulcsszavak: szülői bevonódás, tanulmányi eredményesség, sport iránti elköteleződés

Podráczky Judit (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport), Csima Melinda (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport), Józsa Krisztián (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport) és Finánc Judit (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport). *Egészségnevelési sztenderdek és mérőeszközök hazai kidolgozásának lehetősége az óvodás korosztályra vonatkozóan.*

Abstract/Absztrakt. Az egészséges életmód alakítása az óvodai nevelés alapfeladata, mely tevékenységeken átívelve jelenik meg a mindennapi pedagógiai gyakorlatban (Óvodai nevelés országos alapprogramja, 2012). Arra vonatkozóan, hogy az óvodáskorú gyermekeknek milyen ismeretekkel, attitűdökkel, egészségtámogató szokásokkal kell rendelkezniük, különböző egészségnevelési sztenderdek mutathatnak irányt, melyek kidolgozására nemzetközi szinten számos példát láthatunk (American Academy of Pediatrics et al., 2019; Joint Committee on National Health Education Standards, 2007; WHO, 2021). A sztenderdek célja, hogy kijelöljék az intézmények, a pedagógusok, a gyermekek és a közösség szükségletei szempontjából létfontosságú egészségügyi prioritásokat (National Consensus for School Health Education, 2022). Az egyes sztenderdek a gyermekek egészségére és az azt támogató szokásokra összpontosítanak, s az életkor előrehaladtával bővülnek, kiegészülnek.

Az egészségmagatartás, egészségműveltség diagnosztikus mérésének lehetőségeit keresve Nagy és Barabás (2011), illetve Nagy és munkatársai (2016) vállalkoztak a nemzetközi szakirodalomban fellelhető egészségnevelési sztenderdek áttekintésére, főként az iskolás korosztályra fókuszálva. Az óvodás korosztály egészségnevelésére vonatkozóan hazai adaptáció ezidáig nem történt. Ezt a hiányt érzékelve fogalmaztuk meg célként hazai egészségnevelési sztenderdek kidolgozását/adaptálását, illetve egészségnevelési szokások vizsgálatára alkalmas mérőeszköz kidolgozását a 4-8 éves korosztály számára. Az adaptáció során Kalifornia Állam egészségnevelési tartalmakra vonatkozó sztenderdjeiből indultunk ki (McLean & Marks, 2009), mert ebben találtuk meg annak konzekvens végiggondolását, hogy az egészségnevelési tartalmak miként épülnek egymásra és bővülnek óvodáskortól egészen a serdülőkor végéig. A következő lépésben mérlegeltük, hogy a sztenderdek közül melyek ültethetők át hazai környezetbe. Az így kialakult főbb területek és az azokhoz kapcsolódó sztenderdek szakmai kontrolljához gyakorló óvodapedagógusokat kértünk, a létrehozott struktúrát az ő javaslataik figyelembevételével korrigáltuk. Ezt követően a sztenderdekből kiindulva olyan mérőeszközt dolgoztunk ki, amely alkalmas lehet a 4-8 éves gyermekek egészségtámogató szokásainak a feltérképezésére. Minthogy az óvodás korosztályhoz a nemzetközi szakirodalomban a piktogramokra épülő mérőeszköz a leginkább elfogadott (Bánfai-Csonka et al., 2022), magunk is ebben gondolkodtunk. A sztenderdek köré egy történetet építettünk, melynek főszereplője egy Samu nevű kisfiú, akinek változatos problémákat kell megoldania egy hétvégi baráti találkozó szervezése okán, a gyermekeknek pedig segíteniük kell őt ebben.

Az előadásban az új mérőeszköz kidolgozásának folyamatát mutatjuk be. A sztenderdek az óvodai egészségnevelés tartalmainak rendszerezésében, a mérőeszköz a gyermekek fejlettségének megállapításában és a szokásalakítás folyamatának átgondolásában segíthetik az óvodapedagógusok munkáját.

Irodalom

American Academy of Pediatrics, American Public Health Association, National Resource Center for Health and Safety in Child Care and Early Education (2019). Caring for Our Children: National Health and Safety Performance Standards; Guidelines for Early Care and Education Programs. 4th ed. Itasca, IL: American Academy of Pediatrics

Bánfai-Csonka, H., Betlehem, J. Deutsch, K., Derzsi-Horváth, M., Bánfai, B., Finánc, J., Podráczky, J. & Csima, M. (2022). Health literacy in early childhood: A systematic review of empirical studies. Children, 9(8), 1131. https://doi.org/10.3390/children9081131

Joint Committee on National Health Education Standards. (2007). National Health Education Standards, Second Edition: Achieving Excellence. Washington, D.C.: The American Cancer Society

McLean, J. & Marks, M. (Eds.) (2009). Health Education Content Standards for California Public Schools. Kindergarten Through Grade Twelve. Sacramento: California Department of Education

Nagy, L. & Barabás, K. (2011). Az egészségműveltség és egészségmagatartás diagnosztikus mérésének lehetőségei. In: Csapó, B. & Zsolnai, A. (Eds.), Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, pp. 173––224.

Nagy, L., Antal, E., Korom, E., Hódi, Á. & B. Németh, Mária (2016). Az egészségműveltség online mérése. In: Csapó, B. & Zsolnai A. (Eds.), Online diagnosztikus mérések az iskola kezdő szakaszában. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, pp. 147-177.

National Consensus for School Health Education. (2022). National Health Education Standards: Model Guidance for Curriculum and Instruction (3rd Edition). www.schoolhealtheducation.org

WHO (2021). Standards for healthy eating, physical activity, sedentary behaviour and sleep in early childhood education and care settings: a toolkit. Geneva: World Health Organization

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

Keywords/Kulcsszavak: koragyermekkori nevelés, egészségnevelési sztenderdek, mérőeszköz

Horváth Zsófia Irén (Sapientia EMTE) és Szentes Erzsébet (Sapientia EMTE). *Tanárképzős hallgatók tanulási attitűdjeinek és motívumainak vizsgálata tanulmányaik kezdetén.*

Abstract/Absztrakt. Az első éves tanárképzős hallgatók tanári pályaképével kapcsolatos vizsgálataink tapasztalataira alapozva fogalmazodott meg az a gondolat, hogy fontos lenne végig követni a hallgatóknak a tanári pályára való felkészülését, valamint a szemléletformálódás sajátosságait. A romániai tanárképzés igen szűk keretek között működik, igen kevés óraszámban oktathatók az alaptantárgyak és a szakmódszertan, kevés tanítási gyakorlatot biztosít. Ebben a helyzetben felértékelődik az a szakmai felelősség, hogy hogyan tudjuk útjukra indítani a tanárjelölteket, milyen változást sikerül elérni a hallgatókban a pedagógusi szakmát illetően.

A tanári pályára való felkészülés, a szemléletformálódás kutatása hossztávú vizsgálatot feltételez, így három szakaszra terveztük ennek megvalósítását. Az első szakaszban a hallgatók tanuláshoz való viszonyulását, a tanulási szokásokat és motívumokat mértük. Vizsgálatunk jellegét meghatározta az a tény, hogy a világjárvány miatt a 2020/2021-es tanévben online zajlott az oktatás-tanítás. Célunk az volt, hogy kialakítsunk egy képet arról, hogy milyen a hallgatók viszonyulása az online oktatáshoz, mi jellemző a tanulási szokásaikra ez idő alatt.

Kutatási kérdéseink a következők voltak: milyen rendszerességgel vesznek részt az előadásokon (alapképzés, tanárképzés), illetve szemináriumokon; mennyire aktívak órákon; gondolkodtak-e azon, hogy abbahagyják tanulmányaikat; hogyan boldogulnak az időbeosztással; milyen rendszerességgel tanulnak a tanítási órákon kívül, illetve milyen tanulási módszereket alkalmaznak a tananyag hatékony elsajátításához.

A felmérés mérőeszközeként kérdőívet használtunk, amelyben a tanuláshoz való viszonyulást (tanulási attitűd és tanulási stratégiák, módszerek) általunk megfogalmazott kérdések fedik le. A kérdéseket a Sapientia EMTE első éves hallgatói a 2021/2022-es tanév második félévében, a Google Űrlap felületen töltötték ki. A vizsgálatban összesen 100 első éves tanárképzős hallgató vett részt a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karáról és a Sepsiszentgyörgyi helyszínről.

A világméretű járvány komoly kihívások elé állította a hallgatókat. Az első éves hallgatók rendszeresen bekapcsolódtak órákra, de csak egy részük vett részt aktívan a tevékenységeken. Inkább az időszakos tanulás volt jellemző rájuk, mint a rendszeres felkészülés és több mint felének gondot okozott az időbeosztás. A tanulási szokásaikra nem volt jellemző a jegyzetelés, ismételgetés, de segítséget kértek és célokat tűztek ki maguknak a tanulással kapcsolatban. A tanulási kedvet leginkább olyan személyes tényezők segítették, mint az érdeklődés, énkép és önbizalom, a szak iránti elköteleződés, ugyanakkor fontos hatása volt a tanár-diák kapcsolatnak, a tanítási módszereknek is. A tanulmányaikat továbbá abban a szemléletben végzik, hogy ha most jól tanulnak akkor a későbbiekben jó szakemberek lesznek, több lehetőségük lesz a továbbtanulásra, és szeretnének jók lenni a választott szakmájukban.

Keywords/Kulcsszavak: tanulási attitüd, tanulási kedv, tanárképzés

Fazekas Elek (Debreceni Egyetem) és Szilágyi Edit (Debreceni Egyetem). *Tanodák a kisközösségek szolgálatában.*

Abstract/Absztrakt. Nemzetközi színtéren már évtizedek óta sikerrel működnek és a kisközösségek körében is népszerűnek bizonyulnak az alap- és középfokú oktatás támaszaként működő tanodák, amelyek Magyarországon 2010-től indultak az iskolai lemorzsolódás megfékezésének érdekében, valamint a gyerekek felzárkóztatási esélyeinek növelésének céljából. A tanodák a tanulói igényekhez mért fejlesztési tervvel és programmal rendelkeznek, ám ezeket rugalmasan kezelik, hogy a formális keretekkel ellentétben könnyebben megvalósítható legyen a tanulók oktatása és nevelése (Fejes, 2016). Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy a kistelepülésen működő tanodák hogyan alkalmazkodnak a közösségi igényekhez és milyen komplex eszközökkel járulnak hozzá a kisvárosokban és falvakban élő gyerekek és fiatalok társadalmi integrációjához. A vizsgálatot interjúk segítségével végeztük el, 2 tanoda vezetőjével 2023 márciusában (N=2). Irodalomelemzésünkből és interjúinkból kiviláglik, hogy a tanodák köztesen helyezkednek el a szociális, kulturális és oktatási szektorok között. Tevékenységük holisztikus szemléletben realizálódik és ez adja innovációs jellegét.

Felhasznált irodalom:

Fejes, J. B; Szegregál-e a tanoda? in Fejes, J.B; Lencse, M; Szűcs N. Szerk. Mire jó a tanoda? (2016). Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, ISBN: 978 963 125 164 7

Keywords/Kulcsszavak: tanoda, tanoda-program, kisközösségek, egyéni fejlesztés, oktatási innováció

Lantos Tünde (Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Doktori Iskola). *Az óvodapedagógusok tanulási, képzési hajlandósága hazánk egyes régióiban - az óvodavezetők nézőpontjából.*

Abstract/Absztrakt. Az óvodapedagógusok munkájában az állandó megújulás nélkülözhetetlen, mely a pedagógus folyamatos szakmai fejlődését igényli. A tanulási tevékenységekben való részvételt - legyen az formális, nem formális vagy informális keretek között zajló - meghatározza a pedagógus szakmai hozzáállása, a kihívásoknak való megfelelés, az abból adódható stressz, a munkakörülmények (Kwakman, 2003), a szervezeti elemek. Az intézmény vezetője is hatással van a pedagógus szakmai fejlődésére, az egyéni tanulás és tanulóközösség tanulási, újítási és tudásmegosztó folyamataira egyaránt (Baráth–Szabó, 2010; Bush–Glover, 2014).

A kutatás célja, hogy az egyéni szakmai fejlődést és annak támogatásához kötődő vezetői vélekedéseket, tapasztalatokat összegezze, gondolkodási utakat tárjon fel.

A kutatás kérdései:

(1) Az óvodavezetők, hogyan vélekednek az intézményben dolgozó óvodapedagógusok szakmai fejlődéséről, a tanulás iránti motiváltságukról?

(2) A vezetőként mennyire tartják fontosnak a pedagógusok folyamatos tanulásában való motiválást, támogatást?

(3) Az óvodavezetőnek milyen motivációs eszközök, technikák állnak rendelkezésére a pedagógusok szakmai fejlődésének folyamatában?

Minta és módszer:

Az interjúalanyokkal közepesen formalizált, félig strukturált interjúkat (Cserné Adermann-Ponyi, 2018) készítettem. A kutatásban 16 fős mintával dolgoztam, az interjúk legépelése után elemzésre kerültek.

Következtetések:

Vizsgálatom eredményei rávilágítanak arra, hogy az intézményvezetőnek foglalkoznia kell a pedagógusok tanulási motivációjával, amelyre jelentős hatással bír. Nélkülözhetetlen a folyamatos pozitív visszacsatolás, az elismerés, a támogató közeg megteremtése. A megfelelő intézményi kommunikációs légkör kialakításával biztosított a pedagógusok folyamatos párbeszéde, a problémák felvállalása, közös megoldása (Maylander, 2008). A felnőtt tanuló tudásának bővítéséhez szükséges, hogy motivált, boldog legyen és megfelelő önbizalommal rendelkezzen (Kálmán-Nyéki, 2017).

Jövőre nézve fontosnak tartom, olyan intézményi kommunikációs légkör kialakítását, ahol a pedagógusok nyíltan felvállalhatják problémájukat (Maylander, 2008), ahol a motivált, önbizalommal rendelkező egyén képes lesz tudását bővíteni.

Keywords/Kulcsszavak: szakmai fejlődés, tanulás, továbbképzés, motiváció

Déri Diána (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem NTDI), Bognár József (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem SI), Széchenyi Márton (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem NTDI) és Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella (Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem). *Edzők pedagógiai felkészültsége: női labdarúgás a célkeresztben.*

Abstract/Absztrakt. A sporttehetség-gondozás során a sikeres edzői pályafutáshoz elengedhetetlenül szükséges az alapos sportszakmai tudás és sokoldalúság. A szakmaiság mellett a pedagógiai felkészültség és a társas kapcsolatok rendszere is az edzővel szemben támasztott kiemelt követelményekhez tartozik (Gombocz, 2010). A fiatal labdarúgók képzése és nevelése során a kornak és képességnek megfelelő módszerek alkalmazása jelentős, mivel az adott pedagógiai helyzetek direkt hatással vannak az utánpótlásnevelés sikerességére és egyúttal a sportolói karrierre (Kiss és Bognár, 2018). Ismert, hogy a női labdarúgás társadalomtudományos kutatása egyelőre szerény méreteket mutat, azonban a sportág fejlődésének mennyiségi és minőségi mutatói miatt szükséges a női labdarúgást érintő pedagógiai kérdések többszempontú vizsgálata. Mindezek alapján a tanulmány célja az, hogy a női labdarúgó akadémiákon az edzők, a játékosok és a szülők véleménye alapján bemutassuk a legfontosabb elvárt edzői tulajdonságokat és feladatokat.

Női labdarúgó akadémiákon kérdőíves módszerrel vizsgáltuk a labdarúgók (n=262), az edzők (n=37) és a szülők (n=218) véleményét és tapasztalatait az edző elvárt tulajdonságaival és feladataival kapcsolatosan. A kérdőívben zárt végű kérdéseket alkalmaztunk (Likert-skála, 1-4). A csoportok közti különbséget Varianciaanalízissel vizsgáltuk, a szignifikancia szintet $p<0.05$ értékben határoztuk meg.

Megállapítható, hogy az utánpótlásedzők tulajdonságai közül a teljesítményorientáltság a legkevésbé lényeges tényező (2,48±0,854), míg legfontosabb a megbízhatóság és a tekintély (3,81±0,409; 3,70±0,22). A szülők statisztikailag fontosabbnak tartják az edző technikai tudását, mint maguk az edzők ($p<0,01$). A labdarúgók szerint kevésbé fontos az önképzés, mint a szülők és az edzők szerint ($p< 0,001$). Azonban az erkölcsösséget az edzők fontosabbnak tartják, mint a szülők ($p<0.008$), a tekintélyt pedig a szülők gondolják fontosabb tényezőnek a játékosoknál ($p<0,004$).

Az edzők feladatai oldaláról a toborzás a legkevésbé kiemelt (2,90±0,744), míg a legfontosabb tényező a motiválás, a taktikai és a technikai képzés (3,83±0,423; 3,83±0,417; 3,81±0,18). Az edzők fontosabbnak értékelték a mentális felkészítést, mint a labdarúgók ($p<0.003$). Emellett a nevelési feladatok jelentőségét a labdarúgók tartják legkevésbé fontosnak az utánpótlásedzői munkában és a labdarúgó edzők pedig a legfontosabbnak ($p<0,005$).

Elmondható, hogy a női labdarúgó akadémiákon az edzők oldaláról a legfontosabb pedagógiai tényezők közé a megbízhatóság és a tekintély, valamint a motiválás, a taktikai és technikai képzés tartozik. Számottevő különbség mutatkozik a játékosok, edzők és szülők véleménye között, melyet érdemes lenne tovább és több szempontból vizsgálni. Mivel a labdarúgásban az eredményességet leginkább az edző személyisége, szakmai tudása és a játékosokkal kialakított kapcsolata határozza meg (Kasuba, 2018), fontos tényező az érdekeltek ezirányú tapasztalatának, tevékenységének és hitvallásának mind teljesebb megismerése. Egyetértünk azzal, hogy az edzők elsődleges feladata a játékosok motiválása és fejlődésre való ösztönzése, valamint ők a szakmai és egyúttal a pedagógiai munkáért felelős személyek (Bognár és mtsai 2013).

Szakirodalom:

Gombocz, J. (2010). Sport és nevelés. Keszthely, Balaton Akadémia Kiadó.

Kasuba, M. (2018) Az edző–sportoló kapcsolat egy labdarúgó akadémián

Kiss, Z., Bognár, J. (2018). Fiatal labdarúgók beválását befolyásoló nevelési tényezők: egy kiemelt akadémia döntéseinek tanulságai. In: Endrődy-Nagy O., Fehérvári A. (szerk.), Innováció, kutatás, pedagógusok. Budapest, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete. 103–119.

Csáki I., Bognár J., Trzaskoma-Bicsérdy G., Zalai D., Mór O., Révész L., Géczi G., (2013) A sportágválasztás, a tehetséggondozás és az edző-sportoló kapcsolat vizsgálata elit utánpótlás korú labdarúgók körében

Keywords/Kulcsszavak: Női labdarúgás, Edzők tulajdonságai, Edzők feladatai

Berzsenyi Emese (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem). *A munka a hivatás és a hit összhangja a középkor és a kora újkor mesterségeinek oktatásában és gyakorlatában.*

Abstract/Absztrakt. Az Isten felé forduló embernek a hit fényében megvalósított, talán leglátványosabb és legjobban ránk maradt mérnöki teljesítményei azok az épületek, amelyeket az üdvözülés vágyának örök szimbólumaiként emeltek, a katedrálisok.

Ha ennek szakmatörténeti alapjait szeretnénk megvizsgálni, akkor egy sok szempontú és interdiszciplináris kutatás keretében, történeti nézőpontból kell foglalkoznunk tudomány- és technikatörténettel, keresztény teológiával, etikával, összehasonlító vallástudománnyal, filozófiával, antropológiával, kultúra- és társadalomtörténettel egyaránt.

Jelen kutatásom egy nagyobb munka részét képezi, amely a középkor fogyatékosságtörténetét hivatott feldolgozni. Azonban a társadalmi hasznosság elve szerint vizsgálva a társadalmi részvétel lehetőségeit, kitérőt kell tenni az akkori szakmai lehetőségek, azaz a mesterségek tanulásának / elsajátításának irányába is. Csak megismerve jellemzőit fogom tudni meghatározni a kirekesztés és elfogadás lehetséges útjait.

Ezt a tanulmányomat két híres francia középkortörténészre és egy-egy jelentős művükre alapozom: Georges Michel Claude Duby (1919-1996) „A katedrálisok kora – Művészet és társadalom 980-1420" és Jacques Le Goff (1924-2014) „Für ein anderes Mittelalter - Zeit, Arbeit und Kultur im Europa des 5.-15. Jarhunderts" (Egy másik középkor - idő, munka, kultúra az 5-15. századi Európában) című könyvére.

A XI. század írásos emlékei még többnyire a kolostorokból maradtak ránk, sajátságos etikájuk tehát olyan emberektől származik, akiknek életét a lemondás és Krisztus kereszthalálának fájdalma határozta meg. (Duby, 1984. 57.) A szerzetesek fő feladata a másokért való imádkozás volt. Az egyén értéktelen, munkája egy volt a sok közül, kezdeményezései beleolvadtak a közös cselekvésbe és a közös felelősségbe.

A XII. század közepéig az alkotásnak nem volt más szerepe, mint a földi világ valamennyi gazdagságát felajánlani Istennek, hitük szerint ezek az adományok tették lehetővé a büntető Isten kiengesztelését. Mert nem csak imádsággal lehetett dicsőíteni az Istent, hanem a szépség, az értékek felajánlásával is. A transzcendentális fogalmak felcserélhetőségének értelmében az építészet tökéletessége, szépsége és maradandósága a legalkalmasabb rá, hogy Isten mindenhatóságát megközelítse. (Duby, 1984. 59.) Az architektúra és a művészet funkciója az áldozat volt, lényege nem igazán az esztétikum, hanem a mágia. Hiszen a kultúra legmagasabb szintjén lévők gondolatvilágát is a félelem szülte babonák, az irracionális képzelet uralta. (Duby, 1984. 16.) Lenyűgözőségükben a katedrálisok ezt a transzcendentális tökéletességet adják vissza emberi léptékben, az emberi világban, az emberi munka felfoghatatlan teljesítményeként. Egy ilyen épület soha nem lehet pusztán funkcionális és önmagában létező, hanem egyértelmű leképezése saját korának. Megmutat mindent. Fellelhetjük benne jószerével a tudományok összességét, így annak a munkának az etikáját is, amely létrehozta.

Hogyan tanulta meg a középkor embere ezt a névtelen szolgálatot? Majd mindez évszázadok alatt hogyan alakult át az egyén érdemévé Isten ítélőszéke előtt?

Kutatásom a főként a fent említett két mű tartalomelemzésével végzett kutatás szakma és oktatástörténeti kutatás. Megközelítését tekintve holisztikusan, interdiszciplináris jelleggel igyekszik az embervilág teljességének összhangjában vizsgálni az alkotó fejlődési útjának lehetőségeit a mű megszületésének pillanatáig. Azaz a katedrális felszenteléséig.

Miért az építőművészet? Mert ezek maradtak ránk. Ezeket tanulmányozhatjuk és ezek kívántak olyan össztársadalmi együttműködést, amelynek hatásai hosszú évszázadokra meghatározták Euróban történeti fejlődését.

Keywords/Kulcsszavak: hivatás, középkor, mesterségek

Pető Vanda (Debreceni Egyetem Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet) és Chrappán Magdolna (Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet). *Középpontban a diákok – a kutatásalapú tanulás elméleti alapjai.*

Abstract/Absztrakt. A természettudományos oktatás világszerte hasonló problémákkal küzd (pl. csökkenő érdeklődés a STEM iránt, tanárhiány, a tartalomközpontú tananyagok egyeduralma) (tk. Malmos & Chrappán, 2016; Reid & Ali, 2020). A megoldások keresése több fronton is zajlik: az oktatás tantervi kérdései mellett a tanulási folyamatra fókuszálnak a kutatások, azt vizsgálva, hogyan lehet a tanulókat és a tanulási eredményeket középpontba állítani. Erre a problémára alapozva indítunk egy új kutatást, ami a diákközpontú stratégiákat vizsgálja a kémia tanításában. Kutatásunk empirikus adatait tanárok, diákok és tanárjelöltek körében gyűjtjük, jelenleg az elméleti keretek és a majdani empirikus eszközök kialakítása folyik.

Előadásunkban az elméleti feltáró munka egyik szegmensét, a kutatásalapú tanulást (inquiry-based learning, IBL) mutatjuk be áttekintve annak jellemzőit és lehetséges módszereit. Ez a stratégia a tanulókra helyezi a hangsúlyt az oktatási folyamat során, miközben pozitívan hat a szkillek és attitűdök formálódására is (Reid & Ali, 2020).

A kutatásalapú tanulást nehéz pontosan definiálni, ha ismerik is a tanárok a kifejezést, nem feltétlenül tudják, gyakorlatban hogyan működne, illetve milyen oktatásszervezést igényel (Yager & Akcay, 2010). Az általunk feldolgozott (PRISMA-protokoll alapján azonosított) 85 szakirodalmi forrás szerint az IBL napjainkban gyűjtőfogalomként értelmezhető, a PBL (problem-based learning), a PjBl, (projekt-based learning), az EBL (evidence-based learning), a discovery learning, esettanulmányok és egyéb hasonló stratégiák egyaránt ide tartoznak (Prince & Felder 2006; Kirschner et al., 2006; Nagy, Lászlóné 2010) Közös jellemzőjük, hogy a konstruktivista tanulásszemléletben gyökereznek, így a diák áll a folyamat középpontjában, akinek megnövekszik a felelőssége, míg a tanár a facilitátor szerepét veszi fel. Továbbá sajátossága, hogy tudományos módszerekkel vizsgálható kérdések és gondolkodtató szituációk vannak jelen, melyek vezérfonalat biztosítanak a tanulóknak. A felsoroltakon túl a legtöbb alkalmazásvezérelt feladattípus is ebbe a sorba illik. Csak azokat a stratégiákat nem lehet összeegyeztetni a kutatásalapú tanulással, melyek mereven ragaszkodnak a hagyományos előadásokhoz (Lee, 2004). Az IBL-nek több fajtája létezik (megerősítő, strukturált, irányított, nyitott), Kirschner (2006) szerint ezeket úgy kell alkalmazni, hogy feladatmegoldáskor megfelelő legyen az egyensúly a tanári segítségnyújtás, illetve a diákok számára biztosított szabadság mértéke között, így maximalizálható a stratégia sikere.

A szakirodalmi áttekintés során igyekeztünk egyrészt minél jobban feltárni az IBL gyökereit, másrészről a mai modern jelentését is vizsgálni. Mivel kutatásunk elsősorban a magyar közoktatásra fókuszál, a hazai tanulmányok feldolgozására is nagy hangsúlyt fektettünk. Az empirikus tanulmányok közül egy 2022-es közvetlenül kapcsolódik a témánkhoz. A Dél-Alföld régióban végzett kutatás során arra jutottak, hogy a vizsgált tanárok fontosnak tartják a konstruktivista megközelítéseket, ám a gyakorlatban való felhasználása azoknak még szegényes (Bánfi & Korom, 2022).

A szakirodalmi feltárás alapján saját kutatási hipotéziseink is ebbe az irányba mutatnak, ugyanakkor a tanárok mellett diákok és tanárjelöltek interjús és kérdőíves vizsgálatát is tervezzük. Célunk, hogy felderítsük, van-e kapcsolat a tanár által kémiaórákon használt stratégiák és a tanulók kémiához való attitűdjei között, illetve vizsgálni fogjuk a kutatásalapú tanulás elterjedtségét hazánkban. Az előadásunkban bemutatott szakirodalmi feltárás eredményei nemcsak kutatásunk empirikus megalapozására alkalmasak, hanem a közoktatás számára közvetlenül is felhasználható metodikai leírásokat és összefüggéseket jelentenek.

Bánfi, G. & Korom, E. (2022). Tanulói aktivitásra alapozott oktatási módszerek alkalmazásának vizsgálata általános és középiskolai tanárok körében. Iskolakultúra, 32(10), 3–21.

Kirschner, P. A., Sweller, J., & Clark, R. E. (2006). Why Minimal Guidance During Instruction Does Not Work: An Analysis of the Failure of Constructivist, Discovery, Problem-Based, Experiential, and Inquiry-Based Teaching. Educational Psychologist, 41(2), 75–86.

Lee, V.S., ed., (2004). Teaching and Learning through Inquiry. Sterling, VA: Stylus Publishing.

Malmos, E. & Chrappán, M. (2016). Természettudományos attitűd vizsgálat egy pilot

mérés tükrében. Educatio, 2016(4), 608–616.

Nagy, Lászlóné (2010) A kutatásalapú tanulás/tanítás ('inquiry-based learning/teaching', IBL) és a természettudományok tanítása. Iskolakultúra, 20(12), 31–51.

Prince, M.J. & Felder, R.M. (2006), Inductive Teaching and Learning Methods: Definitions, Comparisons, and Research Bases. Journal of Engineering Education, 95, 123–138.

Reid, N., & Ali, A. A. (2020). Making Sense of Learning: A Research-Based Approach. Springer.

Yager, R.E. & Akcay, H. (2010). The Advantages of an Inquiry Approach for Science Instruction in Middle Grades. School Science and Mathematics, 110(1), 5–12.

Keywords/Kulcsszavak: oktatási stratégia, kutatásalapú tanulás, IBL, diákközpontúság, attitűd

Zsiray Barbara (Eötvös Loránd Tudományegyetem Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ) és Koós Ildikó (Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar). *Anyanyelvi nevelés kreatívan: társasjátékokkal.*

Abstract/Absztrakt. A hallott, olvasott szövegfeldolgozás percepciós folyamataiban, a szövegalkotás tervezési és produkciós folyamataiban az α-generáció erősen fogékony a vizualitásra: gyorsan dönt, bátran vállal kockázatot; folyamatosan korrigálja döntéseiket; jó a helyzetfelismerési és problémamegoldó képessége (Prensky 2001; Bessenyei 2007). Az információ befogadását megkönnyíti, ha több érzékszerv egyszerre bekapcsolódhat a nyelvi folyamatokba; a befogadás, a beszédprodukció és a figyelemkoncentráció ébren tartása könnyebb, ha képpel és hanghatásokkal is elkülönített, blokkokba rendezett információdarabokat kap a tanuló a tanulási folyamatban (Oblinger–Oblinger 2005; Steklács 2014). Kutatások hangsúlyozzák, hogy az oktatásban a játékra, játékosságra kiemelt szükség van napjainkban (Hartyányi (szerk.) 2010; Balázs 2015; Boronkai 2017). A szakmódszertanoknak be kell hozniuk az oktatásba azokat a konstruktív, heurisztikusabb tanítási-tanulási munkaformákat, amik mozgáson, stratégiai és taktikai társas élményeken, kreatív tevékenységeken alapulnak. Ezek egyike a játékpedagógia, azon belül a társasjáték-pedagógia: a tanulók komplex és indirekt tanítási folyamatban vesznek részt, cél a játékosság képességének a fejlesztése (Aczél 2015), miközben erősödik a tanulási motivációjuk annak érdekében, hogy a játékszituációban konstruált problémahelyzetet megoldják (Jesztl–Lencse 2018). Ez a tanítási – tanulási munkaforma erősíti a kritikai gondolkodást; problémamegoldó- és stratégiai képességet; szociális készségeket: toleranciát, empátiát; személyközi kommunikációt stratégiai (Mayer–Harris 2010).

Előadásunkban a fent vázolt konstruktív tanítási – tanulási folyamat eszköztárához illeszthető anyanyelv szakmódszertani lehetőségként mutatjuk be különböző, kereskedelemben kapható társasjátékok tanórai alkalmazását. A tanórákon társasjátékok mellett RWCT-eljárásokat használtunk. Mindkét módszertani technika alkalmazásáról feltételeztük, hogy kooperatív, interaktív, reflektív technika, fejleszti a tanulók kritikai gondolkodását, a szöveggel foglalkozás folyamatában széles lehetőséget nyit a metakognitív értési, értelmezési, tanulási folyamatoknak. A tanulóktól a játékok tartalmai életszerű helyzetmegoldásokat kívántak, korábbi tapasztalataikra építve konstruáltak ismeretalternatívákat, fedeztek fel rejtett ok–okozati összefüggéseket, különböző konnotatív szövegértelmezési színtereket. Feltételezzük, hogy a választott társasjátékok tanórai keretben sikerrel alkalmazhatók az anyanyelvi nevelés számos részterületén, leginkább a szöveggrammatika, a szintaxis, szemantika, pragmatika nyelvi tudatosítási folyamataiban.

Módszertani kísérletünk két szakazban zajlott 4. osztályos tanulók bevonásával. Az első szakaszban a szövegkohéziót, -koherenciát adó elemek játékos-élményalapú felfedeztetése és nyelvi kreativitásra épülő használata került középpontba. A második szakaszban a szövegértési- és értelmezési képesség fejlesztését helyeztük középpontba, megtartva a korábbi célokat. Tanóráinkon Sztorikocka, Dixit, Scrabble, Concept, Határtalan Multikártya, Fekete Történetek Junior játékokkal dolgoztunk. A játékokban például a tanulóknak pár vizuális ikont kellett beemelniük kreatívan a maguk alkotta szövegbe; történetüket a társuk alkotta korábbi szövegdarabhoz kellett illeszteniük; néhány nyom alapján véleményformálással, egymásra reflektálva deríthették fel a kártyákon található izgalmas rejtélyeket.

Kutatásunkat vizsgálati- és kontrollcsoportban végeztük 9-10 éves tanulókkal; azonos közoktatási környezetben tanulnak (azonos tanító, tankönyvcsalád, magyaróra-szám mellett); a vizsgálati csoport tagjai mindezen felül 30 tanóra/év játszottak az alkalmazott társasjátékokkal. A szövegértési-értelmezési képesség változását szövegértési tesztekkel mértük mindkét kísérleti szakasz 1. 30. hetén, valamint a 10-15. hét között. A szövegalkotás nyelvi minőségének méréséhez a közlésegységek fejlődési mutatóját használtuk (KFM), ami a közlések grammatikai minőségét méri (Lee és Carter 1971; Gerebenné–Gósy–Laczkó 1992); másrészt az MLU-számot határoztuk meg, ami a mondatalkotás minőségi szintjét adja (Crystal 1998). Vizsgáltuk, hogy a játékok rendszeres használata miként segíti a szóbeli és írásbeli szövegalkotó-, szövegértő-, szövegértelmező képesség fejlesztését; indukált-e pozitív változást a nyelvi kreativitásban: szintaktikai, szöveggrammatikai, kohéziós elemek statisztikai elemzése alapján. A vizsgálati csoport tanulói szintaktikai megszerkesztettség tekintetében komplexebb mondatokat alkottak szóban és írásban (MLU; KFM értékek alapján); szövegeik megszerkesztettsége, mondataik beszerkesztettsége a szövegekbe többrétegű lett; több mint 10%-kal eredményesebbek azonos szövegértési teszteken a kontrollcsoport tagjainál; könnyebben azonosultak fiktív karakterekkel; több jelzőt, szabad határozót, frazémát használtak.

Keywords/Kulcsszavak: társasjáték-pedagógia, anyanyelvi szakmódszertan, szövegalkotás és szövegértés tanítása

Sándor-Kovács Dóra (Nemzeti Tehetség Központ) és Kovács Mónika (Nemzeti Tehetség Központ). *A szakértelemtől a kiválóságig – tehetségmenedzsment a felsőoktatási intézményekben.*

Abstract/Absztrakt. Magyarország 2030-ra Európa jelentős innovátorai közé történő felzárkózást tűzte ki célul, melyben az EIS-mutatók alapján meghatározó fejlesztési terület a doktori végzettségűek számának növelése. Az innovációs potenciál a képzés és oktatás által, valamint az egyetemek innovációs tevékenysége által növelhető (S3 stratégia). A felsőoktatási intézmények mint tehetség-vonzó és generáló intézmények (Szabó 2012) esetében a tehetségbázis kialakítása, fejlesztése, menedzselése, a változó munkaerő-piaci elvárásokra történő felkészítés, az adekvát tehetséghasznosulási formák azonosításának támogatása még tudatosabb tevékenységet kíván.

Az innovációs ökoszisztéma megerősítéséhez és az innovációs szemlélet elterjedéséhez elengedhetetlen a kreatív, alkotó folyamatot megalapozó gondolkodás fejlesztéséhez minél korábbi lehetőségek biztosítása, a hallgatói utánpótlás érdekében a felsőoktatási és közoktatási intézmények közötti kapcsolat megerősítése (IS, 2021).

A felsőoktatási intézmények különböző programokkal (szakkörök, nyílt napok) keresik a kapcsolatot a középiskolákkal (Bajor, 2019). A felsőoktatási intézmények egy része rendelkezik komplex tehetséggondozó stratégiával (Bodnár 2011), az egyetemek, főiskolák a honlapjukon elérhető tehetségkoncepciójukban a szakkollégiumokat és TDK-lehetőségeket, mentorprogramok és versenyek mellett inkubációs programokat és kutatási projekteket kínálnak a kiváló kvalitású hallgatók további fejlődéséhez. A tudásalapú társadalomban meghatározó a kutatási és fejlesztési tevékenységekbe bekapcsolódó doktoranduszok szerepe, a doktori képzés versenyképessége a nemzetközi, interdiszciplináris és interszektoriális közegben (Koltói, 2012) megvalósuló tehetséggondozást helyezi a középpontba. A felsőoktatásban megvalósuló tehetséggondozás kapcsán kulcsfontosságú kérdés, hogy a pályaszocializáció támogatása, a munkaerőpiacra történő kilépés segítése hogyan valósul meg, milyen keretek határozhatók meg a tehetséghasznosulás vonatkozásában, különösen a doktori végzettség hogyan készíti fel a hallgatókat a nem akadémiai munkahelyeken történő fejlesztésre és innovációra (Pusztai et al 2022).

A felsőoktatás tehetséggondozó programjainak részeként is szerepe van a személyiségfejlesztésnek, tréningek, tanácsadás mellett a karriertervezésben, a tudatos énmárka építésében és önmenedzselés fejlesztésében (Balogh 2021) is támogatást kapnak a hallgatók.

Kutatásunk célja feltérképezni, hogy jelenleg a magyar felsőoktatási intézmények milyen módon detektálják a tehetséges hallgatók tehetségkibontakoztatásának folyamatát, milyen tevékenységekkel, támogatási formákkal járulnak hozzá, hogy a szakértelemből kiválóság formálódjon, hogyan biztosítják új fejlődési területek felé történő nyitást. A kutatás fókuszában a domain-field (Csíkszentmihályi, 1999) működésmód került, hogy maga a felsőoktatási intézmény (field) hogyan tudja az adott tudományterületre, specifiákált tudásterületre (domain) bevezetni a tehetséges hallgatókat, hogyan tudja megnyitni a területet a köznevelés tehetségei számára, hogyan tudja támogatni, hogy az intervenciók innovációkká fejlődjenek, az újítások a tudásterületre becsatornázásra kerüljenek, hogyan tudja biztosítani a tehetségáramlást a különböző területek között.

Kutatásunk kérdőíves felméréssel vizsgálja a felsőoktatási intézmények tehetségkoncepcióját, a tehetségkibontakoztatást támogató tevékenységeket, a köznevelés és szakképzés tehetségeinek elérését, bevonzását célzó programokat, az oktatókat támogató szakmaspecifikus tehetséggondozó, -menedzselő felkészítéseket. Dokumentumelemzéssel a felsőoktatási intézmények által létrehozott Tehetségpontok és Tehetségsegítő Tanácsok céljait, programjait vizsgáljuk.

A kutatási eredmények a hazai tehetséggondozás vonatkozásában a felsőoktatás szintjén realizálódó kihívásokra és lehetőségekre adnak rálátást, a fejlesztési potenciálok és jó gyakorlatok azonosításával közvetve a tehetségvesztés mérséklését, a tehetségbázis tudatos alakítását segíthetik. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a felsőoktatási intézmények tehetségstratégiájának tudatosabbá válásához, a tehetségfejlődés folyamatának szervezettebb támogatásához, a határokon átívelő tudásáramlás eredményesebb megvalósításához.

Dr. Balogh Gábor (2021): Tehetséggondozás, -menedzsment, -áramlás, PTE KTK, Pécs

Bodnár Gabriella - Takács Ildikó–Balogh Ákos (2011): Tehetségmenedzsment a felsőoktatásban, MATEHETSZ, Bp

Szabó Katalin (2012): Tehetség és tehetséghiány, In: Innovációs verseny, szerkesztette: Hámori Balázs – Szabó Katalin, Aula Kiadó, Bp

Bajor Péter (2019): Tehetséggondozás a felsőoktatásban, In: A tehetség kézikönyve, MATEHETSZ, Bp, 682-684

Pusztai Gabriella – Finánczy Judit – Tóth Dorina Anna (2022): A doktori képzés nemzetközi és hazai átalakulása, Educatio 31 (1), 85–103

Koltói Lilla (2012): Tehetséggondozás a felsőoktatásban, Felsőoktatási Műhely, 15-26

IS (2021): Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája (2021–2030), nkfih.gov.hu

Keywords/Kulcsszavak: tehetségmenedzsment, felsőoktatás, tudásterület

Püski Edit (Alteredu Nonprofit Kft; projektmenedzser). *Fenntarthatóság és Jelenség alapú oktatás Finn modell.*

Abstract/Absztrakt. A finn pedagógiai megközelítés és módszertan hazai adaptálása során a szakmai szervezők videó dokumentálással követték nyomon a folyamatokat. A felvételekből pedagógus oktató kisfilmek készültek, melyekkel minél szélesebb körben szeretnénk elérhetővé tenni az "oktatási finn csodát". A projekt során a pedagógusok részére jelenség alapú és fenntarthatóság témakörében finn képzők részéről továbbképzéseket szerveztünk.

Poszterbemutatónk ezt a folyamatot foglalja össze.

A multidiszciplináris oktatási módszerek közül a fenntarthatóság minél hatékonyabb oktatása érdekében választottuk a jelenség alapú megközelítést. A diákok így testközelből értelmezték élték meg és látták át az összefüggéseket a fenntarthatósági jelenségek (klímaváltozás, hulladék újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, fast fashion, DIY stb.) ok-okozatai között. Megértették, hogy milyen szerepet játszanak ebben, és milyen felelősséggel bírhatnak. A fizikai határokat átlépve a pedagógusok megtapasztalták, hogy eltérő eszköz - szociális - érdekképviseleti hálóval milyen megközelítéssel lehet egy egy projekt hetet szervezni. Milyen társadalmi szintű összefogás tud megvalósulni az oktatás során? Hol van az oktatás fizikai -érzelmi határa? A projekt során a pedagógus kör szoros együttműködés keretében közös munkával készült mind a finn, mind a magyar projekhéhtre. Így feltérképezhetővé váltak, haoyg az egyes adaptációs nehézségek hogyan kezelhetőek. A projekt hét lezárásaként az értékelés során megismertük a pozitív hibakultúra és konstruktív kritika jelentőségét és hatékonyságát. A projekt hét során az oktatásban fellelhető kulturális különbségekből adódó hozzáállás és eljárásrendi eltérések is megmutatkoztak. Célunk, hogy megértsük, mitől jól-léti egy jól-léti társadalom, hogyan jelenik ez meg az oktatásban és az oktatásban részt vevő - iskola falainak határain túl lévő - és abban szerepet vállalók közötti együttműködésben.

Keywords/Kulcsszavak: multidiszciplináris oktatás, fenntarthatóság, jól-lét, pozitív pedagógia, együttműködések

Lovas Anett Csilla (Tokaj-Hegyalja Egyetem, Comenius Intézet). *Monomediális tanulási környezet vs. multimediális szöveg. A papírszínház kínálta lehetőségek az oktatásban.*

Abstract/Absztrakt. A japán eredetű kamishibai, vagyis papírszínház nagyméretű lapokkal, egy kerettel és egy mesélő közreműködésével alakítja a meséket, történeteket „színházzá". A mese képei egyesével jelennek meg a keretben, a lapokat az előadó mozgatja, a képek hátoldalán pedig a történet szövege található. Így a hallgatóság a történetet látja és hallja is, a mesélő pedig a szöveget olvassa vagy fejből mondja el, és különféle dramatikus elemekkel színesíti az előadást. A keret vonzza a tekinteteket, egyben lehatárolja a történet világát a minket körülvevő valóságtól. A keretben váltakozó képek többnyire színesek, részletgazdagok, jól érvényesülnek rajtuk az alak-háttér különbségek, s számos asszociációra adnak lehetőséget. Európában az 1970-es években vált népszerűvé, Magyarországon 2009-ben jelent meg az első papírszínházas mese a Csimota Kiadónál. Ez a sajátos mesélési mód számos hazai óvodában és általános iskolában elterjedt, és a Tokaj-Hegyalja Egyetem módszertani kínálatának részét is képezi.

Előadásomban azt vizsgálom, hogyan válhat a papírszínház az olvasóvá nevelés, valamint a komplex kompetenciafejlesztés médiumává. A kérdéskör kutatói arról számolnak be, hogy a „digitális bennszülöttek" korosztálya, valamint az őket követő Alfa generáció a korábbiaktól eltérően viszonyul a könyvkultúrához, a csaknem folyamatos online jelenlét a gyerekek és fiatalok olvasási aktivitásának csökkenését vonja maga után a „képi fordulat" utáni korban. Petőfi S. János és Benke Zsuzsa kutatásai alapján a legfiatalabbak által fogyasztott tartalmakat dinamikus multimediális szövegekként értelmezem („verbális elem + kép/diagram/…"), melyekben a vizuális jel dominál a verbális elemhez képest. E dinamikus jelek „olvasása" hasonló a papírszínház mint statikus multimediális szöveg befogadásához, mely összetett audiovizuális élményt nyújt a néző/hallgató számára, adott esetben kinetikus tapasztalattal is kiegészül, viszont a magányos tartalomfogyasztáshoz képest közösségi élményt kínál. Az iskolás korúak olvasóvá nevelésében fontos szerepet játszhat egy olyan mesélési forma, amely párhuzamba állítható azokkal a tartalmakkal, amelyeket a hétköznapjaikban fogyasztanak, mégis koncentráltabb figyelmet kíván, egyben tesz lehetővé – így a papírszínház által kínált „lelassulás" komplex élménye az írott szöveg iránti érdeklődést is felébresztheti. A tradicionális tanulási környezethez képest a papírszínház nyitott, multimediális térben kel életre, sőt önmagában térképző erővel bír – ebben a környezetben olyan kulcskompetenciák fejlesztésére is lehetőség nyílik, mint az anyanyelvi kommunikáció, a személyközi és állampolgári kompetenciák, a tanulás tanulása vagy a kulturális kompetencia.

Felhasznált irodalom:

Csányi Dóra – Simon Krisztina – Tsík Sándor: Papírszínház. Módszertani kézikönyv. Bp., Csimota Kiadó, 2016.

Komenczi Bertalan: Tanulási környezet a 21. század elején. Saarbrücken, GlobeEdit, 2016.

Agata Marciniak and Gabriela Dobińska: The Kamishibai theatre in work with children with intellectual disability, Journal of Intellectual Disabilities Volume 27, Issue 1, March 2023, pp. 87-103.

Mitchell, W. J. T.: A képi fordulat (ford. Tóth Zsófia Anna), in: Szőnyi György Endre – Szauter Dóra (szerk.): A képek politikája. W. J. T. Mitchell válogatott írásai, Szeged, JATE Press, 2012, pp. 131–153.

Sharalyn Orbaugh: "Kamishibai" and the Art of the Interval. Mechademia: Second Arc, Vol. 7, Lines of Sight (2012), pp. 78-100.

Péterfi Rita: A család és az olvasás kapcsolata, avagy amit gyermekeink érdekében tehetünk, in: Gombos Péter – Péterfi Rita (szerk.): Együtt az olvasóvá nevelésért!, Bp., Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 2019, pp. 7-14.

Indriyani Rachman, Toru Matsumoto, Yayoi Kodama, and Hiroyuki Miyake: Problem-Based Learning Method by Using Kamishibai As A Medium To Learn Environmental Education for Children and To Build Capacity for Teachers, Journal of Sustainable Development Education and Research, Vol. 1, No.1, 2017, pp. 55-60.

Tóth Máté: A 3-17 éves korosztály olvasási szokásai, elérhető itt: http://www.azenkonyvtaram.hu/documents/11543/34323/toth_mate_-_kozvelemenykutatas_-_3-17_evesek.pdf/

Vass Dorotea: Amikor a mesehallgatóból meseolvasó lesz. Iskolakultúra, 26. évfolyam, 2016/7–8. szám, pp. 14-24.

Keywords/Kulcsszavak: papírszínház, olvasóvá nevelés, komplex kompetenciafejlesztés

Szántóné Tóth Hajnalka (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport; MATE Neveléstudományi Intézet), Finánc Judit (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport; MATE Neveléstudományi Intézet), Csima Melinda (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport; MATE Neveléstudományi Intézet), Doba László (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport; MATE Neveléstudományi Intézet) és Podráczky Judit (MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport; MATE Neveléstudományi Intézet). *A fenntarthatóság pedagógiai koncepciójának megjelenése az óvodai nevelésben.*

Abstract/Absztrakt. A korai életéveket a kutatók és a gyakorlati szakemberek a környezeti attitűdök fejlesztése szempontjából különösen fontos időszaknak tartják (Sadik & Sari, 2010; Ardoin & Bowers, 2020; Davis & Elliott, 2014), ezért nem meglepő, hogy a fenntarthatóságra nevelés a koragyermekkori nevelésben is egyre hangsúlyosabb szerepet kap. Több kutatás megerősíti, hogy az ökológiai tudatosság (Corraliza & Collado, 2019), a környezettudatosság (Jørgensen, 2016) és a természettel való rokonság (Phenice & Griffore, 2003) kora gyermekkorban kezdenek kialakulni és fejlődni. A természetben szerzett pozitív koragyermekkori tapasztalatokat számos tanulmány hozza összefüggésbe a felnőttkori pozitív környezeti attitűdökkel (Major, 2012; Wells & Lekies, 2006). A szakirodalom arra is rámutat, hogy a fenntarthatóságra neveléssel a kisgyermekek lehetőséget kapnak arra, hogy olyan környezetbarát ismereteket és viselkedésmódokat sajátítsanak el, amelyek hozzájárulnak a fenntartható világban betöltött aktív szerepükhöz (Yıldız et al., 2021).

E változásokat érzékelve előadásunk célja annak bemutatása, hogy a fenntarthatóság pedagógiai elemei hogyan jelennek meg az óvodai nevelésben. Az elmúlt évtizedekben a környezeti nevelésről való gondolkodás a hazai kora gyermekkori nevelés területén is pozitív változást mutat, melynek számos eleme közül itt csak a legfontosabbakra utalunk. Ilyennek tekinthető, hogy ugyan a környezettudatos magatartás kialakításához kapcsolódó fő tevékenység az óvodai nevelésben a külső világ tevékeny megismerése, a szemlélet- és magatartásformálás nem szűkül le erre a tevékenységre, ennél holisztikusabb módon van jelen és erőteljesen épít a szokásalakításra, aminek jelentősége abban áll, hogy a kisgyermekek nevelése elsősorban szokásszerű cselekvésekre épül. A szokásalakítás során az aktivitásra alapozott magatartásformáláson, ezen keresztül a készség- és képességfejlesztésen van a hangsúly, az ismeretek tevékenységekbe ágyazódnak, a szokások ezért pótolhatatlanul járulnak hozzá a személyiség fejlődéséhez. A gondolkodás megváltozását mutatja továbbá, hogy egyre több óvoda pedagógiai programjában találkozunk a fenntarthatóság fogalmával. A Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia Alapvetése (NKNSA, 2019) az óvodai nevelés számára azt javasolja, hogy az óvodák fogalmazzanak meg alapvetéseket az óvodai környezeti – fenntarthatósági nevelés területén, melynek eredményeként egyre több óvoda kezeli kiemelt nevelési területként pedagógiai programjában a környezeti nevelést. A fenntarthatóság jegyében jött létre Magyarországon 2006-ban a Zöld Óvoda minősítés is, mely rövid idő alatt népszerűvé vált és hálózattá szerveződött. A Nemzeti Stratégia (NKNSA, 2019) a Zöld Óvodákra és az Örökös Zöld Óvodákra úgy tekint, mint amelyek a fenntarthatóságra nevelést rendszerszerűen alkalmazzák, egyúttal hangsúlyozza, hogy sok óvoda e címek nélkül is példaértékű munkát végez a környezeti nevelés területén.

Kutatásunk következő szakaszában kvalitatív jellegű szisztematikus dokumentumelemzés keretében vizsgáljuk, hogy az óvodák pedagógiai programjaiban milyen kontextusban jelennek meg a fenntarthatóság pedagógiai elemei, valamint feltárjuk a Zöld Óvodák programjaiban potenciálisan előforduló többlettartalmakat.

Irodalom

Ardoin, N. M.& Bowers, A. W. (2020). Early childhood environmental education: A systematic review of the research literature. Educational Research Review. Vol. 31: 100353.

Corraliza, J. A., & Collado, S. (2019). Ecological awareness and children's environmental experience. Psychologist Papers, 40(3), 190–196.

Davis, J. & Elliott, S. (Eds.). (2014). Research in early childhood education for sustainability: International perspectives and provocations. Routledge.

Jørgensen, K. A. (2016). Bringing the jellyfish home: Environmental consciousness and 'sense of wonder' in young children's encounters with natural landscapes and places. Environmental Education Research, 22(8), 1139–1157.

Major, L. (2012). A környezeti nevelés szerepe a környezettudatos magatartás formálásában. Iskolakultúra, 9., 67-79.

Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia Alapvetés (2019). Kézirat. Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.

Phenice, L. A., & Griffore, R. J. (2003). Young children and the natural world. Contemporary Issues in Early Childhood, 4(2), 167–171.

Sadik, F. & Sari, M. (2010). Student Teachers Attitudes Towards Environmental Problems And Their Level Of Environmental Knowledge. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39(3), 129−141.

Wells, N. M., & Lekies, K. S. (2006). Nature and the Life Course: Pathways from Childhood Nature Experiences to Adult Environmentalism. Children, Youth and Environments, 16 (1), 1-24.

Yıldız, T. G., Öztürk, N. İyi, T. I., Aşkar, N., Bal, C. B., Karabekmez, S., & Höl, S. (2021). Education for sustainability in early childhood education: a systematic review, Environmental Education Research, 27(6), 796-820.

Keywords/Kulcsszavak: kora gyermekkori nevelés, szokásalakítás, környezeti nevelés, fenntarthatóság pedagógiája

Rosenberg Mátyás (Eötvös Loránd Tudomány Egyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola). *Kétnyelvű romani szótárak mint a nyelvtanulás eszközei Magyarországon.*

Abstract/Absztrakt. Összesen 24 magyarországi romani szótárt és további 4 olyan nyelvtant tartunk számon, melyek számottevő szótári résszel bírnak, poszterelőadásomban ezeket kívánom több aspektusból, főként a nyelvelsajátítás perspektívájából bemutatni. A romani szótárak kezdeti szakaszára (1797–1980-as évek) jellemző, hogy a szavak nincsenek betűrendbe szedve, az igék és a melléknevek szótári alakja véletlenszerű, valamint az ortográfiai elveik sem konzisztensek. Legfőbb jellemzőjük azonban az, hogy deskriptív szándékkal készültek, dialektális hátterük homályos és nem feltétlenül egységes, adatközlőik száma csekély, olykor egyetlen adatközlő idiolektusát tükrözik. A romani szótárak középső szakaszában (1980-as évek–2000) a gyűjtéseket felváltják az korábbi szótárak megrostált, később kiegészített változatai, amelyek jobban követik a szótárszerkesztés általános alapelveit. A deskriptív szemléletet azonban kezdi felváltani a preskriptív, a szótárak neologizmusok révén igyekeznek a romani nyelvet „felzárkóztatni" a többi európai nyelvhez, így megjelennek internacionalizmusok is. Ezek a művek egyre inkább tükrözik az L1 és L2 nyelvhasználók igényeit is. A romani szótárak jelenlegi szakasza (2000-es évektől napjainkig) a korábbiaktól abban különbözik, hogy tovább növelték a szótárakban előforduló internacionalizmusok számát, illetve megjelennek hindi és szanszkrit eredetű neologizmusok is. Előadásomban vizuálisan szemléltetem a különböző elektronikus és papíralapú szótárakat, a különböző dialektális hátterű gyűjtéseket, illetve az internacionalizmusok és hindizmusok/szanszkritizmusok előfordulási arányát és rámutatok arra, a nyelvtanulás során milyen előnyökkel jár egyik, vagy másik szótár választása, illetve más nyelvek szótáraihoz viszonyítva milyen hiányosságokkal küzdenek ezek a szótárak.

Irodalom:

Bari Károly. 2013. Régi cigány szótárak és folklór szövegek I-III. Budapest: Hagyományok háza.

Husić, Geoff. 2019. Romani Language Dictionaries (1755-2019). An Annotated Critical Bibliography. Lawrence, Kansas: University of Kansas Libraries.

ROMLEX. 2000-2009. Romani Lexicon Project. Elérhető: http://romani.uni-graz.at/romlex/

Rosenberg Mátyás. megj. a. Hindi kölcsönzések a romani szótárakban. Alkalmazott Nyelvtudomány, Különkiadás 2023/2.

Tálos Endre. 2001. Cigány-magyar szószedet. (kézirat)

Keywords/Kulcsszavak: romani nyelv, szótárak, hindi nyelv, neologizmus, internacionalizmus

Vincze **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.**Szilvia. *A mikro-, a kis-, a középvállalkozások é s a felsőoktatás a K+F+I szolgálatában.*

Abstract/Absztrakt. A gazdaságfejlődés azon szakaszába léptünk a fejlettebbnek mondott országokban, „amikor az iskolázottság, a kutatás és az innováció válik meghatározó hajtóerővé". (Polónyi 2020:13) „A mikro-, kis- és középvállalkozások (KKV-k) jelentik az európai gazdaság motorját. Ösztönzik a munkahelyteremtést és a gazdasági növekedést, valamint biztosítják a társadalmi stabilitást." (Európai Bizottság 2020: 3)

Magyarországon a versenyszféra azon szereplőit tekintjük kis- és középvállalkozásoknak (KKV), amelyek „a) (…) összes foglalkoztatotti létszáma 250 főnél kevesebb, és b) éves nettó árbevétele legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg" (2004. évi XXXIV. törvény 3. § (1), 2004). Megkülönböztetjük közöttük az ún. mikro-, kis- és középvállalkozásokat. A vállalkozások 99 %-a a KKV közé tartozik, s a vállalkozásoknál foglalkoztatottak 69 %-a ebben a szektortorban tevékenykedik. (KSH, 2021) Uniós összehasonlításban elmarad a KKV szektorunk a kutatási, fejlesztési, innovációs (K+F+I) tevékenységek terén. (Csonka, Timar, 2019) Ugyanekkor felsőoktatásunk sem erős az ún. „harmadik missziós" tevékenységekben, azaz a felsőoktatásban létrehozott tudás hasznosításában (Inzelt, 2018), jóllehet ennek mérése, értékelése már önmagában is kihívás (Hetesi, Kürtösi, 2009). A két szféra összekapcsolási lehetőségeinek feltárása így életszerű és hasznos feladat lehet, de egyben a 1627/2019. (XI. 8.) Korm. határozattal elfogadott KKV stratégia (2019-2030) elvárása is.

Az ipar és az egyetemek együttműködésének számos formája ismert és gyakori (pl. gyakorlóhelyek biztosítása a hallgatóknak, szakdolgozati/diplomamunka külső konzulenssel, duális képzés). (Feketéné, 2017; Tempus Közalapítvány (n. a.); Prófusz, 2022) A két szféra közötti együttműködés a műszaki és a gazdasági területen mutatkozott erősebbnek relatíve régi kutatási eredmények szerint. (Selmeczy, 2006; Selmeczy, 2007)

A most induló, fejlesztési célú kutatásunk kezdeti szakaszában meglévő szakirodalmak és információforrások segítségével feltárjuk a KKV-k és a felsőoktatási intézmény mint tudásszolgáltató vállalat (Hetesi, Kürtösi, 2009) K+F+I együttműködési lehetőségeit egy bölcsészettudományi képzési területhez tartozó alapszak, s egy ugyanezen területhez tartozó mesterszak szemszögéből. Az eredmények megerősítik a felsőoktatás szolgáltatási szereplehetőségét a K+F+I közvetett elősegítésében a felnőttképzés, a tanácsadás, az információszolgáltatás által, de számos utalást találunk a direkt szolgáltatási lehetőségekre is.

Keywords/Kulcsszavak: KKV, felsőoktatás, K+F+I

Thandeka Sibiya (English Language Teacher Mentor Network) and Edit Püski (Alteredu Nonprofit Kft; projektmenedzser). *Spreading the magic of English language teaching.*

Abstract/Absztrakt. In Hungary there is an increasing need for professional training for English language teachers, especially from the countryside and rural regions, where they lack high quality professional training. While in Finland, lifelong learning is a core value of all educators, who are keen to benefit from an international development project with long-lasting cooperative results.

Therefore, the main objective of this project was to co-create a one-of-a-kind learning platform for English language teachers in Hungary and in Finland. To do so, first, our project aimed to establish a sustainable, international and engaging community of professionals: the English Language Teaching Mentor Network (ELTMN). This network is the most effective way of sharing the magic of English

language teaching practices and creating a bridge between Finnish and Hungarian teachers. The network serves as a platform for our project team to innovate, build professional relationships and create long-lasting and publicly available English

language teaching (ELT) materials.

Another key objective of the project is to share insights of the ELT practices, specifically tailored to the needs of English language educators in the partner countries. To shed light on innovative educational practices in the well-performing Finnish schools, school visits, workshops and on-site training were organised in Finland.The project invited highly motivated and creative English language educators both from Hungary and Finland.

The uniqueness of such a development project lies in its glocal cooperation, its focus on innovation and the self-running community creation for sharing

knowledge, new approaches and best practices. Having a glocal cooperation means that the objectives and the learning goals are tailored to the local needs but learning from the international pool of best practices. Innovation lies in the core of our operations, which is boosted by our devotion for sharing best practices and methods while thinking outside the box (without limitations).

Alteredu Nonprofit Ltd was established in order to influence the paradigm shift of education and to accelerate the quality improvement of education in Hungary. In the last tfive years Alteredu has organised several trainings and workshops for teachers, it has implemented marketing campaigns linked to education. Alteredu's main goal is to strengthen teachers and educators participation in education, to gather experts together, provide support for them and coordinate their collaboration in order to update the level of education according to the 21st century's need, in Hungary. Alteredu's experts have implemented a new methodology "Climate School". Its main goal is to teach the children aged between 6-14 how to awaken and manage the right attitude in order to strengthen sustainability. Alteredu has cooperated in developing and launching digital methodology in order to decrease early school-leaving and provide support for back-lagging students in Roma minorities, in Hungary.Alteredu is highly committed to implement up-to-date skills, knowledge and relevant teaching methods to teachers and students, to adapt Finnish education knowledge, as well.

EduCluster Finland (ECF) is an operating arm of the University of Jyväskylä, specialising in system performance and development, co-creation of large-scale educational

Keywords/Kulcsszavak: New learning and teaching methods, English Language Teaching CLIL, International relations, teachers mentor network

Blatt Péterné (Pécsi Tudományegyetem). *A rendszeres sporttevékenységet – mint lehetséges társadalmi mobilitási csatornát – befolyásoló személyi tényezők a hátrányos helyzetű diákok esetében.*

Abstract/Absztrakt. Ma már a hátrányos helyzet egy olyan helyzetet takar, amelyen a környezet alakításával változtatni tudunk, lehetővé téve ezáltal az érintett személyek, csoportok társadalmi integrációját (Antalóczy 2014).

Az iskola önmagában nem képes a hátrányos helyzet kompenzálására, de hatékony fegyver lehet a sport. Nádori (2009) a szociális kirekesztés megelőzésének és a hátrányos helyzetűek integrálásának hatékony fegyvereként említi a sportot. Tonts (2005) Ausztráliában végzett kutatásának eredményeire alapozva hangsúlyozza, hogy a sport képes hidat biztosítani a különböző csoportok és társadalmi hálózatok között. A sporttevékenység megkönnyítheti a rendszeres társadalmi kapcsolattartást, s ezáltal hozzájárulhat az egyén társadalmi integrációjához (Becker – Häring 2012).

A sport, mint általánosan elfogadott társadalmi alrendszer, hatásos eszköze lehet a társadalmi hierarchiában való előre lépésnek, közvetlenül és közvetve is hozzájárulhat a társadalmi mobilitáshoz. Közvetlen mobilitásról akkor beszélhetünk, ha az egyén megszerzi vagy elveszti hivatásos sportolói státuszát. Ennél sokkal gyakrabban találkozhatunk olyan társadalmi mobilitással, amely közvetve köszönhető a sportnak. (Földesiné és mtsai 2010). A sport, mint mobilitási csatorna főként az élsport esetén érhető el, de azon kívül is rejlenek mobilitási lehetőségek a rendszeres testedzésben. Egy sportolói közösség tagjaként az egyén elsajátíthatja más társadalmi réteg értékeit és normáit, valamint felszámolhatja szocializációs hátrányait (Ács-Laczkó 2015). A csapatsportban való részvétel elősegítheti a társadalmi előrelépést, s ezáltal az oktatási erőforrásokhoz és a társadalmi támogatásokhoz való szélesebb körű hozzáférést is (Dadaczynski – Schiemann 2015).

Schmiade és Mutz (2012) hátrányos helyzetű családok körében végzett kutatásuk során arra a következtetésre jutottak, hogy ezek a családok a rendszeres, irányított testedzést nem tekintik relevánsnak a gyermek fejlődése szempontjából. Versics és munkatársainak 2009-es kutatásából az derült ki, hogy a szülők sportolási szokásai nincsenek mindig hatással a gyerekek sporttevékenységére. Ilyen esetekben egy jól felkészült, személyes példával elöljáró testnevelő egy életre szóló indíttatást adhat a sportoláshoz.

Ezek alapján kutatásom céljául annak feltárását tűztem ki, milyen személyek játszhatnak szerepet a hátrányos helyzetű tanulók sport iránti elköteleződésében, amely lehetőséget adhat számukra a mobilitásra. Vizsgálatomat Pécsen végeztem hátrányos helyzetű településrészen található általános iskolákban. A kutatást 12-13 éves tanulók körében, kvantitatív kutatási módszerrel, azon belül standard kérdőíves vizsgálattal folytattam le (N=184). A keresztmetszeti vizsgálatom kérdéseire kapott válaszok nagy részének feldolgozása az SPSS 26 statisztikai program segítségével történt.

Az eredmények szerint a sportolást befolyásoló személyek sorában a testnevelők a lista közepén kapnak helyet karöltve a szülőkkel, vagyis ezekben az intézményekben kiemelten fontos a testnevelők ez irányú munkája. Érdemes lenne tudatosítani a tanárképzésben résztvevő hallgatókban, hogy kulcsfontosságú szerepük van a hátrányos helyzetű diákok rendszeres sporttevékenység iránti elköteleződésében.

Irodalom

Ács Pongrác – Laczkó Tamás (2015): Migráció és társadalmi mobilitás a sportban. In Laczkó Tamás – Rétsági Erzsébet (szerk.): A sport társadalmi aspektusai. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs. 165-173.

Antalóczy Péter (2014): A hátrányos helyzetű tanulók integrációja a magyar közoktatásban. In Cserti Csapó Tibor (szerk.): III. Romológus Konferencia – Konferenciakötet. Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 179-216.

Becker S. – Häring, A. (2012): Soziale Integration durch Sport? – Eine empirische Analyse zum Zusammenhang von Sport und sozialer Integration. Sportwiss, 42, 261-270.

Dadaczynski, K. – Schiemann, S. (2015): Welchen Einfluss haben körperliche Aktivität und Fitness im Kindes- und Jugendalter auf Bildungsoutcomes? Sportwissenschaft 4, Springer-Verlag, Berlin Heidelberg. 190-199.

Földesiné Szabó Gyöngyi, Gál Andrea, Dóczi Tamás (2010): Sportszociológia. Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar, Budapest

Nádori László (2009): Az Európai Unió és Sport. In Szatmári Zoltán (szerk.): Sport, életmód, egészség. Akadémia Kiadó, Budapest, 1249-1272.

Schmiade, N. – Mutz, M. (2012): Sportliche Eltern, sportliche Kindern – Die Sportbeteiligung von Vorschulkindern im Kontextsozialer Ungleichheit. Sportwissenschaft 2, 42, 115-125.

Tonts, M. (2005): Competitive sport and social capital in rural Australia. Journal of Rural Studies, 21, 137–149.

Versics Anikó, Leibinger Éva, Hamar Pál (2009): Tanulói vélemények a testnevelésről, sportolásról az állami és egyházi iskolákban – összehasonlító vizsgálat. Kalokagathia, 2-3, 89-97.

Keywords/Kulcsszavak: hátrányos helyzet, sportolás, mobilitás

Márta Katalin Korpics (University of Public Service Ludovika), Andrea Bajnok (University of Public Service Ludovika), Edina Kriskó (University of Public Service Ludovika), Andrea Milován (University of Public Service Ludovika) and Fanni Korpics (https://www.uni-nke.hu). *Expanding research methodology in higher education pedagogy Focus group interviews conducted at the University of Public Service.*

Abstract/Absztrakt. Higher education experiences a transition period. This transition has been strongly influenced by the Covid pandemic, that did not only draw attention to the importance of digital skills, but it also inspired lecturers to implement new methods as in the digital space teaching and motivating students at the same time became a more prominent priority than ever. Research in this field has yielded outstanding results both on national and international level. (Abebaw 2020; Amit 2020; Bajnok-Kajtár 2022; Szabó et al 2022)

One of the many reactions to the changes from a higher education point of view has been the establishment of centres for methodology, that aim at helping lecturers with digitalising their teaching methodology, but they also assist lecturers in developing their pedagogical skills. Furthermore, higher education pedagogy research activity of these new centres also reacts to the new situation. (Halász 2013; Hargitai et al 2020; Kálmán 2019; Sárdi 2012.)

The objective of our research group is to examine the effects of the pandemic on lecturers and education, with a focus on the question of what experiences and what effect the pandemic had on education, even if remote teaching is often referred to as a traumatic experience. With the focus group interviews, that are widely used in social science methodology, qualitative data can be collected. The group discussions are repeated several times with participants belonging to the same target group in order to be able to identify trends and patterns of opinion (Krueger – Casey, 2015). Interviews are conducted with the help of prepared questions that allow researchers to structure discussions and make focus group interviews comparable. This methodology is rarely used in higher education pedagogy research, given the fact that special circumstances are needed. The technological background needed for this particular research was available to us, consequently 5 focus group discussions were conducted and recorded at UPS during autumn 2022. Another advantage of this method is that group discussions facilitate the articulation of individual opinion, participants engage in a common dynamic, and they influence each other in their attitudes. In one-on-one interviews this effect is missing.

In the presentation we are going to talk about the practical realisation of the research, professional and methodological issues and the results from a methodological point of view. We are still processing the data that we collected; therefore this presentation now aims at broadening higher education research methodology by showing our methodological results. Within our research group at the university, it is also important to note that beside this particular research the university is continuously examining and is looking for ways to develop lecturers' pedagogical and digital skills.

Members of the research group: Bajnok Andrea, Korpics Fanni, Korpics Márta, Kriskó Edina, Milován Andrea.

Literature:

Bajnok Andrea – Kajtár Edit: Tanulók bevonásának és motiválásának lehetőség online térben: Digitális kalandtúra vészhelyzeti tanulás/oktatás idején. Jelkép, 2022/1, különszám.

Abebaw Yirga Adamu: Covid-19 – A chance for universities to regain public trust? University World News. 2020. https: universityworldnews.com/post.php?story=

Amit Kumar Arora – Srinavasan, R: Impact of pandemic covid-19 on the teaching – learning process: A study of higher education teachers. Prabandhan, Indian Journal of Management, 2020/4, 43-56. o.

Halász Gábor: A felsőoktatás-pedagógia trendjei. Felsőoktatási műhely, 2013. URL:

http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2013_2/femu2013_2_7-14.pdf (3.08.2022.)

Hargitai Dávid Máté – Sasné Grósz Annamária – Veres Zoltán: Hagyományos és online tanulási preferenciák a felsőoktatásban – A COVID-járvány kihívásai. Statisztikai Szemle, 2020, 839-857.

Kálmán, Orsolya: A felsőoktatás oktatóinak szakmai fejlődése: az oktatói identitás alakulása és a tanulás módjai. Neveléstudomány, 2019/1, 74-97. p.

Krueger, R.A. – M. A. Casey, M.A. (2015) Focus Group: A Practical Guide for Applied Research. 5th Edition. Sage Publishing

Ollé János: A képzés minőségét befolyásoló oktatás-és tanulásszervezési kérdések a felsőoktatásban. In György – Kováts Gergely (szerk.): Felsőoktatás-menedzsment. Aula, Budapest, 2009, 149-164. p.

Sárdi Csilla (szerk.): A felsőoktatás-pedagógia kihívásai – avagy mi az, amivel minden oktatónak foglalkoznia kell. Eötvös, Budapest, 2012.

Síklaki, I. (2006) Vélemények mélyén. Kossuth Kiadó

Szabó Katalin – Juhász Tímea – Kenderfi Miklós: Felsőoktatás a COVID-19 árnyékában: Hazai tapasztalatok oktatói oldalról. Vezetéstudomány / Budapest Management Review, 2022/6, 2–12.

Keywords/Kulcsszavak: research methodology, effects of pandemic, focus group interview

Bucher Eszter (Pécsi Tudományegyetem BTK TMI Szociológia Tanszék). *Női klub-egy társadalmi innováció bemutatása.*

Abstract/Absztrakt. A társadalmi innováció egyre nagyobb szerepet kap a hátrányos helyzetű települések fejlesztésében. Ugyanakkor ezek az innovációk eltérnek a piaci újításoktól, mert inkább szociális, kulturális jellegűek, céljuk a helyi kapcsolatok ösztönzése és a kollektív tanulás segítése. (Pue et al. 2015) A vidéki, hátrányos helyzetű települések fejlesztése esetében a siker eléréséhez elengedhetetlen a különböző szektorok- kormányzati, üzleti, civil és tudományos -összefogása és az együttműködési rendszer kidolgozása. A társadalmi innováció előtérbe helyezi a közösségfejlesztést a területfejlesztéssel szemben és fontosabbnak ítéli meg a szükségletek kielégítését, mint a jövedelmezőséget. (Moulaert - Nussbaumer 2005:49) (Bucher 2019:46-55) Pol és Ville (2009: 882) rámutat a társadalmi és a gazdasági innováció különbözőségére. A szerzők a társadalmi innováció kifejezést társadalmi és történeti paradigmaváltó újításokra értik. Az ilyen és hasonló megfogalmazásokban a közös elemek: az újdonság; az együttműködés, amely megváltoztatja az egyént; valamint a társadalmi hasznosság. Kozma Tamás (2018: 240) is így értelmezi a társadalmi innovációt, kiemelve két különösen fontos mozzanatot: a hálózatosodást és a tanulást. A tanulás fogalmát, egyfajta közösségi tevékenységként értelmezi (közösségi tanulás). Az egyének, mint a közösség tagjai vesznek részt, és mindaddig részesei maradnak, amíg az adott közösségnek a tagjai. Magának a társadalmi innováció létrejöttének alapvetően olyan társadalmi interakciók kedveznek, amelyek hazánkban már önmagukban is innovatívnak számítanak ilyen az ún. társadalmi tanulás, az együttműködés, a hálózatépítés, a tapasztalatcsere stb. Tágabb értelemben úgy értelmezhetjük a társadalmi innovációt, hogy minden olyan új, az eddigi gyakorlattól eltérő szemlélet, megközelítés, termék, egy eljárási folyamat, vagy gyakorlat, amely a társadalomban felmerülő problémákat és a különböző szükségletek megoldását célozza meg. Közben pedig akár új értékek, attitűdöket, új társadalmi kapcsolatokat, képződnek a társadalomban, de akár egy adott innováció segítségével új struktúrák is jönnek létre (Nemes -Varga 2015:441).

Az előadás hátrányos helyzetű településeken nyújtott szolgáltatást, a Női klub foglalkozást mutatja be. A foglalkozások a Katolikus Karitász által működtetett Jelenlét Pontokon pilot programként indultak el 2021-ben. A települések a felzárkózó programban vesznek részt, hazánk 300 leghátrányosabb települései közé tartoznak. Az Ormánság 4 településén- kezdetben egy településen, majd kiterjesztve 3 településre - folyik a foglalkozás, önkéntes alapon. Havonta 2 alkalommal 4-8 fő, édesanya bevonásával történő irányított csoportos beszélgetés formájában. A foglalkozás résztvevői fiatalon gyermeket vállaló, többgyermekes nők, akik az iskolapadot elhagyva éveken keresztül, akár évtizedekig nem tudnak kilépni az elsődleges munkaerőpiacra. A klub foglalkozás során érintett témák: önismeret, gyerekkor-szülők, iskola, párkapcsolat, gyermekvállalás, családon belüli szerepek, konfliktusok, családon belüli erőszak, munkavállalás.

A foglalkozás a halmozottan hátrányos településeken nyújt segítő, megerősítő szolgáltatást, amelynek több célja van: önismeret, önbecsülés megerősítése, feszültségoldás, egymás segítése, segítség kérés hangsúlyozása, probléma megoldás, képéssé tétel. A 8 alkalmas foglalkozás bevezető része a felzárkózó települések gazdaságfejlesztési programjának. A foglalkozások társadalmi-gazdasági megalapozottságát a 2019 tavaszán megkezdett szociológiai felmérés adja. A felmérés során 225 kérdőív került lekérdezésre 7 településen, valamint a kvalitatív módszerek közül a csoportos interjúk és félig strukturált interjúk készültek.

Az előadás a foglalkozás menetét, módszertanát, eddigi eredményeit, a helyzetből fakadó felmerülő nehézséget mutatja be.

Keywords/Kulcsszavak: nők, társadalmi innováció, közösségi tanulás, közösségfejlesztés

Zsófia J. Tószegi (Pécsi Tudományegyetem, BTK, Neveléstudományi Intézet, Nevelés- és oktatáselméleti Tanszék) and Dávid Erát (Pécsi Tudományegyetem, BTK, Társadalom és Médiatudományi Intézet, Szociológia Tanszék). *Inclusive Excellence and Neurodiversity in Higher Education: Explorative Research Using a Process-based Model of Inclusion at the University of Pécs.*

Abstract/Absztrakt. This research will offer a literature review on the most recent findings of the current DEI (Diversity, Equality, and Inclusion) research in the context of higher education students with disability, especially with a focus on neurodiversity. It will summarize the basic principles of neurodiversity, explaining why diversity and equity indeed contribute to the academic excellence of all universities. A survey based on the original Booth-Ainscow "Inclusion Index" has been created and its validated version for HE by Galician researchers (LOSADA PUENTE ET AL., 2021) has been revised. It was translated and adapted to the language of Hungarian higher education with the author's written consent. The Inclusivity Tips for Educators (CHARM-EU, 2021) has also been translated into Hungarian with the permission of the expert consultant from the consortium and a self-evaluation tool for faculty members has been created based on this tool. The aim of these survey instruments was to explore the characteristics of inclusiveness in our HE institutions. This conference presentation will share the preliminary results gained from analyzing a decade's Neptune data from the University of Pécs with a special focus on students with disabilities, especially neurodivergent individuals. The reason for selecting this target group is because they have less visible disabilities, they are the most numerous group among the students with disabilities. Despite the affirmative action received by those whose diagnosis was documented, due to the stigma on IEPs in our competitive education system, our hypothesis is that many of our students come without diagnosis and attend university without accommodation and support services, which may result in tangible disadvantaged that could be tracked with the help of our database. Neurodiversity as an approach challenges ableism (Csillag at al. 2021) by boldly asserting, that in a learning community, individuals are not solely limited by their own physical, sensory, or speech disabilities nor by their mental or cognitive developmental states, but they are in fact primarily disabled by their environment, which does not accept and/or not able to adapt to their unique learning needs (NTOMBELA-MAHMANGU, 2019). The social model of disability has allowed a structural analysis of the social exclusion of people with disabilities and demand for accessibility and reasonable accommodations from all HE institutions (HASLER, 1993; SHAKESPEARE & WATSON, 2001). The results of academic research support the paradigm shift: instead of pathologizing our university citizens who think differently, learn differently, and access learning differently we should focus on the acceptance of biodiversity, the benefits and relative strength of brain variation, and outstanding sub-skills and the creation of opportunities for inclusive learning development in communities of inquiry and practice (RANKEN, 2020; JOHNSON AT AL., 2022). Universal Design of Learning (UDL) aims to ensure that a single solution enables as many students, faculty, and staff members as possible to participate successfully and effectively (BRACKEN-NOVAK, 2019). To what extent has this academic shift in approach become translated into practice in Hungarian HE? What are the experiences of students with disabilities (especially with neurodiversity) arriving at universities, often with the help of affirmative action? Could the CHARM-EU Tip List designed to raise awareness among faculty members shape current practices to be more inclusive? Is "preferential treatment" enough to retain neurodivergent individuals and help them successfully graduate, and transition successfully to meaningful jobs? Has the inclusive environment been able to 'break out of the bubble of individual problem solving' (FAZEKAS, 2019:72) to build institutional strategies? What are the next steps according to Support Service staff and program participants? We sought answers to these questions by analyzing 10 years of data collected by the Neptune Unified Education System (student N:68 602; study track N:83 067) using SPSS data analysis software.

Furthermore, additional qualitative data was derived from student and faculty surveys and semi-structured focus group interviews with neurodivergent university students (N=12), students with other disabilities (N=11), Support Service staff (N=12), and educational leaders (N=6) responsible for inclusion, diversity and human rights protection at UP and its partner institutions. Although the survey sample is not yet representative, it is certainly informative, and the qualitative data gained from the interviews and the open-ended survey questions (N=31) continue to give valuable insights into student experiences that can be thematically clustered around the pillars of the Process-based Model of Inclusion (VARGA, 2005:7) showing challenges that need to be tackled as well as best practices worth disseminating.

Keywords/Kulcsszavak: inclusive excellence, higher education, neurodiversity

Fónai Mihály (Debreceni Egyetem). *A pedagógus képzési területen végzettek társadalmi háttere és belépésük a munka világába.*

Abstract/Absztrakt. Elméleti keretek

Előadásomban a pedagógus képzési területhez tartozó professziók frissdiplomásainak a társadalmi hátterét és a munka világába való belépését vizsgálom, három elméleti keret szakirodalmi és kutatási előzményeinek a figyelembe vételével. A társadalmi háttér vizsgálatához két elméleti megközelítést veszek figyelembe. Ezek egyikét a professzió-elméletek jelentik (MacDonald 1995, Kleisz 2005), ezeken belül a szemi-professziók helyzetét elemző állításokat és a deprofesszionalizációs folyamatokat is elemzem (Etzioni 1969, Treiman 1977, Hargreaves 2009).

A másik értelmezési keretet a felsőoktatási mobilitást érintő elméletek jelentik, a „maximálisan fenntartott egyenlőtlenség", és a „hatékonyan fenntartott egyenlőtlenség" elmélete (Boliver 2011, Boliver, Wakeling 2016). Figyelembe vesszük a hazai tanárkutatások eredményeit is (Nagy Mária 1998, Papp 2001).

Harmadik elméleti értelmezési keretünk az „illeszkedés elméleteket" foglalja magába, azt a jelenséget, hogy a végzett diplomások szakmai felkészültségüket milyen mértékben tudják alkalmazni a munkájukban. Ez lehet horizontális és vertikális illeszkedés (Varga 2013, Fónai – Kotsis – Szűcs 2014).

Előadásom célja a pedagógus képzési területen végzettek társadalmi hátterének, felsőoktatási és szakmai életútjának a leírása és kontextusok keresése a származás, az egyetemi tanulmányi jellemzők és a pályakezdés mutatói között.

Hipotézisek: H1: Azt várom, hogy a pedagógus képzési terület szakmáinak helyzete és társadalmi rekrutációja között összefüggés érvényesül, közöttük magas lesz az „első generációs értelmiségiek" aránya. H2: A vizsgált frissdiplomások körében az összes végzett diplomás átlagához képest magas lesz a családi minták hatása. H3: Azt várom, hogy a pedagógus képzési területen végzettek esetében a megszerzett tudás alkalmazásában a horizontális illeszkedés magas, míg a vertikális illeszkedés alacsonyabb lesz.

Módszer és minta: Előadásomban a hazai Diplomás Pályakövető Rendszer frissdiplomás adatbázisait elemzem a 2010-2021 közötti időszakban. Alkalmazott módszerem statisztikai másodelemzés. A vizsgált időszak alkalmat ad trendszerű folyamatok megragadására is.

Eredmények

Az eredmények alapján megfogalmazható, hogy a pedagógusképzési területen végzettek jellegzetesen nők, első generációs hallgatók, szerény családi gazdasági háttérrel, és jelentős családi mintaközvetítéssel, a pedagógus végzettségű szülők és nagyszülők magas arányával. Munkaerő-piaci helyzetük és ezzel összefüggésben társadalmi státuszuk ellentmondásos, bár magas foglalkoztatás jellemző rájuk, a szakmai tudás alkalmazásának magas horizontális és vertikális illeszkedésével. Munkájuk összetevőivel más végzett diplomásokhoz hasonlóan elégedetlenek, különösen a jövedelmükkel és foglalkozásuk presztízsével. A képzési terület frissdiplomásainak a helyzete a vázoltak miatt ellentmondásos, ami hatást gyakorolhat szakmai identitásukra is.

Az előadás elméleti jelentőségét az adja, hogy több elméleti, magyarázó modellt, és azok egymásra gyakorolt hatását is figyelembe veszi. Gyakorlati jelentősége a feltárt empirikus eredményekben és azok magyarázatában rejlik, pl. rámutatva viszonylag alacsony presztízsükre, ám megszerzett szakmai tudásuk magas munkaerő-piaci illeszkedésére

Felhasznált irodalom:

Boliver, Vikki (2011): Expansion, differentiation, and the persistence of social class inequalities in British higher education. High Educ (2011) 61:229–242

Boliver V., Wakeling P. (2016) Social Mobility and Higher Education. In: Shin J., Teixeira P. (eds) Encyclopedia of International Higher Education Systems and Institutions. Springer, Dordrecht.

Etzioni, A. (1969: The Semi-Professions and Their Organization. New York: The Free Press, McMillan

Fónai Mihály – Kotsis Ágnes – Szűcs Edit (2014): A munkaerő-piaci sikeresség vizsgálata. Felsőoktatási Műhely, 8. (4), 91-106

Hargreaves, L. (2009): The Status and Prestige of Teachers and Teaching. In: L.J. Saha

& A.G. Dworkin (eds.): International Handbook of Research on Teachers and

Teaching. Springer Science + Business Media LLC, pp. 217-229.

Kleisz Teréz (2005): A népművelés és a szociális munka szakmásodása angol-

szász és magyar metszetekben. PhD disszertáció. Debrecen, DE BTK, kéziratban

Nagy Mária (1998) (szerk.): Tanári pálya és életkörülmények, 1996/97. Budapest, Okker Kiadó

MacDonald, K. M. (1995): The Sociology of the Professions. Sage Publications,

London, Thousand Oaks, New Delhi

Papp János (2001) (szerk.): A tanári pálya. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó

Treiman, Donald (1970): Industrialization and Social Stratification. Sociological Inquiry

40 (Spring): 207-234

Varga Júlia (2013): A pályakezdő diplomások munkaerő-piaci sikeressége 2011-ben. In: Garai Orsolya, Veroszta Zsuzsanna (szerk.): Frissdiplomások 2011. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály, pp.143 -171.

Keywords/Kulcsszavak: pedagógusképzési terület, társadalmi háttér, munka világa

Gergő Vida (Soproni Egyetem), Nevin Güner Yıldız (Eskisehir Osmangazi University), Asuman Sağlam Ak (Eskisehir Osmangazi University) and Abdulkadir Kocaoğlu (Eskisehir Osmangazi University). *Comparative education research in the field of special needs .*

Abstract/Absztrakt. In Hungary, social disadvantage and special education are connected and generate problems while in the Turkish education system, there are many problems such as frequent changes in the education system, lack of qualified teachers, ignoring personal characteristics of students, and inadequate professional development in teachers. With the mass migration to Turkey as a result of the civil war in Syria in 2011, the problem of education of immigrant students has been added to these problems. Approaching the Hungarian and the Turkish special needs education system with the method of comparative education research can be relevant because both systems have some challenges. This study aimed to compare the educational evaluation and diagnostic processes in Turkey and Hungary and identify similar and different characteristics between the two countries' systems. The comparison of the Hungarian and Turkish's educational evaluation and diagnostic processes can reveal the investigated systems' common advantages and disadvantages and this way the focus of the possible solutions could be found. For this purpose, we examined how the educational evaluation and diagnostic process works in the education systems of the two countries.

In the Turkish special education system, the educational evaluation process includes five steps: a) screening, b) before sending, c) sending, d) detailed evaluation, and e) decision making. During screening teacher screens their students and notice the student who differs from their peers. In before sending step, teacher gives more individual attention to the different student and makes various adaptations (changing student's seating to the front row, spending more time with student, meeting with student's parents etc). In sending step, aiming the student can receive a more appropriate education, a board includes the teacher, family, school guidance service, and school principal to make a joint decision and send the student to an institution called Guidance and Research Center (GRC) for detailed evaluation. This institution is affiliated to the Ministry of National Education and conducts the detailed educational evaluation and diagnosis processes of incoming students. There are a total of 236 centers in Turkey, at least one in each province, that make detailed evaluations and diagnosis of students. While decision making step a special education teacher or guidance and psychological counselor evaluates incoming students with various tools. Then, a decision about student's education is made based on the evaluation result. (Which type of the school the student will get education; special education school, special education class, inclusive classrooms, etc). Although the evaluation and diagnostic process in the Turkish system has been established very well with laws and regulations, there are many studies showing that practices relating to this process in educational environments are not adequate and there are some problems in practice such as not enough tools to use during evaluation process, parents not willing to get a diagnosis for their children, students placements not being appropriate regarding school types etc. Inside the Hungarian system similar element can be not found and this way the developmental process can start immediately.

Keywords/Kulcsszavak: comparative, education, SEN, special, disadvantage

Aknai Dóra Orsolya. *Unplugged kódolás az óvodában és az általános iskolában.*

Abstract/Absztrakt. Az unplugged coding, más néven offline kódolás egy olyan oktatási módszer, amely a kódolás és a számítógépes gondolkodás fogalmainak számítógép vagy digitális eszközök használata nélküli oktatására helyezi a hangsúlyt. Az offline kódolás koncepciója már több mint negyedszázados múltra tekint vissza (többek között Bell, Witten & Fellows 1998), és a kódolás, programozás ismételt előtérbe kerülése kapcsán „fedezték fel" újra. Lynn Langit 2017-es cikkében azokat a lehetőségeket elemezte, amelyek eredményesen alkalmazhatók a technológia nélküli osztálytermekben. Napjainkra az unplugged kódolás világszerte népszerű oktatási módszerré vált. Kutatásom célja ezen módszer elméleti alapjainak és gyakorlati alkalmazásának egyes aspektusainak áttekintése, amely további kutatások kiindulópontjául szolgálhat.

A nemzetközi szakirodalomban az óvodai és iskolai digitális eszközök nélküli kódolást, annak hatását a gyermekkori problémamegoldó készségekre már többen is vizsgálták (Mutoharoh et. al., 2021; Akiba, 2022; Metin, 2022; Capecchi, Gena & Lombardi, 2022; Pelizzari et al. 2023). Ezen vizsgálatok szerint a tevékenység alapú unplugged kódolás óvodások körében fejleszti a kódolási és robotikai készségeket, a társakkal való interakciót, az együttműködést. Stratégiai jelentőségűnek tartják a kódolás fejlesztését annak érdekében, hogy a gyermekek képességeinek jelentős növekedését érjék el az információk megértésében és feldolgozásában, kiválasztásában, valamint a kitűzött célokkal összhangban lévő fizikai cselekvésekké való lefordításában. A módszer az óvodában és az általános iskolában a gyermekeket számítógépek használata nélkül vezeti be a kódolás alapvető fogalmaiba. Digitális eszközök helyett számos gyakorlatias tevékenységet és játékot használ, hogy a gyerekek megértsék a kódolás alapjait, hogy segítse őket többek között az olyan alapvető kódolási fogalmak megértésében, mint a sorozat, a ciklusok, a feltételes függvények és a hibakeresés. A tevékenységek közé tartozhatnak olyan dolgok, mint például egy egyszerű algoritmus létrehozása nyilak vagy szimbólumok segítségével, a számítógépes kódok mozgással és gesztusokkal történő ábrázolása, rejtvények vagy labirintusok megoldása a sorozatok és a ciklusok tanításához. Segít a gyerekeknek fejleszteni a problémamegoldó és kritikus gondolkodási készségeket, mivel megtanulják a problémák elemzését és a megoldások gyakorlatias és együttműködésen alapuló kidolgozását, a logikus gondolkodást és a sorrendiséget. Emellett megismerteti őket a számítógépes gondolkodás legalapvetőbb fogalmaival, és felkészíti őket a jövőbeni fejlettebb kódolási tevékenységekre.

Az unplugged kódolás egyik előnye, hogy nem igényel drága eszközöket vagy szoftvereket, ezáltal elérhető teszi a hazai óvodákban, iskolákban, különösen a hátrányos helyzetű területeken. Az unplugged kódolás másik előnye, hogy a gyerekek számára kézzelfogható módon tanítja az elvont kódolási fogalmakat. A fizikai tárgyak, például kártyák, blokkok és játékok használatával a tanulók szemléletessé tehetik a kódsorok, ciklusok és feltételrendszerek logikáját, ami megkönnyíti számukra, hogy megértsék, hogyan kell alkalmazni ezeket a fogalmakat a valós életben. A módszer lehetőséget nyújt arra is, hogy a gyerekek egy problémán együttműködve dolgozzanak, javítva ezzel kommunikációs és csapatmunkára való képességeiket.

Előadásomban az elméleti háttér feltárásán túl a kisgyermekkori robotika előkészítéséhez mutatok be különböző unplugged kódolási lehetőségeket, például játék a saját testtel, papír alapú kódolás, sorozatok alkotása, titkosírás, bináris kódok.

Akiba, D. (2022). Computational Thinking and Coding for Young Children: A Hybrid Approach to Link Unplugged and Plugged Activities Education Sciences 12(11):793 DOI: 10.3390/educsci12110793

Bell, T. – Witten, I. H. - Fellows, M. (1998). Computer Science Unplugged . . . off-line activities and games for all ages. https://classic.csunplugged.org/documents/books/english/unplugged-book-v1.pdf

Capecchi, S., Gena, C., Lombardi, I. (2022). Visual and unplugged coding lessons with smart toys Preprint Cornell University DOI: 10.48550/arXiv.2205.11644

Lynn Langit (2017). Teaching Students to Code - What Works https://www.linkedin.com/pulse/teaching-students-code-what-works-lynn-langit/

Metin, S. (2022). Activity-based unplugged coding during the preschool period International Journal of Technology and Design Education 32(3) DOI: 10.1007/s10798-020-09616-8

Mutoharoh, Hufad, A., Faturrohman, M., Rusdiyani, I. (2021). Unplugged Coding Activities for Early Childhood Problem-Solving Skills JPUD - Jurnal Pendidikan Usia Dini 15(1):121-140 DOI: 10.21009/JPUD.151.07

Pelizzari, F., Marangib, M., Rivoltellac, P. C., Perettid, G., Massaroe, D., Villanif, D. (2023). Coding and childhood between play and learning: Research on the impact of coding in the learning of 4-year-olds Research on Education and Media 15(1):9-19 DOI: 10.2478/rem-2023-0003

Keywords/Kulcsszavak: unplugged, kódolás, óvoda, általános iskola, digitális eszköz nélküli

Hegedűs Roland (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *A tanulási zavarral küzdők számának és teljesítményének elemzése területi szempontból két adatbázis alapján.*

Abstract/Absztrakt. Több hazai szakirodalom is foglalkozik a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek, tanulók vizsgálatával (Mesterházi és Szekeres 2019). A sajátos nevelési igény egy gyűjtőfogalomnak tekinthető, amiben minden fogyatékossági típus beletartozik, így a tanulási zavar is (2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről). Több kutatás az SNI-t egy kategóriának kezeli, így ritkábban valósul meg az egyes alkategóriák külön vizsgálata (Black 2019, Hegedűs 2023). Kutatásunkban azért vizsgáljuk a tanulási zavarral küzdő gyermekek, tanulók számát területi dimenzióból, mert ez a csoport teszi ki az SNI kategória közel felét (Hegedűs 2023), valamint az oktatásuk, nevelésük integrált keretek között valósul meg (Tóth-Szerecz 2015). A tanulási zavar (ahogyan az SNI is) tovább bontható alkategóriákra, amik közül a legjelentősebb a diszlexia, diszgráfia és diszkalkulia (Mesterházi és Szekeres 2019, Hegedűs 2021). A tanulási zavarok eltérő mértékben és különböző részterületen, de befolyásolják a tanulók teljesítményét (Gyarmathy 2000, Csépe 2014). Magyarországon több szempontból is jellemzők a területi különbségek, mint például társadalmi összetétel (Híves 2015) vagy tanulói teljesítmény (Hegedűs 2020).

A szakirodalmi feltárás alapján az alábbi kutatási kérdések fogalmazódtak meg:

- hogyan változik a tanulási zavarral küzdő gyermekek, tanulók száma és aránya a magasabb oktatási szint felé?

- milyen területi különbségek vannak a tanulási zavarral küzdő gyermekek, tanulók járási arányaiban?

- milyen területi különbségek vannak a tanulási zavarral küzdő tanulók matematika és szövegértés kompetenciaeredményeiben?

A kutatás során két adatbázist használtunk fel. Az első adatbázisunkat az Oktatási Hivataltól igényeltük, amiben a 2021. évi statisztikai adatok találhatóak, ami alapján összesen 30 036 fő küzd tanulási zavarral. Ebben az adatbázisban SPSS program segítségével kiszámoltuk a teljes járási gyermekszámhoz viszonyítva a tanulási zavarral küzdő gyermekek százalékos arányát, valamint képzési szint szerint is végeztünk vizsgálatokat. A másik vizsgált adatbázisunk a 2019. évi Országos kompetenciamérés adatbázisa, amiben SPSS programmal leszűrtük a tanulási zavarral küzdő tanulókat (1 771) és megyénként kiszámoltuk az átlagaikat szövegértésből és matematikából. A területi adatokat térképen ábrázoltuk MapInfo program segítségével, ami során a kategóriákban közel egyenlő számban kerültek be a járások, megyék.

Előzetesen feltételeztük, hogy a tanulási zavar járási arányaiban nem találunk különbséget, mert kialakulásának hátterében inkább organikus okok állnak, viszont eredményeink alapján markáns különbségek tapasztalhatók. Az eredményekből és az adatokbázisból csak feltételezni tudjuk (igazolni nem), de a területi különbségek mögött az állhat, hogy a megyei szakértői bizottságok eltérőn működnek, amit arra alapozunk, hogy az egyes megyébe tartozó járások közel azonos arányú kategóriába kerültek. A tanulási zavarral küzdő tanulók kompetenciaeredményeiben viszont tükröződik a tanulói teljesítmény és gazdasági/társadalmi fejlettség közötti összefüggés.

Eredményeink alapján szükséges lenne annak a további vizsgálata, hogyan történik a megyei szakértői bizottságoknak a diagnosztikai eljárása, amivel feltárhatóvá válna a nagyarányú különbségek az egyes megyék között. A tanulói teljesítmény mögött rejlő különbségek további feltárásra is alapot jelenthet jelen vizsgálatunk.

Hivatkozott irodalom:

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

BLACK A. (2019) A Picture of Special Educational Needs in England – An Overview. Frontiers in Education Vol. 4. https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00079

CSÉPE V. (2014). Az olvasás zavarai és a diszlexia. In Pléh Cs. & Lukács Á. (szerk.). Pszicholingvisztika. Akadémiai Kiadó, Budapest. pp.1325-1343.

GYARMATHY É. (2000). Tanulási zavarok, átlagon felüli intelligencia és a MAWI-GY. Pszichológia, 20. évfolyam 3. szám 243–270.

HEGEDŰS R. (2020) Kompetenciák – Hátrányok – Térségek. Avagy honnan s hogyan jutnak el a hátrányos helyzetűek a felsőoktatásba? Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó.

HEGEDŰS R. (2021) A tanulási zavarral küzdő gyermekek Országos kompetenciamérésen elért eredményei és jellemzői. Gyógypedagógiai Szemle 49. évfolyam 4. szám 262-275.

HEGEDŰS R. (2023) Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának területi és statisztikai elemzése. Educatio 2023/2. szám (megjelenés alatt)

HÍVES T. (2015) Területi oktatáskutatás. Vizsgálatok az iskolázás területi folyamatairól. PhD értekezés. Pécs, Pécsi Tudományegyetem.

MESTERHÁZI ZS. & SZEKERES Á. (eds 2019) A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Budapest, ELTE BGGYK.

TÓTH-SZERECZ Á. (2015) Sajátos nevelési igényű gyermekek az iskolarendszerben, inkluzív nevelés. Iskolakultúra, 25. évfolyam 11. szám 115–120.

Keywords/Kulcsszavak: tanulási zavar, területi különbségek, tanulói teljesítmények

Hegedűs Judit (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar) és Fekete Márta (Nemzeti Közszolgálati Egyetem). *Miért lettem oktató? Hivatásos jogviszonyban oktatók narratívái az oktatói identitásról.*

Abstract/Absztrakt. A felsőoktatásban oktatók nem feltétlenül készültek arra pályájuk elején, hogy oktatói feladatokat lássanak el, éppen ezért is izgalmas megvizsgálni, hogy miként határozzák meg saját oktatói szerepüket. Az oktatói identitásról születtek már kutatások (lásd: Pécsett 2022-ben lezajlott nemzetközi konferencia eredményei, Kálmán, 2019; Beauchamp – Thomas, 2009), azonban ezidáig olyan hazai vizsgálat még nem látott napvilágot, amikor a hivatásos állományban lévő, oktatói, nevelési feladatokat ellátókat kérdezik meg a saját oktatói identitásukról (külföldiek közül lásd pl: McCoy, 2006). Egy nagyobb, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen zajló, oktatói kompetenciákat vizsgáló kutatásunkban ezért kifejezetten törekedtünk arra, hogy hivatásos állományú kollégák esetében vizsgáljuk meg, miként definiálják önmagukat, mint oktató, mennyire jelenik meg tudatos döntésként pályaválasztásukban az oktatói pálya, hogyan készültek fel erre, milyen nehézséget okoz a rendészeti/honvédelmi szervezeti kultúrában betöltött státusz és az oktatói persona összehangolása. A rendészeti és honvédelmi képzésben kiemelt szerepet kapnak a hivatásosok szocializációjával kapcsolatos feladatok: ennek egy speciális területe az osztályfőnökség (lásd: Sipos, 2019), mellyel kapcsolatban szintén fontosnak tartottuk feltárni a vélekedéseket: előnyöket és hátrányokat egyaránt. Az egyetemen zajló, módszertani megújítási törekvésekkel kapcsolatos véleményekre is kíváncsiak voltunk: mennyire illeszthető bele a hierarchikus viszonyrendszerbe a Kreatív Tanulási Program által képviselt hallgatóközpontú, tanulási eredményekre fókuszáló szemléletmód?

A fentebb feltett kérdéseink megválaszolására a jelenleg is folyamatban lévő komplex vizsgálódásunk keretein belül félig strukturált interjúkat készítettünk a rendészeti és honvédelmi felsőoktatásban dolgozó, hivatásos állományban lévő kollégákkal. A nagyobb kutatás keretein belül eddig 25 interjú készült, melyből jelen előadásunkhoz 10 hivatásos jogviszonnyal rendelkező kolléga interjúját elemeztük részletesebben, valamint a rendelkezésünkre álló belső dokumentumokat tekintettük át abból a szempontból, hogy milyen elvárások fogalmazódnak meg a hivatásos állományú kollégákkal szemben oktatóként, osztályfőnökként.

Eddigi elemzéseink eredményeként elmondható, hogy azon hivatásos kollégák, akik civil diplomával rendelkeznek, jóval nyitottabbak az innovatív oktatási módszerek iránt, számukra az oktatói szerep hangsúlyosabb, míg az eredetileg hivatásosként, korábban terepen dolgozó kollégák inkább rendészeti szakemberként értelmezik önmagukat, számukra az oktatói munka nem elsődleges célként körvonalazódik szakmai karrierjükben. Továbbá azon kollégák számára, akik hosszabb időt kint töltöttek a terepen, kihívást is jelent a megváltozott hallgató-oktató viszonyban gondolkodni. Több interjúalanyunk hangsúlyozta, hogy az oktatási intézmény és a majdani munkáltató működési alapelveinek közelíteni kell egymáshoz.

Összességében véve elmondható, hogy e kutatási részelem elsődleges eredményei már nagyon sok impulzust adnak mind a további fejlesztési irányokhoz, a beavatkozási pontokhoz, mind pedig további, rendészeti és honvédelmi felsőoktatást támogató kutatásokhoz.

A kutatást a TKP2021-NKTA-51 azonosítószámú, „Fenntartható államkormányzás és innovatív közszolgáltatások” című projekt támogatja.

Keywords/Kulcsszavak: rendészeti felsőoktatás, oktatói identitás, rendészeti szocializáció, oktatásmódszertan

Szabóné Tóth Judit Ilona. *Egyletek, körök Hajdú vármegyében 1867 és 1945 között – egy kutatás előzményei.*

Abstract/Absztrakt. Magyarországon a polgári korszakban sorra jöttek létre az egyesületek, egyletek, körök, társulatok, melyek jellemezték a korban a műveltség emelkedését, a polgári társadalom létrejöttét is. Ezek feltárását a kutatók a korszakban végzett három statisztikai adatfelvétel, valamint történeti dokumentumok alapján vizsgálják, különböző hatókörökre fókuszálva (egyesület, település, térség, vármegye vagy országos hatókör). Szakirodalmi áttekintésemben – későbbi megyei hatókörű vizsgálatomhoz – az 1867-1945 közötti időszakra vonatkozóan kerestem olyan releváns szakirodalmakat, előzménykutatásokat, amelyek betekintést nyújtanak az egykori egyesületi élet világába, valamint a téma feltárásával kapcsolatos módszertanba. Az elvégzett kutatások a korszakra vonatkozó elemzések és megállapítások mellett azonban rámutatnak számos olyan nehézségre, amellyel találkozhat a kutató. Ilyen például a korabeli statisztikai adatok pontatlansága és hiányossága, az egyesületek csoportosítására vonatkozó nehézségek, vagy az elsődleges források feltárásával kapcsolatos problémák. A vizsgált tanulmányok legtöbb esetben javasolnak adaptálható megoldásokat is ezek kiküszöbölésére, mint a csoportosítási kategóriák, vagy az egyesületi statisztikán alapuló elemzések százalékos szorzata a pontosabb eredmény érdekében. A problémák és módszerek megismerése és saját vizsgálatnak megfelelő alkalmazása elősegítheti a jövőbeni kutatások eredményességét.

Keywords/Kulcsszavak: polgári kor, egyesület, egyesületi kutatás, kutatási problémák

Patyi Gábor (Soproni Egyetem, Benedek Elek Pedagógiai Kar). *Erdei iskolák Magyarországon a századelőtől a II. világháborúig. A soproni erdei iskola.*

Abstract/Absztrakt. A 20. század folyamán Németországban és számos más országban a környezeti szemléletformálás meghatározó iskolajellegű intézményeivé az erdei iskolák (Waldschulen) váltak. Az első németországi erdei iskolákat 1904-ben Berlin-Charlottenburgban, illetve 1906-ban az elzászi Mühlhausenben alapították. Az 1930-as évek elején Németországban már több mint hetven erdei iskola működött. Az első erdei iskolák létesítésénél meghatározóak voltak az egészségügyi és szociálpolitikai szempontok. A charlottenburgi intézményt az alapítók találóan szabad levegős iskolának –Freiluftschule – nevezték. A később létesített intézményekben már a környezeti szemléletformálás szempontjai kerültek előtérbe. Tanulás az erdőben, az erdőről és általában a természetről (Duhr, 2006; Patyi-Kollarics, 2023; Németh-Skierra, 1999). A németországi kezdeteket követően Magyarországon is hamar létrehozták az első erdei iskolákat. 1908-ban a ma már Budapesthez tartozó Mátyásföldön és Szombathelyen létesítettek erdei iskolát. 1909-ben Budapest VII. kerületében alapítottak kerti polgári iskolát. 1918-ban pedig Sopronban is bentlakásos erdei iskola nyílt (Hortobágyi, 1993; Kováts-Németh, 2010).

Az első erdei iskolákat Németországban és hazánkban is a századelőn létesítették. A századelő az életreform és a reformpedagógiai mozgalmak kibontakozásának időszaka. Az erdei iskolák alapításának eredeti célja ellenére a reformpedagógia mozgalom egyik irányzatának tekinthetők. Az erdei iskolákban számos olyan pedagógiai törekvés megvalósult, melyek úgy általában jellemzőek a reformpedagógiai irányzatokra. Kiszakadás a nagyvárosok egészségkárosító levegőjéből. A gyermekek felszabadítása a hagyományos iskola béklyóitól. A magoltató – lélekgyilkoló iskola elvetése. Az életszerű, gyakorlati tevékenységek keretében megvalósuló tanítás és nevelés. Az erdei iskolai mozgalom és hazai reformpedagógiai törekvések összefonódását tanúsította az 1913-ban megrendezett Első Magyar Gyermektanulmányi Kongresszus és Kiállítás is. A nagyszabású rendezvényen az erdei iskolai mozgalom hazai és nemzetközi képviselői is bemutatkozhattak. Az I. világháború után, bár némileg megváltozott pedagógiai célzattal, de továbbra is megjelentek erdei iskolai kezdeményezések. Ezek egyike volt a soproni erdei iskola (Langerné, 2015; Kováts-Németh, 2010).

Előadásom célja egyrészt annak a folyamatnak a bemutatása, melynek során az erdei iskolák hazánkban is elterjedtek a századfordulón, illetve a két világháború között. Másik fő cél annak felmutatása, hogy milyen alapvető reformpedagógiai törekvések jellemezték az erdei iskolák működését a századelőn és milyen törekvések mentén létesültek a két világháború között. Kiemelten vizsgálom a soproni erdei iskolában megvalósult szociális, illetve nevelő-oktató tevékenységet.

A kutatás alapvető módszere a dokumentumelemzés lesz. Nyomtatásban megjelent korabeli és újabb irodalmak mellett a soproni intézmény működésének bemutatásához levéltári forrásokat is felhasználok.

Irodalom:

Duhr, M. (2006): Das Kulturphänomen Wald, eine Bildungsressource für die Schule. In: Corleis, F. (Hrsg.) (2006): Schule: Wald. Der Wald als Ressource einer Bildung für eine nachhaltige Entwicklung in der Schule. Lüneburg: Verlag Edition Erlebnispädagogik Lüneburg, 21–74.

Hortobágyi K. (1993): Újjászülető erdei iskolák Magyarországon. Iskolakultúra, 3, 13-14, 85–90. https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/29104/28822

Kováts-Németh M. (2010): Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig. Pécs: Comenius Kiadó

Langerné B. J. (2015): Die Entstehungsgeschichte der ersten Waldschule auf dem Gebiet Ungarns der Österreich – Ungarischen Monarchie und ihre pädagogische Konzeption hinsichtlich der Alternativität. Neveléstörténet, 12, 3-4, 13-20.

Németh A. – Skiera, E. (1999): Reformpedagógia és az iskola reformja. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó
https://www.researchgate.net/publication/306255135_Reformpedagogia_es_az_iskola_reformja

Patyi G. – Kollarics T. (2023): A környezeti szemléletformálás eszme- és társadalomtörténeti gyökerei Németországban. Magyar Tudomány, 184, 3, 291-297.

https://mersz.hu/hivatkozas/matud202303_matud_book1/kom/1

Keywords/Kulcsszavak: erdei iskola, Magyarország, Sopron

Papp Beáta (Pécsi Tudományegyetem). *Magyar-olasz két tannyelvű oktatás: Érettségi vizsga – történelem olasz nyelven.*

Abstract/Absztrakt. A nyolcvanas évek magyar oktatáspolitikájának innovációja a két tannyelvű képzés bevezetése volt, amely a mai napig a legalkalmasabb oktatási forma a tartalomalapú nyelvoktatáshoz. Jelen tanulmány a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium, a kőbányai Szent László Gimnázium, a budapesti Xántus János Két Tanítási Nyelvű Gimnázium, valamint a debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium magyar-olasz két tannyelvű tagozatát vizsgálja. Hazánk köznevelését az idegen nyelvi szaktárgyi oktatásról szóló kutatások karcsúsága árnyékolja, következésképpen hiányterületként jelölhető meg a magyar didaktikai szakirodalomban. Az olasz tannyelvet illetően korábban még nem látott napvilágot olyan értekezés, amely a középiskolai kimeneti eredményeket közölte volna. Előadásunkkal ezt az űrt hivatott pótolni. Az eddigi tantárgypedagógiai kutatások leszögezik, hogy a két tannyelvű oktatásban tanuló diákok nem szenvednek hátrányt a szaktárgyi tudás elsajátítása terén. Legalább olyan teljesítményt érnek el idegen nyelven, mint amilyet a magyar nyelven tanuló társaik, adott esetben meg is haladják azt. Mindazonáltal bizonyítást nyert továbbá, hogy a két tannyelvű oktatásnak pozitív hatása van a tanulók felszíni és kognitív nyelvi kompetenciájának fejlődésére is (Várkuti, 2010). Az érettségi vizsga „kimeneti szabályozóként" megerősíthet, vagy cáfolhat bizonyos tannyelv-pedagógiai eljárásokat (Vámos, 2007). Annak feltérképezésére, hogy a szaktárgyi oktatást megcélzó megállapítások továbbra is helytállóak-e, a következő kutatási kérdések mentén szemügyre vettük a történelem érettségi vizsgatárgyat: 1. Mekkora a történelem vizsgatárgyat olasz nyelven választók intézményi eloszlása? 2. A teljesítmények alapján felállítható-e rangsor az intézmények között? 3. Kimutatható-e a tannyelv negatív hatása az eredményekre? Tanévekre lebontva, iskola, osztályátlag és évfolyam szempontjából statisztikai adatokra támaszkodva elemeztük a tanulók (N=295) 2011/2012-2020/2021 közötti tanévek periódusára vonatkozó májusi közép szintű olasz nyelvű történelem érettségi teljesítményét. Az adatfeldolgozást követően megállapítható, hogy a szóban forgó 10 évben a Xántus János Gimnázium diákjai közül csupán egy fő vállalkozott az olasz nyelvű történelem érettségire. A további három intézmény tekintetében nincs olyan eset, amikor azonos tanévben azonos számú tanuló érettségizett, ugyanakkor mégis kirajzolódik egyfajta rangsor az intézmények közt. A tannyelv teljesítményekre gyakorolt negatív hatása nem mutatható ki.

Keywords/Kulcsszavak: két tannyelvű oktatás, érettségi vizsga, történelem, olasz nyelv

Chrappán Magdolna (Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet). *A mentorok szerepértelmezése a triádikus kapcsolatban.*

Abstract/Absztrakt. A tanárjelöltek számára a gyakorlati képzés során a mentorálás jelenti a fő támaszt, és motiválja őket a szakma megkezdésére (Williams, 2013, Landau Wright et al., 2015). Éppen ezért fontos tudni, hogyan működik a triádikus kapcsolat az iskolai mentor, a tanárjelölt és az egyetem között (Stewart & Jansky, 2021, Lillejord & Borte, 2016; Chu, 2019).

Heurisztikus kutatásunk célja a mentorok, hallgatók és egyetemi szereplők közötti interakciók, a mentori folyamat legfontosabb elemeinek és az iskola szervezeti kontextusának hatásának feltárása.

Kutatásunk során (2021-2023) magyarországi tanárképzésben dolgozó tanár hallgatókat és mentorokat kérdeztünk. A kutatás kevert módszertannal (Creswell, 2015): kvalitatív (interjúk) és kvantitatív (saját fejlesztésű kérdőív 280 mentorral és 350 hallgatóval) történt.

Előadásunkban a mentorkérdőívnek csak egyetlen szegmensét mutatjuk be: hogyan befolyásolja a mentorok szerepértelmezését a szervezeti támogatás, a tanárjelöltekkel való kommunikáció. Különböző modellek alapján készítettünk egy 6 panelből, 143 elemből álló kérdőívet (Cronbach-α 0,894), amely a pedagógiai folyamat elemeire, a mentorálttal való kapcsolatra, valamint a mentori folyamat interakciós jellemzőire vonatkozik (Lavonen et al. , 2019, Bruneel & Vanassche, 2021). Az adatfeldolgozáshoz SPSS 29-et használtunk.

Elsődleges elemzésünk azt mutatja, hogy a mentorok szerepértelmezését két tényező jelentősen befolyásolja: a menedzsment szerepvállalása és a nem. Ha a menedzsmentet intenzíven bevonják a mentori folyamatba, a mentorok tágabban értelmezik a mentori tevékenységet, különös tekintettel a pálya szépségének és a tanári kompetenciáknak a bemutatására (Pearson corr: 0,429; 0,395, szig. <0,001).

Az adatok szerint a mentorok alapvető tevékenysége a tanítási-tanulási folyamat elemeire fókuszál, ritkább a tanórán kívüli tevékenységgel való intenzív foglalkozás, és vannak nemi szempontú prioritások is. A férfi mentorok inkább a kurzus tartalmára koncentrálnak (P. corr: 0,357, szig. <0,001), főként az alapelvekben állapodnak meg, és kevésbé részletes módszertani segítséget nyújtanak (P. corr: 0,307, szig. <0,001), míg a nők a hallgatókkal való személyes kapcsolatot és segítségnyújtást preferálják, részletes módszertani segítséget nyújtanak és a mentorált érzelmi állapotával való törődést tartják fontosnak(P. corr: 0,349; 0,309; 0,278; szig. <0,001). A korrelációs együtthatók nem túl erősek, de erősen szignifikánsak.

A magyar mentorok a közvetlen tanórai munkára helyezik a hangsúlyt, ami a közvetített pályaképet zártabb, tantárgyközpontúbb irányba tolja. Segíthet, ha az iskolavezetés intenzíven jelen van a mentori folyamatban.

Eredményeink elsősorban a tanárképzés szervezeti szereplői (egyetemi adminisztráció, iskolavezetés) számára lehetnek hasznosak.

Hivatkozott irodalom:

Bruneel, S., & Vanassche, E. (2021). Conceptualising Triadic Mentoring as Discursive Practice: Positioning Theory and Frame Analysis. European Journal of Teacher Education, 44(4), DOI: 10.1080/02619768.2021.1985456

Chu, Y. (2019). Mentor teacher professional identity development in a year-long teacher residency. Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning, 27(3), 251–271.

Creswell, J. W. (2015). A concise introduction to mixed methods research. Thousand Oaks, CA, Sage

Landau Wright, K., Hodges, T. S., Franks, A. D., McTigue, E., & Douglass, A.G. (2015). Minding the Gap: Mentoring Undergraduate Preservice Teachers in Educational Research. In: Li,Y. & Hammer, J. (Eds.), Teaching at work. (pp. 171-192). Sense Publishers.

Lavonen, J., Henning, E., Peteresen, N., Loukomies, A. & Myllyviita, A. (2019). A comparison of student teacher learning fro practice in university-affiliated schools in Helsinki and Johannesburg. European Journal of Teacher Education, (42)1. 4-18. DOI: 10.1080/02619768.2018.1541083

Lillejord, S., & Børte, K. (2016). Partnership in Teacher Education - a research gapping. European Journal of Teacher Education, 39(5), 550-563. DOI:10.1080/02619768.2016.1252911

Stewart, T. T., & Jansky, T. (2021). Dialogical-self theory & Wobble: Supporting novice teachers through dialogue. In Monereo, C., Weise, C., & Hermans, H. (Eds.). Dia- logicality: Personal, local, and planetary dialogue in education, health, citizenship, and research. International Society for Dialogical Science. 54-62.

Williams, J. (2013). Constructing New Professional Identities. Career Changers in Teacher Education. Sense Publishers, Rotterdam.

Keywords/Kulcsszavak: mentorálás a tanárképzésben, triádikus kapcsolat, iskolai mentorszerep, kevert módszertan, menedzsment a tanárképzésben

Reikort Ildikó (Pécsi Tudományegyetem). *A Bányay-program és inkluzív nevelés az alapfokú művészeti iskolákban.*

Abstract/Absztrakt. A művészeti területeket képviselő pedagógiai tantárgyak fontossága az utóbbi években háttérbe szorult, annak ellenére, hogy zeneiskolák sok évtizede fennállnak, és működnek. A zeneiskolában való tanítás formális, hagyományokra épülő, az állam által finanszírozott oktatási rendszerbe ágyazódik, amelynek biztonságot nyújtó statikussága mellett a világ változásai miatt rugalmasságot követel mind a vezetőktől, mind a zenepedagógusoktól. A zeneiskolák megalakulása óta nem csak rendszerváltás történt, de a technokommunikációs eszközök fejlődésével elvárás a zenepedagógusok irányában is, hogy egyre nagyobb léptékekben, és egyre gyorsabb tempóban új módszereket alkossunk és sajátítsunk el, amely nem csak a gyermekek tárgyi tudásához és személyiségük fejlődéséhez is igazodik, hanem a szülők igényéhez is alkalmazkodik.

Az emberi kapcsolatok működésének alapját olyan képességek és készségek elsajátítása biztosítják, amelyek társadalmi szinten érvényesülnek. Ennek feltétele az esélyegyenlőségek megteremtése, a másság elfogadása, amelynek az egyik fontos színtere az iskola. Az integratív nevelés elengedhetetlen ahhoz, hogy gyakorlatban mindez megvalósulhasson.

A művészetoktatás jelenlegi helyzete a hivatalos úton történő integrációt nem teszi lehetővé, így az inkluzív nevelés megvalósulása lehetséges. A művészetoktatáson belül a zenepedagógia különösen érzékeny területté vált, mivel a zene köztudottan jótékony hatással bír a különböző nehézséggel küzdő egyénekre. A szülők már nem csak a zenetanulás szempontjait, hanem a zenével való kapcsolatot, és annak pozitív hozadékait is fontosnak tartják. Ebből kifolyólag a zenetanárok egyre több SNI-, BTMN-taulót, és különleges bánásmódot igénylő gyermeket oktatnak úgy, hogy nem jogosultak segítő szakember támogatásra.

A Magyar Zenterápiás Egyesület kezdeményezésére egy innovatív, úgynevezett Bányay-programot hozott létre az állami fenntartású művészetoktatási intézmények zenetanárai számára, amely Bányay Zsuzsanna csellóművész nevét fémjelzi, az ő szellemi nyomdokait követi. A mentorhálózat segítő szakemberei olyan zeneterapeuta kollégák, akik egyben zenetanár végzettséggel is rendelkeznek. A program ötletadója Reikort Ildikó, aki már régóta keresi a zeneterápia és zenepedagógia határterületeinek kapcsolódási pontjait.

A Bányay-program jelenleg országos hálózatot átfedő rendszerben működik, amelyben hét zeneterapeuta végez szupportív tevékenységet, akik a folyamat során kijelölt időközönként szupervízióban vesznek részt, amit szupervízióra jogosult szakember vezet.

A program eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy a zenetanárok nagy része igényt tart a nehézségekkel küzdő tanulók tanításának megsegítésében.

A Bányay-program hiánypótlás is egyben, mivel a közoktatás részét képező művészetoktatási intézményekben, ezen belül a zeneoktatás tanárait is megillető segítő szakemberek munkáját váltja ki a Magyar Zeneterápiás Egyesület innovatív kezdeményezése által.

Szakirodalom

Csányi Y. (1993): Együttnevelés. Speciális igényű tanuló az iskolában. Budapest, OKI Iskolafejlesztési Alapítvány.

Csányi Y. – Kereszty Zs. (2009): Inklúziós tanterv és útmutató a Magyarországi pedagógusképzés számára. Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest.

Forray, R. K. és Varga, A. (2011): Inklúzió a felsőoktatásban. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs. Utolsó letöltés: 2022.12.28. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/inkluzio_a_felsooktatasban/index.html

Halász, G. (2004): A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása. Európai politikák és hazai kihívások. Új Pedagógiai Szemle, 2. 28–38.

Juhász, J. (1989): Magyar Értelmező Kéziszótár I. kötet. Akadémia Kiadó, Budapest.

Kozma, T.(2016): A jövő iskolája projekt. Educatio. 2016/4. szám. Budapest.

Központi Statisztikai Hivatal, Oktatási adatok, 2019/20.

MAGYAR KÖZLÖNY 8. szám. 3/2011. (I. 26.) NEFMI rendelet Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet módosításáról. Budapest.

Mesterházi, Zs. (2002): Integrált nevelés a nemzetközi és a hazai oktatásrendszerben. Gyógypedagógiai Szemle, 1. Budapest.

Pap, G. (2017): Az integráció egy lehetséges formája a művészetoktatásban: Dramatikus zenei gyakorlatok. Iskolakultúra, 27. évfolyam, 2017/1–12. szám.

Schiffer, Cs. (2008): Az inklúzió fogalmának értelmezései és azok ellentmondásai. In: Bánfaly Csaba (szerk.): Az integrációs cunami. ELTE BGGYFK, Budapest. 45-64.

Vidonyiné Sólymos, R. (2010): A sajátos nevelési igényű tanulók integrált oktatására való érzékenyítéshez kapcsolódó pedagógiai módszerek támogatása. Nyugat-Magyarországi Egyetem. OM azonosító: 200 851. FAT szám: ALF-032. Felnőttképzési nyilvántartási szám: E-000959/2014.

Keywords/Kulcsszavak: Inkluzió, mentorhálózat, társadalmi innováció, zeneoktatás

Czapné Makó Zita (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *A Gardner féle intelligencia elmélet alkalmazása a tanító és az óvodapedagógus szakos hallgatók matematika óráin.*

Abstract/Absztrakt. Az előadásom központi témája a többszörös intelligencia elmélet alkalmazása a matematika oktatásában. A tanító és az óvodapedagógus szakos hallgatók negatív élményekkel érkeznek a középiskolákból. Ezek az élmények erősen meghatározzák a matematikai attitűdjüket. Bármennyire is elhivatottak leendő szakmájuk iránt, hiányzik belőlük a matematika szeretete és félnek a tantárgy tanításától.

A többszörös intelligencia elméletet Howard Gardner dolgozta ki. Meglátása szerint mindenki másban tehetséges, más intelligencia területen erős. Több kutatás is alátámasztja, hogy a Gardner féle elmélet az általános iskolás tanulók körében sikerrel alkalmazható. Munkám során azt vizsgáltam, hogy a matematika különböző módokon való megközelítése hogyan motiválja, inspirálja a leendő pedagógusokat.

A kutatást első- és másodéves tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók körében végeztem. A Gardner tesztet 45 hallgató töltötte ki. A teszt kiértékelése után a frontális oktatás mellett a hallgatók személyre szabottan kaptak feladatokat. Az egyéni feladatok az aktuális tananyaghoz kapcsolódtak, de a hallgatók a legerősebb intelligenciájukon keresztül tanulták meg a tananyagot.

A kutatásom során arra jutottam, hogy a többszörös intelligencia elmélet alkalmazása az egyetemi matematika oktatásban is eredményre vezet. Az egyéni adottságok figyelembevételével, változatos módszerek alkalmazásával a hallgatók belső motivációja nőtt, örömmel vettek részt az órákon.

Keywords/Kulcsszavak: többszörös intelligencia, matematika, motiváció

Hegyi Domonkos (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem) és Dr. Révész László (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *Az erőszakmentes kommunikáció vizsgálata egy heves megyei gimnázium tanulói körében.*

Abstract/Absztrakt. Bevezetés

Kutatások bizonyítják, hogy a gyermekek fejlődésére hátráltató hatással van a verbálisan agresszív, büntető légkör (Solomon & Serres, 1999; Johnson, Cohen, Smailes, Skodol, Brown & Oldham, 2001; Tomoda, 2010). Éppen ezért egy olyan helyen, ahol a gyermek sok időt tölt - például iskola, testnevelés óra - döntő fontosságú, hogy a vele foglalkozó személy hogyan kommunikál, hogyan oldja meg a konfliktusokat, milyen mintákat ad. Az erőszakmentes kommunikáció az empátiára és az őszinte önkifejezésre épül, célja, hogy a kommunikációban résztvevő felek egyaránt „győztesként" kerülhessenek ki a beszélgetésből a saját és a másik fél érzéseinek figyelembevételével (Rosenberg, 2001). Hiánypótló módszerről beszélhetünk, hiszen komplex módon hat: érzelmileg fejleszt, konfliktuskezelésre tanít, nyelvi fejlődésre, szociabilitásra bír, miközben fejleszti a foglalkozáson résztvevők kapcsolatát, valamint a pedagógussal való kapcsolatot is (Molnár, 2008; Rosenberg, 2001).

Kutatási célok, kérdések

Az általunk tanulmányozott kutatásokat alapul véve vizsgálatunk több előfeltevés köré csoportosult. Hipotéziseink főként a tanulók által testnevelés órán észlelt erőszakmentes kommunikáció elemeit vizsgálták. Mivel ezt a speciális közeget és témát, eddig korábbi kutatások nem tárták fel részletesen, érdemes mélyebb elemzés alá vetni a testnevelést az erőszakmentes kommunikáció szempontjából. Kérdéskén merült fel, hogy az erőszakmentes kommunikáció (EMK) jellemzői kapcsolatba hozhatóak-e a tanulók reziliencia (lelki ellenállóképesség) és optimizmus szintjével, valamint azzal, hogy mennyire szeretnek iskolába, azon belül is testnevelés órára járni, illetve van-e eltérés a különböző osztályokba járó tanulók között az erőszakmentes kommunikáció észlelésének szempontjából.

Módszerek

Kutatásunkban egy Heves vármegyei iskola diákjai (n = 101) vettek részt, akik egy Erőszakmentes Kommunikációval kapcsolatos tesztet töltöttek ki, a Connor-Davidson reziliencia kérdőív 10 itemes változatát (Járai, Vajda, Hargitai, Nagy, Csókási, Kiss, 2015), valamint az Életszemlélet Tesztet (Bérdi és Köteles, 2010). A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim volt. A kutatással kapcsolatos etikai szabályokat betartottuk.

Eredmények

A tanulók által a tanáraik felől érzékelt erőszakmentes kommunikáció mértéke összefüggésben áll azzal, hogy az adott diák mennyire szeret iskolába, illetve testnevelésórára járni, valamint kapcsolatba hozható a tanuló optimizmus, illetve reziliencia szintjével. Feltevésünk alapja az erőszakmentes kommunikáció azon aspektusa, mely segíti a feleket a pozitív kapcsolat kialakítására a tanárdiák viszonyban. Úgy gondoljuk tehát, hogy azon diákok, akikkel szemben tanáruk az erőszakmentes kommunikáció eszközét alkalmazza, szívesebben járnak testnevelésórára, illetve közvetetten iskolába is. Akik tanáruk felől megértést, figyelmet, bátorítást érzékelnek véleményünk szerint lelkesebben vesznek részt a testnevelésórán, valamint nagyobb biztonságérzetet tudhatnak magukénak. Mindez a kutatásunkban is megjelent, a két jelenség közötti pozitív korrelációt vizsgálva sikerült igazolni. Tehát a kutatás alapján az a tanuló, aki úgy érzi, hogy alkalmazzák vele szemben az erőszakmentes kommunikációt, szívesebben jár testnevelés órára, mint az a tanuló, akivel szemben ez nem történik meg. Illetve az EMK pontszám összefüggésbe hozható a tanuló reziliencia pontszámával. Véleményünk szerint a magasabb EMK pontszámmal rendelkező tanulók – tehát akikkel szemben inkább alkalmazza a testnevelőtanáruk az erőszakmentes kommunikáció elemeit - lelkileg ellenállóbbak, strapabíróbbak.

Megbeszélés

Az erőszakmentes kommunikáció összefügg mind az optimizmussal, mind a rezilienciával, illetve összefüggésbe hozható a diákok iskolába, illetve testnevelés órára járási hajlandóságával. Éppen ezért szükség van arra, hogy a témában készült kutatások eredményeit tudomásul véve és felhasználva, az erőszakmentes kommunikációt fejlesztő programokat hozzunk létre a testnevelőtanárok számára, a diákok pszichológiai és mentális egészségének megőrzése céljából.

Keywords/Kulcsszavak: erőszakmentes kommunikáció, lelki ellenállóképesség, testnevelés

Molnár Ákos (Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola) és Prisztóka Gyöngyvér (Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet). *Iránytű az iskolai testnevelés oktatásához a 21. században.*

Abstract/Absztrakt. Bevezetés

Az elmúlt 30 évben egy globális paradigmaváltásnak vagyunk részesei, ahol az internet a tudás demokratizálódását, a digitalizáció az online tér globális kinyílását eredményezte. Ebben az addiktív korszakban a fiatal „homo digitalis" nemzedékek tagjai audiovizuális médián alapuló gondolkodásmóddal rendelkeznek, életüket meghatározza a kortársdominanciájú kultúra, az élményéhség, ugyanakkor az elmagányosodás, a lelki szegénység. A megváltozott globális társadalmi megatrendek új humán képességek és készségek elsajátítását követelik meg, amihez az oktatási rendszernek is alkalmazkodnia kell. Az iskolai testnevelés oktatásában is szükséges az innovatív módszertani megújulás (Csapó, 2000) annak érdekében, hogy az új generációk életében újra trendi legyen sportolni és az egészségtudatos magatartás igény legyen. Minderre a 2012-től bevezetett (2011. CXC. tv.) mindennapos iskolai testnevelés rendszere kiváló lehetőséget nyújt a testnevelő tanárok számára (Bognár, 2019). Többszempontú vizsgálatainkkal azt kívánjuk bizonyítani, hogy a tánc változatos mozgásrendszere élményközpontú, a fizikai aktivitásra ösztönző eszközként használható, az ideális személyközi viszonyok, valamint az osztályközösségekben a kapcsolatépítés és megtartásának képességét szolgálja, továbbá eredményes az iskolai testnevelés megújításában.

Anyag és módszerek

Vizsgálati módszerként saját szerkesztésű, anonim, online, önkitöltős kérdőívet alkalmaztunk. Jelen előadás vizsgálati mintáját 422 testnevelést oktató pedagógus alkotja. A nemek és életkorok megoszlása: 265 nő (43 ± 11,8) és 157 ffi (41 ± 11,73). Alapvető kritérium volt, hogy a vizsgált személy Magyarországon aktív pedagógusként, a köznevelési törvény által meghatározott köznevelési intézménytípus bármelyikében oktató-nevelő munkát végezzen. Az adatok kiértékelésénél különféle egy- és többváltozós statisztikai eljárásokat alkalmaztunk. A leíró statisztikai számítások után összefüggésvizsgálatokat is végeztünk (korreláció, T-próba, ANOVA, Cronbach-alfa, Korrespondencia elemzés). A kapott eredmények érvényességének megállapításához Sajtos és Mitev (2007) alapján 5%-os szignifikancia határértéket alkalmaztunk. A Cronbach-alfa mutató használatánál 0,5-1 közötti értéket tartottunk irányadónak (Darren és Mallery, 2019).

Eredmények

A pedagógusok elismerik a tánc innovatív szerepét, a társas nexusok, az osztályközösségek kohéziójának és a tanulók közötti szociális koherenciaérzet erősítő hatását. Ugyanakkor a válaszadók több mint fele nem érzi magát kompetensnek (54%) és szakmailag felkészültnek (59%) a tánc oktatásához. A független mintás T-próba alapján szignifikáns különbség van a női és férfi testnevelő tanárok között a tánc fejlesztő hatásaival, valamint az iskolai testnevelésben történő alkalmazásával kapcsolatban. Konszenzus mutatkozik a tekintetben, hogy a tánc elősegíti a testnevelés tantárgy iránti belső motiváció kialakítását és szinten tartását – akár a hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában is –, ezzel motiváltabbá téve a tanulókat a mindennapos testmozgásra.

Következtetés

A tánc az egyik megfelelő eszköze lehet az iskolai testnevelés módszertani kultúraváltásának. Integrálásával a „motivációs rendszerváltás" a testnevelés tantárgy iránt kialakítható és elérhető. A tánc az az alternatív lehetőség, amely iránytűként utat mutat a 21. századi iskolai testnevelés oktatásához, hatásos eszköz a csorbult társas kapcsolatok megerősítéséhez. Kialakítható és szorosabbá fűzhető általa a diák-diák és tanár-diák kapcsolati viszony, valamint kulturális hídként és mozgásos anyanyelvként (Kraiciné, 2008) összekapcsolja az egyes generációkat.

Felhasznált irodalom

2011. CXC. köznevelésről szóló törvény

Bognár József (2019): A testnevelés értékorientációja. Új Pedagógiai Szemle 69. évfolyam, 3-4. sz.

Csapó, B. (2000): A minőségfejlesztés az oktatási rendszer fejlődésének katalizátora. Iskolakultúra 10:1. 75-82.

Darren Geogre, Paul Mallery (2019): IBM SPSS Statistics 25 Step by Step. New York.

Kraiciné, Sz. M. (2008): Játék és tánc az iskolában. SZÍN. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus folyóirata. 2008 augusztus. 46-52.

Sajtos László, Mitev Ariel (2007): SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest.

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTÉRIUM ÚNKP-22-3-I KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Keywords/Kulcsszavak: tánc, iskolai testnevelés, digitális generáció

Besenyei Mónika (Budapesti Gazdasági Egyetem). *A fenntarthatósági kompetenciák, mint a 21. századi vezetői siker kulcsa.*

Abstract/Absztrakt. Mára kissé elkopott ez a fogalom, ezért sokan igyekeznek kerülni, vagy kikerülni a fenntarthatóság szót. Szinte mindenki tisztában van azzal, hogy a fenntartható fejlődés miért alapvető fontosságú a 21. században. Bár arról már megoszlanak a vélemények, hogy miként kellene, vagy lehetne a leghatékonyabban megvalósítani.

Míg az SDG-k 2015. évi megszületését követően a nyugati országok mantrájává váltak az abban szereplő célok és célkitűzések, a világ többi részén nem sok változást lehet tapasztalni. A hatások csak lassan gyűrűznek tovább még akkor is, ha az ENSZ SDG megalkotásának célja részben éppen az volt, hogy a fejlődő országokat is hatékonyan bevonja a globális (például klíma) törekvésekbe.

A fenntarthatósági átalakulás folyamata még a jóléti társadalmak számára is számos kihívást tartogat. Az adott szervezeteknek (vagy országnak, régiónak) figyelembe kell venniük mindazokat az akadályokat és tranzakciós költségeket, amelyekkel a folyamat során várhatóan találkozni fog. Bár a közismert globális fenyegetések, mint például a túlnépesedés, az éghajlatváltozás, a vízhez való korlátozott hozzáférés, és az ezekhez kapcsolódó migráció, vagy az éhezés nyomása szolgálhat motivációként, de nem lehet csak a félelem által vezérelve haladni. Ezek a hiánymotivált mozgatórugók rövid életűek. Mivel az átállás hosszú folyamat (még szervezeti szinten is, nehogy nagyobb léptékben), kellő előkészítést és megfelelő stratégiát igényel. A rosszul megtervezett fenntarthatósági átalakulás miatti kudarc nagyobb visszaesést eredményezhet, mint amennyi fejlődést elértünk.

A rendszerszintű változásokhoz nem csak célokra, stratégiákra, és szakpolitikai támogatásra van szükség, hanem arra is, hogy legyenek olyan „change agent" formátumú vezetők, akik képesek az átalakulások élére állni. Továbbá kellenek azok a vezetők is, akik bár nem „change agentek", de képesek arra, hogy a változásokat támogassák.

A jelen évszázat globális képét tovább színezi, hogy a digitalizáció és a 4. ipari forradalom (4IR) egy alapvetően új perspektívát hozott a rendszerbe. Eddig elsősorban az éghajlatváltozásból eredő, nyomás volt a rezsimszintű fenntarthatósági átmenet hajtóereje. Most új elemként a 4IR várható hatásai is (például a változó munkaerőpiacok) felerősíthetik a fenntartható fejlődés fontosságát. Amikor egy (leendő) vezető arra készül, hogy a 4IR teremtette új rezsimben(is) sikeres legyen, akkor figyelembe kell vennie mindazokat a kompetenciákat, amelyek támogatásával, sikeres lehet, úgy, hogy a mesterséges intelligenciát és a robotizációt nem ellenségnek, hanem a cél elérésének eszközeinek tekinti. Ehhez pedig kulcsfontosságú az oktatás, amely a fenntarthatóság számos aspektusához kapcsolódik. Ahhoz, hogy a szükséges kompetenciákat a leendő tudásmunkások megszerezhessék az oktatásnak fel kell készülnie a változásra. Ez azt jelenti, hogy prioritásként kell kezelni, és azonnal újra kell tervezni, a curriculumot és a módszereket is. Mégpedig először egyetemi szinten lenne szükség radikális változásra.

A kutatás, aminek az eredményeit bemutatom az "Oktatás a fenntartható fejlődésért" keretrendszer új megközelítésére összpontosít. A fenntarthatóságot egy olyan oktatási módszertani eszköznek tekintjük, amellyel a hallgatókat olyan kompetenciákkal lehet felvértezni, amely már nem „csupán" fenntarthatósági fókuszú, hanem bármely iparágban, szektorban és vezetői szinten alkalmazható. Azt állítjuk, hogy a fenntarthatóság nem „csak" önmagáért fontos, hanem az oktatásban interdiszciplináris módszertani eszközként használható a jövőbeli kompetenciák fejlesztésére, függetlenül az oktatási intézmény fő diszciplínájától.

Keywords/Kulcsszavak: Fenntarthatósági kompetenciák, Felsőoktatás, 4IR

Dr. Csillei Béla (Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ). *A szolnoki szegregátumokban élő hátrányos helyzetű roma és nem roma fiatalok tanulási-művelődési szokásainak helyzetfeltárása a társadalmi esélyteremtés lehetősége érdekében.*

Abstract/Absztrakt. A szolnoki szegregátumokban élő hátrányos helyzetű roma és nem roma fiatalok tanulási és művelődési szokásainak helyzetfeltárása és a megfelelő motiváció kialakítása a társadalmi esélyteremtés lehetősége érdekében nem egyszerűen a hátránycsökkentésről szól. Sokkal inkább arról, hogy a közösségi összefogás, a megfelelően nyújtott segítség, az együttes feladatvállalás ad e esélyt. Arra, hogy ezek az elzárt közösségben élő fiatalok képesek legyenek kitörni abból a fizikai és szellemi gettóból, melybe a deprivációs helyzetük és a kölcsönösen létező előítélet bezárta őket. A közösségi házak feladatvállalása a művelődés, a tanulás, a továbbképzés és a szabadidő hasznos eltöltése programja megvalósításában a főként romák lakta szegregátumokban kiemelt jelentőséggel bír. Elősegítik a felzárkóztatást, hátrányok enyhítését, segítik a képzést-tanulás, biztosítják a társadalmi esélyteremtés lehetőségét. Az itt élők hátrányos helyzetű-halmozottan hátrányos helyzetű, többségében önkormányzati lakásokban élő roma és nem roma családok ugyan elfogadják a tanulás, a szakképzettség megszerzésének szükségességét, maguk azonban nem tesznek semmit ezen célok eléréséért. A kutatás során azt is vizsgálom, hogy a kapcsolatba kerülő gyerekek-családok tekintetében milyen mértékben jellemzi a hátrányos helyzetet a rossz szocio- ökonómiai státusz, a művelődés iránti óhaj, a tanulási hatékonyság, a felbomlott család, a konfliktusos családok (szülő-gyerek konfliktus, munkanélküliség, alkoholizmus a családban, elhanyagoló vagy agresszív szülők, válási krízis). Tapasztalat, hogy a leendő szakképző iskola-gimnázium nem fogadja szívesen az innen jelentkezőket. Ezek a fiatalok pedig segítséget nem kapván lemorzsolódnak, a napi fizetős alkalmi munka kedvéért otthagyják ezt a lehetőséget. A kutatás fő kérdése tehát az, mennyire képesek a Közösségi Házban dolgozó szakemberek felkelteni a művelődés és a tanulás, a szabadidő értelmes eltöltése iránti igényt. Úgy, hogy ezt érdeklődési körüknek, életkoruknak megfelelően tölthessék el, miközben kellő motivációt kapnak a továbbtanuláshoz. Elvileg önmaguk is megkereshetik a tanulás, az iskolai végzettség megszerzése, a szakképzés intézményeit, de a gyakorlat azt mutatja, ez segítség nélkül nem megy. A jelenlegi kutatás alapja a 2015-ben elkészített tanulmányom, amely az általános iskolás korú roma és nem roma fiatalok esélyteremtését vizsgálta. Ezt az elkövetkező években a középiskolai kollégista diákok szabadidejének vizsgálata követte. Ezen tapasztalatok alapján kezdődött meg a mostani kutatás, melynek zárótanulmánya az immár negyedik éve tartó vizsgálat eredménye lesz. Az ÉAOP „Szolnok, Nyugati városrész szociális rehabilitációja" projekt keretében 2019 óta veszek részt a Szolnok, Tücsök úti Közösségi Ház munkájában és dolgozom szakértőként-mentorként a másik három szolnoki szegregátum TOP pályázatokkal létrejött közösségi házai munkáját segítve. A célcsoport valamennyi telepen az ott élő családok, fiatalok és idősebbek egyaránt. A kutatás a jelenleg is zajló ill. a már elkészült kérdőíves interjúk, a helyszíni felmérés és a személyes mélyinterjúk következtében összegzésként helyzetelemzést, az arra épülő szakmai javaslatot, valamint a tanulás iránti motíváció felkeltésének gyakorlat tapasztalatait összegzi. Célja a hátrányos helyzetű, szegregátumokban élő emberek számára a társadalmi esélyteremtés megvalósítása, a tanulás-továbbtanulás segítése, a felzárkózás megkönnyítése, a szabadidő hasznos eltöltése a Közösségi Ház/ak nevelés programjai és eszközrendszere felhasználásával.

A kutatás összegzése a társadalmi környezetet értékelve egyben erősítheti a megfelelő kapcsolatok kialakítását a helyi társadalom, az itt élő gyerekek és felnőttek, a civil szervezetek, a szegregátumi közösségi élet minőségi változtatását felvállaló szakemberek, valamint a környezetükben-szomszédságukban élők között. Ez nemcsak a célcsoport számára hoz eredményeket, de jelentősen csökkentheti a meglévő és kölcsönös előítéleteket is. Az összegzés javaslatokat kér és ad majd, értéknek tekintve a belső tartalékok feltárását, az innovációt és az együttműködést. A cél az is, hogy ismereteket szerezzünk az itt élők elképzeléseiről a tanulással, az önképzés-továbbképzéssel, a szabadidő hasznos eltöltésével kapcsolatban is. A kutatás a szolnoki szegregátumokban élő felnőttek/fiatalok/családok csoportjait vizsgálja. Számukra célszerű olyan elfoglaltságot találni, amely lehetővé teszi, hogy a szabadidő hasznos eltöltése motivációja, a tanulás/továbbtanulás folytatása, a munkahelyválasztás megtervezése és megvalósítása megerősítést kapjon. A kultúra és a nevelés olyan területéről van szó, ahol a szegregátumokban élőknek joga eldönteni, hogy kívánnak-e élni az indíték – szándék – lehetőség hármas feltételével. Így ennek a döntési helyzeteknek és a megvalósulás eredményessége vizsgálata is kihagyhatatlan. Tapasztalatai, következtetései és gyakorlati megoldásai hasznosak lehetnek a határon túli szegregátumokban élő családoknak is.

Keywords/Kulcsszavak: szegregátum, romák, motiváció, továbbtanulás, esélyteremtés

Hollósvölgyi Máté (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola). *Külön magatartási szabályok betartatása a pártfogó felügyet végrehajtása során.*

Abstract/Absztrakt. A fiatalkorúak és felnőttkorúak ellen zajló büntetőeljárásban a bíróságok a büntetés és intézkedés kiszabása mellett jogerős ítéletükben dönthetnek arról, hogy a társadalom védelme és annak megelőzése érdekében, és hogy az elkövető újabb bűncselekményt ne kövessen el, a pártfogó felügyelet elrendelésével külön magatartási szabályokat is elrendeljenek. A külön magatartási szabályok a pártfogoltak számára kötelezettségek és tilalmak lehetnek. A pártfogó felügyelői tevékenység fő célja az, hogy a pártfogók felügyelők jelenlétével, az igazságügyi szervek (bíróság, ügyészség) jogerős ítéletének, határozatának megfelelően biztosítsa az állam büntetőhatalmának az érvényre jutását és az elítélteket elősegítse a társadalmi reintegrációban, valamint a elősegítse a közösség védelmét. A külön magatartási szabályok betartását a pártfogó felügyelők, valamint speciális esetekben (nyilvános italmérőhelyek, sportrendezvények látogatásának tilalma) a rendőrség is ellenőrzi. A fiatalkorú elítéltek esetében a bíróság sokszor határoz úgy, hogy a bűnelkövetőknek részt kell venniük egy értékrend-korrekciós foglalkozáson, melyet ma országos lefedettség hiányában nem minden megyében tudnak végrehajtani a kollégák, hiszen a Zöldpont Közösségi Foglalkoztató cask Baranya Vármegyében és Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyében működik, a többi megyében az erre kiképzett pártfogó felügyelők hajtják végre a csoportfoglalkozásokat, mely a fluktuáció miatt nem minden esetben kivitelezhető. A foglalkoztatók célja azon az elven alapszik, hogy megpróbálják a bűnelkövetéshez vezető okokat hatástalanítani, a csoportfoglalkozások során fejlesztik a fiatalkorú elítéltek szociális kompetenciáit, vagy az elégtelenül működő szociális készségeiket. A bűnismétlés elkövetése érdekében a Zöldpont Közösségi Foglalkoztatóban csoportfoglalkozásokat tartanak, pszichológiai tanácsot adnak, személyre szóló életvezetési tanácsokat adnak az ott dolgozó pártfogó felügyelők. Akinek a bíróság előírja a részvételt azoknak kötelező a Foglalkoztatóban történő megjelenés, de olyan pártfogoltak is igénybe tudjak venni ezeket a szolgáltatásokat, akiknek ezt jogerősen nem írta elő az elrendelő. Előadásomban ezen a külön magatartási szabályok betartatását mutatom be pártfogó felügyelői gyakorlati tapasztalatok alapján.

Keywords/Kulcsszavak: pártfogó felügyelet, külön magatartási szabályok, fiatalkorú bűnelkövetés

Kiss Julianna (Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola). *Kárpátaljai főiskolai hallgatók kultúra-fogyasztási szokásai és gyermekkori művészeti tanulmányai.*

Abstract/Absztrakt. Az ezredfordulót követően számos ifjúságkutatás vizsgálta a kárpátaljai fiatalság szabadidő-eltöltési szokásait. Az elmúlt évtizedből részletes adatok állnak rendelkezésünkre az érintett korosztály médiafogyasztási és azon belül internetezési szokásairól. A kutatások arra a következtetésre jutottak, hogy az ifjúságon belül (15-29 éves korosztály) jelentős különbségek figyelhetők meg több tekintetben, de Magyarországon már 2000-es évek közepétől erőteljesen befolyásolták a fiatalok szokásait a globális trendek (Székely, 2007); a világháló térhódítása értelemszerűen háttérbe szorította az addig szinte egyedüliként meghatározó médiát, a televíziót és az újságot. A globalizáció leginkább a fiatalok médiafogyasztását befolyásolta, hozzájárulva az új csendes generáció létrejöttéhez (Székely, 2016). A magyar 15–29 éves fiatalok életében a média (vagy tartalom) esetében a zene a legmeghatározóbb, azonban a megkérdezettek majdnem fele identitásának fontos részének tartja a világhálónak azt a részét, amelyet rendszeresen látogat (Magyar Ifjúság Kutatás, 2012).

Kutatásunkban az alábbi kérdéseket fogalmaztuk meg: hogyan jellemezhetőek a kárpátaljai főiskolai hallgatók szabadidő-eltöltési szokásai, milyen szerepet játszottak a nem kötelező iskolai tanórán kívüli művészeti tevékenységek a válaszadók gyermekkorában, van-e összefüggés a fenti két dimenzió között. Az adatfelvétel kérdőív segítségével történt 2022-2023 folyamán Kárpátalján nem valószínűségi mintavétellel 114 főiskolai hallgató részvételével (N=114). Az adatok elemzése során feltártuk, hogy a válaszadók többségének életében gyermekkorban fontos szerepet játszottak a művészeti tanulmányok, ifjú felnőttként inkább az otthon vagy barátok körében végezhető művészeti tevékenységek jelennek meg a szabadidő-eltöltés palettáján gyakori elemként. Vizsgálatunk eredményei nem általánosíthatók, csak a vizsgált mintára érvényesek.

Keywords/Kulcsszavak: gyermekkori extrakurrikulum, ifjúkori szabadidőeltöltés, ifjúkori kultúrafogyasztás

Tuba Máté (Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar), Tigyiné Pusztafalvi Henriette (Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar) és Vass Lívia (Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Doktori Iskola). *Attitűdvizsgálat a fogyatékossággal élőkkel kapcsolatban az ápoló szakosok körében.*

Abstract/Absztrakt. A fogyatékossággal élőkkel szembeni hozzáállás kiemelt fontosságú több szempontból is. Egyrészt az őket ért atrocitások kevésbé érvényesülnek, másrészt az ellátásuk is számottevően hatékonyabb lehet, amennyiben a társadalom és a szakember pozitív attitűddel rendelkezik. A fogyatékossággal élők rehabilitációs tevékenységei kiemelten fontosak annak érdekében, hogy életminőségük megfelelő legyen. Emellett az ellátás során felmerülő egyéb szükségletek ellátását az ápolók tudják biztosítani. Amennyiben ők nem megfelelő hozzáállással rendelkeznek a fogyatékossággal élőkhöz, az ellátásuk és a fogyatékossággal élők önérzete jelentős mértékben csökkenhet.

Ápoló szakos egyetemisták felmérését több kutatásban is fellelhetjük a fogyatékossággal élőkkel szembeni attitűd tekintetében. Szakirodalmi áttekintésben megállapították, hogy általánosságban befolyásolja a hozzáállást az életkor, a nem, a pszichológiai jól-lét és a kultúra. Továbbá megállapították, hogy az egyetemi tanulmányok is hatással vannak az attitűd, az empátia alakulására – például a klinikai gyakorlat ideje vagy a speciális kurzusok jelenléte. Viszont erről csak kevés tanulmány számol be, ezért a hatás nem bizonyítható (Quince et al., 2016). Írországban orvosi egyetemre járó hallgatókat mértek fel fogyatékossággal élőkkel foglalkozó kurzus hatásait vizsgálva. Az eredmények azt mutatták, hogy a kurzus elvégzése szignifikánsan emeli az attitűdöt, empátiát a fogyatékossággal élőkkel kapcsolatban, de hosszabb távon, egy évvel később ennek a hatásai már nem érződnek. Látható, hogy az érzékenyítő kurzusnak lehetnek pozitív hatásai, ám ezek idővel csökkennek. (Cecchetti et al., 2021).

Kutatásunkban az ATDP (Yuker et al., 1970) eredeti formáját használtuk fel, amivel egyetemista ápoló szakos hallgatókat mértünk fel, összesen 85 kitöltött kérdőív volt értékelhető. 10 férfi és 75 női kitöltőtől kaptunk eredményeket, a kitöltők közül 52,9% elsőéves, 16,5% másod-, 8,2% harmad- és 22,4% negyedéves hallgató.

Az ATDP kérdőív esetében a kapott eredmények átlaga 71,98 ± 13,895, mely közömbös, esetleg enyhén pozitív értéket mutat, mivel az eredeti kérdőívben szereplő referenciadatoknál (74,11 ± 14,50) alacsonyabb érték. Ennél jóval pozitívabb attitűd szükséges a segítő szakmák terén annak érdekében, hogy a fogyatékossággal élők ellátása megfelelő minőségű legyen. Az egyetemi előrehaladás tekintetében sem találtunk szignifikáns különbséget, a Kruskal-Wallis teszt eredménye: p=0,321. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az egyetemi mintatantervben nem szerepel semmilyen, a fogyatékossággal élőkhöz köthető kötelező jellegű kurzus. Azon kitöltők, akik jártak ilyen jellegű kurzusra (akár az egyetemi képzés alatt, akár előtte) nem rendelkeznek pozitívabb attitűddel a fogyatékossággal élők felé, mint azok, akik nem vettek részt ilyenen (Z=-1,080, p=0,280). A szakirodalomban fellelhető adatokkal megegyezően szignifikáns különbséget találtunk a női hallgatók javára (Z=-2,867, p=0,004) az attitűd tekintetében.

Látható, hogy a fogyatékossággal élőkkel szembeni attitűd nem kellően magas a felmért ápoló szakos hallgatók körében. Szükséges az ilyen jellegű ismeretek bővítése, valamint tapasztalatszerzés ezen a területen, mely lényegesen nagyobb javulást eredményezhet (Macmillan et al., 2014). Összességében elmondható, hogy enyhén pozitív attitűddel rendelkeznek a felmért ápoló szakos hallgatók a fogyatékossággal élők felé, ugyanakkor egyetemi képzésük nem befolyásolja az ilyen irányú hozzáállásukat. Ennek a tendenciának oka lehet az, hogy nincs ilyen jellegű ismeretátadás, továbbá az is, hogy már alapvetően pozitív attitűddel rendelkezők választják a segítő szakmát hivatásuknak. Annak érdekében, hogy a fogyatékossággal élő személy még kényelmesebben érezze magát az ellátás során, szükséges ennek a hozzáállásnak a formálása.

A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTÉRIUM ÚNKP-22-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Cecchetti, M., Last, J., Lynch, J., & Linehan, C. (2021). Evaluating the longitudinal impact of a disability education intervention on medical students' attitudes towards persons with a disability. Disability and Health Journal, 14(3). https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2021.101092

Macmillan, M., Tarrant, M., Abraham, C., & Morris, C. (2014). The association between children's contact with people with disabilities and their attitudes towards disability: A systematic review. Developmental Medicine and Child Neurology, 56(6), 529–546. https://doi.org/10.1111/dmcn.12326

Quince, T., Thiemann, P., Benson, J., & Hyde, S. (2016). Undergraduate medical students' empathy: Current perspectives. In Advances in Medical Education and Practice (Vol. 7, pp. 443–455). Dove Medical Press Ltd. https://doi.org/10.2147/AMEP.S76800

Yuker, H. E., Block, J. R., & Younng, J. H. (1970). The Measurement of Attitudes Toward Disabled Persons. INA Mend Institute at Human Resources Center. Alberston, New York.

Keywords/Kulcsszavak: fogyatékosság, attitűd, ápoló

Monika Balatoni. *National Values and Civic Engagement among Young People in Hungary.*

Abstract/Absztrakt. Culture, according to Geertz, means the historically transmitted patterns of meaning embodied in symbols. It is a system of inherited conceptions expressed in symbolic forms by means of which men communicate, perpetuate and develop their knowledge about and attitudes toward life (Geertz 1994).

Human culture can only exist in community. It is in contact, communication and feedback with others that cultural phenomena unfold and survive. The predominant medium for the spread of culture today is by the creation of symbols, colours, shapes and visual meanings that directly affect the individual's subconscious. Especially when a group of individuals shape the quality of their memory through secondary experiences (social campaign or the mass media), they will establish a value order.

There is a collective memory and memory, but memory has a social framework, our individual thinking can only remember if it is within the frame of reference of the collective memory and becomes part of it. Most of our memories emerge when we are reminded of them by our parents, friends, teachers or others (Halbwachs 2018). Jan Assmann extended the concept of collective memory by defining communicative and cultural memory within collective memory. By communicative memory, Assmann means memories that an individual shares with peers. An example is generational memory. When the bearers of this memory die out, the next generation takes their place as the bearers of the knowledge passed on to them. But this living memory fades over time. Communicative memory based on oral history can be maintained for about three generations, after which it is replaced by tradition, i.e. it merges into cultural memory (Assmann 2018). Family or community history is rarely passed on today therefore it is replaced by the reality conveyed by culture. This reality is accepted as authentic if people can relate it to their situations and if they can override their community memory without consequences. The development of traditions and rituals, as well as the identification and regulation of places, elements and symbols of memory, is an increasingly urgent and strategic issue for nation states. The government surveillance, cultural and commemorative content and the tasks of institutions are closely interdependent. Therefore, they must be examined together. Knowledge of national culture and traditions is an essential condition for the survival of a nation state. In the last decade, Hungarian governments have set up a number of institutions and programmes to perpetuate national themes and explore all the details of history. However, it is only in the last few years that these institutions have begun to open up to young people. They offer content based on scientific research, but this often appears in an overly professional framework and through communication channels not used by young people. Furthermore, government communication often places the form and ritual of remembrance in a political narrative. It may provide concepts that prevent the active involvement of the younger generation in the process of acting and valuing national memory. It is true that, alongside the memory policies of national governments, global media players have opened up new channels of communication, especially in recent years. In those years historical events were presented in a professional way accessible to young people.

However, the identities conveyed are sometimes conceptual, detached from historical reality, but at the same time embedded in youthful, human and enjoyable stories. Their impact is growing and their popularity is increasingly significantly, especially among young people who are receptive to visual cognition. I am now describing my own research findings through which I would like to demonstrate how young people's current knowledge about and attitudes to national values can be presented: how they think about school commemorations, civic duties, historical places and holidays? I used both qualitative and quantitative methodologies in my research. The research was based on interviews of secondary school children (18 in-depth interviews and 6 focus group interviews) and a questionnaire survey of students (N=203). The development of traditions and rituals, the presentation of places and elements of memory, heroes and symbols that have a strong impact on national identity, is one of the functions exercised by states. (Balatoni, 2022) To what extent is this knowledge alive in the collective memory of the young generation? The data published specifically represent the responses given by young people in secondary and higher education in 2021/22. A modified questionnaire will target a larger sample in the second half of 2023.

Keywords/Kulcsszavak: national identity, commemorative content, national symbols

Norbert Tóth (University of Debrecen). *Primary educational institutions of Ibrány and the study of the local Roma community from the viewpoint of Anthropology of Education.*

Abstract/Absztrakt. Educational sociological profile researches dealing with the progress of Roma students at school draw attention to the fact that although there has been a positive trend in the past decade for the success of Roma students at school, we cannot see any significant progress, the gap has not decreased with non-Roma counterparts (HÍVES, 2015).

I intend to map the above phenomenon at the level of locality, in the settlement of Ibrány in the county of Szabolcs-Szatmár-Bereg. The basic concept of Anthropology of Education is that social mechanisms are situational, so the possible solution of the problem must also be situational (DELAMONT, 2012)

Based on the approach and cause-effect relationship of our research, we tried to map the peculiarities and pedagogical practices of the institutions in the public and reformed primary schools operating in the settlement from the perspective of educational sociology from the point of view of the catch-up of Roma students. During the empirical data collection, we used a qualitative research method, in addition to the analysis of school documents, we conducted semi-structured interviews with the teachers of elementary schools (state school: N=18; reformed school: N=6).

Due to the Anthropology of Education approach of our research, we conducted participant observation among the local Roma community and conducted semi-structured interviews with Roma parents (N=15). We searched for the answer to what effect the educational level of Roma parents and their opinions about learning have on their children's school progress. In addition, we were interested in whether the set of local traditions is more of a disadvantage in the settlement or whether it is a knowledge capital suitable for successful integration, or whether it is a tool that can be used to promote a change in attitude towards learning.

References

HÍVES Tamás (2015): A hátrányos helyzet területi aspektusai. In: Fehérvári Anikó & Tomasz Gábor (szerk.): Kudarcok és megoldások. OFI, Budapest. 13-30.

DELAMONT Sara (2012): The parochical paradox: Anthropology of education in the Anglophone world. In: Kathryn M. Anderson Levitt (Ed.): Anthropologies of Education. Library of Congress Cataloging, United States. 49-70.

Keywords/Kulcsszavak: public and reformed school, Roma students, Roma parents

Kállai Gabriella (Eötvös Loránd Tudományegyetem BGGYK). *A gyógypedagógusok szülőkkel és pedagógusokkal való együttműködésének jellemzői.*

Abstract/Absztrakt. A nemzetközi és hazai jogszabályok kimondják, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat az úgynevezett "legkevésbé korlátozó környezetben" kell elhelyezni. Számos tanulmány bizonyítékokkal támasztotta alá, hogy az inkluzív oktatás nemcsak a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók és családjaik, hanem a pedagógusok, a többi tanuló és valamennyi iskolapolgár, sőt a tágabb közösség számára is előnyökkel jár.

AZ oktató-nevelő munkát végző szakemberek együttműködésére nemzetközi viszonylatban többféle lehetőség van, és több országban elterjedt gyakorlat a teammunka, mely kijelöli a különböző felek kompetenciaterületeit és feladatait, valamint a kijelölt fejlesztési célokat, az oda vezető lépéseket, valamint mindezek időszakos monitorozását, szükség esetén korrigálását.

Kutatások bizonyítják azt is, hogy az intézmények életében való a szülői részvétel támogatja a gyermekek teljesítményének kibontakozását. Ebből a szempontból fontos elem az iskolai, osztálytermi munkával kapcsolatos kommunikáció, a szülők kollegiális részvétele az iskolai döntéshozatalban, a partnerség szülők és a tanárok között (Epstein et al., 2014). Dillenburger és munkatársai (2004) rámutattak arra, hogy a szülők bevonására kiemelkedő szükség van az SNI gyermekek, tanulók oktatásban, hiszen a szülők fontos információkat tudnak nyújtani a gyermek erősségeiről és gyengeségeiről, háttéradatokkal rendelkeznek a gyermek fejlődéséről, és információt nyújtanak minden olyan családi tényezőről, amely befolyásolják a gyermek tanulását. Ezek az adatok fontos támpontokat adnak az egyénre szabott oktatási program (IEP) elkészítésénél, sőt, több országban a szülők teamtagként vesznek részt ennek elkészítésében, kivitelezésében.

A hazai együttnevelés megvalósulását gyógypedagógusok támogatják. Kutatásunk elsődleges célja a gyógypedagógus szerepek azonosítása volt, azonban az interjús adatgyűjtés (N=100) során az összegyűjtött kvalitatív adatok lehetőséget adnak arra is, hogy elemzésükkel bepillantást nyerjünk a szülők és gyógypedagógusok, valamint a pedagógusok és gyógypedagógusok közti kapcsolati formákba. A kvalitatív vizsgálat rámutat arra, hogy a családdal való együttműködés mélységét és minőségét befolyásolhatja a demográfiai, szociokulturális különbségek mellett a szülők saját érintettsége, a szülői és/vagy tágabb családban tapasztalható különböző elfogadási szintek (esetleg ebből adódó eltérések), és/vagy az intézménnyel, befogadó pedagógussal, gyógypedagógussal való viszony, de az iskolai közösségen belül a szülőtársak véleménye, szemlélete is fontos tényező.

A pedagógusokkal való kapcsolat komplexitása a gyógypedagógusok szerepeiben is megmutatkozik: a terapeuta mellett tanári, oktató és konzulens tevékenységek nem kevés rugalmasságot és kreativitást igényelnek a szakemberektől.

A vizsgálat eredményei meglátásunk szerint jól beilleszthetőek a pedagógus- és gyógypedagógus képzésekbe és hasznosíthatóak a terepmunka során is.

A munka limitációját a vizsgálati célcsoport adja: a szülői válaszok az együttműködéseket a másik, hasonlóan fontos oldalról mutatnák be.

Keywords/Kulcsszavak: gyógypedagógia, együttnevelés, szülői bevonódás

Prohászka Zsolt (Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola, Nyelvtudományi Tanszék). *A nyelvtanulási motiváció komplex dinamikája magyar mint idegen nyelvet tanuló vendéghallgatók körében.*

Abstract/Absztrakt. A legtöbb hazai felsőoktatási intézmény biztosít képzést külföldi hallgatók számára. Ezen intézmények kiemelt feladata, hogy a hozzánk érkező vendéghallgatók hasznosnak találják tanulmányaikat és élvezzék az itt töltött időt. Ez nem csak az egyes egyetemek népszerűsítése végett fontos, hanem azért is, mert ezeknek a hallgatóknak nagy szerepük van országunk és kultúránk pozitív megítélésében. Számos ösztöndíj- és csereprogramon keresztül látogatják a hazai egyetemeket: a Pécsi Tudományegyetemen csaknem 500 Stipendium Hungaricum ösztöndíjas hallgató van. Az SH-program egyik fontos eleme, hogy a hallgatóknak magyar mint idegen nyelv és kultúra kurzuson kell részt venniük. "A nyelvtanulás kötelező, az elvárás nemteljesítése a megélhetési támogatást érintő pénzügyi szankciókkal jár" (A Stipendium Hungaricum Program intézményi megvalósítását segítő végrehajtási útmutató, 2022, p. 37). Felkészítésükről a fogadó intézmény gondoskodik.

A nyelvtanulás egy rendkívül idő- és energiaigényes folyamat, melynek legfőbb tényezője a motiváció: erős motivációval minden egyéni hátráltató (kontextuális, szociális, pszichológiai) tényező áthidalható. Az utóbbi évtizedekben egyre több figyelem irányult a nyelvtanulási motivációra: számos elmélet, modell és empirikus kutatás született ebben a témában. Dörnyei és Ushioda (2011) alapján a motivációkutatás különböző korszakait is elkülöníthetjük. A témáról szóló tudományos diskurzus azonban egyértelműen a tömegek által tanult nyelvekre irányul, míg a kevésbé tanult nyelvekkel kapcsolatban a folyamat megrekedt ott, ahol a nemzetközi trendek az 1980-as évek körül jártak: a motiváció kiinduló ok, statikus fogalom. Az elmaradás problémát jelent, hiszen például a magyar nyelvet is számos színtéren tanulják, de alapvetően más motivációs tényezőket feltételezhetünk, mint az angol, spanyol, vagy a francia nyelv esetében (Prohászka, 2021). A kutatást az a tény hívta életre, hogy korábban nem vizsgálták, milyen motivációs hatások érvényesülnek a magyar nyelv elsajátítása során.

A kutatás hátteréül az a nézet szolgál, mely a motivációt egy komplex, dinamikus rendszerként értelmezi, aminek a működésére a folyamatos, nem lineáris változás jellemző (Complex Dynamic Systems Theory [CDS], lásd például Dörnyei et al. 2015, Larsen-Freeman 2008). Ez a felfogás továbblép azon a nézeten, hogy a nyelvtanulók viszonylag statikus egyéni változók mentén leírhatók és vizsgálhatók, hiszen például a motiváció - számos, sokszor összetett jelenség hatására - akár percről percre is változhat.

A bemutatandó kutatás a készülő disszertációm része. Célja a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogramban részt vevő külföldi vendéghallgatók motivációs mechanizmusainak vizsgálata a magyar mint idegen nyelv tanulása során. A CDS-szemlélet szerint a komplex motivációs rendszer alakulása az ún. attraktorok azonosításával és vizsgálatával írható le. A kutatás legfőbb kérdése, hogy mely attraktorok befolyásolják a nyelvtanulók motivációs változásait ebben a felsőoktatási kontextusban, és hogyan. A kérdés megválaszolására három nyelvtanulóval készítettem időszakosan ismételt, félig strukturált interjúkat. Az ismételt kvalitatív interjúk annak érdekében készültek, hogy általuk (a CDS-szemléletnek megfelelően) feltárhassam az egyes nyelvtanulók szociális, kulturális és pszichológiai jellemzőit, és ezek alapján vonhassak le következtetéseket motivációjuk időbeli alakulásáról.

A vizsgálatból kiderül, hogy az érintett hallgatók motivációját alapvetően meghatározza, hogy milyen nézeteik vannak a nyelvtanulásról, milyen korábbi nyelvtanulási tapasztalatokkal rendelkeznek, és hogy ehhez képest milyen élményeket szereznek a magyar nyelv tanulása során. A kutatás remélhetőleg hozzájárul ahhoz, hogy a ritkábban tanult nyelvek is bekerüljenek a nyelvtanulási motivációval kapcsolatos tudományos diskurzusba.

Hivatkozott irodalmak:

Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2011). Teaching and researching motivation (2nd ed.). Routledge.

Dörnyei, Z., MacIntyre, P., & Henry, A. (2015). Applying Complex Dynamic Systems Principles to Empirical Research on L2 Motivation. In: Dörnyei, Z., MacIntyre, P., & Henry, A. (eds.) Motivational Dynamics in Language Learning. Multilingual Matters. 1–7.

Larsen-Freeman, D. (2008). Complex Systems and Applied Linguistics. Oxford University Press.

Prohászka, Zs. (2021). Utak az idegennyelv-tanulási motiváció kutatásához: a motiváció mint komplex dinamikus rendszer. Hungarológiai Évkönyv. 22(1–2), 47–59.

Keywords/Kulcsszavak: nemzetközi csere- és ösztöndíjprogramok, magyar mint idegen nyelv, nyelvtanulási motiváció

Kertész Tamás (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem NTDI), Bognár József (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem STI) és Szakály Zsolt (Széchenyi István Egyetem ESK-STT). *Koordinációs képességek hatásrendszerének vizsgálata 3. évfolyamos tanulók matematika tanulására.*

Abstract/Absztrakt. Mára a különböző szervezetek és iskolák jelentős erőfeszítések tesznek tettek az iskolán kívüli és belüli fizikai aktivitás (PA) népszerűsítése érdekében. Elsődleges beavatkozási színtereként az iskolák nevesítettek, mert nagyszámú gyermeket képesek elérni minden háttértényezőtől függetlenül (Bartholomew et al., 2018). Igazolt, hogy a szervezett PA-ra építő osztálytermi órák javítják az alsó tagozatos korú diákok tanulását (De Greeff et al., 2018; Vazou et al., 2019). Egyre inkább megfigyelhető, hogy a tanórai PA-t egyértelmű tanulást támogató tartalommal és tevékenységgel is megtöltsék. Így született meg a fizikailag aktív tanulás (PAL), mely egy pedagógiai megközelítés, ahol a tanuló fizikai aktivitása közben tanulmányi tartalmat sajátít el és fejleszt (Beets et al., 2016; Daly-Smith et al., 2020). A aktív órai részvétel a diákok számára vonzóbb megközelítést biztosít, és segíti a tantárgyi elköteleződést.

Az innovatív eszközök és módszerek osztálytermi mozgásos fejlesztést támogató alkalmazása azonban korlátozott kutatási területnek számít. Ezért a tanulmány célja egy innovatív sporteszköz és a hozzá kapcsolódó koordinációs alapú módszerek komplex hatékonyságának bemutatása harmadik osztályos általános iskolai tanulók matematika tanulásában.

A mintánkat két általános iskola tanulói alkották, akik nyugat-magyarországi régió megyei jogú városának 3. osztályos tanulói voltak (N=104). A mintánk szerves részét alkották az osztály matematika tanítói is (N=5). Az alkalmazott intervenciós PAL tanítási módszertan heti gyakorisága alapján négy csoportot hoztunk létre: nnulla=47; kontroll csoport; negy=12; nkettő=21; nhárom=24 kísérleti csoportok. A 6 hetes program keretében a 3. osztályosok egy innovatív koordinációs eszközt használtak a matematika tanulási folyamatának támogatására. A létrahasználat alkalmanként 20 percig tartott. A program hatékonyságát tanulói oldalról 10 feladatból álló algebrai és geometriai munkalapok kitöltésével értékeltük, továbbá vizsgáltuk a tantárgy szeretetét (1-5 módosított Likert-skála segítségével), és a tantárgy kedveltségének változását is. Tanítói oldalról pedig félig strukturált interjúk felvételével, a fejlődés hatásrendszerének további tanulmányozása érdekében.

A kísérleti csoportoknál szignifikáns javulást igazoltunk az alábbi feladatoknál: negy téri orientáció; nkettő számok csökkenő sorrendje, összeadás-kivonás, egyszerű egyenletek, szorzás és bennfoglalás; nhárom téri orientáció, tengelyes tükrözés, összeadás-kivonás. A kísérleti csoportok tantárgy szereteténél és preferáltságánál trendszerű javulást állapítottunk meg. A tanítói interjúk alátámasztották az innovatív sportrendszer hatékonyságát, nemcsak a tanulók kognitív, hanem érzelmi és szociális fejlődésében is. Konszenzus alakult ki, hogy az innovatív sporteszköz és a hozzá kapcsolódó PAL módszerek könnyű adaptálhatósága egyértelműen támogatta tanítási folyamatot és tanári munkát.

Jelen tanulmány alapján megállapítható, hogy a 6 hetes nem hagyományos tantermi óravezetés jelentős javulást okozott a harmadik osztályos alsó tagozatos tanulók algebrai és geometriai feladatainak eredményeiben. A PAL pedagógiai megközelítés segítette a tantárgy iránti elköteleződés és tantárgy szeretetének javulást már rövid idő alatt is. Eredményeink alapján és a tanítói interjúk tükrében a heti kétszeri létra használatot javasoljuk az alsós kollégák számára.

Hivatkozott irodalom:

• Bartholomew, K. J., Ntoumanis, N., Mouratidis, A., Katartzi, E., Thøgersen-Ntoumani, C., & Vlachopoulos, S. (2018). Beware of your teaching style: A school-year long investigation of controlling teaching and student motivational experiences. Learning and Instruction, 53, 50-63.

• Beets, M. W., Okely, A., Weaver, R. G., Webster, C., Lubans, D., Brusseau, T., ... & Cliff, D. P. (2016). The theory of expanded, extended, and enhanced opportunities for youth physical activity promotion. International journal of behavioral nutrition and physical activity, 13(1), 1-15.

• Daly-Smith, A. J., Zwolinsky, S., McKenna, J., Tomporowski, P. D., Defeyter, M. A., & Manley, A. (2018). Systematic review of acute physically active learning and classroom movement breaks on children's physical activity, cognition, academic performance and classroom behaviour: understanding critical design features. BMJ open sport & exercise medicine, 4(1), e000341.

• De Greeff, J. W., Bosker, R. J., Oosterlaan, J., Visscher, C., & Hartman, E. (2018). Effects of physical activity on executive functions, attention and academic performance in preadolescent children: a meta-analysis. Journal of science and medicine in sport, 21(5), 501-507

• Vazou, S., Pesce, C., Lakes, K., & Smiley-Oyen, A. (2019). More than one road leads to Rome: A narrative review and meta-analysis of physical activity intervention effects on cognition in youth. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 17(2), 153-178.

Keywords/Kulcsszavak: fizikailag aktív tanulás, matematika, általános iskola

Dr. Budai Gábor (Dunaújvárosi Egyetem). *A dunaújvárosi tanulók iskola- és szakmaválasztási szokásai.*

Abstract/Absztrakt. Jelen tanulmányomban azt vizsgáltam, hogy milyen okok késztetik a tanulókat az egyes iskolák és szakmák melletti döntésre. Feltételeztem, hogy a döntéseiket befolyásoló okok között található az egyes iskolák és képzések (szakmák) ismertsége (rangsora), társadalmi megítélése, továbbá az elérhető munkaerő-piaci lehetőségek. A tanulók döntésére jelentős hatást gyakorol a média is. Ugyanakkor maguk a technikumok (szakképző iskolák) is jelentős hatást képesek gyakorolni a tanulói döntésekre, az iskola „oktatáspiaci" jelenlétével, valamint tájékoztató anyagaival.

Hipotézisem: annál nagyobb az esélye a tanulónak a középfokú oktatási intézménybe való bejutásra, minél nagyobb az adott képzési programból a kínálat, illetve minél kevésbé népszerű képzésről van szó. Vizsgálataimat a dunaújvárosi technikumok kilencedikes évfolyamaiban végeztem, 2023. januártól márciusig, kérdőíves módszerrel.

A munkaerőpiac napjainkban már a magasan kvalifikált, jól képzett és jól (tovább)képezhető szakembereket igényli, ami a szakképzést a folyamatos megújulásra készteti. Ennek velejárója a képzési tartalmak megújításának igénye is, amelynek nyomán a mélyebb és gyakorlatorientáltabb szakképzés helyébe szélesebb „előszakképzés" lép.

Felhasznált irodalmak:

Lannert Judit: Középiskola választás a kilencvenes évek végén (Középiskola-választás a kilencvenes évek végén | Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (gov.hu))

Fónai Mihály – Hajdu Sándor – Estók Gábor: Szakképző iskolák tanulóinak

rekrutációja és motivációi (Szakképző iskolák tanulóinak rekrutációja és motivációi | Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (gov.hu))

TÓDOR IMRE: Iskolaválasztás kisebbségben szektorközi összehasonlításban

Kocsis Zsófia: Középiskolai diákok munkához és továbbtanuláshoz fűződő viszonya, Educatio 28 (1), pp. 158–165 (2019)

Mártonfi György: SZAKMÁK, FOGLALKOZÁSOK ÉS A GAZDASÁG IGÉNYEI A VÁLTOZÓ MUNKAERŐPIACON (A magyarországi szakképzés részben a gazdasági, részben az oktatásban tapasztalható folyamatok hatására az utóbbi 10-15 évben jelentősen átalakult (mtak.hu))

Keywords/Kulcsszavak: pályaválasztás, munkaerőpiac, szakképzés

Géczi Andrea (Debreceni Egyetem). *Hétvégi magyar iskolák a világ két távoli pontján a társadalmi innováció tükrében.*

Abstract/Absztrakt. Kutatási célomat abban határoztam meg, hogy feltételeztem a célirányos részvételt az iskola használói részéről, mint első generációs ország váltók vagy nem első generációs ország váltók.

Végül hosszútávon megvalósult-e ezen kezdeményezések létjogosultsága, amely igazolás a társadalmi innovációra, mely alulról építkezve mára felért-e olyan magaslatokba, hogy élvezik az anyaország támogatását biztosítva a kellő technikai és anyagi biztonságot (Kozma 2018). A felső szintű támogatás eredményeként létrejött-e az iskolák hálózata.

A kutatás kis létszámú közösségben történt. Mindezek mellett fontosnak tartom tapasztalataim összegzését, mert a használók által megfogalmazott igények megvalósulása újabb fejlődési szintet jelenthet a vizsgált a közösségek az életében.

Jelen előadásom középpontjában a társadalmi innováció érintettjei a külföldön életvitelszerűen élő családok, diaszpórában élő magyarok, értékeinek megvalósítására tett törekvése. Arról is kívánok szót ejteni, hogy egy magyar kisebbség által nem hazánkban működtetett hétvégi iskoláknak kik a használói és milyen lehetőséget hordoz identitásuk megőrzésére. Milyen erőfeszítéseket tesz közössége megtartása érdekében, amely közösséget iskola köré szervezi. A hétvégi iskola használói hogyan kívánják magyarságuk átörökítését erősíteni egy családon kívüli közösség segítségével. Az iskola miként szolgálja kis közössége jól – létét, problémájuk megoldását s tevékenysége hogyan illeszkedik a társadalmi innováció körébe. (Benedek-Kocziszky-Veresné, 2015) Ez a társadalmi innováció a diaszpórában élők által megfogalmazott értékek fenntartásának és továbbadásának igényét valósítja meg, a résztvevő közösség tanulásának és egy kapcsolati háló kialakításának színtereként jelenik meg az iskolákban.

A társadalmi innováció forrongó, alakuló meghatározásai közül természetesen nem értelmezhető a gazdasági, üzleti élet megközelítése ebben az esetben sem. Drucker érvelése szerint az élet minden területén szükség van újításra nem csak a műszaki, gazdasági életben. Nézetével kiterjesztette a társadalmi innováció fogalmát. A „társadalmi innováció új, az eddigi gyakorlattól eltérő szemlélet-, megközelítési mód, paradigma, termék, eljárási folyamat, gyakorlat, amely a társadalomban felmerülő problémák és szükségletek megoldását célozza meg, miközben új értékek, attitűdök, új társadalmi kapcsolatok, esetleg új struktúrák jönnek létre (Nemes-Varga, 2015) Az iskolákban résztvevő egyének, szülők, gyerekek a közösség tagjai egészen addig, míg részt vesznek a közösség életében. (Kozma, 2018) A közösség összetétele így folyamatosan cserélődik, változó igények jelentkeznek, amelyekre különböző megoldások születnek így nagyfokú rezilienciát tételez fel az iskola fennmaradása. Bár iskoláknak nevezzük ezeket a közösségi tereket, nem formális intézményekről beszélünk, az itt folyó közösségi tevékenység nonformális és informális szinten működik. Létrejöttükhöz többek között abból a feltételezésből indulhatunk ki, hogy az emberek képesek meghatározni szükségleteiket, igényeiket és kompetensek azok megoldásában. Lehet ennek útja egy új szervezet létrehozása melynek keretein belül megvalósul az elképzelt közösségi tér, közösségi tevékenység. (Mulgan,2006) Mivel a vizsgált iskolák nem új keletűen jöttek létre ezért feltételezhető, hogy mindig kellett egy olyan személy, aki szellemi atyja és mozgató rugója az iskola elindításának, működtetésének. S ehhez megtalálja a megfelelő segítőket a környezetében és sikeresen ad teret a használók igényeinek. Elkezdődik egy társadalmi innováció.

A hétvégi magyar iskolák létrejöttét nem egy szorongató társadalmi vagy gazdasági deficit javításának szándéka hozta létre. Önmagában véve a hétvégi iskola nem számít újdonságnak. A diaszpórában élők által működtetett iskolák sem, természetesen. Azonban ami kapcsolódik a közösségekhez a gyerekek magyar nyelv tanulásán kívül, az már a nemzeti önmeghatározás szélesebb értelmezése. Nemzeti ünnepek megtartása, tanuláson kívüli közösségi programok szervezése, pedagógusok képzése és számos egyéb program létrejötte, aminek alapja egy olyan iskola ahol magyar nyelvet tanulnak. De kik is? Olyanok, akiknek egyik vagy mindkét szülőjük magyar vagy olyan felnőttek, akik érdeklődnek a magyar nyelv és kultúra iránt.

Egyúttal szeretném a diaszpórában élő magyarok egy kis csoportjának színes tevékenységét bemutatni. Két hétvégi magyar iskolát vizsgáltam. Az Angliában lévő Londoni Magyar Iskola Plusz és a Kanadában lévő Torontói Arany János Magyar Iskola. Kitérek arra is, hogy az alulról jövő helyi kezdeményezések mennyire váltak életképessé az eltelt időszakban és ma már támogatja-e az anyaország vagy elszigetelt kezdeményezésekként élnek tovább.

A hipotézisemben megfogalmazottakat az eredmények pozitívan igazolták. A szülők célzottan a magyar nyelv tanulása miatt hozzák gyermekeiket az iskolába.

Keywords/Kulcsszavak: társadalmi innováció, diaszpóra, hétvégi iskola

Fazekas Elek (Debreceni Egyetem), Fényes Hajnalka (Debreceni Egyetem), Markos Valéria (Debreceni Egyetem) és Kocsis Zsófia (Debreceni Egyetem). *A szülők önkéntes munkája az iskolában egy interjús kutatás tükrében.*

Abstract/Absztrakt. Előadásunkban a szülők önkéntes munkavégzését, mint az iskolai bevonódás egy formáját vizsgáljuk. Az Epstein (2010) által kialakított hat bevonódási típus egyike a szülők iskolai önkéntes munkája. Míg nemzetközi viszonylatban a szülők iskolai önkéntes munkájával és annak hatásaival számos kutatás foglalkozik (Smith 2006, Lemmer 2007, Myers 2022), addig magyarországi viszonylatban az ezzel foglalkozó kutatások száma csekély. A PISA 2018 vizsgálat szerint a szülői bevonódás változók közül egyedül a szülői önkéntességben nincs lemaradva Magyarország az OECD országok átlagához képest (OECD 2019).

Kvalitatív kutatásunk terepe Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj Zemplén megyék voltak. Az alapsokaságot az általános- és középiskolák pedagógusai jelentették, akiket többlépcsős, rétegzett mintavétellel választottunk ki. A megye, az iskolatípus, továbbá az Országos kompetenciamérés telephelyi adatai alapján lekért, társadalmi háttérrel korrigált eredményesség és az ugyanitt mért szülői bevonódás adatok kombinációja alapján négy iskolai almintát különítettünk el, majd nem reprezentatív mintavételt alkalmazva választottuk ki az iskolacsoportokhoz kötődő pedagógusokat. A 45 interjúból leválogattuk azokat az interjúkat, ahol szerepeltek a szülői munkaközösség, projekt és önkéntes kulcsszavak, illetve ahol felmerültek az önkéntességére vonatkozó kérdések. Végül összesen 38 db interjút dolgoztunk fel. Az interjúk mentén téma- és típusanalízis készült interjúrészletekkel kiegészítve.

A témaanalízis eredményei azt mutatják, hogy a tanárok az interjú során a felkérésre, vagy kényszerből történő részvételt is beleértették az önkéntességbe. Az „igazi" önkéntesség alig van jelen, a szülők maguktól kevésbé kezdeményezik a segítségnyújtást. A szülők számára a gyermek érdeke az első, de a motivációjukban a segítő cél is fontos. A szülők jellemzően alkalmi önkéntesek, legintenzívebben az SZMK-s szülők vesznek részt önkéntes munkában, különböző programok szervezésében. Jellemző, hogy nagyobb arányban vonódnak be a kedvezőbb hátterű, illetve az alsóbb évfolyamon tanuló gyermekek szülei, s az egyházi fenntartású intézményben tanulók szülei. A covid járvány idején csökkent a szülői önkéntes munka, és egyre gyakoribb, hogy az időhiány miatt nem tudnak bevonódni a szülők. A pedagógusok szerint a szülői önkéntesség negatív is lehet a főként felső évfolyamos gyermekek számára, akik nem szeretnék azt, ha a szülő is részese lenne az iskolai programoknak.

A típusanalízis eredményei alapján négy szülői önkéntes típus rajzolódott ki: (1) Az iskolai szintű döntésekbe is bevonódó, erősen elkötelezett SZMK tagok (a szülők az osztály- és iskolai szintű döntésekbe is beleszólhatnak, jellemzően a kistelepüléseken, kisebb vagy közepes létszámú iskolákban vannak jelen, ahol a hátrányos helyzetű és a roma tanulók aránya inkább alacsony). (2) Osztályszintű döntésekbe és szervezési feladatokba bevonódó SZMK tagok (a szülők elsősorban az osztályok életet segítik, szervezési és döntéshozási feladatokban, elsősorban közepes vagy nagyobb városokban vannak jelen, nagyobb iskolákban, ahol a hátrányos helyzetű és a roma tanulók aránya alacsony). (3) Alkalmi feladatokba önként bevonódó szülők (a legnagyobb létszámú csoport, akik főként fizikai jellegű tevékenységekben vesznek részt, olykor szakmai tudásukat és kapcsolati tőkéjüket is hasznosítják, inkább kis- és közepes létszámú, egyházi fenntartású iskolákra jellemző, ahol alacsony a hátrányos helyzetű és roma tanulók aránya). (4). Kérésre bevonódó alkalmi önkéntes szülők (a szülők leggyakrabban az osztályfőnökök kérésére vonódnak be, főként a hátrányos helyzetű iskolákra jellemző).

Összességében a pedagógusok gyakorlati tapasztalati alátámasztották, hogy a szülők önkéntes munkája sokszor nélkülözhetetlen az iskola életében. A szülők önkéntes munkába való bevonásával, az önkéntességükre való motiválással, valamint az önkéntesség népszerűsítésével nagy mértékben elősegíthető a szülők iskolába való bevonódása is.

Epstein, J. L. (2010). School, Family Community, Partnerships – Caring for the Children We Share Kappan Magazine, 92(3) 81-95.

Lemmer (2007). Parent involvement in teacher education in South Africa. International Journal about Parents in Education, 1(2), 218-229.

Kocsis Zs., Kocsis, Zsófia ; Markos, Valéria ; Fazekas, E. ; Pusztai, G. (2022). Az önkéntesség mint a szülők iskolai bevonódásának egy formája – szisztematikus szakirodalmi elemzés eredményeinek bemutatása. Önkéntes Szemle, 2(4), 57-87.

Myer, J. (2022). Parent Volunteers and CO olunteers and COVID-19: Balancing Necessity VID-19: Balancing Necessity, Enthusiasm, and Caution. Department of Liberal Studies

OECD (2019). PISA 2018 Results (Volume III): What School Life Means for Students' Lives. PISA, OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/acd78851-en

Smith, J. G. (2006). Parental involvement in education among low-income families: A case study. School Community Journal, 16(1), 43-56.

Keywords/Kulcsszavak: pedagógusok, szülői bevonódás, önkéntesség

Forgács Judit (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar). *A büntetés-végrehajtási tisztképzés lehetséges irányai.*

Abstract/Absztrakt. A büntetés-végrehajtásban betölthető tiszti beosztásokhoz kapcsolódó képzésnek a szakmai szocializáció több területén is kiemelt szerepe van. Az egyén számára ideálisnak mondható képzés alapozza meg leginkább a törvényes szolgálatellátáshoz szükséges szakmai magabiztosságot, kezdeményezőkészséget, kreativitást, felelősségtudatot, az önálló mérlegelési körben való döntést, támogathatja a szervezeti lojalitás kialakulását és annak elmélyülését.

A felsőfokú tisztképzéssel szemben támasztott igények közül az egyik leghangsúlyosabb, hogy az tananyagrendszerében és képzési struktúrájában támogassa a gyakorlat törekvéseit, tudományos műhelyként segítse a szakma fejlődését, érzékenyen reagálva annak változásaira. Rendelkezzen olyan szintetizáló jellegű, tudományos alapokon nyugvó szemléletmóddal, amely támogatja a gyakorlat és az elmélet képviselőinek együtt gondolkodását, s nem utolsó sorban a nemzetközi tapasztalatok birtokában képes legyen egyfajta „hasznos" tudás átadására, a gyakorlat igényeit figyelembe véve. A fent felsorolt tényezők belülről alakítva képesek hatékonyan támogatni a szaktanszék és a szakma képviselőinek együttműködését, erősítve a szakmai beágyazottságot. A büntetés-végrehajtási szakirány szakmai beágyazottságán túl vannak olyan kívülről ható tényezők, mint a mindenkori gazdasági, társadalmi és politikai viszonyok, ezzel párhuzamosan jelentkező szakmapolitikai és jogpolitikai elvárások, amelyek jelentős változást, akár hangsúlyeltolódást idézhetnek elő a képzés felépítésében és tartalmi elemeiben. Az utóbbi évek szomorú aktualitása, hogy minderre a járványügyi helyzet új tényezőként gyakorolhatott nagy befolyást, kiegészülve egy olyan elvárásrendszerrel, amelyet a felsőoktatási törvény által képviselt változó normarendszer és az oktatásmódszertani generációs kihívások tartalmaznak.

Kutatásom során a belülről és kívülről ható tényezők elemző vizsgálata mellett arra kerestem a választ, hogy a változó tényezők hatására miként alakult át a büntetés-végrehajtás felsőfokú tisztképzésének rendszere, és a továbbiakban milyen módon tud alkalmazkodni az egyre növekvő gyakorlati, jogi, társadalmi és büntetőfilozófiai kihívásokhoz. A kutatás keretében áttekintettem a büntetés-végrehajtás felsőfokú tisztképzésével kapcsolatban megjelent publikációkat, jogszabályokat, valamint megvizsgáltam a rendelkezésre álló, tantárgyi struktúrára és a hallgatók életkori sajátosságaira vonatkozó statisztikai adatokat.

A büntetés-végrehajtás tisztképzésének rendszere az eltelt 50 év során már bizonyította, hogy a folyamatos korszerűsítésre való igény eredményeként létrejött komplex tananyagrendszer elősegíti a pályaorientációt, erős kötődést alakít ki a büntetés-végrehajtási szakmához és szervezethez. Ahhoz, hogy ez a fajta törekvés a jövőben is megvalósuljon figyelembe kell venni a kutatás során feltárt kívülről és belülről alakító tényezők változását.

Keywords/Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás, tantárgyi struktúra, tisztképzés

Rétháti Csilla (Debreceni Egyetem). *Lemorzsolódással veszélyeztetett szakiskolai tanulók tanulmányi eredményességére vonatkozó adatok bemutatása az Észak-magyarországi és Észak-alföldi régióiban.*

Abstract/Absztrakt. A végzettség nélküli iskolaelhagyás, hosszú évek óta fennálló oktatási és társadalmi probléma, mely az Európai Uniós programok fókuszába került. Célunk a korai iskolaelhagyás fogalomértelmezésén túl, a kiváltó okok bemutatása, valamint azon tényezőknek a feltárása, amik a fogyatékossággal élő tanulók idő előtti iskolaelhagyásához vezetnek. Ismertetem a magyar és nemzetközi irányelveket, melyek a fogyatékossággal élők társadalmi integrációját kívánják elősegíteni és a végzettség nélküli korai iskolaelhagyást megakadályozni.

A kutatás elméleti kereteit a szakiskolásokat és a sajátos nevelési igényű tanulókat érintő lemorzsolódást vizsgáló oktatásszociológiai kutatások eredményei jelentik: Dyson, Squires (2017), Doll et al (2013), Estêvão, Álvares' (2014), European Union Agency For Fundamental Rights (2016), Fehérvári (2008,2015, 2020), Kertesi, Kézdi (2013) és az European Angency (2017) korai iskolaelhagyással és fogyatékossággal élők és/vagy sajátos nevelési igényűekkel foglalkozó kiadványában a nemzetközi összehasonlításokban azt láthatjuk, hogy a sajátos nevelési igényű fiatalok korai lemorzsolódás kockázati tényezői ugyanazok mind az általános populációban.

Fehérvári (2015) tanulmányában, melyben az oktatási expanzió következményeit, a lemorzsolódást és a korai iskolaelhagyást vizsgálta, rámutat arra, hogy a lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás trendjeit vizsgálva szembetűnő az Észak-Magyarországi korai iskolaelhagyás kimagasló aránya, valamint, hogy a lemorzsolódás a szakképzésben tanulókat érinti leginkább. A kutatás a szakiskolák lemorzsolódással veszélyeztetett diákjainak tanulmányi eredményességére vonatkozó adatainak vizsgálatával foglalkozik az Észak-magyarországi és Észak-alföldi régióban. Vizsgálatunkban az Oktatási Hivatal által működtetett köznevelés információs rendszer adatbázisának a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókra vonatkozó nyilvános adatainak elemzésével foglalkozunk 2017/2018 II. félévétől 2021/2022 II. félévvel bezárólag. Arra keressük a választ, hogy a vizsgált időszakban a második félévben egy, vagy több tárgyból elégtelen minősítést kapott tanulók száma megegyezik-e az évismétlésre kötelezettek számával, valamint, hogy milyen változás figyelhető meg a második félévben egy vagy több tárgyból elégtelen minősítést kapott tanulók és az évismétlésre kötelezettek számában a tantárgyak szerinti megoszlásban.

Keywords/Kulcsszavak: lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók, szakiskola, tanulmányi eredményesség

Kattein-Pornói Rita (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem). *A tehetségkép alakulása a szakképzésben .*

Abstract/Absztrakt. A 21. században tapasztalt gazdasági, társadalmi változások, változó szerepeket és elvárásokat kívánnak az oktatás minden szereplőjétől. A legnagyobb kihívás mégis az ipar világához szorosan kötődő szakképzés előtt áll. Mivel a technológiai fejlődés megállíthatatlannak látszik és a munkaerőpiaci igények e fejlődéssel, átalakulással párhuzamosan konstans változásban vannak, így nemcsak a szakképzés rendszerének, de a rendszerben dolgozó pedagógusok számára is folyamatos kihívást jelentenek. A Szakképzés 4.0 sikerességének egyik stratégiai eleme, hogy képesek-e a szakképzésben tanító pedagógusok alkalmazkodni a modern kor kihívásaihoz. Így fontosnak ítéljük a megfelelő tehetséggondozói gyakorlat kialakítását.

Bár hazánkban zajló tehetséggondozói munka igen jelentős történelmi hagyományokra tekint vissza, ennek a szakképzésben megvalósuló szerevezett formája, ezidáig nem jelent meg. Helyzetfeltáró kutatásunk során arra voltunk kíváncsiak, hogy a szakképzés rendszerében miként valósul meg a tehetséggondozói munka. Többek között célunk volt feltárni, hogy milyen tehetségképpel rendelkeznek az oktatók, illetve milyen nehézségekkel kell szembesülniük a pedagógusoknak a tehetséggondozói munkájuk során.

Az elmúlt évek szakirodalmainak áttekintése során többször olvashatunk olyan kritikai megjegyzésekről, melyek szerint az oktatási rendszerünket bénító, annak változását megakadályozó szemlélet uralja a tehetséggondozás tevékenységét is. A hatékony tehetséggondozó programok kialakításához szükség van a tehetség fogalmának megreformálására is. A 21. századi mechanisztikus szemlélet uralja a tehetséggondozást, melynek alapja a még mindig meghatározó termani szemlélet, mely kifejezetten hátrányt jelent a későbbi teljesítményekre (Ziegler, 2013). Gyarmathy (2017) szerint a szemléletváltás akkor fog megvalósulni, ha az azonosított képesség és teljesítmény helyett a tehetséggondozás során a lehetőségre, a fejlődést biztosító külső és belső tényezők hatékony interakciójának biztosítására fókuszálunk.

Vizsgálatunk alapját az online kérdőívünk jelentette, melyben a szakképzésben dolgozó pedagógusokat kérdeztük a tehetséggel kapcsolatos témában. Két külön kérdőív született 1. a szakképzésben tanító kollégáknak, független attól, hogy végeznek-e tehetséggondozói munkát – Tehetségígéretek a szakképzésben címmel (N=72) illetve a tehetségpontként működő szakképző intézmények azon oktatói számára készült külön kérdőív, akik az intézményükön belül koordinálják és végzik a tehetséggondozó tevékenységet- Tehetséggondozói munka a szakképzésben. (N=35) Így vizsgálatunkban összesen 107 fő szakképzésben dolgozó pedagógust értünk el.

A kérdőíves felvétel 2022. november és 2023. január között valósult meg. A tehetségpont kereső weboldal segítségével (https://tehetseg.hu/tehetsegpontok/kereso) találtunk rá azon tehetségpontok elérhetőségére, melyek szakképző intézményekben működnek. Összesen 681 középiskolai tehetségpont közül 98 működik szakképző intézményekben, így ezen intézményeknek küldtük el a kérdőívünket. Az 1. táblázat mutatja, hogy a 35 kitöltő, mely településen végzik munkáját. Az alacsony elemszám indokolható a honlapon található sokszor tévesen feltüntetett elérhetőségekkel.

A kérdőívek kiértékelése alapján a szakképzésben folyó tehetséggondozási munka fő változtatási területei a következők:

- a tehetséggondozás hatókörének bővítése
- a pénzügyi támogatás biztosítása
- a felsőoktatási intézményekkel való kapcsolat iránti igény kielégítése
- a vállalkozásokkal való kapcsolatok iránti igény kielégítése
- a képzések szervezése

- a tehetséggondozók hálózatának kialakítása a szakoktatásban és -képzésben.

Összefoglalva, a beérkezett válaszokból sok értékes információt meríthetünk, milyen tehetségkép él a szakképzésben oktató pedagógusokban.

Keywords/Kulcsszavak: tehetség, szakképzés, tehetséggondozó programok

Renáta Bernhardt (Eszterházy Károly Catholic University). *Pedagogical competence of primary school trainee teachers in terms of their methodological adaptivity.*

Abstract/Absztrakt. The subdiscipline of pedeutology (Zibolen, 1978, Kelemen, 2007) deals more and more strongly with the complex research of teachers and provides a deeper insight into the knowledge of the personal and professional competences of teachers, which mean more and more new roles and tasks for teachers of the 21st century (Schön, 1983; White, 2003; Flores, Day 2006). The focus of the present research and problem solving is triggered by a number of changes, which are related to the higher education environment (Sárdi, 2012), the competences of students participating in teacher training (Chrappán, 2007; Falus, 2001) and the characteristics of the micro- and macro-environment of children (Desforges, Abouchaar, 2003; David et al, 2019). Children and young adults raised in highly stimulating environments have a deep need for a changing educational environment recommended by the Council of Europe (OECD, 2013), and at the same time students' learning habits have radically changed (Gonscherowski, Rott, 2022). In accordance with the practice-oriented aspect of pedagogy, the classroom environment and the practice of teaching-learning activities are also emphasized in addition to theoretical aspects (Nahalka, 2013), and the competence of the teacher is the origin of this process. Because of these tendencies, our concept is essential, which shows the synthesis of research aimed at student teachers and their methodological adaptation in practice by meeting the challenges of higher education.

The aim of the research is to examine the methodological awareness of the lower primary teacher students and the appearance of this consciousness in their individual pedagogical activities. The hypotheses concern two aspects: I primarily assume that the theoretical and practical knowledge of teaching students is not coherent, their practical awareness is not consistently complemented by the practical application of the methods learned (H1) (their practical success does not clearly follow from the theoretical preparedness). My second assumption is that the self-reflection of primary trainee teachers is not mature enough, they do not realistically see their own strengths and weaknesses, and they do not yet possess the main elements of the reflective teacher's system of tools (methods that effectively help to recognize, analyze and solve emerging problems).

The presentation presents part of a comprehensive research representing the principle of triangulation, namely quantitative data, which were collected using the method of written questioning, using the tool of an online questionnaire. The research sample is represented by full-time and correspondence students (N=60) of Eszterházy Károly Catholic University, considering that the study was conducted for institutional purposes. In the course of the research, we present the responses of fourth-year graduate teaching students of two academic years.

The results show that students indicate good academic achievements, which they attribute mainly to their good abilities and the time invested in learning. The difference between theory and practice is evidenced by the fact that while scientific studies and mathematics did not appear among the strengths of students on the theoretical plane, they are glad to teach these subjects in practice. However, the self-reflection of teacher candidates does not always show an objective picture, since the lack of adequate subject knowledge and its shortcomings definitely cause problems during the teaching of the subject, but these problems are not seen as important by the students. Students rate their own teaching practice and competences very highly, even in cases where they have not yet had the opportunity to gain real experience, so overall they have a very positive attitude towards their own abilities.

Overall, the research results confirm studies on previous trainee teachers' competency (Falus, 2001; Schön, 1983), however, present results provide detailed and up-to-date data on students' pedagogical competence and self-reflection.

Keywords/Kulcsszavak: primary school trainee teacher, methodological adaptivity, pedagogical competence

Bencéné Dr. Fekete Anikó Andrea (MATE, Neveléstudományi Intézet, Gyermeknevelési Tanszék, egyetemi docens, intézetigazgató-helyettes) és Nemes Rebeka (MATE Kaposvári Campus, Neveléstudományi Intézet, Tanító szakos hallgató). *Tehetséggondozás és tehetségfejlesztés szegmensei az általános iskolában.*

Abstract/Absztrakt. A tehetség egy lehetőség, amelyben a tehetséges egyén egy bizonyos területen kiemelkedő, az átlagnál jóval magasabb szintű eredményt ér el, amelyből a teljesítményt elérő személynek és a társadalomnak is haszna származik (Czeizel, 1997).

A tehetség kivételes érték, a tehetség fejlesztése, kibontakozásának támogatása pedig kiemelt feladata a társadalomnak. A kettő találkozása alkotja meg azt a tökéletes kompozíciót, amely lehetőséget teremt arra, hogy valami nagyszerű, hasznos és maradandó dolog születhessen. A pedagógusi hivatás szépsége a nehézségekben rejlik, és minden akadály leküzdése egy újabb lépcsőfok az oktatási rendszer sikeressé tétele felé vezető úton.

A különböző területeken kibontakozó tehetségek más szempontrendszerek alapján azonosíthatók, és egy adott területen a tehetség megjelenése is eltérő lehet. A tehetségek felismerésére már egészen kicsi korban nagy hangsúlyt fektetni, és a megfelelő alapok megteremtésével minél korábban kiszűrni az esetleges potenciális tehetségként felmerülő gyermekeket (Gyarmathy, 2006).

A 2021-22-es tanévben folytatott empirikus kutatás célja a tehetséggondozás és tehetségfejlesztés szegmenseinek bemutatása az általános iskolák esetében, a tehetséggondozás viszonyainak feltárása az általunk felkeresett intézményekben, a tehetséggondozás kritikus pontjainak feltérképezése, valamint a tehetséges tanulók esetében a fejlesztés hatékonyságának vizsgálata a különböző szocio-demográfiai és szocio-kulturális adottságokkal rendelkező intézményekben.

A fő kutatási kérdésünk, hogy milyen deficitek állapíthatók meg a tehetséggondozásban, hogyan befolyásolja a tehetséggondozás jelenlegi helyzete a tehetséges tanulók fejlesztését, és milyen nehézségek állapíthatók meg a tehetséggondozás folyamatában, és ezek miként hatnak a pedagógusok tevékenységére, ezáltal a tehetséges gyermekek fejlődésére, eredményességére.

A kutatás során két mérőeszközt alkalmaztunk: először egy kvalitatív jellegű, mélyinterjús módszert segítségével (N=15) a tehetséggondozás folyamatában lévő hatáskapcsolatokat térképeztük fel, a pedagógusok tehetséggondozó tevékenységére fókuszálva. Ezt követően kvantitatív jelleggel, kérdőív segítségével (N=115) felmértük az általunk felkeresett általános iskolák tehetséggondozásának helyzetét, tehetséggondozási módszereit a különböző változókkal (demográfiai, szocio-demográfiai, szocio-kulturális) összefüggésben. A két vizsgálati eredményt összehasonlítva ok-okozati összefüggéseket kerestünk, és a kapott eredményeket összevetettük a megvizsgált szakirodalommal.

A kutatás során az adatok elemzéséből arra a következtetésre jutottunk, hogy a tehetséggondozás egyik deficitjének fő oka az oktatási rendszer túlterheltsége, amelyben csekély időkeret fordítható a tehetséggondozó és tehetségfejlesztő munkára. Sok esetben hiányzik a pénzügyi forrás, és a pedagógusok nem kapnak megfelelő támogatást az intézményüktől. A hazai tehetséggondozás hiányosságai komplex egységet alkotnak. Az általános iskolákban a tehetséggondozást a lelkes, motivált pedagógusok végzik, de nincs, vagy nem megfelelően kidolgozott az intézmények tehetséggondozó programja, és hiányoznak a képzett tehetséggondozó pedagógusok.

Keywords/Kulcsszavak: tehetséggondozás, általános iskola, pedagógusok, módszerek, erősségek, deficitek

Tibor Darvai (ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar). *Interdisciplinarity in the Hungarian Socialist Education Science (1945-1965).*

Abstract/Absztrakt. In the Hungarian socialist education science several people suffered discrimination in the beginning of the 1950s, but it was only Árpád Kiss that was sent to the internment camp at Kistarcsa. Kiss' sin, which led to his three-year imprisonment, was also related to scientific interdisciplinarity since Kiss represented an interdisciplinary-multidisciplinary approach within the Hungarian socialist educational science in contrast to the Soviet-Stalinist model - which denied all diversity and interdisciplinarity.

In connection with this, in one of the directions of our research - on macro level - we examine to what extent interdisciplinarity, or its opposite, was present in the Hungarian socialist education science between 1945 and 1965. In another line of our research, we also examine how the diversity between educational science and its border sciences appeared in the work and recollections of a member of the Hungarian socialist education science, Árpád Kiss (on micro level).

Our main sources for examining interdisciplinarity (or lack thereof) of the education sector are the educational policy decrees of the Hungarian Socialist-Communist Party at the time (Kardos-Kornidesz 1990). In the other line of our research, which analyses Árpád Kiss's relationship to scientific interdisciplinarity within socialist education science, we use Árpád Kiss's works published between 1945 and 1965 as a source. Also, our relevant source is the Pedagogical Review (Pedagógiai Szemle), since in the mid-1960s, the recollection of Árpád Kiss (1964) were published here together with those of several other Hungarian socialist education scientists (György Ágoston, Sándor Nagy, Béla Jausz, etc.). In order to get to know the Hungarian socialist education science and the life of Árpád Kiss better, we use the pedagogical lexicons (Báthory-Falus1997, Nagy 1976-1979).

We analyse the issue of scientific interdisciplinarity and the recollection of Árpád Kiss using the political science approach (Sáska 2018). This is also evident in the fact that we analyse the problem of scientific diversity using the following stages of the Hungarian political history (Gyarmati 2011): 1. The period of the establishment of the socialist-communist system (1945-1950), 2. The Rákosi-Era (1950-1956); 3. The early Kádár-Era (1957-1965).

We interpret Árpád Kiss's recollection in the Pedagogic Review as a narrative, so we also use the narrative approach during our research (Hoshmand 2005, László 2008, Tamura 2011).

According to our results, the attitude of the Hungarian socialist education science to the interdisciplinary-multidisciplinary approach was determined not by the professional-pedagogical logic, but by the image of science of each era of political history. Because in the Stalinist phases (1950-1953; 1955-1956) of the so-called Rákosi era (1950-1956), the interdisciplinary-multidisciplinary approach was illegitimate, while in the de-Stalinization periods (1953-1955; 1956) it became legitimate. Then, in the Kádár era, interdisciplinarity became legitimate once again, even if only through the filter of socialist ideology.

Throughout the entire socialist era, Árpád Kiss represented the interdisciplinary-multidisciplinary approach in his education scientific-pedagogical attitude, unlike the majority of the Hungarian socialist education science. Because of this, Kiss became discredited from the science of education during the Stalinist era. Árpád Kiss' interdisciplinary approach only became legitimate during the period of de-Stalinization, which is why he could only be a legitimate participant in Hungarian socialist education science after 1957.

References

Báthory, Z.– Falus, I. (1997) (eds.). Pedagógiai Lexikon. [Pedagogical Lexicon I-III.] Budapest: Keraban.

Hoshmand, L. T. (2005). Narratology, cultural psychology, and counseling research. Journal of Counseling Psychology. 2. 178–186. p.

Gyarmati, Gy. (2011): A Rákosi-korszak: Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956. [The Rákosi Era: Decade of Regime Changes in Hungary, 1945-1956]. ÁBTL-Rubicon, Budapest.

Kardos, J. & Kornidesz, M. (1990) (eds.). Dokumentumok a magyar oktatáspolitika történetéből. [Documents from the History of Hungarian Education Policy. 1954-1972.] Tankönyvkiadó, Budapest.

Kiss Á. (1964). Életemről, munkámról [About my life and my work]. Pedagógiai Szemle. 3. 295-305.

László J. (2008). Narratív pszichológia. [Narrative Psychology]. Pszichológia, 28, 4. 301-317.

Nagy, S. (1976-1979, eds.). Pedagógiai Lexikon.[Pedagogical Lexicon.] Budapest, Akadémiai Kiadó.

Sáska, G. (2018). Igény az igazság monopóliumára. A politikai és világnézeti marxizmus-leninizmus a sztálini kor pedagógia tudományában.[Demand for the monopoly of truth – Political and Ideological Marxism–Leninism in Pedagogical Sciences of the Stalin Era].

Tamura, E. (2011). Narrative History and Theory. History of Education Quarterly. 2. 150-157. p.

Keywords/Kulcsszavak: Hungarian socialist education science, interdisciplinarity, De-Stalinization, Árpád Kiss

Todor Imre (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem). *A Hargita megyei pedagógusok önbevalláson alapuló digitáliskompetencia-szintjének vizsgálata a DigCompEdu keretrendszer alapján.*

Abstract/Absztrakt. Előadásomban arra keresem a választ, hogy egy adott régió pedagógustársadalmán belül a nevesített szociokulturális tényezők mentén milyen társadalmi digitális szakadék rajzolódik ki. A digitális szakadék áthidalására irányuló folyamatos erőfeszítések ellenére számos tanulmány (vö. Zheng – Walsham 2021; Beaunoyer et al. 2020; Pandey – Zheng 2023; Turin et al. 2022 stb.) a digitális egyenlőtlenség növekedéséről, a felhasználók közötti digitális írástudás (képesség és készség) magas szórásáról számol be. Ebből adódóan a nemzetközi empirikus kutatások a digitális egyenlőtlenség szövevényegyüttes alaposabb elemzésére, kiemelt figyelmet fordítva a különböző szocio-demográfiai háttér vagy tényezők közötti kölcsönhatására fókuszálnak. A digitális kompetenciaszintre vonatkozó kutatásom eszközéül az Európai Bizottság alapdokumentuma (DigCompEdu) szolgált. A DigCompEdu validált kérdőívben szereplő hat kompetenciaterület 22 kérdésének, valamint a szocio-demográfiai kérdésekre érkező válaszok alapján történő elemzéseket kétváltozós és adatredukciós statisztikai módszerek segítségével végeztem el. A kutatás célcsoportját a Hargita megyei pedagógusok képezték. A minta nagysága 391 fő. A lekérdezésre 2022. szeptember 30. – december 21. között került sor. A létrejött adatbázist az SPSS 23.0 statisztikai programcsomag segítségével rögzítettem és dolgoztam fel. A digitális egyenlőtlenségek társadalmi dimenziójának teoretikus kerete alapján a következő hipotézist fogalmaztam meg: a pedagógusok digitáliskompetencia-szintje olyan háttérváltozókkal áll szoros összefüggésben, mint a nem, az életkor, a szakmában eltöltött évek száma, a munkahely típusa és helyszíne, a szakmai előmenetele (vö. Norris, 2001; Hargittai 2002; DiMaggio et al. 2003; Beaunoyer et al. 2020; Redecker 2017; Zheng – Walsham 2021 stb.). A pedagógusok önbesoroláson alapuló digitális kompetenciaszintjének analízise során kirajzolódtak a társadalmi egyenlőtlenségek, amelyeket a különböző klaszterekbe sorolható pedagóguscsoportok révén analizáltam.

Keywords/Kulcsszavak: DigCompEdu, pedagógusok, digitális szakadék, társadalmi szakadék

Tamás Lóránd (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK ESI) és Béki Piroska (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK ESI). *A torna sport napjainkban, avagy a sport fenntarthatósági dimenziói.*

Abstract/Absztrakt. A fenntarthatóság kérdésköre manapság kiemelt feladatként jelenik meg, mégis környezetünk vonatkozásában tapasztalhatjuk leginkább. Számos dimenzió mentén beszélhetünk róla, így a sport területén is, mégis az a tendencia figyelhető meg, hogy ez az elv elveszik, a gyakorlatban keveset teszünk érte. Egy sportág akkor fenntartható, ha követi a tudományos eredményeket, növeli az utánpótlás bázisát és egészséges ifjúságot képes kinevelni. A fenntarthatóság elsősorban a megfogható és mérhető világ törvényein alapul, ezért számszerűsítve kell kezelni. Ehhez elsősorban egyrészt az iskolai testnevelés mérési mechanizmusai alkalmasak, másrészt a különböző sportklubok szerepvállalása szükséges. A sport egy olyan eszköz lehet a fenntarthatóság palettáján, mely társadalmi és gazdasági színtéren is megjelenik.

A 2023. év elején jelentette be Dr. Schmidt Ádám az olimpiai sportágak kategorizálását, ezáltal a nemzeti versenysport fejlesztési programot. A kategóriák I-V-ig terjednek, többek között az eredményesség határozza meg, melyik kategóriába kerül egy sportág. Jelen tanulmányban az egyik alap sportot, a „sportok király”-át a szertornát vizsgáltuk a fenntarthatóság jegyében. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a torna sport, hogyan tud illeszkedni a jelen kor tudományos kutatási eredményeihez és a sportágak alapvető fejlődési trendjeihez.

Keywords/Kulcsszavak: fenntarthatóság, torna sport, utánpótlás nevelés, gazdasági és társadalmi aspektus

Csonka Sándor (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *Diákok szabadon a természetben – egy kvalitatív kutatás legfontosabb eredményei a terepi környezeti nevelésről.*

Abstract/Absztrakt. Az utóbbi évtizedek pedagógiai újításai megsokszorozták az elérhető terepi környezeti nevelési módszerek számát, amelyeket egyre nagyobb arányban alkalmazunk a környezettudatosság kialakítása érdekében. Ugyanakkor ezzel párhuzamosan több kutatás rámutatott a természetben eltöltött kötetlen és szabad időtöltések (természeti szabad felfedezés) környezetpedagógiai jelentőségére is (pl: Richardson et al., 2018; Martin et al., 2020), illetve ezen időtöltések csökkenő tendenciáira (pl: Louv, 2008; Luís et al., 2020). Csonka (2022) azt is kimutatta, hogy a magyar diákok 55%-ban összekapcsolják a természetes környezetben megvalósuló iskolai időtöltéseket a túl sok kötelező programmal, a túl sok fegyelmezéssel vagy a szabadidő hiánnyal. Mindezek az eredmények indokolttá teszik a természeti szabad felfedezés, mint pedagógiai eszköz vizsgálatát a magyar iskolarendszer vonatkozásában. Iskolai keretek között úgy definiálható ez a program elem, hogy a pedagógus passzív szerepben van, csupán felügyeli a diákok szabad mozgását és játékát a természetben, ezáltal a tanulók szabadon rendelkeznek az eltöltött idejükkel, nem vesznek részt külön feladatokban, szervezett programokban. Jelen előadásban egy kvalitatív kutatás eredményei kerülnek bemutatásra, amelynek során a természeti szabad felfedezés megjelenési formái, hatásai és integrálási lehetőségei lettek vizsgálva a magyar iskolarendszerben, félig strukturált interjúkkal, valamint szelektív jegyzőkönyves megfigyelésekkel. Az interjúk esetében intézményvezetők és a témában érintett egyéb pedagógusok lettek megkérdezve. Előzetes vizsgálatok alapján 5 db oktatási intézmény került kijelölésre az országban adatgyűjtés céljából.

Az interjúk esetében a következő kérdések kerültek a fókuszba:

- Jellemzően mikor és milyen helyszínen alkalmazzák a természet szabad felfedezését az iskolák?
- Hogyan reagálnak ezekre a programokra a diákok?
- Mi a véleménye a pedagógusoknak a természet szabad felfedezésének iskolai munkába illeszthetőségéről? Hogyan kivitelezhető ez szerintük?
- Tapasztalták-e pozitív hatását a diákoknál ezeknek a programoknak?
- Mik a negatívumai, veszélyei, nehezítő tényezői a természeti szabad felfedezés alkalmazásának?

A megfigyeléseknél az alábbiak vizsgálati szempontok, fő kérdéskörök voltak:

- A program helyszínének leírása
- Helyszín kihasználtságának vizsgálata
- Kedvelt időtöltések, játékok rögzítése
- A természetben megtalálható kedvelt környezeti játék elemek rögzítése
- Pedagógusi kontroll mértékének és megnyilvánulási formáinak detektálása
- Csoport dinamika vizsgálata

Az adatok feldolgozása a Grounded Theory alapelveit követve valósult meg. A kutatás megbízhatósága intakódolással lett növelve. A feldolgozás során sikerült lényeges kategóriákat elkülöníteni a fenti kérdéskörökben és ezek összevetésével megvilágítani a téma mélyebb rétegeit. A feltárt összefüggések az oktatás szervezésekor gyakorlati szempontból is hasznosíthatók. A legfontosabb kategóriák között megjelennek a megvalósítási szempontok (pl: helyszín és életkor szerepe), a megvalósulási formák (pl: napközi, tanóra, osztálykirándulás, erdei-iskola, táborok), a pedagógusok, szülők hozzáállása (pl: támogató és elutasító hozzáállások okai), a diákok hozzáállása (pl: kooperáció, konfrontáció és szorongás formái, kedvelt tevékenységek), a pozitívumok (pl: szellemi, lelki, fizikai előnyök, környezetpedagógiai hatás), a negatívumok (pl: baleseti tényezők, diákok közti konfliktusok), a hátráltató tényezők (pl: anyagi korlátok, oktatási rendszer sajátságai, helyszín hiánya, pedagógusi hozzáállások) és az elterjedés segítése (pl: tapasztalatcsere, mecenatúra, szemléletváltás).

Hivatkozások:

Csonka, S. (2022). A természet szabad felfedezésének szerepe a hazai környezeti nevelési programokban. In Juhász, E. & Kattein-Pornói, R. (Eds.) Oktatás egy változó világban – Kutatás, innováció, fejlesztés (Hungarian Conference on Educational Research, HuCER 2022). Budapest, Hungary: Hungarian Educational Research Association (HERA), 29-30.

Louv, R. (2008). Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder. Algonquin books

Luís, S., Dias, R., & Lima, M. L. (2020). Greener schoolyards, greener futures? Greener schoolyards buffer decreased contact with nature and are linked to connectedness to nature. Frontiers in Psychology, 11, 567882.

Martin, L., White, M. P., Hunt, A., Richardson, M., Pahl, S., Burt, J. (2020). Nature contact, nature connectedness and associations with health, wellbeing and pro-environmental behaviours. Journal of Environmental Psychology, 68, 101389.

Richardson, M., McEwan, K. Garip, G. (2018). 30 Days Wild: who benefits most? Journal of Public Mental Health, 17(3), 95-104.

A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTÉRIUM ÚNKP- 22-3-II-EKKE-14 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Keywords/Kulcsszavak: természet szabad felfedezése, kvalitatív kutatás, terepi környezeti nevelés

Szabó József (Debreceni Egyetem BTK, Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék) és Fintor Gábor (Debreceni Egyetem BTK, Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék). *A sportrendezvények látogatottságának vizsgálata Magyarországon*

Abstract/Absztrakt. Számos hazai és nemzetközi tanulmány bizonyítja a rendszeres sportolás jótékony hatását az egészségmagatartásra vonatkozóan (Földesiné 2008, Shephard és mtsai 2013), ugyanakkor a magyarokról általánosságban elmondható, hogy a WHO ajánlásaihoz képest keveset sportolnak (Gál 2008, Perényi 2014, Magyar Ifjúságkutatás 2016, 2020). Ezeket a megállapításokat egy korábbi kutatásunk nyomán megerősítettük (Fintor 2022), be is mutattuk a tavalyi konferencián.

Mi a helyzet a sportrendezvényekre történő látogatással? Ez kevésbé kutatott terület, friss reprezentatívnak mondható felmérésekkel nem találkoztunk a hazai szakirodalomban.

Jelen kutatásunk célja így a sportrendezvények látogatottságának vizsgálata. Kíváncsiak vagyunk arra, hogy milyen a sportrendezvényekre járók demográfiai összetétele. Továbbá arra is, hogy az egyes korcsoportok között, illetve az iskolai végzettség tekintetében, valamint a szubjektív anyagi helyzet függvényében milyen különbségek figyelhetők meg.

A keresztmetszeti kutatásunk alapját egy országos reprezentatív survey felmérés adja, melyet megbízásunkból telefonos megkérdezéssel a Társadalomkutatási Intézet végzett 2022 júliusában és augusztusban. A minta a magyar lakosság 18 éves, vagy annál idősebb tagjaira érvényes. Az elemzésbe bevont minta nagysága 1018 fő. A minta többlépcsős rétegzett valószínűségi mintavétel eredményeként jött létre, mely alapján a kapott eredmények általánosíthatók a teljes magyar populáció hasonló csoportjaira nézve a különböző változók (nem, településtípus, iskolai végzettség) mentén.

Eredményeink (az országos átlag) szerint nagyjából a lakosság 7 százaléka jár legalább havi rendszerességgel sportrendezvényekre. Ez az arány a nők esetében átlag alatti (4 százalék), míg a férfiak esetében meghaladja az átlagot. Korcsoport szerint a sportrendezvényekre járás a legfiatalabb (18-34 éves) korosztályra és a középkorúakra (35-49 évesek) nagyjából megegyező arányban (rendre 11 százalék, illetve 10 százalék) jellemző, míg a legidősebb korosztályt szinte alig (4 százalék) jellemzi. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében a legmagasabb a havi rendszerességgel sportrendezvényekre járók aránya. A szubjektív anyagi helyzet tekintetében egyértelműen látszik, hogy a szűkös anyagi körülmények között élők nem járnak sportrendezvényekre, az anyagi gondok nélkül élők körében az országos átlag több mint kétszerese az eredmény.

Kutatásunk nóvumnak tekinthető, hisz országos reprezentatív a felmérés, aktuális és újszerű a vizsgálat. Rávilágít arra, hogy az alacsony sportolási gyakoriság mellett a sportrendezvényekre történő alacsony látogatottság is problémaként jelentkezik. A téma mélyebb elemzéséhez további, inkább longitudinális vizsgálatok szükségesek.

Felhasznált irodalom

Fintor Gábor (2022): A magyar lakosság sportolási szokásai, Magyar Sporttudományi Szemle 23. évfolyam 97. szám, 13-18.

Földesiné Szabó Gyöngyi, Gál Andrea, Dóczi Tamás (2010): Sportszociológia. Budapest, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF) tankönyve.

Gál Andrea (2008): A Magyar lakosság egészségtudatossága és szabadidő-sportolási szokásai. In: Földesiné Szabó Gyöngyi, Gál Andrea, Dóczi Tamás (szerk.): Társadalmi riport a sportról. Budapest. Önkormányzati Minisztérium Sport Szakállamtitkárság és a Magyar Sporttudományi Társaság. 9–39.

Magyar Ifjúságkutatás 2016

Margón kívül, magyar ifjúságkutatás 2016

http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a4_web.pdf

Magyar Fiatalok 2020

Kérdések és válaszok – Fiatalokról, Fiataloktól

https://tarsadalomkutato.hu/wp-content/uploads/2021/07/magyar_ifjusag_2020_web-v%C3%9Ag.pdf

Perényi Szilvia (2014): A magyar fiatalok sportolási szokásai. In: Perényi Szilvia (szerk.): A mozgás szabadsága! A szabadidősport társadalmi, gazdasági és egészségügyi megközelítései. Elméletek és kutatási eredmények a gyakorlat szolgálatában. Debrecen, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar. 48–64.

Keywords/Kulcsszavak: sportolási szokások, sportrendezvények, rendezvény látogatottság

Szilágyi Beatrix (Debreceni Egyetem - TTK). *Chem on! Mi a reakciód? - Kémia társasjáték tesztelése: első élmények és vélemények.*

Abstract/Absztrakt. Az oktatáskutatás nemzetközi és hazai szakirodalma egyre nagyobb mértékben foglalkozik azzal, hogyan lehet a mai generációt a leghatékonyabban tanítani és motiválni, hogyan tudunk reagálni a 21. század kihívásaira, az átalakuló tanulási környezetre és a megváltozott tanulói kompozícióra. Ebben a folyamatosan változó világban figyelembe kell vennünk, hogy átalakult a diákok tanuláshoz való viszonya (Szabó 2015), amely mögött számos tényező állhat, mint a pedagógus személye, az alkalmazott tanítási módszerek, a használt eszközök és az egyéni tanulási szokások (Chrappán & Malmos 2016). Hazai kutatási eredmények szerint a kémia a diákok egyik legkevésbé kedvelt tárgya (Takács 2001; Csíkos 2012; Chrappán & Malmos 2016). Kutatásunkban nagyobb hangsúlyt fektetünk a játékra, mint motivációs tényezőre. Hosszú távú céljaink között szerepel, hogy kedvezően befolyásoljuk a kémiával kapcsolatos attitűdjeiket. E cél eléréséhez a társasjáték-pedagógiát vettük alapul, és egy saját készítésű kémia társasjátékot terveztünk, amelynek címe Chem on! Mi a reakciód? A társasjáték megalkotása során figyelembe vettük a társasjáték-pedagógia alapelveit és céljait (Jesztl & Lencse 2018). A tervezés során arra törekedtünk, hogy játékos formában jelenítsük meg a tudományos ismereteket. A játék elengedhetetlen előfeltétele, hogy a diákok rendelkezzenek némi előzetes tudással, hiszen a feladatok ezekre épülnek. Különféle feladatokkal próbáljuk elérni, hogy a játék használata során különböző oktatási-nevelési célok is megvalósuljanak. A kutatás során egyaránt alkalmaztunk kvantitatív és kvalitatív eszközöket. A diákok kémia attitűdjét és a társasjáték során szerzett tapasztalataikat kérdőív segítségével (n=41), míg a szaktanárok véleményét a társasjáték-pedagógiáról és magáról a játékról félig strukturált interjú segítségével vizsgáltuk. Az eredményeink szerint a kihívás kártya, a kémiai fogalmak körülírására szolgáló Beszélj okosan!, az egyszerű választásos feladatok tartalmazó kártyák és a szerepkártyák lettek a diákok kedvencei. Főként azért kedvelték a társasjátékot, mert csapatmunkára épült, mégis biztosította a versenyzés élményét. Továbbá kiemelték a játékban lévő szabadságot is. A kapott eredmények biztatóak, a diákok döntő többségének tetszett a társasjáték, szívesen használnák a jövőben is. A pedagógusok válaszai pedig alátámasztották, hogy a társasjátékra lenne igény, és látnak is potenciált a társasjáték-pedagógiában. A tapasztalatok is megerősítették, hogy érdemes további kutatásokat folytatni, ugyanis ennek az innovatív módszernek nagy sikere lehet a kémia tantárgy megszerettetésében.

Kulcsszavak: társasjáték-pedagógia, kémia, Chem on!

Irodalom:

Chrappán Magdolna - Malmos Edina 2016. Természettudományos attitűd vizsgálat egy pilot mérés tükrében. Educatio 25(4): 608–616.

Csíkos Csaba 2012. Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálata a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. Iskolakultúra 22(1): 3–13.

Jesztl József - Lencse Máté 2018. Társasjáték-pedagógia. Demokratikus Ifjúságért Alapítvány. Budapest.

Szabó Éva 2015. A digitális szakadékon innen és túl: a tanárszerep változása a XXI. században. Oktatás Informatika, 7(1): 17-31.

Takács Viola 2001. Tantárgyi attitűdök struktúrája. Magyar Pedagógia 101(3): 301-318

Keywords/Kulcsszavak: társasjáték-pedagógia, kémia, Chem on!

Puzsár Fruzsina. *Közösségfejlesztés lehetőségei Balmazújvároson.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásom során Balmazújváros közösségfejlesztési lehetőségeit a fiatal, középiskolás generáció bevonásával igyekszem feltérképezni. A közösségfejlesztés legalapvetőbb eleme maga a közösség. A közösségeket összekötheti a közös érdek, cél, értékrend és ezek mentén a mi tudat (Hankiss, 1987), illetve a közösség jelentheti a valahová tartozást, az identitást, a közös kultúrában való osztozást (Vercseg, 2014), illetve földrajzilag meghatározott, lokális fogalomként is tekinthetünk rá (Vercseg, 2020). A közösségfejlesztést társadalmi szükségletek hozták létre úgy, mint a meghallgatás, az egyéni és közösségi identitás, az információk iránti vagy éppen a helyi nyilvánosság iránti szükségletek (Arapovics, 2016; Vercseg, 2011). A balmazújvárosi fiatalság egyre kevésbé kapcsolódik be a város életébe, egyre kevesebben vesznek részt a közösségi programokon, illetve nem is szerveződnek.

Kutatásomban a közösségi felmérés komplex módszerének segítségével vizsgálom meg Balmazújváros erőforrásait, annak érdekében, hogy megoldásokat tudjunk megfogalmazni (pl. dokumentumelemzés, interjúkészítés, CSWOT analízis, probléma- és célfa). A problémakörhöz kapcsolódóan közösségfejlesztési célkitűzéseket és a közösségfejlesztő módszerek által javaslatokat fogalmazok meg. Fontos közösségfejlesztési célkitűzésnek tartom a generációk egymáshoz közelítését, a balmazújvárosi hagyományok megőrzését és népszerűsítését, az önszerveződő kezdeményezések támogatását, valamint a csapatszellem és összetartozás tudat erősítését. Helyi lakosként éveken át, különböző élethelyzetekben tapasztalhattam meg a város közösségének életét, az összefogást vagy olykor annak hiányát. Úgy gondolom, hogy egy közösség összetartása több tényezőtől függ. Ennél fogva nem is lehet mindig állandó. Kutatásom által a város közösségét részletesebben megismerve bízom benne, hogy hozzájárulok a település társadalmi fellendítéséhez a fiatalok nagyobb fokú bevonásával.

Keywords/Kulcsszavak: helyi közösségek, közösségfejlesztés, fiatalok, problémamegoldás

Sallai Aranka (Cifra Palota Egyesület), Gyulai-Nagy Mária Magdolna (Aprily Lajos Főgimnázium) és Borsos Endre (Interrégió Fórum Egyesület). *Úton a blended rendszerű oktatás felé, online-offline jó gyakorlatok - a projekt 1 éve -.*

Abstract/Absztrakt. A Cifra Palota Egyesület a 2022-es HERA konferencia Poszterbemutató keretében mutatta be induló ERASMUS+ projektjét az "Úton a blended rendszerű oktatás felé, online-offline jó gyakorlatok" címmel.
Az elmúlt egy év folyamatos határ keresésről és határátlépésről szólt mind fizikai mind pedagógiai mind átvitt értelemben. A brassói Áprily Lajos Főgimnázium 12 pedagógusa az Interrégió Fórum Egyesület trénereitől megismerte a TANLET tartalomfejlesztő applikációt majd online konzultációk során elsajátította annak használatát.
Az Áprily Lajos Főgimnázium tanárai a Cifra Palota Egyesület képviselőivel 4 személyes találkozó során olyan élménypedagógiai tréningen vettek részt, melyek során fókuszba kerültek egyéni határaik. Több esetben azok meghaladására is volt példa. Saját megéléseik révén megalapozták azt az új szempontú gyermekre tekintést, ahol kiemelt a jelentősége az ítélkezés nélküli megfigyelésnek, a tanulási stílusoknak, a pozitív pedagógiának és pozitív hiba kultúrának. Ezekkel párhuzamosan a sok helyzetgyakorlat révén a tantárgyközi kapcsolatok egyre mélyebb rétegei tárultak fel a pedagógusok előtt. A projektben résztvevők közötti szakmai kapcsolatok is mélyültek.
A pedagógusok a napi gyakorlatba időszakosan beépítették a blended oktatást. Az iskola ZÖLD HETE kapcsán az élménypedagógiai tréningek mozzanatait is megélhették a gyerekek.
A pedagógusok rendszeres reflektív kérdőíves önreflexiója mellett a projekt 3 fázisában készült kérdőív a pedagógusok és diákok rezilienciáját, szociális kapcsolatait, digitális kompetenciáját, és mindezek változásait vizsgálta.
Ez a határon átívelő projekt a romániai magyar közösség és a magyarországi trénerek közös tapasztalatszerzése volt.

SZAKIRODALOM:

Robyn M. Brown: A gyógyító nevelés gyakorlata a hét életfolyamaton keresztül (2018) Farm-alapú Nevelésért Egyesület

Gulya Nikoletta – Szivák Judit – Fehérvári Anikó: A reflektív naplók alkalmazásának lehetőségei a tanárképzésben (Iskolakultúra, 30. évfolyam, 2020/9. szám)

Hunya Márta: Reflektív pedagógus - reflektív gyakorlat - tanulmány (2014) <https://ofi.oh.gov.hu/publikacio/reflektiv-pedagogus-reflektiv-gyakorlat>(Utolsólátogatás: 2023.04.10.)

Szabóné Mojzes Angelika: A pozitív hibakultúra modelljének adaptálása a magyar közoktatási rendszerhez (Tudásmenedzsment 22. évf. 2. szám 70-80 (2021)

David Kolb: A tapasztalati tanulás <http://tapasztalati-tanulas-kepzes.hu/tapasztalati-tanulas/>(Utolsólátogatás: 2023.04.10.)

Kóródi Kitti - Szabó Éva: A tanulmányi reziliencia értelmetése: kutatási, prevenciós és intervenciós lehetőségek (Magyar Pszichológiai Szemle, 2019, 74.4/6. 527–545)

Homoki Andrea, Czinderi Kristóf, Segal Hajnalka, Sándor Zita, Fodorné Vidó Renáta: A CYRM 28 gyermek és ifjúsági reziliencia skála magyar adaptált változatának jellemzői és a GYIRM 25-20 magyar gyermek és ifjúsági reziliencia skálák validálása családjaikban élő és családjaikból kiemelt serdülők körében

<http://mindenholotthon.hu/cyrm-28-gyermek-ifjusagi-reziliencia-kutatas/>(Utolsólátogatás: 2023.04.10.)

Keywords/Kulcsszavak: pedagógus önreflexió, blended oktatás, határokon átívelő pedagógus együttműködések

Major Enikő (Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program). *Pedagógus-szülő kollaboráció a kapcsolattartás során.*

Abstract/Absztrakt. Az oktatási rendszerben a pedagógiai kommunikáció során a benne szerepet vállaló aktorok nélkülözhetetlen kapcsolatrendszere folyamatosan mozgásban van (Dálnokiné, 2001). A kapcsolat minősége meghatározza, milyen együttműködés alakul ki a mindennapokban az oktatásban-, nevelésben részt vevők között. A család és az iskola, vagyis a szülők és a pedagógusok hatékony kommunikációja elengedhetetlen a megfelelő partnerség kialakításához, mely stabil alapja lehet a tanulmányi előremenetel sikerességének is (Taylor, 2016). A parental involvement, a szülői bevonódás egyik fő típusaként tekint a kommunikációra Epstein (2001, 2011) is, úgy, mint a szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés, tájékoztatás megvalósulása. A szülők és pedagógusok közötti, bizalmon alapuló kapcsolatépítés, kommunikáció lehetőséget biztosít a különböző problémák feltárására, a konfliktusok kezelésére, a tanulmányi munka segítésére (Ozmen et al., 2016). A tanulmány célja, hogy feltárja, a gyakorlatban milyen megvalósuló kapcsolattartás jellemzi a pedagógusokat a szülőkkel, illetve milyen kommunikáció jön létre az iskolás gyermekek nevelésében résztvevő két fő aktor között.

Kvalitatív vizsgálatunk adatbázisát az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja kutatócsoport által megvalósuló kutatás 2021 őszén, 31 félig strukturált, általános iskolában tanító pedagógusok körében felvett interjúk szövegkorpusza adja, melyek elemzésével arra kerestük a választ, milyen módon és milyen minőségben valósul meg a formális és informális kapcsolattartás a pedagógusok és szülők között.

A számítógéppel támogatott kvalitatív adatelemzéshez Atlas.ti 23 programot használtunk, mely elemzés során deduktív és induktív kódolást is végeztünk. Eredményeink alapján láthatjuk, hogy a pedagógusok és szülők közötti kommunikációt mindkét fél fontosnak tartja, de leginkább probléma esetén valósul meg. Igazolást nyert az is, hogy az infokommunikációs eszközök térnyerése mellett a személyes kapcsolat semmivel nem pótolható.

Felhasznált irodalom:

Dálnokiné P. K. (2001): Az iskola belső világa (kommunikáció). Új Pedagógiai Szemle, 51. évf. 7-8. sz. 171-179.

Epstein, J. L. (2001, 2011). School, Family, and Community Partnerships. Preparing Educators and Improving Schools. Westview Press. Boulder, CO.

Ozmen, F. – Akuzum, C. – Zincirli, M. – Selcuk, G. (2016): The communication barriers between teachers and parents in primary schools. Eurasian Journal of Educational Research, 66, 26-46 http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.66.2

Taylor, J. M. B. (2016): Communication Between Educators and Parents in Title I Elementary Schools. Dissertation, Walden University.

Keywords/Kulcsszavak: pedagógus-szülő közötti kommunikáció, pedagógus-szülő közötti együttműködés infokommunikációs eszközök térnyerése, partnerség

Horváth Zoltán (doktorandusz, Széchenyi István Egyetem Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola). *Közösségi tanulás okoseszközök segítségével.*

Abstract/Absztrakt. Napjaink gazdaságát egyre inkább meghatározák a puha tényezők, a készségek, képességek, a tudás, a kreativitás. Az egyre gyorsuló ütemben változó helyzetekre való felékszülést az egész életre kiterjedő tanulás biztosítását, valamint a kulturális alapú gazdaságfejlesztést is végző hazai közművelődési rendszernek is segítenie kell. Esettanulmányomban egy olyan szombathelyi projekt kerül bemutatásra, amely a közösségi tanulás eszközeivel készítette fel a helyi lakosságot a digitális és smart eszközök használatára, ezzel is segítve a városban a kreatív és okos gazdasági környezet megteremtését.

Keywords/Kulcsszavak: kreatív gazdaság, közösségi tanulás, nonformális tanulás, okoseszköz

Kui Biborka (Soproni Egyetem). *A gyerekvédelemben dolgozók természeti-, környezeti attitűdvizsgálata Győr-Moson-Sopron vármegyében.*

Abstract/Absztrakt. A gyermekekben a természet iránti fogékonyság kialakulása nagyban függ közvetlen környezetüktől, jó esetben a természetszeretet átörökítése elsősorban a család berkeiben történik. A gyermeket segíteni kell, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben megmutatkozó jóra, szépre és hogy megbecsülje azt. Mindehhez maradéktalanul szüksége van ahhoz, hogy egészséges, kiegyensúlyozott felnőtté válhasson. (Sobko, 2019, Mingguang H.et all., 2015; Michael X. R., 2015, Steininger, 2020, stb.)

Különböző jogi dokumentumok is meghatározzák, hogy a gyermekeknek joguk van a testi, lelki szellemi egészséghez, joguk van megismerni a természet működését, folyamatait, értékeit, joguk van megtanulni a természet iránti tiszteletet. (Kui, 2023)

Az állami gondoskodásban élő gyermekek önhibájukon kívül kerültek ki a családi közeg melegségéből, gyakran perifériára, kiszolgáltatottak, sérültek, az esetek többségében traumatizálódottak. Esetükben egy következetesen, jól megtervezett és kontrolált, hatékonysági méréssel utánkövetett környezeti nevelési program életmentő lehet, sőt, bátran állíthatjuk, hogy talán az egyetlen megoldás számukra egy biztonságosabb, kiszámíthatóbb jövő közreműködésükkel való megteremtésére.

Mindezeket figyelembe véve nagyon fontos, hogy a szülők nélkül felnövekvő gyermekeket olyan felnőttek vegyék körül, akik önmaguk is elhivatott környezet- és természetvédők, akik elsősorban jó példájukkal tudnak előljárni, másodsorban hitelesen tudják közvetíteni-, harmadsorban „megkövetelni" ezeket az értékeket. Ezért fontos felmérni a jelenleg gyermekvédelemben dolgozók viszonyulását a természethez, környezetünkhöz, a környezeti nevelés témaköreihez, hozzáállásukat a környezeti nevelés problematikájához. Ennek ellenére mindeddig ezt a területet még nem tanulmányozták, nem kutatták.

Jelen kutatásunk a Győr-Moson-Sopron vármegyében található gyermekotthonokban és lakásotthonokban dolgozókra terjed ki. Kutatási módszerként a kérdőíves módszert és az interjút alkalmazzuk. Választ kapunk arra, hogy milyennek ítélik saját hozzáállásukat – érzelem, ismeretek, cselekedet terén; hogyan értékelik intézetük, vezetőik viszonyát a környezeti neveléshez; milyen forrásaik, nehézségeik vannak; fontosnak tartják-e a továbbképzésüket, ismeretbővítést e területen.

Ezek ismeretében lehet lépéseket tenni annak érdekében, hogy az állami gondoskodásban élő gyerekek körül élő, őket irányító, nevelő, gondozó felnőttektől a lehető legjobban, legpontosabban, hitelesen kapják meg a környezeti nevelést: ismereteket, viselkedésmintákat, helyes értékítéletet, melyek segítségével egy biztonságosabb, stabilabb jövő elé nézhetnek.

Keywords/Kulcsszavak: környezeti nevelés, környezeti attitűd, személyes hatás, gyermekvédelemben dolgozók

Dr. Gulyás Klára (Tokaj-Hegyalja Egyetem). *ROMA SZAKKOLLÉGIUM VERSUS EGYETEMI SZAKKOLLÉGIUM - Roma Szakkollégium kialakításának indokoltsága és feltételrendszere Tokaj-Hegyalja térségben.*

Abstract/Absztrakt. A rendszerváltást követően állami és civil szerveződések, ösztönző támogatórendszerek egyre nagyobb szerepet játszanak a roma fiatalok diplomához segítésében. A Romaversitas és a Roma Szakkollégiumi hálózat intézményesített formában vesz részt a roma értelmiségiek képzésében és társadalmi szerepvállalásának erősítésében. Ezzel is összefügg, hogy a mai roma értelmiség körében a társadalmi szerepvállalás az értelmiségi szerepértelmezésekben felerősödik. A Roma Szakkollégiumi Hálózat intézményei, miután jelentős részben a keresztény egyház fenntartásában működnek, a keresztény értékrend közvetítése mellett a társadalmi integrációban betöltött szerepet emelik ki a képzési koncepciójukban. Elsődleges cél a roma értelmiségi fiatalok középosztályosodásának az elősegítése, másfelől pedig olyan helyben maradó szakemberek képzése, akik felvállalják roma identitásukat és a romák helyzetének javításáért saját közösségükben tevékenykednek. A Roma szakkollégiumok a képzés során hangsúlyosan jelenítik meg a saját közösségébe értelmiségi szereplőként, sajátos, jól hasznosítható szaktudással rendelkező, szakértelmiségiként való visszatérést és szerepvállalást. Céljuk ennek az értelmiségi rétegnek a kinevelése és helyzetbe hozása. Ezen célkitűzések megvalósítása miatt a Roma szakkollégiumokat a társadalmi integrációt támogató modellintézménynek is tekinthetjük.

Előadásomban azt vizsgálom, hogy a Tokaj-Hegyalja Egyetemen létrehozni kívánt Roma Szakkollégium esetében fennáll-e a fentiekben vázolt szakmai program szükséglet-, és feltételrendszere vagy a társadalmi integráció megvalósításának céljából egészen más szempontok érvényesítése szükséges-e.

A legtöbb, különösen a pályázati finanszírozással működő hátrányos helyzetű és/vagy roma közösségek társadalmi integrációjának megteremtésére irányúló fejlesztések többségére nem jellemző, hogy annak beindítását megelőzné a lokális közösségre irányuló hatástanulmány vagy egyáltalán a program beindításához kapcsolódó tényezők számbavétele. Különösen a finanszírozási érdekeltség okán a program elindításának veszélyei, a megvalósítás során felmerülő problémák a legtöbb esetben kikerülnek a pályázatot megvalósítók és a pályázatot kiírók fókuszából.

Előadásomban a Tokaj-Hegyalja Egyetemen területén kialakítására kerülő Roma Szakkollégium elindításához kapcsolódó tényezőket kívánom számba venni. Ennek során minden olyan lényegi összetevőre kitérek, amely az egyetem oktatói közösségének és a térség lokális közösségeinek vonatkozásában fontos szerepet játszhat a program sikerességét illetően. A különböző szempontok és dilemmák ismertetése során a romák társadalmi felzárkózására irányuló törekvéseket saját kutatási eredményekkel kívánom alátámasztani.

Keywords/Kulcsszavak: roma szakkollégium, roma értelmiség, társadalmi integráció

Langerné Buchwald Judit (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK). *Állampolgári nevelés az alternatív iskolákban.*

Abstract/Absztrakt. Az állampolgári nevelés célja a társadalmi jóléthez hozzájárulni képes aktív állampolgárok nevelése (Nelson – Kerr, 2006), és hangsúlyos szerepet játszik benne mind a család, mind az iskola szocializációs szerepe, valamint a közéletre való felkészülés modelljei és a helyi közösségekben végzett tevékenységek (Kaposi – Kalocsai, 2019), és amely a whole-school megközelítés értelmében (Council of Europe, 2018) az iskolai élet három kiemelt területén valósul meg: a tanítási és tanulási módszertanában, az iskolavezetés működésében és alapelveiben, valamint a közösséggel való együttműködésben.

Magyarországon a demokráciára és az aktív állampolgárrá nevelés korszerű szemléletet tükröz és megfelel a nemzetközi irányelveknek és prioritásoknak (Kaposi, 2019), az állami iskolákban folytatott gyakorlatára és hatékonyságára vonatkozó kutatások eredményei azt mutatják, hogy eredménytelen (Csákó, 2011; 2018), az iskolák működése jelentősen eltér a tantervben meghatározottaktól, és a mindennapi gyakorlatba sem épült be a demokratikus nevelés. A diákönkormányzat működése, bár minden iskolában van, formális, az iskola pedig „látszatdemokráciaként" működik (Kaposi, 2019), így a diákoknak lehetőségünk sincs iskolai keretek között a demokrácia megélésére sem (Gáti, 2010).

Jelen kutatás keretében egy eddig még nem vizsgált terület feltárását tűztük ki célként, és a whole-school megközelítést alapul véve arra a kérdésre kerestük a választ, hogy hogyan valósul meg az aktív állampolgárrá nevelés az alternatív iskolákban. A kutatásba 10 alternatív iskola került bevonásra, és az iskolai dokumentumok és a honlapok elemzésével, valamint a szakami/pedagógiai vezetőkkel készített interjúk segítségével vizsgáltuk az alkalmazott tanítási és tanulási módszereket, az iskolai szervezetet és a vezetés működését, a közösséggel, kiemelten a szülőkkel való együttműködést, valamint feltártuk az iskolák „rejtett tantervé"-ben az aktív állampolgárságra való nevelésre ható elemeket.

Az eredmények rámutattak arra, hogy a vizsgált alternatív iskolák nem „látszatdemokráciaként", hanem valóban a tanár-diák-szülő alkotta demokratikus közösségként működnek. Már a szervezeti kialakításuk is ezt támogatja azáltal, hogy az alternatív iskolákat alkotó csoportokat mikroközösségként értelmezik, a kialakításuknál pedig törekednek a társadalmi diverzitás leképezésére is. A társadalmi felelősségvállalást ösztöndíjprogramokon keresztül erősítik, így nem csak a jómódú családok számára biztosítanak hozzáférést az iskolához, illetve olyan tanórán és iskolán kívüli programok szervezésével, mint pl. az önkéntes segítségnyújtás rászorulóknak vagy az adománygyűjtés. A szülők és a diákok jelentős véleménynyilvánítási és döntéshozatali joggal rendelkeznek a tanórák és a szervezeti működés szintjén egyaránt, a tanulókkal való együttműködésben pedig kiemelten fontosnak tartják a szabályok közös kialakítását. Döntően olyan nevelési-oktatási módszereket alkalmaznak, amelyek az aktív állampolgárrá váláshoz szükséges kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak. A szülőkkel való együttműködés színterei átfogják az iskola működését: mivel a működésükhöz a szülők jelentős anyagi hozzájárulása is szükséges, fenntartói szerepben is megjelennek, ami magával hozza az irányításban és döntéshozatalban való aktív részvételt is. A tanulás gyakran az iskolán kívül zajlik, ezért hangsúlyos az iskola szűkebb és tágabb környezetével való kapcsolattartás.

Irodalom:

Csákó Mihály (2011): Állampolgárokat nevel-e az iskola? In: Bauer Béla – Szabó Andrea (ed.): Arctalan (?) nemzedék. Ifjúság 2000−2010. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.

Csákó Mihály (2018): Politikai szocializáció serdülőkorban. Metszetek, 2018/3/1, 27–42. http://metszetek.unideb.hu/files/metszetek_201803_07_csako.pdf (09.01.2022)

Gáti Annamária (2010): Aktív állampolgárság Magyarországon nemzetközi összehasonlításban.

Kaposi József – Kalocsai Janka (2019): Tanítjuk vagy tanuljuk a demokráciát? Egy felmérés és tanulságai. Új Pedagógiai Szemle (69) 11-12. https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/tanitjuk-vagy-tanuljuk-a-demokraciat (2023. 03. 10.)

Kaposi József (2019): A demokráciára nevelés aktuális kérdései. In Szőke-Milinte Enikő (ed.): Pedagógiai mozaik. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Budapest. http://kaposijozsef.hu/wp-content/uploads/2019/07/Demokr%C3%A1ci%C3%A1ra-nevel%C3%A9s....pdf (2023. 03. 10.)

Kiss Mária Rita (2012): A fiatalok társadalmi és közéleti szerepekre való felkészítése itt és most. Taní-

Nelson, J. – Kerr, D. (2006) Active citizenship in INCA countries: definitions, policies, practices and outcomes. Final Report. Qualifications and Curriculum Authority, National Foundation for Educational Research.

Keywords/Kulcsszavak: állampolgári nevelés, közoktatás, alternatív iskolák

Kristóf Lakatos (University of Szeged). *The Relationship Between Parental Educational Level, Motivation and Test Anxiety.*

Abstract/Absztrakt. Socialization, like parental academic level (Pishghadam & Zabihi, 2011) is an important factor in academic achievement (Khan et al., 2015). By the concept of the Self-determination Theory of motivation (Ryan & Deci, 2017), intrinsically more motivated people experience less anxiety and perform better in the school environment (Wood et al., 2016). Parental educational level does not just relate to academic achievement but also to the special form of anxiety, test anxiety which is by definition of Specific Anxiety Theory, a psychological trait, manifested right before exam situations (Sarason, 1950). The higher educational level of parents associates with less test anxiety which leads to higher motivation and higher academic achievement. With 104 participants (60 women, 43 men, 1 inter, age M= 24.63 years, age SD= 8.44), using Children Test Anxiety Scale (CTAS; Wren & Benson, 2004) to measure test anxiety and Basic Psychological Needs for Satisfaction and Frustration Scale (BPNSFS; Ryan & Deci, 2017) we expected, that H1: there is a significant negative correlation between mothers' educational level and students' test anxiety ($r(102) = -.171$, $p = .08$, rejected). H2: There is a negative correlation between fathers' educational level and students' test anxiety($r(102) = .656$, $p = .04$, rejected). H3: motivation predicts test anxiety ($F(2, 102) = 13.11$, $p< 0,001$, RAdj2 =.11, accepted). The mothers' educational level does not correlate with the students' test anxiety, but the fathers' educational level does- however not in the expected way. Motivation predicts test anxiety. Conclusion and future steps are discussed, it is argued, that test anxiety that is related to parental educational level can be reduced by a simple motivational game in the context of the Self-determination Theory of motivation, while the rejection of the first two hypotheses can be explained by gender expectancies or the possible curvilinear relationship (instead of linear relationship) of test anxiety and motivation.

Khan, R. M. A., Iqbal, N., & Tasneem, S. (2015). The Influence of Parents Educational Level on Secondary School Students Academic Achievements in District Rajanpur. Journal of Education and Practice, 6(16), 76–79.

Pishghadam, R., & Zabihi, R. (2011). Parental Education and Social and Cultural Capital in Academic Achievement. International Journal of English Linguistics. https://doi.org/10.5539/ijel.v1n2p50

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness (pp. xii, 756). The Guilford Press. https://doi.org/10.1521/978.14625/28806

Sarason, S. B. (1950). The test-situation and the problem of prediction. Journal of Clinical Psychology, 6, 387–392. https://doi.org/10.1002/1097-4679(195010)6:4<387::AID-JCLP2270060417>3.0.CO;2-V

Wood, S. G., Hart, S. A., Little, C. W., & Phillips, B. M. (2016). Test anxiety and a high-stakes standardized reading comprehension test: A behavioral genetics perspective. Merrill-Palmer Quarterly (Wayne State University. Press), 62(3), 233–251. https://doi.org/10.13110/merrpalmquar1982.62.3.0233

Wren, D. G., & Benson, J. (2004). Measuring test anxiety in children: Scale development and internal construct validation. Anxiety, Stress & Coping, 17(3), Article 3.

Keywords/Kulcsszavak: Specific Anxiety Theory, Self-determination theory, Parental educational level, Test anxiety

Barnucz Nóra (Nemzeti Közszolgálati Egyetem), Botos Virág (Nemzeti Közszolgálati Egyetem), Ceglédi Szabolcs (Nemzeti Közszolgálati Egyetem) és Dominek Dalma Lilla (Nemzeti Közszolgálati Egyetem). *Az NKE oktatóinak digitális kompetencia vizsgálata.*

Abstract/Absztrakt. Az IKT eszközök oktatásban betöltött hatékonyságának vizsgálata napjaink releváns témája, hiszen az oktatás minden szintjén fontos a digitális kompetencia fejlesztési lehetőségeinek kiaknázása (Drent–Meelissen 2008). Az információs társadalom nemcsak az oktatási folyamatot alakítja át (Dessewffy 2019), hanem ezzel párhuzamosan a munkaerőpiacon is olyan új pozíciók és hivatások jelennek meg, amelyek korábban még nem léteztek. Erre a mindenkori oktatásnak fel kell készülnie, vagy a már meglévő képzéseit a munkaerőpiac kihívásaihoz kell igazítania (Pirzada–Khan 2013). Hazai és nemzetközi kutatások bizonyítják, hogy az oktatás sikeressége leginkább a pedagógusokon múlik (Mourshed et al. 2010). Tény, azonban, hogy a pedagógusok IKT attitűdjét a számítógépes ismeretek mélysége és az ebből származó magabiztosság vagy bizonytalanság is befolyásolja (Kadocsa–Gubán 2014; Buda 2018).

Jelen kutatásban az Nemzeti Közszolgálati Egyetem (a továbbiakban: NKE) oktatóinak digitális műveltségét, IKT-módszertani felkészültségét, továbbképzési igényeit vizsgáljuk (N=824). A kutatás két egymásra épülő szakaszból áll: (1) kvantitatív kutatás (kérdőíves), melyet 2021/2022 telén végeztünk; (2) kvalitatív kutatás (fókuszcsoportos kutatás mélyfúrás céljából – jelenleg folyamatban van). A kvantitatív kutatáshoz az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja által kidolgozott DigCompEdu kérdőívet használtuk. Az adatelemzést SPSS statisztikai programmal végeztük. A kutatás során egyrészt arra keressük a választ, hogy az NKE oktatói milyen szintű digitális kompetenciával rendelkeznek önértékelésük szerint. Másrészt pedig azt vizsgáljuk, hogy hogyan támogatják az oktatók a hallgatók digitális kompetenciáinak fejlesztését. Hipotézisünk szerint az NKE oktatóinak digitális kompetenciája ugyan fejlesztést igényel, azonban az oktatók motivációja a digitális technológiák tanórai alkalmazása tekintetében pozitív irányt mutat, amit a hallgatói visszajelzések is megerősítenek.

Az eredmények szerint az oktatók digitális kompetenciájának szintje pozitív irányban befolyásolja a hallgatók digitális kompetenciájának fejlesztését az oktatásban. Az oktatók többsége a B1 (Integráló), B2 (Szakértő) szint között helyezkedik el a digitális kompetenciaszintek fejlettségét tekintve, ami alapvetően jó iránynak számít a Z generáció megváltozott tanulási igényeit tekintve. Ez azt jelenti, hogy az oktatók nyitottak az új ötletek és módszertani újszerűségek tanórai integrálása felé, szívesen tesztelik az új módszereket, kreatívan és kritikusan alkalmazzák a különféle digitális technológiákat.

Felhasznált Irodalom:

M. Drent, & M. Meelissen (2008): „Which factors obstruct or stimulate teacher educators to use ICT innovatively?" Computrs and Education, vol. 5551, no. 1, 187–199.

Dessewffy T. (2019): „Digitális Szociológia." Budapest, Typotex Elektronikus Kiadó Kft.

K. Pirzada & F. N. Khan (2013): „Measuring Relationship between Digital Skills and Employability."European Journal of Business and Management, vol. 5. no. 24, pp. 124–134.

M. Mourshed; C. Chijoka & M. Barber (2010): „How the world's most improved school systems keep getting better." McKinsey & Company.

Buda, A. (2018). Pedagógusok a digitális korban Trendvizsgálat egy nagyváros iskoláiban. Habilitációs értekezés. Debrecen, Debreceni Egyetem.

Kadocsa, L. & Gubán, Gy. (2014): A szakmai tanárok módszertani kultúrájának vizsgálata. In Tóth P., Ősz R. & Várszegi Á (szerk.): Pedagógusképzés - személyiségformálás, értékközvetítés, értékteremtés: IV. Trefort Ágoston Szakmai Tanárképzési Konferencia tanulmánykötet. Budapest, Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ, Budapest. pp. 21– 38.

Keywords/Kulcsszavak: digitális kompetencia, felsőoktatás, módszertani felkészültség

Soós Zsolt (Gál Ferenc Egyetem Egészség- és Szociális Tudományi Kar). *Metszéspontok a szociális és az egészségtudományi felsőoktatásban.*

Abstract/Absztrakt. A jelenleg is meglehetősen fiatal magyarországi szociális felsőoktatás egyik kulcskérdése, hogy a képzésben a szociális munkához kapcsolódó tudományterületek mely tartalmai, milyen módon, mekkora hangsúllyal jelenlenek meg. Ugyanakkor az e képzések elindulását követő több mint három évtized kutatási eredményei (Varga, 2023) és gyakorlati tapasztalatai arra is rámutattak, hogy különösen a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű családok, az e családokban élő gyermekek hatásos és hatékony segítése megkövetelné, hogy a velük kapcsolatban álló védőnők, ápolók, pedagógusok, stb. is rendelkezzenek alapvető szociális ismeretekkel is. Az új típusú szociális képzések egyik, szinte szükségszerű gyermekbetegsége volt – ahogy arra Budai (2006) kutatásai is rámutattak – hogy a szociális munkás képzésekben oktatott egészségügyi, jogi, stb. ismeretek a kezdeti időszakban nem igazodtak a szociális szakmák szükségleteihez, vagyis a szociális munkás, szociálpedagógus hallgatók alapvetően ugyanazon jogi, vagy egészségügyi, stb. tartalmakat sajátították el, mint a jogi szakterület, illetve az egészségügyi képzések hallgatói. A témával kapcsolatos fontos kérdés az, hogy e képzések e jellemzője megváltozott-e napjainkra? A témához igazodóan további fontos cél annak feltárása, vajon a szociális tartalmak teret kaptak-e az egészségügyi képzésekben. Kutatásomban a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának, valamint az e képzés alapjaira felépülő Gál Ferenc Egyetem Egészség- és Szociális Tudományi Karának a szociális munkás képzéseit, a Széchenyi István Egyetem szociálpedagógus képzését, valamint a Gál Ferenc Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem diplomás ápoló képzéseit, továbbá a diplomás ápolóknak megszervezett kötelező szakmacsoportos továbbképzéseket vizsgáltam meg. A vizsgálat fő szempontja, hogy az elmúlt 30 évben változtak-e, s ha igen, hogyan változtak a szociális képzésekben az egészségtudományi, illetve a diplomás ápoló képzésben és a szakmacsoportos továbbképzésekben a szociális tartalmak. Ennek kapcsán fontos kérdés, hogy a jelenlegi tartalmak már megfelelőek-e ezen hivatások hatásosabb és hatékonyabb gyakorlásához, vagy további jelentős átalakításokra, fejlesztésekre lenne-e szükség. A vizsgálat egyrészt a tantervi és a továbbképzési hálók, valamint a tantárgyleírások/tanagyagtartalmi megjelenítések elemzéséből, továbbá e képzésekben a szociális, illetve az egészségtudományhoz tartozó tantárgyakért jelenleg, illetve a korábbi időszakban felelős oktatókkal (n = 5) felvett interjúk elemzéséből áll. E kutatás eredményeképpen kijelenthető, hogy a vizsgált intézmények szociális munkás/szociálpedagógus képzéseinek tantervi hálója, tananyagtartalmai, s e tantárgycsoporthoz kapcsolódó gyakorlatai (pl. a kórházi pszichiátriai osztályon töltött gyakorlat) jelentősen átalakultak, s napjainkban már alapvetően a szociális szakemberek mindennapos gyakorlatához szükséges ismereteket foglalnak magukba. E tekintetben e képzések átfogó, jelentős változtatása nem tűnik szükségesnek. A vizsgált diplomás ápoló képzésekben is megjelentek szociális/családszociológiai tartalmak – igaz, ezek aránya relatíve alacsony. Éppen e részleges hiátust is pótlandó, 2022-től a kötelező felsőfokú egészségügyi szakmacsoportos továbbképzésekben – e szakmák napi gyakorlati szükségleteihez igazodva - megjelentek, illetve a korábbiakhoz viszonyítva növekedtek a szociális területhez köthető szociális munka (segítői kommunikáció), szociálpolitikai (az adott célcsoport számára elérhető szociális szolgáltatások és támogatások) és gyermekvédelmi (a gyermekvédelmi jelzőrendszer működése, az egészségügyi dolgozók feladatai a rendszerben) tartalmak. Az útkeresés éveitől indulva a kutatásba bevont képzések, továbbképzések - a valós igényekhez és szükségletekhez igazodva – jelentős mértékben fejlődtek, s így napjainkra a vizsgált vonatkozásban képesek adekvátabb ismereteket nyújtani e képzésben résztvevők számára.

Felhasznált források

Budai István (2006). Megközelítések a szociális munkás-képzés fejlesztéséhez I. Esély 18 (6), 62-88.

Varga Aranka (2023): Sérülékeny csoportok és krízishelyzetek. Az előadás a „Krízishelyzetek hatása és kihívásai az oktatásban.” Nemzetközi tudományos pedagógiai, pszichológiai konferencián hangzott el. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. 2023. március 30-31. Beregszász.

Keywords/Kulcsszavak: szociális és egészségügyi képzések, képzésfejlődés, multidiszciplinaritás

Kóger Yvetta (Pécsi Tudományegyetem "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola). *Az első kisdedóvási törvényt hatálytalanító 1953. évi jogszabályok tartalmi fókuszai.*

Abstract/Absztrakt. Az ötvenes évek óvodaügyének történetében jelentős dátumnak tekinthető az 1953-as év. A szocialista óvoda formálódásának hőskorában – bár keret jelleggel, de – törvényt deklaráltak a kisdedóvásra vonatkozóan, annak ellenére, hogy ebben az időszakban ún. szovjet mintájú jogalkotás érvényesült, vagyis törvények helyett elsősorban könnyen megalkotható, módosítható és hatályon kívül helyezhető rendeleteket alkottak. A család és az óvoda kapcsolatát fókuszba helyező óvodatörténeti kutatásunkban az óvodapolitikai dimenzió (Molnár-Kovács, 2019) egyik fő forráscsoportját azon jogszabályok alkotják, amelyek meghatározták az óvoda intézményének működését. Az 1953. évi törvény kihirdetésével hatályát vesztette a magyarországi óvoda történetében elsőként megalkotott 1891. évi XV. törvénycikk a kisdedóvásról. E két törvény merőben eltérő politikai-társadalmi-gazdasági körülmények között látott napvilágot, más mozgatórugók generálták létrejöttüket. Annak felderítése a cél, hogy a vizsgált korszakot jellemző manifeszt, illetve látens politikai-társadalmi igények miként jelentek meg az óvodára irányuló jogszabályokban. Mindez rávilágít arra, hogy miként konstruálódott az épülő szocialista rendszer legitimációját segítő nevelés érdekében hangsúlyossá váló preszkoláris intézmény feladatrendszere.

A vizsgálat adatkorpuszát az 1953. évi törvény és végrehajtási utasítása, illetve az emellett érvényben levő 1949. évi szülői munkaközösség létrehozása tárgyában született V.K.M. rendelet jelenti. Podráczky Judit (2007) doktori értekezésében olvashatjuk az 1891. évi törvény kvalitatív tartalomelemzésének folyamatát és eredményét. A tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalomelemzésnél Kuckartz,(2012) fázisai mentén haladunk. A kódolás Podráczky kategóriarendszerét alapul véve, kombinált (elmélet- és adatvezérelt) kódolási logikával felállított kategóriarendszer mentén, a megbízhatóság érdekében – a MAXQDA Analytics Pro 2022 szoftver támogatásával – intrakódolással történik (Sántha, 2022). Ezáltal lehetővé válik a két kisdedóvásra vonatkozó törvény közös és eltérő tartalmi csomópontjainak feltérképezése, komparatív elemzése is pl. az óvoda funkciói vagy az óvodahálózat fejlesztés indítéka tekintetében.

Ezáltal egyfajta múltat konstruálunk az ötvenes évek óvodaügyéről, melyet napjainkból szemlélve újraértelmezünk, elsősorban a hivatalos elvárások oldaláról közelítve, az ötvenes éveket követő generációk tudásanyagát hasznosítva.

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTÉRIUM ÚNKP-22-3-II KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Keywords/Kulcsszavak: óvodatörténet, óvodapolitika, kvalitatív tartalomelemzés

Jármai Erzsébet Mária (Pannon Egyetem) és Végh Ágnes (Budapesti Gazdasági Egyetem). *Gazdaságtudományi képzést választó diákok döntését befolyásoló tényezők vizsgálata.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásunk általános célja volt, hogy a felsőoktatásba, ezen belül a gazdaságtudományi képzésekre jelentkező fiatalok pályaválasztási motivációiról, döntésüket alakító tényezőkről, és a diploma megszerzése utáni terveikről képet kapjunk.

A gazdaságtudományi képzési terület évek óta a legvonzóbb a felsőoktatásba aspirálók körében, arányaiban jóval megelőzi a többi képzési területet. Az összes jelentkezők között négy év óta 20 százalék feletti részarányt képvisel. Ez indokolta kutatásunk fő irányát, ami két részből áll.

Egyfelől 2019-ben egy projekt keretében végeztük a vizsgálódást. Középiskolásokkal (781 fő), elsőéves (325 fő) és felsőéves (272 fő) hallgatókkal töltettünk ki kérdőívet. A kutatás során interjúk is készültek középiskolás tanárokkal, osztályfőnökökkel. Másfelől a pandémia időszaka után, 2022 tavaszán és őszén folytattuk a kérdőíves kutatást, elsőéves hallgatók (288 fő) körében újabb tapasztalatokat gyűjtve a pályaorientáció, a szakmai érdeklődés alakulásáról. A korábbi kérdőívet kissé módosítottuk a járványhelyzet által okozott nehézségek esetleges döntést befolyásoló tényezők megismerése végett. A középiskolások megkérdezése országos kiterjedtséggel történt, a hallgatók kérdőíves válaszait egy adott felsőoktatási intézmény több karán gyűjtöttük be.

Szakirodalmi kutatásaink gerincét képezték a gazdaságtudományi képzés vizsgálatunk szempontjából releváns statisztikai adataival, a továbbtanulási motiváció háttértényezőivel, a pályaválasztás körülményeivel foglalkozó tanulmányok.

Előadásunkban bemutatjuk statisztikai (SPSS) elemzésünk néhány érdekes eredményét, például a szakválasztás motivációjával, az intézményválasztás szempontjaival kapcsolatban. Különbségeket is észleltünk a pandémia előtti és utáni adatfelvétel között, nevezetesen a jövendő munkahely földrajzi elhelyezkedésével kapcsolatos elképzelések is átrendeződtek, megerősödött a külföldre távozás szándéka. Több változó között összefüggés vizsgálatot végeztünk a korábbi szakirodalmi megállapítások nyomán. Ami markánsan tartja magát évek óta, és a mintánkra is jellemző volt, a pályaválasztási bizonytalanság jelensége. A diákoknak nem elhanyagolható aránya röviddel a jelentkezési határidő előtt bizonytalan a szakválasztást, az intézményválasztást, vagy mindkettőt illetően, továbbá a jelentkezési lap kitöltésekor hozza meg a döntését.

A kutatási eredmények megerősítenek abban, hogy a középiskolai pedagógusokra sokkal nagyobb felelősség hárul, mint valaha. A technikai fejlődés olyan kommunikációs lehetőségeket biztosít, hogy felsőoktatási intézményektől korlátlanul özönlik az információ. Sem a szülő, sem a pedagógus nincs felkészülve erre az információ özönre, legkevésbé a diák. Neki el kell eligazodnia az információk áradatában, és ahhoz, hogy határozottan tudjon dönteni, megfelelő önismerettel, saját érdeklődésének, képességeinek ismeretével kell rendelkeznie. Erre pedig a középiskola nem feltétlenül készíti fel. Nem meglepő, ha a diákok döntési motivációi érzelmi alapúak, és más kutatásokból ismerten rövidtávra szólnak.

Vizsgálatunk során megerősítést nyert, hogy a pályaválasztásra való felkészülést több szakember bevonásával, célirányosabb stratégiával és differenciáltabb eszköztárral kellene végezni, de mindenekelőtt korábban kellene elkezdeni, már az általános iskolában.

Irodalom

Bocsi Veronika (2022) Értelmiségképzés és felsőoktatás. Belvedere Meridionale Kiadó, 286 p.

Hámori Ádám – Horváth Ágoston – Veroszta Zsuzsanna (2018) A tanulmányok melletti munkavállalás háttere és hatása a továbbtanulási tervekre In: Hámori et al. EUROSTUDENT VI. OH, Budapest, pp. 101-116.

Hámori Ádám (2018) A gazdaságtudományok képzési terület hallgatóinak szociális jellemzői In: Felsőoktatási elemzési jelentések. OH, Felsőoktatási Elemzési Főosztály II. évfolyam 2. szám. pp. 4-8.

Hámori Ádám (2021) In: Hámori et al. A hallgatók és az intézmények sokfélesége a felsőoktatásban. EUROSTUDENT VII. OH, 110 p.

Kispálné Horváth Mária–Vincze Szilvia (2009) Végzős középiskolások továbbtanulással kapcsolatos motivációi, döntései és az azokat befolyásoló tényezők. Új Pedagógiai Szemle, 12. szám, pp. 57-73.

Lukács Fruzsina (2013) A pályaválasztási bizonytalanság és az identitás összefüggései középiskolás mintán I-II. rész. Életpálya-tanácsadás c. folyóirat I. szám, pp. 32-36., 46-51.

Paksi Borbála – Veroszta Zsuzsanna – Schmidt Andrea –Magi Anna – Vörös András – Felvinczi Katalin (2015) Pedagógus – pálya – motiváció. I. kötet, OH, Budapest 246 p.

Polónyi István (2018) A hazai felsőoktatás felvételi tendenciái és hallgatólétszámának néhány jellemzője. In: Kováts Gergely – Temesi István (szerk.) A magyar felsőoktatás egy évtizede. 2008-2017. NFKK Kötetek 2. Budapesti Corvinus Egyetem, pp. 111-129.

Sági Matild (2022) Munkavégzés a felsőoktatási tanulmányok mellett. Felsőoktatási Elemzési Jelentések – V. évf., 1. sz. – 2022. március

Szondi Réka (2018) Karriertervezés és kompetenciák vizsgálata egyetemisták körében. Metszetek Vol. 7. No. 4. pp. 34-45.

Keywords/Kulcsszavak: gazdasági felsőoktatás, szakválasztás motivációi, pályaválasztási bizonytalanság

Kozma Tamás (Debreceni Egyetem). *Fenntartható innováció.*

Abstract/Absztrakt. A társadalmi innovációk múlandók. Ahhoz, hogy tartósakká váljanak, kell az őket állandósító szervezet; ha azonban a szervezet ráépül az innovációra, fokozatosan lassítja, majd végleg megakadályozhatja a megújulást (Moulaert & MacCallum 2019). Ezt a dinamikát a Learning and Innovation (LearnInnov) c. kutatássorozatban különféle területeken készült esettanulmányok elemzése révén tanulmányoztuk (Márkus & Kozma, 2019; Boros, Kozma & Márkus 2021; Márkus, Boros & Kozma 2023). A kutatások jellegzetes módszere az esettanulmányozás volt, amelyet résztvevő kutatással, akciókutatással és más kvalitativ módszerekkel (interjúk, social listening) egészítettünk ki. Eddigi kutatásunk eredményei azt mutatják, hogy az innovációs irodalom elméleti megállapításai a gyakorlatban konkretizálásra szorulnak. A társadalmi innováció mint spontán, alulról induló mozgalom kell ahhoz, hogy egy közösség meghaladja a tradiciókat, és elfogadja az újításokat. Ahhoz azonban, hogy az újítás megmaradjon és elterjedjen, állami (önkormányzati) támogatás kell. Az innovációk fönnmaradásának kulcsa a civilek ("innovátorok" és a kormányzat ("adminisztrátorok") partneri viszonya (Forray & Kozma 2022).

Hivatkozások

Boros, J, Kozma, T & Markus, E, eds (2021) Community Building and Social Innovation. Debrecen: CHERD--Debrecen University Press

Forray R Katalin & Kozma Tamás (2022), Partnership or rivalry? Facing the pandemic in Hungarian education. In: Otrel-Cass, K, Laing, KJC & W Solf, J (eds.), Partnerships in Education, Cham (Switzerland): Springer Nature. Pp 237-252. .

https://doi.org/10.1007/978-3-030-98453-3_11

Markus, E & Kozma, T eds (2019), Learning Communities and Social Innovations. Debrecen: CHERD--Debrecen University Press

Márkus, E, Boros, J & Kozma, T eds (2022), Sustainability of Innovation. (Regió és Oktatás XIV.) Debrecen: CHERD -- Debrecen University Press, p. 220.

Moulaert, F & MacCallum, D (2019), Social Innovation. Cheltenham (UK): Edward Elgar Publishing

Keywords/Kulcsszavak: társadalmi innováció, civil szervezet, kormányzat, partnerség

Hrabéczy Anett (Debreceni Egyetem BTK NMI Neveléstudományi Tanszék, MTA-DE-CSATOKK) és Pusztai Gabriella (Debreceni Egyetem BTK NMI Neveléstudományi Tanszék, MTA-DE-CSATOKK). *A sajátos nevelési igényű hallgatók felsőoktatási és intézményen kívüli beágyazottsága.*

Abstract/Absztrakt. A sajátos nevelési igényű hallgatók vizsgálatának aktualitását adja, hogy a felsőoktatási expanzió következtében az ezredforduló után nagyobb számban jelentek meg az egyetemeken, azonban Magyarországon jogszabályi szinten csak 2007 óta foglalkoznak jelenlétükkel (Attewell et al. 2007, Harper és Quaye 2009, Pusztai 2011, Fenyves et al. 2017). A korábbi kutatások nemzetközi és hazai viszonylatban is vizsgálták a hallgatók intézményi és intézményen kívüli beágyazottságát, kapcsolathálóját (Coleman 1988, Pusztai 2011), azonban a sajátos nevelési igényű hallgatók kapcsolatrendszerének sajátosságai a mai napig feltáratlanok, s e tekintetben jelenleg nem rendelkezünk információval az egyes sajátos nevelési igénnyel rendelkező hallgatói csoportok közötti eltérésekről. Kutatásunk egyediségét adja, hogy a jelenlegi hazai és nemzetközi gyakorlattól eltérően egymással összehasonlítva vizsgálja a fogyatékossággal élő (SEN-A), valamint a pszichés fejlődési zavarral, és autizmus spektrumzavarral élő hallgatók (SEN-B) sajátosságait, megcélozva e két hallgatói csoport közötti különbségek feltárását. Kutatásunk ezért a sajátos nevelési igényű hallgatók intézményen belüli és kívüli beágyazottságát vizsgálja kvantitatív kutatási módszerrel, a IncludED2020 és a PERSIST2019 adatbázisok statisztikai adatait elemezve. Kutatásunkban arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen jellemzőkkel írhatók le a hazai felsőoktatás sajátos nevelési igényű hallgatóinak kapcsolathálója, s hogy tapasztalható-e eltérés a SEN-A és a SEN-B hallgatók között. Legfontosabb eredményeink között említhető, hogy a családméret igazolható hatással van a vizsgált hallgatók bemeneti eredményességét mutató jellemzőire a felsőoktatási felvételi időszakát vizsgálva. E tekintetben a nagyobb családméret pozitív hatása egyértelműen kimutatható, ám a hatás a SEN-B hallgatók esetében erőteljesebb. Legfontosabb eredményeink között említhető, hogy az elemzés során elkülönített beágyazódási típusok mentén pontosabb képet kaphattunk a sajátos nevelési igényű hallgatók eredményességét támogató tényezőkről. Eredményeink alapján jelentős különbségeket eredményez a sajátos nevelési igényű hallgatók esetében, hogy az intézményen belüli vagy kívüli közegbe ágyazottak-e be erőteljesebben.

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTÉRIUM ÚNKP-22-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

"A tanulmány/előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta."

Felhasznált irodalom:

Attewell, P., Lavin, D. E., Domina, T. & Levey, T. (2007). Passing the torch: Does higher education for the disadvantaged pay off across the generations? Russell Sage Foundation, New York.

Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of the Human Capital. American Journal of Sociology, 94(1), 95–120.

Fenyves Veronika, Bácsné Bába Éva, Szabóné Szőke Réka, Kocsis Imre, Juhász Csaba, Máté Endre & Pusztai Gabriella (2017). Kísérlet a lemorzsolódás mértékének és okainak megragadására a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar példáján, Neveléstudomány: oktatás-kutatás-innováció, 5(3), 5-14.

Harper, S. R. & Quaye, S. J. (2009). Student Engagement in Higher Education. Routledge, New York-London.

Pusztai Gabriella (2011): A láthatatlan kéztől a baráti kezekig. Tanulói értelmező közösségek a felsőoktatásban. Új Mandátum, Budapest.

Keywords/Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, felsőoktatás, kapcsolati tőke

Kovács Mónika (Nemzeti Tehetség Központ). *Tehetségvizsgálat – tehetségfejlődés adatalapú támogatása.*

Abstract/Absztrakt. A magyar köznevelési rendszer egyik kiemelt célja a tehetséggondozás, a szakképző intézmény feladatai között is megjelenik a tehetség kibontakoztatásának támogatása, így mint alapfeladat realizálódik az oktatási intézményekben. Az iskola a tanulók tanulmányi előmenetelét a képességeiknek megfelelő, egyénre szabott tanulási lehetőségek biztosításával tudja a leghatékonyabban támogatni (NAT 2020). Az oktatási reformok egyik lehetséges iránya a tanulási analitika, mely által előre jelezhetővé válik, hogy a különböző diákok számára milyen típusú tevékenység lenne a leginkább fejlesztő hatású, ami jelentős mértékben járul hozzá az oktatás személyre szabásához (Molnár et al. 2020). Az oktatási intézmények számára országos mérések biztosítanak adatokat arra vonatkozóan, hogy tanulóik milyen területeken hogyan tudnak teljesíteni - a képességspektrum részleges lefedettségét biztosítva, továbbá bizonyos tehetségterületek vonatkozásában információt nyújtva a tehetségmező meghatározásához. A tehetség sokféleségének detektálásához, különösen annak komplex támogatásához elengedhetetlen, hogy maguk az intézmények célcsoportspecifikumaik és szervezeti erőforrásaik, tevékenységeik által biztosítható módszerekkel vizsgálják a tanulóikat, azonosítsák a tehetségpotenciálokat. A tehetség társadalmi konstruktum, így változhat, hogy mit tekint egy társadalom értéknek, mi a teljesítmény, és mi számít ritkának (Gyarmathy 2014), továbbá maga a tehetséghasznosulás a munkaerő-piacon realizálódik, így a tehetségek felismerése és tudatos fejlesztése, a tehetségfejlődés nyomon követése meghatározó a tehetségvesztés redukálásában. A tehetséggondozásban az azonosítási folyamat szempontjából ily módon kulcsfontosságú a tehetségfejlődés meghatározott pontjain mérések elvégzése, melyek a tehetségkibontakoztatást támogató környezeti tényezők és fejlesztő programok kiválasztását segítik. A tehetségazonosítási folyamat tervezése során ugyanakkor alapelvként határozható meg a mérés és a pedagógiai gyakorlat, azaz az azonosítás és a későbbiekben biztosított támogatási formák összekapcsolásának prioritása (Fodor 2021).

A tehetségkutatás eredményei alapján a tehetségek sajátos jellemzőinek kutatása és mérésekkel történő kimutatása, adatok gyűjtése, mérések végzése, a tehetségazonosítás modelljeinek tökéletesítése és eszközeinek fejlesztése további kutatási irányokat nyit, hogy a tehetségmező jellemzőiről minél pontosabb képet kapva a tehetségtartalékok meghatározhatók legyenek.

A kutatás kiindulópontja, hogy az iskolák tehetségazonosítási folyamata jellemzően a célcsoport igényeinek és szükségleteinek felmérésével a biztosítható intézményi fejlesztő programok kínálati lehetőségeihez igazodik. A tehetségek segítése és fejlesztése egyéni és társadalmi szinten is meghatározó, hiszen az ország versenyképességét is jelentősen befolyásolja a tehetségtartalékok tudatos kezelése. A Nemzeti Tehetség Központ kutatásában arra vállalkozik, hogy felmérje, az intézmények milyen módon és eszközökkel vizsgálják célcsoportjuk tehetségpotenciáljait, milyen támogató programokat tudnak biztosítani a tehetségkibontakoztatás segítése érdekében, hogyan tudják detektálni a tehetségfejlődés folyamatát. Kérdőíves felmérésünk kiterjed arra is, hogy van-e intézményi stratégia a feltárás és támogatás komplex tevékenységegyüttesére, valamint hogy az azonosító és fejlesztő tevékenységek során keletkezett adatokat hogyan tudja az intézmény beépíteni tevékenységeinek tervezésébe és megvalósításába. A tehetségazonosítási folyamatok és az adatok felhasználásának módja distanciát biztosít a tehetségfejlődés folyamatának adatalapú támogatásának kereteire vonatkozóan, a jelenlegi gyakorlat megismeréséhez és a fejlesztési irányvonalak kijelöléséhez. Mindez közvetlenül hozzájárul az egyénre szabott tanulási lehetőségek kialakításához, közvetetten a nemzeti tehetségvagyon felméréséhez és fejlesztéséhez, az adekvát tehetséghasznosulási formák meghatározásához.

Az oktatás határterületeként a kutatással cél, hogy olyan szempontok és irányelvek meghatározása történjen, mely által a tehetségazonosítás adatalapúsága a tehetségfejlődés nyomon követését segíti, hozzájárulva ezzel, hogy a tehetségtartalékok észlelése és tudatos fejlesztése komplex módon megvalósulhasson.

Fodor Szilvia – Klein Balázs (2021): Erősségközpontú tehetségazonosítás a Magyar Templeton Programban. Magyar Pszichológiai Szemle. 76 (2), 421–442 p.

Gyarmathy Éva (2014): A nem szunnyadó erő. A tehetség fogalmának átgondolása. Neveléstudomány. 2, 67-81 p.

Mező Ferenc – Mező Katalin (2014): Tehetségazonosítás. Magiszter. 12 (3), 26-44 p.

Molnár Gyöngyvér- Turcsányi-Szabó Márta-Kárpáti Andrea (2020): Digitális forradalom az oktatásban – perspektívák és dilemmák. Magyar Tudomány. 181(2020)1. 56–67 p.

Szitó Imre – Katona Nóra (2021): A kibontakozó tehetség felismerését elősegítő képességmérések. Budapest. NTK. 2021

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról, NAT

Keywords/Kulcsszavak: tehetségvizsgálat, tehetségvagyon, adatalapúság

Molnárné Dr. László Andrea (Kodály Zoltán Általános Iskola Gimnázium és AMI). *STEM kompetenciák fejlesztése a nyelvórán, mint az oktató-nevelő munka határterülete.*

Abstract/Absztrakt. Bevezetés

A STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) kompetenciák kiemelkedő fontossággal bírnak a 21. századi társadalomban. Az egyre gyorsabb technológiai fejlődés és a globális gazdasági versenyképesség növekvő elvárásai miatt az embereknek napjainkban olyan kompetenciákra van szükségük, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy sikeresen alkalmazkodjanak és hozzájáruljanak a modern világban. Az erős STEM kompetenciák rendelkező egyének képesek megoldani a komplex problémákat, innovatív megoldásokat találni, és hatékonyan navigálni a technológiai társadalomban. Az alábbi előadás felvázolja, hogy milyen módszerei, lehetőségei vannak egy nyelvtanárnak a diákok versenyképességének STEM kompetenciák általi növelésére. A munka az öt éves kutatótanári portfólió rövid áttekintése.

Hipotézis

Hipotézisem szerint a STEM készségek javítása nem korlátozódik csupán a természettudományos tantárgyakra. Nyilvánvaló, hogy a STEM kompetenciák nem fejleszthetők globálisan, hanem csak azok alkompetenciái, például a logikus gondolkodás, az érveléstechnika, a kreativitás, az értelmes kérdések feltevése, a globális látásmód és a céltudatosság területén.

Módszer

Az elmúlt öt év során számos különböző iskolatípusban szereztem tapasztalatot, így mind az általános iskolai, mind a középiskolai korosztály számára kidolgoztam olyan feladatokat, amelyek nemcsak a nyelvi kompetenciák fejlesztésére fókuszálnak, hanem a STEM kompetenciák javítására is. Kutatásom módszertanát tehát az angol nyelvi feladatsorok kidolgozása jelentette különböző korosztályok számára.

STEM

Szakirodalmi szempontból három fogalmat érdemes megvizsgálni: a STEM-et, a logikus gondolkodást és a kreativitást, mivel ezek a kulcsfogalmak jelentős szerepet játszanak a munkámban. Azonban terjedelmi okok miatt jelen összefoglaló csak a STEM jelentőségére fókuszál, noha az előadásomban összevetem a logikus gondolkodás és a kreativitás vitatott definícióit is.

A STEM fogalom a 21. században egyfajta kulcsfontosságú fogalommá vált. Már Roosevelt is 1944-ben kijelentette, hogy a STEM készségekre óriási szükség van, és sürgette azok bevezetését az oktatásba. Jelenlegi kutatások szerint az Európai Unióban 2020-ban (!) mintegy 900 000 STEM készséget igénylő munkakör maradt betöltetlenül a képzett munkaerőhiány miatt. Ráadásul ezeket a pozíciókat "bottleneck vacancies"-nek nevezik, azaz olyanoknak, amelyek betöltése még a munkaerő kölcsönzéssel vagy komoly toborzási erőfeszítésekkel sem oldható meg.

Azok az országok, amelyek kiemelkedően teljesítenek a STEM területén, jelenleg versenyképesnek tűnnek. Egyes források szerint a STEM készségeket akár a 21. századi írástudásnak is nevezik, és azokat, akik nem mutatnak eredményességet ezen a területen, írástudatlannak tekintik.

Eredmények

A munkának több eredménye volt. Egyfelől felépült és folyamatosan bővül egy olyan általános iskolai és gimnáziumi adatbázis, amelyek a modern módszertani módszerek alkalmazásával – pl. gemifikáció, vagy tanítva tanulás a STEM készségek alkompetenciáinak fejlesztését szolgálja. Direkt hatásként a feladatsorok alkalmazásával a fent kitűzött kompetenciák fejlődnek. Ugyanakkor arra is számítottam, hogy hosszú távon a természettudományos érdeklődés a gyerekek körében nő. Mindezek mellett indirekt hatásokat is vártam, például, hogy a szülők iskola iránt érzett elkötelezettsége nő, vagy az iskola városi elismertsége javul.

Kitekintés

A munkahelyváltások miatt a kutatás bizonyítása, a mérés nem történt meg. Feladatként tekintek arra, hogy egy bemeneti illetve kimeneti méréssel a munkám sikerét a jövőben igazoljam.

Szakirodalom

Anderson, M: intelligencia és fejlődés, Kulturtrade, Budapest, 1998..

Falus Iván- Szücs Ida: A didaktika kézikönyve, Akadémiai Kiadó, 2023. Budapest

Horváth György: Az értelem mérése. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.

James Hamer-Morton Szabadulószobás fejtörők. HVG könyvek, 2018. Budapest

Jeff Degraff – Staney Degraff: A kreatív gondolkodás eszköztára, Pallas Athéné Kiadó, 2020.

Journal of Creative Behaviour – különböző számainak áttekintése

Keywords/Kulcsszavak: nyelvóra, STEM kompetenciák, logikus gondolkodás, kreativitás, érveléstechnika, digitálsi kompetencia, nyelvi feladatok, gemifikáció, tanítva tanulás

Módné Takács Judit (Óbuda Egyetem), Tolner Nikoletta (Óbuda Egyetem) és Pogátsnik Monika (Óbuda Egyetem). *A mesterséges intelligencia szerepe az online vizsgáztatásban: előnyök és hátrányok a felhasználási lehetőségek szempontjából.*

Abstract/Absztrakt. A mesterséges intelligencia a mindennapi életünk, illetve a tudományos élet számos területén megjelenik, és egyre nagyobb szerephez jut, még akkor is, ha vannak szkeptikusok, akik óvatosságra intenek az alkalmazása és hasznossága tekintetében. Többféleképpen is definiálták már, hogy mi is az a mesterséges intelligencia, mi most John McCarty megfogalmazását hívjuk segítségül: "A mesterséges intelligencia célja, hogy olyan gépi rendszereket hozzon létre, amelyek képesek emberi szintű intelligens viselkedésre, mint például az érzékelés, a nyelvi kommunikáció, a döntéshozatal és a tanulás" (McCarthy 2007). Az Európai Bizottság 2020-ban adta ki a Fehér könyvet a mesterséges intelligenciáról, azzal a céllal, hogy felsorolja azokat a kihívásokat és lehetőségeket, amelyekkel az Európai Unió szembesül a mesterséges intelligencia terén, és konkrét javaslatokat tegyen a további munkához (Európai Bizottság 2020).

Az oktatás 4.0 megjelenése magával hozta a mesterséges intelligencia (AI) alkalmazásának új lehetőségeit. Ami az új technológiákat illeti, Ahmad és munkatársai (2022) megállapították, hogy a MOOC-okkal (Massive Open Online Courses) kapcsolatos munkák többsége a mesterséges intelligencia/gépi tanulás (23%), a Big Data (20%) és a gamifikált technológiák (17%) felhasználásával történik. Tehát az AI széleskörűen használható, például az oktatási folyamatok javítására, illetve a tanulók teljesítményének növelésére (Chen et al., 2020), segítheti az oktatókat tananyagok, számonkérések összeállításában, vagy akár a hallgatók értékelésében. Az előnyök mellett az AI alkalmazása az oktatásban számos kihívással is jár (Dietz, 2020.). Megváltozik a tanári szerep, felmerülnek adatvédelemmel, személyazonosítási módszerekkel, kibervédelemmel kapcsolatos problémák (Alghamdi & Ragab, 2022). Ennek ellenére a mesterséges intelligencia alkalmazása az oktatásban ígéretes lehetőségeket kínál a tanulók és az oktatók számára (Enkelejda et al., 2023), és az AI várhatóan egyre nagyobb szerepet fog játszani az oktatásban a jövőben (Dimitriadou & Andreas Lanitis 2023).

Kutatásunk célja az volt, hogy a felsőoktatás szemszögéből szisztematikusan megvizsgáljuk a AI-technológiák alkalmazását az online vizsgáztatási folyamatban. Vizsgálatunk során felmértük a mesterséges intelligencia (AI) technológiák lehetőségeit, összehasonlító elemzést végeztünk az online vizsgáztatási folyamatokban használható eszközök és alkalmazások tanulmányozása révén, a tanárok szemszögéből. Kombinált módszertani megközelítéssel egyrészt kvalitatív módszertannal, amely fókuszcsoport beszélgetés műszaki és informatikai egyetemi oktatókkal és az eszközök módszeres áttekintésével vizsgáltuk az AI-eszközök vizsgafolyamatban való használatának lehetséges előnyeit és kihívásait. A kutatás magában foglalta az AI-technológiák különböző vizsgaszituációkban, feladattípusokban történő felhasználásának lehetőségeit, értékelését, valamint eszközök, alkalmazások gyűjtését a vizsgafolyamat hatékonyságának, biztonságának fokozására vonatkozóan. A kvalitatív kutatásunk célja az volt, hogy feltérképezzük a felsőoktatásban oktatók ismereteit a megjelölt témában. A szisztematikusan összegyűjtött adatok segítségével meghatároztuk a legjobb megoldásokat az AI-technológiák vizsgafolyamatban történő alkalmazására. A tanulmány megállapításai hasznosak lehetnek az eredményesebb és hatékonyabb megoldások kialakítását célzó oktatási intézmények, oktatók számára a vizsgafolyamat megvalósításával, szervezésével kapcsolatban.

Eredményeink azt sugallják, hogy a mesterséges intelligencia eszközök javíthatják a felsőoktatási vizsgáztatási folyamatot, de hatékonyságuk és használatuk eredményességének és etikus voltának biztosítása érdekében gondos mérlegelést és nyomon követést is igényelnek.

Keywords/Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, oktatás 4.0, online vizsgáztatás

Edit Szilágyi (University of Debrecen). *Kolping-Pedagogy: Teaching and Education in the Secondary Schools of Hungarian Kolping Movement.*

Abstract/Absztrakt. Kolping Schools in Hungary celebrated 15th anniversary of their establishment last year. There are 8 secondary schools including vocational training schools, technical institutions and a high school in different areas of the country enhancing the spirit of Catholic priest Adolf Kolping who founded the Kolping Movement and established schools in Germany and later according to his ideas all over the world. In our research we look into the teaching and educating methods presented by Kolping Schools where the drop out rate among students is half of the Hungarian average. Narrative interviews with headmasters, teachers, school pastors, parents and students show the ways of preparation for family life and labour market.

Keywords/Kulcsszavak: Kolping, Kolping pedagogy, secondary education, preparation for labour market, preparation for family life

Pető Lilla (Nemzeti Művelődési Intézet). *A hàlózatelmèlet megvalósulása a közművelődésben.*

Abstract/Absztrakt. A hálózatkutatás jelenleg az egyik legdinamikusabban fejlődő tudományterület, amely a matematika berkeiből már az 1970-s években kilépett, és a társadalomtudománnyal és természettudománnyal foglalkozó kutatók érdeklődését is felkeltette. Napjainkban nem maradt szinte olyan terület, ahol nem indultak volna meg hálózatkutatások. A vizsgálódás alapja, kiindulópontja a hálózat megléte, mely egy olyan komplex rendszert takar, ahol az egységek a köztük lévő kölcsönhatás következtében egységes viselkedési rendszert alakítanak ki. Ezt a komplex rendszert a csúcsok és élek alkotják, melyekből létrejön a hálózat, amit a matematika nyelvére lefordítva gráfoknak nevezünk. Egy hálózatban, ha véletlen választunk ki és kötünk össze pontpárokat, akkor bizonyos szintű kapcsolat alakul ki. Ez a folyamat a közművelődés rendszerére is releváns állításként vehető át.

A közművelődési feladatellátók hálózata nagyban hozzájárul a nonformális tanulás terjesztéséhez. A hálózat lehetővé teszi a tudás, tapasztalat és az erőforrások megosztását, valamint az innovatív ötletek megvalósulását, a jó gyakorlatok megosztását. A hálózatosodás szakmafejlesztési erőként hat, így kutatásával vizsgálható a szakmai professzionalizàció és a tudásátadás ezen formájának szintje és erre alapozva továbbfejlesztési lehetősége.

Keywords/Kulcsszavak: hálózat, közművelődés, nonformálistanulás, jó gyakorlatok, tudástranszfer

Nagy Krisztina (Károlyi István Gyermekközpont). *Különleges és/vagy speciális ellátási szükségletű gyermekek a szakellátás rendszerében: a gyermekek mindenek felett álló érdeke vs. az „üres férőhely elve”.*

Abstract/Absztrakt. A gyermekvédelmi törvény 53. § értelmében az otthont nyújtó ellátás keretében különleges ellátást kell biztosítani a tartósan beteg, a fogyatékos, és a három év alatti gyermek számára. Speciális ellátást kell biztosítani a súlyos pszichés tüneteket mutató gyermekek számára, a súlyos disszociális tüneteket mutató gyermekek számára, a pszichoaktív szert használó gyermekek számára, valamint az emberkereskedelem feltételezett áldozatává vált gyermekek számára. Különleges és speciális ellátást együttesen kell biztosítani a különleges és speciális szükségletet egyidejűleg mutató, kettős szükségletű gyermek számára.

Büki (2023) hangsúlyozza, hogy nem szabad(na) az „üres férőhely elvének” érvényesülnie, hanem a családból kiemelt gyermekeknek a számukra legmegfelelőbb nevelést biztosító helyre kell(ene) kerülniük. A 2014-ben életbe lépett jogszabályi változásoknak köszönhetően a 12 év alatti gyerekek számára a nevelőszülő által biztosított gondozás, nevelés preferált szakellátásba kerülés esetén.

A hazánkban végzett gyermekvédelmi szempontú reziliencia kutatások megerősítik azt, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek szocializációját, rezilienssé válását jobban segíti a családias környezet (Homoki, 2016, Rácz, 2017, V. Gönczi, 2017, Bogács, 2021, Rácz, 2021). A reziliencia multidimenzionális jellegéből (Máté, 2015, Homoki, 2014) következően a belső és külső források azonosításakor nem hagyható figyelmen kívül a gyermek fizikai állapota, fogyatékossága, valamint az a környezet, ahol nevelkedik (nevelőszülő vagy gyermekotthon, lakásotthon). (Rácz 2012, V. Gönczi–Gortka-Rákó 2011)

Ugyanakkor 2020-ban a nevelőszülők száma Magyarországon összesen 5706 volt, közülük csupán 14 a speciális nevelőszülők, és 1413 a különleges (főként a 3 év alatti gyermekek ellátását vállaló) nevelőszülő. 2020-ban a gyermekvédelmi szakellátásba vett 20 743 gyermek 70%-a élt nevelőszülőknél, 30%-a gyermekotthonokban. A gyermekotthonokban elhelyezett gyermekek 6%-a volt speciális szükségletű, míg a nevelőszülőknél élő gyerekek csupán 0,5 %-a. (KSH, Szociális Statisztikai Évkönyv, 2020).

Így a speciális nevelést, gondozást igénylő gyermekek számára csekély az esély arra, hogy elhelyezésük során a Büki tétel érvényesüljön.

Kutatásunk fő célja, hogy a 2022-es naptári évben a Károlyi István Gyermekközpont látókörébe került speciális és/vagy különleges ellátási szükségletű gyermekek életútjának, élethelyzetének azon sajátosságit azonosítsa, melyek a reziliencia meghatározó tényezői (belső és külső források). Kérdés, hogy hol biztosítható számukra leginkább a szükségleteiknek megfelelő, sérülésspecifikus ellátás?

Az országos befogadású intézmény működési engedélye szerint egyik egységében különleges ellátást, másik egységében speciális ellátást igénylő gyermekek számára biztosít otthont. A vizsgált mintába tíz véletlenszerűen kiválasztott gyermek került be azok közül, akik számára a kutatás időszakában (2022. évben) férőhely biztosítását kérték e két gyermekotthonba (függetlenül attól, hogy a befogadás megtörtént-e).

Hipotézisünk szerint a speciális és/vagy különleges ellátást igénylő gyermekek esetében a korábbi vizsgálatoknál kedvezőtlenebb tendencia mutatható ki a rezilienssé válásra való esély tekintetében. Hiányzik az összhang az ellátórendszerben elérhető férőhelyek és a gyermekek ellátási szükségletei között.

A kutatás módszere dokumentumelemzés: esettanulmányok bemutatásán keresztül azonosítjuk azokat a nehézségeket, amelyek tekintetében ezek a gyerekek halmozottan hátrányos helyzetűek.

Jelen vizsgálat eredményei megerősítik a korábbi kutatások megállapításait, és további, az ellátórendszerben tapasztalható fehér foltokra mutatnak rá. A kutatás a gyakorlatba is átültethető tapasztalatokat eredményez: egyrészt ráirányítja a figyelmet azokra a területekre, melyek a gyermekvédelmi rendszerben megoldásra várnak, másrészt pedig jó gyakorlatokat mutat be.

A speciális és/vagy különleges, kettős ellátási szükségletű gyermekek egyéni igényeinek megfelelő ellátása, fejlesztése érdekében szakemberekre, jól felkészült, professzionális és kreatív szakemberekre van szükség, akik szakszerű és jogszerű megoldásokat alkalmaznak a legnehezebb helyzetekben is. A multidiszciplináris team-ek működése mellett nélkülözhetetlen a gyermeket segítő szereplők (szülők, gyámok, gyermekvédelmi rendszerhez, köznevelésehez tartozó szolgáltató intézmények) közötti valós együttműködések megvalósítása, és a lehetséges beavatkozási módok végiggondolása is.

Keywords/Kulcsszavak: gyermek- és ifjúságvédelem, különleges szükséglet, speciális szükséglet

Dr. Szűcs Tímea (Debreceni Egyetem). *Szimfónia Program kívül-belül.*

Abstract/Absztrakt. Mind a hazai, mind a nemzetközi kutatásokban hangsúlyos szerepet kapnak a hátrányos helyzetű tanulók helyzetével és segítésével foglalkozó tanulmányok (Fejes-Józsa 2005; L. Ritók 2010; Mollenhauer 2003). Jelenlegi kutatásomban olyan programok vizsgálatával foglalkozom, ahol a zenetanulás jelenti azt a motiváló tevékenységet, amely révén speciális kapcsolat alakulhat ki a gyermekek, a pedagógusok és az iskola között. Hazai és nemzetközi szinten egyaránt, számos tanulmány erősíti meg a zenetanulás transzferhatásait (Janurik 2020; Román-Caballero et al. 2022; Szűcs 2019), amely fontos szerepet jelenthet a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésében, tanulmányi- és nem tanulmányi sikereikben.

Előadásomban egy programra koncentrálok, amely mind nemzetközi, mind hazai szinten sikeresen foglalkozik a hátrányos helyzetű gyermekekkel. Több országban találkozunk a venezuelai El Sistema programmal, pl.: Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Kolumbia, Fülöp-szigetek, Európa számos országa. Magyarországon Szimfónia Program néven indult el 2014 szeptemberében. Előadásom célja bemutatni a hazai kontextust és koncepciót, valamint a különböző térszíneken megvalósuló munkát.

Korábbi kutatási tapasztalataim alapján vizsgálatomhoz kvalitatív módszert választottam, mert így alaposabban megismerhetem az okokat és összefüggéseket. Így félig strukturált interjúkat készítettem a program minden vezetőjével és a különböző területek szakembereivel.

Eredményeim azt mutatják, hogy a szakemberek árnyalt probléma megközelítése, valamint az egyéni igények figyelembevétele és kezelése nélkülözhetetlen. A gyermekekkel való személyes hangvétel, a közösség megtartó ereje, a közös zenélés és a sikerélmények egyaránt fontosak a program sikerében.

Keywords/Kulcsszavak: Szimfónia Program, El Sistema Program, hátrányos helyzet, társadalmi státus, zenetanulás

Szentes Erzsébet (Sapientia EMTE) és Horváth Zsófia Irén (Sapientia EMTE). *„Amit tanít, átad törődéssel teszi." Első éves tanárképzős hallgatók vélekedése a pedagógusi pályáról.*

Abstract/Absztrakt. A Sapientia EMTE Tanárképző Intézete három műveltségterülethez tartozó alapképzési szakoknak (technológia, nyelv és kommunikáció, ember és társadalom műveltségterület) biztosít pedagógusképzést, azon hallgatók számára, akik felsőfokú tanulmányaik elkezdésekor az alapszak mellett beiratkoznak a tanárképzésre is. A pedagógusjelöltek körében rendszeresen végezünk kutatásokat azzal a céllal, hogy hatékonyan támogathassuk a hallgatók szakmai fejlődését.

Előadásunkban a Sapientia EMTE első éves tanárképzős hallgatói körében, a 2020/21-es és a 2021/2022-es tanévben végzett vizsgálatunk alapján bemutatjuk, hogy milyen elképzeléseik voltak a mintát alkotó hallgatóknak a képzés kezdetén a pedagógus hivatásról. Vizsgáltuk, hogy a hallgatók szerint, melyek a jó pedagógus tulajdonságai. Felmértük, hogy milyen mértékben tartják fontosnak azt, hogy tanulmányaik befejezése után gyakorolják a tanári hivatást, illetve mennyire vonzó számukra a tanári pálya. Feltételeztük, hogy a tanári pályáról alkotott kép összefügg a tanítási szándékkal, azaz amennyiben vonzó egy hallgató számára a pedagógusi pálya, inkább szeretne tanítani tanulmányai befejezése után. Feltételezzük azt is, hogy a hallgató inkább szeretne tanulmányai befejezése után tanítani, ha saját tanári énképe pozitív. Az eredmények elemzésével bemutatjuk, hogy a hallgatók honnan indultak a tanárképzés szempontjából a szakmai fejlődésben, valamint, hogy hogyan gondolkodtak tanulmányaik kezdetekor a tanári hivatás gyakorlásáról.

Keywords/Kulcsszavak: pedagógusjelöltek, tanítási szándék, tanári énkép, tanári pályakép

Csonka Dániel és Náray Koppány. *A Pedagógusok Hatása a Szakkollégisták Tanulmányi Előrehaladására.*

Abstract/Absztrakt. A 2001 óta működő Wlislocki Henrik Szakkollégium, mint felsőoktatási támogató szervezet példáján keresztül tekintjük át a reziliencia kialakulását (Ceglédi, 2012 ; Rayman & Varga, 2015) az előadásunkban. A bikulturális szocializációval (Safa & Umana-Taylor, 2021) okozta nehézségekkel való megküzdést, a tanár-diák kapcsolat (Fehérvári, 2022) szerepét és a diákok akadémiai, szociális fejlődésének támogatásának fontosságát vizsgáljuk. Az előadásban figyelembe vesszük a negatív hatások megjelenését, a többségében hátrányos helyzetű cigány/roma fiatalok körében. Mivel az iskola, mint szocializációs tér jelentős befolyással van a fiatalok életére (Nagy, 2013), ezért fontosnak találtuk ezen aspektus megvizsgálását. Mindezt egy komplex kutatás keretein belül valósítottuk meg, melynek alanyai a Wlislocki Henrik Szakkollégium már végzett szakkollégistái voltak. A kutatás adatfelvételi szakasza 2022-2023-ban kezdődött, ahol a legalább félév szakkollégiumi tagsággal rendelkezőket (134 fő) kértünk fel interjú felvételre, akik közül ezt 50-en (22 férfi, 28 nő) vállalták. Az interjúkat tartalomelemeztük két független személy kódolóval, előre kialakított kódrendszer alapján. Ezek közül 6 darab interjú került bővebb kiértékelésre, amely releváns volt a kutatási témánkat tekintve, melyekből jellemző idézeteket emeltünk ki. Az életútinterjúk felvételével, azok elemzésén keresztül kerestük meg a pedagógusok attitűdjeinek és gyakorlatainak hatását a többségében cigány/roma, hátrányos helyzetű tanulókra. Kutatásunk újszerűsége abban rejlik, hogy húsz év távlatában vizsgáltuk meg széles körben a volt szakkollégisták életútjait, azon belül fókuszálva az oktatási színterekre az óvodától egészen a felsőoktatásig, amelyek kardinális szerepet játszanak a szocializáció folyamatában. Eredményeinkben megjelenik a reziliencia, vagyis sikeres megküzdési stratégiák kialakulása a negatív hatások ellenére, ezzel megcáfolva olyan bizonyított pedagógiai jelenségeket, mint a Pygmalion effektus. A tanulók, bikulturális szocializáció által kialakult hátrányainak kezelésére a pedagógusok nem minden helyzetben rendelkeztek megfelelő eszköztárral. Ez az eszközhiány azt eredményezte, hogy bizonyos esetben a pedagógus a tanuló készségei. Továbbá kimutattuk, hogy az inkluzív iskolai környezet pozitív hatással van a sikeres iskolai előrehaladásra és a társadalmi mobilitásra.

Hivatkozások:

Ceglédi, T. (2012). Reziliens életutak, avagy A hátrányok ellenére sikeresen kibontakozó iskolai karrier. Szociológiai szemle, 22(2), 85-110.

Fehérvári A. (2022). Journal for Multicultural EducationThe Role of Teachers' views and Attitudes in the Academic: Achievement of Roma Students. Journal for Multicultural Education, 1-10.

Nagy, Á. (2013). Szocializációs közegek. REPLIKA, (83), 95-108.

Rayman J., Varga A. (2015). Reziliencia és inklúzió. Romológia 3. évf. 10. sz., 9-28.

Safa, M. D., & Umana-Taylor, A. (2021). Biculturalism and adjustment among U.S. Latinos: A review of four decades of empirical findings. Advances in Child Development and Behavior, 61. DOI: 10.1016/bs.acdb.2021.05.002

Keywords/Kulcsszavak: reziliencia, tanár-diák kapcsolat, inklúzió, cigány/roma

Laki Tamásné. *"Szeretnék nem foglalkozni a külvilággal" A táborpedagógia kutatásának lehetősége.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásunk azt hivatott vizsgálni, hogy milyen módszerekkel érdemes a táborokat, azok közösségformáló, szocializációs, értékközvetítő szerepét vizsgálni. Feltesszük a kérdést, hogy a táborok hol helyezkednek el a neveléstudományon belül, mi a jelentőségük a pandémia következtében átalakuló kapcsolati kultúra, a szociális hálók újraértelmezésében. Magyarországon Nagy Ádám vezetésével 2020-ban egy kutatócsoport megkísérelte a táborozáspedagógiát neveléstudományi diszciplínaként értelmezni. Kutatási beszámolójuk előszavában így fogalmaznak: „Az intenzív együttlét és annak külsőleg kontrollált önszabályozása olyan pedagógiai lehetőségeket teremt, amelyek elérését ezen intenzív együttlétet nélkülözve csak nagyon hosszú és fáradtságos nevelési folyamatok helyettesíthetik, ha egyáltalán." A diskurzust folytatva jelen kutatás két szempontból vizsgálja a táborokat. Egyrészt a résztvevők között kialakuló kapcsolati hálóra fókuszál, másrészt a többnapos együttlét adta különleges helyzetben használható pedagógiai eszközök közül vizsgál meg néhányat.

Kutatási módszerként a résztvevő megfigyelést választottuk.

Egy egyházi szervezésű táborban 2017 és 2022 között, évenkénti méréseket végeztünk. Az egyhetes közös programot követően a résztvevők kérdőíveket töltöttek ki. A megkérdezettek táborozók 11-25 év közöttiek. A résztvevők 76-91%-a válaszolt a kérdésekre. Bár egy-egy évben összesen csak 22-40 választ kaptunk, mivel valamennyi résztvevőnek volt lehetősége kitölteni a kérdőívet, és ezt a táborozóknak legalább háromnegyede meg is tette, a táborra vonatkozólag a vizsgálat reprezentatív és elemezhető.

2018-ban és 2019-ben valamennyi – a záróalkalmon részt vevő – fiatallal (27 és 29 fő) szociometriai vizsgálatot végeztünk. A Moreno által fejlesztett, majd Mérei Ferenc által részletesen kidolgozott többszempontú szociometriai vizsgálat rokonszenvi kérdéseivel dolgoztunk.

Résztvevő megfigyelőként hat éven át részt vettünk a táborban, több fókuszcsoportos interjút készítettünk a táborok közben és azokat követően, továbbá néhány mélyinterjút Baranya megyei táborszervezőkkel és önkéntes segítőként dolgozó fiatalokkal.

A felrajzolt szociogram a hét végére mindkét évben a legfejlettebb közösségi formát mutatja: több központú szerkezet zárt alakzatokkal, amelyek egymáshoz láncokkal kapcsolódnak. A kölcsönösségi index és a sűrűségi mutató a magyar átlaghoz képest magas értéket vesz fel, ami azt jelzi, hogy erős a közösségi tudat, a csoport szolidaritása, és a tagok elkötelezetten vesznek részt a közös ügyekben.

A kérdőíves válaszok és az interjúk azt mutatják, hogy létezik a táboroknak olyan közösség- és személyiségformáló ereje, amit ezek a fiatalok máshol nem találnak meg, és amelyre saját megítélésük szerint egyértelműen szükségük van.

Kutatásaink során megjelenik a Z generációnak egy olyan alcsoportja, amelyik kifejezi azon igényét, hogy bár ideiglenesen, de szívesen kilép a virtuális térből, előnyben részesíti a személyes találkozást az online kapcsolatokkal szemben. Megfigyelhető például a csönd iránti igény megfogalmazása, a kihívások iránti vágy, a huszonéves önkéntesek meghatározó szerepe.

2023-ban megkérdeztünk valamennyi 18 év feletti fiatalt, aki korábban részt vett a táborok valemelyikében, milyen hatással volt a személyes kapcsolataira (szülei, párkapcsolatai) ez a közösség, az itteni élményei, az itt szerzett tudása. A válaszok tanulsága alapján az egyhetes táborok és a kapcsolódó programok a fiatalok megítélése szerint értékrendszerükre és világszemléletükre jelentősen hatottak.

Keywords/Kulcsszavak: tábor, közösség, értékrend

Szabóné Kármán Judit (SAPIENTIA SZHF Budapest Pedagógia Tanszék, Neveléstudományi Intézet). *A szegregált oktatás eredményei. A kísérletezés határai.*

Abstract/Absztrakt. Ma már az oktatáskutatókon, a nevelésszociológusokon, a társadalomtudományok művelőin (Havas-Kemény-Liskó 2002., Zolnay, 2005., Kerülő, 2008., Szabóné, 2008., Fejes-Szűcs, 2018) túl is, a felelősségteljesen gondolkodók közül sokan többé-kevésbé tisztában vannak azzal, hogy az oktatási szegregáció – bármilyen köntösbe is csomagolják (pl. „a romáknak is jobb külön tanulni") – az esélyegyenlőtlenség „melegágya", felerősíti a társadalom polarizálódását, egyre magasabb falat emel a többség és a kisebbség közé, megakadályozza, hogy a roma/cigány gyermekek sikeres és eredményes iskolai pályát fussanak be, piacképes szakmához jussanak, nagyobb arányban bekerüljenek a felsőoktatásba. A szegregáció társadalmi zsákutca. (Szabóné, 2008) E tudat, s a törvényi szabályozás (az egyenlő bánásmódról, az oktatási esélyegyenlőtlenség megszüntetéséről szóló jogszabályok, a deszegregációs törvény) ellenére továbbra is – törvénytelenül, olykor a törvényt kijátszva – nagy számban tanulnak a többségtől elkülönítve hátrányos helyzetű cigány és nem cigány gyermekek. Úgy tűnik, hogy a „szeretetteljes szegregációnak", a reszegregációnak továbbra is van helye hazánkban. Mindennek következményei az egész országra nézve súlyosak, mégis hazánk egyik véleményformáló, jelentős olvasótáborral bíró irodalmi-közéleti hetilapjában megjelenhetett az elkülönített oktatást elfogadó, sőt, támogató írás: „Lehetséges-e olyan szegregált iskolai oktatás, amely elegendően jól szolgálja a társadalmi integrációt? Elkötelezett, találékony, hivatásuknak élő pedagógusok nélkül biztosan nem. Persze pénz is kell hozzá, és nem kevés. Vannak már tartós, reményt keltő példák. A Huszár telepi görögkatolikus iskola mind a két feltételt teljesíti, és egyetlen jelentkezőt sem utasít vissza. Hagyni kellene, hogy bizonyíthasson." (Garay, 2022) Az írás pontosan tíz évvel a reszegregált iskola megnyitása után készült. A kísérletezésre, a „bizonyításra" tehát elegendő idő állt rendelkezésre. Tanulmányom e „tartós, reményt keltő példák" feltárására vállalkozik.

Kutatásomban azt vizsgáltam, vajon milyen objektív eredményekkel jár a szegregált oktatás? Az oktatás eredményeit kvantitatív és kvalitatív módszerekkel vizsgáltam szegregált és reszegregált intézmények esetében. Elemeztem az Országos Kompetencia Mérés során 10 év alatt kapott adatokat (2011-2022 tanévek), az Oktatási Hivatalban a rájuk vonatkozó, hozzáférhető információkat (2011-2022), az érintett iskolák honlapjait. Összehasonlító vizsgálatot végeztem az adott települések iskolái, s az elkülönített oktatást megvalósító intézmények között. Fontosnak tartottam az országban sikeresen deszegregált iskolák diákjait befogadó intézmények OKM eredményeinek vizsgálatát és bemutatását is. Vizsgálataimat minden esetben tágabb kontextusba helyeztem; az iskolák eredményeit minden esetben összevetettem a községi, városi, megyeszékhelyi, fővárosi s országos iskolák adataival.

Egy iskola pedagógiai munkájában, sikerességében meghatározó tényező a vezetés, a pedagógusok személye, a koncepció, a vízió. Az oktatáseredményességi vizsgálatok (Széll, 2014) egyértelműen bizonyítják, hogy a tanári kar fluktuációja, gyakori cserélődése a teljesítmények romlásához vezet. Kutatásomban elsősorban a szegregált oktatási intézmények pedagógusi-vezetői fluktuációját vizsgáltam.

A feltárt adatok – 10 év eredményei – azt mutatják, hogy az elkülönített, szegregált iskolák OKM eredményei meg sem közelítik az országos átlagot, s jelentősen elmaradnak minden vizsgált területen az adott településen lévő más iskolák eredményeitől is. A reszegregált, 10 éve működő iskola eredményei döbbenetesek; az alapszint alatt teljesítő diákok aránya 8. osztályban 100%, 6. osztályban matematikából 100%, szövegértésből 88,9 %. Iskolai eredményességről, továbbtanulási, szakmaszerzési lehetőségekről e gyermekek esetében bizonyosan nem beszélhetünk. Beszédes adat a reszegregált iskola esetében, hogy fennállásának 10 éve alatt 7 igazgatója volt.

Kutatásom adatai szerint a szegregált oktatás zsákutca. Olyan intézményeket fenntartani, ahonnan tudásukban, teljesítményükben még az alapszintet sem elérő gyermekek kerülnek ki éveken keresztül, megengedhetetlen. További kísérletezésnek e téren nincs helye.

IRODALOM

FEJES JÓZSEF BALÁZS – SZŰCS NORBERT szerk. (2018): Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról, Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged

GARAY BARNABÁS (2022): A sarki roma iskola Élet és Irodalom LXVI. évf. 18.

HAVAS GÁBOR – KEMÉNY ISTVÁN – LISKÓ ILONA (2002): Cigány gyerekek az általános iskolában. OKI, Új Mandátum Kiadó, Budapest

KERÜLŐ JUDIT (2008): Az integráció és a szegregáció kérdése egy iskolabezárás kapcsán Új Pedagógiai Szemle 58. évf. 2. sz. 12-29.

SZABÓNÉ KÁRMÁN JUDIT (2008): A szegregáció mint társadalmi zsákutca. Magyar Nemzet, LXXI. évf. 16. sz. 6.

SZÉLL KRISZTIÁN (2014): Az oktatási eredményesség iskolai vetületei. Educatio, 23(2), 336–343.

ZOLNAY JÁNOS (2000): Pro Urbe Beszélő online 5. évf. 9-10. sz. 7. Roma-dosszié

Keywords/Kulcsszavak: cigány/roma gyermekek, reszegregáció, oktatáseredményesség

Magyar Ágnes (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus). *A kreatív-produktív szövegalkotásban rejlő lehetőségek a személyes kompetenciák fejlesztésére.*

Abstract/Absztrakt. Problémafelvetés és célkitűzés:

Az óvodapedagógus szakra járó hallgatók számára fontos a produktív fantázia fejlesztése, hiszen a munkájuk az egyik legtöbb kreativitást igénylő terület a pedagógián belül. Célom egy olyan kutatási projektnek a kidolgozása és kivitelezése óvodapedagógus szakos hallgatók körében, mely kreatív-produktív feladatok megoldása révén segíti a vizsgálatban résztvevők személyes és szakmai kompetenciáinak fejlesztését.

Elméleti háttér és a kutatás kereteinek bemutatása, gyakorlati jelentősége, várható eredménye:

Kutatásom a kognitív pszichológia (Flower és Hayes 1980; de Beaugrande 1984; Bereiter 1980; Bereiter és Scardamalia 1987; bázisán alapuló folyamatorientált írás (Molnár 1996; Tóth 2008) koncepcióját tekinti kiindulópontnak és fókuszának.

A 2020-tól hatályos Nemzeti alaptanterv (Nat) a kulcskompetenciák között nevezi meg az anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációs kompetenciákat, valamint a kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit is (Nat 2020:297). Ezen kompetenciák fejlesztéséhez szükséges részképességek fejlesztése már óvodáskorban is hangsúlyos. Ahogyan az Óvodai nevelés országos alapprogramja fogalmaz: „a gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja” (363/2012:7).

Ahhoz, hogy az óvodapedagógus aktívan részt tudjon vállalni az óvodáskorú gyermekek belső képalkotásának, szóbeli szövegalkotásának, önkifejezésének, alkotó, kreatív készségeinek fejlesztésében, fontos, hogy ő maga is minél több kreatív-produktív technikát megismerjen és alkalmazzon a saját gyakorlatában, fejlődjön énképe, önismerete és önbizalma, akár a képzőművészeti vagy irodalmi alkotások létrehozása terén is. Előadásomban egy olyan, óvodapedagógus hallgatók részvételével véghez vitt projektről szeretnék beszámolni, melynek eredményeként bízom benne, hogy igazolódik a hipotéziseim, miszerint feltételezem, hogy a projekt eredményeképpen a résztvevők úgy ítélik meg, hogy az egyes feladatok támogatták a személyes kompetenciáik fejlődését. A projekt során a produktív fantáziát fejlesztő gyakorlatok (asszociációk alkotása zenére, az asszociációk képi megjelenítése, képből szöveg, majd történetalkotás folyamatalapú írásstratégiával, a kész történet megjelenítése saját készítésű gyurmából, majd az egyes jelenetek fotón, végül videón való rögzítése) segítségével hozza létre minden hallgató a saját alkotását. A projekt hosszú távú hatása feltételezhetően a projekt elemeinek a leendő óvodapedagógusok saját szakmai gyakorlatába történő beépítése.

Hipotézisek:

Feltételezem, hogy a projekt eredményeképpen a résztvevők úgy ítélik meg, hogy az egyes feladatok támogatták a személyes kompetenciáik fejlődését.

Feltételezem, hogy a résztvevők motiváltan, kedvvel kapcsolódtak be a projekt feladatainak elkészítésébe, örömmel végezték azokat.

Feltételezem, hogy résztvevők írásbátorságra tettek szert a projekt során, és a jövőben magabiztosabban vágnak bele saját történetek létrehozásába.

Kutatási módszerek és eszközök:

A kutatás során a kvantitatív és a kvalitatív kutatásmetodológia eszköztárából egyaránt merítettem. A kvalitatív kutatási eszközök közé sorolom az alábbi, a folyamatalapú írást támogató technikákat: asszociatív írás, irányított képalkotás, kreatív-produktív írás, illetve az elkészült alkotások (asszociációk, képi megjelenítés, írásbeli történetváltozatok, majd kisfilm) elemzését. A vizsgálat végén a résztvevők kvantitatív módon, írásbeli kikérdezés révén adtak visszajelzést a projekt eredményességéről. A kvalitatív és a kvantitatív kutatásban is 32 fő óvodapedagógus hallgató vett részt.

Felhasznált irodalom:

363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet - az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról. https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor (Letöltés: 2023. 03. 27.)

Bereiter, Carl 1980. Development in Writing. In: Gregg, L. W. – Steinberg, E.R. (ed.) Cognitive processes in writing. L. Erlbaum Associates. Hillsdale.

Bereiter, Carl & Scardamalia, Marlene 1987. The Psychology of Written Composition. L. Erlbaum Associates, Hillsdale.

de Beaugrande, Robert 1984. Text Production: Toward a Science of Text Production. Ablex, Norwood.

Flower, Linda & Hayes, John 1980. Identifying the organization of writing process. In: Gregg, L.W. – Steinberg, E.R. (ed.) Cognitive processes in writing. L. Erlbaum Associates. Hillsdale. 3-30.

Molnár Edit Katalin 1996. A kognitív pszichológia három fogalmazásmodellje. Magyar Pedagógia. 96/2. 139-156.

Nemzeti alaptanterv 2020. Magyar Közlöny 2020. 17. szám (január 30) https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes (Letöltés: 2023. 03. 27.)

Tóth Beatrix 2008. Fogalmazástanítás – miért és hogyan másképpen? Anyanyelv-

pedagógia. 1.(1) http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=15 Utolsó megtekintés: 2022. 06. 22.

Keywords/Kulcsszavak: produktív fantázia, kreatív írás, személyes kompetenciák, óvodapedagógus képzés

Molnár Ákos (Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola). *Innovációs kulcs a (test)nevelésben – Szabad egy táncra a hazai oktatáspolitikában?*

Abstract/Absztrakt. Hazafias és honvédelmi nevelés erősítését a fiatal Z és Alfa generációk tekintetében már több mint 10 éve célul tűzte ki Magyarország Kormánya, így ennek megvalósítása és fejlesztése érdekében megalkottak egy cselekvési tervet, amely mentén haladva az oktatási rendszerben változásokat eszközöltek. Ennek gyakorlati megvalósítására jó lehetőséget biztosított a 2012-ben bevezetett mindennapos testnevelés rendszere (2011. CXC. törvény) és a küzdősportok oktatásának nagyobb óraszámban kötelező jelleggel történő megjelenése a tantervi struktúrában. 2012-ben az új Nemzeti alaptanterv megalkotásakor az Emberi Erőforrások Minisztériumában felvetődött egy innovatív javaslat, – a küzdősportokhoz hasonlóan – egy új sportág és egyben művészeti ág a tánc integrálása és rendszeres jelleggel történő beépítése a mindennapos testnevelés oktatási rendszerébe. Az oktatási rendszer új tartalmi szabályozóinak készítésekor a tánc testnevelés órákba történő integrálásával kapcsolatban az EMMI két szaktárcája az Oktatási, valamint a Sportért és Ifjúságért Felelős Államtitkárság egyeztetett. A minisztériumban a szakmai diszkusszió okát alulról jövő kezdeményezésként a közoktatási intézményekből beérkezett igények szolgáltatták, melyekben az iskolák és ezen belül a pedagógusok – akik az oktatáspolitika aktorai (Kozma, 2012) – változtatásokat szerettek volna eszközölni az egyes tantárgyak esetében és megfogalmazták azokat a módszertani újításokat, amelyeket irányadónak tartottak az oktatás fejlesztése érdekében. A testnevelés diszciplína tekintetében országos szinten az iskolák és mellette a táncpedagógusok egyik fő javaslata és igénye az volt, hogy a heti öt testnevelés órából két óra a tánc oktatására legyen fordítva. Készülőben volt egy előzetes tánccal kapcsolatos kerettanterv, amelynek az alkalmazását meg lehetett volna oldani. Komoly küzdelem volt a különböző álláspontok ütköztetése folytán, hogy mi legyen a mindennapos testnevelés oktatásán belül a heti öt tanóra fő irányvonala és milyen mozgásformák kerüljenek bele hangsúlyosan az új tartalmi szabályozók megalkotásakor. A vita végeredményeként a Sportért és Ifjúságért Felelős Államtitkárság nem támogatta a tánccal kapcsolatos javaslatokat. Álláspontja az volt, hogy nem szerencsés és semmiképp sem támogatott az atlétikai nevelés és fizikai állóképesség növelése szempontjából, valamint nincs összhangban az akkor központi elemként megjelenő hazafias és honvédelmi nevelés stratégiájával (2004. évi I. Törvény; 2007-es Nemzeti Sportstratégia; 2011. évi CXIII. törvény), így lekerült az asztalról. Sajnos hazánkban a tánc alacsonyabb státuszú iskolai diszciplínaként van minősítve a többi tantárggyal szemben, aminek megváltoztatása idő és szükségszerű lenne az oktatási rendszerben. Munkám célja nem a küzdősport oktatásának megszüntetésére vagy leminősítésére irányul. Az egyenlő fontosságról írok, amit az egyes tantárgyi diszciplínák között kellene megteremtenie az oktatáspolitikának, így a küzdősportok mellett a táncoktatásnak is van létjogosultsága, szerepe és kiemelt funkciója a hazai testnevelés rendszerében. Cáfolom azokat a gyakorlati feltételezéseket, miszerint a tánc nem sport és nincs helye a közoktatási struktúrában. Néhány perspektívát bemutatva bizonyítom hazai és nemzetközi szakirodalmat elemezve (Mikonya, 2013; Antal, 2008; Makai, 2016; Kraiciné, 2008; Domokos, 2013) valamint saját kutatásaim által a tánc beépíthetőségének létjogosultságát a mindennapos testnevelésbe és fejlesztő hatásait, mind a fizikumra, mind a mentális és lelki folyamatokra egyaránt (Robinson, 2015). Kiemelten hangsúlyozom a tánc fontosságát és szükségességét a közoktatásban, valamint kiemelem, hogy a tánc ugyanolyan fontos diszciplína a „ma” iskoláiban főleg a testnevelés oktatásában, mint a hagyományos testnevelés órákon alkalmazott küzdősportok vagy más sportágak.

Felhasznált irodalom:

2004. évi I. Törvény a sportról

2011. CXC. köznevelésről szóló törvény

65/2007. (VI. 27.) OGY határozat a Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról

Antal László (2008): Táncos-Zenés Mozgásfejlesztés Segédanyag Testnevelő-edző szakos hallgatók számára, BDF, TMFK, Szombathely.

Domokos Mihály (2013): Táncok. In: Hajdúné Petrovszki Zita, Cziberéné Nohel Gizella, Domokos Mihály, Hézsőné Böröcz Andrea, Hocza Ágnes, Meszlényi-Lenhart Emese, Vári Beáta (szerk.): Új eszközök a mindennapos testnevelés szolgálatában. Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szeged.

Kozma Tamás (2012): Oktatáspolitika. Debrecen-Pécs.

Kraiciné dr. Szokoly Mária (2008): Játék és tánc az iskolában, In: Budapesti Nevelő, Budapest.

Makai Míra (2016): A tánc, mint személyiségteszt. https://pszichoforyou.hu/tanc-szemelyiseg/

Mikonya György (2013): A tánctanulás motivációs rendszerének vázlata, Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító-és Óvóképző Kar, Budapest.

Sir Ken Robinson (2015): Dance Education around the World: Perspectives on dance, young people and change. Routledge. New York.

Keywords/Kulcsszavak: társadalmi innováció, testnevelés, honvédelmi nevelés, tánc, oktatáspolitika

Szalay Ignác (Szegedi Tudományegyetem). *A Második Világháború előtti magyar tankönyvkiadás sajátosságai.*

Abstract/Absztrakt. Előadásomban a doktori témám jelenlegi progressziójának megfelelően szeretnék összefoglalást nyújtani az 1932-1942-ig terjedő időszak magyarországi, középiskolai, történelem tankönyvkiadásról, a kor történelemszemléletéről és a képek szerepéről az oktatásban akkor és napjainkban. Kutatásomban a Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi minisztersége alatt forgalomban lévő tankönyvekkel és azok illusztrációival foglalkozom így be is mutatok három darabot, mindegyik használatban volt a harmincas években és a negyvenes évek elején. Két könyvet a Szent István Társulat egyet pedig a Magyar Királyi Egyetemi Nyomda kiadásában. Eredményeim közé tartozik egy komplex szakirodalmi áttekintés, ami magában foglal ikonográfiai elemeket a neveléstörténet mellett, ez képezi az előadás gerincét, valamint a három könyv illusztrációinak bemutatása, számszerűsített ábrákon bemutatása és a könyvek kiadványszerkesztési ismertetése, az adott kor tankönyvügyének relációjában. Kiemelt szerepet tulajdonítottam annak, hogy mit ábrázolnak a képek és milyen nyomdai technikával készültek (metszet, rajz, fotóreprodukció). Emellett érdekesség kérdést vet fel a diszkusszióra, hogy melyek azok a történelemkönyvek, amiket gazdagon illusztráltak, objektíven sok térképpel és melyek azok amik kevésbé gazdag vizualitással bírnak.

Keywords/Kulcsszavak: neveléstörténet, tankönykiadás, illusztrációk, Horthy-korszak, történelemtankönyv

Ábrahám Gréta (Pécsi Tudományegyetem BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola). *Többszörös intelligenciák vizsgálati módszereinek elemzése a digitális környezetben.*

Abstract/Absztrakt. Jelen kutatás célja a Mindenki Másképp Intelligens (MIMI) óvodai nevelési módszer (Sándor-Schmidt, 2016; 2019; 2022) implementálása a digitális környezetbe egy mobil eszközön futó alkalmazás kifejlesztése által. A MIMI módszer a Gardner-féle Többszörös Intelligenciák (Gardner, 1983; 2009) óvodai nevelési környezetben (Sándor-Schmidt, 2019; Ábrahám, 2022) történő lehetséges megjelenési formáinak (Dezső, 2015; 2020; 2022) vizsgálatára és fejlesztésére szolgál.

A mobil eszközök és az internet elterjedésével, valamint a digitális, tantermen kívüli munkarend következtében a digitális eszközök és az online tér kulcsfontosságú szerepet kapnak a gyermekek életében. A megfizethető és könnyen használható mobil eszközök a digitális bennszülöttek (Prensky, 2001) digitális világának alapkellékei. Ezen gondolatokon elindulva a következő kérdések fogalmazódnak meg: A Gardner-féle Többszörös Intelligenciák fejlesztése megvalósulhat-e a digitális térben? Alkalmazható-e a Mindenki Másképp Intelligens módszer a digitális környezetben? Milyen mértékben vihető át a módszer és milyen nehézségek merülnek fel a digitális térbe való implementáláskor?

A MIMI módszer a Harvard egyetemi Projekt Spektrum koncepción alapuló (Gardner, Feldman, & Krechevsky, 1998), de attól számos ponton eltérő, önálló adaptációra épülő metodika. A módszer tevékenységeihez előre meghatározott játékeszközök, módszertani eljárások, játékleírások és mérési-értékelési stratégiák tartoznak, amelyek alapján a tevékenységeket végezzük (Sándor-Schmidt, 2022).

A MIMI módszer digitalizálásának folyamata a módszer tevékenységeinek elemzéséből és a játékleírások, módszertani eljárások analíziséből indult ki. Ezt követte az alkalmazás működésének meghatározása és médiaelemeinek létrehozása, valamint a felhasználói felület kinézetének megtervezése. A szoftver többek között tartalmaz animált, mozgatható, hangot kiadó grafikus elemeket, videót, képet, illetve egyes tárgyak szimulált fizikáját. Mindezeknek köszönhetően a vizsgált kisgyermek különféle interakciókba (koppintás, csúsztatás, húzás és ejtés, forgatás) lép az alkalmazással.

A digitális térben történő Többszörös Intelligenciák feltérképezése biztonságos és semleges vizsgálati környezetet biztosít. A digitális tér lehetőségeinek kihasználása segíthet a vizsgálat szubjektív jellegének minimalizálásában is.

A kutatás célja egyrészt az volt, hogy elemezze, hogyan lehet a MIMI módszer nyolc gardneri intelligencián alapuló hét tudásterületéhez kapcsolódó tevékenységeit átültetni egy szoftveres megoldásba, másrészt pedig, hogy meghatározza a megfelelő szoftveres és audio-vizuális elemeket.

Eredményképpen létrejött egy táblagépen vagy mobiltelefonon futó applikáció és megállapítást nyert, hogy a MIMI módszer tevékenységei, ha nem is egészükben, de többségükben átvihetők a digitális környezetbe. A kutatás a megvalósult applikáció mellett egy átfogó elképzelést szeretne nyújtani a Többszörös Intelligenciák szoftveres eszközökkel történő vizsgálatának lehetőségeiről.

Irodalomjegyzék

Ábrahám, G. (2022). Examining gardner's interpersonal and intrapersonal intelligences in the light of the continental education system. In R. Kattein-Pornói , J. Mrázik, & M. Pogátsnik (Szerk.). Tanuló társadalom. Oktatáskutatás járvány idején, old.: 685-697. Budapest, Magyarország, Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetemi Kiadó, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA).

Dezső, R. A. (2015). A diverzitás lehetséges elméleti keretei a neveléstudományokban. Autonómia és Felelősség, 1(1), 32-44.

Dezső, R. A. (2020). Többszörös intelligenciák – egy elmélet születése nyomában. Autonómia és Felelősség, 5(1- 4), 41-53.

Dezső, R. A. (2022). Intelligenciák-más-kép(p). Budapest: Gondolat Kiadó ISBN: 9789635564071.

Gardner, H. (1983). Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York: Basic Books.

Gardner, H. (2009). Multiple approaches to understanding. In K. Illeris, Contemporary Theories of Learning (old.: 69-89.). London – New York: Routledge.

Gardner, H., Feldman, D. H., & Krechevsky, M. (1998). Building on Children's Strengths: The Experience of Project Spectrum (Project Zero Frameworks for Early Childhood Education, Vol 1). TC Press: US.

Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon, 9(5), 1-6.

Sándor-Schmidt, B. (2016). Az intelligenciák Spektrumai – Az óvodás korú gyermekek többszörös intelligenciájának feltérképezése. Innovatív módszerek a pedagógiai-pszichológiai gyakorlatban Ukrajna európai integrációja tükrében, 421-429.

Sándor-Schmidt, B. (2019). Diverzitás és individuális értékek óvodás korban: a MIMI (Mindenki Másképp Intelligens) módszer beválás-vizsgálata. Magiszter, 17(2), 45-56.

Sándor-Schmidt, B. (2022). A „Mindenki Másképp Intelligens” (MIMI) óvodai nevelési módszer bevezetésének lehetősége. Pécs, Magyarország: PTE BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola.

Keywords/Kulcsszavak: Többszörös Intelligenciák, vizsgálati módszer, digitális környezet

Malatyinszki Szilárd (Kodolányi János Egyetem). *Kompetenciák a családi vállalkozások generációváltásában.*

Abstract/Absztrakt. Napjainkban történik meg a rendszerváltás körül indult vállalkozások generációváltása vagy e vállalkozások megszűnése. A vállalkozások generációváltása megtörténhet úgy, hogy eladják a vállalkozást, átadják egy családtagnak, dolgozónak, vagy felszámolják. Szeretnénk elkerülni a felszámolást, ehhez viszont tudatosságra van szükség mind az átadó, mind az átvevő részéről és egy olyan megtervezett – sokszor évekig tartó – folyamat, melyhez sokszor megfelelő mentorálás is szükséges.

Magyarországon a családi vállalkozások több, mint 90%-a mikro- vagy kisvállalkozás néhány fő alkalmazottal, de vannak kimagasló cégóriások (köztük szállodaláncok, termelő óriáscégek) is. Egy dologban megegyeznek – családi vállalkozás köti össze a tulajdonosok jelentősebb hányadát annak érdekében, hogy átörökítsék a megszerzett tudást és családi vagyont a következő (vélhetően családi) generációnak. E tudást azonban nem szerezték, nem is szerezhették meg a köz- vagy felsőoktatásban. Kutatásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam azokat a kompetenciacsoportokat, melyek szükségesek ahhoz, hogy ez a generációváltás sikeresen mehessen végbe az egyes területeken. Elsőként bemutatom a családi vállalkozások sajátosságait itthon és külföldön, majd a sikeres generációváltáshoz szükséges folyamatot. Végül kiemelem azokat a kompetenciákat, melyek – akár oktatási rendszerbe beépülve – támogathatják ezt a folyamatot és keresem azokat az akár oktatási struktúrába épült tárgyakat, felületeket, ahol ezt a tudást meg lehet szerezni. E mellett megvizsgálom azokat a jó gyakorlatokat, melyeket itthon vagy külföldön sikerrel használnak/használtak. Kutatásomban felhasználom a fogalommeghatározásban és a jó gyakorlatok ismertetésében a szekunder forráselemzést és a strukturált mélyinterjút, míg mikro- és kisvállalkozások segítségével felmérem a generációváltás szükségességét, annak tudatosságát és az igényelt kompetenciákat a folyamathoz.

Bízom abban, hogy kutatásom elindít egy folyamatot, mely segítségével legalább néhány oktatási intézményben, oktatási vállalkozásban e családi vállalkozások konkrét gyakorlati segítséget kaphatnak majd a sikeres generációváltáshoz és nem fog elveszni az általuk létrehozott több évtizedes munka, kapcsolati tőke és felépített vagyon.

Keywords/Kulcsszavak: családi vállalkozások, generációk, generációváltás, kompetencia

Márkus Edina (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet), Herczegh Judit (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet) és Miklósi Márta (Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet). *Szabadidő-felhasználás és kulturális részvétel a V4 országokban.*

Abstract/Absztrakt. Sági (2010) megállapítása szerint a kulturális fogyasztás témaköre az elmúlt időszakban kiemelkedő szerepet kapott. E témakörben (a kulturális fogyasztás, ízlés, a kulturális aktivitás) három fő elméleti megközelítés versenyez egymással: (1) a homológiákat feltételező, (2) az individualizáció-elméleti és (3) az „omnivore-univore" modell (Sági 2010:288). A homológiákat feltételező, Pierre Bourdieu elmélete, az individualizációra hangsúlyt helyező, az individualizáció posztmodern elmélete (Beck, 2003; Giddens,1991; Bauman, 2002), a kulturális sokoldalúság/mindenevés (omnivore-unimore) ellentétre épülő, a két másik elmélet egységbe foglalásának is tekinthető (Peterson-Kern, 1996, Peterson, 2005; Mrva-Beke 2022).

A korábbi, 1989-1990 előtti európai kultúra-fogyasztási kutatások a nyugat-európai országok lakosságát vizsgálták, a vizsgált államok körében nem jelentek meg a volt szocialista országok (Katz-Gerro 2011). 1989 után számos kutató vizsgálta a kelet-közép európai országok lakosságának kultúrafogyasztási szokásait, így például De Graaf (1991), Kraaykamp and Nieuwbeerta (2000). Šebová és Révészová 2020-as tanulmányában megállapítja, hogy az elmúlt években a posztszocialista országok kultúrafogyasztási szokásait vizsgálandó mind a mai napig nem született összehasonlító tanulmány a V4 országok vonatkozásában (Šebová – Révészová 2020, 2).

Előadásunk célja, a szabadidő és kulturális fogyasztás elméleti vonatkozásainak és az ehhez kapcsolódó kutatások eredményeinek bemutatása Magyarországra és a visegrádi országokra fókuszálva. Továbbá a jövedelmi és életkörülményekre vonatkozó uniós statisztikák (EU-SILC adatbázis) kulturális részvételről szóló 2006-os és 2015-ös adatain alapul az elemzésünk. Ez az adatbázis a kulturális tevékenységekben való részvétellel kapcsolatban társadalmi-gazdasági jellemzők szerint pl. nem, életkor és iskolai végzettség nyújt adatokat. Munkánkban főként a visegrádi országokra összpontosítunk, egyes esetekben használjuk az európai országok és az EU átlag adatait, leginkább összehasonlítási célból.

Az adatok alapján a kulturális fogyasztást jelentős mértékben befolyásolja az iskolai végzettség, de erőteljes demográfiai meghatározottsága is van. A rendelkezésünkre álló adatok alapján látható, hogy az iskolázottság meghatározó tényező. Ezek a makroadatok jelentős hasonlóságot mutatnak a témában végzett hasonló kérdőíves vizsgálatok eredményeivel. A demográfiai meghatározottság is viszonylag erős. Az életkor legtöbb a témában végzett kutatásban egy fontos változónak minősül, ez látható ez EU-SILC adatbázis adatai esetében is. Az idősebb életkor és a nem (férfiak) is jelentős mértékben valószínűsíti azt, hogy valaki alacsonyabb kulturális fogyasztást mutat.

A hasonló társadalmi és kulturális fejlődésre vonatkozóan megállapíthatjuk, hogy van hasonlóság a visegrádi országokat tekintve, a kelet-közép-európai országok számos tekintetben hasonló képet nyújtanak.

Hivatkozott források:

BAUMAN, Z. (2002): Society Under Siege. Cambridge, Polity Press

BECK, U. (2003): A kockázattársadalom. Út egy másik modernitásba. Budapest, Századvég Kiadó

DE GRAAF, N. D. (1991): Distinction by Consumption in Czechoslovakia, Hungary and the Netherlands. European Sociological Review 7: 267–90.

GIDDENS, A. (1991): Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Cambride, Polity Press

KATZ-GERRO, T. (2011): Cross-National Cultural Consumption Research: Inspirations and Disillousions. Kölner Zeitschriftfür Soziologie und Sozial psychologie 51: 339–60.

KRAAYKAMP, G. - NIEUWBEERTA, P. (2000): Parental Background and Lifestyle Differentiation in Eastern Europe: Social, Political, and Cultural Intergenerational Transmission in Five Former Socialist Societies. Social Science Research 29: 92–122.

MRVA, M. – BEKE, Zs. (2022): A kulturális ízlés társadalmi összefüggései a szlovákiai magyarok körében. REGIO, 30. 1. 94 – 110.

PETERSON, R. A. – KERN, R. M. (1996): Changing Highbrow Taste: From Snob to Omnivore. American Sociological Review, Volume 61. 5. 900–907.

PETERSON, Richard A. (2005): Problems in Comparative Research: The Example of Omnivorousness. Poetics, Volume 33. 5–6. 257–282.

SÁGI, M. (2010) Kulturális szegmentáció: „mindenevők", „válogatósak", „egysíkúak" és „nélkülözők"? Az „omnivore-univore" modell alkalmazhatósága Magyarországon. In: KOLOSI T. - TÓTH I. Gy. (szerk.): Társadalmi Riport 2010. 288-311. p. ISSN 1216-6561 Elérhető: Microsoft Word - 13_Sagi_003.doc (tarsadalomkutatas.hu)

ŠEBOVÁ, M. – RÉVÉSZOVÁ, Z. (2020): Unveiling Trends in Cultural Participation: The Case of Slovakia. In: Social Sciences 9:19, 1-14.

A tanulmány „A sport és a testmozgás szerepének vizsgálata az egészséges és biztonságos társadalomért a munkaképesség, valamint a munka- és életminőség egyéni és társadalmi fenntarthatóságáért (multidiszciplináris kutatási program)" című projekt támogatásával készült.

Keywords/Kulcsszavak: kulturális fogyasztás, kulturális részvétel, visegrádi országok, EU-SILC

Megyesi Erzsébet (QTC Kft.). *A felnőttkori tanulás sajátosságai és kiemelt változásai 2001-2023.*

Abstract/Absztrakt. A felnőttképzés a gazdasági és társadalmi mobilitásban kulcsszerepet tölt be, ugyanakkor a gazdaság működő- és versenyképességének is alapvető, a demográfiai folyamatok eredményeként egyre inkább fókuszba kerülő eszköze.

A felnőttkori tanulás jogszabályi keretei az elmúlt 3 évben jelentős módosításokon estek át, melyek az oktatás valamennyi szereplője számára kihívásokat jelentettek és jelentenek, ugyanakkor új irányokat és lehetőségeket is nyitottak.

A kutatás a jelenlegi helyzet bemutatása mellett összehasonlító elemzést tartalmaz a demográfiai adatok, valamint a felnőttképzés bemeneti feltételrendszerének változásait tekintve, kiemelve a sajátos tanulási igényű felnőttek tanulási útjait. Bemutatja a felnőttképzés módszertanában és eszközrendszerében a digitalizáció által az utóbbi években generált változásokat és az alkalmazott gyakorlatokat, szak- és felnőttképzésben dolgozó szakemberekkel készített interjúk/kérdőívek segítségével. Statisztikai adatok elemzésével ábrázolja a felnőttkori tanulás sajátosságait és annak alakulását a képzés célja, formája és résztvevői adatok tükrében.

Keywords/Kulcsszavak: felnőttkori tanulás, jogszabályi keretek, bemeneti feltételrendszer, statisztikai elemzés

Bekk Tímea (Óbudai Egyetem), Takács Éva (Óbudai Egyetem), Tarsoly Péter (Óbudai Egyetem) és Pogátsnik Monika (Óbudai Egyetem). *Motiváció lehetőségei felsőoktatásban oktatói nézőpontból.*

Abstract/Absztrakt. A bemutatott kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy mely módszerek alkalmasak arra, hogy a hallgatók tanulását segítsék, hogy sikerüljön felkelteni az érdeklődésüket, és kellően motiválni őket, egy nehéz időszak után, visszatérve az online oktatásból a jelenléti oktatási környezetbe. A korábban hallgatók körében végzett kutatásunkat most egy másik aspektusból szerettük volna megvizsgálni. Azt térképeztük fel, hogy az oktatók milyen post-Covid hatást (Bartal, Kolacsek, 2021; Déri, Szabó 2021) tapasztaltak, a hosszú online oktatási időszak után, a jelenléti oktatási környezetben. Hogy tudják elérni, hogy a hallgatók motiváltabbak legyenek, milyen tanítási módszereket alkalmaznak, miben kellett változtatniuk a Covid 19 előtti oktatásukhoz képest (UNESCO, 2020). A mély interjúk során arra is kerestük a választ, hogy miként lehet egy oktatót motiválni?

Hipotézisként állítjuk: hogy: „Egy motivált tanár tudja motiválni a diákokat."

A kutatásunkat az Óbudai Egyetem Alba Regia Műszaki Karán végeztük Székesfehérváron.

Az interjúk során feltett kérdések körét igyekeztünk széles körben összeválogatni, több témakört érinteni, melyek szükségesek ahhoz, hogy az oktatók lelkiismeretesen, kellően motiváltan, a mai technológiának megfelelő színvonalas oktatást tudjanak folytatni.

A megkérdezett oktatók kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy minden szakról kérdezzünk olyan oktatót, aki nappali tagozaton is tanít, különböző szakokon tanítsanak, különböző évfolyamokon tanítsanak, és különböző korosztályt képviseljenek. Összesen 13 oktatót megkérdezésére került sor, ebből 4 női és 9 férfi (Mérnöki Intézetből: 6 fő, Természettudományi és Szoftvertechnológiai Intézet: 2 fő és Geoinformatika Intézet: 5 fő).

A beszélgetések során kirajzolódott, hogy kik azok az oktatók, akik felsőbb éves hallgatókat tanítanak és kik azok, akik első évfolyamon oktatnak. Más motivációjuk és nézeteik vannak a különböző évfolyamon oktatóknak. Összesen 14 kérdést tettünk fel, melyek között szerepel, hogy milyennek látják a hallgatókat az oktatók, milyen oktatási módszereket használnak, a számonkérés miként történik, mi az, ami jól működik vagy nehézséget okoz és mi az, ami az oktatót motiválja az oktatásban?

Megállapítható, hogy a hallgatók igényeit az oktatók többsége igyekezett figyelembe venni, változtatni az oktatási módszereken. Többen említették fontos szempontként, hogy céljuk az oktatást gyakorlat-orientáltabbá tenni, figyelni az elmélet – gyakorlat arányára, a különböző motivációs lehetőségekre, például a megajánlott jegy, tesztek, videók, interaktív órák tartásával.

Keywords/Kulcsszavak: motiváció, post-Covid oktatás, felsőoktatás, oktatói nézőpont

Titz-Mohácsi Vanda (Eötvös Loránd University, Central European University). *Édes- és sorstestvérek a gyermekotthonban: A testvéri kapcsolatok és a gyermekotthon kölcsönhatásai.*

Abstract/Absztrakt. A hazai és nemzetközi szakirodalom szerint a testvérek szerepe nagy jelentőségű a szocializáció szempontjából (Bálint, Hódi és Gál, 2018; Dunn, 2000, Noller, 2005; Pike, Coldwell és Dunn, 2005), a testvéri kötelék különleges támogatást jelent traumák átélésekor (Noller, 2005). Az egyik legnagyobb trauma, amit egy gyermek átélhet, a családból való kiemelés.

A gyermekek általában súlyos megrázkódtatásokat követően kerülnek a szakellátó rendszerbe. A környezetükből való kiszakadáskor a testvérek jelentik számukra az érzelmi biztonságot (Rákó, 2014). A gyermekotthonból felnőttként kikerülők többségében arra emlékeznek, hogy testvérük támasz volt gyermekotthonban töltött éveik alatt (Tarren-Sweeney és Hazell, 2005).

A testvértámogatás csökkenti az internalizáló problémák megjelenését, és erősíti a proszociális viselkedést (Pike, Coldwell és Dunn, 2005). Ezzel ellentétben a gyakori testvérkonfliktus korrelál a kamaszkori externalizáló magatartás és a depresszió kialakulásával (Stocker, Burwell és Briggs, 2002). Kevesebb információ áll rendelkezésre arról, mennyiben mások e mechanizmusok súlyos nehézséget átélő testvérek esetében, ugyanis a traumák befolyásolják a kapcsolatokat és a szocializáció menetét (Conger, Stocker és McGuire, 2009). Kutatásomban ezt a kérdéskört vizsgáltam tágabb perspektívában.

A szakellátásba vett gyermekek nagy részénél a családi szocializációból hiányoznak a szabályok, és a szülők gyakran mentális problémákkal küzdenek (Hajduska, 2008). Egyes gyermekek sérült személyiséggel kerülnek a szakellátásba (V. Gönczi, 2017). Biehal (2014) kutatásában a család jelentését vizsgálta. A gyermekek többségénél a családi életet a bizonytalanság jellemezte. Miranda, Tadros és Molla (2019) azt vizsgálta, milyen hatással volt a családból való kiemelés a felnőttkori kötődésekre. Ha nincs jelen szülő, a gyermek gyakran választ egy felnőttet, aki jóindulattal van felé, érdeklődik iránta és elvárásokat támaszt felé (Komlósi, 1997). Gyermekotthonban a nevelők és gyermekek között sajátos viszony alakul ki (Zsubrits, 2011). Reimer és Wolf (2012) interjúsorozatában a gyermekek gyakran hívják egymást biológiai kapocs nélkül is testvéreknek. Barber és Delfabbro (2005) nevelőszülőknél élő gyermekek fejlődését vizsgálta. Két év után magaviseletük, érzelmi stabilitásuk és szociális kapcsolódásuk javult, ami iskolai teljesítményükre is hatással volt. Rausch (2014) felmérése szerint a szakellátásban nevelkedő gyermekek nagy része sikeresen beilleszkedik az iskolába.

Kutatásom során gyermekotthonban, interjúk segítségével vizsgáltam a korai szocializáció és a testvérkapcsolatok jelentőségét, illetve a szocializációs terek kölcsönhatásait a gyermekek perspektívájából. Kutatási kérdéseim a szocializációs ágensekhez kapcsolódtak: (1) az édes- és sorstestvérek a gyermekek legközelebbi gyermek-ágenseit, (2) a szülők, nevelők és az iskola a felnőtt vagy intézményes ágenseket képviselték. Ahhoz, hogy a gyermekotthonban élő gyermekek szociális hálózati rendszeréről pontosabb képet kapjak a gyermekek és nevelők nézőpontját kombináltam. Módszerem etnográfiai jellegű résztvevő-megfigyelő kutatás volt, ami a mélyebb megismerést szolgálta. Interjúk során az interjúalany, az interjú készítője és a környezet kapcsolatai és percepciói is formálódnak (Docherty és Sandelowski, 1998), miközben megértjük egy jelenség valódi természetét (Deatrick és Faux, 1991). Pedagógiai etnográfia esetében a felnőtt koncepciókat félretéve kell értelmezni a gyermekekről gyűjtött adatokat (Kirk, 2007). Mintámban 3 testvércsoport 7 tagjával, a felnőtt perspektíva érdekében pedig 5 nevelővel készítettem félig strukturált interjúkat, melyeket kötetlen beszélgetések, megfigyelések és hivatalos iratokba való betekintés egészített ki. A megalapozott elmélet (Charmaz és Belgrave, 2019) alapelveit követő elemzési eljárás során tematikus rendezést alkalmaztam.

Eredményeim alapján a testvéri kapcsolatokat gyermekotthonban a szülői háttér befolyásolja. Szerető szülők mellett erős a testvéri kötődés és kiegyensúlyozottabbak a kapcsolatok. Elutasítás, bántalmazás, elhanyagolás esetén ambivalens a testvéri kapcsolat és pszichés problémák jelentkeznek A sorstestvérek, azaz benti barátok szerepe kisebb, mint feltételeztem, míg a nevelők sorsformáló kötődésszemélyek. Általuk kapcsolódnak a gyermekek szüleikhez és a kinti világot képviselő iskolához, ami pozitív szocializációs ágensként jelenik meg, ugyanakkor stresszforrást is jelent a tanulmányi sikertelenségek miatt.

Kutatásom pedagógiailag több szocializációs térben is releváns. A jó testvérkapcsolat pszichés védő funkciót mutatott egy testvérsor esetében, ahol a tanulási motiváció is megjelent, nevelőknek és tanároknak köszönhetően. Az iskolák és a laikus társadalom gyermekotthonokhoz kapcsolódó előítéleteit szükséges volna kapcsolatteremtési lehetőségekkel mérsékelni.

Egy további kutatásban hasznos lenne a mintát bővíteni. Szorosabb személyes kapcsolatra alapozva a születési családról is árnyaltabb képet kaphatnánk.

Keywords/Kulcsszavak: gyermekotthon, testvéri kapcsolat, gyermekkutatás, etnográfia

Krisztián Józsa (University of Szeged, J. Selye University), Tun Zaw Oo (Hungarian University of Agriculture and Life Sciences; MTA-MATE Early Childhood Research Group), Diána Borbélyová (J. Selye University), Gabriella Zentai (Hungarian University of Agriculture and Life Sciences; MTA-MATE Early Childhood Research Group), Alexandra Nagyová (J. Selye University) and Judit Podráczky (Hungarian University of Agriculture and Life Sciences; MTA-MATE Early Childhood Research Group). *Psychometric Properties of Cognitive Ability Tests for Young Hungarian Children in Hungary and Slovakia.*

Abstract/Absztrakt. Cognitive abilities such as combinatorial thinking skills and systematizing abilities are crucial for children's (4-8 years) academic and social development. Combinatorial thinking is a cognitive skill that involves the ability to explore and analyze all possible combinations or arrangements of elements in a given problem or situation. It requires individuals to consider multiple options, permutations, or variations when approaching a problem, and to assess the potential outcomes of each option before making a decision (Hidayati et al., 2020). Another ability accompanying children's combinatorial thinking skill to solve problems is their systematizing ability, which is a drive to be able to comprehend systems of constructs or things governed by rules and laws (Edward, 2018). Several recent studies dawned upon the importance of combinatorial thinking skills for young children's mathematical problem-solving abilities (Lachance & Mazzocco, 2018), advanced mathematical concepts in later years (Kim & Lefevre, 2019), and better executive functioning and memory (Chang, Adams, & Chung, 2019). Systematizing ability, on the other hand, promotes young children's language and reading abilities (Brosnan et al., 2021), their numerical and mathematical thinking skills (Duncan et al., 2007), and their social skills such as cooperation and self-control (Burchinal et al., 2019). Therefore, it is essential to assess and nurture these skills in young children to promote their academic and social development. To evaluate cognitive abilities among varied groups, such as those from Hungary and Slovakia, it is essential for educators and researchers to investigate the consistency of the tests used to ensure their measurement invariance. Therefore, the present study aimed to investigate the measurement invariance of two cognitive ability tests (Józsa et al., 2017); the Combinatorial Thinking Skills Test (24 items) and the Systematizing Ability Test (34 items) for the assessment of young Hungarian children who live in Hungary and Slovakia. The novelty of this research lies in its focus on young children from two different countries, which allows for a comparison of the psychometric properties of the tests across diverse populations. The research method involved collecting data from a sample of 1530 young children (4-8 years) who were randomly selected from kindergartens and primary schools in Hungary and Slovakia. The data were analyzed using multi-group confirmatory factor analysis to examine the measurement invariance of the two tests. The study found that there was a measurement invariance of both the combinatorial thinking skills and systematizing ability tests for young Hungarian children living in Hungary and Slovakia, regardless of their gender, age, or country of origin. In other words, the results showed that both tests were equally valid and reliable for measuring these cognitive abilities in all subgroups of the population and that any differences observed in test scores could be attributed to actual differences in cognitive ability rather than biases in the testing instruments. The study also examined the construct validity of both the combinatorial thinking skills and systematizing ability tests for young Hungarian children living in Hungary and Slovakia.

The findings suggested that both tests demonstrated good convergent validity, meaning that they were positively correlated with other measures of cognitive ability, indicating that they were indeed measuring the intended constructs. Additionally, both tests showed good discriminant validity, measuring that they were not highly correlated with measures of other unrelated constructs, suggesting that they were unique measures of the specific cognitive abilities being assessed. The findings supported the construct validity of these tests for young Hungarian children living in Hungary and Slovakia. The research results are sound and novel, as they provide evidence for the psychometric properties of the Combinatorial Thinking Skills Test and the Systematizing Ability Test for young Hungarian children living in Hungary and Slovakia. The practical significance of this research is that it confirms the measurement invariance, validity, and reliability of these tests for assessing the cognitive thinking skills of Hungarian young children in both countries. In conclusion, this study provides a strong verification for the measurement invariance of the Combinatorial Thinking Skills Test and the Systematizing Ability Test for assessing the cognitive thinking skills of Hungarian preschool children living in Hungary and Slovakia.

Keywords/Kulcsszavak: combinatorial thinking skills, systematizing ability, measurement invariance, construct validity, 4-8 year-olds

Petzné Dr. Tóth Szilvia (Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar) és Dr. Lampert Bálint (Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar). *Körforgásos gazdaság működésének megértetése LEGO robotokkal.*

Abstract/Absztrakt. A Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karán lévő LEGO Élménypedagógia terem számos foglalkozásnak ad helyet. Az óvodapedagógus képzésbe bevezethető STEAM oktatástól az általános iskola alsó tagozatán szervezett LEGO robotika szakkörön keresztül a tanító, gyógypedagógia, szociálpedagógia szakos hallgatók személyiségfejlesztéséig számos alkalmazási mód adódik kihasználni a LEGO módszertan adta lehetőségeket.

2022-ben egy új projekt vette kezdetét, amelyben a LEGO eszközöket a fenntarthatóságra nevelés területén kívánjuk bevezetni. A Karon oktató kollégákkal és egy külső ipari partner támogatásával erősíteni kívánjuk fenntarthatóságra nevelés területén a gyakorlati tapasztalatok bevonását és a gazdasági szereplőkkel való együttműködést. Cél, hogy a LEGO Education komplett oktatási rendszeren keresztül szervezett képzések, diákoknak szóló oktatási programok és a kutatások során még hangsúlyosabban megjelenjenek a környezetvédelmi, komplex hulladékgazdálkodási tevékenységek, környezetvédelemhez kapcsolódó szemléletformálás, diákok felelős állampolgárként való viselkedésre nevelése.

A projekt keretében kidolgoztunk egy kerettörténet köré felépített, négy foglalkozásból álló foglalkozássorozatot, ahol a tanulók az életkoruknak megfelelően megismerkedhetnek a körforgásos gazdálkodás elvi alapjaival, a hulladék keletkezésének megelőzésével, a szelektív hulladékgyűjtés gyakorlatával, valamint az, újrahasználat-újrahasznosítás témakörével.

A foglalkozások során a diákok a Lego WeDo2. és Spike Essential robotok és a működtetésükhöz szükséges Blokk programozás segítségével oldalnak meg feladatokat. Két foglalkozás során folyamatok modelleznek (hulladékfeldolgozó modell, körforgásos gazdálkodás modellje. Az újrahasznosítás témakörben pedig az egyes anyagfajták újrahasznosítását bemutató akadálypályákat tervez és oldanak meg.

A 2023-as év célkitűzése a foglalkozások hatékonyságméréséhez kapcsolódó mérési metódus és eszközök kidolgozása, és kipróbálása.

A poszter szekcióban a 2022-es év eredményeit szeretnénk bemutatni.

Keywords/Kulcsszavak: fenntarthatóság, körforgásos gazdaság, LEGO robot

Koós Ildikó (Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar). *Kreatív-produktív szövegalkotás a pedagógusképzés anyanyelvi tantárgypedagógiája keretében.*

Abstract/Absztrakt. A pedagógusképzés magyartanár és tanító szakjain az anyanyelvi tantárgypedagógia szövegalkotás- és szövegfeldolgozás módszertanok célja napjainkban a hallgatók megismertetése olyan tanítási technikákkal, miknek birtokában majdani tanítványaik oktatásakor eredményesen tudják alkalmazni a konstruktív pedagógia szemléletét. A szakmódszertanoknak be kell hozniuk az oktatásba azokat a játékos és heurisztikus tanítási-tanulási munkaformákat, amik mozgáson, stratégiai és taktikai társas élmények, kreatív, akár művészeti tevékenységeken alapulnak (Aczél 2015; Jesztl–Lencse 2018). Ez a tanítási – tanulási munkaforma erősíti a kritikai gondolkodást; problémamegoldó- és stratégiai képességet; személyközi kommunikációt (Mayer–Harris 2010). A pedagógus a tanuló meglévő ismereteit előhívja/aktiválja, azokat felhasználva változatos és kreatív tanulási helyzetekbe teszi tanítványát. Ebben a folyamatban a tanuló alternatívaként éli meg saját véleményeit, produktumait, és opponálja azokat újabb, a társaitól megismert jelentésdarabokkal. A tanulók társaikkal közös aktívitásban(!) jutnak el egy-egy tézishez. A lejátszódó kognitív folyamatok a megteremtett új ismereteket egésszé, majd metakognitív tudássá szervezik a tanuló eddigi reprezentációi közé (Nahalka 2002). A net-generációhoz tartozó tanulók szövegalkotási és szövegfeldolgozási folyamatait segíti, ha több érzékszerv egyszerre kapcsolódhat be a nyelvi folyamatokba; a befogadás, a beszédprodukció és a figyelemkoncentráció ébren tartása könnyebb, ha képpel és hanghatásokkal blokkokba rendezett információdarabokat kap a tanuló a tanulási folyamatban (Oblinger–Oblinger 2005; Steklács 2014). Kutatások hangsúlyozzák az oktatásban a játékosság szerepét (Hartyányi (szerk.) 2010).

A vázolt keretben a felsőoktatás pedagógusképzésében az anyanyelvi tantárgypedagógiai kurzusok szövegalkotás és szövegfeldolgozás szakmódszertanához kötötten INSERT technikákat, kreatív-produktív eljárásokat (Petőfi S. 1992) alkalmaztunk „learning by doing" módszertant használva a teljes oktatási modul alatt (2x45perc/26hét). A kurzusokon 82 hallgató vett részt. Célunk volt, hogy a hallgatók figyeljék meg, tapasztalják meg és sajátítsák el a fenti technikák alkalmazásának módszertani fogásait, valamint saját tanulási útvonalaik tudatosítása során éljék meg a tudáskonstruálás flow-élményét, tegyenek kísérletet a kritikai gondolkodás, a metakognitív tanulás megjelenésének értelmezésére. A kurzusok zárása után egyrészt a konstruktív pedagógia módszertani nézőpontjának megjelenése szempontjából elemeztük a hallgatók szemináriumon készített szövegproduktumokat (saját alkotásként készült verseket, prózákat, kötetlen írást; hiányos vehikulum/relatum alapján kreált szövegeket; közös táblaképeket, hallgatói óratervezeteket); valamint a kritikai gondolkodás és a metakognitív tanulás megjelenése szempontjából a pedagógusképzés záró szakaszában a kurzusokon korábban résztvevő hallgatók záró portfólióinak e kurzusokra vonatkozó részeit. Jellemző volt, hogy a kurzus előrehaladtával erősödött a kritikai attitűd, változatosabbá vált a saját szövegalkotásaikban a nyelvi kreativitás (ok-okozati összefüggések, szóasszociációs láncok, konnotatív jelentésegységek, képek és szöveg-jelentésmezők összekapcsolása); a hallgatók 84%-a választotta portfóliója elemének az anyanyelvi tantárgypedagógia szövegalkotás és szövegfeldolgozás szakmódszertana kurzust.

Következtethetünk arra, hogy a felsőoktatásban a hallgatók nyitottak a „learning by doing" tanulási útvonalra, ami jelenti, hogy saját élményeken keresztül megismerik a technikát, reflektálnak arra, az oktatóval módszertani szempontból elemzik a tanulási sajátélményt. Ezzel párhuzamosan változatos feladatadási-sémákat sajátítanak el, azok támogatják a játékos, kreatív-produktív tanítási órák tervezését és vezetését. Az anyanyelvi nevelés előadásban tárgyalt színterei a tanító és magyartanár képzésben, majd abból eredően a közoktatásban hozzájárulhatnak a tanulási tevékenység megkedveltetéséhez, a közös tevékenység és a tanulás összekapcsolásába vetett bizalomhoz, az egyéni érdeklődésének megfelelő iskolai tevékenységek biztosításához.

Aczél Z. 2015. A társasjáték-pedagógia filozófiája. Taní-tani Online http://www.tanitani.info/a_tarsasjatek_pedagogia_filozofiaja

Hartyányi M. 2010. A Net Generáció kihívása. Tanárok a hálón. Budapest: TeNeGEN

Jesztl J.–Lencse M. 2018. Társasjáték-pedagógia. Budapest: Demokratikus Ifjúságért Alapítvány

Mayer, B.–Harris, C. 2010. Libraries Got Game: Aligned Learning through Modern Board Games. Chicago: American Library Association

Nahalka I. (2002). Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben: Konstruktivizmus és pedagógia. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó

Oblinger, D. G.–Oblinger, J. L. (szerk.) 2005. Educating the Net Generation. EDUCUSE 100

Petőfi S. J. – Benkes Zs. 1992: Elkallódni, megkerülni. Veszprém: OTTÉV Kiadó

Steklács J. 2014 Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés. Budapest:

Nemzedékek Tudása Kiadó

Keywords/Kulcsszavak: konstruktív pedagógia, anyanyelvi tantárgypedagógia, pedagógusképzés

Krisztina Győrössy (Eszterházy Károly Catholic University, Doctoral School of Education). *Climate Action Beyond the Borders of Hungarian Classrooms.*

Abstract/Absztrakt. Nowadays, a diverse variety of environmental education methods have been considered as adequate tools to develop students' environmental attitudes as well as their behavior towards sustainability. Environmental education outside the classroom enables favorable learning opportunities for exploring our natural world and raising awareness of environmental problems (Fang et al., 2022). Recent studies have focused mainly on early childhood or primary education (Collado, 2020; Sukma et al., 2020), however, secondary school education should also offer such alternatives that promote environmental education for young adults.

Since 2014, the Erasmus+ Programme has been providing fundings for a great variety of activities within the European Union. The essence of these programs is to gain experience and a transformative learning potential in international environments (Nada & Legutko, 2022). For instance, strategic partnerships focus on the exchange of good practices and innovative approaches as well as multilingualism (Donne, 2016). Such co-operations ensure outstanding opportunities where students and teachers can collaborate in environmental activities. Unfortunately, education for environmental sustainability at a secondary school level is less enhanced, only 26 such KA2 case studies were presented in the final report of the Erasmus+ projects from the past eight years by the European Commission (2022). Non-formal education methods, for instance project-based learning activities might offer those values for secondary school students that promote their "twenty-first century skills" (Binkley et al., 2011; Gîmbuţă, 2016) while considering environmental issues.

The aim of our strategic partnership program was to emphasize the importance of 'Climate Action' regarding the 17 Sustainable Development Goals created by the UN Assembly in 2015. The project was carried out by four teachers as project coordinators and comprised around 50 secondary school students from three European schools located in the Czech Republic, the Canary Islands and Hungary. During the implementation of the project the three schools were engaged in collaborative activities through the three R's of waste management focusing on recycling, reducing and reusing practices.

During the course of the first two student mobilities, that took place in the Czech Republic and on Tenerife in 2022, students and their teachers carried out activities concerning environmental issues. The main outcome of these two mobilities was to exchange effective practices regarding secondary school environmental education. The one-week programs in both locations included visits to local companies such as a recycling centre or a company focusing on renewable energies, short trips to natural parks, beach cleanings and workshops. By the end of the mobilities, students had to prepare brochures and videos on what they had studied during the week in international teams.

In conclusion, these programs not only developed the cooperation, communication and language skills of secondary school students but also provided practical activities for raising environmental awareness and broadening their attitudes as well as knowledge concerning environmental issues.

Bibliography

Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M. & Rumble, M. (2011). Defining Twenty-First Century Skills. In Griffin, P., McGaw, B. & Care, E. (Eds.), Assessment and Teaching of 21st Century Skills (pp. 17-66). Springer.

Collado, S., Rosa, C.D. & Corraliza, J.A. (2020). The Effect of a Nature-Based Environmental Education Program on Children's Environmental Attitudes and Behaviors: A Randomized Experiment with Primary Schools. Sustainability, 12 (17), 6817.

Donne E.D. (2016). International Cooperation For the Promotion of Multilingualism. In Conference proceedings. ICT for language learning. 9th Edition (pp. 349-353). Pixel.

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Data collection and analysis of Erasmus+ projects: focus on education for environmental sustainability: final report. (2022). https://data.europa.eu/doi/10.2766/769204

Fang, WT., Hassan, A. & LePage, B.A. (2022). Outdoor Education. In The Living Environmental Education. Sustainable Development Goals Series (pp. 229-260.). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-19-4234-1_8s

Gîmbuţă, A. (2016). Qualitative study regarding the perception of direct participants in learning activities carried out in the context of strategic partnerships Erasmus. Journal Plus Education, 16 (2), 210-223.

Nada, C.I. & Legutko, J. (2022). "Maybe we did not learn that much academically, but we learn more from experience" - Erasmus mobility and its potential for transformative learning. International Journal of Intercultural Relations, 87, 183-192.

Sukma, E., Ramadhan, S. & Indriyani, V. (2020). Integration of environmental education in elementary schools. Journal of Physics: Conference Series, 1481.

Keywords/Kulcsszavak: Erasmus, environmental education, secondary education

Szőcs Álmos (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori iskola, Budapest), Angyal Zsuzsanna (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Környezettudományi Centrum) and Varga Attila (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Ember-Környezet Tranzakció Intézet). *A tanulási környezet értelmezése az iskolán kívüli környezeti nevelésben.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásunkban a tanulási környezetet olyan komplex, dinamikusan változó rendszerként értelmezzük, amelyben a tanulási célok, és az azok mentén leírható tanulási eredmények meghatározzák és alakítják a tanulási környezetre ható taulásalakító tényezőket. Azaz a tanulási célok és eredmények mentén olyan, a tanulási folyamatot alakító tényezőket írhatunk le, amelyek akár mérhető módon és minőségileg is elkülönítik az egyes tanulási környezeteket egymástól. A környezeti nevelés jól definiált tanulási céljai és eredményei szükségszerűen összekapcsolódnak az iskolán kívüli terekkel, így a tanulás folyamata kiegészül és kölcsönös viszonyba kerül annak tanulásalakító tényezőivel. A tanulás támogatása és annak eredményessége ebből adódóan azon is múlhat, hogy a környezeti nevelő pedagógusok milyen módon, milyen részletességgel értelmezik az iskolán kívüli tanulási környezetet. Vizsgálatunk az értelmezések mintázatait írja le és elemzi. Az elemzés kvantitatív és kvalitatív egységekből áll össze és célja, hogy az értelmezések mintázatai mentén olyan fejlesztési irányokat tudjunk meghatározni, amelyek érdemben segítik az iskolái kívüli környezeti nevelés tevékenységeit. A kutatás adatgyűjtési fázisa jelenleg is zajlik, így az előzetes eredmények alapján az adatfeldolgozás módszertanát és mintázatok vizualizálásának lehetőségeit, az ebből levonható következtetési lépéseket mutatjuk be. A vizuális ábrázolásunk alapja az egyéni tanári értelmezések megjelenítésére törekszik. Olyan pókháló-diagram, amelyben a tanulási eredmények elérését alakító, vagyis a tanulási környezetet aktuálisan befolyásoló tényezők jelennek meg. Az egyéni értelmezések okán minden ábrázolt mintázat eltérő. Azonban ezek mentén olyan mintázati hasonlóságokat írhatunk le, amelyek alapján kiderül, hogy az iskolán kívüli környezeti nevelés során melyek azok a tanulás alakító tényezők, amelyek megjelennek a legtöbb környezeti nevelő gyakorlatában. Azaz melyek azok a tényezők, amelyeket kifejezetten figyelembe vesz a megvalósítás során, és melyek azok, amiket kevésbé.

Keywords/Kulcsszavak: környezeti nevelés, tanulási környezet, iskolán kívüli tanulási környezet

Vizeli Máté (Pécsi Tudományegyetem). *Erdélyi adatközlő brácsások hangszertanulási módozatai.*

Abstract/Absztrakt. A 2000-es évektől kezdődően folyamatosan növekszik Magyarországon az intézményes népzeneoktatásban részt vevő általános iskolai alsó tagozatos gyerekek száma. Ebből adódóan egyre többen vannak közöttük, akik a brácsát választják hangszerükként. Az 1998-ban elkészült alapfokú tanterv mostanáig (bár hivatalosan átesett azóta egy átdolgozáson) lényegében nem változott. Az 1. osztály tananyagának azóta is részét képezi a széki tánczene, ami a fent említett korú tanulók számára fizikailag kivitelezhetetlen, mivel méretükből adódóan nem lehetnek képesek megtartani egy minimum 38 cm testhosszúságú brácsát, illetve az ujjaik átlagos hosszából adódóan a hangszer menzúrája is túl nagy nekik. Ez a módszertani probléma körülbelül tíz éve foglalkoztat és azóta folyamatosan gondolkozom és dolgozom a lehetséges megoldásain. Lassan meggyőződésem, hogy e korosztály tanításának a számára szükséges lenne körülbelül az első két év tananyagát a klasszikus metodikából integrálni, vagyis a tanulás elején legalább ennyi időt hegedűtanulással tölteni. Kicsit jobban konkretizálva, a Dénes-Lányi Hegedűiskola első két kötetének megfelelő tartalmú tananyag elvégzése lehetne az irányadó, abban a tekintetben, hogy a növendék képes legyen a bal kezének minden ujját minden alterációnak megfelelően billenteni, illetve alapvető vonásnemeket (detaché, legato, martelé) kivitelezni, amelyek stílustól és minden később tanulandó játékmódtól függetlenül hozzátartoznak a hangszer alapvető kezeléséhez. Tapasztalataim szerint a népzenész köztudatban elterjedt egy olyan általánosnak vélt adat, miszerint a vonós adatközlő muzsikusok a tanulási folyamat alatt végigjárták alulról felfelé a hangszerek hierarchikus ranglétráját, vagyis először mindenki bőgőzni, később brácsázni, majd esetleg hegedülni is tanult. Egy zenész családba született kisgyereket viszont rendszerint már akár 6-7 éves kora körül elkezdhet érdekelni gyakorlatban is a zenetanulás. Olyan területeken, ahol használtak csellót vagy kisbőgőt (Szék, Kalotaszeg), elképzelhető lehet, hogy valóban azt fogták először a kezükbe, más tájegységeken viszont, ahol csak nagybőgő volt, fizikai korlátok miatt nem tartom ezt valószínűnek. Sokkal életszerűbbnek gondolom, hogy először hegedülni próbáltak, mert – bár az egészes méretű még szintén egy kicsit nagy lehetett nekik – azt meg tudták szólaltatni önerőből és sokkal egyszerűbb lehetett beszerezni, mint egy bőgőt. Ezért elhatároztam, hogy interjúkat készítek a még elérhető és megszólítható adatközlő brácsásokkal, és a lehetőségekhez képest megpróbálom feltérképezni a hangszertanulási módszereiket, szokásaikat. Ezek az információk azért lehetnek nagyon fontosak, mert ha beigazolódik, hogy a falusi gyakorlatban is többnyire hegedűn kezdtek tanulni, akkor ez megerősítheti a fenti megoldási javaslatomat, miszerint ezt a példát az intézményes oktatásban is érdemes lenne követni. Eddig hét zenésszel sikerült beszélgetnem; fontosnak tartom, hogy a fiatalabb és az idősebb korosztály is képviselteti magát közöttük. Ez a szám az szociológiai kutatások általános méretéhez képest nagyon kevésnek tűnik, de figyelembe véve, hogy napjainkban hány ilyen elérhető adatközlő muzsikus van, egészen soknak tekinthető. Mindannyian erdélyiek és egyaránt háromhúros brácsán játszanak, illetve játszottak. A hipotéziseim egyelőre igazolódni látszanak, ugyanis közülük öten is hegedűn kezdtek és csak egyikük azonnal brácsán. Metodikai szempontból is sok érdekesség derült ki a tanulási szokásaikból, pedig erre alapvetően autodidakta, falusi zenészek részéről kevésbé lehetett számítani. Az interjúk főbb, visszatérő kérdései a következők voltak:

Mikor kezdett el zenélni?

Elsősorban ő szeretett volna zenélni, vagy mások ösztönözték rá?

Ki(k)től tanult?

Tanult-e más hangszeren a brácsán kívül?

Honnan szerezték a hangszereket?

Alakítottak-e át gyerekek számára hegedűt háromhúros brácsává?

Mikor lett először saját hangszere?

Gyakoroltak-e a családtagjaival otthon, ha igen, hogyan?

Volt-e a "tananyagoknak" sorrendje? Mit kellett először, mit később megtanulni?

Mondták-e vagy csak mutatták, hogy hogyan kell tartani a hangszert, hogyan kell fogni a vonót?

Adtak-e saját nevet a vonásnemeknek, harmóniáknak, mielőtt nem ismerték azok hivatalos nevét?

Felhasznált irodalom (az interjúkon kívül):

BABBIE, Earl (2008): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata (Balassi Kiadó, Budapest)

DÉNES-KÁLLAY-LÁNYI-MEZŐ (1966): Hegedűiskola I, II (Editio Musica Budapest)

GERLE Róbert (1987): A hegedűgyakorlás művészete (Zeneműkiadó Vállalat, Budapest)

KONYUSZ J. E. (1952): Hegedűgyakorlatok és kis etűdök. Kettősfogások az első fekvésben (Editio Musica Budapest)

KOZMA Tamás (1991, 2001): Bevezetés a nevelésszociológiába (Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest)

Alapfokú művészetoktatási tantervek / népi brácsa

Keywords/Kulcsszavak: brácsa, hegedű, adatközlő, tanterv, metodika

Juhász Erika (Debreceni Egyetem BTK, Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék) és Fintor Gábor (Debreceni Egyetem BTK, Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék). *Kultúrafogyasztási és szabadidőeltöltési szokások vizsgálata Magyarországon.*

Abstract/Absztrakt. Pavluska Valéria vizsgálta az 1980-as évek közepétől a 2010-es évek közepéig tartó időszak kutatásainak tükrében azt, hogy milyen kultúrafogyasztói típusok jellemzőek Magyarországon Ezek alapján kijelenthető, hogy a legnagyobb csoportot minden esetben a kulturális intézményhálózatot nem használók alkotják a kultúrafogyasztói palettán, akik a passzív otthonülő fogyasztók. Országos reprezentatív kutatásának eredményei azt is mutatják, hogy a leglátogatottabb kulturális színterek a fesztiválok, a mozik és a könnyűzenei koncertek. Alacsony a könyvtárba és a művelődési házba járok száma, de az olvasási szokások alakulása sem mutat kedvező képet (Pavluska 2016). Ezeket a megállapításokat árnyalja a kulturális statisztika adatai, amely szerint még a pandémiával sújtott 2021-es évben is közel 40 millió látogatási alkalma volt a közművelődésnek országosan, és a könyvtári beiratkozott olvasók és programlátogatók száma is meghaladta a 4 millió főt (Kultstat 2022).

A Századvég (2018) ötvenháromezer főt magában foglaló vizsgálatából az derül ki, hogy a szórakoztató műfajok a legnépszerűbbek. A magaskultúra (opera, komolyzenei koncert, balett) a társadalom mindössze 1-2 százalékát tudja havi rendszereséggel megszólítani.

A Magyar Ifjúságkutatás (2020) adataiból is az rajzolódik ki, hogy legkevesebben az elitkultúrához tartozó színtereket látogatják. Ezek az előzetes kutatások jelentik kutatásunk és előadásunk kiindulópontját.

A keresztmetszeti kutatásunk alapját egy országos reprezentatív survey felmérés adja, amelyet a Társadalomkutatási Intézet végzett a megbízásunkból telefonos megkérdezéssel 2022 július és augusztusban. A minta a magyar lakosság 18 éves, vagy ennél idősebb tagjaira érvényes. Az elemzésbe bevont minta nagysága 1018 fő. A minta többlépcsős rétegzett valószínűségi mintavétel eredményeként jött létre, amely alapján a kapott eredmények általánosíthatók a teljes magyar populáció hasonló csoportjaira nézve különböző változók (nem, településtípus, iskolai végzettség) mentén.

Kutatásunk célja legalább három megközelítés tartalmaz. Egyrészt, hogy feltérképezzük a szabadidőeltöltés aktív és passzív formáit. Másrészt, hogy megvizsgáljuk a lakosság kultúrafogyasztási szokásait. Harmadrészt pedig kíváncsiak voltunk arra is, hogy a pandémia mennyiben befolyásolta a kulturális aktivitást a megkérdezettek szemüvegén keresztül.

Eredményként kaptuk, hogy a szabadidő eltöltésének legnépszerűbb módja a vizsgált időszakban a kocsmába/kávézóba vagy (házi)buliba járás. A legkisebb arányban operába, komolyzenei koncertre/hangversenyre járnak a válaszadók.

Általánosságban az aktív és a passzív tevékenységek között szignifikáns különbség van: míg az aktív szabadidős tevékenységek esetében a lakosság kétharmada (63 százalék) egyet sem gyakorol, addig ennek az aránya a passzív szabadidős tevékenységek esetében szinte elenyésző (6 százalék). Általánosságban kulturálisan aktívabbaknak tekinthetőek a fiatalok, a magasan iskolázottak, a budapestiek, illetve azok, akik nagyobb településeken, valamint jó anyagi körülmények között élnek.

Az aktív és passzív szabadidő-eltöltési formák segítségével klaszteranalízist végeztünk, és három szignifikánsan eltérő információtartalmú új változót csoportosítottunk: a klasszikus kultúra és a szabadidő, passzív tömegkultúra, könnyed szórakozás, amelyeket előadásunkban részletezünk, bemutatunk.

A COVID-19 vírus további csökkenést eredményezett a kultúrafogyasztásban, kifejezetten a korábban aktívak körében. A pandémia hatására többen fogyasztanak olyan passzívnak tekinthető kulturális forrásokat.

Kutatásunk nóvumnak tekinthető, hiszen országos reprezentatív a felmérés, aktuális és újszerű a vizsgálat. Ugyanakkor csak általános orientációt nyújt a kulturális érdeklődésről és szabadidő eltöltésről a kulturális szféra döntéshozói számára, ezáltal nem ad konkrétumokat a tendenciák megváltoztatásához. Ehhez mélyebb, további és összehasonlító, valamint longitudinális vizsgálatok szükségesek, amelyekkel a kulturális intézményrendszer és a kulturális fogyasztói oldal vizsgálatára párhuzamosan kerülhet sor.

Felhasznált irodalom

Kultstat (2022): Kulturális statisztika adatai. Elérhető: www.kultstat.oszk.hu

Pavluska Valéria (2016): Milyen kultúrafogyasztók a magyarok? – A hazai kultúrafogyasztás átfogó mintázatai In: Fehér András, Kiss Virág Ágnes, Soós Mihály, Szakály Zoltán (szerk.): EMOK XXII. Országos konferencia 2016 Tanulmánykötet: Hitelesség és értékorientáció a marketingben. Debrecen, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, pp. 435-445.

Századvég Politikai Iskola Alapítvány (2018): Kultúrafogyasztás Magyarországon, 2017. Irodalmi áttekintés és primer kutatás. Elérhető: https://szazadveg.hu/2022.%20j%C3%BAlius%2011-ig%20R%C3%89GI/tarsadalomtudomanyi-kutatocsoport/szazadveg-kutatas-kulturafogyasztas-magyarorszagon-2017.pdf. Utolsó letöltés: 2023. 02. 27.

TÁRKI (2020): Magyar Fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – Fiatalokról, Fiataloktól. Elérhető: https://tarsadalomkutato.hu/

Keywords/Kulcsszavak: kultúrafogyasztás, szabadidőeltöltés, a kultúra és pandémia kapcsolata

Andl Helga (Pécsi Tudományegyetem) és Beck Zoltán (Pécsi Tudományegyetem). *„Mennyi idő és mekkora távolság...” – Regényhősök az iskolapadban.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásunkban – melynek egy szegmensét mutatjuk be előadásunk során – magyarországi cigány, roma kortárs szerzők szövegei kerülnek fókuszba oly módon, hogy az irodalmi alkotásra az iskola és a társadalom komplex viszonyrendszere felől tekintünk. A nevelés-oktatás formális tereit mint rögzített szövegtereket értelmezzük: kutatásunk célja, hogy feltárjuk, milyen iskolaképek termelődnek meg, és ezen keresztül miféle iskolai (társadalmi) karrierutak rajzolódnak meg a prózaszövegekben.

A fikciós szöveg kutatási terepként – időben és térben lehatárolt térként – van jelen kutatásunkban. A fikciós szövegre egyúttal olyan komplex én-narratívaként tekintünk, amelynek nem díszlete, hanem elválaszthatatlan eleme a szövegesített társadalmi kontextus. (Az én-narratívák mára különösen hangsúlyos helyet foglalnak el a laikus, művészeti és tudományos nyilvánosságterekben, vö: Jakab – Keszeg – Keszeg, 2007: 7.) A fikciós szöveg kutatási terepként való elgondolása az erre vonatkozó előzetes tudománytörténeti, főként nevelészociológiai tapasztalatok mozgósítását tette szükségessé. Kiemelten azon – elsősorban magyarországi – tapasztalatokét, amelyek a cigányok, romák és iskola összefüggésrendszerével foglalkoznak (pl. Réger, 1978; Kemény, 1996; Havas – Kemény – Liskó, 2002; Forray – Hegedűs, 2003; Zolnay, 2015; Óhidy, 2016).

Szövegmegközelítésünket a diskurzus-analízis és a Grounded Theory inspirálta és többek között a Multiliteracies Model (Cope – Kalantzis, 2015) árnyalta. Ezzel szándékaink szerint az esztétikai-poétikai megközelítést távol tudjuk magunktól tartani úgy, hogy a szöveg kellőképpen közel maradjon. A legfőbb módszertani kihívásunk a valóságra vonatkoztatásból következett, hiszen a szöveget nem illusztrációként gondoljuk el. Ahogy Hunyady Györgyné fogalmaz: az ilyen lefordítás „könnyen sértheti a mű művészi értékeit, triviálissá teheti tanulságait, moralizálássá silányíthatja a katartikus hatásokat, arra csábíthat, hogy a kívülről (a neveléstudomány területéről) megfogalmazott szempontokkal az autonóm műalkotások lényegétől idegen tartalmakat véljünk felfedezni.” (Hunyadiné, 2006: 18) Hogy elkerüljük ezt a csapdát, interpretációs sémát dolgoztunk ki.

Előadásunkban elsősorban a kutatás eredményeinek gyakorlati – főként a pedagógusképzésben való – hasznosíthatóságára fókuszálunk, elemzési példákat mutatva arra, hogy a vizsgált szövegkorpusz esetében miként van jelen a „pedagogikum a szépirodalomban” (Hunyadiné, 2006), mivel a kortárs cigány, roma irodalom elemzett szövegeire a „(tudományos) megismerés eszköze”-ként és az „oktatás eszköze”-ként (Hunyadiné, 2006) is tekinthetünk. Bemutatjuk a szövegekből kirajzolódó hős-típusokat, amelyek azonosulást kínálnak fel és lehetséges karrierutakat mintáznak. Ezekre a sorstörténetekre a reziliencia felől tekintünk. A szövegek olvasása során formálódó tipológia behívta a releváns nevelészociológiai tapasztalatot mint kontextust, életútinterjúkra alapozott kutatásokat (Forray – Hegedűs, 2003; Óhidy, 2016), amelyek reziliencia-típusokról referálnak. Hangsúlyozzuk azonban, hogy nem reziliencia-típusokat konstruáltunk, hanem a szövegek hoztak létre hőstípusokat, reziliencia-eséllyel.

Az elemzésünkbe bevont szövegek a következők: Holdosi József: Fogoly, Cigánymózes (1987); Csemer Géza: Szögény Dankó Pista (2001), Digesztor (2001); Lakatos Menyhért: Füstös képek (1975), Tejeskávé (1998); Szécsi Magda: Cigánymandala (2007); Jónás Tamás: Cigányidők (1997), Apáimnak, fiaimnak (2005), APUAPUAPU anyu (2013).

Felhasznált irodalom:

Cope, B. – Kalantzis, M. (2015). A Pedagogy of Multiliteracies: Learning By Designe. London: Palgrave.

Forray, R. K. & Hegedűs, T. A. (2003). Cigányok, iskola, oktatáspolitika. Budapest: Oktatáskutató Intézet – Új Mandátum.

Havas, G., Kemény, I. & Liskó, I. (2002). Cigány gyerekek az általános iskolában. Oktatáskutató Intézet – Új Mandátum.

Hunyady, Györgyné (2006). Pedagogikum a szépirodalomban. In: Hunyady, Gy-né, M. Nádasi, M. & Trencsényi, L., Pedagogikum a hétköznapokban és a művészetekben. (pp. 15-35) Bölcsész Konzorcium.

Jakab, A. Zs., Keszeg, A. & Keszeg, V. (2007). Emberek, életpályák, élettörténetek. Mire használható az élettörténet? In: Jakab, A. Zs., Keszeg, A. & Keszeg, V. (Eds.), Emberek, életpályák, élettörténetek (pp. 7-11). Kolozsvár: BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kriza János Néprajzi Társaság.

Kemény, I. (1996). A romák és az iskola. Educatio, 5(1), 71-83.

Óhidy, A. (2016). A halmozottan hátrányos helyzetből a diplomáig. Pécs: PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék.

Réger, Z. (1978). Cigány osztály, „vegyes" osztály – a tények tükrében. Valóság, 8, 77-89.

Zolnay, J. (2015). A roma diákok esélyei a közoktatásban. In: Orsós, A. (Ed.), A romológia alapjai (pp. 249-270). Pécs: PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlislocki H. Szakkollégium.

Keywords/Kulcsszavak: cigány, roma, iskola, fikciós szöveg

Jancsák Csaba (Szegedi Tudományegyetem). *Demokráciaiskola? Papíron létezés? Buliszervezés középfokon? – Tanulók vélekedései a diákönkormányzatok funkcióiról, szerepéről, szerepmegvalósításáról.*

Abstract/Absztrakt. A diákönkormányzatok (DÖK-ök) a hatályos köznevelési jogszabályok szerint számos, az intézmények életvilágát, szervezeti személyiségét jelentősen meghatározó kérdésben rendelkeznek kezdeményezési, javaslattételi, véleményalkotási, véleményezési jogkörrel. Ezek közül általánosan ismert, hogy a diákönkormányzat véleményét ki kell kérni: az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt, a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt, az ifjúsági célokra biztosított pénzek felhasználásakor, illetve a házirend elfogadása előtti vélemény megalkotása kapcsán. A diákönkormányzat képviseli a tanulók érdekeit az intézmény vezetése felé, az intézmény fenntartó felé, továbbá a szülők, a nevelőtestület, az iskolai diákönkormányzat azonos számú képviselőjéből álló iskolaszékben, de a színtér más szereplői felé is (pl. települési diák- vagy ifjúsági önkormányzat). Kevéssé ismert és a hétköznapi praxisban kevésbé megjelenő, a diákönkormányzatot illető javaslattételi jog, amely szerint a DÖK véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben. A jogszabályokból levezethető, hogy csak a működő diákönkormányzat tudja biztosítani annak lehetőségét, hogy a tanulók (közvetlenül vagy képviselet útján) élhessenek a törvényben biztosított jogokkal, és az is, hogy az adott intézmény jogszerű működése csak valóban működő diákönkormányzattal biztosítható. A hazai oktatáskutatás az ezredfordulón e témában arra hívta fel a figyelmet, hogy ezen hozzáadott értékek és értékátadási folyamatok kevésbé vannak jelen az intézmények hétköznapi működésében (Szabó&Örkény 1998; Ligeti 2000, 2006; Ligeti&Márton 2001, Milicz 2005; Baracsi&Hagymásy&Márton 2009; Jakab 2020). Az előadás alapját jelentő kutatásunk célja részben az, hogy mélyebb ismereteket szerezzünk a diákönkormányzatiság jelenéről. Ugyanakkor a diákönkormányzat nemcsak az intézményi oktatási színpad aktora, nemcsak egy képviseleti rendszert jelent, hanem a gyermek és ifjúsági korosztályok esetében demokrácia-iskola is, az állampolgári nevelés színtere, az aktív és cselekvő állampolgári mentalitáskultúra kialakításának, fejlesztésének tere, az enkulturáció vonatkozásában olyan nemformális személyiségformáló nevelési tér, amely túlmutat a történelem és állampolgári ismeretek tantárgy kereteiben folyó ismeretnyújtó és értékszocializációs folyamatokon. Kutatásunk kiinduló állítása, hogy a „létező" diákönkormányztaiság igen polarizált a mai Magyarországon, a diákönkormányzatok napjainkban elvesztegetett lehetőségként léteznek/vannak (amennyiben a létezés jelentésmezeje egyáltalán túlmutat a „papíron létezés" fogalmán). A fiatalok referenciakerete a világ, amelyben élnek. Az utóbbi évtizedben történt – tárgyunk szempontjából nagyléptékű – változások új típusú sebezhetőségeket jelentenek az iskolapadban formálódó fiatalok szempontjából: az értékválság/értékváltás jelensége, a hagyományos értelmező közösségek (pl. család, valós kortársi közösségek) véleményformáló szerepének háttérbe szorulása, a globalizáció magas behatolási szintje, a tömegmédia-manipulációnak való kitettség, a transztörténelmi humanista, illetve demokratikus értékek vonatkozásában megjelenő instabilitás. Mindezek alapján második kiinduló állításunkban azt feltételezzük, hogy a diákönkormányzat (mint az iskola szervezeti személyiségének formálója, mint demokráciaiskola, mint az aktív participáció színtere – hasonlóan az egyetemi hallgatói önkormányzatiságban korábban lezajlott történt demokrácia-deficit jellegű változásokhoz; Jancsák 2014) kevésbé van jelen a srceenager nemzedék (Horkai 2004), a történelemtől elidegenedett/elidegenített nemzedék (Jancsák 2020) gondolkodásában, demokráciáról vallott vélekedéseiben, értékorientációiban. Az előadás alapját jelentő kutatásunk adatfelvétele 2023. március hónapban zajlik magyarországi középiskolák 11 és 12 osztályos tanulói körében, önkitöltős papíralapú kérdőívekkel (N=300). Az előadásban a kutatás első eredményeit mutatjuk be.

Keywords/Kulcsszavak: diákönkormányzat, tanulók, állampolgári nevelés

Noémi Szabó (Multilingualism Doctoral School, University of Pannonia, Veszprém). *Assessing pupils' multilingual awareness in the Transdanubian region of Hungary.*

Abstract/Absztrakt. Multilingual approaches to teaching and learning are linked to significant benefits at the linguistic and metalinguistic levels (Jessner et al 2016; Hofer&Jessner, 2019b; Jessner et. al, 2022). Learning and teaching English or German as a second foreign language (L3) is becoming increasingly popular even in the Hungar¬ian educational context (Boócz-Barna,2007; Horvath& Jessner, 2020; Szabó& Failasofah, 2022). However, there has been little discussion about third language acquisition and only a few studies have focused on multilingual proficiency in the Hungarian context so far (Navracsics, 2009, T.Balla, 2013; Berkes&Flynn, 2012; Kecskes, 2015).

This pilot study provides an opportunity to advance our knowledge of Hungarian pupils' multilingual proficiency and metalinguistic awareness in the primary school context. The main theoretical framework of the study is the Dynamic Model of Multilingualism (Herdina & Jessner, 2002). Pupils learning either German as an L3 or English as an L3 stand at the centre of this current research. A small sample (N=44) was chosen because of the expected difficulty of obtaining data after COVID-19 in the Transdanubian region (May-June, 2021). 8 C-tests (Dörnyei& Katona, 1992) and a multicompetence test (Hofer&Jessner, 2019a) were applied in the investigation. Data management and analysis were performed using SPSS 22. Although the current study is based on a small sample of participants, the findings suggest that 8th grader students (M=43; M=86) achieve greater results in proficiency tests than their 7th grader peers (M=31; M=76). 8th grader pupils (M=78, 2) have a higher level of multilingual awareness than their younger peers (M=68.2). Pupils learning German as their L2 achieved greater results in L3 (M= 77.6 and M=85.6) than learners of English in L2 (M=43.2 and M=30.5). English as L3 group performed better in multilingual- and metalinguistic awareness (MS, M=78.2 and MV, M=14.9).

References

Berkes, É., Flynn, S. (2012). Enhanced L3…Ln Acquisition and its Implications for Language Teaching. In: Gabrys-Barker, D. (eds.) Cross-linguistic Influences in Multilingual Language Acquisition. Second Language Learning and Teaching. Springer, Berlin, Heidelberg.

Boócz-Barna K. (2007). Formen des Sprachwechsels im Unterricht des Deutschen als L2 und L3, ELTE Germanisztikai Intézet.

Dörnyei, Z., & Katona, L. (1992). Validation of the C-test amongst Hungarian EFL learners. Language Testing, 9(2), 187–206.

Herdina, P. & U. Jessner (2002). A dynamic model of multilingualism: Perspectives of change in psycholinguistics.Clevedon: Multilingual Matters.

Hofer, B. & Jessner, U. (2019a): Mehr-Sprachig-Kompetent, MSK 9-12, Mehrsprachige Kompetenzen fördern und evaluieren. Studia Verlag, Innsbruck.

Hofer, B & Jessner,U.(2019b): Assessing components of multi-(lingual) competence in young learners,Lingua, Volume 232,2019,102747, ISSN 0024 3841.

Horvath, L. & Jessner U. (2020) Becoming multilingual in Hungary. In Batyi, S. (ed.) Kétnyelvűség: magyar és nem magyar kontextus Tanulmányok Navracsics Judit köszöntésére. Bilingualism: Hungarian and Non-Hungarian Context. Studies in Honor of Judit Navracsics (pp. 143-160).Veszprém: Pannon Egyetem (University of Pannonia).

Jessner, U. & Allgaeuer, E. & Hofer, B. (2016). Emerging Multilingual Awareness in Educational Contexts: From Theory to Practice. Canadian Modern Language Review. 72. 1-26. 10.3138/cmlr.274600.

Jessner, U., Hofer, B. & Malzer-Papp, E. (2022). Chapter 2. The multilingual and multicompetent native speaker. In N. Slavkov, S. Melo-Pfeifer & N. Kerschhofer-Puhalo (Ed.), The Changing Face of the "Native Speaker": Perspectives from Multilingualism and Globalization (pp. 47-70). Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.

Kecskes, I. (2015). The state of L1 knowledge in foreign language learners. WORD 49(3), 321–340. https://doi.org/10.1080/00437956.1998.11432476

Navracsics, J. (2009). The emergence of L3 lexicon – the onset. In Lengyel, Zs. & Navracsics, J., eds., Studies on the Mental Lexicon: Language Acquisition – Speech Production – Speech Perception. Budapest: Tinta Kiadó, pp. 119–34.

Szabó, N. & Failasofah, F. (2022). English and German teachers' language awareness in the Hungarian school context. 15(1).

T. Balla, Á. (2013). The Perceived Role of L2 English in the Process of Learning L3 German, ROMANIAN JOURNAL OF ENGLISH STUDIES 10: (1) pp. 62-76.

Keywords/Kulcsszavak: multilingual awareness, metalinguistic awareness, primary school, English, German

Horváth Anett (Soproni Egyetem). *Téri fordulat a gyermekkortörténet kutatásában, a gyermekszoba története tükrében.*

Abstract/Absztrakt. A bölcseleti- és társadalomtudományokban az elmúlt évtizedekben a kutatói érdeklődés fókuszába került a tér kategóriája, és más diszciplínák mellett a nevelés- és gyermekkortörténet kutatásában is hatást gyakorolt ez, a térbeli fordulat (Spatial turn). (Gyáni 2007) A gyermekkortörténet vizsgálata esetében ez különösen jelentős fordulatot hozott, hiszen az időben történt események térben való kutatása új nézőpontokat, új eredményeket tárt fel, ráadásul mindez lehetővé tette a diakrón nézőpont mellett a szinkrón szemlélet érvényesülését. Az összehasonlító kutatások ma már nem csupán időben, hanem térben is folynak, és korábban alig vizsgált problématörténeti csomópontok merülnek fel. Ezek között egy, a hazánkban mindeddig alig kutatott téma, a gyermekszoba története, melyről külföldön már több fontos mű született. (Pl.: Perrot 2009) A kutatáshoz nem csupán a neveléstörténet adja a kereteket és az elméleti alapokat, hanem fontos a városépítészet, a bútor- és játéktörténet, a családtörténet, a művészettörténet, a sajtótörténet és a néprajztudomány, valamint a kultúr-antropológia eredményeinek a felhasználása is.

Az előadás szakirodalmi alapokra támaszkodva bemutatja, hogy melyik történeti korszak és hogyan hozta el az európai családok életében azt a változást, ami a gyermekszoba kialakulásához is elvezetett, és vázolja, hogy miként vált mai értelemben vett családdá az együtt élők közössége, valamint azt is, hogy mi volt az a fordulópont, amely következtében a gyermek saját teret és saját tárgyakat kapott. Ez a saját tér, a gyermekszoba, lehet egy egyfajta szimbólum, amely kifejezi azt a változást, amely a gyermekkor jövője szempontjából is fontos. Az előadás hátterét adó kutatás történeti forráselemzésre és képelemzésre támaszkodik. Középpontban áll az, hogy a 19. századi magyar nyelvű sajtótermékek, illetve egyes, a magánszféra körébe tartozó írott források (például női naplók és levelek) miként vélekedtek a gyermekről, illetve az őt otthonában körülvevő térről, tárgyi környezetről. Vizsgálat tárgya volt továbbá az, hogy egyes festmények vagy újságképek hogyan jelenítették meg a gyermeki világot, a gyermek saját és egyéni terét, a gyermekszobát és annak berendezési tárgyait. Az előadás és az alapját adó kutatás megteremti a további összehasonlító kutatások lehetőségét: egyrészt a magyar társadalom különböző rétegeinek térhasználatát illetően, másrészt pedig nemzetközi értelemben. Fontos emellett az is, hogy napjaink gyermekfelfogását árnyaltabban tudjuk értelmezni akkor, ha annak történeti fejlődését jobban ismerjük.

Felhasznált irodalom:

Gyáni Gábor (2007). „Térbeli fordulat” és a várostörténet. Korunk, 3(18), 4-14.

Perrot, M. (2010). La chambre d’enfant dans l’espace familial. Journal français de psychiatrie, 37(2), 25–28

Keywords/Kulcsszavak: gyermekkor-történet, téri fordulat, gyermekszoba, gyermekbútor, ego-dokumentumok

Vatai Soma (Pécsi Tudományegyetem), Vidák Gábor (Pécsi Tudományegyetem), Szirtes Tankó Tünde (Pécsi Tudományegyetem), Jakab Natália (Pécsi Tudományegyetem) és Bognár Mária (Pécsi Tudományegyetem). *„POSZT® COVID".*

Abstract/Absztrakt. Jelen poszterelőadásunkkal egy komplex, átfogó képet szeretnénk nyújtani a COVID-19 világjárvány hatására bekövetkezett oktatási rendszerben történt változásokról, kiemelten a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra, a középiskolai populációra valamint a felnőttképzés területére fókuszálva. A COVID-19 világjárvány elterjedése a világ lakosságát ez idáig nem tapasztalt kihívások elé állította. A pandémiára tehát tekinthetünk úgy, mint egy határhelyzetre, olyan átmeneti állapotra, amelyben stabil közegünk meginog, nem működnek a korábbi tapasztalatokra épülő magatartásformák.

A szociális különbségek szoros összefüggést mutatnak a digitális kompetenciákkal, az online oktatás során pedig a diákok és felnőttek szociális különbségei még hangsúlyosabbá váltak. Munkánkban két kulcsfontosságú problémát írunk körül abból a szempontból, hogy hogyan próbál alkalmazkodni a jelenkor digitális kihívásaihoz az oktatási rendszer, a felnőttképzés, egy hátrányos helyzetű település. Tanulmányunkban a pandémia idején történt online térben megvalósult oktatás mentális hatásait is bemutatjuk,továbbá a digitális esélyteremtés lehetőségeit és akadályait. Ehhez szorosan kapcsolódva prezentáljuk Kömlő Községben végzett hatáselemzésünk eredményeit – fő fókuszban a COVID idézte korlátozott lehetőségek tekintetében - a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra vetítve. Továbbá poszter-előadásunkban szintén hangsúlyos figyelemmel mutatjuk be azt, hogy a felnőttképzésre milyen hatást gyakorolt a pandémia.

A helyzetelemzés eredményeit, elsősorban online térben kitöltött, anonim kérdőívek elemzésén, személyes interjúkból illetve kvantitatív kutatási módszereken alapuló vizsgálatokra fűzzük fel.

A poszterelőadás releváns szakirodalmi háttere:

Balcsók István (2018): Térképes Adattár. In: MaHolnap. Társadalmi Felzárkózási Szemle, 1. 8-9.

Banerjee D, Kosagisharaf JR, Sathyanarayana Rao TS. 'The dual pandemic' of suicide and COVID-19: a biopsychosocial narrative of risks and prevention. Psychiatry Res. 2021; 295: 113577

Bognár Mária (2021): A felnőttképzés szerepe a kistelepülések gazdasági fejlődésében.

In: Fodorné Tóth Krisztina (szerk.) Tanulás-Tudás-Innováció a felsőoktatásban,

Reflektorfényben az innováció kihívásai. MELLearN Felsőoktatási Hálózat az életen

át tartó tanulásért Egyesület, Pécs. 205. o.

Czirfusz D., Misley H. & Horváth L. (2020): A digitális munkarend tapasztalatai a magyar közoktatásban. Opus et Educatio, Vol. 7. No. 3. pp. 220–229.

Csoma Gyula (2002): Felnőttoktatási sajátosságok. In: Mayer József–Singer Péter

(szerk.): Módszertani stratégiák az iskolarendszerű felnőttoktatásban 1. – Problémák,

kérdések – megoldások, válaszok. Budapest: Országos Közoktatási Intézet. 72-104 p.

Domokos Veronika (2010): Szegény- és cigánytelepek, városi szegregátumok területi elhelyezkedésének és infrastrukturális állapotának elemzése különböző (közoktatási, egészségügyi, településfejlesztési) adatforrások egybevetésével. Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, Budapest.

Fekete T. & Porkoláb Á. (2020): Karanténpedagógia a magyar közoktatásban – A

digitális oktatásra történő átállás eddigi tapasztalatairól. Iskolakultúra, Vol. 30. No. 9.pp. 96–112

Forray R. Katalin (2011): Felnőttek a felsőoktatásban, A megújuló felnőttképzés.

(Tanulmányok a neveléstudomány köréből)/ szerk. Zrinszky László, Gondolat Kiadó,

Budapest. 100-106. o.

Huszár István (1982): A hátrányos helyzetűek Magyarországon. In: Társadalomszerkezet és rétegződés. Szerk.: Halasy Tibor és Kolosi Tamás. Kossuth Könyvkidadó, Budapest, 1982. 125-145.

Jakab Gy. (2020) ISKOLA – járvány idején (1. rész). Iskolakultúra, Vol. 30. No. 9. pp. 64– 76.

Krémer Balázs, Bói Krisztina, Kurucz Erika, Mód Péter, Nagy Zita Éva, Ottucsák Melinda A., Pé Zsolt (2011): Társadalompolitikai beavatkozások hatásvizsgálatainak elméleti lehetőségei és gyakorlati módszerei, Európai Szociális Alap (ESZA) Link: http://www.ncsszi.hu/files/1907.file

Meleg Sándor (2022): Felzárkózási célú Európai Uniós projektek problématérképe, Párbeszéd: Szociális munka folyóirat. 9.(2). DOI: https://doi.org/10.29376/parbeszed.2022.9/2/8

Nahalka István: Koronavírus és oktatáspolitika. Educatio 30 (1), pp. 22–35 (2021)

Przybylski, A. K. – Murayama, K. – DeHaan, C. R. – Gladwell, V. (2013): Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. Computers in Human Behavior, 29, pp. 1841-1848.

Sági Matild, Szélé Krisztián (2015): Hatásvizsgálatok alapszintű kézikönyve – Módszertani segédkönyv oktatásfejlesztők számára, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet Link: http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/1406447_hatasvizsgalatok_alapszintu_kezikonyve_beliv.pdf

Sher L.: The impact of the COVID-19 pandemic on suicide rates. QJM Int J Med. 2020; 113: 707–712.

Váradi Mónika Mária (2015): Szegénység, projektek, közpolitikák. In: Tér és Társadalom, 19 (1) 69- 96.

Elemzésbe bevont dokumentumok:

Pályázati felhívások: EFOP 1.6.2-16; EFOP 2.4.1-16;

Keywords/Kulcsszavak: COVID-19, Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, Digitális oktatás

Bredács Alice Mária (Pécsi Tudományegyetem). *Mikrotanítás-kutatás fejlemények a vizuális művésztanár képzésekben, a vegyes térben: bevonódás és kollaboráció.*

Abstract/Absztrakt. A pandémia után új kihívások jelentek meg a tanárképzésben (Molnár, Turcsányi-Szabó, Kárpáti 2020, Trentinné Benkő, Kovács 2021), különösen a vizuális művészeti tanárképzésben vált szükségessé az innovatív módszerek feltárása. 2015-től a PTE Művészeti Kar egyik kurzusán a hallgatók mikrotanítási feladatsorokat készítenek, próbálnak ki és értékelnek. 2019-től ez vegyes formájú tanulási kísérleté vált. A jelenléti órákba a hallgatók a TEAMS felületen is bekapcsolódnak. A módszertan kombinált, ötvözi mindkét tér módszereit (Fodorné 2020).

A kísérleti sokaság: Képzőművésztanár és design- és vizuálisművészet-tanár szakos hallgatók csoportjai.

Hipotézisek: Hogyan illeszthető be a művésztanárképzésbe a vegyes tér használata, hogy a két térben egyformán fejlődjenek a hallgatók? Milyen módszerekkel lesz a két térben egyaránt aktív és interaktív a tanulás?

A kísérlet módszerei, eszközei: 1) Hallgatói foglalkozástervek, folyamatleírások elemzése. 2) Hallgatói tevékenységek és módszerek gyűjtése. 3) Mediált megbeszélés vegyes formában. 4) Szóbeli / írásos hallgatói társ- és önreflexiók.

Eredmények: A művésztanárképzésekben a vegyes típusú órák állandósultak. Módszertanuk összetettebb, mint a csak online, csak kontakt óráké. A vegyes típusú órák kísérletezést igényelnek, nem tervezhetők készre. A módszertan csak a hallgatókkal együtt alakítható ki, ezért alkalmas a tanári kreativitás fejlesztésére, új tartalmak, módszerek felfedezésére. A hallgatók a tanári tervezést is most tanulják, hibázhatnak, reflektálhatnak, javíthatnak. A tervek kipróbálása hozza létre a fokozott „bevonódást". A munkatérben a csoport tagjai folyamatos kapcsolatot tartanak egymással, segítséget adnak, kapnak, sikereket, kudarcokat osztanak meg és beszélnek meg őket érintő dolgokat , mindegy, hogy melyik térben dolgoznak. A hallgatók könnyebben elmélyítik elméleti tudásukat, bátrabban alkalmazzák a gyakorlatban. Az oktató is „bevonódik", valamilyen szerepben vesz részt a kollaborációban. A hallgatók az oktató munkáját is segítik. Új tanári kompetenciák fogalmazódnak meg, mint a tanári rugalmasság, nyitottság, az intencionális kapcsolatformálás, és a pedagógiai kreativitás. Az előadásban bemutatok néhány hallgatói produktumot.

Bácsi K. (2017) Miért és mikor jó a bevonás? Vezetléstudomány (67)8-9.

Fodorné Tóth K. (2020) E-learning modellek felsőoktatási környezetben, kurzustervezés és IKT-használat az elektronikus tanulástámogatásban. PTE, Pécs.

Dorner H.-Major É. (2008) A kollaboratív interakciók kialakulásának folyamata egy vegyes oktatási formájú tanárképzési kurzus keretében. Iskolakultúra, 11-12.

Molnár Gy.-Turcsányi-Szabó M.-Kárpáti A. (2020) Digitális forradalom az oktatásban – perspektívák és dilemmák. Magyar Tudomány (181)1.

Trentinné Benkő É.- Kovács M. (2021): A tanítási gyakorlat alternatív megközelítései: jelenléti, távolléti és hibrid megoldások a koronavírus-járvány idején. Gyermeknevelés, (9)2.

Keywords/Kulcsszavak: kollaboráció, bevonódás, vegyes tér, művészeti oktatás, pedagógiai kreatológia

Imre Nóra (Pannon Egyetem) és Kopházi-Molnár Erzsébet (Pannon Egyetem). *Óvoda-iskola átmenet intézményi nézőpontból.*

Abstract/Absztrakt. Az elmúlt évtizedben nemcsak a koragyermekkori nevelés jelentősége fogalmazódott meg a szakmai diskurzusokban, hanem az óvoda-iskola átmenet folyamatára is egyre nagyobb figyelem irányult (Chan 2012; Correia and Marques-Pinto 2016). Ezeknek a törekvéseknek egy része fejlesztéspolitikai eredetű, melynek elsődleges célja az esélyegyenlőség, a méltányosság biztosítása, valamint az alap- és középfokú oktatás szakaszában a tanulói eredményesség növelése (OECD 2017, 2020). Kutatási eredmények bizonyítják, hogy azok a 15 éves tanulók, akik legalább egy évig óvodai nevelésben részesültek, jobban teljesítettek a PISA-teszteken, mint azok a diákok, akik nem vettek részt koragyermekkori nevelésben (OECD 2017). Az óvodában eltöltött évek száma és a koragyermekkori nevelés minősége mellett fontos tématerület az óvoda-iskola átmenet folyamatának jellege, annak sikeressége vagy éppen sikertelensége. Az, hogy ez az átmenet mennyire harmonikus, szorosan összefügg nemcsak az iskolaérettséggel, hanem a különböző oktatási szereplők (óvodapedagógus, tanító, szülő) szakmai munkájával, együttműködési készségével, az intézményi jó gyakorlatokkal (Fabian and Dunlop 2007; Curby et al. 2018; Dockett et al. 2017). A nemzetközi és a hazai szakirodalom szerint a harmonikus átmenetben nemcsak a gyermek a jövőbeli tanulmányi sikerei lesznek fontosak, hanem a szociális készségei, az érzelmi érettsége, a kommunikációs készségei is (Besi and Sakellariou 2019; Gyurcsik,2020).

Kutatásunk az óvoda és az iskola közötti átmenetre fókuszál, arra a szakaszra, amikor a gyermek az óvodai nevelés és gondozásból átlép az iskolai nevelési és oktatási folyamatba. A kutatás célja, hogy feltárja az intézményvezetők, az óvodapedagógusok és a tanítók nézeteit az óvoda-iskola átmenet jelentőségéről, azokról a tényezőkről, amelyek elősegítik vagy hátráltatják ennek a folyamatnak a sikerességét. A kutatás során elsősorban az alábbi kérdésekre kerestük a választ: (1) Hogyan értelmezik a különböző oktatási szereplők az óvoda-iskola átmenet fogalmát? (2) Melyek a harmonikus óvoda-iskola átmenet intézményi feltételei? (3) Mi a szerepe a szülőknek az óvoda-iskola átmenet folyamatában? Kvalitatív vizsgálatunk 2022 ősze és 2023 tavasza között zajlott, melynek során félig-strukturált interjúkat készítettünk általános iskolák alsós igazgatóhelyetteseivel (N=10), tanítókkal (N=17), óvodavezetőkkel (N=20) és óvodapedagógusokkal (N=17). A hozzáférés alapú mintánk nem reprezentatív, de a négy különböző célcsoporttal lefolytatott vizsgálat – tartalmi szempontból - széleskörű elemzést tesz lehetővé. A kvalitatív felmérés előzetes eredményei azt mutatják, hogy az intézményi szereplők szerint lényeges -a Covid járvány korlátozó intézkedéseit követően - az óvoda és az általános iskola közötti együttműködés tartalmi elemeinek kialakítása, a szakmai kapcsolat erősítése elsősorban az óvoda színterén, valamint az iskolaérettségre vonatkozó elvárások azonosítása a gyermek óvoda-iskola átmenetének támogatása érdekében. A korábbi jó gyakorlatok életre keltése, megosztása, a szakmai együttműködés szorosabbra fűzése megfelelő alapot nyújthat az óvoda-iskola átmenet harmonikussá tételéhez.

Hivatkozott irodalom

Besi, Marina; Sakellariou, Maria (2019): Transition to primary school the importance of social skills. In International Journal of Humanities and Social Science (SSRG–IJHSS) 6 (1), pp. 33–36.

Chan, Wai Ling (2012): Expectations for the transition from kindergarten to primary school amongst teachers, parents and children. In Early Child Development and Care 182 (5), pp. 639–664.

Correia, Karla; Marques-Pinto, Alexandra (2016): Adaptation in the transition to school: perspectives of parents, preschool and primary school teachers. In Educational Research 58 (3), pp. 247–264.

Curby, Timothy W.; Berke, Elizabeth; Alfonso, Vincent C.; Blake, Jamilia J.; Demarie, Darlene; Dupaul, George J. et al. (2018): Transition practices into kindergarten and the barriers teachers encounter. In: Kindergarten transition and readiness: Springer, pp. 249–264.

Dockett, Sue; Griebel, Wilfried; Perry, Bob (2017): Families and transition to school: Springer (21).

Fabian, Hilary; Dunlop, Aline-Wendy (2007): Outcomes of Good Practice in Transition Processes for Children Entering Primary School. Working Papers in Early Childhood Development, No. 42: ERIC.

OECD (2017): Starting strong V. Transitions from early childhood education and care to primary education. Paris: OECD.

OECD (2020): Early childhood education: Equity, quality and transitions. Available online at https://www.oecd.org/education/school/early-childhood-education-equity-quality-transitions-G20.pdf, checked on 2022. 04. 25.

Keywords/Kulcsszavak: óvoda-iskola átmenet, koragyermekkori nevelés, iskolaérettség

Kuthy-Megyesi Judit (IV. doktorandusz, Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Neveléstudományi Doktori Program). *Kulturális tanulás a magyar közművelődés alapdokumentumaiban.*

Abstract/Absztrakt. A közművelődést intézményi jellegéből eredően univerzális kulturális intézményi tulajdonságok jellemzik Magyarországon: a szakterületi hagyományok és a mindenkori jogszabályok (1997. évi CXL. tv.; 2017. évi LXVII. tv., 20/2018. évi EMMI r., keretezik működési feltételeit. Emellett sajátos jellemzője a helyi közösségek igényeire és szükségleteire reflektáló, flexibilis, szolgáltató, szektorközi vonás (vö. Juhász 2016).

A közművelődésben megvalósuló sajátos nem-formális, illetve informális tanulási forma a kulturális tanulás jelensége (Juhász és Szabó 2016). Ezt a tanulási formát a közművelődés páratlanul gazdag tanulási eseményei, valamint annak sajátosságai miatt csak komplex (kvantitatív és kvalitatív) vizsgálati módszerek ötvözete mentén eredményes megvizsgálnunk. Ezt a célt szolgálja a „Kulturális tanulás Magyarország közművelődési intézményrendszerében" című vizsgálatunk, amely során a kulturális tanulás közművelődésben való megvalósulásának hazai sajátosságait tárjuk fel és mutatjuk be.

Jelenleg is folyamatban lévő vizsgálatunk kombinált módszertani elemeket alkalmaz. Elsőként kvantitatív (I.) vizsgálati résztevékenységeket végeztünk: a statisztikai másodelemzés (1.), illetve háttérkérdőíves adatelemzés (2.) során a kulturális tanulás számszerűsíthető mutatóit vizsgáltuk meg. A vizsgálat kvantitatív szakasza 2022-ben lezárult. A kvalitatív mérési szakasz (II.) 2022-ben indult el, jelenleg folyamatban van. Első mérési alkalmának tapasztalatait kívánjuk bemutatni konferenciaelőadásunk során, amely a dokumentumelemzés (1.) eredmény foglalja össze. A kutatás során a teljes mintából (N=197) részmintavétel alapján kiválasztott hat mintaintézmény főbb, nyilvános dokumentumainak (18) dokumentumelemzését végeztük el ATLAS.ti program segítségével, a megalapozott elmélet (grounded theory) (Glaser & Strauss, 1967; Feischmidt 2007; Gelencsér 2003) módszerének szemlélete mentén, a kulturális tanulás mutatói alapján. Az elemzés során közel 800 oldalnyi szöveges tartalmat kódoltunk és elemeztünk. A kutatási résztevékenység alkalmával öt témakör mentén, öt KÓDCSALÁDba rendeztünk a főbb vizsgálati témaköröket: 1) tanulás, képzés; 2) átalakult közművelődés; 3) humánerőforrás; 4) kapcsolati hálózat; 5) hátránykompenzáció.

Legfontosabb eredményünk, hogy a vizsgált öt kódcsalád mentén univerzális és lokális sajátosságok is azonosíthatók, ugyanakkor vannak olyan szakmai feladatok (pl. egyes hátrányos helyzetű csoportok bevonása) amelyek nem vagy alig azonosíthatók a dokumentumokban. Eljárásrendeket az öt kódcsalád vonatkozásában a TANULÁS, KÉPZÉS egész életre kiterjedő tanulás és a felnőttképzés kódjaiban, valamint a HUMÁNERŐFORRÁS kódcsalád mindkét kódjában (munkatársak foglalkoztatása és továbbképzésének rendje) azonosítottuk.

Hivatkozott irodalom:

- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
- 20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet a közművelődési alapszolgáltatások, valamint a közművelődési intézmények és a közösségi színterek követelményeiről
- 2017. évi LXVII. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról
- Feischmidt Margit (2007). A megalapozott elmélet. In: Kovács Éva (szerk.) (2007). Közösségtanulmány. Módszertani jegyzet. Szentendre – Néprajzi Múzeum; Pécs – PTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, 234-242
- Gelencsér Katalin (2003). Grounded Theory. Szociológiai Szemle 13(1), 143-154.
- Glaser, Barney G. & Strauss, Anselm L. (1967). The discovery of grounded theory. Strategies for qualitative research. USA: AldineTrasaction.

- Juhász Erika (2016). A felnőttek képzése és művelődése egykor és ma Magyarországon. Debrecen: Csokonai Kiadó.
- Juhász Erika és Szabó József (2016). Kulturális tanulás: a tanulás új dimenziója. Educatio, 25(2), 198-209.

Keywords/Kulcsszavak: közművelődésben megvalósuló kulturális tanulás, megalapozott elmélet, dokumentumelemzés

Szűts Zoltán (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem) és Vaughan Geoffrey (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *Egy lehetséges forradalom küszöbén. A mesterséges intelligencia oktatási kihívásai.*

Abstract/Absztrakt. A mesterséges intelligencia a ChatGPT formájában 2023 végén robbant be az oktatási színtérre, és egyre népszerűbbé vált mind a tanárok, mind a diákok körében. Több kutató is vizsgálta a mesterséges intelligencia és az algoritmusok alkalmazását az oktatásban (Chen at al, 2020; Szűts 2020, Csepeli 2020). Előadásukban a szerzők az oktatásban való felhasználás előnyeire és kihívásaira mutatnak rá technorealista szemszögből. Az egyik legfontosabb kihívás a Perrotta et.al. (2022) által felvetett aggály, miszerint egy MI-rendszer "kis világban" nyújtott kommunikációs teljesítményét gyakran félreértelmezik úgy, mint ami a nagy világban nyújtott potenciális teljesítményére utal.

A mesterséges intelligencia alkalmazása új határterület a pedagógiában,ezért meg kell vizsgálni azokat a lehetőségeket, amelyeket ez a technológiai fejlődés a tanulás és tanítás számára jelenthet. A szerzők a ChatGPT oktatásban való használatát járják körül, bemutatják a különböző álláspontokat. Legfőbb állításuk, hogy egy nyitott, tényeken alapuló, technorealista kutatási fókusz kialakítására van szükség az MI pedagógiához való viszonyának megvitatásához, különösen a tanári kommunikációban, az értékelésben, a tanári szerepekben (Buda, 2017), az eddigi kutatási módszertanok újragondolásában és az egyéni tanulási utak kialakításában (Molnár, 2023).

Keywords/Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, chatgpt, technorealizmus

Anita Fleisz-Gyurcsik (University of Szeged, Hungary Doctoral School of Education). *What practices are used in Hungary to support the transition from kindergarten to school?*

Abstract/Absztrakt. Transition from kindergarten to primary school is widely recognised as the most critical transition in the early childhood phase, as it poses several difficulties for children, families and schools (Britto, 2012). In Hungary, kindergarten education is compulsory for all children past the age of three, for four hours a day. Early childhood education pedagogy has movement and play as its core elements. In the year when children turn six years of age by 31 August, they reach the age for compulsory school education. The transition for future first-graders into the school system takes place in a critical stage of child development. It has long been known that there are very significant development gaps between children entering primary school (Nagy, 1980). Furthermore, the two types of educational institution (i.e. kindergarten and primary school) differ, inter alia, in their core activities, settings and academic expectations, and some stakeholders involved in the transition to primary school do not cooperate satisfactorily. International and Hungarian literature describes a number of practices to ease the transition from kindergarten to school, but the reactions of Hungarian researchers to these are as yet unknown. The purpose of my review is therefore to systematically collect and analyze published Hungarian kindergarten-to-school transition-assisting practices. In my study I identified 42 practices published in the Hungarian literature and I analyzed them from 7 angles. Thus, it became evident that most of them were developed by professional educators and were published in the mid-2000s. They are mainly intended to inform new institutions and future educators. The most characteristic feature is that the authors do not embed their work in a theoretical context. They emphasize personal factors rather than instrumental-environmental conditions. The practices I found encompass various time intervals of the transition; most commonly they encompass an entire year in the last year of kindergarten. In the case of most practices I found no reference to an impact study. The research will offer a space for educators, teachers and researchers to reflect upon the findings, thereby facilitating the transition into compulsory schooling.

Keywords/Kulcsszavak: kindergarten-school transition, starting school, systemic review

Szűcs Boglárka (Károli Gáspár Református Egyetem, BTK, Teremtésvédelmi Kutatóintézet), Kiss Barbara (Debreceni Egyetem, BTK, Pszichológiai Intézet), Béres Tamás (Debreceni Egyetem, BTK, Neveléstudományi Doktori Program), Huszár Zsuzsanna (Pécsi Tudományegyetem, BTK, Neveléstudományi Intézet), Tünde Polonyi (Debreceni Egyetem, BTK, Pszichológiai Intézet) és Mónus Ferenc (Debreceni Egyetem, BTK, Pszichológiai Intézet).
Környezeti nevelők és a környezetvédelemben aktív fiatalok pszichés veszélyeztetettségének vizsgálata: motiváció, kiégés, megküzdés és szociális izoláció.

Abstract/Absztrakt. A környezeti nevelői munka mások viselkedésének megváltoztatására irányuló, az élet számos területét érintő komplex tevékenység, amelynek hatása, eredményessége azonban többnyire csak hosszútávon és mozaikosan érhető tetten. A gyors visszacsatolás hiányán túl további nehézséget okoz, hogy a környezeti problémák mérsékléséért, a természeti értékek megőrzéséért dolgozó, aggódó szakemberek és önkéntesek a társadalmi átlagnál gyakrabban szembesülnek a természeti környezet állapotromlásának jelzőivel, rendszergondolkodásuknál fogva jobban átlátják a társadalmi-, gazdasági-, és természeti folyamatok összefüggéseit, negatív hatásmechanizmusait. A folyamatok megváltoztatását célzó szemléletformáló tevékenységük ugyanakkor nyilvánvalóan túl lassan érvényesülnek a degradáló folyamatok sebességéhez képest, így munkájukat gyakran kíséri frusztráció, eredménytelenség érzés, a meg nem értettség motívuma és a szakmai tudásuk elismerésének hiányából fakadó csalódottság. Mindeközben a természethez való szoros érzelmi kötődésből fakadóan folyamatos aggodalommal, veszteségérzéssel, s ezen problémák iránt kevésbé érzékeny többségi társadalomtól való izolációval is meg kell küzdeniük (Mihók et al. 2021). A területen lezajlott kutatás szerint az említett tényezők együttesen a poszttraumás stressz tünetegyütteshez (PTSD) hasonló állapotot idézhetnek elő az érintett szakemberekben és önkéntesekben és fokozottan fenyegeti őket a kiégés veszélye (Fraser et al. 2013). Tevékenységük azonban vitán felül hasznos és nélkülözhetetlen a társadalom egésze számára, mentális egészségük támogatása közügy kell, hogy legyen.

A Debreceni Egyetem, Pécsi Tudományegyetem és a Károli Gáspár Református Egyetem közös fókuszcsoportos kutatásában a hazai környezeti nevelő szakemberek valamint környezetvédelemhez köthető tevékenységek kapcsán aktív szerepet vállaló egyetemi hallgatók esetében vizsgáltuk, hogy milyen primer motivációk indították és tartják őket a pályán (illetve a környezetvédelmi aktivitásokban), mennyiben veszélyezteti őket a kiégés, és milyen megküzdési mechanizmusokat alkalmaznak a megelőzésére.

A kutatásban két online fókuszcsoportos interjút készítettünk 5-5 fővel. Az egyik csoportba tapasztalt (több évtizedes szakmai előélettel rendelkező) környezeti nevelőket, a másikba környezeti problémák iránt fokozottan érzékeny egyetemi hallgatókat hívtunk meg. A fókuszcsoportos interjúk kérdései a környezetvédelemmel kapcsolatos attitűdre, motivációra, a hatékonyság gátjaira, a szakmai és a magánélet egyensúlyára, a szakmai kiégésre való veszélyeztetettségre és a szemléletformáló tevékenységek során felmerülő problémákkal való megküzdésre irányultak, az interjúkat ugyanazon két kutató moderálta. Az interjúk feldolgozása tartalomelemzéssel történt. Az interjúk során készült videofelvételt több ízben végighallgattuk, majd többszöri egyeztetés után alakítottuk ki a megfigyelés és a tartalomelemzés végleges szempontjait.

Kutatásunk alapján elmondható, hogy a fent leírt előfeltételezések mindkét csoportban beigazolódtak. A környezetvédelemmel kapcsolatban aktívan tevékenykedők esetén hangsúlyos az izoláció érzése, illetve a negatív érzelmek invalidálása a társadalom részéről és a szűkebb családi, baráti szociális közegben egyaránt. Egyértelműen kirajzolódik a szakmai és magánéleti határvonal definiálásából következő, és a kétféle egzisztencia közötti hasadás. Domináns motívumként jelentkezik a környezeti problémák előrejelzésével kapcsolatos ambivalens érzés is: pszichésen megterhelő, szociálisan hátráltató szerepkör a szükségszerűen bekövetkező rossz események előhírnökének lenni. A kutatás során feltártuk a hallgatói és a szakértői csoport értelmezési kontextusának hasonlóságait és különbségeit is. További terveinkben szerepel a nevelési tevékenységgel nem foglalkozó, környezetvédelmi, ill. természetvédelmi területen tevékenykedő szakemberek esetében is megvizsgálni, hogy az eddig kirajzolódott jelenségek mennyire általánosíthatóak a különböző, környezetvédelemhez kötődő szakmák esetében.

Mihók, B., Fekete, M., Frankó, L., Martos, T., Pataki, Gy., Sallay, V., & Báldi, A. (2021). Természet és lelki egészség. ELKH Ökológiai Kutatóközpont, Vácrátót-Budapest.

Fraser, J., Pantesco, V., Plemons, K., Gupta, R., & Rank, S. J. (2013). Sustaining the conservationist. Ecopsychology, 5(2), 70-79.

Keywords/Kulcsszavak: környezeti nevelők, környezetvédők, kiégés, megküzdés

Szőcs Álmos (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori iskola), Angyal Zsuzsanna (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Környezettudományi Centrum) és Varga Attila (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Ember-Környezet Tranzakció Intézet). *A tanulási környezet értelmezése az iskolán kívüli környezeti nevelésben.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásunkban a tanulási környezetet olyan komplex, dinamikusan változó rendszerként értelmezzük, amelyben a tanulási célok, és az azok mentén leírható tanulási eredmények meghatározzák és alakítják a tanulási környezetre ható taulásalakító tényezőket. Azaz a tanulási célok és eredmények mentén olyan, a tanulási folyamatot alakító tényezőket írhatunk le, amelyek akár mérhető módon és minőségileg is elkülönítik az egyes tanulási környezeteket egymástól. A környezeti nevelés jól definiált tanulási céljai és eredményei szükségszerűen összekapcsolódnak az iskolán kívüli terekkel, így a tanulás folyamata kiegészül és kölcsönös viszonyba kerül annak tanulásalakító tényezőivel. A tanulás támogatása és annak eredményessége ebből adódóan azon is múlhat, hogy a környezeti nevelő pedagógusok milyen módon, milyen részletességgel értelmezik az iskolán kívüli tanulási környezetet. Vizsgálatunk az értelmezések mintázatait írja le és elemzi. Az elemzés kvantitatív és kvalitatív egységekből áll össze és célja, hogy az értelmezések mintázatai mentén olyan fejlesztési irányokat tudjunk meghatározni, amelyek érdemben segítik az iskolái kívüli környezeti nevelés tevékenységeit. A kutatás adatgyűjtési fázisa jelenleg is zajlik, így az előzetes eredmények alapján az adatfeldolgozás módszertanát és mintázatok vizualizálásának lehetőségeit, az ebből levonható következtetési lépéseket mutatjuk be. A vizuális ábrázolásunk alapja az egyéni tanári értelmezések megjelenítésére törekszik. Olyan pókháló-diagram, amelyben a tanulási eredmények elérését alakító, vagyis a tanulási környezetet aktuálisan befolyásoló tényezők jelennek meg. Az egyéni értelmezések okán minden ábrázolt mintázat eltérő. Azonban ezek mentén olyan mintázati hasonlóságokat írhatunk le, amelyek alapján kiderül, hogy az iskolán kívüli környezeti nevelés során melyek azok a tanulás alakító tényezők, amelyek megjelennek a legtöbb környezeti nevelő gyakorlatában. Azaz melyek azok a tényezők, amelyeket kifejezetten figyelembe vesz a megvalósítás során, és melyek azok, amiket kevésbé.

Keywords/Kulcsszavak: környezeti nevelés, tanulási környezet, iskolán kívüli tanulási környezet

Pusztai Gabriella (Debreceni Egyetem; MTA-DE- CSAládok és TanárOK Kooperációja Kutatócsoport), Demeter-Karászi Zsuzsanna (Debreceni Egyetem; MTA-DE- CSAládok és TanárOK Kooperációja Kutatócsoport), Major Enikő (Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program) és Puskás Marcell (Debreceni Egyetem; MTA-DE- CSAládok és TanárOK Kooperációja Kutatócsoport). *Felekezeti és nem felekezeti iskolák szülői bevonódás mintázatainak összehasonlítása.*

Abstract/Absztrakt. A nem állami szervezetek által működtetett intézmények állami intézményekhez hasonlított népszerűségének és eredményességének kérdését a világ minden táján jelentős vita övezi. Ezen szervezetek által működtetett iskolák, így a felekezeti, a vallásos szervezetek és az alapítványok iskoláinak hatékonyságát gyakran magyarázzák azzal, hogy ezen intézmények a magasabb státusú, a gondosabb otthoni nevelésben részesített gyerekeket válogatják ki, vonzzák be (Gibbons et al., 2006), illetve az iskolai személyzet szorosabb kapcsolatot alakít ki a szülőkkel, egyfajta közösség jön létre az iskola körül (Coleman et al., 1987; Morris, 2010). Természetesen az állami és a felekezeti szektorok közötti minőségi rangsor országonként, sőt akár térségenként is változatos, s ez többek között az oktatási rendszer hagyományaitól, a feladatmegosztástól, valamint a regionális, lokális társadalmi környezettől, a vallásos szülők társadalmi státusától is függ. A családok számos módon befolyásolják a tanulók iskolai eredményességét, s az oktatási rendszer legnagyobb kihívása, hogy az ebből adódó hátrányokat kompenzálja. A társadalmi egyenlőtlenségek iskolarendszerbeli csökkentését célzó oktatáspolitika hangsúlyozza a szülők gyermekeik iskolai életébe, tanulmányaikba való bevonódásának fontosságát (Epstein, 2010). Korábban a szülői bevonódás hagyományos mintázatai domináltak, a szülők szerepét adománygyűjtő kezdeményezések és rendezvények támogatójaként képzelték el (Hamlin et al., 2016), ám Epstein (2010) megalkotva hat dimenziós tipológiáját kibővítette a szülői bevonódás korábbi modelljeit. Az epsteini megközelítés szerint viszonylag kevés figyelmet kap a jelenség kutatása az egyes felekezetek által fenntartott iskolákban. Elemzésünket azon kutatási kérdés megválaszolása érdekében végeztük, hogy alapul véve az epsteini tipológiát a felekezeti iskolákban kimutatható-e az állami szektortól eltérő vonása a szülőkkel való kapcsolattartásnak. Előzetes feltevésünk az volt, hogy a felekezeti iskolákban a szülői bevonódás, valamint a szülői-iskola kapcsolat speciális, az államitól eltérő mintázatai lesznek kimutathatók.

Kutatási kérdésünk megválaszolása érdekében kvalitatív kutatást végeztünk, mely adatbázisát 45 általános és középfokú iskolában tanító pedagógussal készült, félig strukturált interjú szövegkorpusza adja, melyek 2021 őszén készültek egy saját fejlesztésű interjúvázlatra támaszkodva az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja kutatócsoport, a Pedagógusok szülői elköteleződést erősítő képességének fejlesztése című kutatása keretén belül. A kutatást Magyarország legelmaradottabb régiójában végeztük, ahol magas a hátrányos és a halmozottan hátrányos tanulói kompozícióval rendelkező iskolák aránya. Az alapsokaságot általános- és középiskolák pedagógusai képezték valamennyi intézményi szektorból. Jelen kutatásban a szülői bevonódás és az egyes intézményi szektorok összefüggéseire fókuszálunk. A hanganyagok szöveggé alakított változatát szövegelemzésnek vetettük alá az ATLAS.ti program segítségével. A szövegkorpuszok egyes szakaszait tematikus kódokkal láttuk el. A kódolás során hibrid eljárást, deduktív és induktív kódolást egyaránt alkalmaztunk. A kódolás során Epstein szülői bevonódás hat típusa alkotta a főkódokat, míg az induktív kódolás során további nyolc dimenziót azonosítottunk. Eredményeink szerint inkább hasonlóság van a két iskolafenntartó szektor között a szülő-iskola kapcsolat tekintetében, mely magyarázataként szolgálhat, hogy a vizsgált térségben többségben vannak a hátrányos helyzetű szülők, akikkel a pedagógusok nehezen tudnak kapcsolatot tartani. Mindemellett megfigyelhető, hogy a kialakult kultúrával rendelkező, régebbi felekezeti iskolák és a jelenleg formálódó, új felekezeti iskolák kultúrája eltérő hatással van a szülőkkel való együttműködésre, valamint, hogy a felekezeti iskolák esetében gyakoribb a szülői közösségteremtő programok szervezése, ritkábban fordulnak elő a szülői kapcsolattartásba befásult pedagógusok.

Coleman, J. S., & Hoffer, T. (1987). Public and privat high schools. The Impact of communities. Basic Books.

Epstein, J. L. (2010). School, Family and Community Partnerships. Westview Press.

Greeley, Andrew M. (1982). Catholic Schools and Minority Students. Transaction Books.

Gibbons, S., & O. Silva (2006). Faith Primary Schools: Better Schools or Better Pupils?. Journal of Labor Economics, 29(3), 589-635.

Hamlin, D.; Flessa, J. (2016). Parental Involvement Initiatives: An Analysis. Educational Policy, 32(5), 1-31. https://doi.org/10.1177/0895904816673739

Morris, A. (2010). Parents, pupils and their Catholic schools: Evidence from school inspections in England 2000–2005. International Studies in Catholic Education, 2(1), 80-94. https://doi.org/10.1080/19422530903494868

Keywords/Kulcsszavak: felekezeti iskolák, szektorközi összehasonlítás, szülői bevonódás, szülő-iskola kapcsolat

Stummer Krisztina (Pécsi Tudományegyetem). *A Pécsi Napló a női felső kereskedelmi iskolákról.*

Abstract/Absztrakt. A múlt század első felében a fiúk felső kereskedelmi iskoláinak mintájára megalakult a nők felső kereskedelmi szakképzése is. Az első intézmény 1909-ben Pozsonyban nyitotta meg kapuit, majd ezt követően országszerte évről-évre nőtt a számuk. A női iskola korának egyik legmegosztóbb intézménytípusa volt, mivel szervezetében és tantervében a kezdetektől fogva teljes mértékben igazodott a fiúk iskolájához. A társadalom az intézményt illetően alapvetően két részre szakadt: egyik része hevesen bírálta a tanintézetet amiért a „női természetnek megfelelő" tantárgyak nem kaptak helyet az órarendben és amiért nem a klasszikus anyai, háziasszonyi és feleségszerepre készítette fel növendékeit; míg másik része támogatását fejezte ki az azonos tanterv és azonos képzés tekintetében, támogatta a szakmai ismeretek átadását, melyet a lányok a munkaerőpiacon kamatoztatni tudnak.

Jelen előadás célja megvizsgálni, hogy a Pécsi Napló 1909 és 1938 közötti lapszámaiban megjelenik-e a női felső kereskedelmi képzés körül kialakult társadalmi vita. A lap saját meghatározása szerint elsősorban Pécs és Baranya megye ügyeivel foglalkozik, de országos történésekről is beszámol. Ennek tükrében előzetesen feltételeztük, hogy ha tematizálja a női felső kereskedelmi iskolákat, akkor mindenekelőtt pécsi viszonylatban. A kutatást nagyban elősegítette, hogy a napilap online formában elérhető az Arcanum Digitális Tudománytárban. Az adatbázis keresőfunkciójának köszönhetően kulcsszavas keresés alapján jutottunk el a vonatkozó írásokhoz. A téma szempontjából releváns írásoknak kizárólag azokat tekintettük, amelyek véleményt közöltek vagy bírálattal illették a női felső kereskedelmi iskolák működését és létjogosultságát.

A kutatói kérdések, amelyek alapján a témakört körbejártuk: (1) A vonatkozó írások esetében fel van tüntetve a szerző? (2) Milyen a férfi és női szerzők megoszlása? (3) A cikk írója milyen kapcsolatban áll a felső kereskedelmi iskolákkal és a szakoktatással? (4) Milyen véleményt közvetítenek a közlemények az iskolatípusról? Az írások feldolgozását a dokumentumelemzés módszerével végeztük el. A napilap áttekintése során nyolc vonatkozó közleményt találtunk. Ezeket tartalmuk alapján „támogató", „bíráló" vagy „nem foglal állást" kategóriákba soroltuk be.

Keywords/Kulcsszavak: neveléstörténet, szakoktatás, felső kereskedelmi iskola

Szűts-Novák Rita (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *A Nemesné Müller Márta-hatás a korabeli sajtó és későbbi egodokumentumok tükrében.*

Abstract/Absztrakt. A pedagógiai reformmozgalmak hatására Magyarországon 1915-ben másodikként nyitotta meg kapuit Nemesné Müller Márta Családi Iskolája, amelynek alapjait Müller Márta már három évvel korábban, akkori brüsszeli lakóhelyén fektette le. A 6-14 éves korú tanítványoknak nyitott koedukált iskolában szigorú tanmenet nélküli, szabad kísérletezés zajlott. Miután az I. világháború kitörésekor Nemes Márta családjával visszatért Budapestre, a Naphegyen, a Tigris utca 41. számú villaépületben, saját anyagi forrásból folytatta a tanítást (Pukánszky, 1996). Az iskola tanítói mind elkötelezett, lelkes szakemberek voltak.

Közülük többen később önálló iskolateremtésbe fogtak. Kvalitatív, főként korabeli sajtóorgánumokra és későbbi visszaemlékezésekre támaszkodó kutatásom ezen része hiánypótló vállalkozás, amely, noha nem törekszik teljességre, de annak bemutatása, hogy kik, - és miként vitték tovább Müller Márta reformpedagógiai örökségét, eddig nem képezte vizsgálatok tárgyát.

Baloghy Mária például már az 1900-as évek elejétől küzdött a nők képzéséért, a női munkahelyek létrehozásáért és a munkakörülmények javításáért. Már a század elején kapcsolatba került Nemesné Müller Mártával, és közösen szerkesztették a Jövő Útjain című reformpedagógiai folyóiratot az Új Nevelés Világligája (New Education Fellowship) támogatásával. A tanügyi folyóirat - amelynek Baloghy Mária nemcsak szerkesztője, hanem felelős kiadója is volt - a kezdetekben évente négyszer, később hatszor jelent meg (Sziklay, 1939). Az 1930-as évek elején megalapította a Budapesti Szociális Női Iskolát. 1933-ban pedig elindította a gyárgondozónői tanfolyamot, mely a jelenlegi foglalkozás-egészségügyi szakápolói képzés elődjének tekinthető. 1944-ben a Magyar Királyi Állami Védőnői Intézet felkérésére a gyárgondozónő tevékenységével kapcsolatos ismeretek a védőnői tantervbe is beépítésre kerültek. Szintén ebben az évben az Iparügyi és Honvédelmi Minisztérium is felkérte a Honvédelmi Gondozói Tanfolyam megszervezésére (Hirdi, 2015).

Leveleki Eszter (Löwentritt Eszter) tanulmányai befejezése után 1936–1938-ban Nemesné Müller Márta Családi Iskolájában dolgozott, majd a Családi Iskola pedagógiai elvei szerint 1938-ban magánóvodát nyitott és elkezdte a Vidám Vakáció elnevezésű nyári nyaralásokat (kezdetben Méreiné Molnár Verával, 1938–1978). A II. világháború után 1945–1949-ben, Burchard-Bélaváry Erzsébet mellett a budapesti óvodahálózatban is dolgozott. Az 1950-es években azonban a Rákosi-rendszerben nem kapott munkát (alkalmi munkákat vállalt: esőkabátokat hegesztett otthonában, a budapesti Ganz utcában). Csak az „enyhülés éveiben" térhetett vissza, 1962–1976-ban a Pest Megyei Csecsemőotthonok Központjában állami gondozott gyermekekkel foglalkozott. Ő így emlékezett Müller Mártára: „Pedagógiai elvem sarkalatos tételei közé tartozik az apró dolgokra való odafigyelés. Ennek fontosságát egész életemben tapasztaltam, de erre tanítottak legkedvesebb nevelőim is, például Nemesné Müller Márta vagy Mérei Ferenc pszichológus. A gyakorlatban is azt tapasztaltam, hogy a nevelés során nagyon kell figyelni minden apró mozzanatra. Arra például, hogy ha a gyerek könyökön az óra alatt, ez azért van-e, mert fáradt, vagy mert szomorú, mert gondja van. Valóban úgy vélem a pedagógia a kis dolgok művészete." (Leveleki, 2019).

Zádor Anna későbbi Kossuth-díjas magyar művészettörténész, egyetemi tanár, a művészettörténet-tudományok doktora jó kapcsolatot ápolt a Családi Iskola több tanárával is, ezért másodéves korában megengedték egyszer neki, hogy hospitáljon az iskolában: „Elmentem oda, és el voltam ájulva - és ma is el lennék ájulva -, hogy milyen hangulat uralkodott abban a tanteremben, hogy mennyire vidám és egyenrangú volt az egész társaság, az oktató és a gyerekek egyaránt, pedig a gyerekek éppolyan sokfélék és mihasznák voltak, mint 6 és 12 éves kor között mindig. Akkor jöttem rá arra, hogy a tanítás eredményességének az egyik alapfeltétele, hogy jó atmoszféra legyen, hogy a hangulat kellemes legyen. […] Ezt én alapjában véve Nemes Márta iskolájának köszönöm, az tudatosította bennem, hogy az olyan rettenetes mihasznákkal, mint amilyen egy kisgyerek, általában húsz kisgyereket glédában tartani borzasztó feladat tulajdonképpen, pláne csak nemes szavakkal és mosolyokkal, rettenetes feladat -, hogy azt el lehet érni. Erre rájöttem ott" (Mojzer-Zwickl, 2008).

De kevesen tudják, hogy például egy a romák által lakott település kezdeményezése, az 1988-as Csetényi iskolaprogram is nagyban támaszkodott a század eleji magyar reformpedagógia értékrendszerére. Müllerék gyakorlatának újragondolása természetessé tette számukra, hogy a vegyes életkorú, szélsőségesen eltérő fejlettségű gyerekekből álló összevont osztály kereteit ne hátrányos, hanem előnyöket kínáló fejlődési és fejlesztési helyzetnek lássák (Kereszty, 2002).

Keywords/Kulcsszavak: Nemesné Müller Márta, reformpedagógia, egodokumentum

Tomory Ibolya (PhD.). *A pedagógia interdiszciplináris határai - Kulturális antropológia és pedagógia metszéspontjai.*

Abstract/Absztrakt. A neveléstudomány az embert, mint társadalmi és kulturális lényt egyaránt vizsgálja, az antropológiai perspektíva már rendelkezik bizonyos elismertséggel és hagyományokkal a pedagógiában. A kulturális perspektívák tanárképzésben való megjelenítése ennek mindig megújuló, időszerű szegmense, ami a legkülönbözőbb megoldásokban talál utat magának.

A kulturális antropológia lehetővé teszi számunkra, hogy megismerjük és megértsük a különböző kultúrák értékrendjét, hagyományait és szokásait, míg a pedagógia az oktatási folyamatokra és a tanulók fejlődésére fókuszál. Emellett olyan tartalmi elemekkel és szemléleti alapokkal gazdagítja tudásukat, amely napjainkban már a műszaki/mérnöki pályán is egyre inkább hangsúlyozott soft skillek fejlesztését és a jövőbeni tudatosabb oktatási gyakorlatot is szolgálja.

A tanulmány bemutatja, hogy a mérnök-és műszaki tanárképzésben megvalósítva hogyan lehet az interkulturális készségeket fejleszteni. A kutatás ezt a gyakorlatot követi végig megvizsgálva az oktatási anyagokat, valamint oktatói és hallgatói tapasztalatok összegyűjtésével. az adatgyűjtés módszerei: megfigyelés, naplózás, interjú és kérdőív.

Keywords/Kulcsszavak: pedagógia, kulturális antropológia, interkulturális kompetencia, adaptáció, soft skills

Vigh Kristóf (Magyar Zeneszerzők Egyesülete). *Dodekon Elmélet - A művészet, az emberi alkotás és gondolkodás 12 tagú, strukturált egymásra épülő rendszerének modellje.*

Abstract/Absztrakt. A jelenkorban az emberi tevékenységekben, a humán és reál szféra minden területén hatalmas információbővülést tapasztalhatunk. A rengeteg új tudományág, ágazat és szakterület, valamint a humán és reál szféra sajátos keveredése komoly gondolkodási, rendszerezési problémákat jelent. Az emberi agy, ha meg is birkózik valahogyan ezzel az információ árammal, óhatatlanul egyre töredékesebben és szervetlenebbül képes a megszerzett tudás egymásra építésére, összekapcsolására. Az új kor, az információ és tudás bővülésének kora tehát nagy kihívás, mert hatalmas feladat elé állítja az embert, hogyan tegye tudását szervessé, átláthatóvá, egyszerűvé az egyre fokozódó információözönben.

Az elmélet fölfedezése, újítása, hogy a tudás szervesítését úgy érhetjük el, ha az emberi gondolkodás stációit modellezzük, mégpedig az emberi tudatfejlődés mintájára, a globális képi befogadástól a szervesen kialakuló részterületek stációinak feltárásáig. Az így kialakult, logikailag összefüggő, átlátható és áttekinthető stációrendben feltárhatjuk az emberi agy és gondolkodás összes részterületét. Ez hozzásegít minket az emberi agytevékenység egészének és különböző aspektusainak egységes, összefüggő és hiánytalan átlátásához. Az elmélet a gondolkodás egyensúlybomlásának okát a gondolkodás részterületeinek szétcsúszásában, s azok szerves összekapcsolódásának hiányában látja. Ezt a problémát kívánja egy helyreállító tudatrendezéssel megoldani, s ezt a gondolkodás, tanulás és oktatás szolgálatába állítani. Bemutatja, hogy az agyi részterületek összekapcsolásával a gondolkodás szétcsúszása megállítható, sőt, az eddiginél is szervesebbé tehető. Eszerint a gondolkodási stációkat egy körpályán modellezzük, s a 0 ponton indított univerzum hatóerő tengelytől számítva, az óramutató járásának megfelelően az első félkörben kialakuló 6 stáció éppen kiadja a „külső" reálszféra, a természet birtokbavételének szemléleti stációit, aspektusait: 1. Kreativitás 2. Építészet 3. Szobrászat 4. Festészet 5. Iparművészet, míg a 6. ponton, a félkörnél az univerzum hatóerő a „lélektengelyen" visszafordítja a gondolkodást a „belső", tudati megismerés másik 6 stációjához: 6. Kommunikáció, anyanyelv, 7. Népköltészet 8. Irodalom 9. Színház 10. Film 11. Zene. A 12. ponton az emberi tudat visszaérkezik az univerzum hatóerő tengelyhez, a kör bezárul, ennek teljesülése az önmegvalósítás. Az univerzum hatóerő tengely egybe esik az emberi lélektengellyel, amely vevőkészülékként is funkcionál, ez transzformálja át az univerzum hatóerőt az emberi tudatot irányító gondolkodássá. A modell valóságát és hitelességét bizonyítja, hogy a reál és humán szféra két félgömbje pontosan kirajzolja a bal és jobb agyfélteke munkáját, amely a tudomány számára ismert, modellezi és megmagyarázza a két agyfélteke összekapcsolódását és együttműködésének módját. A Dodekon elmélet megalkotásának kutatási alanyai mindazok a tanulók, növendékek voltak, akik a zenetanulás révén a legszellemibb művészet, a zene aspektusán keresztül voltak képesek aktiválni az emberi agy legszellemibb természetű tevékenységét. Ezzel és az összes tudati régió szerves összekapcsolásával segíthetjük az univerzum hatóerő tengelyhez való visszatérést, s a gondolkodási spektrum szellemi egészként megjelenő hiánytalan teljességét.

Keywords/Kulcsszavak: Emberi gondolkodás modellezése, 12 tagú strukturált rendszer, Univerzum hatóerő tengely, Humán és reál szféra, Jobb és bal agyfélteke összekapcsolása

Molnár György (Óbudai Egyetem, Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar) és Orosz Beáta (Meta Don Bosco Szakképző Intézmény, BME GTDI). *Innovatív szakképzés fejlesztési tendenciák és hatásuk a tanulási folyamatokra.*

Abstract/Absztrakt. Az elmúlt években az oktatási rendszer számos változása volt megfigyelhető, ami különösen igaz a középfokú szakképzésre, melynek teljesen rendszere és szerkezete teljesen átalakult felmenő rendszerben, 2020 szeptember 1-től. Az Országos Képzési Jegyzéket a Szakmajegyzék váltotta fel, a szakmai és vizsgakövetelmény helyébe a képzési és kimeneti követelmények, míg a szakképzési kerettanterv helyébe a programtantervek léptek. Előbbi dokumentum az állami szakképzettség megszerzésének feltételeit, a megváltozott vizsgarendszer (interaktív vizsga és projektfeladat) részleteit és feltételeit tartalmazza, míg utóbbiban az egyes tantárgyak témakörei, és a tanulók elvárt kompetenciái szerepelnek. A dokumentumok elemzése során szembetűnő a digitális kompetenciák fejlesztésének növekvő igénye (interaktív vizsga, digitális portfólió), melyet erősítenek és segítenek az egyre javuló és elterjedő tanulástámogató rendszerek és e-platformok, melyek – főként az online oktatás ideje óta – már teljes mértékben a rendszer részévé váltak (Benedek, 2019). A megváltozott, aktualizált képzési tartalmak és a piaci igények alapján meghatározott, elvárt kompetenciák hozzájárulnak a szakképzés teljes átalakulásához azzal a céllal, hogy a képzés egyre inkább képes legyen lekövetni a munkaerőpiaci változásokat, valamint fel tudja készíteni a szakképzésben tanulókat a rájuk váró, folyamatosan változó kihívásokra és feladatokra, melyek következtében a végzett tanulók elhelyezkedési esélyei és feltételei javulnak, társadalmi presztízsük erősödik és munkaerőpiaci értékük nő. Bár a rendszer – többek között a személyi feltételek hiánya miatt – még nem kiforrott, a duális képzés fejlesztése is a munkaerőpiaci felkészülést és gyakorlatszerzést hivatott biztosítani, ami azonban csak akkor lesz eredményes, ha az elméleti és gyakorlati képzőhely egymással szorosan együttműködik és a programtantervnek megfelelő kompetenciákkal ruházzák fel a tanulókat. A szakképzés fejlesztésének régi-új elemei a különféle anyagi juttatások bevezetése (Molnár, 2017), mely értelmében a tanulók ösztöndíjra jogosultak (ennek mértéke a képzésben töltött időtől és a tanulmányi eredménytől függ) az elméleti képzés alatt, abban az időben pedig, amikor a duális képzőhelyen gyakorlati képzésben vesznek részt, a szakképzési munkaszerződésükben foglaltaknak megfelelően munkabért kapnak, valamint egyéb juttatásokban (cafeteria) részesülhetnek. További anyagi ösztönzés a szakmai vizsga után kapható egyszeri pályakezdési juttatás, valamint kidolgozásra kerültek olyan ösztöndíjak is (Út a Szakmához!), amelyek szociális alapon pályázhatók, azonban tanulmányi feltételekhez kötöttek. Mindezek a fejlesztési tendenciák azt a célt szolgálják, hogy a tanulók képesek legyenek úgy elsajátítani a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő szakmai tudást, hogy a tanulmányaikon túli munkavégzésre, diákmunkára nincsenek feltétlenül rászorulva, képesek teljes mértékben a képzésre koncentrálni, így tanulmányi eredményeik javulhatnak (Buda, 2017).

A piaci tendenciák a szakképzésben is leképeződnek tehát, azonban az üzleti szférával ellentétben, a középfokú szakképzési rendszerben nem a vezetők fejlesztése, hanem a rendszer átalakítása történik, mely rendszer – szándék szerint – alkalmas arra, hogy a benne lévő szereplők (a tanulókon túl az oktatók, szakoktatók, duális partnerek dolgozói) egyaránt fejlődjenek, egymástól tanuljanak, így az oktatás hatékonyabbá, eredményesebbé váljon. Előadásunkban egyrészt az oktatás hatékonyságának vizsgáljuk meg a különféle tényezőit, úgy mint a korszerű digitális platformok integrálási lehetőségei, a tanulói és oktatói gárda digitális kompetenciáinak fejlesztési megoldásai, valamint a módszertani kultúra megújításának lehetséges irányvonalai (Orosz, 2020). Mindezt ezt esettanulmányokra alapozott empirikus vizsgálattal kívánjuk bemutatni, amelyet 2022 őszén tártunk fel 2-3 szakképzési célcsoportban. Az eredmények nagyon pozitívak voltak a tanulói nyitottság és digitális kompetenciafejlesztés területén. A digitális platformok terén egy szűkebb de intenzívebb használat jellemző.

Keywords/Kulcsszavak: ágazatai képzés, gyakorlati képzőhely, duális képzés, munkaerőpiac, IKT, digitális platformok

Kenyeres Attila Zoltán (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem) és Szűts Zoltán (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem). *Szempontrendszer az álhírek felismerésére középiskolások és általános iskolások számára.*

Abstract/Absztrakt. Az infokommunikációs eszközök fejlődése, ezzel együtt a közösségi média megjelenése a 2000-es évek első felétől addig sosem látott mértékben alakította át az emberi kapcsolatrendszereken felül az információk áramlását. Mint minden jelentős innováció esetében, a közösségi média platformok relációjában is jelen van a disruptivitás, tehát az előnyök mellett megjelentek a technológia ártalmas célú felhasználási módozatai (Kenyeres – Szűts, 2023). Ezek egyike az álhírek terjesztése, amelyet elsősorban politikai, és/vagy üzleti haszonszerzés motivál (Krekó, 2021). Az álhírek komoly hatással azokra vannak, akik még nem alakították ki a megfelelő védekezési – szűrési és ellenőrzési mechanizmusokat, ezért az oktatásra komoly feladat hárul.

Fontos szempont, hogy az álhírek esetében léteznek olyan visszatérő formai, nyelvi és egyéb tematikus jelek, amelyek alapján nagy valószínűséggel megállapítható, hogy átverésről van szó. Bár több kutatás is arra az eredményre jutott, hogy az idősebb korosztály – a digitális bevándorlók – nagyobb veszélynek van kitéve, de az álhírekkel kapcsolatos kritikai érzéket már iskolás korban – a digitális bennszülöttek között (Buda, 2019) célszerű kialakítani, fejleszteni. Ehhez járul hozzá az a szempontrendszer, amelyet egy magyarországi és erdélyi általános- és középiskolás diákok médiatudatosságát fejlesztő kutatás során dolgoztunk ki. Előadásunkban konkrét példákkal illusztrálva mutatjuk be, melyek azok a visszatérő jelek, amelyek felfedezhetők az álhírek esetében, és amelyeket mérlegelve nagy valószínűséggel beazonosíthatók az ilyen káros tartalmak.

Keywords/Kulcsszavak: újmédia, álhírek, médiaműveltség, pedagógia, IKT

Hetesi Edit (Pécsi Tudományegyetem). *Környezet- és teremtésvédelemre nevelő játékok alkalmazása a hit-és erkölcstan foglalkozásokon.*

Abstract/Absztrakt. Az emberi tevékenység hatása egyre nyilvánvalóbbá válik a bolygóra, ezért az utóbbi évtizedekben kiemelt jelentőséggel bír az emberiség számára, hogy felelős módon gondoskodjon a Földről. Az oktatás és a nevelés egyik fontos feladata, hogy a jövő generációit felkészítse a környezettudatos gondolkodásra és cselekvésre. A környezetpedagógia és a hittanos foglalkozások két olyan terület, amelyekben a gyerekek a tudatos és felelős cselekvésre tanító játékok segítségével érthetik meg, és sajátíthatják el a környezet- és teremtésvédelemmel kapcsolatos értékeket.

Azért választottam ezt a témát, mert úgy gondolom, hogy a környezettudatosságra nevelés és a fenntartható fejlődés előmozdítása kiemelkedő fontossággal bír a jelenlegi globális környezeti kihívásokkal szemben. Az egyházi közösségeknek jelentős szerepük van az értékek, az erkölcsi értékek és a felelősségvállalás átadásában, ezért fontos feladatuk a környezettudatos életmódra nevelés is. A játékok alkalmazása pedig olyan interaktív és szórakoztató formát kínál, amely segíthet a gyerekeknek a témával kapcsolatos ismeretek és értékek elsajátításában.

A kutatás elméleti kereteinek kidolgozása során áttekintettem és elemeztem a releváns szakirodalmat. Számba vettem mindazokat a könyveket és cikkeket, melyek foglalkoznak a környezetpedagógia és a játékok alkalmazásának kapcsolatával az oktatásban. Az elméleti keret része volt az is, hogy hogyan kapcsolódik össze a környezet- és teremtésvédelem témája az egyházi neveléssel, illetve a hit- és erkölcstan oktatással.

Feltérképeztem a kutatási előzményeket, megvizsgáltam a korábbi kutatásokat, amelyek a környezet- és teremtésvédelemre nevelő játékok hatékonyságát vizsgálták az oktatásban. Az eredmények azt mutatják, hogy a játékok interaktív és tapasztalati alapú alkalmazása lehetővé teszi a kritikus gondolkodás és a problémamegoldó képesség fejlesztését is.

A kutatás céljának pontos meghatározása során azt a kérdést tűztem ki, hogy milyen hatékonysággal alkalmazhatók a környezet- és teremtésvédelemre nevelő játékok az egyházi nevelési programokban és hogyan hatnak a gyerekek környezeti tudatosságára és cselekvési szándékára.

A kutatási kérdések/hipotézisek újszerűsége abban rejlik, hogy az egyházi nevelésben alkalmazott játékok hatékonyságát vizsgáltam.

A kutatások kimutatták, hogy a játékok segítik a tanulási folyamatot, különösen akkor, ha azok aktív, interaktív és tapasztalati alapúak. A környezet- és teremtésvédelemre nevelő játékok kiváló lehetőséget kínálnak a tanulók számára, hogy elsajátítsák a környezeti problémák megértésének és megoldásának készségét. Az ilyen játékok jól illeszkednek a hittanos foglalkozások keretébe is, mivel a keresztény tanítások erősen hangsúlyozzák a természetvédelem és a környezetvédelem fontosságát.

A környezet- és teremtésvédelemre nevelő játékok számos formában jelenhetnek meg a hittanos foglalkozásokon. A játékok közé tartozhatnak szerepjátékok, szimulációk, problémamegoldó játékok és sok más interaktív tevékenység. Az ilyen játékok segítségével a gyerekek megismerhetik az élőlényeket, a környezeti kihívásokat és a fenntartható fejlődést. Ezen játékok alkalmazása nemcsak az ismeretek megszerzését szolgálja, hanem segít a gyerekeknek a kritikus gondolkodás, a problémamegoldás és az együttműködés fejlesztésében is.

Az környezeti neveléssel kapcsolatos játékok alkalmazása nemcsak az iskolai oktatásban, hanem az egyházi közösségekben is lehetőséget ad a gyerekeknek a környezet- és teremtésvédelem fontosságának megértésére és a tudatos cselekvésre: A gyerekeknek lehetősége nyílik arra, hogy együtt dolgozzanak a közös célokért és az értékekért. Az egyházi közösségek számos lehetőséget kínálnak az ilyen játékok alkalmazására, például hittan foglalkozásokon, ifjúsági táborokban és más egyházi rendezvényeken.

A környezet- és teremtésvédelemre nevelő játékok használatával az oktatás és a nevelés lehetővé teszi, hogy a gyerekek megtanulják, hogyan lehetnek felelős felnőttek a bolygó és a környezetük iránt. Az ilyen játékokkal való foglalkoztatásuk segíti a környezettudatosság, az érdeklődés és az aktív cselekvési készségek kialakulását a gyerekekben. Ezen túlmenően az ilyen játékokkal való foglalkoztatás lehetőséget ad arra, hogy a gyerekek együtt dolgozzanak közös célokért, az értékekért és a fenntartható jövőért.

Összefoglalva, a környezet- és teremtésvédelemre nevelő játékok alkalmazása a hit- és erkölcstan foglalkozásokon kiváló lehetőséget kínál a gyerekeknek arra, hogy megtanulják a környezeti problémák megértését és megoldását, valamint a felelős és tudatos cselekvést. Az interaktív környezeti játékok lehetővé teszik a kritikus gondolkodás és a problémamegoldó képességek fejlesztését is. Az egyházi közösségeknek és az oktatási intézményeknek egyaránt lehetősége van arra, hogy alkalmazzák ezeket a játékokat az oktatás és a nevelés során, és ezáltal hozzájáruljanak a jövő generációinak környezeti tudatosságának és felelősségvállalásának fejlesztéséhez.

Keywords/Kulcsszavak: környezeti nevelés, hittan oktatás, játékok és játékos tanulás

Dan Beáta (Debreceni Egyetem) és Kovács Karolina Eszter (Debreceni Egyetem). *A kollektív tanulás felerősítése önkéntességen keresztül- A fenntartható innováció szakosztály.*

Abstract/Absztrakt. A kollektív tanulás egyik alappillért képzi az önkéntes munkába való bevonódás, mely jelen esttanulmány keretében többletértéket is képvisel, hiszen innovatív társadalmi mozgalmat indított útjára. Annak ellenére, hogy Romániában az önkéntesség igen népszerűtlen, az Eurostat adatai szerint a populáció csupán 3,2%-a vállal önkéntes munkát, a Nagyváradon működő Zöld Tanya Non-profit Egyesület munkássága egyedi vonulatot vezet fel. Az önkéntesség, valamint a kollektív tanulás, mint társadalmi mozgalom hatását vizsgálva a fenomenográfia módszerét alkalmaztuk, mellyel az adott helyen és az adott szituációban, közösségen/közösségeken belül (kétnyelvű kulturális közeg, román és magyar) vizsgáltuk az önkéntesség, mint szakmai gondolkodásmód (professional entity) megjelenését, valamint a kollektív/non-formális tanulás erejét. Az egyesület munkájába bevonódó önkéntesek által vezetett reflektív naplókat induktív tartalomelezésnek vetettük alá (N=17), a Kvalitatív Komparatív Analízis (Qualitative Comparative Analysis-QCA) módszertani ajánlását követve, míg az elméletgenerálást az Atlas.ti szoftver Maps funkciója segítségével próbáltuk meg vizualizálni. Az eredmények rávilágítottak az önkéntesség közösségformáló erejére, valamint a kollektív tanulás és tudásátadás fontosságára.

Keywords/Kulcsszavak: kollektív tanulás, önkéntesség, romániai kisebbség

Maisch Patrícia (Pécsi Tudományegyetem BTK). *A második olvasási forradalom és hatása az olvasóvá nevelésre.*

Abstract/Absztrakt. A második olvasási forradalom a 18-19. század fordulójának jelentős művelődéstörténeti mozzanata, melynek indikátora a korszak szellemi, társadalmi és technikai változásai. A nevelésügy előmozdításával, az alfabetizáció növekedésével párhuzamban az olvasás egyre többek ismeretszerző és/vagy szabadidős tevékenységévé vált. A nők, a gyerekek és az alsóbb társadalmi rétegek is ebben az időszakban csatlakoztak az olvasóközönség soraihoz, s megjelent az átlagolvasó fogalma. A technikai vívmányok, a nyomdatechnika fejlődése lehetővé tette az olvasnivalóhoz való könnyebb hozzáférést, az irodalmi műfajok színesedő palettája pedig igyekezett kielégíteni az egyre gyarapodó és sokrétű közönség igényeit. A korszak gondolkodói – főként a női olvasók esetében – megpróbálták az olvasói szokásokat a helyes mederben tartva befolyásolni, melynek fórumaként gyakorta a folyóiratokat használták.

A kutatás célkitűzése kettős. Egyrészt hazai és nemzetközi szakirodalmak (Guglielmo Cavello, Jesper Svenbro, Johann Gottlieb Fichte, Keszeg Vilmos, Matthew H. Birkhold, Ropolyi László, Roger Chartier, Rolf Engelsing) feltárásával kívánja körbejárni és egybevetni az olvasási forradalmak eltérő korszakolási metódusait, s ehhez kapcsolódóan az olvasói láz (Lesewut, reading fever) terminusának fogalmi kereteit. A kutatás második fókusza pedig a második olvasási forradalom és az olvasói láz hazai tendenciáit és nemzetközi beágyazódását vizsgálja, egyrészt a már említett szakirodalmak feltérképezésével, másfelől pedig 19. századi folyóiratok véleménycikkeinek dokumentumelemzésével. A vizsgált folyóiratok között szerepel a Tudományos Gyűjtemény, a Felső Magyar Országi Minerva, a Honművész, a Regélő Pesti Divatlap, a Néptanítók Lapja, illetve az Uj Idők. A kutatás hipotézise, hogy a Nyugat-Európában már a 18. század második harmadától elhatalmasodó olvasói láz hazánkban a reformkorban, illetve azt követően ütötte fel a fejét, s kevésbé intenzíven, mint tőlünk Nyugatra. A második feltételezés pedig, hogy a 18-19. század fordulóján és a reformkorban a diskurzust inkább az olvasási kedv felkeltése és a helyes olvasnivaló megválasztása jellemezte. Ez utóbbival kapcsolatban különösen a nők olvasáshoz és szabad olvasnivaló-megválasztáshoz való joga foglalkoztatta a véleményformálókat.

A kutatás eredményeként megfogalmazható, hogy reformkori lapjainkban kevéssé érhető tetten az olvasói láz mint az olvasmányokat válogatás nélkül habzsoló olvasó problémája, ugyanakkor néhány esetben, mint a Nyugat fenyegető új divatjaként már említést tesznek róla, vagy épp szemléltető példaként vetik a magyar szerkesztők és olvasók szemére a nem kellően motivált lapolvasást. Az is kikristályosodni látszik, noha további kutatást igényel, hogy míg a század első felének disputáit a női olvasás problematikája vezette, addig a század második felében – a „tetőzés” időszakában – inkább a gyermek olvasókat tartották az olvasói láz legnagyobb fenyegetettjeinek.

Keywords/Kulcsszavak: művelődéstörténet, olvasóvá nevelés, olvasástörténet

Mrázik Julianna (Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet). *Tanárjelöltek szakkönyvről alkotott véleményének kombinált módszertanú elemzése .*

Abstract/Absztrakt. A véleményezett szakkönyv egy oktatáselméleti alapvetésekkel foglalkozó munka, melynek célja az oktatás elméletének és gyakorlatának bemutatása. A kiadó elektronikus formában juttatta el az oktatók és hallgatók számára, azzal a céllal, hogy még a (piaci) megjelenést megelőzően megismerjék, tanulmányozzák a szakkönyv alkalmazhatóságát. A szerzők arra kérték az oktatókat és hallgatókat, hogy osszák meg véleményüket, amelyet kérdőíves és word formátumban, valamint a kiadói webfelületen elektronikusan tehettek meg. Ezek közül a hallgatóktól kapott szövegfolyamokat adatvezérelten (Sántha, 2020) kódoltuk, a Voyant Tools nevű webalapú olvasási és elemzési környezetben analizáltuk, szentiment-elemzéseket (Szabó, 2015) is végeztünk velük, a kérdőívre adott válaszokat statisztikai vizsgálatnak vetettük alá. Az elemzésnek köszönhetően átfogó képet kaphatunk a vizsgált szakkönyv hatékonyságáról. Ennek a bírálati folyamatnak az eredményeit tartalmazza a konferencia előadás. A hallgatói vélemények kérése (Pearce, 2009; DeJaegher 2022) elemzése hozzájárulhat a fejlesztési folyamatokhoz, egyúttal visszajelzés a szerzők számára, a kötet összeállításával megcélzott célkitűzéseik megvalósulásáról. A kevert módszertan (kvalitatív szövegelemzés, kvantifikációs eljárások és a szentiment-analízis) alkalmazásával, a módszertani triangulációval a kapott eredmények jobb megbízhatóságát akartuk biztosítani.

A kutatásban összesen 22 fő tanárszakos (BTK nappali és ETK levelező) vett részt. A kötet véleményezése a Tanítás tanulása és a Nevelés és iskola kurzusok keretében folyt, névvel ellátva, word formátumban eljuttatva a kurzus oktatója számára. Az elemzés egységei a kvalitatív szövegvizsgálat során szószintűek voltak, a kvantitatív elemzés során a két mintával (levelező és nappali) végeztünk statisztikai próbákat, míg a szentiment-elemzés során bekezdések szintjén vizsgálódtunk. Összességében a teljes vizsgálat hallgatónként 2-3 oldalas fogalmazásokat, valamint zárt kérdésekre adott válaszokat foglalt magában, melyek alapján megrajzolhatóak lettek hallgatói profilok, ezek alapján pedig egyéni érdeklődési és (hallgatói, egyéni) fejlesztési irányok. A legmagasabb értéket a kötet tanári kompetenciákra gyakorolt hatása kapta. A hallgatók úgy vélték, hogy a vizsgált szakkönyv segített nekik fejleszteni azokat a készségeket és képességeket, amelyek a tanári munka során fontosak. Egyúttal visszajelzés arra is, hogy a hallgatók horizontján is megjelenik a kompetenciák felőli megközelítése a tanári felkészítésüknek. Nem mutatkozott szignifikáns különbség a véleményekben az alapján, hogy melyik képzésben vesz részt, milyen korosztályhoz tartozik és milyen nemű a válaszadó, ami azt is jelenti, hogy egyöntetűen és célirányosan „megtalálja” célcsoportját a kötet (kezdők és haladók), ugyanakkor az is elmondható, hogy az idősebb korosztály „szigorúbban”, érzelmileg azonban „semlegesen” véleményezte a kötetet. A bemutatott kvalitatív szövegelemzés egyik rendeltetése esetünkben az, hogy visszajuttatva a szerzőknek, szerkesztőknek az absztrakció eredményeit (mint a kvalitatív kutatás legutolsó fázisa), nyilvánvalóvá válhat, azok a célkitűzések valósultak-e meg a kötettel, amelyet ők valójában szándékoztak.

A vizsgált oktatáselméleti szakkönyv előzetes véleményezése során született hallgatói bírálatok kombinált módszertanú elemzésének a célja az volt, hogy – túllépve a fontos, ám sokszor a szubjektív vonásán a véleményalkotásoknak − mélyebbre ássunk, mint amiről az elsődleges percepciója tanúskodik a bírálatoknak. A kombinált metodológia, együttesen az adatvizualizációkkal, megmutathatják, hogy az olvasók hogyan értelmezik mélységében a szövegeket és hogy az milyen mértékben egyezik a szerzők szándékaival. Az eredmények a kötet további kiadásai esetén járhatnak haszonnal, és tanulságai kiemelt jelentőségűek a tanári felkészítés számára egyaránt.

Keywords/Kulcsszavak: szakkönyv, hallgatói vélemény, kombinált módszertan

Kéringer Gábor (Pécsi Tudományegyetem "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola). *„Lusta fiúk, szorgos lányok(?)" Nemek szerinti összevetés a zenésznek készülő 14-20 éves fiatalok sportolási szokásainak függvényében.*

Abstract/Absztrakt. Munkám közvetlen előzménye az a 2019-ben elkészített és publikált kérdőíves felmérés, mely egy adott intézmény keretén belül vizsgálta a 14-20 éves zenésznek készülő korosztály mozgási, sportolási szokásait, illetve annak hatását haladásukra, teljesítményükre. Megközelítésében szakít az eddigi hagyományokkal: a méltán elismert megelőző, kontrolláló és korrigáló specializált zenei munkaképességgondozás (Kovács- módszer) kétségkívüli eredményét szem előtt tartva a „valós" sport – vagyis a „meghatározott szabályok szerint, időtöltésként vagy versenyszerűen folytatott testedzés" (NÁDORI,2005) – irányából indul ki. Kutatásom fő csapásiránya a zenésznek készülő fiatalok teljesítményvizsgálata sportolási szokásaik függvényében, egyszersmind azon a téves és káros sztereotípiák tételes cáfolata, mely a muzsikusmunkát gyakran ellehetetlenítő jelenségekben nyilvánul meg. Ilyen a zene és sport kibékíthetetlen ellentéte, avagy a nemi sztereotípiák egy sajátos – és manapság nem divatos – megközelítése. Munkám gerincét adó kérdőívsorom egyaránt kitér a vizsgált csoportok időbeosztására, – ezen belül a tanintézményen belül eltöltött időre, a hangszeres gyakorlás, a közismereti tárgyak tanulásával eltöltött időre, az előadó tevékenységek prakszisára – valamint a szabadidő eltöltésén belüli (tehát a kötelező iskolai testnevelési alkalmak keretein kívüleső) mozgás és sport attitűdökre: az alkalmak heti mennyiségére és esetenkénti időintervallumára.

E vizsgált adatokat vetettem össze a zenész lét megtapasztalt problémáival, méghozzá annak három szintjén:

1.Az általános, életmódból eredeztethető panaszok:

alvászavar, tartászavar, légzésprobléma, mozgásszervi probléma- gerincprobléma, látászavar, állóképesség zavara, testsúlyproblémák

2. A gyakorlási-felkészülési időszakok, vagyis a tanulás, elsajátítás fázisának panaszai:

fáradékonyság, figyelemzavar, memóriazavar, tanulási nehézség, fizikai fájdalom

3.A téthelyzetben (koncert/vizsga) megtapasztalt panaszok és traumák előfordulásai:

figyelemzavar, memóriazavar, indokolatlan mértékű lámpaláz

Hipotézisek:

- H1: A zenésznek készülő szakgimnáziumi tanulók kevés időt fordítanak a fizikai aktivitásra, sportolásra.
- H2: A nemek szerinti bontásos vizsgálatban a vizsgált elemek között összességében nem igazolható a lányok nagyobb energiabefektetése.
- H3: A nem, vagy ritkán sportoló szakgimnáziumi tanulók között gyakoribbak a zenész munkát gátló, vagy akadályozó nehézségek.

A teljes minta mellett szükségesnek éreztam olyan bontások vizsgálatát, melyek plasztikusabban szemléltetik –és az eredményektől függően igazolják, avagy cáfolják –alapvető hipotéziseim. E hipotézisek arra feltételezésre épülnek, hogy a sportolási szokások mérhetően befolyásolják a zenész-munka folyamatát és kibontakoztatását.

E bontások közül kiemelkedő jelentőséget mutatott a nemek szerinti vizsgálatok sora. Prioritás, mert egy olyan berögzött sztereotípia cáfolata, mely hosszú idő óta mérgezi oktatási rendszerünket. A címben szereplő kijelentés (kérdés?) ezt a témát igyekszik körbejárni.

Eredmények

Jelen vizsgálatunk tételesen cáfolja a gyakran megfogalmazott „lusta fiúk, szorgos lányok” sztereotípiát. Bár a leányok kétségtelenül több időt töltenek a tanintézmény földrajzi-fizikai keretein belül és a közismereti tárgyak tanulásában is „szorgosabbak”, a többi időfaktor mutatóban (hangszeres gyakorlással eltöltött idő, előadói tevékenységek gyakorisága, sportolási alkalmak és azok esetenkénti hossza) elmaradnak a fiúk adataitól. Mindez önmagában is jelentőséggel bír, ám a kutatás lényegi részére vonatkoztatva fokozottan: az észlelt panaszok többsége a vizsgálati szintek mindegyikén a sportolási kedvvel rokonítható eltéréseket jelez az észlelt panaszok tekintetében.

Ennek tükrében elgondolkodtató: miként bíráljuk felül eddigi sztereotip elképzeléseinket, melyek érdekes mód direkt módon a közösség fiú tagjait, indirekt módon ennél talán még súlyosabban annak lány tagjait sújtja.

Szakirodalom

- BIANCO, Valentina, BERCHICCI, Marika, PERRI, Rinaldo Livio, QUINZI, Federico, DI RUSSO, Francesco (2017): Exercise-related cognitive effects on sensory-motor control in athletes and drummers compared to non-athletes and other musicians. In: Neuroscience Volume 360, 30 September 2017, Pages 39-47. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0306452217305365 [2021.01.20.]
- DAVIES, Stephen (1994): Musical Meaning and Expression. Ithaca (New York): Cornell University Press.
- FALUS András (szerk.) (2016): Zene és egészség. Kossuth Kiadó, Budapest.
- GYÖMBÉR Noémi, KOVÁCS Krisztina, TÓVÁRI Zsuzsanna, DR. LÉNÁRT Ágota, HEVESI Krisztina, MENCZEL Zsuzsanna (2012): Fejben dől el- Sportpszichológia mindenkinek. Noran Libro, Budapest 2012.

Keywords/Kulcsszavak: mozgás és sportolási szokások, nemi sztereotípiák, hatékony zenei munkavégzés

Kovács Karolina Eszter (Debreceni Egyetem). *A sportperzisztencia vizsgálata a Sportperzisztencia kérdőív kialakításán keresztül.*

Abstract/Absztrakt. A rendszeres és optimális mennyiségű fizikai aktivitás pozitív hatással bír az egészségre, annak fizikai, mentális és szociális paramétereit tekintve egyaránt. A sporttevékenység tekintetében az eredményesség egyik legfontosabb jelzője lehet a sportperzisztencia, amely egy komplex fogalom, a sporttevékenység elsajátítására, formájára, szintjére és eredményességére utaló terminológia. Magába foglalja azokat a kísérleteket, amelyeket a teljesítményplatóval, a kudarcokkal, sérülésekkel, vagy akár a sikerekkel és pozitív eseményekkel járó stresszhelyzetek megoldásával, feldolgozásával és felhasználásával kapcsolatban teszünk, ötvözve a sport fizikai, mentális és szociális aspektusait (Kovács, 2021a). Dolgozatunkban egy, a sportperzisztencia mérésére alkalmas mérőeszköz kifejlesztésének leírását tűztük ki célul. Kutatásunkban ennek megfelelően egy többlépcsős folyamat során került sor a Sportperzisztencia kérdőív formálására és kialakítására, valamint tesztelésére. Mind az előtesztelés, mind az utótesztelési fázis eredményei alapján a 13 állítást tartalmazó, az állításokat ötfokú Likert-skálán értékelendő mérőeszköz alkalmas a sportperzisztencia mértékének megbízható mérésére. A mérőeszköz egy dimenzióban méri a sportperzisztencia szintjét, így a rá ható tényezők vizsgálata a potenciális hatótényezőkre vonatkozó egyéb kérdések és mérőeszközök alkalmazásán keresztül történhet meg. A mérőeszköz megfelelő alapot ad a további kutatások lefolytatásához, az elvégzett kutatás eredményei pedig rámutatnak arra, hogy a sportolási szokások, sportmotiváció és elköteleződésvizsgálatok eredményeivel összehasonlítva bizonyos komponensekben eltérés várható a sportperzisztencia-trendek alakulásában, amely szintén további vizsgálódásra ad okot és lehetőséget.

Keywords/Kulcsszavak: sportperzisztencia, kitartás, sport, ökológiai modell

Natia Bendeliani (Eötvös Loránd University). *Higher education teachers' conception of teaching problem-solving.*

Abstract/Absztrakt. Higher education institutions have been attempting to equip students with the skills they will need in their workplace, in response to the challenges faced. Despite the absence of a commonly accepted tool for evaluating higher education learning outcomes, there is a considerable body of research indicating that students struggle to apply the knowledge they gain in university to tackle complex problems encountered in their professional lives (Klegeris, et al.,2017, Scholkmann, Thomassen, 2020, Stentoft, 2017). It is worth emphasizing that developing problem-solving abilities in students requires a shift in how educators conceptualize teaching, including their beliefs and methods(Pratt, 1992, Trigwell, Prosser, 1996).The study has adopted the construct of conceptions of teaching and learning as a theoretical framework. It has been shown that the way teachers approach teaching is influenced by their conceptions, and this is often reflected in their students' learning (Schön, 1991, Gow, Kember, 1993, Kember, Kwan, 2000, Entwistle, Peterson, 2004). While there is empirical evidence supporting this idea, there is a scarcity of research demonstrating how teachers conceive problem-solving and what their self-reported teaching practices are. Identifying this gap, the research aims to develop the construct of teaching problem-solving in higher education, which will have a theoretical application. The conference paper will be based on a literature review conducted to explore gaps and review previous studies in the area, and set research objectives. One other justification for the relevance of this study is that there is a lack of clarity within different instructional models and designs that aim to enhance students' problem-solving skills (Jonassen, 2000). It is unclear how teachers involve students in the process of problem-solving, how they define what a problem is, and how they conceive of their roles while designing instructional activities (Merriënboer, et al., 2019, Jonassen, et al., 2008). Conducting a qualitative study will help to identify the alignment between teachers' conceptions and approaches to teaching problem-solving. If deficiencies are identified, this study will set future objectives for academics to provide appropriate training for teachers.

Keywords/Kulcsszavak: teachers' conception, teaching problem- solving, conception of teaching, student's problem solving skills

Ugrai János (Tokaj-Hegyalja Egyetem). *Pest mint „torz iskolaváros" jelentősége az akadémikusok kinevelésében a 19. század közepéig.*

Abstract/Absztrakt. Közismert, hogy a Magyar Királyság a reformkorban fővárost váltott. Ekkor már Pest városa egyre nagyobb erővel töltötte be politikai, gazdasági és kulturális értelemben is az ország központjának a szerepét. Ugyanakkor különösen oktatási téren inkább még csak körvonalazódott Pestnek az a minden tekintetben megkerülhetetlen jelentősége, amely a dualizmus korától máig jellemzi a hazai településhierarchiát. A pesti oktatási kínálat távolról sem volt bőséges és kiegyensúlyozott, annak ellenére, hogy az ország egyetlen egyeteme már itt működött.

A megerősödés sokrétű folyamatát mindenképpen elősegítette a tudós mozgalom kibontakozása. A nem egészen kétszáz éve alapított Magyar Tudós Társaság, a későbbi Magyar Tudományos Akadémia olyan erővel vonzotta Pestre a legkiválóbb elméket, ami önmagában is döntő befolyást gyakorolt a magyarországi nagyobb városok egymáshoz viszonyított pozícióira, erősorrendjére. Ez már az első akadémikus generáció esetében is kimutatható, jóllehet a reformkori akadémikusok számottevő része – igazán fontos oktatási intézmény hiányában – nem tanult Pesten. Furcsa ellentmondás uralta ezeket az évtizedeket: a tudós elit egy olyan szellemi fővárosban koncentrálódott mind nagyobb erővel, amely távolról sem volt számított szabályos iskolavárosnak.

Az előadásban az akadémikusok első két generációjának (azaz a reformkorban és az 1858-1871 között megválasztott tagoknak) az életútját vizsgálom. A következő fő kérdésekre keresem a választ: Melyek a tudós elit körében a vidékről Pestre vezető tipikus karrierútvonalak? Melyek azok a jellemző tudós életutak, amelyek Pesten kívül, Pesttől függetlenül is eljuttatták az illetőt az Akadémiára? Vannak-e földrajzi (regionális), felekezeti, társadalmi, szakmai–professzionális hovatartozás szerint differenciálódó csoportsajátos jellemzők, amelyek mentén bizonyos körök számára egyértelműen jellemzőbbé vált a Pest felé gravitálás vagy a Pest bűvkörén kívül maradás? Mi olvasható ki az adatokból a pesti egyetem reformkori presztízsére vonatkozóan? A két különböző tudós generáció életút-adatai tükrözik-e, s ha igen, akkor miként körvonalazzák Pest iskolavárosi jellegének teljesebbé és egészségesebbé, koherensebbé válását?

Az előadás egy évek óta folytatott, döntően kollektív biográfiai módszereket felvonultató, szisztematikus gyűjtőmunkára épül, s kiegészíti a vidéki oktatási kínálatot hasonló módon elemző kutatási eredményeket. A kutatást az MTA Bolyai János Posztdoktori Ösztöndíja finanszírozza, illetve a kutatás része az MTA200 jubileumi projektnek.

Keywords/Kulcsszavak: reformkor, akadémiai elit, Pest-Buda

Hegedűs Anita (Szegedi Tudományegyetem). *A határon túli magyar hallgatók kultúrafogyasztási szokásai.*

Abstract/Absztrakt. A határon túli magyar hallgatók kulturális és gazdasági tőkéjét több kutatás is vizsgálta (Pusztai és Nagy, 2005; Erdei, 2005): a szülők végzettsége, magaskulturális fogyasztási szokásai, valamint gazdasági hátterük hatással bírnak arra, hogy a gyermekek Magyarországon folytatnak-e felsőfokú tanulmányokat. Fényes (2004, 2005) a határon túlról érkező magyar hallgatók kultúrafogyasztási szokásait is vizsgálta, melyből kiderült, hogy a hagyományosan magaskulturális fogyasztási lehetőségek közül a múzeumlátogatás érte el a legmagasabb eredményeket. A határon túli magyar hallgatók tekintetében szintén érdemes vizsgálni a lakhelyük típusát, valamint középiskolájuk típusát, mely szintén hatással lehetnek Magyarországon folytatott tanulmányaikra (Csehné Papp, 2012). A jelzett kutatások több környékbeli országból származó hallgatókat vizsgáltak: Romániából, Ukrajnából, Szlovákiából és Szerbiából érkező határon túli magyar hallgatók kerültek be a kutatásokba.

Előadásomban a jelenleg zajló doktori kutatásom egyik részegységét kívánom bemutatni. A Szegedi Tudományegyetem hallgatóinak körében végeztem kérdőíves kutatást: a magyar, a határon túli magyar és külföldi hallgatók kerültek be a vizsgálatba. A kutatás célja a hallgatók kulturális fogyasztásának, múzeumokkal kapcsolatos attitűdjének és a múzeumok mint felsőoktatási tanulási terek lehetőségének feltérképezése. Jelen előadásban a határon túli magyar hallgatókkal kapcsolatos eredmények egy szeletét kívánom bemutatni: kulturális és gazdasági tőkéjüket, szabadidőfelhasználási szokásaikat, magaskulturális fogyasztásukat, múzeumlátogatási szokásaikat.

Felhasznált irodalom:

Csehné Papp Ilona (2012): A hazai felsőoktatásban résztvevő határon túli magyar hallgatók munkaerőpiaci elképzelései. In: Közép-Európai Közlemények 5/2. 188-197. p.

Erdei Itala (2005): Hallgatói mobilitás a Kárpát-medencében. In: Educatio 2005/2. 334-359. p.

Fényes Hajnalka (2004): Kárpátaljai és partiumi felsőoktatási hallgatók anyagi és kulturális tőkéi. In: Educatio 2004/2. 305-308. p.

Fényes Hajnalka (2005): Hallgatók határon innen és túl. In: Pusztai, Gabriella (szerk.): Régió és oktatás európai dimenzióban. Debrecen: Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, 152-162. p.

Pusztai Gabriella – Nagy Éva (2005): Tanulmányi célú mobilitás Magyarország keleti határvidékein. In: Educatio, 2005/2. 360-384. p.

Keywords/Kulcsszavak: kulturális fogyasztás, kultúra, felsőoktatás, múzeum, határon túli magyar hallgatók

Nicole Kasbary (ELTE PPK Education Sciences Doctoral School, Stipendium Hungaricum) and Geza Mate Novak (ELTE BGGYK). *Potential Links of Drama and STEAM Education.*

Abstract/Absztrakt. Drama in Education (DiE) has been a popular teaching technique for an active learning approach for students. It utilizes different forms of art to enhance a students' learning experience in the classroom replacing the traditional teaching approach that significantly do not improve students' education. Drama can encourage students to learn and think critically, improves public speaking, communication, and confidence. The article portrays the use of drama activities in STEAM education by depicting the benefits, advantages, and challenges. This study uses a qualitative approach when collecting data which includes relevant literature, drama activity, and observation. The findings display that drama in education more specifically in STEAM can improve and stimulate students' learning and knowledge in a particular subject. This study also aimed to view 19 higher education students' perspectives of drama activities in STEAM. Two activities were completed during the class and observations were made throughout the process. Furthermore, drama in STEAM stimulated the students and were more enthusiastic about exploring, examining, and learning. Drama activities assisted them to socialize with their classmates and confidence to perform.

References

Leavy, P. (2009). Method Meets Art: Arts-Based Research Practice, The Guilford Press, New York.

Nicholson H. (2005). Applied Drama. Theatre and Performance Practices. Palgrave Macmillan, Basingstoke.

Novák Géza Máté, Horváth Zsuzsanna (2022): Figyelmi szintek megjelenése dráma- és mozgásalapú intervenciókban. In: Zsidó N. A., Lábadi B. (szerk.): Figyelem a gyakorlatban. Akadémiai, Budapest. https://mersz.hu/zsido-labadi-figyelem-a-gyakorlatban//

Sochacka, N. W., Guyotte, K., & Walther, J. (2016). Learning together: A collaborative autoethnographic Exploration of STEAM (STEM+ the Arts) Education. Journal of Engineering Education, Vol. 105, no.1, 15-42. p. DOI: 10.1002/jee.20112

Keywords/Kulcsszavak: Drama in Education, STEAM Education, active learning

Zank Ildikó (Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet). *A beágyazott elemzés relevanciája hallgatói énkép vizsgálata során.*

Abstract/Absztrakt. A kombinált módszertant (Mixed Methods) alkalmazó kutatások fókusza a speciális kutatási helyzet és az abból eredő kutatói kérdések pontosítására, megválaszolására irányuló törekvés, illetve az az implicit elméleti keret, amely meghatározza, hogy a vizsgálat kvalitatív vagy kvantitatív eljárás által vezérelt (Schoonenboom és Johnson, 2017). A kombinált módszertan négy lehetséges kutatástervezési modellje (Creswell és Plano Clark, 2011) közül választásunk a beágyazott felépítésre (Embedded vagy Nested Design) esett, vagyis a kutatás során a kvalitatív és kvantitatív adatok felvétele szekvenciálisan történt, a kvalitatív módszer súlyozottan szerepelt, a kvantifikációs eljárás pedig támogató szerepet játszott (Király et. al 2014). A beágyazott felépítés lehetővé tette, hogy az akciókutatásban részt vevő tanárjelölt hallgatók szakmai énképének változását több szempontból vizsgáljuk meg. Az akciókutatást, mint stratégiát értelmezzük, melynek során a kutatói perspektíva kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a tudományosság (módszertani szigor) és gyakorlatorientáltság (relevancia) közötti szakadék áthidalása (Levin, 2012) egy olyan elvárás, amelynek teljesítése egyben az akciókutatás minőségi kritériumainak megvalósulását jelenti. Feloldva az akció vs. kutatás dualitását, az akciókutatás meta-perspektívikus modellje szerint (Schuiling és Vermaak, 2017) az akciókutatás négy kontextusban és azok metszeteiben zajlik: (1) gyakorlati érték hozzáadása, (2) az intézmények fejlesztése, (3) szakmai fejlődés, (4) az elmélethez való hozzájárulás. Jelen előadásunk az 1-4 kontextusok (a gyakorlati relevancia és a tudományos szigor) metszetében folyó kutatói munkát és annak tanulságait, eredményeit mutatja be. Ennek során a kvalitatív dominanciájú vizsgálatba (a hallgatói reflexiókból konstruált szövegkorpusz elemzése induktív kódolási eljárással) ágyazódott be a másodlagos módszertanként alkalmazott kvantifikációs eljárás (a hallgatók be- és kimeneti tesztelése, a Pszichológiai Immunkompetencia Kérdőív felvétele), melynek eredményeit az elsődleges módszertan adatbázisában értelmeztük (Sántha, 2015). A kombinált módszertan alkalmazása kutatási eredményeink értékelése szempontjából azt jelenti, hogy a kvantitatív adatokat (PIK skálák értékeinek változása) és az azok alapján kirajzolódó tendenciákat a kvalitatív adatgyűjtés és elemzés (szövegkódolás) során kapott kulcskategóriákkal összevetve tudtuk releváns módon értelmezni. Eredményeink interpretációja során feltártuk a kvalitatív (szelektív kódok rendszere) és kvantitatív (PIK skálák értékei) adatok összevetéséből kibontakozó összefüggéseket, pontosítva és értelmezve azokat az akciókutatás folyamán rögzített kutatói/oktatói megfigyelésekkel. Kutatási eredményeinkben tetten érhetők azok a szándékolt hatások, amelyek az akciókutatás beavatkozásai nyomán jöttek létre: a diáknézőpont elmozdulása, a (szakmai) énkép kontextusban és mások által visszatükrözött, önismereten alapuló formálódása, a felelősségvállalás és önfelvállalás nehézségének reflexiós szintre emelése, valamint az alkalmazott kooperatív struktúrák szerepének feltérképezése az érzelmi intelligencia egyes területeinek aktiválásában és a szociális nyitottság növelésében.

Hivatkozások:

Creswell, John W. – Plano Clark, Vicki L. (2011) Designing and Conducting Mixed Methods Research. Sage Publications Ltd., Thousand Oaks.

Király G., Dén-Nagy I., Géring Zs., Nagy B. (2014) Kevert módszertani megközelítések. Elméleti és módszertani alapok. In. Kultúra és Közösség. IV-V. évf. II. szám. pp 95-104

Levin Morten (2012) Academic Integrity in Action Research. Action Research, 10, 2.

Sántha, K. (2015) Trianguláció a pedagógiai kutatásban. Eötvös József Könyvkiadó. Budapest

Schoonenboom, J. – Johnson, R.B. (2017) How to Construct a Mixed Methods Research Design. In.: Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie 69:107–131 https://doi.org/10.1007/s11577-017-0454-1

Schuiling, Gertjan – Vermaak, Hans (2017) Four contexts of action research: Crossing boundaries for productive interplay. In: International Journal of Action Research. April 2017

Keywords/Kulcsszavak: mixed methods, beágyazott elemzés, szakmai énkép, akciókutatás

Jakobovits Lili (Eötvös Loránd Tudományegyetem - Környezetvédelmi szakpszichológia szak hallgató) és Varga Attila (Eötvös Loránd Tudományegyetem). *Az óvodáskorú gyermekek természetélményeinek összefüggései szorongásos tüneteikkel és viselkedéses gátlásukkal.*

Abstract/Absztrakt. Elméleti háttér: Számos kutatás bizonyította, hogy a felnőttek mentális egészsége függ az őket körülvevő környezettől. A zsúfoltság, zaj és más stresszes városi körülmény növelik (APA, 2005), míg a zöldterületek csökkentik (APA, 2005; Hartig, Mitchell, De Vries és Frumkin, 2014) a mentális zavarok kialakulásának kockázatát. A gyermekek mentális egészsége és a természeti környezet közötti összefüggésekről azonban még nagyon kevés kutatási eredmény áll rendelkezésünkre. A kutatás célja: Feltáró jellegű kutatásunk célja feltérképezni, hogy mutatkozik-e összefüggés az óvodáskorú gyermekek által a szabadban töltött idő és a szorongásszintjük, viselkedéses gátoltságuk között. Emellett vizsgáljuk, hogy van-e összefüggés a gyermekek lakóhelyének típusa, családi háttere, szabadtéri tevékenységei és a szabadban töltött idő, illetve a szorongásszint és a viselkedéses gátoltság között. Módszerek: Az online kérdőíves kutatásba 3-7 éves gyermekeket nevelő felnőtteket vontunk be (N=97), akik (egyik) gyermekükre vonatkoztatva válaszolták meg a kérdéssort. A változók mérésére elsőként demográfiai kérdőívet, majd egy, a gyermekük természetélményeihez kapcsolódó kérdőívet, az Óvodáskori Szorongás Skálát (Preschool Anxiety Scale – PAS, Spence, Rapee, McDonald és Ingram, 2001) és a Viselkedéses Gátlás Kérdőívet (Behavioral Inhibition Questionnaire – BIQ, Bishop, Spence és McDonald, 2003) töltötték ki a szülők. Kitekintés: Eredményeink fontos alapot nyújthatnak az óvodáskorú gyermekek mentális egészségének megőrzését és gyógyítását célzó prevenciós és intervenciós programokhoz. Emellett segíthetnek feltérképezni az óvodások és a környezetük közötti viszonyokat, amelyek támpontokat adhatnak mind a szülők, mind pedig az óvodai foglalkozásokhoz a pedagógusok számára. Tekintve, hogy a témában kevés kutatási eredmény áll rendelkezésünkre, kutatásunk segítheti a további kérdések megfogalmazását és megválaszolását.

Irodalomjegyzék:

American Psychological Association. (2005). Toward an urban psychology: Research, action, and policy. Washington, DC: Author.

Bishop, G., Spence, S. H., & McDonald, C. (2003). Can parents and teachers provide a reliable and valid report of behavioral inhibition?. Child development, 74(6), 1899-1917.

Hartig, T., Mitchell, R., De Vries, S., & Frumkin, H. (2014). Nature and health. Annual review of public health, 35, 207-228.

Spence, S.H., Rapee, R., McDonald, C., & Ingram, M. (2001). The structure of anxiety symptoms among preschoolers. Behaviour Research and Therapy, 39, 1293 - 1316.

Keywords/Kulcsszavak: természetélmény, szorongás, óvodáskor

Héreginé Nagy Márta (Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet), Lénárd Sándor (Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, Budapest, Magyarország), Horváth László (Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet) és Rapos Nóra (Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet). *A középvezetők szerepének értelmezése és szervezeti háttere a magyar iskolákban.*

Abstract/Absztrakt. Az elmúlt három évtizedben egyre nagyobb hangsúlyt kapott a pedagógusok tanulásának és folyamatos szakmai fejlődésének vizsgálata és értelmezése (Gurr és Drysdale, 2013; Hargreaves és Fullan, 2012; Stevenson, Hedberg, O'Sullivan, Howe,, 2016). A pedagógusok tanulását egyéni, szervezeti és rendszerszintű tényezők kapcsolatában értelmezik (Lénárd et al., 2020, Boylan et.al, 2018; Clarke és Hollingsworth, 2002; Evans, 2011) rámutatva azok dinamikus kölcsönhatásaira (Rapos et.al, 2022). Az iskolai vezetés kulcsfontosságú a tanárok szakmai tanulása szempontjából, különösen akkor, ha a vezető a tanárok egyéni jellemzőit beépíti a szervezetfejlesztési tevékenységekbe (Robinson, Lloyd & Rowe, 2008; Sagnak et al, 2015). Az intézmény vezetője erősen befolyásolja, hogy mit és hogyan tanulnak a pedagógusok az iskolában (Leithwood, 2006, 2010, Qian et al., 2017, Stoll et al, 2006, Knapp et.al,, 2010). Teszi mindezt a formális tanulási helyzetek kialakításával, a szervezeten belüli bizalom építésével, az egymás közötti tanulási lehetőségek alakításával.

A nemzetközi szakirodalom hangsúlyosan emeli be a vezetői szerepek megosztását a közösségi tanulási folyamatok támogatásában, és a szervezeti tanulásban a középvezetők szerepének fontosságára hívja fel a figyelmet. Kutatások bizonyítják, hogy a középvezetők képesek lehetnek arra, hogy segítsenek a tanáraiknak az új elméleti ismeretek és a helyi gyakorlatok összekapcsolásában, vezethetik a tanárok szakmai tanulását (Soekijad et al. 2011, Stoll et al. 2015, Talbert 2010), horizontálisan és vertikálisan átléphetik a tudáshatárokat és innovatív tanulási környezetet biztosíthatnak kollégáik számára (Battilana et al. 2009, .Hargreaves és Fullan 2012).

Nemzetközi eredmények mutatják, hogy a középvezetés egyedülálló pozíciót tölt be az iskolai szervezetben. Kutatásunk célja értelmezni a „middle leader, middle manager" fogalmát a hazai köznevelési rendszerre nézve, illetve vizsgálni a középvezetés iskolai szerepét egyéni és szervezeti nézőpontból. Kíváncsiak voltunk arra, hogy milyen egyéni és szervezeti tanulási mintázatok azonosíthatók a különböző beosztásban dolgozó pedagógusok (beosztott pedagógusok, munkaközösség-vezetők, felsővezetés) esetén. Jelen van-e egy jól meghatározott középvezetői réteg a magyar iskolákban? Milyen különbségek és mintázatok fedezhetők fel a különböző beosztások és a szervezeti, illetve egyéni kontingencia tényezők mentén az egyéni, illetve szervezeti tanulás dimenzióiban?

Módszertan

A kutatási célok megvalósítása érdekében online felmérést végeztünk magyar pedagógusok reprezentatív rétegzett véletlenszerű mintáján. A kutatás kvantitatív kutatási stratégiát követ, az elemzéshez nagyméretű adatbázist használ. A mintavételezés az általános és középfokú oktatási intézmények rétegzett véletlenszerű mintáján alapult. A minta az iskola fenntartója és mérete tekintetében reprezentatív. A minta 5063 tanárból áll (656 iskolából, minden iskolából legalább 20% vagy 5 tanár). Tekintettel elemzésünk fókuszára, a minta tovább bontható alkalmazottakra (N=3186; ebből 78,5% nő; az átlagéletkor 49,1 év), középvezetőkre (N=983; ebből 84% nő; az átlagéletkor 52 év) és igazgatókra (N=894; ebből 72,7% nő; az átlagéletkor 53,72 év). A kutatás során a résztvevők egy online kérdőívet töltöttek ki, amely a vizsgálatunk szempontjából releváns változókat tartalmazta: szervezeti (iskolatípus, fenntartó, méret) és egyéni (nem, életkor) kontingencia tényezők, egyéni szakmai továbbképzési tevékenységek gyakorisága, a tanulásszervezeti magatartás jellemzői.

Hazánkban a középvezetés iskolai szerepéről ezidáig nem született kutatás, ezért célunk feltárni ezen réteg tanulásának jellemzőit a magyar köznevelési rendszerben, azonosítani hasonlóságait, különbözőségeit a vezetők és a pedagógusok tanulásától, kitérve a két réteg közti híd szerepük jelentőségére. Kutatásunk célja, hogy feltárjuk az egyéni és szervezeti tanulás különböző mintáit a középvezetők egyedi nézőpontjára összpontosítva. Kutatásunkban figyelembe vettük a különböző egyéni és szervezeti kontingenciaváltozókat is.

Eredmények

Eredményeink azt mutatják, hogy az egyéni szakmai fejlődés tényezőit illetően a középvezetés inkább az igazgatókhoz hasonlít, és más mintákat mutat, mint az alkalmazottak, a szervezeti tanulás szempontjait illetően a középvezetés nézőpontja megegyezik az alkalmazottakéval, eltér az igazgatókétól. Az egyéni és a szervezeti tanulási tényezőkkel kapcsolatos különbségek inkább a különböző vezetői szerepekkel, mint az esetleges változókkal hozhatók összefüggésbe. Az egyéb kontingenciaváltozók bevonása homogénebb képet mutatott. Eredményeink alapján kiemelhetjük a középvezetés sajátos helyzetét, amely a szakmai fejlesztők, a szervezetfejlesztők és az iskolavezetés figyelmét is igényli. A sajátos magyarországi kontextust figyelembe véve azonosíthatjuk a szervezeti perspektíva hiányát, valamint a megosztott vezetési gyakorlatok alkalmazásának lehetőségeit a középvezetés értékteremtésének ösztönzésére.

Keywords/Kulcsszavak: középszintű vezetés, szervezeti tanulás, szakmai fejlődés

Forray R. Katalin (Pécsi Tudományegyetem) és Bognár Mária (Pécsi Tudományegyetem). *Intézményalapítás - innováció a felsőoktatásban.*

Abstract/Absztrakt. Amikor az oktatásban történő intézményalapításról beszélünk, elsősorban a közoktatásra gondolunk. A felsőoktatás nehezebben megközelíhető és főként alapítható intézményi rendszernek látszik, hiszen a beiskolázhatók nehezebben megközelíthetők, a tanároknak tudományosan minősítetteknek kell lenniük, a képzési profiloknak egyedinek, mégis elérhetőknek kell lenniük, és így tovább. Mégis van rá példánk, amelyről itt beszélünk. Ma Magyarországon 33 magánegyetem, ill. főiskola működik, a példánk a magán felsőoktatás intézményeinek jelenlegi vezetőjétől származik.

Hazánk egyik első magán főiskoláját 1991-ben két fiatal tanár álmodta meg, majd szűk egy esztendő elteltével megalapították a mai Kodolányi János Egyetem főiskolai elődjét. A hazai felsőoktatásban úttörő jellegűnek számító intézményben száznegyvenheten kezdtek, majd az idő múlásával megsokszorozódott a hallgatói létszám. Ma már három helyszínen – Budapesten Orosházán és Székesfehérváron működik. Tizenkét alapszak, három mesterszak és számos egyéb képzési lehetőség jelzi, hogy jó az irány. Nemzeti Kiválóság Díjban részesült. Elindult egy olyan pályán, ami segít optimalizálni a működést, kihozni a legjobbat a rendelkezésre álló erőforrásokból, védi a környezetét és nagyon dinamikusan reagál az egyre gyorsabban változó kihívásokra. Az idén 30 éves jubileumát ünneplő Kodolányi János Egyetem Budapesten, Székesfehérváron és Orosházán van jelen, de rugalmas távoktatásban a világ minden tájáról vannak hallgatói az intézménynek. A kommunikáció, a gazdálkodás és a turisztikai képzések mellett, a társadalomtudományok és informatika is elérhető, valamint olyan különleges képzések, mint a könnyű - és jazz zenei vagy az üzemmérnök informatikus szak. A hagyományos képzések mellett vannak szakirányú továbbképzések is (mint például az üzleti tréner, a szakfordító vagy a protokoll), valamint nyelvvizsgaközpont is működik a magánintézményben. Az egyetem életét a megújuló innovációs törekvés, a kreativitás kíséri végig, mely az egykori alapító, a jelenlegi rektor, Dr. Szabó Péter Ottó munkásságának köszönhető. Hogyan tudott sikerülni ez az innovatív intézmény? Milyen kapcsolatokra volt szüksége a helyi, majd az országos, sőt határokon átnyúló kapcsolatok kidolgozásához? Hogyan finanszírozható, hogyan alakíthatja ki kapcsolatrendszerét?

Irodalom

Forray R. Katalin - Bogdán Mária: (2022) Egy magánegyetem pályáfutása, avagy miért tudott fönnmaradni a Kodolányi? Polymatheia, XIX. évf. 2022. 1. 2.02.13-23.DOI 10.51455

- Forray R. Katalin & Kozma Tamás (2021): The locals and their new university – A case

study of social innovation. Hungarian Educational Research Journal (HERJ) 11 (2023. 4: 463. 477. DOI: 10.1556/063.2021.00039

- Márkus Edina & Kozma Tamás eds (2019), Learning Communities and Social

Innovations. Debrecen: CHERD & Debreceni Egyetemi Kiadó.

https://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/264196 (Letöltés: 2023.01.16.)

- Dr. Szabó Péter: A KJE nemzetközi brand. http://www.kodolanyi.hu/kv/cikk/dr-szabopeter-a-kje-nemzetkozi-brand-1197 (Letöltés: 2023. 02. 04.)

- Kodolányi János Egyetem https://www.kodolanyi.hu/ (Letöltés: 2023. 02. 03.)

- KSH Oktatás adatok, 2020/2021

https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas2021e/index.html (Letöltés: 2023. 02.03.)

Nemzetköziesítés. Tempus Közalapítvány. https://tka.hu/nemzetkozi/9518/a-felsooktatas-rendszere-magyarorszagon, 2023- (Letöltés: 2023.03.30)

Keywords/Kulcsszavak: felsőoktatási innováció, magánfelsőoktatás, felsőoktatási menedzsment

Bálint Dr. Lampert (Széchenyi István University), Lajosné Dr. Csenger (Széchenyi István University), Viktória Kövecsesné Dr. Gősi (Széchenyi István University), Szilvia Petzné Dr. Tóth (Széchenyi István University) and András Dr. Halbritter (Széchenyi István University). *The examination of the environmental attitudes among the students in Szigetköz.*

Abstract/Absztrakt. Szigetköz is Hungary's largest island, a special region of Europe, with natural and cultural values, national park and nature park areas, which was significantly influenced and is still threatened by the construction of the Bős hydroelectric power plant and the diversion of the Danube. (Guti 2022, Smith et al. 2002) The neighbouring Csallóköz has significant and untapped touristic potential. The vulnerability of environmental elements, the effects caused by anthropogenic activities, and the synergism of these effects must be treated as a matter of priority, so that the people who live there, as well as those who visit it, learn about the functioning of the landscape unit, identify its outstanding importance, and become more sensitive to the processes taking place in nature and the environment. One of the most effective ways of shaping awareness is experience-based and activity-oriented educational work linked to direct experience. (Mónus, 2020)

Within the framework of the INSULA MAGNA project, the sustainability pedagogy research group of our faculty planned and implemented a complex investigation. The aim of our research is to plan our attitude formation actions, our forest school program, as well as the training and further training of teachers based on the situation analysis, with which we can improve the environmental attitudes of the students on the island.

With the complex investigation we carried out, on the one hand we wanted to explore the environmental awareness of schoolchildren living and studying in the region. On the other hand, by examining the pedagogical programs of the schools and by structured written interviews prepared for the headteachers, we wanted to map the sustainability - pedagogical practices of the institutions and their emerging needs.

We used exploratory and processing methods in our research, including document analysis, written interviews, statistical methods and qualitative analysis. The questionnaires were compiled to examine environmental attitudes, knowledge of the place of residence and place identity. (Boncz, 2015)

Based on the answers to the questions in the survey, we can conclude that the students basically have an environmentally conscious attitude. However, their knowledge about Szigetköz is not extensive.

Unfortunately, our assumption that the active participation in life of Szigetköz does not appear in school education, or in the programmes organized by schools, has been confirmed. While Szigetköz offers a lot of programmes that can be implemented in teaching - learning procedures as well as environmental education, schools in Szigetköz and close to Szigetköz do not, or use this opportunity only to a limited extend, based on the students' answers.

Gábor, Guti (2020): Assessment of Long-Term Changes in the Szigetköz Floodplain of the Danube River. In: Bănăduc, D., Curtean-Bănăduc, A., Pedrotti, F., Cianfaglione, K., Akeroyd, J. (eds) Human Impact on Danube Watershed Biodiversity in the XXI Century. Geobotany Studies. Cham. Springer, 215–240. pp.

Ferenc, Mónus (2020): A fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata a közép- és felsőoktatásban. Oktatáskutatók Könyvtára 9., CHERD-H, Debrecen 209 p.

Imre, Boncz (szerk., 2015): Kutatásmódsezrtani alapismeretek. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs 290 p.

Keywords/Kulcsszavak: environemntalpedagogy, education for sustainability, environmental attitude

Rémai Dániel (Nemzeti Közszolgálati Egyetem). *A szimulációs terek szerepe a terrorelhárítási ismeretek oktatásában.*

Abstract/Absztrakt. A terrorelhárítási ismeretek, mint viszonylag új és modern terület oktatása a felsőoktatás keretei között számos kérdést felvet. Egy ilyen új tudományterület esetében kiemelt kérdésként merül fel, hogy melyek azok a már bevált oktatási módszerek, amelyek a leginkább alkalmasak az ismeretek hatékony átadására. A terrorelhárítási ismeretek esetében további dilemmaként merül fel, hogy a terület komplexitása és gyakorlatiassága miatt mely pedagógiai módszerek szolgálják leginkább a tudásmegosztást.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának Terrorelhárítási Tanszéke által alkalmazott módszerek között újdonságként jelenik meg az egyik tanszéki csapat által megálmodott és életre hívott 3S - Simulate – Struggle – Solve elnevezésű felület. Az alkalmazás a probléma alapú tanulás (PBL) elméletére építve jött létre. A tervek szerint a felület érdekfeszítő, valós és releváns intellektuális kutatásba vonja be a tanulókat, és lehetővé teszi számukra, hogy bizonyos szcenáriókból tanuljanak. Számos nemzetközi kutatás igazolta, hogy a diákok hatékonyan sajátítanak el új készségeket és új módszereket PBL applikációkon keresztül. (Barell, Harland, Williams) A PBL tanulási folyamatban való aktív részvétel fokozza személyes fejlődésüket, valamint növeli önbizalmukat és tanulói felelősségüket.

Az általunk megálmodott alkalmazás célja, hogy lehetőséget biztosítson szimulációk készítésére, amelyek a hallgatók számára lehetővé teszik a problémacentrikus feladatmegoldás gyakorlását egyéni vagy csoportos módon. A keretrendszer központja a szimulációs tér, ahol a „játékosok" előre felépített szcenáriók megoldásában vesznek részt és döntéseik alapján előre programozott logikai döntések mentén felépített utakat járnak be. A máguskönyveket idéző feladatok mellett tudástér és egy vizsgákra felkészítő kvíztér is segíti az ismerek átadását. Az alkalmazás terei együtt fejlesztik a kreatív tanulást, az oktatást és a problémamegoldást. Az applikáció használható egyetemi keretek között a biztonság dimenzióira fókuszálva, de az általános iskoláktól, a középiskolákon át az egyedi tréningek világáig alkalmas lehet szimulációk felvázolására és gyakoroltatására. Nemcsak képességek, hanem tudás és gondolkodásmód átadására is alkalmas.

Az előadás a 3S felület fejlesztését, dilemmáinkat és oktatói valamint tanulói gyakorlati tapasztalatainkat hivatott összefoglalni.

-

The higher education education of counter-terrorism, as a relatively new and modern field, give us many unexoected questions. As a new field of science priority question is: which are the proven teaching methods that are most suitable for the effective transfer of knowledge. In the case of counter-terrorism knowledge, which is complex and sprawling an additional dilemma arises: which pedagogical methods are the best to serve knowledge sharing?

A small team from the National Public Service University, Faculty of Law, Department of Counter-Terrorism dreamed the 3S - Simulate - Struggle - Solve interface, which appears as a novelty. The application was based on the theory of problem-based learning (PBL). The interface is designed to engage students in real and relevant intellectual game and allow them to learn from specific scenarios. Many international researches have proven that students effectively acquire new skills and new methods through PBL applications. (Barell, Harland, Williams) Active participation in the PBL learning process enhances their personal development and increases their self-confidence and responsibility.

The main goal of the application we dreamed is to provide simulations that allow students to practice problem-centered task solving individually or in groups. The center of the frame is the simulation space, where the "players" take part in the solution of pre-constructed scenarios. Based on their decisions, follow paths ehich built from pre-programmed logical decisions. In addition to tasks reminiscent of wizard books, there is also a knowledge area and a quiz area to prepare for exams. The application develop the creative learning, teaching and problem solving. The application can be use during university lecture focusing on the dimensions of safety, but it is suitable for general practice of simulations from schools and high schools for individual trainings. It is suitable for transferring not only skills, but also knowledge and way of thinking.

The presentation summarize the development of the 3S interface, our dilemmas and our practical experiences as instructors and students.

Keywords/Kulcsszavak: terrorelhárítás, szimuláció, biztonság, csoportmunka, counter-terrorism, simulation, security, teamwork

Herczegh Judit (Debreceni Egyetem BTK Nevelés és Művelődéstudományi Intézet) és Márkus Edina (Debreceni Egyetem BTK Nevelés és Művelődéstudományi Intézet). *Mémek a Debreceni Egyetemen.*

Abstract/Absztrakt. Az információs társadalom keretrendszere a közösségi médiafelületek segítségével létrehozza azokat a kulturális tartalmakat az online térben is, amelyek a fizikai világban társadalmi csoportokat képesek szegmentálni vagy integrálni. Számos nemzetközi és magyar tudományos kutatás vizsgálja a számítógépek és az internet hatásait a társadalmi struktúrákra, a gazdaságra vagy akár az egyénre, az oktatásra és a felsőoktatásra. Az IKT-eszközök a közösségi média platformjai révén könnyen építhetnek ki társadalmi kapcsolatokat. Dawkins óta foglalkozik a társadalomtudomány a memetika kérdéseivel. A genetikusan örökíthető kulturális elemeink összessége utat mutat a társadalomba illeszkedéshez és a speciális kulturális közegeink azonosításához vagy váltásához. Ugyanakkor Dawkins elméletére és elnevezésére tapadva a mémkultúra kialakulása az információs társadalom mainstream és underground szegmenseiben egyaránt produktív és látványos testet ölt. A mém, mint üzenet képviseli a globális kulturális egységtudatot és ugyanakkor csoportokat szegmentál mind az alkotók, mind az értelmezők körében. Előadásunkban bemutatjuk a mémek kulturális és társadalmi jelentéstartalmait, értelmezési keretlehetőségeit egy speciális szegmenshez kapcsolódóan, az oktatás keretrendszeréhez kapcsolódó mémoldalakon keresztül. Az oktatási tartalmú mémoldalak közösséget teremtenek a képzési szintek szereplői között, azonos jelentéstartalmuk, szimbolikájuk összekapcsolja az oktatás gondolatvilágát, strukturálja azt és képes egy online közösségen keresztül az azonosság és összetartozás erejét hordozni. Nézetünk szerint a mém egyaránt eleme lehet egy globális kulturális üzenettartam megteremtésének, mely közös társadalmi értékeket azonosít és teremt, ugyanakkor képes csoportokra bontani a társadalom tagjait ezen kulturális elemek értelmezése és adaptálása során egy azonos képi és szövegvilág bemutatásával. Célunk a mémmé formálódás bemutatása egy speciális terep, a Debreceni Egyetem Memes oldalon keresztül, egy alulról szerveződő hallgatói közösségi mémoldal, amely a Debreceni Egyetem hallgatóit és munkatársait célozza közös értékek és tartalmak alakításával.

Keywords/Kulcsszavak: mémek, online kommunikáció, online kultúra

Péter Négyesi (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola).
Examining the lack of adaptivity in the most common e-learning systems in Hungary.

Abstract/Absztrakt. The challenge of learning is not only to make resources available to everyone, anywhere, anytime and in different formats, but also to offer learning in the right place, at the right time and in the right way (Fischer, 2001). As a result, research is placing increasing emphasis on distance learning, and e-learning in particular, to improve learner performance and satisfaction (Colchester et al., 2016).

From this perspective, contextualization of learning is a new paradigm of adaptive systems to address traditional learning constraints (Alshammari et al., 2014) that are no longer able to provide interactivity, real-time execution, self-control, personalization of educational content, adaptive presentation format and learning navigation. Adaptive systems aim to transform traditional approaches to learning to meet the needs of learners (Essalmi et al., 2010).

E-learning platforms are constantly changing; they have transformed the daily lives of teachers and students. There is a need for a methodological, systemic study of e-learning platforms to define their dimensions, specifications and the basic criteria for their evaluation. Despite the fact that many e-learning systems (e.g. MOOC, Moodle, Pegasus) currently exist on the Internet, they generally present the same material to all students without taking into account individual differences (Négyesi et al., 2021).

Although a number of systems have been introduced which take into account learning styles, there is a lack of comprehensive comparative evaluation. To overcome this gap, I am attempting to conduct mixed-methods research with the main aim of conducting a comparative study of the most widely used e-learning systems in Hungary from the perspective of their lack of adaptability. Another aim is to support teachers in choosing the most suitable platform for their needs, so that they can make the most of the opportunities offered by digital pedagogy. In addition, I have no hidden agenda to clearly justify the existence of my new adaptive e-learning system, which is currently under development.

The overview will focus mainly on the different parameters that can be used to make an e-learning system adaptive. I chose the QWS approach for the evaluation, as differentiated results highlight the strengths and limitations of the platforms. I adapted the approach by assessing the core criteria in a preliminary evaluation phase. These minimum criteria cover three general usage requirements: active community, stable development status and good documentation of the platform. The fourth criterion covers the didactical purpose and implies that the platform should be used for content rather than communication functions. the platform focuses on the presentation of the content. The QWS method is based on the use of symbols, a list of criteria and weights. There are six quality importance levels for weighting, but I use only five of them: * = Very good, # = Good, + = Medium, | = Poor, 0 = Very poor/not available (Négyesi, 2021). The weight of a criterion determines the range of values that the platform platform performance can be measured. Then I used stratified probability sampling to interview high school and university teachers in the form of an online semi-structured interview on each platform (N=154).

I have analysed the results on a platform-specific basis, and overall Moodle is considered the best platform in terms of adaptation issues, although it should be stressed that SAP LSO achieved the "best" result for the adaptivity attribute. The results of my study show that none of the systems under investigation exhibits the required level of adaptivity, thus justifying the development and implementation testing of a new adaptive e-learning system.

I have set 31 August 2023 as the deadline to achieve my long-term goal, the primary aim of which is to support teacher colleagues in choosing the most suitable platform for their needs by preparing a methodological recommendation.

Bibliography:

M. Alshammari, R. Anane, and R. J. Hendley, “Adaptivity in ELearning Systems,” in 2014 Eighth International Conference on Complex, Intelligent and Software Intensive Systems, 2014, pp. 79–86.

K. Colchester, H. Hagras, D. Alghazzawi, and G. Aldabbagh, “A Survey of Artificial Intelligence Techniques Employed for Adaptive Educational Systems within E-Learning Platforms,” J. Artif. Intell. Soft Comput. Res., vol. 7, no. 1, pp. 47–64, 2016.

F. Essalmi, L. J. B. Ayed, M. Jemni, Kinshuk, and S. Graf, “A fully personalization strategy of E-learning scenarios,” Comput. Hum. Behav., vol. 26, no. 4, pp. 581–591, Jul. 2010.

G. Fischer, “User Modeling in Human–Computer Interaction,” User Model. User-Adapt. Interact., vol. 11, no. 1–2, pp. 65–86, Mar. 2001.

P. Négyesi, I. Oláhné Téglási, and R. Racsko, “Pros & cons of e-learning environments from an adaptivity perspective“ Convergence Education Review 7: 2 pp. 45-54. , 2021.

Keywords/Kulcsszavak: e-learning, adaptivity, adaptive e-learning, lack of adaptivity, QWS method

Zank Ildikó (Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet) és Mrázik Julianna (Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet). *Én-központú hálózatok elemzése a tanítási tevékenységről való vélekedés aspektusából.*

Abstract/Absztrakt. Az én-központú hálózatok elemzése hálózati síkon és a kapcsolatok vizsgálatának terén is megvalósítható módszer, amelyben megmutatkozik a kvantitatív és kvalitatív szemlélet kombinálása. Hálózati síkon feltárhatók a nominális adatok jellemzői (hálózat nagysága, kapcsolatok gyakorisága) a kapcsolatok síkján elemzés tárgya az én és a hálózati szereplők közötti viszonyok tulajdonságai [1]. A strukturált, nem sztenderdizált hálózatkártya a koncentrikus körök módszerét (hierarchical mapping technique) [2] alkalmazza adatok kinyerésére, ahol a vizsgálati alanyok az „én" szó körül elhelyezkedő körökbe helyezik el számukra fontos személyek, csoportok neveit, nem korlátozva a beválaszthatók körét [3]. Kutatásunkban ezen eszköz alkalmazásával tanárképzésben résztvevő hallgatóknak a "tanítási tevékenység"-hez való viszonyát tettük vizsgálat tárgyává. A vizsgálatba, kényelmi mintavételezéssel tanári felkészítésben a Tanulás és tanítás című elméleti kurzusra járó, másodéves (27 fő) és hatodéves, az összefüggő tanítási gyakorlaton résztvevőket (11 fő) vontuk be, összesen 38 főt. Az adatok felvétele 2023 tavaszán történt a strukturálatlan hálókártya segítségével, melyen a résztvevő illusztrálta a tanítási tevékenységgel kapcsolatos gondolatait úgy, hogy a papírlap közepén látható fogalom köré tetszőleges számú koncentrikus kört rajzol, majd ezekbe a körökbe írja be azokat a tanításhoz kapcsolódó gondolatait. A középső körtől való távolság az adott fogalom fontosságát mutatja. Második lépésben arra kértük a tanárjelölteket, hogy egyoldalas word dokumentumban kommentálják és indokolják a hálózatkártya létrehozásának menetét. Az így létrejött szövegkorpuszok (reflektív esszék) elemzése (második fázis) biztosítja a módszertani triangulációt [1]. Adattisztítás után táblázatban összesítettük a különböző rangú körökbe írt fogalmakat (belső körtől kifelé haladva), így létrehozva az elemzési korpuszt, amelynek szószintű vizsgálata 566 elemen interkódolással történt deduktív logika mentén, így biztosítva a belső megbízhatóságot. A hálózatkártyák elemzésének két fázisából jelen előadás az első fázis első részének eredményeiről ad áttekintést, amely az önreflexió rétegezettségét szemlélteti intraperszonális szinten, vagyis a körökben megjelenített fogalmak „én"-től való távolságát, irányát és egymáshoz pozicionálását analizálja. Az adatok feldolgozása során, ugyanazon elemzési keret alkalmazása mellett (az első három körre vonatkozóan) külön kezeltük a másodéves és a hatodéves tanárjelöltek válaszait. Az „én"-hez legközelebbi első körben elsősorban pozitív (tanári) szerep attribútumok mutatkoznak meg fogalmi szinten (pl. önreflexió, motiváció, empátia) melyek azonban nélkülözik az időbeliséget és az „én"-re vonatkoztatást. Ez a hatodévesek esetében egyfajta optimista jövő-orientált szemlélettel egészül ki (life-long learning, fejlődés). A második körben megjelenő fogalmak három csomópontot rajzolnak ki: naív/rögzült nézetek, negatív töltetű kifejezések (unalom, fásultság) valamint a tanítási tevékenység közegbe helyezése (szülők, szociális háttér). A hatodévesek jellemzően egyetemes értékeket (tisztelet, erkölcs, példamutatás, gondoskodás) és az iskolai gyakorlatból adódó általános tapasztalataikat (élmény, újdonság, izgalom) fogalmazzák meg.

Végül a harmadik körben (az „én"-től távolodva) mutatkozik meg a munka világában való eligazodás fogalomrendszere: az iskolai környezet (iskola, tanóra, munkaidő) és a tanári tevékenység attribútumai (értékelés, ellenőrzés, büntetés, jutalmazás). Elemzésünk egyik megállapítása, hogy a naív nézetek vélhető felülírása megtörtént a kognitív szinten, de nem interiorizálódott. Erre utalnak a tanárjelöltek által mindvégig használt referenciális, eltávolító (önmagára nem vonatkoztatott) nyelvi alakzatok. A tanári létet főképpen cselekvésnek, tevékenységek sorának tekintik, a tanárság, mint szerep csak halványan körvonalazódik.

A kutatás eredményeként azt várjuk, hogy a tanárjelöltek én-központú megnyilatkozásai a tanítási tevékenységről hálózatkártyák segítségével elemezhetővé és ily módon még inkább jellemezhetővé válnak, valamint közelebb visznek tanítással kapcsolatos gondolkodásmódjuk feltárásához. Számozással, kvantifikációs eljárásokkal, kombinált kódolással tettünk különbséget a hálózat csomópontjai között, igy rendszerezve a kártyák tartalmi elemeit. Majd a második fázisban a kommentárok (reflektív esszék) szövegadatainak feldolgozása mentén teljesedik ki az elemzés. A kutatás távolabbi célja az én-központú hálózatkártyának, mint eszköznek validálása neveléstudományi környezetben.

[1] Sántha K. (2016) Én-központú hálózatok kvalitatív elemzése.

[2] Hollstein, B. - Pfeffer, J. (2010) Netzwerkkarten als Instrument zur Erhebung egozentrierter Netzwerke.

[3] Pléh Csaba (2014): Az ént körülvevő hálózatok meghatározói. Kognitív, evolúciós és szociálpszichológiai mozzanatok.

Keywords/Kulcsszavak: én-központú hálózatok, tanítási tevékenység, hálózatkártya, koncentrikus körök módszere

Kónya Réka (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sporttudományi Intézet). *A prevenció szerepe az utánpótláskorú kézilabdázók edzésmunkájában.*

Abstract/Absztrakt. A versenysportra jellemző magas szintű követelmények miatt elengedhetetlen az edzések során rendszeres egészségtudatos és prevenciós tevékenység alkalmazása. Fontos, hogy a tehetséggondozás során végig, de kifejezetten már az utánpótlás-nevelésben is kiemelt hangsúlyt kapjon a célirányos és tudatos preventív edzésmunka. A preventív edzés a kézilabda sportágban is kiemelten fontos, mivel egy dinamikus, sok futással, ugrásokkal, cselezésekkel, esésekkel és test-test elleni küzdelemmel tarkított játékról van szó. Mivel a teljesítménykényszer miatt a játék közben a gerinc deréktáji része jelentős igénybevételnek van kitéve, így az edzőknek az edzések tervezésekor kiemelt hangsúlyt kell a sérülésmegelőzésre fektetni.

A kutatás célja annak bemutatása, hogy egy prevenciós mozgásprogram miként építhető be utánpótláskorú lány kézilabdázók edzésmunkájába. Fiatal kézilabdázók (N=24, 14,5±3,2 év) vettek részt a hathetes sportpedagógiai intervencióban, amely során a Magyar Gerincgyógyászati Társaság tartásjavító tornájának 12 tesztgyakorlatával mértük fel a mély hátizmok állapotát (1 pont a jó kivitelezés, 2 pedig a rossz). A sportolókat két csoportra bontottuk, 12 fő tartásjavító mozgásprogramot végzett (TM), amelyet a bemelegítés részeként heti kétszer teljesítettek. A Kontroll csoport (K) (n=12) ilyen jellegű gyakorlatokat nem végzett, egyébként az edzések tartalma a két csoport tekintetében megegyezett. A tartásjavító tesztgyakorlatokat hat hét elteltével megismételtük mindkét csoportnál. Az eredményeket (1. és 2. mérés) páros t-próbával hasonlítottuk össze.

Eredményeink alapján elmondható, hogy az első mérésnél a két csoport között nem volt lényeges különbség (TM=1,47±0,23; K=1,49±0,1). A hathetes mozgásprogramot teljesítő TM csoport eredménye a második mérésekor 1,26±0,16-ra ($p<0,01$), míg a K csoport tagjainak eredménye 1,41±0,15-re ($p<0,05$) fejlődött. A kiindulási értékekhez képest hat hét elteltével az összesített pontérték-átlagok szignifikánsan jobbak voltak mindkét csoportnál, de a TM csoport tagjainál jelentősebb mértékű volt a fejlődés. A K csoporthoz viszonyítva szignifikánsan jobb eredményt ért el a TM csoport ($p<0,05$). A TM csoport három tesztfeladatban is tudta csökkenteni a csoportátlagot, melyek a hát és a csípő feszítő izmainak erője (1,42±0,51 vs. 1,00), a has izmainak felülről indított ereje (1,08±0,29 vs. 1,00), valamint az ágyéki gerinc hátra hajlítása (1,25±0,45 vs. 1,00). A K csoport szintén mutatott fejlődést a hát és a csípő feszítő izmainak erővizsgálatánál (1,50±0,52 vs. 1,17±0,38).

Az eredmények arra mutatnak rá, hogy az utánpótlásnevelés során fontos a rendszeres prevenciós tevékenység tervezése és beépítése a sportágspecifikus edzésmunkába. A gerinc épsége és a deréktáji bántalmak megelőzése, egyúttal a tehetséggondozás sikeressége érdekében lényeges erre a részre specializált mozgásanyag beiktatása a mindennapos edzésekbe. Az utánpótlásban dolgozó edzőknek kiemelt szerepük van ennek megvalósításában, melyhez megfelelő tudás és szándék szükségeltetik. Kiemelt jelentőségű, hogy az edzőképzés és -továbbképzés tartalmazza a különböző lehetőségeket a sérülésmegelőzés különböző területeire és formáira.

Keywords/Kulcsszavak: edző szerepe, prevenció, mély hátizmok, kézilabda

Pergelné Remete Eszter (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK PPI Szombathely), Schrőter Petra (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK PPI Szombathely), Pachner Orsolya (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK PPI Szombathely) és Aranyi Gábor (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK PPI Szombathely). *Okoseszköz-használat jellegzetességei kisgyermeket nevelő szülők esetén.*

Abstract/Absztrakt. Az okoseszközök jelenléte mindennapjaink szerves része. Használatuk gyakorta megzavarja szemtől szembeni társas érintkezéseinket, mely jelenséget újabban találóan a technoferencia kifejezéssel írnak le.

Folyamatban lévő online kérdőíves adatgyűjtésünk keretében 0-24 hónapos korú kisgyermekek szülei töltenek ki okoseszközhasználati szokásaik feltérképezésére szolgáló saját szerkesztésű mérőeszközöket. A szülő-gyermek interakció megzavartságának önbevallásos megítélése a DISRUPT skála kérdéseivel történik, a szülői csecsemő- és kisgyermek gondozási elvek feltérképezésére a Magyarországon most validálásra kerülő BCQ-H (Csecsemőgondozási Kérdőív magyar változata) kérdőívet alkalmazzuk.

Előzetes eredményeink alapján (N=320) a nemzetközi szakirodalmi adatokhoz hasonlóan a csecsemőt és kisgyermeket nevelők szülők (elsősorban édesanyák) okoseszköz-használatának napi átlaga több, mint 4 óra (átlag: 252 perc, szórás: 140 perc), mely a hazai felnőtt minta eredményei tükrében magas-átlagosnak mondható az életkor figyelembe vételével (KSH, 2021). A szülők elsősorban közösségi média felületek használatára, majd olvasásra és telefonálásra használják készülékeiket. A technoferencia önbevallásos megítélését a nemzetközi átlaghoz hasonlóan tapasztaltuk. Az okoseszköz-használat különböző módjai úgy tűnik eltérő mértékben zavarják meg a szülő-gyermek kapcsolódást, valamint eltérő gondozói attitűdökkel párosulnak a szülői beszámolók alapján.

Keywords/Kulcsszavak: technoferencia, okoseszköz-használat, csecsemőgondozás

Kasza Georgina (TPF), Hörich Balázs (Kutató) és Dr. Halász Gábor (Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK). *A pedagógusok szakmai fejlődésének, az iskola tanulószervezeti viselkedésének és néhány, kiválasztott oktatási program kapcsolata.*

Abstract/Absztrakt. A pedagógusok szakmai fejlődése és tanulása „ernyőfogalom", „személyes és kontextuális tényezők komplex és dinamikus hatásrendszerének eredményeként jön létre, okai szerteágazóak, egyéni és társas (vö. társas és hálózati tanulás) helyzetekben (tanulási tevékenységekben), gyakran nem tudatosan és észrevétlenül megy végbe (vö. formális, informális, nonformális tanulás, konstruálás, önszabályozás, tervezettség), vagyis nem szűkíthető előírt, szándékolt és szűk értelemben vett szakmai feladatvégzéshez (vö. személyes identitás hatása a szakmai identitásra) kötődő tevékenységekben való részvételre, eredménye tartós és multidimenziós változás, mely egyedi mintázatokkal jellemezhető, és a tanári életpálya egészében értelmezendő" (Rapos és mtsai., 2022. pp 54). Utóbbi paraméterek kapcsán a korábbi szakirodalmi elemzés rámutatott, hogy a 1) folyamatos szakmai fejlődés és tanulás (továbbiakban FSZF) nem lineáris folyamat a pedagógusi életpályában, 2) az egyéni tényezők nagy hatással vannak az FSZF-re, ráadásul 3) az iskola szervezeti dimenzióinak hatásai ezeket az egyéni tényezőket közvetítik és mediálják (Rapos és mtsai., 2020, 2022). Az iskola szervezeti keretei nemcsak azok elsődleges formáiban (pl. iskolatípus, méret, fenntartó stb.) lehetnek fontosak, hanem úgy is, hogyan jelenik meg a pedagógusok szakmai fejlődésének támogatása a szervezeti kultúrában (Lénárd és mtsai., 2022). Ezt a támogatási szervezeti kultúrát kívánja megragadni a tanulószervezeteket leíró koncepció, ami differenciált formájában hét dimenzió segítségével képezi le a szervezetek működését (Örtenblad 2015, Marsick és Watkins 2003, hazai adaptáció Horváth, 2019).

Az oktatási rendszer nagyrészt statikus pedagógiai, módszertani kereteit időszakos vagy tartós impulzusok, oktatási beavatkozások mozgatják. Ezek az oktatási beavatkozások irányulhatnak a jelenlegi gyakorlatok konzerválására, illetve modernizálására egyaránt. Utóbbiak esetében a leggyakrabban valamilyen módszertani megújulást célzó program implementációjának sikeressége határozza meg azt, hogy a beavatkozás eléri-e a kívánt célkitűzést. A sikeres implementáció több tényezőn múlik, és ezek közül az egyik legfontosabb, hogy a beavatkozásban résztvevők – akár egyénileg, akár szervezeti szinten – mennyiben nyitottak a változásra, mennyiben képesek igazodni a beavatkozások által megkövetelt rutinok felülírására. Ez az igazodás egyszerre jelent tanulási igényt, hajlandóságot és képességet.

Az elemzés fókuszában a különböző oktatási programokban való részvételnek, az iskolák tanulószervezeti viselkedésének, valamint a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének kapcsolata áll. Az előadás keretében arra adunk választ, hogy milyen kapcsolat figyelhető meg a pedagógusok egyéni folyamatos szakmai fejlődése és intézményük (iskolájuk) tanulószervezeti viselkedése között annak figyelembevételével, hogy a szervezet érintett-e valamilyen speciális oktatási beavatkozásban, fejlesztési/működési programban (pl. uniós fejlesztési program, Sakkpalota-program). Az elemzés kiindulásaként azt feltételeztük, hogy azokban az iskolákban, ahol megvalósulnak oktatási beavatkozások, ott mind a tanulószervezeti viselkedés, mind pedig a pedagógusok egyéni szakmai fejlődése nagyobb aktivitást mutat; sőt, a tanulószervezeti és egyéni fejlődési aktivitás is szorosabb kapcsolatot jelez. Nem feltételeztük azonban azt, hogy a programokban való részvétel okozza a magasabb aktivitást, hiszen könnyen elképzelhető, hogy a programokban való részvétel pont e magasabb aktivitásból fakadó nyitottság okozata – hipotézisünk tehát az volt, hogy a beavatkozási programok együtt járnak a tanulószervezet és az egyéni fejlődésre törekvés kiteljesedésével, ezzel ágyazva meg a sikeres implementációnak. További hipotézisünk, hogy e hármas kapcsolatot befolyásolják az iskolai szervezet alapvető tulajdonságai, így az iskola típusa, fenntartója szerint eltérő mintázatok láthatók.

A fenti elemzéshez kapcsolódóan 2022 második felében került sor a MoTeL-kutatás adatbázisának, a KIR-STAT, az OKM és a KSH adatbázisainak néhány, kapcsolódó változó mentén történő összekapcsolására. Az elemzés során a leíró statisztikai elemzések mellett, ANOVA-, valamint lineáris regressziós elemzések alkalmazásával kerestük a választ a vizsgált három tényező kapcsolatára, valamint a kapcsolatukat befolyásoló egyéb strukturális tényezők azonosítására.

Annak ellenére, hogy a vizsgált hipotézisünk nem igazolódott, – hiszen bár a pedagógusok egyéni tanulási aktivitása és a tanulószervezeti viselkedés között relatíve szoros kapcsolat figyelhető meg, az oktatási programokban való részvétel, iskolai szakmai hálózatokban betöltött szerep nem befolyásolja érdemben ezt a kapcsolatot, – az elemzés számos olyan tényezőt azonosított, amely hozzájárulhat a célzott beavatkozások eredményes megvalósításához.

Keywords/Kulcsszavak: oktatási programok, tanulószervezeti viselkedés, a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődése

Rigóczki Csaba . *Összeáll a kép - a Természettudomány integrált tanításáról.*

Abstract/Absztrakt. A Nemzeti alaptantervben is, az általános és a középiskola kerettantervekben is megjelent a természettudományok integrált oktatására vonatkozó lehetőség/elvárás. Cikkünkben áttekintjük ez tudományos érvekkel mennyiben igazolható, és nemzetközi példákkal mennyiben alátámasztható. A konstruktivista pedagógia lényege, hogy az ismeretanyagok úgy épülhetnek a kognitív térbe, ha ott van rá „fogadókészség", az elemek egymásra épülnek. Megvizsgájuk, hogy a természettudománynak a tantárgyakra szabdaltsága, vagy az integrálása szolgálja a konstrukciót. Mindeközben a hazai pedagógiai gyakorlattól idegen és talán ezért a pedagógustársadalom ellenállását váltja ki ez az elv – ennek a társadalmi attitűdnek viszonylag gazdag (és friss) a szakirodalma.

Az új rendszer különféle pedagógiai helyzeteket teremt 5-6, 7-8, 10. évfolyamokon, amit helyes külön elemeznünk. A tananyag szempontjából és a diákság motiváltsága szempontjából is lényegi a különbség, de a pedagógusokkal szembeni elvárásban is differenciát a kép.

Ugyancsak ellentmondásos az elv, ami a 3-4. évfolyamok környezetismeretét és az 5-6. osztályok természettudományát köti össze. A kerettanterv ugyanis közel egyforma, néhol szó szerint meghegyező követelményt fogalmaz meg, azzal a kitétellel, hogy előbb a kompetenciákra, később az ismeretekre fókuszáljon a pedagógus. Mit jelent ez a küldetés? Lehet-e természettudományos kompetenciát fejleszteni ismeret nélkül, és fordítva. Van-e ilyen egymásra épülésnek realitása a neveléstudomány és a pedagogicum szintjén? Helyes-e a hipotézis, hogy a nyolc- és hatosztályos gimnáziumok ebből a szempontból többszörös előnyben vannak?

Tanulmányunkban a fent említett felvetések és kérdések a jogszabályi háttér, a tananyagok és a tankönyvi háttér, illetve a pedagógustársadalom fogadókészsége (ellenállása?) tükrében kerül elemzésre.

Keywords/Kulcsszavak: Természettudomány, környezeti nevelés, konstruktiv pedagógia

Keczer Gabriella (Szegedi Tudományegyetem). *A portugál felsőoktatási reform és a magyar egyetemi modellváltás összehasonlító elemzése.*

Abstract/Absztrakt. Az előadás a 2007-es portugál felsőoktatási reformot (Regime Jurídico das Instituições de Ensino Superior -- RJIES) és a 2020-ban indult hazai egyetemi modellváltást hasonlítom össze. Európában – a jóval szűkkörűbb finnországi „alapítványosodáson" kívül, mely mindössze két egyetemet érintett – kizárólag Portugáliában alakultak át korábban költségvetési intézményként működő egyetemek alapítványokká, vagyis ez az ország rendelkezik szélesebb körű tapasztalatokkal a tulajdonosi-irányítási struktúra átalakítását illetően. Így a portugál reformmal való összevetés érdekes és tanulságos lehet a hazai modellváltás esetleges folytatása, illetve a kuratóriumoknak az Európai Unió által kikényszerített átalakítása szempontjából. A portugál reform elindítása óta eltelt idő arra is alkalmas, hogy hosszabb távon vizsgáljuk az átalakítások utóéletét és hatásait.

A vizsgálat kutatási előzményének tekinthető a Hungarian Education Research Journalben megjelent tanulmány a portugál reformról , valamint a Modellváltás a magyar felsőoktatásban című OTKA kutatás eddigi eredményei.

Az elemzés elméleti kereteként egyrészt az egyetemi kormányzási modellek, másrészt az európai felsőoktatás-irányítási trendek szolgálnak (Bleiklie, Kogan 2007; Capano et al. 2016; Pruvot, Estermann 2018; Trakman 2008, Carvalho 2018; Stensaker, Harvey 2001; van Kersbergen, van Waarden 2004; Teichler 2019; Goedegebuure et al. 1993, Gornitzka et al. 2017; Cornforth 2003; Kretek et al. 2013).

Az összehasonlítás kitér a reformok tartalmára, kiterjedésére, a megvalósítás módjára és a tulajdonosi forma átalakításának hatásaira. A desk research keretében a szakirodalmi forrásokon túl jogszabályok, kormányzati és intézményi dokumentumok elemzésére került sor.

Az összehasonlító elemzés legfontosabb megállapításai a következők: A portugál és a magyar modellváltásról szóló döntés eltérő indíttatásból, bár hasonló politikai környezetben született, és az átalakítással kapcsolatosan kommunikált várakozások között is felfedezhetők azonos motívumok. A reform tartalma és kiterjedése alapvetően különböző, és jelentős eltérést mutat az új irányító testület (board, kuratórium) felhatalmazása is. A portugál reform legfontosabb tanulsága pedig az, hogy a gazdasági kényszerhelyzet nagymértékben erodálja az alapítványi formától remélt intézményi függetlenség jelentőségét.

Irodalom:

Bleiklie, I. & Kogan M. (2007). Organization and governance in universities. Higher Education Policy 2007. 20, 477–493.

Capano, G., Regini, M. & Turri, M. (2016). Changing Governance in Universities: Italian Higher Education in Comparative Perspective. London: Palgrave MacMillan Higher Education Policy 2007. 20, 477–493.

Carvalho, T. (2018). Academic Perception of Governance and Management. In J. C. Shin, P. Teixeira (Eds.): Encyclopedia of International Higher Education Systems and Institutions. Dordrecht: Springer.

Cornforth, C. (szerk.) 2003. The governance of public and non-profit organizations: What do boards do? Routledge studies in the management of voluntary and non-profit organizations. London, Routledge

Goedegebuure, L., F. Kaiser, P. Maassen, L. Meek, F. van Vught, & E. de Weert (2013). International perspectives on trends and issues in higher education policy. In L. Goedegebuure, F. Kaiser, P. Maassenet al. (Eds): Higher Education Policy. An international perspective. Oxford: IAU & Pergamon Press.

Gornitzka, A., Maassen, P. & de Boer, H. (2017). Change in university governance structures in continental Europe. Higher Education Quarterly 2017;71. 274-289.

Kretek, P. M.; Dragsic, Zarko; Kehm, Barbara M. 2013. „Transformation of university governance: on the role of university board members.” Higher Education 65. évf. 1. sz. 39–58.

Pruvot, E. B. & Estermann, T. (2018). University Governance: Autonomy, Structures and Inclusiveness. In: Curaj, A. et al. (Eds.): European Higher Education Area: The Impact of Past and Future Policies. (pp. 619-638.) Berlin: Springer International Publishing.

Stensaker, B. & Harvey, L. (2001). Accountability in higher education. New York: Routledge.

Teichler, U. (2019). Steering in a Modern Higher Education System: The Need for Better Balances between Conflicting Needs and Expectations. International Centre for Higher Education Research. Kassel. https://www.uni-kassel.de/forschung/incher/publikationen/incher-working-papers/no-11-u-teichler-2019-steering-in-a-modern-higher-education-system

Trakman, L. (2008). Modelling university governance. Higher Education Quarterly, 62:1-2. 63–83.

van Kersbergen, K., F. & van Waarden (2004). Governance' as a bridge between disciplines: Cross-disciplinary inspiration regarding shifts in governance and problems of governability, accountability and legitimacy. European Journal of Political Research 2004/43, 143-171.

Keywords/Kulcsszavak: modellváltás, alapítványi egyetem, felsőoktatási reform

Bencze Ádám (Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program). *A gyermeket nem tervező fiatalok jellemzése a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 adatbázisa alapján.*

Abstract/Absztrakt. A fejlett világ nagy részén a társadalmaknak – köztünk hazánknak is – fogyó népességgel, elöregedő közösségekkel kell szembenézniük, melynek számtalan oka van a felgyorsult, posztmateriális, posztmodern, posztindusztriális világunkban. A tervezett gyermekszámok és a ténylegesen megszületett gyermekek száma közötti eltérésnek, valamint a fiatalok alacsony gyermekvállalási hajlandóságának az okai komplex elemzéseket kívánnak (Tóth 2012, Kapitány - Spéder 2018, Mihályi 2019, Koncz 2019, Pulay 2020). Előadásunkban ezeknek az okaira keressük a választ Durkheim öngyilkosságról szóló monográfiájának a logikáját alapul véve a gyermekvállalást nem tervező fiatalokat a középpontba állítva (Durkheim 2003). Az elméleti részben a gyermekvállalást érintő globális változásokat fogunk felvázolni, melyek alapvetően befolyásolják a fiatalokat. A feltárt változások közötti számos nehézség van, melyek inkább megnehezítik a fiatalok gyermekvállalását, elbizonytalanítják az élettel kapcsolatos terveiket. Az egyetemleges tendenciák minden társadalmat kihívások elé állítanak, és számtalan lokális hatások születnek ezekből a globális változásokból. A társadalmak mindezek mellett segíteni kívánják a fiatalokat a gyermekvállalásban. Továbbá igyekszünk felvázolni az alacsony gyermekvállalási hajlandóság lehetséges okait. A hátráltató tényezők után pedig a gyermekvállalást elősegítő motivációknak egy széles spektrumát mutatjuk be, melyek komplex módon érvényesülhetnek az egyének gyermekvállalási döntéseiben.

A kvantitatív elemzéshez a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 - a magyarországi 15 és 29 év közötti fiatalokat reprezentáló - adatbázisát használtuk, melyet leszűkítettünk a gyermektelen fiatalokra (N=6856). Eredményeink szerint a gyermekvállalást nem tervező fiatalok közül felülreprezentálva jelentek meg a férfiak, a nőtlenek/hajadonok, a fővárosban élők, a Dél-Dunántúlon, Észak-Magyarországon és Közép-Magyarországon élők; továbbá a gyermekvállalást nem tervező fiatalok elégedetlenebbek a jelenlegi életükkel, a magyarságukat kevésbé tudják megélni, mindezek ellenére nem tervezik elhagyni Magyarországot, viszont úgy gondolják, hogy a gyermekvállalás tovább rontana az életesélyeiken. Eredményeink fontos támpontok lehetnek a gyermekvállalást ösztönözni kívánó szempontok rendszerében, ahol a magyarság jobb megélésének elősegítése, a fiatalok elégedettségének a növelése, valamint a gyermekvállalással járó feltételezett negatív változások társadalmi segítése is megjelenhet.

Felhasznált irodalom:

Durkheim, Émile (2003): Az öngyilkosság. Osiris Kiadó, Budapest

Kapitány Balázs & Spéder Zsolt (2018): Gyermekvállalás. In In Monostori Judit – Őri Péter & Spéder Zsolt (szerk.): Demográfiai Portré 2018. KSH NKI, Budapest. 47–64.

Koncz, Katalin (2019): A gyermekvállalás társadalmi, gazdasági háttere. In Métneki Júlia (szerk.) Az ikerkutatás múltja, jelene és jövője az orvostudományban. Magyar Tudomány, 180 (8). 1213–1221. DOI: 10.1556/2065.180.2019.8.11

Mihályi Péter (2019a): A gyermekvállalás határhasznai és határköltségei. Pénzügyi Szemle, 64 (4), 554–569. DOI: https://doi.org/10.21543/Dem.62.4.1

Pulay Gyula (2020): Véget ér-e a számolni tudók felelőssége a határhasznok határánál? Reflexió Mihályi Péter: A gyermekvállalás határhasznai és határköltségei című cikkére. Pénzügyi Szemle, 65 (1), 23–28. ISSN 0031-496X

Tóth, Olga (2012): Új anyák és új apák. A gyerekvállalás motivációi. Demográfia, 55 (2-3), 136–146.

Keywords/Kulcsszavak: gyermekvállalás, gyermektelenek, elégedettség, magyarság megélése

Lükő István Dénes (HERA). *Az energia és anyagszemlélet kialakítása és a technika-technológia kapcsolata.*

Abstract/Absztrakt. Problémafelvetés: A közelmúlt eseményei egyre inkább rávilágítanak a technikai-technológiai összefüggések fontosságára, ismereteink hiányosságaira. Elég, ha csak az u.n. energiaválság kezelésére gondolunk, amelyben kirajzolódik az energiaszemlélet és tudatosság torz képe a megújuló-nem megújuló, gáz és villamosenergiarendszerek technikai-technológiai láncolatáról, a fenntarthatóságról és a klímaváltozás hatásairól, vagy a technológiai munkanélküliségről.

Sorolhatnánk a probléma helyzet jelenségeit, de a probléma felvetéséhez ennyi is elég.

Vagy kérdések formájában: hogyan épül be a tanítás-tanulás folyamatába a STEAM modell, miként valósul meg az új NAT tanulási területeinek és tantárgyainak kompetencia fejlesztése?

A téma kibontása számos fókuszterületen keresztül történhet, amely meghatározza a konkrét kutatási kérdéseket, hipotéziseket, és a módszereket. Az előadás fő célja, hogy rámutasson a technika-techológia aspektusának a fontosságára. Kiemeljük az energia(villamos és gáz) ellátás ellátásbiztonsági, fentarthatósági összetevőit. Egy képet rajzolunk a media, a felelős döntéshozók nyilatkozatai, meglátásai, valamint a különböző oktatási dokumentumok tananyag részletei alapján.

Alkalmazott módszerek:

- A problémafelvetés és visszás jelenségeinek általános és környezetpedagógiai vonatkozásainak összefüggés bemutatása médiák képei, írásrészletei az energiarendszerekkel kapcsolatos fals nézetekről, különböző döntéshozók nyilatkozatainak elemzése alapján.
- Közoktatási, szakképzési és felsőoktatási tantervek, programok, könyvek példáinak elemzése.

Az eredmények rövid összefoglalása:

Egyértelműen kirajzolódik a technikai-technológiai összefüggések, alapvető tudás hiánya.

Az érvényes NAT Technika-tervezés című 4 modulos tantárgy kellő elvi lehetőséget biztosítana, ha a tárgyi-személyi feltételek problémáitól mentes lenne az oktatás. A STEM hazai kutatásait csaknem kizárólag a felsőoktatás pályaorientációs aspektusaai képezik.

Keywords/Kulcsszavak: energia, fenntarthatóság, technológia

Szabó Dániel (Nyíregyházi Egyetem) és Kovács Klára (Debreceni Egyetem). *Középiskolás diákok testnevelés attitűd vizsgálata.*

Abstract/Absztrakt. Bevezetés

A mai oktatási rendszer egyik legjelentősebb kérdése a testnevelés oktatásának problémája. Rendkívül sok vita zajlik arról jelenleg is, hogy mennyi mozgás szükséges a diákoknak az iskolai falain belül és kívül egyaránt. A mindennapos testnevelés bevezetése ezeknek a vitáknak az eldöntését volt hivatott szolgálni. A mindennapos iskolai testnevelés bevezetésének az ifjúság fizikai állapotának javítása mellett fontos szempontja volt az, hogy a sport szociális és morális értékképviselete hozzájáruljon az ifjúság fejlesztéséhez. (Bodnár-Perényi, 2016)

Anyag és módszerek

Kutatásunk jelen tanulmány esetében az Észak-Magyarországi régió középiskolás tanulóinak testnevelés attitűd vizsgálatára fókuszál. Az eredményeink elemzése előtt a következő kérdés foglalkoztatott minket, hogy a régióban vizsgált diákok hogyan vélekednek általánosságban a testnevelésről illetve milyen társadalmi háttérváltozók befolyásolják a testnevelési szokásaikat. Az eredmények bemutatásához kereszttábla elemzést, klaszterelemzést és regresszió vizsgálatot végeztünk. A kutatás elemszáma 1100 fő.

Eredmények

Az elemzések során megállapítottuk, hogy a vizsgált korosztály testnevelés attitűdjében pozitív tendenciákat figyelhetők meg. A társadalmi háttérváltozók esetében (végzettség, iskolázottság, településtípus) szignifikáns összefüggéseket állapíthatunk meg. A klaszterelemzés tekintetében négy csoportot különíthetünk el egymástól, amiket különböző társadalmi háttérváltozók vonatkozásában tovább vizsgáltunk.

Következtetés

A kapott eredmények vizsgálata és feldolgozása után megállapítható, hogy a kérdőívünk segítségével átfogó képet kaphatunk az általunk vizsgált korosztály testnevelés attitűdjéről. További meghatározó tényezők között említhetjük a társadalmi háttérre vonatkozó változók bevonását a vizsgálatainkba. A településtípus, az iskolatípus, a szubjektív anyagi helyzet, a szülők iskolai végzettsége és sportolási szokásai mind befolyásolják a diákok testnevelésről alkotott véleményét

Keywords/Kulcsszavak: testnevelés attitűd, közepiskolás diákok, sportolási szokások

Moses Njenga (Eotvos Lorand University). *Vocational Teachers as Learners: Barriers and challenges experienced by Vocational Teachers in Kenya.*

Abstract/Absztrakt. Background

Improving the professional competencies of teachers is essential to improving the quality of education. This is especially important in Technical and Vocational Education and Training (TVET) where rapid technological and scientific progress demand that TVET teachers engage in diverse forms of Continuing Professional Development in order to continually improve their technical and pedagogical competencies. However, TVET as a unique context in which technology and education converge often implies that TVET teachers are not always able to access relevant and effective Continuing Professional Development (CPD). However, research on TVET teacher CPD remains limited, and more so in developing country contexts. It is therefore not always clear what challenges TVET teachers in developing countries face or how they attempt to address those challenges. The lack of research insights in turn limits efforts to develop appropriate interventions to address the barriers and challenges faced.

Research Aim

Using the Adult Learning Framework and viewing teachers as adult learners, this study sought to identify the challenges and barriers TVET teachers face as they seek to develop their professional competencies.

Context of the study

The study focused on TVET teachers in Kenya, a developing country in Sub-Saharan Africa. While the government of Kenya has in the recent past sought to expand the provision of TVET and improve the quality of TVET, a key concern has been that TVET teachers are inadequate in number while many TVET teachers in the country do not have all the required competencies.

Methods

Interview and questionnaire survey data were collected from TVET teachers in six vocational institutions in the Nairobi Metropolitan area and analysed using thematic and statistical analysis.

Findings

Majority of the respondents indicated that they were most strongly challenged by costs associated with teacher CPD. The costs are mainly borne by the teachers, either through personal savings or personal loans. Other challenges frequently identified as strong or very strong challenges are lack of time due to heavy teaching work-loads and lack of employer support. The prevalence of these challenges may be due to the lack of financial and non-financial support as well as the lack of policies to guide the allocation of time for CPD. The prevalence of cost as a severe challenge was attributed to the view that CPD is only legitimate when it is formal yet formal learning activities often imply costs such as participation fees, travel and accommodation etc.

Factor analysis led to the identification of three distinct set of challenges. These are: lack of opportunity and access, (e.g., failing to find relevant CPD), systemic restrictions (e.g., hindrances due to costs, time etc), and personal difficulties (e.g., negative self-evaluation of ability).

Variations in the perceived strength of the challenges were found to vary with the personal characteristics of the teachers. Male teachers were found to experience systemic barriers more strongly than female teachers, while teachers with dependents experienced systemic barriers more strongly than those without dependents. Teachers in lower job-groups, many of them who are in their early career stage, were found to have fewer financial resources to pay for their professional development. On the other hand, their more senior colleagues were more likely to have concerns about their ability or feel too old for CPD.

Given the strong burden of cost, the most desired form of support is financial aid to meet the costs associated with CPD. Teachers also strongly desired to be given time-off from teaching for purposes of learning. In addition, the study findings show that women are less likely to receive financial support from their training institutions, employer or training providers. With respect to support for their CPD, support came mainly from their families and colleagues, while the administrators and the employer were not deemed as supportive as they could be.

Summary and conclusions

The challenges were attributed to limitations in different forms of capital that characterize developing countries. The study findings show the need for a diversified and well-structured approach is required to support TVET teachers in Kenya engage in effective CPD. Among these is the development and implementation of a comprehensive policy on TVET teacher CPD. Other recommendations are the provision of financial and non-financial support to TVET teachers to engage in CPD. Reworking the school calendar is also recommended as a way to support teachers find time to participate in CPD.

Keywords/Kulcsszavak: Continuing Professional Development (CPD), Vocational Education, TVET, Challenges and barriers, Vocational teachers, Kenya

Pap Katalin (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, hallgató), Popovics Csilla (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, hallgató) és Dr. Orgoványi-Gajdos Judit (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Intézet, adjunktus). *A matematika és a természettudományos tantárgyakkal kapcsolatos tanulói attitűdök jellemzői a pedagógusok nézetei alapján.*

Abstract/Absztrakt. A tanárképzés területei közül a természettudományos szakpárokat választják a legkevesebben, a fizika- illetve kémiatanár szakoknál pedig kifejezetten kritikus a helyzet. Mindezekből kifolyólag a közoktatásban is ezeken a területen a legjelentősebb a tanárhiány (Lannert 2021). Az elmúlt években, évtizedekben zajlott tanulói attitűdvizsgálatok hasonló tendenciát mutatnak a tekintetben, hogy a természettudományos tárgyakat általában megelőzik a humán tárgyak, az informatika és az idegen nyelv. A természettudományos tárgyak közül a legkedveltebb a biológia, a legkevésbé pedig a fizika, amely általában véve is a teljes tantárgyi rangsor végén helyezkedik el (Csíkos, 2012, Malmos & Chrappán 2016, Chrappán 2017, Czető 2022). Ha összevetjük mindezt azzal, hogy a középiskolában kedvelt tantárgy jellemzően az, amiből a tanulók leginkább valószínű, hogy tovább tanulnak, akkor már egyáltalán nem meglepő a hallgatói létszámok alakulása sem (v.ö.: Csapó 2000, Csíkos 2012). Ha kitekintünk nemzetközi szintre megállapítható, hogy nem egyedülálló a magyarországi tendencia a természettudományos tantárgyak tekintetében (Tytler & Osborne 2012, Potvin & Hasni 2014). Ahhoz, hogy változtatni lehessen a diákok tantárgyakkal kapcsolatos negatív attitűdjén, ismerni kell a tantárgyi attitűdök mögött húzódó okokat, az azokat befolyásoló tényezőket. Hazai és nemzetközi kutatások igazolják, hogy a tantárgyi kedveltség szoros összefüggést mutat a pedagógus személyiségével, alkalmazott tanítási és motivációs eszköztárával, valamint a tárgy érdekességének megítélésével (Osborne et al. 2003). Kutatások rámutattak arra is, hogy a tantárggyal kapcsolatos attitűd az évfolyamok növekedésével fordítottan arányos, különösképpen a természettudományos tantárgyak tekintetében (Csapó 2000, Fernengel 2002) Mivel a korábbi kutatások jelentős része tanulói mintával dolgozott, kérdőíves kutatásunk pedagógusok vélekedésére irányul.

Kutatási kérdéseink:

- Mit gondolnak a pedagógusok saját szaktárgyuk hasznosságáról, kedveltségéről általában, illetve a szülők, a kollégák és a diákok tekintetében?
- Van-e összefüggés a pedagógusok saját szaktárgyuk hasznosságáról, kedveltségéről alkotott nézeteik és a tanítással eltöltött idő között?
- Miben látják a pedagógusok a saját szaktárgyukkal kapcsolatos tanulói attitűdök alakulásának okát és milyen módon változtatnának ezen?
- Van-e összefüggés a tanórán alkalmazott pedagógiai módszertani repertoár (munkaformák, módszerek alkalmazásának gyakorisága, ellenőrzési formák típusai) és a pedagógusok által észlelt és a szaktárgyhoz kapcsolódó tanulói attitűd között?

Kutatási mintánk matematika, biológia, fizika és kémia tanárokból áll össze kvótás mintavétel segítségével. Alkalmazott kutatási módszerünk online kérdőív: zárt (egyválasztós, többválasztós, Likert-skála) és nyílt kérdésekkel. Az adatfelvétel 2023. április 5-15 között zajlik, ezt követően SPSS szoftver segítségével kerülnek feldolgozásra az adatok, mely során főként leíró statisztikai, valamint összefüggésvizsgálatokat végzünk. A nyílt kérdések kódolási megbízhatóságát inter- és intrakódolással biztosítjuk (v.ö.: Sánta 2015). Az előadás során a kutatás legfrissebb eredményei kerülnek bemutatásra.

Felhasznált irodalom:

Chrappán, M. (2017). A természettudományi tárgyak helyzete és elfogadottsága a közoktatásban. Magyar Tudomány 178(11), pp. 1352–1368.

Czető, K. (2022). Mit gondolnak a tanulók és tanárok az iskoláról? Egy iskolaiattitűd-kutatás eredményei. Iskolakultúra, 32(8-9) pp. 30-52.

Csapó, B. (2000). A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. Magyar Pedagógia, 100(3) pp. 343-366.

Csíkos, Cs. (2012). Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálata a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. Iskolakultúra. 12 (1). pp. 3-13.

Fernengel, A. (2002). A kémia tantárgy helyzete és fejlesztési feladatai. Új Pedagógiai Szemle. 52(9). pp. 68-82.

Lannert, J. (2021). Zárótanulmány az emberierőforrás- szűkösségekről a magyar közoktatásban. T-Tudok.

Malmos, E., & Chrappán , M. (2016). Természettudományos attitűd vizsgálat egy pilot mérés tükrében. Educatio, pp. 608-616.

Osborne, J., Simon, S. & Collins, S. (2003). Attitudes towards science: a review of the literature and its implications. International Journal of Science Education, 25(9) pp. 1049-1079

Potvin, P. & Hasni, A. (2014). Interest, motivation and attitude towards science and technology at K-12 levels: A systematic review of 12 years of educational research. Studies in Science Education, 50(1) pp. 85–129.

Sántha K. (2015). Trianguláció a pedagógiai kutatásokban. Eötvös József Kiadó.

Tytler, R., & Osborne, J. (2012). Student attitudes and aspirations towards science. In. Fraser, B. & Tobin, K. Second international handbook of science education, pp. 597-625.

Keywords/Kulcsszavak: természettudomány és matematika, tanulói attitűd, pedagógusi nézet

Bocsi Veronika (Debreceni Egyetem GYGYK). *Krízisek percepciójának vizsgálata ifjúsági mintában.*

Abstract/Absztrakt. Jelen elemzés a vizsgálatok azon csoportjához illeszkedik, amelyek az esetleges krízisekkel kapcsolatos attitűdöket tárják fel. Elemzésünket a Magyar Ifjúság 2020 adatbázison végeztük el, amelynek egy 2000 fős részmintája töltött ki egy nyolc itemet tartalmazó kérdésblokkot. A kérdésblokk hét globális és egy lokális elemet foglalt magába. Az egyes eseményekhez való viszonyulást egy ötfokozatú skálával mérték fel a kutatás során. Az adatfelvétel időpontja arra az évre esett, amelyben az COVID első és második hulláma lezajlott Magyarországon.

Az utóbbi évtizedek társadalmának változékonyságára, a kiszámíthatatlanságra több átfogó elmélet is felhívta a figyelmet (BECK, 2003; SENNET, 2006). Az elmúlt időszakban az ifjúság szocializációjának a keretét jelenleg a poszt-covid társadalom képezi, amelyet a háború és gazdasági válság még kiszámíthatatlanabbá tett. Ez a jelenség adja vizsgálatuk relevanciáját. A nemzetközi szakirodalomban találunk példát a globális kockázatok érzékelésével kapcsolatos elemzésekre – például a Global Risk Reports 2023 (MCLENNAN, 2022) a kríziseket öt kategóriába osztja (gazdasági, környezeti, társadalmi, geopolitikai és technológiai), s ezek rövid- és hosszú távú érzékelését, valamint összekapcsolódását is vizsgálja. Az eredmények alapján szembetűnő a környezeti elemek magas pozíciója – különösen a hosszabb, tíz éves intervallum esetében. A kutatás magyar almintájában gazdasági, geopolitikai és társadalmi dimenziók szerepeltek az első három helyen. Hasonló, krízisek érzékelését feltáró lokális vizsgálatok is ismertek (BARSALLO ÉS MENDOZA, 2022; PRZYBYLSKI et al, 2022).

Kutatási kérdésünk arra vonatkozik, hogy a mai magyarországi fiatalok milyen mélységben érzékelik az egyes kríziseket, milyen háttérváltozók esetén tudjuk kimutatni a krízisek magasabb percepcióját, illetve milyen csoportokat tudunk elkülöníteni az érzékelt mintázatok alapján. Elemzésünk során egyrészt megvizsgáltuk a krízisek percepciójának erősségét – a legmagasabb értéket a világjárvány kapta, míg az technológiai elemek a lista végén kaptak helyet. A kérdésblokk elemeinek segítségével főkomponens-elemzés végeztünk, s ennek értékét variancia-analízissel vizsgáltuk meg a szocidemográfiai háttérváltozók mentén. A nem, a szülők iskolázottsága, a szubjektív anyagi helyzet, a vallásosság és a településtípus alakította a percepció erősségét. Az egyes krízistípusokat (alacsony percepció, magas percepció, közepes percepció technológiai és háborús elemekkel, közepes percepció technológiai és háborús elemek nélkül) klaszteranalízissel azonosítottuk, s ezek háttérváltozókba beágyazottságát is feltártuk. Legfontosabb eredményünknek az tekinthető, hogy a kedvezőbb társadalmi helyzet (anyagi helyzet, szülők iskolázottsága) az érzékelés magasabb fokával jár együtt, s az egyházias vallásosság esetén is hasonló összefüggés volt tapasztalható. A szülők magas végzettsége esetén a cellagyakoriság „közepes percepció technológiai és háborús elemek nélkül" klaszterben volt magasabb.

Beck, U. (2003). A kockázattársadalom. Út egy másik modernitásba. Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság – Századvég Kiadó.

Barsallo, G., & Mendoza, E. (2022). Enough Crises to Choose from: The Perceived Sense of Crisis in Panama. Social Sciences, 11(8), 339.

McLennan, M.(2022). The Global Risk Report 2022. World Economic Forum.

Przybylski, B., Janeczko, E., Studnicki, M., Bielinis, E., & Bielinis, L. (2022). Young adults' perspective of global environmental risks: A study on Polish university students. Plos one, 17(9), e0273393.

Sennet, R. (2006). Der flexible Mensch. BVT Berliner Taschenbuch Verlag.

Keywords/Kulcsszavak: ifjúság, krízisek, percepció

Bognár Mária (Pécsi Tudományegyetem). *A NEET fiatalok és a tartós munkanélküliek autonóm fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata Belső-Somogy hátrányos helyzetű kistelepülésein.*

Abstract/Absztrakt. A magasabb arányú foglalkoztatottság feltétele az elérhető, élményközpontú, iskolarendszeren kívüli oktatás és az autonóm tanulás, főként a hátrányos helyzetű településeken élők számára. A társadalom peremére szorult réteg oktatáshoz való hozzáféréséhez nagyobb hangsúlyt kell fektetni, mert a hétköznapi életben való boldogulásban és a szakmaszerzésben is segíthet.

Kutatásomban a Somogy megyében található nagyatádi járás három településén (Beleg, Kisbajom, Kutas) vizsgálom a célcsoport, a NEET fiatalok ((Not in Education, Employment or Training) valamint a tartós munkanélküliségben élők és a szüleik szociális, gazdasági, társadalmi helyzetét, az iskolázottsági szintjét, az iskolai évismétlések és a lemorzsolódás előfordulását. Az egyéni életutak feltárásával a kilátástalannak mondható helyzet kialakulására keresek választ, továbbá az autonóm képzés népszerűsítésére igyekszem civil szervezetek, önkéntesek, kulturális szakemberek bevonásával. A kutatásom relevanciáját az adja, hogy valós társadalmi problémára világít rá és nevelésszociológiai megoldásokat kíván. A vizsgált területen a racionális, tudásalapú, felgyorsult világhoz elengedhetetlen az élethosszig tartó tanulás, még a kistelepülésen élők számára is szükséges a lifelong learning, mint boldogulás, a létfenntartás és a gazdasági fejlődés eléréséhez az alapoktatás utáni időszakban. Akkor fejlődnek hazánk térségei, ha megfelelő ismerettel rendelkeznek az emberek az új eszközök használatához, irányításához, ami folyamatos tanulást kíván (Lengyel & Bajmóczy, 3013).

Kutatásom részben elméleti, deduktív kutatási logikát követ, részben induktív, empirikus modellt. Meg kellett ismernem a felnőttképzés kialakulását, történetét, gyökereit, a felnőttképzés oktatáspolitikai változásait, a hatályos törvényeket, a települések társadalmi összetételét, struktúráját. A doktori program induktív szakaszában jelenleg megfigyelem a lehetséges képzési helyszíneit, mélyinterjúkat, életút feltárásokat készítek, majd az összefüggésekből a felmerülő problémák feltárásával következtetéseket vonok le ahhoz, hogy felállítsak egy problémamegoldó elméletet (Babbie, 2008). SWOT analízis segítségével rögzítem a vizsgált település erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, veszélyeit. Feltérképezem, hogy milyen eszközökkel, milyen kimagasló készségekkel rendelkezik az adott település, milyen a humánerőforrás, mekkora a teherbíró képesség, melyek az akadályozó tényezők. Jelen előadásban a folyamat részleteit kívánom bemutatni.

- European Commission (2021). Magyarország: A felnőttoktatás és a felnőttképzés. Elérés: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-funding-35_hu (Letöltés: 2020. 04. 19.)
- Forray, R. K. & Juhász, E. (2008). Az autonóm tanulás és az oktatás rendszere. Új Pedagógiai Szemle, 58(3), 62–68.
- Juhász, E. (2010a). Harmadfokú képzés, felnőttképzés es regionalizmus. Center for Higher Education Resarch and Development University of Debrecen.
- Kovács, T. (2009). „ÚjváRoma – Innovatív képzés, integráció és atipikus foglalkoztatási modell kialakítása és beüzemelése Újvárfalván". Tanulmány, Újvárfalva.
- Németh, B. (2020). Az élethosszig tartó tanulás koncepciója és a felsőoktatás modernizációjának kapcsolata. Tudásmenedzsment 3(1).
- Németh, B. (2017). „A tudás hatalom", avagy a népneveléstől a felnőttoktatásig. Elérés: https://youtube.com/watch?v=j4DaxObXmag (Letöltés: 2020. 09. 15.)
- KSH adat, A települések száma és népessége jogállás szerint. Elérés: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fol005a.html (Letöltés: 2020. 11. 10.)

- Barros, R. (2012.). From lifelong education to lifelong learning, Discussion of some effects of today's neoliberal policies. European Journal for Research on the Education and Learning of Adults, Vol.3(.2), pp. 119-134.
- CEDEFOP (2004). Terminology of European Education and Training Policy, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Keywords/Kulcsszavak: Felnőttképzés, NEET fiatal, munkanélküliség

Molnár Béla (HERA). *A "Magyar Tanítóképző" folyóirat alapítása, tulajdonosváltása, működésének szakmai színvonala.*

Abstract/Absztrakt. A "Magyar Tanítóképző" folyóiratot 1886-ban alapították, amit 1944-ig adtak ki, terjesztettek az a tanítóképzésben tevékenykedő olvasóközönség körében. A lap történetéről, alapos szakmai elemzéséről nem született jelentős neveléstörténeti kutatási beszámoló az utóbbi évtizedekben.

Az előadás során bemutatásra kerül a „Magyar Tanítóképző" alapítása, tulajdonosváltása, szakmai céljának vizsgálata. A kutatás során a következő kutatási kérdések kerültek megfogalmazásra: 1. Mikor, milyen céllal jött létre a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete, a TITOE? Mikor, milyen céllal alapították a „Magyar Tanítóképző" folyóiratot és miért előzte meg a lap alapításának dátuma az egyesület létrehozásának időpontját? Milyen színvonalon működött a szakmai kiadvány, s melyek voltak színvonalát befolyásoló tényezők?

A kutatás során levéltári és zsurnalisztikai primer források elemzésére került sor. A vizsgálódás alatt a dokumentumelemzés módszerével vettük górcső alá a pedagógiai szakmai folyóirat cikkeit, tanulmányait.

Az 1869-ben megalapított állami tanítóképzők vezetői, tanárai már az 1870-es évek elején felvetették egy szakmai egyesület létrehozásának gondolatát. 1874-ben a II. egyetemes tanítógyűlésen is született egy javaslat a szakmai szervezet megalapítására, amit többnyire a fölényben lévő egyházi fenntartás alatt lévő intézetek igazgatói, tanárai leszavaztak. A sikertelenség után 1886-ban a dévai állami tanítóképző indította útjára a „Magyar Tanítóképző" lapot. A TITOE alapítására 1889-ben került sor, ennek az egyesületnek adta át a tulajdoni jogot a lapot alapító dévai képző. A szakmai szerveződés azért várathatott magára, mert idő kellett ahhoz, hogy az állami tanítóképzők működése, tanári kara megszilárduljon, megerősödjön, „megizmosodjon".

A lap kiadása alatt a szerkesztők mind képzős tanárok voltak. A szerkesztők közül kettőnek az egyénisége, szakmai kiválósága emelkedik ki a többi közül. Nagy László és Molnár Oszkár szakmai kvalitása és pedagógiai szemlélete határozta meg hosszú évekre a folyóirat jelentős szakmai színvonalát.

A szakmai lap feladatának Nagy László a következőket szánta: „Lapunknak, mint a tanítóképző-intézeti tanárok országos egyesülete közleményének, egyik főfeladata lesz, hogy a tanítóképző-intézeti tanárok között az összekötő kapcsot, a szellemi érintkezés hű orgánumát képezze…" (Nagy, 1890, 1.)

58 év alatt sokat foglalkoztak a szerzők a magyar tanítóképzés állapotával, kritikusan megfogalmazták a problémákat, élénk szakmai vita folyt a képzés színvonalának emelésével kapcsolatosan, reformjavaslatokat dolgoztak ki a szervezeti-tartalmi változtatásokra, a reformelképzeléseket értékeltek, elemeztek. A megjelent tanulmányok, hosszabb-rövidebb cikkek szakmai színvonala változatos volt, aminek okai között a szerzők, szerkesztők felkészültségbeli különbözőségét találhatjuk, természetesen az egyes korszakok oktatáspolitikai, pedagógiai nézetei, szemlélete is meghatározta a fenti tényezőket. A folyóirat minőségének emeléséhez jelentősen hozzájárult a gyermektanulmányozás megjelenése hazánkban. Nagy László a képzős tanárok körében is terjeszteni kívánta az újság segítségével a gyermekközpontú pedagógiai nézeteket.

„A folyóirat 58 évfolyamából 50-ben közölt ismertetéseket, beszámolókat a külföldi tanítóképzésről, nemzetközi szakmai konferenciákról." (Bollókné, 1999)

A TITOE 58 évfolyamot megélt folyóirata előmozdította a magyar tanítóképzés fejlődését, fejlesztését, mind tartalmilag, mind szervezetileg.

Hivatkozott irodalom

Bollókné Panyik Ilona (1999): A „Magyar Tanítóképző” című egyesületi folyóirat bemutatása (1886-1944). A BTF Tudományos Közleményei, XVIII. Trezor Kiadó, Bp. 65-83.

Nagy László (1890): Tájékoztatásul. Magyar Tanítóképző, 1890. 1-5.

Keywords/Kulcsszavak: tanítóképzés, tanítóképző-intézeti tanárok, egyesület, pedagógiai folyóirat

Kolip Heléna (Pécsi Tudományegyetem BTK NTI). *A kisgyermeknevelő, mint a gyermekek fejlődésének követésében együttműködő pedagógus.*

Abstract/Absztrakt. Kutatásom célja, a kisgyermeknevelői tevékenység, mint pedagógus hivatás vizsgálata, Gardner Többszörös intelligenciák koncepciója mentén (TI) (Gardner, 1983). A bölcsődei szakmai munkában és az ott dolgozó szakemberek képzésében végbemenő változások (Podráczky, 2020) a gondozónőket bölcsődében dolgozó pedagógusokként emelték a neveléstudomány területére. Kutatásom elméleti kereteit a tudás, szaktudás, professzió fogalomrendszere (Kozma, 2001) és Gardner TI koncepciója adja. Emellett vizsgálom a bölcsődei nevelés fogalmát és a kisgyermeknevelők bölcsődés gyermekek fejlődésének követésére vonatkozó feladataiban rejlő, TI elmélet alapján kialakított komplementer lehetőség relevanciáját.

Pilotkutatásom (Kolip, 2022) kiterjesztéseként kérdőíves kutatást végeztem, amely a kisgyermeknevelők intelligencia-profilját (Dezső, 2014), valamint a szülők kisgyermeknevelőkkel szemben támasztott elvárásait hivatottak felderíteni. Kérdőíves vizsgálatom a Dél-Dunántúl területén zajlott, melyet 74 szakdolgozó és 138 szülő töltött ki. A kapott eredmények alapján mindkét esetben a nyelvi, az inter- és intraperszonális intelligenciák relevanciája igazolódott be. Eredményem alátámasztja, hogy a kisgyermeknevelő professziójához kapcsolódó kompetenciák, intelligenciák közül az említettek megléte fontos a szülők számára és beazonosítható a nevelők személyiségjegyei között is. Az elemzés alapján az is kiderült, hogy a szülők elvárásait nem befolyásolja iskolai végzettségük, ahogy a kisgyermeknevelői intelligencia-profilok sem mutatnak szignifikáns eltérést a különböző képzettségű szakemberek között. Kutatásom részét képezi egy bölcsődébe járó gyermekek kisgyermeknevelő által kötelezően dokumentálandó fejlődési lapjához tartozó szempontsor kialakítása a TI koncepciót alapul véve. A bemutatásra kerülő kritériumrendszer ötvözi az Egészségtudomány és a Neveléstudomány aspektusait, miszerint alapja a védőnői státuszvizsgálatok értékelő lapja, a bölcsődei dokumentáció ide vonatkozó melléklete, valamint a CSBO által szervezett továbbképzéseken megismerhető online kérdőív a gyermekek fejlődéséről.

A téma relevanciáját támasztja alá az a tény, hogy jelenleg a bölcsődés korosztály pedagógiai értékeléséhez, fejlődésének nyomon követéséhez kevés standardizált mérési eszköz áll rendelkezésre (Nyitrai, 2015). Miután a TI koncepció gyakorlati alkalmazása nagyrészt megfigyelésen alapul, így ez az elmélet véleményem szerint adekvát alapot képez a bölcsődés korosztályban történő alkalmazásra, hiszen ebben a korcsoportban semmiképp sem közelíthetünk a gyermekekhez feladat-orientált módon. A jelen tanulmányomban bemutatott szempontsor az alapja annak a további kutatásnak, amelyben ennek gyakorlati adaptálását, alkalmazását vizsgálom különböző szocioökonómiai hátterű családok gyermekeit ellátó bölcsődékben, mert a meglévő, kisgyermeknevelői munkát segítő eszközök mellett – szakmai tapasztalatom szerint – hasznos komplementer lehetőséget biztosíthat a bölcsődei pedagógiai gyakorlatban.

Felhasznált irodalom

Dezső, R. (2014): A diverzitás lehetséges megjelenési formái (a neveléstudományokban): Kutatás, fejlesztés, képzés és gyakorlat. In: Márhoffer, N. (szerk.): Tanulásközpontú pedagógia – Kompetencia alapú pedagógusképzés. PTE BTK Neveléstudományi Intézet, Pécs.

Endrődi-Kolip, H. (2022): Tracing multiple intelligences in nursery education. In: Kattein-Pornói, R., Mrázik, J. és Pogátsnik, M. (szerk.): Hera évkönyvek IX. Tanuló társadalom. Oktatáskutatás járvány idején. Debreceni Egyetemi Kiadó, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete. Budapest – Debrecen. 698-708.

Gardner, H. (1983). Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. Basic Books, New York.

Kozma, T. (2001): Bevezetés a nevelésszociológiába. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Nyitrai, Á. (2015): Pedagógiai szemléletmód a bölcsődei nevelésben-gondozásban. In: Podráczky, J. (szerk.): Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1. Kaposvári Egyetem pedagógiai Kar, Kaposvár. 35-56.

Podráczky, J. (2020). A csecsemő- és kisgyermeknevelő képzés a pedagógusképzés rendszerében – az első 10 év mérlege. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 8. 1. sz. 5-14.

Keywords/Kulcsszavak: többszörös intelligenciák, bölcsődei nevelés, fejlődési dokumentáció

Maisch Patrícia (Pécsi Tudományegyetem BTK). *Reformkori női olvasói szokások ego-dokumentumok tükrében.*

Abstract/Absztrakt. A 18-19. század fordulójának társadalmi, technikai változásai, az oktatás és lánynevelés ügyének előremozdítása a szabadidő eltöltésének módjára, az olvasói szokásokra hazánkban is hatással voltak. Új olvasóközönség jött létre – köztük a nők szélesebb rétegével, újfajta igényekkel. Míg a korábbi évszázadokban jellemzően a Biblia és a hangos olvasás élvezte a prioritást a(z elsősorban arisztokrata) nők olvasási szokásai terén, addig a századfordulóra az olvasási forradalom megjelenésével, az új könyvnyomtatási eljárásoknak köszönhetően az egyre népszerűbbé váló folyóiratok (melyek rendszeresen közöltek szépirodalmi műveket) lehetővé tették a magyar- és világirodalom szélesebb körökkel való megismertetését. A tárgyalt korszak olvasói szokásokkal kapcsolatos diskurzusának hazánkban külön színezetet adott, hogy az 1700-as évek második felétől felélénkült a nyelvújítási mozgalom, ezzel pedig előtérbe került a magyar nyelv és irodalom ügye.

A kutatás a századfordulón, illetve a reformkorban keletkezett magyar nyelvű, személyes műfajú női írásokat (levelezés, napló) vizsgál dokumentumelemzés módszerével. A kutatás hipotézise, hogy a tárgyalt időszakban a női olvasói szokások gyökeresen megváltoztak mind az olvasási technikák, mind pedig az olvasott műfajok tekintetében, vagyis előtérbe kerültek a magyar nyelvű művek, az olvasói gyakorlatban fontosabbá vált az olvasás intimitása, az elvonult/csendes olvasás, illetve háttérbe szorultak az olvasmánylistákon a vallásos, biblikus témák. A kutatói kérdések ehhez alkalmazkodva elsősorban az egyén és az irodalom, valamint az olvasás kapcsolata köré szerveződnek: mely szerzőket, műfajokat részesítették előnyben, milyen nyelven olvastak a vizsgált levelezések és naplók szerzői? Emellett az is az elemzés tárgyát képezi, hogy az olvasói szokásokat mennyiben határozta meg az adott személy lánynevelésben való részvétele, s mennyiben jelenik meg (ha megjelenik) a társadalmi elvárásokra (honleányi szerepek) való reflexió. Az elemzés primer forrásai Újfalvy Krisztina és Molnár Borbála levélrészletei, Kölcsey Antónia, Szendrey Júlia és Slachta Etelka naplói. A kutatás szakirodalmi bázisát elsősorban Papp Júlia, Pogány György és Fülöp Géza olvasástörténeti és művelődéstörténeti, valamint Kéri Katalin és Pukánszky Béla nőnevelés-történeti munkái jelentik, illetve támaszkodik saját korábbi kutatási eredményekre is.

Jelen kutatás eredményei részben igazolják az előfeltételezéseket. Az olvasási technikákra vonatkozóan elhanyagolható információ áll a kutató rendelkezésére a vizsgált kútfők alapján, mindazonáltal bőséges olvasástörténeti adalékkal szolgálnak az olvasott műfajok, a nyelvválasztás és az olvasói élmények és tapasztalatok tekintetében is. A vallásos, biblikus témák háttérbe szorulása ugyan észrevételezhető, ugyanakkor e művek teljes kiszorulásáról nem beszélhetünk (ezzel kapcsolatban érdemes Frauhammer Krisztina kutatási eredményeit is beemelni).

Keywords/Kulcsszavak: művelődéstörténet, női naplók, olvasói szokások

Simon Zoltán (Miskolci Egyetem). *Tanárszakos hallgatók tanulási helyzetei és lehetőségei tanítási gyakorlatuk során, kvalitatív kutatási megközelítésből.*

Abstract/Absztrakt. A hazai pedagógiai kutatásokban az ezredfordulótól egyre inkább helyet követel magának a kavalitatív kutatási módszer. A reflektív szemlélet, a gondolkodás vizsgálatához használható kvalitatív eljárások, módszerek és technikák megismerésével került be először a kutatások sorába, az 1990-es évek második felétől (Szabolcs, 2001. 10.o.). Alapvetően kisszámú mintán dolgozik, leíró, feltáró jellegű. Intenzív kutatási stratégia, hiszen a kisszámú minta sokoldalú, részletes vizsgálatával, különböző kvalitatív technikákkal, megfigyelésekkel és kikérdezésekkel foglalkozik (Sánta, 2009. 9.o.).

A tanárszakos hallgatók tanulási helyzetei és lehetőségei tanítási gyakorlatuk során sok mindenen múlik, és sok függ attól (a későbbiekben is), hogy a tanárjelölt mi tud ezekkel a helyzetekkel kezdeni. A szakirodalom hosszú ideje vizsgálja a pályakezdés, az első lépések problematikája mögötti okokat, azzal a céllal, hogy segítséget nyújtson a pályakezdő tanárok számára. A vonatkozó empirikus kutatások az osztálytermi fegyelmet, a tanulók motiválását, az egyéni különbségek figyelembevételének szükségességét, a tanulók munkáinak érétékelését, a szülőkkel való kapcsolatot, az osztálymunka szervezését, az elégtelen vagy nem megfelelő tananyagot, a tanulók egyes problémáival való foglalkozást említik a legsúlyosabb problémáknak. (A didaktika kézikönyve, 764. o.)

A tanárszakos hallgatók gyakorlótanítása során keletkező pedagógiai helyzetekre és lehetőségekre adott hallgatói reflexiókat, reaktív és nemreaktív munkákat (a kvalitatív kutatási metodológián belüli) elsősorban a beavatkozás nélküli vizsgálat módszerén keresztül kívánom bemutatni. A módszer lényege a megfigyelésben ragadható meg, funkciója „…az egyéni jellemzés, leírás, magyarázat adása személyekről és tevékenységeikről, dokumentumokról, szituációkról, jelenségekről (…) A rejtett és helyzetfüggő motívumok feltárására törekednek" (Sánta 2009.68.o.). Ezen kívül a tanítási gyakorlatok során keletkező pedagógiai helyzetek és lehetőségek elemzése kiegészül, szintén a kvalitatív kutatási metodológiához sorolható támogató felidézés, kognitív térkép, metaforakutatás, Ishikawa (halszálka) diagram foglalkozások eredményeinek bemutatásával. A bemutatott eredmények egyetemi szemináriumi feladatok és foglalkozások, iskolai helyszínen lezajlott tanórafejlesztések, tanóralátogatások részét képezik. A foglalkozások időbeli egységei két évre nyúlnak vissza.

A megfigyelésből származó adatokról hosszú ideig azt írták, hogy nem érik el azt a szintet, mint a tesztekből, kérdőíves megfigyelésekből származó adatok. Emiatt dolgozták ki az úgynevezett jelölési kategóriarendszereket. A megfigyelésből származó adatoknak számos technikája létezik, amelyek mindegyike valamilyen módon feldolgozható és információt szolgáltat a pedagógiai kutatás számára (Falus I. – Ollé J., 2008. 66-67.o.).

A pedagógiai irányultságú kvalitatív kutatások lényegében a pedagógusok által tapasztalt valóságot erősítik meg. A legújabb kutatási eredmények igazolják, hogy már a tanárképzés során ki kell alakítani azt az igényt, hogy a tanárjelölt megértse a szakmai fejlődés, a tanulási igény szükségességét a pályája szempontjából. Lehetetlen minden kompetenciával felruházni a tanárjelöltet, de lehetősége szerint szembe kell néznie a pedagógiai munkát jellemző változásokkal. Mindezek érdekében fejlesztenie kell gyakorlati eszköztárát, nézőpontjainak felülvizsgálatával, fejlesztésével (A didaktika kézikönyve, 770. o.).

A kvalitatív metodológia oktatása, előnyeinek tudatosítása a magyarországi tanárképző intézmények tantervi rendszerébe részlegesen került bele. Égetőnek mutatkozik, hogy a tanárjelöltek megismerkedjenek az interpretatív, kvalitatív és etnografikus kis mintán végzett kutatások előnyeivel.

Előadásomban a kvalitatív metodológiának olyan megismerő folyamatokat szánok, amelyeknek célja, hogy a kapott eredményekből pedagógiai termék-eszköztár, szülessen.

Felhasznált szakirodalom

A didaktika kézikönyve. Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Főszerkesztő: Falus Iván, Szerkesztő: Szűcs Ida, Akadémai Kiadó, 2022.

Falus I. – Ollé J. (2008). Az empirikus kutatások gyakorlata. Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Sánta F. (2009). Bevezetés a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanába. Eötvös József Kiadó.

Szabolcs É. (2001). Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Keywords/Kulcsszavak: kvalitatív kutatás, beavatkozás nélküli vizsgálatok, tanítási gyakorlat

Csikai Adél (Pécsi Tudományegyetem Demográfia és Szociológia Doktori Iskola). *Tanoda a felzárkózó településeken a Sellyei Járásban.*

Abstract/Absztrakt. A Felzárkózó települések hosszú távú kormányzati program (1404/2019. (VII.5.) Magyarország 300 leghátrányosabb településeire fókuszál. A program célja az ország egyes területei közötti egyenlőtlenségek csökkentése. A felzárkózó településeken egy-egy civil vagy egyházi szervezet végez jelenlét alapú szociális munkát. A Sellyei Járásban a Katolikus Karitász – Caritas Hungarica 7 településen valósítja a meg a felzárkózást támogató komplex programot. (Drávaiványi, Kisszentmárton, Lúzsok, Piskó, Téseny, Sósvertike, Vejti). A programot előhívó társadalmi probléma a magas arányú iskolai lemorzsolódás. A Sellyei járásban az érintett településeken készült szociális diagnózisok alapján jelentős probléma az alacsony iskolai végzettség és a korai iskolai lemorzsolódás. A felzárkózás egyik módszere a tanoda jellegű szolgáltatás biztosítása a településen élő gyermekek számára. A magyarországi formális oktatási rendszer – többek között az oktatás méltányossága szempontjából – fokozódó mértékű diszfunkcionális működése miatt (Csapó, Fejes, Kinyó és Tóth, 2014) egyre inkább szükség van a közoktatási rendszeren kívül működő hátránykompenzáló és esélyteremtő programokra (Csovcsics, 2016; L. Ritók, 2016). A kutatás újszerűsége, hogy a Felzárkózó települések programról még nem készült korábban kutatás. A tanodákról már többen is kutatták más-más aspektusból (integráció, szegregáció stb.) A kutatásomban Sellyei járásban található felzárkózó településeken, Drávaiványin és Vejtin megvalósuló tanulást segítő programokat vizsgálom. A kutatás célja a különböző fejlesztő elemek felmérése, bemutatása (résztvevők, rendszeresség, tematika). A tanoda jellegű foglalkozások különböző formában mutatkozik meg, amely helyben dolgozó szakemberek személyiségére és szaktudására alapszik (játékos fejlesztők, tantárgyi felkészítés, kézműveskedés, pályaorientáció stb.). A jelenlét programban dolgozókon kívül a helyi igényeknek (gyerekek fejlesztési szükségleteikre) reflektálva szakemberek vonódnak be (gyógypedagógus, logopédus, meseterápia stb.). Drávaiványi és Vejti településeken működő tanoda jellegű foglalkozások összehasonlítását végzem. A kutatás módszere elsősorban szakirodalom és szakmai dokumentum elemzés (tematika, szakmai beszámolók) másrészt résztvevői megfigyelés, valamint félig strukturált interjúk a jelenlét pontokon dolgozó szakemberekkel. Az interjúk során a következő témákat kerültek kifejtésre: település jellemzése, a településen élő gyerekek jellemzése, a jelenlét pont tevékenység, megvalósuló tanoda jellegű foglalkozások tematikája, fejlesztési javaslatok stb.

Keywords/Kulcsszavak: felzárkózó települések, közösségfejlesztés, jelenlét pont